Luda yã takada kɔ̃n Bokobaru yão

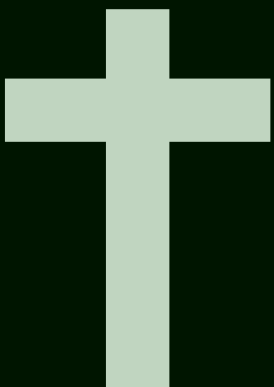

The New Testament and portions of the Old Testament in the Bokobaru language of Nigeria

Luda yã takada kɔ̃n Bokobaru yão
The New Testament and portions of the Old Testament in the Bokobaru language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5

Contents

MATIU 1
MAAKU 48
LUKU 77
YOHANA 126
ZĨRINƆ 160
ROMUDEENƆ 204
1 KƆRINTIDEENƆ 224
2 KƆRINTIDEENƆ 242
GALATIANƆ 254
ƐFESUDEENƆ 261
FILIPIDEENƆ 268
KƆLƆSEDEENƆ 273
1 TƐSALONIKADEENƆ 278
2 TƐSALONIKADEENƆ 282
1 TIMƆTI 285
2 TIMƆTI 291
TITU 295
FILIMƆ 298
EBERUNƆ 300
YEMISI 315
1 PITA 320
2 PITA 326
1 YOHANA 329
2 YOHANA 334
3 YOHANA 335
YUDA 336
ZIA YÃ 338

MATIU
Baaru nnaa kɛ̀ Matiu kɛ̃̀

Yesu Kirisi ina 1:1-2:23
Yaaya Batisikɛri waazikɛna 3:1-3:12
Yesu batisikɛna 3:13-4:11
Yesu yãdannɛna Galili 4:12-18:35
Zaa Galili ai Yerusalɛmu 19:1-20:34
Yesu kuuna Yerusalɛmu 21:1-26:13
Yesu gana kɔ̃n a fɛɛnao 26:14-28:20

Yesu Kirisi bori bɔzia
(Luk 3:23-38)

1 Ibraĩ kɔ̃n Daudao bori Yesu Kirisi bɔzian yɛ̀:
2 Ibraĩ Isaaku ì,
Isaaku Yakubu ì,
Yakubu Yuda ì kɔ̃n a vɪ̀inɔ kɔ̃n a dãaronɔ,
3 Yuda Pɛrɛzi kɔ̃n Zɛrao ì kɔ̃n a nɔ Tamao,
Pɛrɛzi Ɛzɛrɔnu ì,
Ɛzɛrɔnu Ramu ì,
4 Ramu Aminadabu ì,
Aminadabu Nasɔ̃ ì,
Nasɔ̃ Salamɔ ì,
5 Salamɔ Bɔaza ì kɔ̃n a nɔ Rahabuo.
Bɔaza Ɔbɛdi ì kɔ̃n a nɔ Rutuo,
Ɔbɛdi Yɛsɛ ì,
6 ben Yɛsɛ kí Dauda ì.

Ben Dauda Sulemanu ì kɔ̃n Uria naɔ̃o,
7 Sulemanu Reoboamu ì,
Reoboamu Abia ì,
Abia Asa ì,
8 Asa Yosafata ì,
Yosafata Yehoramu ì,
Yehoramu Uzia ì,
9 Uzia Yotamu ì,
Yotamu Aaza ì,
Aaza Ɛzɛkaya ì,
10 Ɛzɛkaya Manase ì,
Manase Amɔ ì,
Amɔ Yosia ì,
11 Yosia Yoyakini ì kɔ̃n a dãaronɔ gurɔɔ kɛ̀ wà gbɛ̃nɔ kʊ̀kʊ̃ wà tàńyo Babilɔnu.

12 Tana kɔ̃n gbɛ̃nɔ Babilɔnu gbɛran Yoyakini Sealatiɛli ì,
Sealatiɛli Zɛrubabɛli ì,
13 Zɛrubabɛli Abiudu ì,

Abiudu Ɛliakimu ì,
Ɛliakimu Azɔ ì,
14 Azɔ Zadɔki ì,
Zadɔki Akimu ì,
Akimu Ɛliudu ì,
15 Ɛliudu Ɛlɛaza ì,
Ɛlɛaza Matã ì,
Matã Yakubu ì,
16 Yakubu Mariama zã Yusufu ì,
ben Mariama Yesu kɛ̀ wè benɛ Mɛsaya ì.

17 Zaa Ibraĩ gurɔɔnɔa ai à gàa pé Daudaa, de kɔ̃n a néo kuu gɛ̃ro dosaimɛ. Zaa Dauda gurɔɔnɔa ai gurɔɔ kɛ̀ wà tà kɔ̃n gbɛ̃nɔo Babilɔnu, de kɔ̃n a néo kuu gɛ̃ro dosaimɛ. Zaa tana kɔ̃n gbɛ̃nɔo Babilɔnu ai à gàa pé Mɛsayaa, de kɔ̃n a néo kuu gɛ̃ro dosaimɛ.

Yesu Kirisi ina
(Luk 2:1-7)

18 Dian wà Yesu Kirisi ì nàn yè: À da Mariama kuu Yusufu nɔkpamma ũmɛ. Ai àgɔ̃ gá zã kɛ, à nɔ̀ sì kɔ̃n Luda Nini gbãaao. 19 À gɔ̃kpamma Yusufu pì né gbɛ̃ maaamɛ, à yezi à wí daaro, ben à zèo kɛ̀ é bɔ à yãn asii guu. 20 Gurɔɔ kɛ̀ èe laasuu lɛɛ yã pìa, Dii malaika bɔ̀ à mɔ̀zi nanaa guu à bènɛ: Dauda bori Yusufu, ǹtɔn bídi kɛ n nɔkpamma Mariama sɛna yã musuro, zaakɛ nɔ̀ kɛ̀ à sina bɔ̀ Luda Nini kiiamɛ. 21 Eé né i gɔ̃gbɛ̃ ũ, né tɔ́ kpánɛ Yesu, zaakɛ eé a gbɛ̃nɔ bɔ ń durunnɔ guu. 22 Beee kɛ̀ píngi, lɛ yã kɛ̀ Dii ò annabi gãzĩ kɛ, à bè:
23 Nɔkparɛ lɛzii bé eé nɔ̀ sí
à né i gɔ̃gbɛ̃ ũ,
weé tɔ́ kpánɛ Imanuɛli.
Tɔ́ pì bè, Ludaa kúwao.
24 Kɛ̀ Yusufu vù, à kɛ̀ lán Dii malaika dìɛnɛ nà, à a nɔɔ pì sɛ̀. 25 Mɔde èe à dɔ̃ nɔgbɛ̃ ũro ai à gàa à négɔ̃gbɛ̃ pì ì. Ben à tɔ́ kpànɛ Yesu.

2

Sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ mɔna Yesu gwa

1 Wà Yesu ì Bɛtɛlɛmu Yudea bùsun kí Hɛrɔdu gurɔ. Ben sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ bɔ̀ ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa, aɔ̃ mɔ̀ Yerusalɛmu, 2 aɔ̃ gbɛ̃nɔ là wà bè: Né kɛ̀ wà ì Yudanɔ kína ũu kú máa? Wa à sɔsɔnɛ è ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa, ben wa mɔ kúɛnɛ. 3 Kɛ̀ kí Hɛrɔdu yã pì mà, à bídi kɛ̀ kɔ̃n Yerusalɛmudeenɔ ń píngi. 4 À Yuda sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kàkɔ̃a ń píngi, ben à ń lá guu kɛ̀ weé Mɛsaya in. 5 Aɔ̃ wèàla wà bè: Bɛtɛlɛmumɛ zaa Yudea bùsun. Zaakɛ lán annabi kɛ̀ nàn yè:
6 Bɛtɛlɛmu kɛ̀ kú Yudanɔ bùsun,

ń kɛ̃sãna Yuda wétɛnɔziro fá.
Zaakɛ n guun kína é bɔn,
kɛ̀ eé dɔ ma gbɛ̃ Isarailinɔnɛ aɛ.
7 Ben Hɛrɔdu sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ sìsi asii guu, à sɔsɔnɛ pì bɔgurɔ
sãnsãn gbèkaḿma. 8 Ben à ń gbarɛ Bɛtɛlɛmu à bè: À gá à né
pì baaru gbekagbeka kɔ̃n làakario. Tó a à è, à mó à omɛ, mapi
se, mé gá kúɛnɛ.
9 Kɛ̀ aɔ̃ kína yã̀ mà, ben aɔ̃ dà zén. Ben sɔsɔnɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ è ɔfãntɛ̃bɔɛ
kpa yãa pì dɔ̀ńnɛ aɛ dɔ ai à gàa à zɛ̀ né pì kúkiila. 10 Kɛ̀ aɔ̃
sɔsɔnɛ pì è, aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna maamaa. 11 Aɔ̃ gɛ̀ kpén, aɔ̃ né pì
è kɔ̃n a da Mariamao, ben aɔ̃ kùɛ wà dɔnzi kɛ̀nɛ. Ben aɔ̃ ń
auziki àkpatinɔ wɛ̀wɛ̃, aɔ̃ à gbà vura kɔ̃n tuaetitio kɔ̃n lí'ɔ gũ
nnannaao. 12 Ludaa òńnɛ nanaa guu kɛ̀ aɔ̃ton bɔɛ Hɛrɔdu
kiiaro, ben aɔ̃ tà ń bùsun kɔ̃n zé pãndeo.

Gana kɔ̃n Yesuo Igipiti

13 Aɔ̃ tana gbɛra Dii malaika bɔ̀ à mɔ̀ Yusufuzi nanaa guu à
bè: Ǹ fɛɛ ǹ né pì sé kɔ̃n a dao, ǹ bàa lé ǹ gáńyo Igipiti, négɔ̃ kú
gwe ai mà mó mà yã onnɛ dɔ, zaakɛ Hɛrɔdu é né pì wɛtɛ à dɛmɛ.
14 Ben Yusufu fɛ̀ɛ gwãavĩ, à né pì sɛ̀ kɔ̃n a dao, à gàaańyo Igipiti.
15 À kú gwe ai Hɛrɔdu gàa à gào. Beee kɛ̀, lɛ yã kɛ̀ Dii ò annabi
gãzĩ kɛ yãnzimɛ, à bè:
Ma a né gbɛ̀sɛ Igipiti.

Négɔ̃gbɛ̃nɔ dɛdɛna

16 Kɛ̀ Hɛrɔdu è sɔsɔnɛyãdɔ̃rinɔ ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛ̀azi, ben à pɔ fɛ̃ maa-
maa. À sɔsɔnɛ bɔgurɔɔ taka dɔ̃ yã kɛ̀ à gbèka sɔsɔnɛyãdɔ̃ri pìnɔa
yãnzi, ben à gbɛ̃nɔ zĩ aɔ̃ négɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kà wɛ̀ plaaa ke kɛ̀ aɔ̃
kɛ̀sãzinɔ dèdɛ Bɛtɛlɛmu kɔ̃n a buraanɔ píngi. 17 Yã̀ kɛ̀ annabi
Yɛrɛmaya ò kɛ̀ sa, à bè:
18 Wà wii gbãaa mà Rama,
wèe ɔ́ɔ dɔɔ, wèe wii pɛɛ.
Rasɛli e a néno ɔ́ɔ dɔɔ,
à gì agbaa mazi, zaakɛ aɔ̃ɔ kuu dɔro.

Suna Igipitio

19 Kɛ̀ Hɛrɔdu gà, ben Dii malaika bɔ̀ à mɔ̀ Yusufuzi Igipiti
nanaa guu 20 à bè: Ǹ fɛɛ ǹ né pì sé kɔ̃n a dao, ǹ táńyo Isarailinɔ
bùsun, zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe wɛtɛɛ wà né pì wɛ̀ndi bɔɔnɔ gàga.
21 Ben à fɛ̀ɛ à né pì sɛ̀ kɔ̃n a dao, à tàńyo Isarailinɔ bùsun. 22 Kɛ̀
à mà Akɛlau bé èe kí blee Yudea a de Hɛrɔdu gɛ̃ɛ ũ, gwe vɛ̃ɛna
vĩa à kṳ̀. Luda yã̀ ònɛ nanaa guu, ben à tà Galili bùsun, 23 à gàa
à vɛ̃ɛ wétɛ kɛ̀ wè be Nazarɛti. Lɛn yã̀ kɛ̀ annabinɔɔ ò pàpa lɛ, kɛ̀
aɔ̃ bè: Weé à sísi Nazarɛti gbɛ̃.

3

Yaaya Batisikɛri waazikɛna
(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yoh 1:19-28)

1 Beee gbɛra Yaaya Batisikɛri mɔ̀ Yudea gbáan, èe waazi kɛɛ
2 à bè: À nɔ̀sɛ liɛ, kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kà kĩi. 3 À yãn annabi
Isaya ò yã à bè:

À baarukpari kòto ma dɔ gbáan,
èe bee à zé kɛkɛ Diinɛ,
à zé wɛ́wɛnɔ poronɛ súusu.

4 Yaaya èg̃ɔ́ kãsãa kɛ̀ wà tã̀ kɔ̃n lakumi kão dana, è báa asaa
dɔ a pii. Sutɛ̃ kɔ̃n zɔ́'ion à pɔ́blee ũ. 5 Wègɔ̃ bɔɛ Yerusalɛmu kɔ̃n
Yudea bùsu gu píngio kɔ̃n Yoda dɔ̀rɔzio wàgɔ̃ mɔɔ à kiia. 6 Aɔ̃è ń
durunnɔ o gupuraaa, ben è ń batisi kɛ Yodan.

7 Kɛ̀ Yaaya è Farisinɔ kɔ̃n Sadusinɔɔ e mɔɔ a kiia pari aɔ̃ batisi
kɛ, ben à bèńnɛ: Gbɛ̃ntee pitigoonɔ! Dé bé à lé dàawa à bàa sí
pɔfɛ̃ kɛ̀ Luda é pitaḿmanɛ? 8 À nɔ̀sɛliɛna yã kɛ, weégɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ a
liɛ. 9 Kɛ̀ Ibraĩ dɛ a dezi ũ, àtongɔ̃ daa kɛ̀ beee bé eé a bɔro. Mɛ́ɛ
ooare, Luda é fɔ̃ à gbɛ̀ kɛ̀nɔ kɛ Ibraĩ boriinɔ ũ. 10 Kpásа diɛna
línɔzi kɔ̀. Luda é lí kɛ̀ è né maaa iroo zɔ̃ à zu té guu. 11 Mɛ́ɛ a
batisi kɛɛ a nɔ̀sɛliɛna sèeda ũmɛ, mɔde gbɛ̃ke é mɔ́ ma gbɛra à
gbãaa dɛmala, mɛ́ɛ ká mà à kyatee séɛnɛro. Àmbe eé a batisi kɛ
kɔ̃n Luda Ninio kɔ̃n tɛ́o. 12 À gbaka kũna a ɔzĩ ésegbɛ̃kiia. Tó à
fã̀, eé a pɔ́wɛɛ ká a dɔ̃n, eé à sàko ká té kɛ̀ è garoo guu.

Yesu batisikɛna
(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)

13 Ben Yesu bɔ̀ Galili bùsun à mɔ̀ Yaaya kiia Yodazi lɛ à a batisi
kɛ. 14 Yaaya yezi à gí à bè: Mamɔma kɛ̀ má dɛ ǹ ma batisi kɛɛn
n mɔ ma kiiaɔ́? 15 Ben Yesu wèàla à bè: Àgɔ̃ dɛ lɛ gĩa, zaakɛ à kɔ̃
sìwao lɛ yã píngi kɛna a zɛ́a yãnzi. Ben à wèzi. 16 Kɛ̀ Yesu batisi
kɛ̀, à bikṹ gɔ̃ɔ. Zĩ beeea ludambɛɛ wɛ̃̀kɔ̃a, ben à è Luda Nini è
e suu lán pɔ̃tɛ̃ɛ bà à zɔ̀awa. 17 Ben wà kòto mà bɔna ludambɛ à
bè: Ma né mèn do léle yenzideen yè, kɛ̀ ma pɔɔ nnaa maamaa.

4

Yesu yɔ̃agwana
(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)

1 Ben Luda Nini gàa kɔ̃n Yesuo gbáan, lɛ Ibilisi à yɔ̃ à gwa.
2 Yesu lé yì fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo ai gurɔ baplaa. Kɛ̀ nɔaa e à dɛɛ,
3 ben gbɛ̃kɛkɛri pì sɔ̃zi à bè: Tó Luda Nén n ũ, ǹ be gbɛ̀ kɛ̀nɔ li
burɛdi ũ. 4 Yesu wèàla à bè: À kú Luda yãn wà bè:
Póbleen gbɛ̃ntee ègɔ̃ kúo adoro,
sé yã kɛ̀ Ludaa e oo píngi.

5 Ben Ibilisi à sɛ̀ à gàao Luda wétɛ, à à zɛ̀ Luda kpé mìsɔ̃ntɛ̃a,
6 à bè: Tó Luda Nén n ũ, ǹ ɔ kpá n zĩndazi, zaakɛ wà kɛ̃ Luda yãn
wà bè:
Eé n yã o a malaikanɔnɛ,
aɔ̃é n sé ń ɔzĩ lɛ ǹtɔn gɛ̃n sí gbɛ̀aro yãnzi.
7 Yesu wèàla à bè: Wà kɛ̃ dɔ wà bè:
Ǹtɔn Dii n Luda lé ǹ gwaro.
8 Ben Ibilisi à sɛ̀ à gàao dɔ kpii lezĩ maamaa musu, à anduna
kpatanɔ ɔ̀dɔanɛ píngi kɔ̃n ń auzikinɔ 9 à bè: Mé n gba beeenɔ
píngi, tó n kuɛ n dɔnzi kɛmɛ. 10 Ben Yesu bènɛ: Ǹ gumala Setãn!
Zaakɛ wà kɛ̃ Luda yãn wà bè,
ǹ dɔnzi kɛ Dii n Ludanɛ
ǹgɔ̃ dɔɔzi ado.
11 Ben Ibilisi à tò gwe sa, ben malaikanɔ mɔ̀ wà dɔ̀àlɛ.

Yesu nana a zĩ̈a zaa Galili
(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)

12 Kɛ̀ Yesu mà wà Yaaya kṳ̃ wà dà kpésiaan, ben à tà Galili.
13 È e vɛ̃ɛ Nazarɛti dɔro, à gàa à vɛ̃ɛ sɛ̀bɛ saɛ Kapɛnamu, Zɛbuluni
boriinɔ kɔ̃n Nafatali boriinɔ bùsun, 14 lɛ yã kɛ̀ annabi Isaya ò kɛ
yãnzi à bè:
15 Zɛbuluni boriinɔ kɔ̃n Nafatali boriinɔ bùsu,
zaa ísiaa kpa ai Yoda baa kãa kpa,
Galili bùsu kɛ̀ bori pãndenɔ kún pì,
16 aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gusiaa guunɔ gupura ìsi è,
guu dɔ̀ bùsu kɛ̀ kú gaa lézĩ pì deenɔnɛ sa.
17 Zaa gurɔ beeean Yesu nà waazikɛnaa à bè: À nɔ̀sɛ liɛ,
kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kà kĩi.

Yesu ìba káakunɔ sisina
(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)

18 Kɛ̀ Yesu e dɔɔ Galili sɛ̀bɛzi, à gɔ̃ɔn plaaanɔ è, vɛ̀i kɔ̃n dãaroo,
Simɔ kɛ̀ wè be Pita kɔ̃n a dãaro Anduruo. Aɔ̃ɔe táaru kpaa sɛ̀bɛ
pì guu, zaakɛ sɔrɔkɔnɔmɛ. 19 Ben Yesu bèńnɛ: À mɔ́ à témazi, mé
a kɛ gbɛ̃wɛtɛrinɔ ũ. 20 Zaa gwe gɔ̃ɔ aɔ̃ ń táarunɔ tòn aɔ̃ bɔ̀ wà tèzi.
21 Kɛ̀ à gàa aɛ, à gɔ̃ɔn plaa pãndenɔ è, vɛ̀i kɔ̃n dãaroo dɔ, Zebedi
né Yemisi kɔ̃n a dãaro Yohanao. Aɔ̃ɔ kú góro'itɛ guu kɔ̃n ń de
Zebedi pìo, aɔ̃ɔe ń táarunɔ kɛkɛɛ. Yesu ń sísi, 22 ben aɔ̃ ń de tò
góro guu gwe gɔ̃ɔ, aɔ̃ bɔ̀ wà tèzi.

Yesu yãdannɛna Galili
(Luk 6:17-19)

23 Yesu ègɔ̃ lili oo Galili bùsun, è yã dańnɛ ń aduakɛkpɛnɔ guu,
è kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia baaru kpá, è gbɛ̃nɔ kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n gyã bori
sãnda píngio. 24 À tó dà Siria bùsula píngi, ben wègɔ̃ mɔɔnɛ kɔ̃n
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe gyã bori píngi kɔ̃n wãwãao kɛɛnɔ kɔ̃n zĩndeenɔ kɔ̃n

gasindadeenɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ, ben è ń kɛ̃kɔ̃a. 25 Wà bɔ̀ Galili kɔ̃n
Wétɛmɛnkuri bùsuo kɔ̃n Yerusalɛmuo kɔ̃n Yudeao kɔ̃n Yoda
baa kãa kpaao paripari wà tèzi.

5

Aubarikadeenɔn Yesu ìbanɔ ũ
(Luk 6:20-23)

1 Kè Yesu parii pìnɔ è, à dìdi sɪ̀sɪ̃a. Kè à vɛ̃ɛ, à ìbanɔ mɔ̀ à kiia,
2 ben à nà yãdannɛnaa à bè:
3 Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kè aɔ̃ ń kɛ̃sãna dɔ̃nɔ ũ,
zaakɛ kpata kè bɔ̀ Luda kiia dɛ ń pɔ́ ũ.
4 Aubarikadeenɔn pɔsiadeenɔ ũ,
zaakɛ Luda é ń làakari kpáɛńnɛ.
5 Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kè aɔ̃ ń zĩnda bùsanɔ ũ,
zaakɛ aɔ̃mbe weégɔ̃ anduna vĩ.
6 Aubarikadeenɔn yãzɛde nidɛrinɔ ũ,
zaakɛ aɔ̃mbe aɔ̃é kã.
7 Aubarikadeenɔn wɛ̃ndadɔ̃nnɛrinɔ ũ,
zaakɛ Luda é ń wɛ̃nda dɔ̃.
8 Aubarikadeenɔn nɔ̀sɛpuradeenɔ ũ,
zaakɛ aɔ̃mbe aɔ̃é wɛ́ɛ si Ludalɛ.
9 Aubarikadeenɔn íbɛtɛmidɛrinɔ ũ,
zaakɛ weé ń sísi Luda néńɔ.
10 Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kè wè ĩa daḿma yãmaakɛna yãnzinɔ ũ,
zaakɛ kpata kè bɔ̀ Luda kiia dɛ ń pɔ́ ũ.
11 Aubarikadeenɔn a ũ,
tó wà a sɔ̃sɔ̃, tó wà ĩa dàawa,
tó wà yã zaa píngi dìawa ma yãnzi.
12 À pɔnnaa kɛ à yáa dɔ, zaakɛ a láada bíta ludambɛ. Lɛn wà ĩa
dà annabi kè aɔ̃ɔ kú a ãanɔa lɛ.

Yesu ìbanɔn wisi ũ kɔ̃n gupuraao
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

13 Ámbe wisi ũ andunanɛ. Tó wisi i nnaa tà, dian weé kɛ nà
à gɔ̃ wisi ũ dɔɔ? À àre kee vĩ dɔro, séde wà kwɛ́ɛ gbɛ̃nɔ táa oa.
14 Ámbe gupuraa ũ andunanɛ. Wétɛ kè wà kàɛ sɪ̀sĩ musu è
fɔ̃ àgɔ̃ utɛnaro. 15 Wè fitia na wà gbaka kúɛaro. Wè di dabu
musumɛ, lɛ à guu pu gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú uanɔnɛ. 16 À guu pu gbɛ̃nɔnɛ
lɛ, lɛ aɔ̃ a maakɛnanɔ e wà a De kè kú musu tó kpá.

Musa doka bɔkɔ̃tɛna

17 Àtongɔ̃ daa ma mɔ Musa doka kɔ̃n annabinɔ yãnɔ
gboronlo. Méɛ mó gbororo, ma mɔ lɛ mà papamɛ. 18 Yãpuraan
méɛ ooare, ludambɛ kɔ̃n tɔɔtɛo é gɛ̃tɛ, mɔde doka pì wɛ̃zã féte
ke a pó kete ke é gɛ̃tɛro, yã píngi é kɛ. 19 Beee yãnzi tó gbɛ̃ gì
yã kè wà dìɛ pìnɔ dokezi, baa à kè kɛ̃sãnańzi, tó è da gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃
kɛ lɛ, adee égɔ̃ kɛ̃sãnańzi kpata kè bɔ̀ Luda kiia gbɛ̃nɔ téme. Tó

gbɛ̃ kũna, tó è daɲnɛ lɛ sɔ̃, adee égɔ̃ bíta kpata kè bɔ̀ Luda kiia gbɛ̃nɔ tɛ́. 20 Méɛ ooare, tó a yãmaakɛna dɛ ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ pólaro, é gɛ̃ kpata kè bɔ̀ Luda kiia guuro.

Pɔfɛ̃na

21 Á mà wà bè yãdeenɔnɛ, aɔ̃ton gbɛ̃ dɛro. Gbɛ̃ kè gbɛ̃ dè, weé yãkpaɛ kɛo. 22 Mapi sɔ̃, méɛ ooare, gbɛ̃ kè pɔ fɛ̃̀ a gbɛ̃daaazi kà wà yãkpaɛ kɛo. Gbɛ̃ kè a gbɛ̃daaa sɔ̃̀sɔ̃ kà wà gáo gbãadeenɔ kiia. Gbɛ̃ kè bè a gbɛ̃daaanɛ mìsaide sɔ̃ kà à gɛ̃ tén. 23 Tó n mɔ ǹ Luda gba pɔ́ a gbãgbãkiia, tó n dɔn gwe kè n gbɛ̃daaa n yã kũna, 24 ǹ n gba tó sa'okii aɛ gwe, ǹ gá ǹ agbaa kpá adeenɛ gĩa, gbasa ǹ mɔ́ ǹ saa o sa. 25 Tó n ibɛɛ e gaanyo yãkpaɛkɛkiia, ǹ kɛ kpakpaa ǹ kɛo nna zaa zén, lɛ àton n kpá yãkpaɛkɛriaro yãnzi. Tó nɛ́ɛ kɛ lɛro, yãkpaɛkɛri pì é n kpá dogaria, dogari é n da kpésiaan. 26 Yãpuraan méɛ oonnɛ, né bɔ gwero ai ǹ gá fĩa boo píngi. Baa kɔbɔ é gɔ̃ ténziro.

Zinakɛna

27 Á mà wà bè, àton zina kɛro. 28 Mapi sɔ̃, méɛ ooare, tó gbɛ̃ nɔgbɛ̃ gwà kɔ̃n laasuu pãndeo, adee zina kɛ̀on gwe kɔ̀. 29 Tó n wɛ́ɛ ɔplaa è tó ǹ fu, ǹ bɔ ǹ zĩnna. N korana n mègu kezi maa dɛ wà n mè píngi zu ténla. 30 Tó n ɔplaa è tó ǹ fu, ǹ zɔ̃ ǹ zĩnna. N korana n mègu kezi maa dɛ n mè píngi tana ténla.

Yìgidɛna

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

31 Wà bè dɔ, tó gbɛ̃ e gii a naɔ̃zi, à yìgidɛla kpáa. 32 Mapi sɔ̃, méɛ ooare, gbɛ̃ kè gì a naɔ̃zi, tó èe kɛ à gɔ̃pɔsɛɛ kènlo, à zã pì bé è tó à gɔ̃ zinakɛri ũ. Gbɛ̃ kè nɔɔ kè wà gìzi sè sɔ̃ zina kèn gwe.

Ladana

33 Á mà wà bè yãdeenɔnɛ dɔ, aɔ̃ yã kè aɔ̃ɔ sì kɔ̃n Diio papa, aɔ̃ton fuaro. 34 Mapi sɔ̃, méɛ ooare, àton la da sero. Àton yã sí kɔ̃n ludambɛɛoro, zaakɛ Luda kíblekitamɛ, 35 ke anduna, zaakɛ Luda tintimɛ, ke Yerusalɛmu, zaakɛ Kína ìsi wétɛmɛ. 36 Ǹton yã sí kɔ̃n n mìoro, zaakɛ né fɔ̃ ǹ n mìkã mèn doo pura kũ ke ǹ à sia kũro. 37 Àgae be ee ke auo. Yã kè dɛ beeelaa bɔ̀ à zaaa guumɛ.

Gɛ̃ɛbona

(Luk 6:29-30)

38 Á mà wà bè, wà wɛ́ɛ fĩa bo kɔ̃n wɛ́ɛo, swaa kɔ̃n swaao. 39 Mapi sɔ̃, méɛ ooare, àton gɛ̃ɛ bo gbɛ̃ kè zaaa kèareearo. Tó gbɛ̃ n swãn kè n gasu ɔplaaa, ǹ à doo dɔnɛ dɔ. 40 Tó gbɛ̃ yezi à n dansiki yãkpaɛ kɛnyo, ǹ n utadaa tónɛ dɔ. 41 Tó gbɛ̃ gã nàmma ǹ aso séare kiloo do, ǹ gáonɛ kiloo plaa. 42 Tó gbɛ̃ pɔ́ wɛ́ɛ kèmma, ǹ kpáa. Ǹton gbɛ̃ kè yezi à pɔ́ sɛ̃kãmma tɛ̃ro.

Yena ibɛɛzi
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 Á mà wà bè, àgɔ̃ ye a gbɛ̃daaazi, à za a ibɛɛn. 44 Mapi
sɔ̃, méɛ ooare, àgɔ̃ ye a ibɛɛnɔzi, à adua kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è wéɛ
tãawaanɔnɛ, 45 lɛ à gɔ̃ a De kɛ̀ kú musu néɲɔ ũ yãpura. Zaakɛ è
ɔfãntɛ̃ bɔ gbɛ̃ zaaanɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃ maaanɔ ń píngi, è lou ma taari-
saideenɔnɛ kɔ̃n taarideenɔ ń píngi. 46 Tó gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yeaziinɔn á
yeńzi, é láada ke e Luda kiiaɔ́? Baa bɛ'ɔɔsirinɔ è kɛ lɛroo? 47 Tó
a gbɛ̃nɔn eè ì kpákpaḿma ńtɛ̃ɛ, bɔ́ á dɛo gbɛ̃ pãndenɔlaa? Baa
kifiinɔ è kɛ lɛroo? 48 Beee yãnzi àgɔ̃ kuu papana, lán a De kɛ̀ kú
musu kuu papana nà.

6

Gbadana

1 À làakari kɛ a dɔnzi yãkɛna gupuraaazi. Àton kɛ gbɛ̃ntee wéɛ
yãnziro. Tó ée kɛɛ lɛ, é láada e a De kɛ̀ kú musu kiiaro. 2 Tó néɛ
gba daa takaasideenɔnɛ, ǹton a kpàakpa kɛ lán mɔnafikideenɔ
bàro. Aɔ̃è kɛ aduakɛkpɛnɔ guu kɔ̃n gãalɛnɔ, lɛ gbɛ̃nɔ ń tɔ́ nnaa
sí yãnzimɛ. Yãpuraan méɛ ooare, aɔ̃ ń láada èn gwe kɔ̀! 3 Mpi,
tó néɛ gba daa takaasideenɔnɛ, ǹton tó n ɔzɛɛ dɔ̃ lán n ɔplaa e
kɛɛ nàro. 4 Ǹ tó n gbadana kɛ asiiyã ũ, n De kɛ̀ asiiyã dɔ̃ɔ é à fĩa
bonnɛ.

Aduakɛna
(Luk 11:2-4)

5 Tó ée adua kɛɛ, àtongɔ̃ dɛ lán mɔnafikideenɔ bàro. Aɔ̃ègɔ̃ yezi
wà adua kɛ zɛna aduakɛkpɛn kɔ̃n zɛ́ɔ̃nkpakɔ̃anɔ, lɛ gbɛ̃nɔ ń e
yãnzi. Yãpuraan méɛ ooare, aɔ̃ ń láada èn gwe kɔ̀! 6 Mpi, tó néɛ
adua kɛɛ, ǹ gɛ̃ n kpé guu, ǹ gbà tata, ǹ wéɛ kɛ n De kɛ̀ kú gwe
asii guua, n De kɛ̀ asiiyã dɔ̃ɔ é sínyo. 7 Tó ée adua kɛɛ, àton yã
bɔɛ pari lán kifiinɔ bàro. Aɔ̃ègɔ̃ daa ń yãbɔɛna parii guun Luda
é síńyo. 8 Àtongɔ̃ dɛ lán ń bàro, zaakɛ a De pɔ́ kɛ̀ á à nii vĩi dɔ̃ ai
àgɔ̃ gá gbekaa. 9 Àgae adua kɛ lán kɛ̀ bà:
Wa De kɛ̀ kú musu,
ǹ tó wàgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ n tɔ́ adona.
10 Ǹ tó kpata kɛ̀ bɔ̀ n kiia bɔ gupuraaa,
wà n pɔyezi kɛ anduna guu,
lán wè kɛ zaa musu nà.
11 Ǹ wa gba ú kɛ̀ wé ble gbãa.
12 Ǹ wa taarinɔ kɛ̃we,
lán weè kɛ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ taari kɛ̀weenɔnɛ nà.
13 Ǹton tó wà fu yɔ̃agwanaaro,
ǹ wa sí à zaaaa.
14 Tó a gbɛ̃nɔ taari kɛ̀ńnɛ, a De kɛ̀ kú musu é a pɔ́ kɛ̃are se. 15 Tó
ée gbɛ̃nɔ taarinɔ kɛ̃ńnɛ sɔ̃ro, a De é a taarinɔ kɛ̃arero.

Léyina

16 Tó á léyina sɔ̃, àton uu sisi lán mɔnafikideenɔ bàro. Aɔ̃è
ń uu yãkɔ̃tɛ lɛ gbɛ̃nɔ gɔ̃ dɔ̃ kè aɔ̃ léyina yãnzi. Yãpuraan méɛ
ooare, aɔ̃ ń láada èn gwe kɔ̀! 17 Mpi, tó ń léyina, ǹ uu pípi, ǹ nɔ́si
mámamma, 18 lɛ gbɛ̃nɔ tón dɔ̃ ń léyinaro, sé n De kè kú asii guu
baasiro. N De kè asiiyã dɔ̃ɔ é à fĩa bonnɛ.

Auziki yã
(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

19 Àton auziki kakɔ̃aazi anduna guu kèro, gura kè kɔ̀kɔnɔ è
pɔ́ yakan, pónɔ è kɔ̃tɛ̃ kpán bensɔ̃ kpãinɔ è gu fɔ̃ aɔ̃ pónɔ séɛn.
20 À a auziki kakɔ̃a ludambɛ, gura kè kɔ̀kɔnɔ è pɔ́ yakanlo, pónɔ
è kɔ̃tɛ̃ kpánlo bensɔ̃ kpãinɔ è gu fɔ̃ aɔ̃ pónɔ séɛnlo. 21 Zaakɛ guu
kɛ̀ n auziki kún, gwen n làakari èɡɔ̃ kún se.

22 Wéɛn mè fitia ũ. Tó n wéɛ aafia, n mè píngi égɔ̃ gupuraa ũ.
23 Tó n wéɛ gbãaro sɔ̃, n mè píngi égɔ̃ gusiaa ũ. Tó gupuraa kè
ń kũna dɛ gusiaa ũ, gusiaa pì bíta. 24 Gbɛ̃ke è fɔ̃ à dɔ dii mèn
plaaaziro, zaakɛ eé za gbɛ̃ doon àgɔ̃ ye gbɛ̃ doozi, kesɔ̃ eé na
gbɛ̃ dooa à kya ká gbɛ̃ doon. É fɔ̃ àgɔ̃ dɔ Ludazi kɔ̃n ɔɔo lɛdoro.

Ludanaanɛkɛna
(Luk 12:22-31)

25 Beee yãnzi méɛ ooare, àton a wɛ̃̀ndi kằhãn kɛ à be bɔ́n wé
ble ke bɔ́n wé miro. Àton mè kằhãn kɛ à be bɔ́n wé daro. Wɛ̃̀ndi
dɛ pɔ́bleelaroo? Mè dɛ pɔ́kãsãalaroo? 26 À gwa bãanɔa. Aɔ̃è pɔ́
tɔ̃ro, aɔ̃è pɔ́ kɛ̃ro, aɔ̃è pɔ́ ká dɔ̃̀ guuro, mɔde a De kè kú musu è
pɔ́blee kpáḿma. Á bèɛ vĩ maamaa dɛ bãanɔlaroo? 27 A té, dé bé
eé fɔ̃ à a wɛ̃̀ndi gbằa kaara, baa gurɔ do, a kằhãnkɛna guuu?

28 Bɔ́yãnzin eè pɔ́kãsã kằhãn kɛzi? À lá vúdeenɔ gwa sɛ̃̀n
lán aɔ̃ɔ dɛ nà. Aɔ̃è zĩi kɛro, aɔ̃è buu tãro, 29 mɔde méɛ ooare,
baa Sulemanu kɔ̃n a auzikio, èe uta da à maaa kà aɔ̃ ke ũro.
30 Sɛ̃̀la kè kuu gbằa eé té kũ ziaa, lán Luda è pɔ́ nazi lɛ nà, amɔa
ludanaanɛkɛ̃sãnadeenɔ, weé a pɔ́ o dɔ́? 31 Beee yãnzi àton
pɔ́ke kằhãn kɛ à be bɔ́n wé ble ke bɔ́n wé mi ke bɔ́n wé daro.
32 Kifiinɔn pɔ́ pìnɔ píngi yã è dɔńnɛ aɛ. Zaakɛ a De kè kú musu
dɔ̃ kè pɔ́ pìnɔ kɔ̃ sìao, 33 à tó kpata kè bɔ̀ à kiia kɔ̃n à yãzɛdeeo
dɔare aɛ gĩa, eé pɔ́ pìnɔ kaaraare dɔ píngi. 34 Beee yãnzi àton
ziaa kằhãn kɛro, zaakɛ ziaa a zĩnda yã dɔ̃. Gurɔ píngi yã'ɔ̃amma
mɔ̀a.

7

Kɔ̃ taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)

1 Àton gbɛ̃ taari ero, Luda é a taari e sero. 2 Zaakɛ lán nɛè
gbɛ̃ taari e nà, lɛn Luda é n taari e lɛ. Zaka kè ń eè yɔ̃ońnɛn

eé yɔ̃onnɛ. 3 Bóyãnzi néɛ sɛ̀buru kɛ̀ da n gbɛ̃daaa wɛ́ɛn eezi,
bensɔ̃ néɛ líkusu kɛ̀ da n wɛ́ɛn yã daaroo? 4 Kɛ̀ líkusu da n wɛ́ɛn,
à kɛ̀ dia né be n gbɛ̃daaanɛ à tó ǹ sɛ̀buru kɛ̀ da à wɛ́ɛn bɔnɛ?
5 Mɔnafikide! Ǹ líkusu kɛ̀ da n wɛ́ɛn bɔ gĩa, né gbasa ǹ guu e
wásawasa, lɛ ǹ e ǹ sɛ̀buru kɛ̀ da n gbɛ̃daaa wɛ́ɛn bɔnɛ.
6 Àton Luda pɔ́ kpá gbɛ̃ɛnɔaro
lɛ aɔ̃ton sɔkpa wà a kari kɛro yãnzi.
Àton a gbɛ̀ bɛ̀ɛdeenɔ zu alɛdɛnɔnɛro
lɛ aɔ̃ton táa o'oaro yãnzi.

Wɛ́ɛkɛna
(Luk 11:9-13)

7 À wɛ́ɛ kɛ, Luda é kpáawa. À wɛtɛ, é e. À gbà lɛ́, Luda é wɛ̃are.
8 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ kɛ̀n wè kpáa, gbɛ̃ kɛ̀ wètɛ sɔ̃ è e. Gbɛ̃ kɛ̀ gbà
lɛ̀n weé wɛ̃nɛ. 9 A té, dé bé eé gbɛ̀ kpá a néa, tó à burɛdi wɛ́ɛ kɛ̀a?
10 Tó à kpɔ̀ wɛ́ɛ kɛ̀a sɔ̃, eé mlɛ̃ sé à kpáaɔ́? 11 Baa kɔ̃n a zaakɛɛo, á
pɔ́ maa kpana a nénɔa dɔ̃. Weé a De kɛ̀ kú musu pɔ́ maa kpana
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀anɔa pɔ́ o dɔɔ́?

12 À kɛ gbɛ̃nɔnɛ lán á yezi aɔ̃ kɛare nà. Musa doka kɔ̃n
annabinɔ yãnɔ mìn gwe.

Zélɛ kpaatoo
(Luk 13:24)

13 À gɛ̃ zélɛ kpaatoo guu. Zé kɛ̀ à lé yàasa ben à mèporokii vĩi è
gáńyo kaatɛna guumɛ. Beeen gbɛ̃ paridee e sɛɛ. 14 Zé kɛ̀ è gáńyo
wɛ̀ndi guu lé kpaato à nakɔ̃ana, bensɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ è wà sɛɛnɔɔ
pariro.

Gbɛ̃ dɔ̃na a yãkɛnaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

15 À làakari kɛ annabi ɛgɛɛnɔzi. Aɔ̃è mɔ́ a kiia sã báao dana,
mɔde lɛwan nɔadɛrinɔn ń ũ. 16 É ń dɔ̃ ń yãkɛnaa. Wè geepi bo
lɛ̀ líaro. Wè kãkãa e babanɛ láaro. 17 Lí maaa è né nnaa i, lí zaaa
è né gina i. 18 Lí maaa è fɔ̃ à né gina ìro, lí zaaa è fɔ̃ à né nnaa
ìro. 19 Wè lí kɛ̀ è né maaa iroo zɔ̃ wà zu té guumɛ. 20 Lɛmɛ é ń dɔ̃
ń yãkɛnaa lɛ.

21 Èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ èɡɔ̃ ma sisii Dii, Dii, bé eé gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀
Luda kiia guuro, sé gbɛ̃ kɛ̀ è ma De kɛ̀ kú musu pɔyezi kɛɛ.
22 Yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ gbɛ̃ parideenɔ é bemɛ: Dii, Dii, wa Luda yã
òńnɛ kɔ̃n n tɔ́o né! Wa zĩnnɔ gòḿma kɔ̃n n tɔ́o né! Wa dabuyãnɔ
kɛ̀ pari kɔ̃n n tɔ́o né! 23 Mé beńnɛ wásawasa: Má a dɔ̃ zikiro. À
gumala zaakɛrinɔ!

Kpébori gɔ̃ɔn plaaanɔ
(Luk 6:47-49)

24 Beee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ à ma yã kɛ̀nɔ mà, ben à zĩi kɛ̀a dɛ lán gbɛ̃
làakaridee kɛ̀ à a kpɛ́ bò gbɛ̀a bàmɛ. 25 Kɛ̀ lou mà, í dàgula, ĩa kàka
à sù kpɛ́ pìa, ben èe lɛ́ɛro, kɛ̀ wà à ɛ̃ɛ dàɛ gbɛ̀a yãnzi. 26 Gbɛ̃ kɛ̀
ma yã kɛ̀nɔ mà, ben èe zĩi kɛaroo dɛ lán mìsaidee kɛ̀ à a kpɛ́ bò
bùsu'ãatɛ̃a bàmɛ. 27 Kɛ̀ lou mà, í dàgula, ĩa kàka à sù kpɛ́ pìa, ben
à gbòro à lɛ̀ɛ bìtimm.

Yesu iko

28 Kɛ̀ Yesu yã beeenɔ ò à yǎa, à yãdannɛna bɔ̀ parii saɛ,
29 zaakɛ èe yã daǹnɛ lán ludayãdannɛrinɔ bàro, à dàǹnɛ
ikoomɛ.

8

Kusu kɛ̃kɔ̃ana
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

1 Kɛ̀ Yesu pìta sĩsĩa, parii tézi. 2 Ben kusu ke mɔ̀ à kùɛ à aɛ à
bè: Dii, tó ń yezi, né fɔ̃ ǹ ma kɛ̃kɔ̃a wásawasa. 3 Yesu ɔ bɔ̀ à kɛ̀a à
bè: Má yezi. Ǹ gɔ̃ wásawasa. Zaa gwe gɔ̃ɔ à kusu yǎa. 4 Ben Yesu
bènɛ: Ǹton o gbɛ̃ke maro. Ǹ gá ǹ n zĩnda ɔdɔa sa'orinɛ, ǹ sa'opɔ
kɛ̀ Musa dìɛ kpá n kɛ̃kɔ̃ana sèeda ũ gbɛ̃nɔnɛ.

Sozanɔ gbɛ̃nsi zĩkɛri kɛ̃kɔ̃ana
(Luk 7:1-10)

5 Kɛ̀ Yesu e gɛ̃ɛ Kapɛnamu, ben Romu sozanɔ gbɛ̃nsi mɔ̀ à
kiia, a wɛ́ɛ kɛ̀a 6 à bè: Dii, ma zĩkɛri daɛna bɛ, à kɔ̃ɔ kṵ̃, mɛ̀ e
ɔ̃ɔa maamaa. 7 Ben Yesu bènɛ: Mɛ́ gá mà à kɛ̃kɔ̃a. 8 Ben gbɛ̃nsi
pì bènɛ: Dii, mɛ́ɛ ká ǹ gá ma bɛro. Ǹ yã ò dé, ma zĩkɛri é kɛ̃kɔ̃a.
9 Zaakɛ mapi se, wà iko vĩmamɛ, ben má iko vĩ sozanɔa. Mɛɛ̀ o
aɔ̃ gbɛ̃ doonɛ à gá, è sɔ̃ gá. Mɛɛ̀ o à pãndenɛ à mɔ́, è sɔ̃ mɔ́. Mɛɛ̀
o ma zĩkɛrinɛ à kɛ̀ kɛ, è sɔ̃ kɛ.

10 Kɛ̀ Yesu yã pì mà, à bɔ̀ à saɛ, ben à bè gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ tézinɔnɛ:
Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, mɛ́ɛ e gbɛ̃ke ma náanɛ kɛ̀ lɛ Isarailinɔ téro.
11 Mɛ́ɛ ooare, gbɛ̃nɔ é bɔ ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa kɔ̃n ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpaao
paripari aɔ̃é mɔ́ pɔ́ ble kɔ̃n Ibraĩo kɔ̃n Isaakuo kɔ̃n Yakubuo
kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu. 12 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ yã wàgɔ̃ kú kpata
pì guunɔ sɔ̃, weé ń zu bàazi gusiaa guumɛ. Gwen aɔ̃é ɔ́ɔ dɔn wà
ɔ di ń musu. 13 Ben Yesu bè sozanɔ gbɛ̃nsi pìnɛ: Ǹ tá bɛ. À kɛnnɛ
lán n ma náanɛ kɛ̀ nà. Ben à zĩkɛri pì gbãa kṵ̀ gurɔɔ mɔ̀a gɔ̃ɔ.

Gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃ana paripari
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

14 Yesu gàa Pita bɛ, ben à è à naɔ̃ daa daɛna, èe mèwãaa kɛɛ.
15 Kɛ̀ à ɔ kɛ̀ à ɔɔa, ben à mɛ̀ yĩi kṵ̀, ben à fɛ̃ɛ à pɔ́blee kènɛ.

16 Kɛ̀ uusiɛ kɛ̀, ben wà mɔ̀nɛ kɔ̃n zĩndeenɔ paripari, ben à zĩn
pìnɔ gòḿma kɔ̃n yã'onao, à gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃a ń píngi. 17 Lɛn yã kɛ̀
annabi Isaya ò pàpa lɛ à bè:

À wa gbãasaikɛɛ sè,
à wa gyãanɔ kɛ̀wa.

Gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ yezi wà té Yesuzinɔ
(Luk 9:57-62)

18 Kè Yesu è parii kàkɔ̃aazi, ben à bè a ìbanɔnɛ: Wà bikũ̀ sèbɛ
baa. 19 Ben ludayãdannɛri ke mɔ̀ à bè Yesunɛ: Dannɛri, guu
kè nɛ́ɛ gaan píngi mégɔ̃ ténzi. 20 Yesu bènɛ: Gbɛ̃ngboonɔ ń tò vĩ,
bãanɔn ń sà vĩ, Gbɛ̃ntee Né sɔ̃ ĩampakii vĩro.
21 Ben ìba pãnde bènɛ: Dii, ǹ tó ai ma de kpá guuzi gĩa. 22 Ben
Yesu bènɛ: Ǹ témazi. Ǹ tó gènɔ ń gènɔ vĩi.

Yesu zàgaʼĩa zɛna
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

23 Yesu gɛ̀ góroʼitɛ guu, ben à ìbanɔ tèzi aɔ̃ dà zén. 24 Kãndo
zàgaʼĩa gbãaa kàka sèbɛla, í e vĩvĩi èe kakaa ń góron. Yesu e ii oo,
25 ben à ìbanɔ sɔ̃zi, aɔ̃ à vù wà bè: Dii, ǹ wa mì sí, wée kaatɛɛmɛ.
26 Ben à bèńnɛ: Ludanaanɛkɛ̃sãnadeenɔ! À kè dia á vĩa vĩ lɛɛ?
Ben à fɛ̀ɛ à gì ĩanɛ kɔ̃n ío, ben guu yì̀ kítikiti. 27 Yã̀ pì bɔ̀ gbɛ̃ pìnɔ
saɛ aɔ̃ bè: Gbɛ̃ kparee taka boriin yè? Baa ĩa kɔ̃n ío è à yã̀ mamɛ.

Zĩnnɔ gɛ̃na alɛdɛnɔ guu
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

28 Kè Yesu bikʉ̀ baa kãa kpa Gadara bùsun, zĩnde gɔ̃ɔn plaa
kenɔ bɔ̀ mirakpɛtɛa, aɔ̃ mɔ̀ wà dààlɛ. Aɔ̃ɔ pãsĩ maamaa, gbɛ̃ke
è fɔ̃ à bɔɛ gwero. 29 Aɔ̃ wii lɛ̀ wà bè: Bɔ́n wá vĩ kɔ̃ ɔzĩi, Luda Né?
N mɔ wɛ́ɛ tãwa kè ai à gurɔɔ gɔ̃ kán yɔ́? 30 Alɛdɛ kpàsa bíta kúńyo
kãaa, aɔ̃ɔe pɔ́ blee. 31 Ben zĩn pìnɔ agbaa kpà Yesunɛ wà bè: Tó
n pèwa, ǹ wa gbarɛ alɛdɛ kpàsa kèkãa guu. 32 Ben Yesu bèńnɛ:
À gá. Ben aɔ̃ gòḿma aɔ̃ gɛ̀ alɛdɛnɔ guu. Ben alɛdɛ kpàsa pì wì
bào píngi, aɔ̃ sòro sĩ̀sĩ̃gɛɛzi, aɔ̃ sì sèbɛn, ben aɔ̃ gàga í guu gwe.
33 Ben alɛdɛdãrinɔ bàa lɛ̀ wà gɛ̀ wétɛ guu, aɔ̃ yã̀ pìnɔ tɔ̃kɛ̃ńnɛ kɔ̃n
yã̀ kè zĩndeenɔ lèo píngi. 34 Ben wétɛdeenɔ bɔ̀ɛ wà gàa da Yesulɛ
ń píngi. Kè aɔ̃ à è, aɔ̃ agbaa kpànɛ kè à bɔńnɛ ń bùsun.

9

Gbɛ̃ kaɛna kɛ̃kɔ̃ana
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

1 Yesu gɛ̀ góro guu, à èara à sèbɛ bikʉ̀ à kà a bɛ wétɛ. 2 Ben
gbɛ̃kenɔ mɔ̀nɛ gbɛ̃ kaɛnao daɛna gyãresɛbɔn. Kè Yesu è aɔ̃ɔ a
náanɛ vĩ, ben à bè gbɛ̃ kaɛna pìnɛ: Ma gbɛ̃, ǹ n làakari kpáɛ! N
durunnɔ kɛ̀mma. 3 Ludayãdannɛri kenɔ kú gwe, ben aɔ̃ɔ ò ń
nɔ̀sɛ guu wà bè: Gbɛ̃ beee e dɔkɛɛ Ludaomɛ. 4 Yesu ń laasuu dɔ̃,
ben à ń lá à bè: Bóyãnzi ée laasuu zaaa lɛɛ a nɔ̀sɛ guuzi? 5 Tó
ma bè, à durunnɔ kɛ̃a ke tó ma bè, à fɛɛ à táa o, à kparee bé à
aagaa? 6 Má ò lɛ lɛ àgɔ̃ dɔ̃ kè Gbɛ̃ntee Né durunkɛ̃nnɛna iko vĩ

tɔɔtɛ kɛ̀mɛ. Ben à bè gbɛ̃ kaɛna pìnɛ: Ǹ fɛɛ ǹ n daɛbɔ sɛ́ ǹ tá bɛ.
7 Ben à fɛ̀ɛ à tà bɛ. 8 Kɛ̀ parii è lɛ, vĩa ń kũ, aɔ̃ Luda kɛ̀ iko beee
taka kpà gbɛ̃nteenɔa tɔ́ bɔ̀.

Matiu sisina
(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

9 Yesu bɔ̀ gwe, èe gɛ̃tɛɛ, ben à gbɛ̃ kɛ̀ wè be Matiu è vɛ̃ɛna a
bɛ'ɔɔsikpɛn. À bènɛ: Ǹ mɔ́ ǹ témazi. Ben à fɛ̀ɛ à tɛ̀zi. 10 Kɛ̀ Yesu
e pɔ́ blee à bɛ, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔɔ kú gwe pari, aɔ̃ɔe pɔ́
bleeo kɔ̃n à ìbanɔ lɛdo. 11 Kɛ̀ Farisinɔɔ è lɛ, ben aɔ̃ à ìbanɔ là wà
bè: Bɔ́yãnzi a dii e pɔ́ blee kɔ̃n bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔozi?
12 Kɛ̀ Yesu yã̀ pì mà à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ aafia vĩi bà kú kɔ̃n likita yãoro,
sé gyãree. 13 À gá à laasuu lɛ́ yã̀ kɛ̃na Luda yãn beee mìzi
wà bè: Kɔ̃ wɛ̃ndagwanan má yezi, èe kɛ sa'onanlo. Méɛ mɔ́ gbɛ̃
maaanɔ sísiro, sé durunkɛrinɔ.

Léyina
(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

14 Ben Yaaya Batisikɛri ìbanɔ mɔ̀ aɔ̃ Yesu là wà bè: À kɛ̀ dia
wapinɔ kɔ̃n Farisinɔ weè lɛ́ yi, ben n ìbanɔ è yi seroo? 15 Ben
Yesu yã̀ lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bè: Nɔsɛri gbɛ̃nɔ é pɔsiaa kɛ gurɔɔ kɛ̀ à kúńyo
nɔsɛ guun yɔ́? Auo, mɔde à gurɔɔ é mɔ́ kɛ̀ weé nɔsɛri pì bɔ ń
té, gbasa aɔ̃é lɛ́ yi sa. 16 Gbɛ̃ke è uta zii nambata na kɔ̃n pólɛ
dufuoro, zaakɛ uta dufu é sɔ̃kɔ̃zi à kɛ̃kɔ̃rɛ, à zii fɔ̃na é kaara.
17 Wè geepiwɛ̃ dufu ká tùu zii guuro. Tó wà kɛ̀ lɛ, tùu é pũtãmɛ,
wɛ̃ɛ pì é kwéɛ, tùu é yaka. Auo, wè geepiwɛ̃ dufu ká tùu dufu
guumɛ, aɔ̃égɔ̃ maa ń píngi.

Nénɔkparɛ fɛɛ à bɔna gaan kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ ɔ kɛ̀ Yesu utaao
(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

18 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu e yã̀ beeenɔ oońnɛ, gbãade ke mɔ̀ à kùɛ à aɛ
à bè: Ma nénɔgbɛ̃ gà tia. Ǹ mɔ́ ǹ ɔ kɛa, eégɔ̃ kú wɛ̃ndio. 19 Ben
Yesu fɛ̀ɛ à tɛ̀zi kɔ̃n a ìbanɔ.
20 Nɔgbɛ̃ kee kú gwe, aru è bɔɛa à kà wɛ̃̀ kuri awɛɛplaa. À mɔ̀
à ɔ kɛ̀ Yesu uta léa à kpɛɛ kpa. 21 Zaakɛ à bè: Baa tó ma ɔ kɛ̀ à
utaa dé, mɛ́ kɛ̃kɔ̃a. 22 Yesu lìɛ à à è, ben à bè: Ǹ n làakari kpáɛ,
nɔgbɛ̃! Ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé à n kɛ̃kɔ̃a. Gwe gɔ̃ɔ nɔgbɛ̃ pì kɛ̀kɔ̃a.
23 Kɛ̀ Yesu kà gbãadee pì bɛ, à è wèe kure pɛɛ, parii kĩi dɔ.
24 Ben Yesu bè: À a zĩnda gá. Né pì e garo, èe ii oomɛ. Ben aɔ̃ɔe
à lalandi kɛɛ. 25 Kɛ̀ wà pɛ̀ gbɛ̃nɔa aɔ̃ bɔ̀ɛ bàazi, ben Yesu gɛ̀ kpén,
à né pì kṳ̀ a ɔɔa, ben à fɛ̀ɛ. 26 Ben yã̀ pì baaru dà bùsu pìla píngi.

Vɪ̀anɔ kɛ̃kɔ̃ana

27 Kɛ̀ Yesu bɔ̀ gwe, vɪ̀a gɔ̃ɔn plaaanɔɔ tézi kɔ̃n wiiio wèe bee:
Ǹ wa wɛ̃nda gwa, Dauda Bori! 28 Kɛ̀ Yesu kà bɛ, vĩa pìnɔ sɔ̃zi,
ben à ń lá à bè: Á ma náanɛ vĩ kɛ̀ mɛ́ fɔ̃ mà yã̀ pì kɛareɔ́? Aɔ̃

wèàla wà bè: Lɛmɛ, Dii. 29 Ben à ɔ kɛ̀ ń wéɛa à bè: Àgɔ̃ dɛare lán a ma náanɛ kɛ̀ nà. 30 Ben aɔ̃ wéɛ guu è. Yesu kpɑ̀kɛ̃ńzi à bè: Àton o gbɛ̃ke maro. 31 Baa kɔ̃n beeeo aɔ̃ gàa wà à baaru fɑ̀akɔ̃a bùsu pìn píngi.

Nɛ́nɛnaɛnade kɛ̃kɔ̃ana

32 Gurɔɔ kɛ̀ vɪ̀anɔɔ e bɔɛɛ, wà mɔ̀ Yesunɛ kɔ̃n zĩnde kɛ̀ à nɛ́nɛ naɛnao. 33 Kɛ̀ Yesu zĩn pì gòa, ben à yã ò. Yã pì bɔ̀ parii saɛ aɔ̃ bè: Wée yã beee taka e Isarailinɔ bùsun yãro. 34 Ben Farisinɔ bè: È zĩn goḿma kɔ̃n zĩnnɔ kína gbãaaomɛ.

Yesu gbɛ̃nɔ wɛ̃ndadɔ̃na

35 Yesu gàa wétɛnɔa kɔ̃n lakutunɔ píngi, à yã dàńnɛ ń aduakɛkpɛnɔ guu, à kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia baaru nnaa kpàńnɛ, à gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃a ń píngi kɔ̃n gbãasaideenɔ ń píngi. 36 Kɛ̀ à parii è, ben aɔ̃ kɛ̀nɛ wɛ̃nda, zaakɛ aɔ̃ɔ kú bídin aɔ̃ lìkɔ̃a lán sãa kɛ̀ aɔ̃ɔ dàri vĩroonɔ bà. 37 Ben Yesu bè a ìbanɔnɛ: Pɔ́kɛkɛna bíta, mɔde zĩkɛrinɔɔ pariro. 38 À wéɛ kɛ Buradeea lɛ à zĩkɛrinɔ gbarɛ aɔ̃ a pɔ́ kɛkɛ.

10

Yesu zɪ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ diɛna
(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

1 Yesu a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ sìsi, ben à ń gba iko aɔ̃ zĩnnɔ goḿma, aɔ̃ gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n gbãasaideenɔ ń píngi. 2 Zɪ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa pìnɔ tɔ́nɔn yè: Gbɛ̃ káaku Simɔ kɛ̀ wè benɛ Pita kɔ̃n à dãaro Anduruo, Zebedi né Yemisi kɔ̃n à dãaro Yohanao, 3 Filipi, Batɔlɔmiu, Tomasi, bɛ'ɔɔsiri Matiu, Alafeu né Yemisi, Tadeu, 4 Simɔ Aĩade kɔ̃n Yudasi Isikariɔti kɛ̀ bɔ̀ à kpɛɛo.

Yesu zɪ̀rinɔ zĩna
(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

5 Kɛ̀ Yesu e gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa pìnɔ zĩi, à bèńnɛ: Àton gá bori pãndenɔ kiiaro. Àton gɛ̃ Samaria wétɛnɔ guuro. 6 À gá Isaraili kɛ̀ aɔ̃ sɑ̀sã lán sãa bànɔ kiia. 7 À gá àgɔ̃ waazi kɛɛ àgɔ̃ gaa à be: Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kà kĩi! 8 À gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃a, à gènɔ fɛɛ bɔna gaan, à kusunɔ kɛ̃kɔ̃a wásawasa, à zĩnnɔ goḿma. Lán á è pɔ́kekpasai nà, à kɛńnɛ pɔ́kesisai. 9 Àton ɔɔ da a bɔ̀kɔnlo. 10 Àton bɔ̀kɔlogomma séro ke uta plaadee ke kyatee ke gò, zaakɛ zĩkɛri kɔ̃ sìo à a pɔ́blee e. 11 Wétɛ kɛ̀ é kán píngi ke lakutu, à gbɛ̃ maaa wɛtɛ à pitaa, àgɔ̃ kú gwe ai à gá gɛ̃o zéla. 12 Tó a gɛ̃ ua guu, à ì nnaa kpáḿma. 13 Tó uadeenɔ kɔ̃ sìo, a ì nnaa é gɔ̃ńnɛ. Tó aɔ̃ɔe kɔ̃ sío sɔ̃ro, a ì nnaa é ɛara à sɔkpaawa. 14 Guu kɛ̀ wèe a sín ke wèe swã kpá a yãziro, à bɔ ua ke lakutu pìn à lutɛ̃ gogo a

gbánɔa. 15 Yãpuraan méɛ ooare, yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ wéɛtãmma
kè Sɔdɔmu kɔ̃n Gɔmɔradeenɔ é ee égɔ̃ sɔ̃ɔ dɛ wétɛ pì deenɔ pɔ́la.

Yã kè eé Yesu ìbanɔ le onnɛna
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)

16 Méɛ a zĩi lán sãanɔ bà lɛwannɔ témɛ. Àgɔ̃ làakari vĩ lán
mlɛ̃̀nɔ bà, àgɔ̃ dɛ yãkekɛrisaideenɔ ũ lán pɔ̃tɛ̃ɛnɔ bà. 17 À làakari
kɛ gbɛ̃nteenɔzi, zaakɛ aɔ̃é a kũkũ wà a na yãkpaɛkɛrinɔnɛ ń ɔzĩ,
aɔ̃é a gbɛ̃gbɛ̃ ń aduakɛkpɛnɔ guu. 18 Weé gáao bùsu gbɛ̃nsinɔ
kɔ̃n kínanɔ kiia ma yãnzi. Égɔ̃ dɛńnɛ ma sèedadeenɔ ũ kɔ̃n bori
pãndenɔ. 19 Tó wà a kpaḿma, àton yã kè é o ke yã kè é liḿma
damu kɛro. Zĩ beeea Luda bé é yã kè é oo da a lén. 20 Èe kɛ ámbe
é yã oro, a De Nini bé eé yã da a lén.

21 Vìi kɔ̃n dãaronɔ é kɔ̃ kpáḿma wà dɛ. Denɔ é bɔ ń nénɔ kpɛɛ.
Nénɔ é bɔ ń denɔ kɔ̃n ń danɔ kpɛɛ wà ń dɛ. 22 Gbɛ̃ píngi é zaagu
ma yãnzi, mɔde gbɛ̃ kè zɛna gbãa ai à gurɔ léa é mìsina e. 23 Tó
wèe wéɛ tãaawa wétɛ ken, à bàa lé à tá à pãnden. Yãpuraan méɛ
ooare, é gá Isarailinɔ bùsu wétɛnɔ guu à yãa píngiro, Gbɛ̃ntee
Né é gĩakɛ à mɔ́. 24 Ìba ègɔ̃ dɛ a dannɛrilaro. Zĩri ègɔ̃ dɛ a diilaro.
25 Tó ìba a yãdannɛri gwena lè ke tó zĩri a dii gwena lè, beee
mɔ̀ lɛ. Tó wà tɔ́ kpà ua bɛdeenɛ Bɛlɛzɛbubu, tɔ́ kè à zaaa dɛ
beeelaan weé kpá à bɛdeenɔnɛ.

Zɛna kɔ̃n Yesuo gbɛ̃nɔ aɛ
(Luk 12:2-9)

26 Àton vĩa kɛńnɛro. Pɔ́kee kuu utɛna kè é bɔ gupuraaaro.
Asiiyã kee kuu kè weé gí dɔziro. 27 À yã kè méɛ ooare gusiaan
o gupuraaa. À yã kè ée maa kpãikpãi kpàakpa kɛ gãalɛ. 28 Gbɛ̃
kè aɔ̃è mèbaa kaatɛ, mɔde aɔ̃è fɔ̃ wà ninii dèroonɔ, àton vĩa
kɛńnɛro. À vĩa kɛ Ludanɛ kè eé fɔ̃ à nini kɔ̃n mèo kaatɛ té guu
píngi. 29 Wè sãtɛ̃ mèn plaaa yá kɔbɔ donloo? Mɔde aɔ̃ ke è lɛ́ɛ
tɔɔtɛ a De yãdɔ̃na sairo. 30 Baa a mìkãnɔ, à à lé dɔ̃. 31 Beee yãnzi
àton vĩa kɛro. A bèɛ dɛ sãtɛ̃ pariinɔla.

32 Gbɛ̃ kè zèmao gbɛ̃nɔ aɛ, mé zɛo ma De kè kú musu aɛ. 33 Gbɛ̃
kè lé sèmazi gbɛ̃nɔ aɛ sɔ̃, mé lé sézi ma De kè kú musu aɛ.

Kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana Yesu yãnzi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 Àtongɔ̃ daa ma mɔ lɛ gbɛ̃nɔ gɔ̃ nna kɔ̃o anduna guunlo. Méɛ
mɔ́ lɛ gbɛ̃nɔ gɔ̃ nna kɔ̃o yãnzinlo, sé fɛɛna kɔ̃zi. 35 Ma mɔmɛ,
lɛ gɔ̃gbɛ̃ bɔ a de kpɛɛ, nɔgbɛ̃ bɔ a da kpɛɛ, nɔzãree bɔ a zã da
kpɛɛ. 36 Gbɛ̃ bɛdeenɔ é gɔ̃ à ibɛɛnɔ ũ. 37 Gbɛ̃ kè ye a de ke a dazi
dɛmalaa e ká àgɔ̃ dɛ ma ìba ũro. Gbɛ̃ kè ye a négɔ̃gbɛ̃ ke a nɔgbɛ̃zi
dɛmalaa e ká àgɔ̃ dɛ ma ìba ũro. 38 Gbɛ̃ kè èe a líkpangbãroo sé
àgɔ̃ téomaziro, adee e ká àgɔ̃ dɛ ma ìba ũro. 39 Gbɛ̃ kè à a wɛ̃̀ndi

kũna, adee é korazi. Gbɛ̃ kɛ̀ gì a wɛ̃ndizi ma yãnzi sɔ̃, adee égɔ̃ wɛ̃ndi vĩ.

Láada ena yã
(Maa 9:41)

40 Gbɛ̃ kɛ̀ à a si ma simɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ ma si sɔ̃, adee gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi sìmɛ. 41 Gbɛ̃ kɛ̀ annabi sì a annabikɛ yãnzi é annabi láada e. Gbɛ̃ kɛ̀ gbɛ̃ maaa sì a maakɛ yãnzi é gbɛ̃ maaa láada e. 42 Baa í yĩin, gbɛ̃ kɛ̀ né kɛ̀kiinɔ doke gbà ma ìbakɛɛ yãnzi, yãpuraan méɛ ooare, adee é kora a láadaziro.

11

Yaaya Batisikɛri zɛ̀rinɔ
(Luk 7:18-35)

1 Kɛ̀ Yesu yã beeenɔ dà a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔnɛ à yåa, à bɔ̀ gwe, à gàa waazi kɛ ń wétɛnɔ guu, èe yã daańnɛ.

2 Zaa kpésiaan Yaaya Kirisi yãkɛnanɔ mà, ben à a ìba kenɔ zɛ̀ 3 aɔ̃ à la, àmbe gbɛ̃ kɛ̀ eé mɔ́ ŭɔ́, ke wàgɔ̃ wéɛ dɔɔ gbɛ̃ pãndezimɛ? 4 Ben Yesu wèńla à bè: À gá yã kɛ̀ ée maa ée ee gbã Yaayanɛ à be, 5 vɛ̀lanɔɔ e guu ee, ɛrɛnɔɔ e táa oo, kusunɔɔ e kɛ̃ɛkɔ̃a, swãdoonɔɔ e yã maa, gènɔɔ e fɛɛɛ, takaasideenɔɔ e baaru nna waazi maa. 6 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ è fu ma yãaroo ũ.

7 Kɛ̀ Yaaya zɛ̀rinɔ tà, Yesu Yaaya yã ò pariinɛ à bè: Bɔ́n a gaa gwa gbáan? Kàba kɛ̀ ĩa e nigãan yɔ́? 8 Bɔ́n a gaa gwa saa? Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́kãsã zãɛ danan yɔ́? Pɔ́kãsãmaadarinɔ ègɔ̃ kú kíbɛmɛ. 9 Bɔ́n a gaa gwa saa? Annabin yɔ́? Lɛmɛ! Méɛ ooare, à dɛ annabila se. 10 Zaakɛ Yaayan wà à yã kɛ̃ Luda yãn wà bè: Mé ma zɛ̀ri gbarɛ n ã lɛ à zé kɛkɛnnɛ. 11 Yãpuraan méɛ ooare, nɔgbɛ̃ né'ina guu gbɛ̃kee e bɔ à kà Yaaya Batisikɛri ũro. Baa kɔ̃n beeeo gbɛ̃ kɛ̀ dɛ gbɛ̃ kpɛɛdee ũ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu dɛàla. 12 Zaa gurɔɔ kɛ̀ Yaaya Batisikɛri nà waazikɛnaa ai mɔna gbåa, wèe kɔ̃dɛɛ kɛɛ wà gɛ̃ kpata pìn, ben kùgbãadeenɔɔ e gɛ̃ɛn. 13 Musa kɔ̃n annabinɔ píngi gĩakɛ wà à yã ò ai à gàa pé Yaayaa. 14 Tó é fɔ̃ à sí, Yaaya pì bé à Ilia kɛ̀ wà bè eé mɔ́ ũ. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma.

16 Bɔ́n mé tɔɔrigbɛ̃nɔ lékɔ̃zio? Aɔ̃ɔ dɛ lán né kɛ̀ aɔ̃ɔ kú yàra guu aɔ̃ɔe lé zuukɔ̃zinɔ bà 17 wèe bee:
Wa kure pèare, ée ɔ̃ wãro,
wa wɛ̃nda lè sìare, ée sósobi kɛro.
18 Zaakɛ Yaaya mɔ̀, èe burɛdi sóro, èe wɛ̃ɛ miro, ben wà bè zĩndeemɛ. 19 Kɛ̀ Gbɛ̃ntee Né mɔ̀, è pɔ́ ble, è í mi, ben wà bè: Guturu wɛ̃mirimɛ, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔ gbɛ̃nnamɛ! Mɔde wè ɔ̃ndɔ̃ɔ dɔ̃ a yãkɛnaamɛ.

Yesu zɔkakana wétɛ kenɔ deenɔzi
(Luk 10:13-15)

20 Ben Yesu fɛ̀ɛ à zɔka kà wétɛ kɛ̀ à a dabuyã paridee kɛ̀nnɔ
gbɛ̃nɔzi, kɛ̀ aɔ̃ɔe ń nɔ̀sɛ liɛro yãnzi à bè: 21 Wãiyoo Kɔrazĩdeenɔ!
Wãiyoo Bɛtɛsaidadeenɔ! Tó ma dabuyã kɛ̀ má kɛ̀ a téno kɛ̀
Taya kɔ̃n Sidɔ̃o yã, lɛ wétɛ pì deenɔ pókãsãanɔ dàdaŕla, aɔ̃ vɛ̀ɛ
tubura à gì kɛ̀ nɔ̀sɛliɛna sèeda ũ. 22 Méɛ ooare, yãkpaɛkɛgurɔɔ
zĩ a wéɛtãmma égɔ̃ dɛ Tayadeenɔ kɔ̃n Sidɔ̃deenɔ póla. 23 A
Kapɛnamudeenɔ sɔ̃ é gbã à zɔ̃ Ludaan yɔ́? Weé ɔ sɔ̃azi ai
gɛ̀wãan. Zaakɛ tó wà dabuyã kɛ̀ má kɛ̀areenɔ kɛ̀ Sɔdɔmu yã,
lɛ à kuu ai kɔ̃n a gbɛ̀ao. 24 Méɛ ooare, yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ a
wéɛtãmma égɔ̃ dɛ Sɔdɔmudeenɔ póla.

Kámmabona Yesu kiia
(Luk 10:21-22)

25 Zĩ beeea Yesu bè: Baa, musu kɔ̃n tɔɔtɛo Dii, ma n
sáabu kɛ̀, kɛ̀ n yã beeenɔ ùtɛ yãdɔ̃rinɔnɛ kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃rinɔ, n bɔo
kyódɔ̃risainɔnɛ. 26 Lɛmɛ, Baa, zaakɛ n pɔyezinamɛ. 27 Ma De
pɔ́ píngi nàmɛ ma ɔzĩ. Gbɛ̃kee Luda Né dɔ̃ro, tó èe kɛ De Luda
baasiro. Gbɛ̃kee De Luda dɔ̃ro, tó èe kɛ à Né kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ Né pì
yezi à à ɔdɔańnɛnɔ baasiro.

28 À mɔ́ ma kiia amɔa kɛ̀ á aso sɛna a kpasanɔ píngi, mé a gba
zé à kámma bo. 29 À ma gbóngo sé à yã dada ma kiia, a làakari
é kpáɛ, zaakɛ má busɛ bensɔ̃ ma nɔ̀sɛ yĩi. 30 Ma gbóngo sɛna
zĩ'ũro, ma asoo tìisiro.

12

Kámmabogurɔ yã
(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

1 Gurɔ beeea Yesu e pãa buraanɔla kámmabogurɔɔ zĩ. Nɔaa e à
ìbanɔ dɛɛ, ben aɔ̃ pówɛɛ wòro, aɔ̃ɔe soo. 2 Kɛ̀ Farisinɔɔ è lɛ, ben aɔ̃
bènɛ: Ǹ n ìbanɔ gwa, aɔ̃ɔe yã kɛ̀ wè kɛ kámmabogurɔɔ zĩroo kɛɛ.
3 Ben Yesu bèńnɛ: Ée kyó kɛ á è lán Dauda kɛ̀ nà kɔ̃n a gbɛ̃nɔ
gurɔɔ kɛ̀ nɔaa e ń dɛɛroo? 4 À gɛ̃̀ Luda ua guu, àpi kɔ̃n a gbɛ̃nɔ
burɛdi kɛ̀ wà kàɛ Ludanɛ sò, burɛdi kɛ̀ aɔ̃ɔ à sona zé vĩro, sé
sa'orinɔ. 5 Kɛ̀ sa'ori kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Luda ua guu kámmabogurɔɔ zĩnɔ è
gurɔɔ pì yã daro, bensɔ̃ èe kɛńnɛ taari ũro, ée à kyó kɛ á è Luda
yãnloo? 6 Méɛ ooare: Pó kɛ̀ à bíta dɛ Luda ualaa kú kɛ̀. 7 Tó á
yã kɛ̀kii mì dɔ̃, kɛ̀ kɔ̃wɛ̃ndagwanan má yezi, èe kɛ sa'onanlo,
lɛ ée taarisaideenɔ taari ero. 8 Zaakɛ Gbɛ̃ntee Né bé à iko vĩ
kámmabogurɔɔa.

9 Kɛ̀ Yesu bɔ̀ gwe, ben à gɛ̃̀ ń aduakɛkpɛn. 10 Gɔ̃gbɛ̃ kee kú
gwe, à ɔ doo fɛ̃fɛ̃na. Gbɛ̃kenɔ e zé wɛtɛɛ wà yã di Yesua, ben aɔ̃ à
là wà bè: Gbɛ̃kɛ̃kɔ̃ana kámmabogurɔɔ zĩ zé vĩ́? 11 Ben à wèńla à
bè: Tó a gbɛ̃kee sãa vĩ à zù wɛ̀ɛn kámmabogurɔɔ zĩ, à gí gá à bɔzi?
12 Gbɛ̃ntee dɛ sãala zà̃. Beee yãnzi maakɛna kámmabogurɔɔ zĩ
zé vĩ. 13 Ben Yesu bè gɔ̃gbɛ̃ pìnɛ: Ǹ n ɔɔ pì poro. Kɛ̀ à pòro, ben à

kɛ̀ a gbɛ̀n wásawasa lán à doo bà. 14 Ben Farisinɔ bɔ̀ɛ wà gàa wà
yã̄ gɔ̃gɔ̃ dian aɔ̃é kɛ nà wà Yesu dɛ.

Zĩkɛri kɛ̀ Ludaa sɛ̀

15 Yesu dɔ̀, ben à gù gwe. Parii bɔ̀ wà tɛ̀zi, ben à gyãree kɛ̀
aɔ̃ɔ kú ń téno kɛ̃̀kɔ̃a ń píngi, 16 à gìńnɛ aɔ̃ o gbɛ̃ kɛ̀ á dɛ à ũ. 17 Lɛn
Luda yã̄ kɛ̀ annabi Isaya ò kɛ̀ lɛ, à bè:
18 Ma zĩkɛri kɛ̀ má sɛ̀n yɛ̀,
ma yenzidee kɛ̀ à yã̄ è kámaguu.
Mé ma Ninii di à musu,
eé yãzɛdee da boriinɔnɛ.
19 Eé lɛokpakɔ̃a kɛro, eé pataḿmaro,
gbɛ̃ke é à zɔka ma dɔ gãalɛro.
20 Eé kàba kɛ̀ kpá zén éro,
eé fitia wéɛ'ibakɛna dɛro,
ai à tó yãzɛdee zĩ̀ ble.
21 Bori píngi tãmaa égɔ̃ dɔa.

Zĩn gona gbɛ̃nɔa
(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

22 Ben wà mɔ̀ Yesunɛ kɔ̃n zĩnde vĩ̀a kɛ̀ à nénɛ naɛnao. Yesu à
kɛ̃̀kɔ̃a, èe yã̄ oo sa, èe guu ee. 23 Ben yã̄ pì bɔ̀ gbɛ̃nɔ saɛ ń píngi
wà bè: Dauda borii pìn yɛroo? 24 Kɛ̀ Farisinɔɔ mà, ben aɔ̃ bè:
Gbɛ̃ kèkii é fɔ̃ à zĩn goḿmaro sé kɔ̃n zĩnnɔ kí Bɛlɛzɛbubu gbãaao.
25 Yesu ń laasuu dɔ̃, ben à bè: Kpata kɛ̀ à gbɛ̃nɔ íbɛtɛ kpà kɔ̃o é
kaatɛ. Wétɛ ke ua kɛ̀ à gbɛ̃nɔ íbɛtɛ kpà kɔ̃o é gɔ̃ bɛzĩ ũmɛ. 26 Tó
Setãn e a zĩnda goo gbɛ̃nɔa, à íbɛtɛ kpà a zĩndaon gwe. À kpata é
gì kɛ diamɛ? 27 Tó Bɛlɛzɛbubu gbãaan mɛ̀gɔ̃ zĩnnɔ goooḿma sɔ̃,
a gbɛ̃nɔ è ń go kɔ̃n dé gbãaaomɛ? Lɛn a zĩnda gbɛ̃nɔ a ɛgɛ bò lɛ.
28 Tó Luda Nini gbãaan méɛ zĩn goomá, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ kí kɛ̀ Ludaa
kà mɔ̀ à a len gwe.

29 Dian gbɛ̃ é kɛ nà à gɛ̃ gɔ̃sagbãaa kpén à à pónɔ séɛɛ? Séto à
à yì gĩa, gbasa à à kpé kpokɛ. 30 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ ma gbɛ̃ ũroo né ma
ibɛɛmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ èe pó kaakɔ̃amaoroo e fãakɔ̃amɛ. 31 Beee yãnzi
méɛ ooare, Luda é gbɛ̃nɔ durunnɔ kɛ̃ńnɛ kɔ̃n a tó zaaa kɛ̀ aɔ̃è
sísinɔ píngi, mɔde eé gbɛ̃ kɛ̀ à à Ninii tó zaaa sì kɛ̃ro. 32 Tó gbɛ̃
Gbɛ̃ntee Né tó zaaa sì, Luda é kɛ̃nɛ, mɔde tó gbɛ̃ Luda Nini tó
zaaa sì, eé adee kɛ̃ anduna tiaa kɛ̀kii guuro ke à kɛ̀ èe mɔɔ.

Gbɛ̃ dɔ̃na a yãkɛnaa
(Luk 6:43-45)

33 Tó lí maa, à né égɔ̃ maamɛ. Tó lí zaa sɔ̃, à né égɔ̃ zaamɛ.
Zaakɛ líbɛɛn wè lí dɔa. 34 Gbɛ̃ntee pitigoonɔ! Kɛ̀ á zaa, à kɛ̀ dia
é fɔ̃ à yã̄ maaa oo? Zaakɛ yã̄ kɛ̀ swɛ̀ pàn lé è o. 35 Gbɛ̃ maaa è à
maaa bɔ à maaa kɛ̀ kaɛna a guumɛ. Gbɛ̃ zaaa sɔ̃ è à zaaa bɔ à
zaaa kɛ̀ kaɛna a guumɛ. 36 Méɛ ooare, yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ gbɛ̃nɔ

é ń faasaiyã kɛ̀ aɔ̃ɔ ò tɔ̃kɛ̃ Ludanɛ píngi. 37 Zaakɛ yã kɛ̀ ń ò bé eé
yã nnaa kpámma kesɔ̃ à yã danla.

Sèedagbekana Yesua
(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

38 Ben ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisi kenɔo bè Yesunɛ:
Dannɛri, wá yezi ǹ sèeda ke kɛ wà e. 39 Ben Yesu wèńla à bè:
Tɔ̃ɔrigbɛ̃ zaa ludanaanɛkɛrisaideenɔ bé wè sèeda gbekama,
mɔde mé sèeda ke kɛńnɛro, sé annabi Yunusa pɔ́. 40 Lán
Yunusa kɛ̀ kpɔ̀ ìsi gbɛɛɛ guu nà fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo ai gurɔ
aagɔ̃, lɛn Gbɛ̃ntee Né é kɛ lɛ tɔɔtɛn fãantɛ̃ aagɔ̃ gwãavĩ aagɔ̃.
41 Yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ Ninɛvadeenɔ é fɛɛ wà yã da tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔla,
zaakɛ kɛ̀ aɔ̃ Yunusa waazi mà, aɔ̃ ń nɔ̀sɛ lìɛ, ben gbɛ̃ kɛ̀ bíta
dɛ Yunusalaa kú kɛ̀. 42 Yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ sɔɔmɛtɛ kpa nɔgbɛ̃
kína é fɛɛ à yã da tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔla, zaakɛ à bɔ̀ zaa anduna léa à mɔ̀
Sulemanu ɔ̃ndɔ̃yã ma, ben gbɛ̃ kɛ̀ dɛ Sulemanulaa kú kɛ̀ sa.

Zĩn ɛarana a bɛ ziia
(Luk 11:24-26)

43 Tó wà zĩn gò gbɛ̃a, èngɔ̃ likɔ̃aa zɔ̃ɔ gukorin àgɔ̃ vɛ̃ɛkii wɛtɛɛ.
Tó èe ero, 44 ben è be: Mé liara mà tá ma bɛ ziiamɛ. Tó à kà
gwe, è e à da pã, à waana wásawasa zéazea. 45 Ben è gá à zĩn
kɛ̀ aɔ̃ pãsĩ dɛalaanɔ sɛ́ɛ mèn swɛɛplaa à suńyo aɔ̃è gɛ̃ wà vɛ̃ɛn.
Lɛmɛ adee gwena zãa zaaa èngɔ̃ dɛ à káakupɔla. Góro dɔ̃nkɔ̃ pì
bé eé tɔ̃ɔrigbɛ̃ zaaanɔ bikũ sɔ̃.

Yesu danɛnɔ
(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

46 Kɛ̀ Yesu e yã oo gbɛ̃nɔnɛ, ben à da kɔ̃n à dãaronɔ kà, aɔ̃ zè
bàazi, aɔ̃ɔ yezi wà yã oo. 47 Ben wà bènɛ: N da kɔ̃n n dãaronɔ zɛ
bàazi, aɔ̃ɔ yezi wà yã onyo. 48 Ben à wèàla à bè: Dén ma da ũu?
Dén ma dãaronɔ ũu? 49 Ben à ɔ dɔ̀ a ìbanɔa à bè: Ma da kɔ̃n ma
dãaronɔn yè. 50 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ è ma De kɛ̀ kú musu pɔyezi kɛɛn
ma dãaro kɔ̃n ma dãreo kɔ̃n ma dao ũ.

13

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n pówɛɛfãrio
(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

1 Gurɔ dɔ̃nkɔ̃ pì zĩ Yesu bɔ̀ bɛ à gàa à vɛ̃̀ɛ sɛ̀bɛ léa. 2 Wà pàzi
paripari, ben à gɛ̃̀ à vɛ̃̀ɛ góro'itɛn, gbɛ̃nɔ gɔ̃ zɛna sl̀sĩla ń píngi.
3 Ben à yã lɛ̀kɔ̃zińnɛ pari à bè: Búbari ke bé à bɔ̀ à gàa pówɛɛ
fã. 4 Lán èe fãa nà, ben à kenɔ lɛɛ zé guu, bãanɔ mɔ̀ wà blè.
5 À kenɔ lɛɛ gbɛ̀ sàra musu, gura kɛ̀ bùsu vĩ bítaro, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ
gɔ̃ɔ, kɛ̀ bùsu bíta gwero yãnzi. 6 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ fɛ̀ɛ, ben aɔ̃ té kṳ̀ wà
gàga kɛ̀ aɔ̃ɔ kãsãa vĩro yãnzi. 7 À kenɔ lɛɛ lɛ̀nɔ guu, ben lɛ̀ fɛ̀ɛ à
nàkɔ̃rɛḿma. 8 À kenɔ sɔ̃ lɛɛ tɔɔtɛ maaa guu, aɔ̃ fɛ̀ɛ wà né ì, à kenɔ

wɛ́ɛ basɔsɔɔro, à kenɔ baaagɔ̃gɔ̃, à kenɔ baaakurikuri. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma.

10 Ben Yesu ìbanɔ sɔ̀zi, aɔ̃ à là wà bè: Bɔ́yãnzi nɛ́ɛ yã oońnɛ kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinaozi? 11 Ben à wèńla à bè: Luda a gba zɛ́ à kpata kɛ̀ bɔ̀ à kiia asiinɔ dɔ̃, mɔde èe ń gba zéro. 12 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ vĩin, Luda é kaaranɛ ai àgɔ̃ dizi. Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ke vĩroo sɔ̃, baa à néngo kɛ̀ à vĩi Luda é sía. 13 Beee yãnzin mɛ́ɛ yã oońnɛ kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinaozi, lɛ aɔ̃ guu gwa pɔ́ke'ena sai, aɔ̃ swã kpá yãmasai, à dɔ̀rɔ dɔ̃na sai.
14 Luda yã kɛ̀ annabi Isaya ò kɛ̀mma à bè:

Aɔ̃égɔ̃ swã kpaa yãkemana sai,
aɔ̃égɔ̃ guu gwaa pɔ́ke'ena sai.
15 Aɔ̃ɔ nɔ̀sɛ vĩro lɛ aɔ̃ton ɔ̃ndɔ̃ kũro yãnzi,
aɔ̃ swã gbãa lɛ aɔ̃ton yã maro yãnzi,
aɔ̃ wɛ́ɛ kpakɔ̃rɛna lɛ aɔ̃ton guu ero yãnzi,
zaakɛ aɔ̃ɔ yezi wà aɛ dɔma mà ń gba aafiaro.
16 Aubarikadeenɔn a ũ kɛ̀ a wɛ́ɛ e guu ee, bensɔ̃ a swã e yã maa.
17 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, annabinɔ kɔ̃n gbɛ̃ maaanɔ kuu yã pari, aɔ̃ɔ yezi wà pɔ́ kɛ̀ ée eenɔ e, aɔ̃ɔe ero, aɔ̃ɔ yezi wà yã kɛ̀ ée maanɔ ma, aɔ̃ɔe maro.

18 À pɔ́wɛɛfãri yã mì dɔ̃ sa. 19 Tó gbɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yã mà ben èe dɔ̃ro, Setãn è mɔ́ à pɔ́ kɛ̀ wà tɔ̃̀ à swɛ̃̀ guu pì síamɛ. Pɔ́wɛɛ kɛ̀ lèɛ zɛ́ guu mìn gwe. 20 Pɔ́wɛɛ kɛ̀ lèɛ gbè sàraa sɔ̃, beeen gbɛ̃ kɛ̀ yã mà à sì gɔ̃ɔ kɔ̃n pɔnnaao ũ. 21 Zaakɛ à kãsãa vĩro, è kɛ gurɔ plaaro. Tó yã'ɔ̃amma à lè ke tó wà wɛ́ɛ tãa yã pì yãnzi, è fumɛ gɔ̃ɔ. 22 Pɔ́wɛɛ kɛ̀ lèɛ lènɔ guu dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ yã mà a sì bà, mɔde anduna yã kãhãnkɛna kɔ̃n yena auzikizio è nakɔ̃rɛa, ben è gɔ̃ àre sai. 23 Pɔ́wɛɛ kɛ̀ lèɛ tɔɔtɛ maaa guu dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ yã pì mà à à dɔ̀rɔ dɔ̃ɔ bà. È kɛ kaarana pɔ́ ũ, aɔ̃ kenɔ basɔsɔɔro, kenɔ baaagɔ̃gɔ̃, kenɔ baaakurikuri.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n sɛ̃fɔɔɔo

24 Yesu yã pãnde lèkɔ̃zińnɛ à bè: Lán kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ nàn yè: Gbɛ̃ke ése maaa tɔ̃̀ a bura. 25 Gurɔɔ kɛ̀ wèe ii oo, ben à ibɛɛ mɔ̀ à fɔ̃ɔ wɛ́ɛ fã̀ ése pìn, ben à gɛ̃̀ zéla. 26 Kɛ̀ ése nɔ̀ sì èe piaa, ben fɔ̃ɔɔ pì bɔ̀ gupuraaa. 27 Ben buradee zĩkɛrinɔ mɔ̀ wà bènɛ: Dii, pɔ́wɛɛ maaan ń tɔ̃̀ n buranloo? Fɔ̃ɔɔ gàa bɔ máme? 28 Ben à bèńnɛ: Ibɛɛ bé à beee kɛ̀. Ben zĩkɛrinɔ bènɛ: Ń yezi wà gá wurɛwurɛn yɔ́? 29 Ben à bè: Auo! Tó ée wurɛwurɛɛ, é wurɛ kɔ̃n éseomɛ. 30 À tó aɔ̃ fɛɛ lɛdo ai pɔ́kɛ̃gurɔ. Mé o pɔ́kɛ̃rinɔnɛ aɔ̃ fɔ̃ɔɔ pì kɛ̃ gĩa, aɔ̃ à bakaa yi té pɔ́ ũ, gbasa wà ése kɛ̃ wà ká ma dɔ̀n.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n musadi wɛ́ɛo
(Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

31 Yesu yã pãnde lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bɛ̀: Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ lán musadi wɛ́ɛ kɛ̀ gbɛ̃ sɛ̀ à tɔ̃̀ a buraa bàmɛ. 32 À wɛ́ɛ kete dɛ pɔ́wɛɛnɔla píngi, mɔde tó à fɛ̀ɛ, è kɛ bíta dɛ dò pɔ́nɔla píngi. È lí kɛ ai bãanɔ è mɔ́ wà zɔ̃zɔ̃ à gǎnɔa.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃o
(Luk 13:20-21)

33 Yesu yã pãnde lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bɛ̀: Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ lán burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃ kɛ̀ nɔgbɛ̃ sɛ̀ à kà flawa zaka lé aagɔ̃ɔ guu à yǎkɔ̃tɛ píngi bà.

Pɔ́ kɛ̀ tò Yesu yã̀ lɛ̀kɔ̃zińnɛ
(Maa 4:33-34)

34 Yesu yã beeenɔ ò gbɛ̃nɔnɛ kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinao. Èe yãke ońnɛ yãlɛkɔ̃zina sairo, 35 lɛ yã kɛ̀ annabi ò kɛ yãnzi, zaakɛ à bɛ̀:
Mé lé wɛ̃ mà yãlɛkɔ̃zina ońnɛ,
mé yã kɛ̀ utɛna zaa andunakaɛgurɔɔ ońnɛ.

Sɛ̀fɔ̃ɔ yã̀ bɔkɔ̃tɛna

36 Ben Yesu gbɛ̃nɔ tò gwe à tà bɛ. À ìbanɔ sɔ̃̀zi aɔ̃ bɛ̀: Ǹ bura fɔ̃ɔ yã bɔkɔ̃tɛ kɛwe. 37 Ben à bèńnɛ: Pɔ́wɛɛmaatɔ̃ri né Gbɛ̃ntee Néɛ. 38 Bura né anduname. Pɔ́wɛɛ maa né kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia gbɛ̃nɔmɛ. Fɔ̃ɔ né Setãn gbɛ̃nɔmɛ. 39 Ibɛɛ kɛ̀ ń tɔ̃̀ né Ibilisimɛ. Pɔ́kɛkɛna né andunayãagurɔɔmɛ. Pɔ́kɛ̃rinɔ né malaikanɔmɛ. 40 Lán wè fɔ̃ɔ kɛ̃ wà ká tén nà, lɛn eé kɛ lɛ andunayãagurɔ. 41 Gbɛ̃ntee Né é a malaikanɔ gbarɛ aɔ̃ gbɛ̃kɛkɛrinɔ kɔ̃n zaakɛrinɔ bɔɛ a kpata gbɛ̃nɔ té ń píngi, 42 aɔ̃ ń ká té pãsĩ guu. Gwen aɔ̃é ɔ́ɔ dɔn wà ɔ di ń musu. 43 Ben gbɛ̃ maaanɔ égɔ̃ té kɛɛ lán ɔfãntɛ̃ bà kpata kɛ̀ bɔ̀ ń De kiia guu. Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n auzikio

44 Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ lán auziki kɛ̀ utɛna tɔɔtɛ guu bàmɛ. Kɛ̀ gbɛ̃ke bɔ̀a, à kɛ̀kɛ à ùtɛ, ben pɔnnaa guun à tà à pɔ́ kɛ̀ à vĩinɔ yà píngi, ben à tɔɔtɛ pì lù.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n gbɛ̀ bɛ̀ɛdeeo

45 Lán kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ nàn yɛ̀ dɔ. Laatari bé èe òso maaanɔ wɛtɛɛ. 46 Kɛ̀ à òso ɔɔdee è, ben à tà à pɔ́ kɛ̀ à vĩinɔ yà píngi, ben à òso pì lùo.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n táaruo

47 Lán kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ nàn yɛ̀ dɔ. Wà táaru kpà sɛ̀bɛn, à kpɔ̀ bori sãnda píngi kǔ. 48 Kɛ̀ à pà, wà gàɛ wà bikǔo baa, ben wà vɛ̃ɛ wà à maaanɔ plɛ̀plɛ wà kà gbíin, wà à zaaanɔ kwɛ̀ɛ. 49 Lɛn eégɔ̃ dɛ lɛ andunayãagurɔ. Malaikanɔ é mɔ́ gbɛ̃ zaaanɔ sɛ́ɛ wà ń bɔ gbɛ̃ maaanɔ té, 50 aɔ̃é ń ká té pãsĩ guu. Gwen aɔ̃é ɔ́ɔ dɔn wà ɔ di ń musu. 51 Ben Yesu ń lá à bɛ̀: A yã beeenɔ mì dɔ̃̀

sa píngió? Aɔ̃ wèàla wà bè: Ee! 52 Ben à bèńnɛ: Tó yãdannɛri kpata kè bɔ̀ Luda kiia yã dàda, eégɔ̃ dɛ lán bɛdee kɛ̀ è pɔ́ dufu kɔ̃n à ziio bɔ a làasi guu bàmɛ.

Nazarɛtideenɔ gina Yesuzi
(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

53 Kè Yesu yã beeenɔ lèkɔ̃zińnɛ à yǎa, à bɔ̀ gwe, 54 à gàa a bɛ wétɛ, ben èe yã daańnɛ ń aduakɛkpɛn. À yã bɔ̀ ń saɛ aɔ̃ bè: Mákpan gɛ̃gbɛ̃ pì ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n dabuyã beeenɔ èn? 55 Lí'ari nén yèroo? À da tón Mariamaroo? À dãaronɔn Yemisi kɔ̃n Yusufuo kɔ̃n Simɔo kɔ̃n Yudao ũroo? 56 À dãrenɔ kúwao kèroo? À yã beeenɔ è máme píngii? 57 Ben aɔ̃ gìzi. Yesu bèńnɛ: Annabi ègɔ̃ bèɛ sairo, sé à bɛ wétɛ kɔ̃n à uao. 58 Èe dabuyã kɛ gwe pariro, kɛ̀ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛro yãnzi.

14

Yaaya Batisikɛri gana
(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

1 Gurɔ mɔ̀a bùsu pì kí Hɛrɔdu Yesu baaru mà. 2 Ben à bè a ìbanɔnɛ: Gbɛ̃ pì né Yaaya Batisikɛrimɛ. À fɛ̀ɛ bɔna gaan, beee yãnzin à gbãaa è èe dabuyãnɔ kɛɛzi. 3 Zaakɛ Hɛrɔdu Yaaya kǔ yã, à mɔ̀ kàa, à à dà kpésiaan a vǐi Filipi naɔ̃ Hɛrɔdia yãnzi. 4 Zaakɛ Yaaya èɡɔ̃ beenɛ: N Hɛrɔdia kũna nɔɔ ũ zé vĩro. 5 Hɛrɔdu yezi à à dɛ, mɔde èe vĩa kɛɛ gbɛ̃nɔnɛ, zaakɛ aɔ̃ à annabikɛɛ sì.

6 Hɛrɔdu igurɔ làa kɔ̃kɔ̃ zĩ Hɛrɔdia néńɔkparɛ ɔ̃ wǎ gbɛ̃ kè aɔ̃ mɔ̀ gweenɔnɛ, ben à kè Hɛrɔdunɛ nna maamaa. 7 Ben à lé gbɛ̀ à bè: Má la dà kè mé n gba pó kè n à wéɛ kèma píngi. 8 Ben à da yã kàkanɛ à be: Ǹ ma gba Yaaya Batisikɛri mì dana pɛrɛnti guu kɛ̀ tia. 9 Ben kína pɔɔ yàka, mɔde kè à la dà nibɔnɔ wáa yãnzin à bè wà kpáazi. 10 Ben à gbɛ̃ zǐ wà Yaaya mì zɔ̀ kpésiaan. 11 Kè wà mɔ̀ kɔ̃n à mìo dana pɛrɛnti guu, wà kpà né pìa, ben à gàao a danɛ. 12 Ben Yaaya ìbanɔ mɔ̀ wà à gɛ̀ sè wà vǐi, ben aɔ̃ gàa wà ò Yesunɛ.

Yesu póblekpana gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-15)

13 Kè Yesu yã pì mà, ben a gɛ̃ góro'itɛ guu, èe gaa gusaɛ lɛ àgɔ̃ kú ado. Kè gbɛ̃nɔɔ mà, aɔ̃ bɔ̀ wétɛ kɔ̃n wétɛo pari wà pèɛzi kèsɛ. 14 Kè Yesu bɔ̀ góro guu, à gbɛ̃nɔ è paripari, ben aɔ̃ kènɛ wɛ̃nda, ben à gyãree kè aɔ̃ɔ kú ń ténɔ kɛ̀kɔ̃a. 15 Kè uusiɛ kè, à ìbanɔ sɔ̀zi aɔ̃ bè: Gura kèkii né sɛ̃tɛ pɔ̀rɔtumɛ, bensɔ̃ guu e sii. Ǹ gbɛ̃nɔ gbarɛ aɔ̃ tá lakutunɔ guu, aɔ̃ póblee wɛtɛ wà lú. 16 Ben Yesu wèńla à bè: Èe kɛ tiasi aɔ̃ táro. À pó kpáḿma aɔ̃ ble. 17 Ben aɔ̃ bènɛ: Burɛdi mèn sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀ mèn plaaaon wá vĩ kè. 18 Yesu bèńnɛ:

À mɔ́omɛ kɛ̀. 19 À ò gbɛ̃ pìnɔnɛ aɔ̃ vɛ̃ɛ sɛ̃̀a, ben à burɛdi mèn sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀ mèn plaaa pìnɔ sè, à a wɛ́ɛ sè musu, à aubarika dàn. Ben à burɛdi pì lìlikɔ̃rɛ à kpà a ìbanɔa, aɔ̃ɔ kpàatɛtɛ gbɛ̃nɔnɛ. 20 Aɔ̃ pɔ́ blè wà kɑ̃̀ ń píngi. Ben wà à kpaaa kɛ̀ gɔ̃̀nɔ sɛ̀ɛ gbíi kuri awɛɛplaaa pà. 21 Gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ pɔ́ blènɔ kà gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔro taka, nɔgbɛ̃nɔ kɔ̃n nénɔ baasi.

Yesu táa'ona sèbɛlaa
(Maa 6:45-52, Yoh 6:16-21)

22 Yesu gã nà a ìbanɔa gɔ̃ɔ aɔ̃ gɛ̃ góro'itɛn, aɔ̃ dɔnɛ aɛ gana sèbɛ baa kãa kpa ai àgɔ̃ parii gbarɛ. 23 Aɔ̃ gbarɛna gbɛra, à dìdi sȉsĩ musu à adua kɛ ado. Guu e sii, à kú gwe ado. 24 Góro'itɛ pì kà zɑ̃̀ kɔ̃n í léao, ben í e gó pì yĩpayĩpaa kɛ̀ zàga'ĩa kàkańzi yãnzi. 25 Gudɔnao Yesu gàa ń kiia, èe táa oo íla. 26 Kɛ̀ aɔ̃ à è èe táa oo íla, ben swɛ̃̀ kɛ̃̀ńgu aɔ̃ bè: Gɛ̀wãadeemɛ! Aɔ̃ wii lɛ̀ kɔ̃n vĩao, 27 ben Yesu bèńnɛ gɔ̃ɔ: À a làakari kpáɛ, mámbee! Àton tó vĩa a kũro. 28 Ben Pita bènɛ: Dii, tó ḿbeee, ǹ tó mà táa o íla mà mɔ́ n kiia. 29 Ben Yesu bè: Ǹ mɔ́! Ben Pita bɔ̀ góro guu, èe táa oo íla èe gaa à kiia. 30 Kɛ̀ à è ĩa e kakaa, ben vĩa à kṵ̀. Èe vlɛ̃̀ɛɛ, ben à wii pɛ̀ à bè: Dii, ǹ ma mì sí. 31 Gwe gɔ̃ɔ Yesu ɔ bɔ̀ à à kṵ̀, ben à bènɛ: Ludanaanɛkɛ̃sãnade! Bóyãnzi n seka kèzi? 32 Kɛ̀ aɔ̃ gɛ̀ góro guu, ĩa zɛ̀. 33 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú góro guunɔ dɔnzi kènɛ aɔ̃ bè: Luda Néɛ n ũ yãpura.

Yesu gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃na zaa Gɛnɛsarɛti
(Maa 6:53-56)

34 Kɛ̀ aɔ̃ bikṵ̀ baa, aɔ̃ kà Gɛnɛsarɛti bùsun. 35 Gwedeenɔ Yesu dɔ̃̀, ben aɔ̃ à baaru dàgula bùsu pìn píngi, ben wà mɔ̀nɛ gyãreenɔ ń píngi. 36 Wà wɛ́ɛ kɛ̀a lɛ wà ɔ kɛ baa à uta léa. Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ kɛ̀anɔ kɛ̀kɔ̃a ń píngi.

15

Fɛɛakaarayã
(Maa 7:1-13)

1 Farisi kenɔ kɔ̃n ludayãdannɛri kenɔ bɔ̀ Yerusalɛmu aɔ̃ mɔ̀ Yesu kiia, ben aɔ̃ à là wà bè: 2 Bóyãnzi n ìbanɔ ègɔ̃ wa dezinɔ fɛɛakaarayã kũnarozi? Aɔ̃è ɔ pípi gbasa wà pɔ́ blero. 3 Ben Yesu wèńla à bè: Bóyãnzin eè gí Luda yãdiɛnanɔzi àgɔ̃ a fɛɛakaarayã kũna? 4 Zaakɛ Luda bè, à bɛɛ lí a de kɔ̃n a daonɛ. À bè dɔ, gbɛ̃ kɛ̀ à a de ke a da kpɛ bɔ̀, wà adee dɛ. 5 Apinɔ sɔ̃ eè be, tó gbɛ̃ bè a de ke a danɛ, pó kɛ̀ á vĩ à ń kpe dao gɔ̃̀ Luda pɔ́ ũ, 6 àsun a de kpe daoro. Lɛmɛ eè Luda yã kɛ famma lɛ, lɛ àgɔ̃ a fɛɛakaarayã kũna yãnzi. 7 A mɔnafikideenɔ! Isaya annabikɛyã ò a yã musu wásawasa à bè:
8 Bori beee è bɛɛ limɛɛ kɔ̃n léomɛ,

aɔ̃ swɛ̀ kúmaro.
9 Aɔ̃èg̃ɔ̃ dɔnzi kɛɛnɛ pãmɛ,
gbɛ̃ntee yãzɛkparɛn aɔ̃è daɲnɛ.

Yã̀ kɛ̀ è tó wàg̃ɔ̃ gbãsĩ
(Maa 7:14-23)

10 Ben Yesu parii sìsiazi à bè: À swã kpá à yã ma. 11 Èe kɛ pɔ́ kɛ̀ è gɛ̃ lén bé è tó gbɛ̃ g̃ɔ̃ gbãsĩro. Yã̀ kɛ̀ è bɔ lén bé è tó gbɛ̃ g̃ɔ̃ gbãsĩ. 12 Ben a ìbanɔ sɔ̃zi aɔ̃ bè: Ń dɔ̃ kɛ̀ Farisinɔ yã pì mà à ń zɔ̃ ń swɛ̃nloo? 13 Yesu wènĺa à bè: Pɔ́ kɛ̀ ma De kɛ̀ kú musu e tɔ̃ro weé wurɛmɛ. 14 À ń tó gwe. Vɩ̀a dɔn'aɛdeenɔmɛ! Tó vɩ̀a gò kũna vɩ̀anɛ, aɔ̃ plaa ń píngi é si wèɛmmɛ. 15 Pita bènɛ: Ǹ yã pì bɔkɔ̃tɛwe. 16 Ben Yesu bè: A laasuu kpé yĩi seɔ́? 17 Á dɔ̃ kɛ̀ pɔ́ kɛ̀ gɛ̃ lén è tá gbɛɛɛn gbasa à bɔ mènloo? 18 Yã̀ kɛ̀ è bɔ lén sɔ̃ è bɔ swɛ̀ guumɛ. Àmbe è tó gbɛ̃ g̃ɔ̃ gbãsĩ. 19 Zaakɛ zaa swɛ̀ guun laasuu zaaa è bɔn: Gbɛ̃dɛna, zinakɛna, pãpãkɛna, kpãi'ona, ɛgɛtona kɔ̃n gbɛ̃sɔ̃sɔ̃nao. 20 Yã̀ beeenɔ bé è tó gbɛ̃ g̃ɔ̃ gbãsĩ, pɔ́blena ɔpipisai è tó gbɛ̃ g̃ɔ̃ gbãsĩro.

Nɔgbɛ̃ zɩ̀tɔ wɛ́ɛkɛna
(Maa 7:24-30)

21 Ben Yesu bɔ̀ gwe, à gàa Taya kɔ̃n Sidɔ̃o bùsun. 22 Kanaa nɔgbɛ̃ kee kú bùsu pìn, à mɔ̀ à wii pèzi à bè: Dii, Dauda Bori, ǹ ma wɛ̃nda gwa. Zĩn e wɛ́ɛ tãa ma nénɔkparɛa maamaa. 23 Ben Yesu e weàlaro. À ìbanɔ sɔ̃zi, aɔ̃ wɛ́ɛ kèa wà bè: Ǹ pé nɔgbɛ̃ pìa, zaakɛ èg̃ɔ̃ téwazi kɔ̃n wiiiomɛ. 24 Yesu wènĺa à bè: Isarailinɔ sãsãna lán sãanɔ bàmɛ. Aɔ̃ kiian Luda ma zĩn ado. 25 Ben nɔgbɛ̃ pì mɔ̀ à kùɛnɛ à bè: Dii, ǹ ma ĩanka. 26 Yesu bènɛ: À maa wà nénɔ pɔ́blee sé wà zu gbɛ̃ɛnɔnɛro. 27 Ben nɔgbɛ̃ pì bè: Yãpuramɛ Dii! Mɔde baa gbɛ̃ɛnɔ è pɔ́ble buru kɛ̀ lèɛ ń dii teebu gĩzĩ̀nɔ sésɛ. 28 Ben Yesu wèàla à bè: Nɔgbɛ̃, ń ma náanɛ vĩ bíta. À kɛnnɛ lán ń yezi nà. Ben à nénɔkparɛ pì aafia è zĩ pìa g̃ɔ̃ɔ.

Yesu gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃ana pari

29 Yesu bɔ̀ gwe à gàa èe dɔɔ Galili sèbɛzi, ben à bikṵ̃ à vɛ̃ɛ sɩ̀sĩa. 30 Wà mɔnɛ kɔ̃n ɛrɛnɔ kɔ̃n vɩ̀anɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɔ̃ɔkũnanɔ kɔ̃n swãdoonɔ kɔ̃n gyãre pãndenɔ paripari. Wà ń káɛ à aɛ, ben à ń kɛ̃kɔ̃a. 31 Kɛ̀ gbɛ̃nɔɔ è swãdoonɔɔ e yã oo, gbɛ̃ kɔ̃ɔkũnanɔɔ e g̃ɔ̃ɔ wásawasa, ɛrɛnɔɔ e táa oo, vɩ̀anɔɔ e guu ee, yã pì bɔ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ Isarailinɔ Luda sáabu kpà.

Yesu pɔ́blekpana g̃ɔ̃ɔn bɔrɔ siig̃ɔ̃ɔnɔa
(Maa 8:1-10)

32 Yesu a ìbanɔ sìsiazi à bèńnɛ: Gbɛ̃ kènɔ kèmɛ wɛ̃nda, zaakɛ aɔ̃ gĩakɛ wà kúmao gurɔ aag̃ɔ̃, ben aɔ̃ɔ pɔ́ke vĩ wà blero. Má yezi mà ń gbarɛ kɔ̃n nɔaaoro, lɛ guu tón limńma zénlo yãnzi. 33 Ben a

ìbanɔ à là wà bè: Mákpan wé póblee en sɛ̀tɛ pɔ̀rɔtu kɛ̀, à parii kɛ̀ taka kãa? 34 Ben Yesu ń lá à bè: Burɛdi mèn ũgban á vĩí? Aɔ̃ bè: Mèn swɛɛplaamɛ kɔ̃n kpɔ̀ kete kenɔ. 35 Ben à bè parii vɛ̃ɛ tɔɔtɛ. 36 Ben à burɛdi mèn swɛɛplaaa pìnɔ sè kɔ̃n kpɔ̀nɔ, à sáabu kɛ̀, ben à lìlikɔ̃rɛ à kpà a ìbanɔa, aɔ̃ɔ kpà gbɛ̃nɔa. 37 Baade píngi pɔ́ blè wà kà. Wà à kpaaa kɛ̀ gɔ̃nɔ sèɛ ai gbíi swɛɛplaaa pà. 38 Gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ pɔ́ blènɔ kà gɔ̃ɔn bɔrɔ siigɔ̃, nɔgbɛ̃nɔ kɔ̃n nénɔ baasi. 39 Kɛ̀ Yesu gbɛ̃nɔ gbàrɛ, ben à gɛ̃ góro'itɛ guu, à gàa Magadã bùsun.

16

Farisinɔ mɔnafiki
(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

1 Farisinɔ kɔ̃n Sadusinɔ mɔ̀ Yesu kiia lɛ aɔ̃ à yɔ̃ wà gwa, ben aɔ̃ à gbèka à sèeda ke kɛńnɛ kɔ̃n Luda gbãaao wà e. 2 Ben Yesu wèńla à bè: Tó ɔfãntɛ̃ gɛ̃ kpén eè be, ludambɛɛ é kɛ̃kɔ̃a, zaakɛ à tɛ̃a kù. 3 Tó kɔngɔmɛ eè be, lou é ma gbãa, zaakɛ ludambɛɛ dɛ tɛ̃ gɛ̃ɛgɛ̃ɛ. Á ludambɛ wéɛ dɔ̃kɔ̃zi, mɔde ée fɔ̃ à gurɔɔ kèkii sèeda dɔ̃ro. 4 Tɔ̃ɔrigbɛ̃ zaa ludanaanɛkɛrisaideenɔ bé wè sèeda gbekama, mɔde mé sèeda ke kɛńnɛro, sé Yunusa pɔ́. Ben à ń tó gwe à tà.

5 Kɛ̀ à ìbanɔ bikù baa gwe, burɛdi kũsãɛ yã sãńgu. 6 Ben Yesu bèńnɛ: Àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃! À làakari kɛ Farisinɔ kɔ̃n Sadusinɔ burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃zi. 7 Ben aɔ̃ɔe beekɔ̃nɛ: Kɛ̀ wée burɛdi séro yãnzin à ò lɛzi. 8 Yesu dɔ̃ḿma, ben à ń lá à bè: Ludanaanɛkɛ̃sãnadeenɔ, bóyãnzin ée beekɔ̃nɛ kɛ̀ á burɛdi vĩro yãnzimɛzi? 9 Ai tia ée dɔ̃roo? Burɛdi mèn sɔɔroo kɛ̀ má kpà gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa yã e dɔaguroo? Á sèɛ gbíi ũgbamɛ? 10 Burɛdi mèn swɛɛplaaa kɛ̀ má kpà gɔ̃ɔn bɔrɔ siigɔ̃ɔnɔa sɔ̃, á sèɛ gbíi ũgbamɛ? 11 Bóyãnzin ée dɔ̃ kɛ̀ burɛdi yãn méɛ oarerorozi? À làakari kɛ Farisinɔ kɔ̃n Sadusinɔ burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃zi! 12 Ben aɔ̃ dɔ̃ sa èe kɛ burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃ yãn èe oońnɛ wà làakari kɛziro, Farisinɔ kɔ̃n Sadusinɔ yãdannɛnamɛ.

Yesu mɛsayakɛ ona
(Maa 8:27-30, Luk 9:18-21)

13 Kɛ̀ Yesu kà Sizarea Filipi bùsun, ben à a ìbanɔ là à bè: Dén gbɛ̃nɔ è be Gbɛ̃ntee Né dɛ à ũu? 14 Aɔ̃ wèàla wà bè: Gbɛ̃kenɔ è be Yaaya Batisikɛrimɛ, gbɛ̃kenɔ è be Ilia, gbɛ̃kenɔ è be dɔ Yɛrɛmaya ke annabi yãanɔ doken n ũ. 15 Ben à ń lá à bè: Apinɔ sɔ̃, dén eè be má dɛ a ũu? 16 Simɔ Pita wèàla à bè: Mɛsayan n ũ, Luda Wɛ̀ndide Né. 17 Ben Yesu bènɛ: Aubarikadeemɛ n ũ, Yunusa né Simɔ! Zaakɛ èe kɛ gbɛ̃ntee bé à yã beee dànnɛro, ma De kɛ̀ kú musumɛ. 18 Méɛ oonnɛ: Pitamɛ n ũ, gbèsi pìn mé ma sɔsi káɛa. Gèwãa gbãa é zì̀ blearo. 19 Mé kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda

kiia mɔ̀nɛnɔ kpámma. Pɔ́ kɛ̀ ń yì tɔɔtɛ yina musu. Pɔ́ kɛ̀ ń pòto tɔɔtɛ potona musu. 20 Ben Yesu a ìbanɔ swã sùkãńnɛ lɛ aɔ̃ton o gbɛ̃kenɛ kɛ̀ Mɛsayan a ũro.

Yesu a ga kɔ̃n a fɛɛnao yã'ona
(Maa 8:31-9:1, Luk 9:22-27)

21 Zaa gurɔ beeean Yesu e a Yerusalɛmu gana yã bɔkɔ̃tɛɛ a ìbanɔnɛ à bè, séde à wéɛtãmma e maamaa gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ ɔzĩ, weé a dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ é fɛɛ. 22 Ben Pita gàao kpado, èe giinɛ à bè: Kai Dii! Bee é n lero! 23 Ben Yesu lìɛ à bè Pitanɛ: Ǹ gumɛ gwe Setãn! Ń yezi ǹ zé zɔ̃mɛmɛ. N laasuu né Luda pɔ́nlo, gbɛ̃ntee pɔ́mɛ.

24 Ben Yesu bè a ìbanɔnɛ: Tó gbɛ̃ yezi à kɛ ma ìba ũ, séde à gí a zĩnda wɛ̀ndizi, à a líkpangbãroo sé à téomazi. 25 Gbɛ̃ kɛ̀ yezi àgɔ̃ a wɛ̀ndi kũna é korazi. Gbɛ̃ kɛ̀ gì a wɛ̀ndizi ma yãnzi sɔ̃, adee bé eégɔ̃ wɛ̀ndi vĩ. 26 Tó gbɛ̃ gɔ̀ anduna vĩ píngi, tó à kòra a wɛ̀ndizi, bɔ́ àren eé ee? Bɔ́n gbɛ̃ é e à a wɛ̀ndi lendee kpáo? 27 Zaakɛ Gbɛ̃ntee Né é liara à su a De gakui guu kɔ̃n a malaikanɔ, gbasa à fĩa bo baadenɛ a yãkɛnaa. 28 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃kenɔ kú gura kɛ̀ aɔ̃é garo ai aɔ̃ Gbɛ̃ntee Né e, èe suu kína ũ.

17

Yesu lina
(Maa 9:2-13, Luk 9:28-36)

1 Gurɔ swɛɛdoo gbɛra Yesu Pita kɔ̃n Yemisio kɔ̃n à dãaro Yohanao sèɛ à gàańyo kpii lezĩa ńtɛ̃ɛ. 2 Ben à lì ń wáa. A uu e té kɛɛ lán ɔfãntɛ̃ bà, à pókãsãanɔ gɔ̀ pú fénfen lán loupina bà. 3 Ben Musa kɔ̃n Iliao bɔ̀ wà mɔ̀ńzi, aɔ̃ɔe yã oo kɔ̃n Yesuo. 4 Ben Pita bè Yesunɛ: Dii, à maa kɛ̀ wá kú kɛ̀. Tó ń yezi, mé kutaa dɔ mèn aagɔ̃, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Ilia pó mèn do. 5 Gurɔɔ kɛ̀ èe yã oo, ludambɛ lugu tékɛna dàńla, ben aɔ̃ kòto mà à guu à bè: Àmbe ma Né mèn do léle yenzidee ũ, à yã è kámagu. À à yã ma. 6 Kɛ̀ à ìba pìnɔ kòto pì mà, vĩa ń kũ maamaa, aɔ̃ dàɛ ń puua. 7 Ben Yesu sɔ̃ńzi, à ɔ kèḿma à bè: À fɛɛ, àton vĩa kɛro. 8 Kɛ̀ aɔ̃ wéɛ sè musu, aɔ̃ɔe gbɛ̃ke ero, sé Yesu ado.

9 Kɛ̀ aɔ̃ɔe pitaa kpiii pìa, Yesu dìɛńnɛ à bè: Àton wéɛgupu kɛ̀ á è yã o gbɛ̃ke maro ai Gbɛ̃ntee Né fɛɛ bɔna gaan. 10 Ben à ìbanɔ à là wà bè: Bɔ́yãnzin ludayãdannɛrinɔ è be Ilia bé eé mɔ́ káakuzi? 11 Ben à wèńla à bè: Ilia é mɔ́ yãpuramɛ, eé yã píngi kɛkɛ a gbèn. 12 Mɔde méɛ ooare, Ilia mɔ̀ kɔ̀, ben aɔ̃ɔe à dɔ̃ro, ben aɔ̃ ń pɔyezi kènɛ. Lɛn aɔ̃ wéɛ tã Gbɛ̃ntee Néa lɛ dɔ. 13 Ben à ìbanɔɔ dɔ̃̀ kɛ̀ Yaaya Batisikɛrin à téa.

Négɔ̃gbɛ̃ zĩnde kɛ̃kɔ̃ana
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

14 Kɛ̀ aɔ̃ kà parii guu, gɔ̃gbɛ̃ ke mɔ̀ à kùɛ Yesunɛ 15 à bè: Dii, ǹ ma né wɛ̃nda gwa, zaakɛ gasindadeemɛ. È nawɛ̃a kɛ maamaa, ègɔ̃ léɛɛ tén ke ín baabɔɛ. 16 Ma mɔo n ìbanɔnɛ, aɔ̃ɔe fɔ̃ wà à kɛ̀kɔ̃aro. 17 Ben Yesu bè: Tɔ̃ɔrigbɛ̃ yakana ludanaanɛkɛrisaideenɔ! Mégɔ̃ kúao ai bɔrɛmɛ? Mégɔ̃ mɛnaaao ai bɔrɛmɛ? À mɔ́mɛ né pìo kè. 18 Yesu gì zĩn pìnɛ, ben à gò né pìa, à kɛ̀kɔ̃a gwe gɔ̃ɔ.

19 Beee gbɛra Yesu ìbanɔ sɔ̃zi ńtɛ̃ɛ, aɔ̃ à là wà bè: À kɛ̀ dia wée fɔ̃ wa pé zĩn pìa à bɔ̀roo? 20 À wèńla à bè: Kɛ̀ á Luda náanɛ vĩ bítaro yãnzimɛ. Yãpuraan méɛ ooare: Tó á Luda náanɛ vĩ féte lán ɛfɔ wéɛ bà, é o kpiii kɛ̀kiinɛ à gu kɛ̀ à gá kãa, eé kɛ lɛ. Yãke é a furo. 21 Zĩn kɛ̀ taka è sí bɔro, sé kɔ̃n aduakɛnao kɔ̃n léyinao.

Yesu ɛara à a ga kɔ̃n a fɛɛnao yá'ona
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

22 Gurɔɔ kɛ̀ à kú kɔ̃n a ìbanɔ lɛdo Galili, à bèńnɛ: Weé Gbɛ̃ntee Né nańnɛ ń ɔzĩ, 23 weé à dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ. Ben aɔ̃ nɔ̀sɛ yàka maamaa.

Luda ua ɔɔ fĩabona

24 Kɛ̀ aɔ̃ kà Kapɛnamu, Luda ua ɔɔsirinɔ mɔ̀ wà Pita là wà bè: A dannɛri è Luda ua ɔɔ kpároo? 25 Pita wèńla à bè: È kpá. Kɛ̀ Pita e gɛ̃ɛ bɛ, Yesu gĩakɛ à bènɛ gɔ̃ɔ: Simɔ, dénɔn anduna kɛ̀ kínanɔ è bɛ'ɔɔ ke yàra'ɔɔ síḿmaa? Aɔ̃ nénɔn yɔ́ɔ ke gbɛ̃ pãndenɔmɛ? N yã pì è diaa? 26 Pita bè: Gbɛ̃ pãndenɔmɛ. Yesu bènɛ: Tó lɛmɛ, aɔ̃ nénɔ bà kuuro. 27 Mɔde lɛ wa yã tón ɔ̃ḿmaro yãnzi, ǹ gá ǹ daburu da sèbɛ guu. Kpɔ̀ káaku kɛ̀ né kũ, ǹ à lé wɛ̃, né ɔɔ e à guu. Ǹ bee sɛ́ ǹ kpáḿma, mapi kɔ̃n mpio pɔ́ ũ.

18

Tɛna Yesuzi lán né bà
(Maa 9:33-37, Luk 9:46-48)

1 Zĩ beeea Yesu ìbanɔ mɔ̀ aɔ̃ à là wà bè: Dé bé à dɛńla kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia gbɛ̃nɔ téɛ? 2 Ben Yesu né féte ke sìsi à à zè ń aɛzĩ 3 à bè: Yãpuraan méɛ ooare, tó ée nɔ̀sɛ liɛ a gɔ̃ lán né féte bàro, é gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guuro. 4 Gbɛ̃ kɛ̀ à a zĩnda bùsa à gɔ̃̀ lán né féte kɛ̀kii bà, àmbe dɛńla kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia gbɛ̃nɔ té. 5 Gbɛ̃ kɛ̀ né beee taka sì ma ìbakɛɛ yãnzi, mámbe à ma si.

Yã kɛ̀ è tó wà sãsã
(Maa 9:42-48, Luk 17:1-2)

6 Tó gbɛ̃ tò né kɛ̀ ma náanɛ vĩi kɛ̀kiinɔ doke sɔ̀sã, eégɔ̃ sɔ̃ɔ adeenɛ wà wísilɔgbɛ gbɛ̃̀ntɛ̃ dɔ à waalɛ wà à zu sèbɛ lɔ̀n. 7 Wãiyoo anduna, kɛ̀ yã kɛ̀ è tó wà sãsã kú à guu yãnzi. Séde yã kɛ̀ è tó wà sãsã gɔ̃ kuu, mɔde wãiyoo gbɛ̃ kɛ̀ sãsãna yã pì bɔ̀ à kiia. 8 Tó n ɔɔ ke n gbá bé è tó ǹ sãsã, ǹ zɔ̃ ǹ zĩnna. À sɔ̀ɔnnɛ

ǹ gɛ̃ wɛ̃̀ndi guu kɔ̃n ɔ kusuo ke ɛrɛ ũ dɛ n gɔ̃ ɔ mèn plaaa ke gbá mèn plaaa vĩla wà n zu té kɛ̀ è garoo guu. 9 Tó n wéɛ bé è tó ǹ sãsã, ǹ bɔ ǹ zĩnna. À sɛ̃ɔnnɛ ǹ gɛ̃ wɛ̃̀ndi guu kɔ̃n wéɛ dooo dɛ n gɔ̃ wéɛ mèn plaaa vĩla wà n zu té guu gèwãan.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n sã sãsãnao
(Luk 15:3-7)

10-11 À làakari kɛ dɔkɛna kɔ̃n né kènɔ dokezi, zaakɛ méɛ ooare, aɔ̃ malaikanɔɔ kú musu, aɔ̃ɔ kú kɔ̃ wéɛn kɔ̃n ma De kɛ̀ kú gweeo baabɔɛ. 12 Ée daa diamɛ? Tó gbɛ̃ sãa vĩ mèn basɔɔro, tó à doo sɛ̃̀sã, eé à mèn basɔɔro dosai tó sɪ̀sĩgɛɛzi gwe, à gá à à sãa kɛ̀ sɛ̃̀sã pì wɛtɛroo? 13 Yãpuraan méɛ ooare, tó à bɔ̀a, à pɔɔ égɔ̃ nnaa dɛ à mèn basɔɔro dosai kɛ̀ aɔ̃ɔe sãsãroonɔla. 14 Lɛn a De kɛ̀ kú musu yezi né kènɔ doke sãsã sɔ̃ro lɛ.

Sùukɛna kɔ̃o
15 Tó n gbɛ̃daaa taari kɛ̀, ǹ gá ǹ à le ndo, ǹ yã pì bɔnɛ gupuraaa. Tó à n yã mà, n n gbɛ̃ pì mìlɛ blè. 16 Tó èe n yã ma sɔ̃ro, ǹ gbɛ̃ mèn doo ke gɔ̃ɔn plaa sɛ́ ǹ namma, lɛ à yã pì sí sèedade gɔ̃ɔn plaa ke aagɔ̃ɔ musu. 17 Tó à gì ń yã mazi, ǹ yã pì o sɔsi gbɛ̃nɔnɛ. Tó à gì à sɔsi gbɛ̃ pìnɔ yã mazi dɔ, ǹ à diɛ kifii ke gbɛ̃ zɪ̀tɔ ũ.

18 Yãpuraan méɛ ooare, pó kɛ̀ á yì tɔɔtɛ yina musu, pó kɛ̀ á pòto tɔɔtɛ potona musu. 19 Méɛ ooare dɔ, tó a gɔ̃ɔn plaaanɔ lé kɛ̀ do tɔɔtɛ kɛ̀, yã kɛ̀ a à wéɛ kɛ̀ ma De kɛ̀ kú musua píngi, eé kɛare. 20 Zaakɛ guu kɛ̀ gɔ̃ɔn plaa ke gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔnɔ kàkɔ̃an kɔ̃n ma tóo, má kú ń té.

21 Beee gbɛra Pita mɔ̀ à Yesu là à bè: Dii, gɛ̃̀n ũgban mà sùu kɛ kɔ̃n ma gbɛ̃ kɛ̀ èga taari kɛɛmɛɛo? Gɛ̃̀n swɛɛplaan yó? 22 Yesu wèàla à bè: Méɛ oonnɛ, èe kɛ gɛ̃̀n swɛɛplaanlo, gɛ̃̀n swɛɛplaa lɛo baaagɔ̃ akurimɛ.

23 Beee yãnzi kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ lán kɛ̀ bà. Kína ke bé à yezi à a ɔɔ yã gɔ̃gɔ̃ kɔ̃n a ìbanɔ. 24 Kɛ̀ à nà ɔɔ pì yãa, ben wà mɔ̀nɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ à à fĩa sɛna miliɔ̃ wàa kurio. 25 Kɛ̀ à ɔɔ vĩ à fĩa pì boro, ben à dii bè wà à yá kɔ̃n à naɔ̃o kɔ̃n à néɔ̀ kɔ̃n pó kɛ̀ à vĩinɔ píngi gbasa wà à kɛ̃. 26 Ben ìba pì dàɛ a dii aɛzĩ, à agbaa kpànɛ à bè: Ǹ mɛna kɛmao, mé n fĩa bonnɛ píngi. 27 Ben à dii à wɛ̃nda gwà à à gbàrɛ, à fĩa pì tònɛ. 28 Kɛ̀ ìba pì bɔ̀ dé, à dàkɔ̃rɛ kɔ̃n a ìba daa kɛ̀ à fĩa dɔa kondogi ɔɔ mèn basɔɔroo. Ben à à kṳ̃, èe ɔ tɔ̃ɔ a kòtoa à bè: Ǹ ma fĩa bomɛ. 29 À ìba daaa pì dàɛ à aɛzĩ, à agbaa kpànɛ à bè: Ǹ mɛnamɛ, mé n fĩa bonnɛ. 30 Mɔde èe wero. À tò wà à dà kpésiaan ai à à fĩa bonɛ. 31 Kɛ̀ à ìba kpaaanɔɔ è lɛ, aɔ̃ nɔ̀sɛ yàka maamaa, ben aɔ̃ gàa wà yã kɛ̀ kɛ̀ pì tɔ̃kɛ̃̀ ń diinɛ píngi. 32 Ben dii pì à sìsi à bè: Ìba pãsĩ! Ma n fĩa tònnɛ píngi, kɛ̀ n agbaa kpàmɛ yãnzi. 33 Lán ma sùu kènyo nà, lɛ n sùu kɛ̀ kɔ̃n n gbɛ̃daaao lɛ se.

34 À dii pì pɔ fɛ̃, à tò wà à dà kpésiaan, wàgɔ̃ wɛ́ɛ tãaa ai à gá à fĩa pì boo píngi. 35 Ben Yesu ɛ̀ara à bè: Tó a baade è sùu kɛ kɔ̃n a gbɛ̃daaao kɔ̃n nɔ̀sɛo doro, lɛn ma De kɛ̀ kú musu é kɛare lɛ se.

19

Gina nɔɔzi yã
(Maa 10:1-12)

1 Kɛ̀ Yesu yã beeenɔ ò à yɛ̃a, à bɔ̀ Galili à gàa Yudea bùsu kpado Yoda baa kãa kpa. 2 Parii tézi, ben à ń gyãreenɔ kɛ̀kɔ̃ańnɛ gwe. 3 Farisi kenɔ mɔ̀ wà à yɔ̃ wà gwa, ben aɔ̃ à là wà bè: Gɔ̃gbɛ̃ zé vĩ à gí a naɔ̃zi yã píngi yãnzin yɔ́? 4 À wèńla à bè: Kɛ̀ Luda ń ké gɔ̃gbɛ̃ kɔ̃n nɔgbɛ̃o ũ zaa káaku, ée à kyó kɛ á màroo? 5 Luda bè, beee yãnzin gɔ̃gbɛ̃ é a de kɔ̃n a dao tó, aɔ̃é nakɔ̃a kɔ̃n a naɔ̃o, aɔ̃ gɔ̃ɔn plaaa é gɔ̃ mɛ̀ doo ũ. 6 Aɔ̃ɔ kuu plaa dɔro, sé do. Beee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń nákɔ̃anɔ, gbɛ̃ntee tón ń kɛ̃kɔ̃aro. 7 Ben Farisinɔ à là wà bè: Bóyãnzi Musa dìɛ gɔ̃gbɛ̃ yìgidɛtakada kpá a naɔ̃a à à gbarɛozi? 8 Yesu wèńla à bè: A swãgbãa yãnzin Musa a gba zé à a nɔɔnɔ gbarɛzi, mɔde à dɛ lɛ zaa káakuro. 9 Mée ooare, gbɛ̃ kɛ̀ gì a naɔ̃zi, tó èe kɛ à gɔ̃pɔsɛɛ kɛ̀nlo, tó à nɔ pãnde sè, adee zina kɛ̀n gwe.

10 Ben à ìbanɔ bènɛ: Tó lɛn gɔ̃gbɛ̃ yã dɛ lɛ kɔ̃n a naɔ̃o, à maa wà nɔɔ séro. 11 Ben Yesu bèńnɛ: È̀e kɛ gɔ̃gbɛ̃ píngi bé eé yã pì fɔ̃ro, sé gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń gbá à zénɔ. 12 Zaakɛ gbɛ̃kenɔ è nɔɔ séro, kɛ̀ wà ń í lɛ yãnzi, gbɛ̃kenɔ èɡɔ̃ kuu lɛ kɛ̀ wà ń fɛ̀ɛ kɛ̀ yãnzi, gbɛ̃kenɔ ń zĩnda kǔ lɛ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yãnzi. Gbɛ̃ kɛ̀ eé yã pì fɔ̃ à fɔ̃.

Aubarikadana nénɔn
(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

13 Wèe mɔ́ Yesunɛ kɔ̃n nénɔ lɛ à ɔ kɛḿma à adua kɛńnɛ, ben à ìbanɔ gìńnɛ. 14 Ben Yesu bè: À tó nénɔ mɔ́ ma kiia. Àton gíńnɛro, zaakɛ aɔ̃ takanɔ pɔ́n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia ũ. 15 Kɛ̀ à ɔ kɛ̀kɛḿma, ben à bɔ̀ gwe.

Auzikidee
(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

16 Ben gɔ̃gbɛ̃ ke mɔ̀ Yesu kiia, à à là à bè: Dannɛri, bɔ́ maaan mé kɛ mà wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo ee? 17 À wèàla à bè: À kɛ̀ dia néɛ ma laa maakɛna yãzi? Luda ado bé à maa. Tó ń yezi ǹ gɛ̃ wɛ̃̀ndi pì guu, ǹgɔ̃ à yãdiɛnanɔ kũna. 18 Ben à à là à bè: À kpareemɛ? Ben Yesu bè: Ǹton gbɛ̃ dɛro, ǹton zina kɛro, ǹton kpãi oro, ǹton yã di n gbɛ̃daaaro, 19 ǹgae bèɛ lí n de kɔ̃n n daonɛ, ǹgɔ̃ ye n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̃̀ndi bà. 20 Gɔ̃kparɛ pì bènɛ: Má yã beeenɔ kũna píngi. À kparee bé à gɔ̃̀mɛ dɔɔ? 21 Yesu bènɛ: Tó ń yezi ǹgɔ̃ papana, ǹ gá ǹ n pɔ́nɔ yá píngi, ǹ à ɔɔ kpá takaasideenɔa, ǹ mɔ́ ǹ témazi, négɔ̃ auziki vĩ ludambɛ.

22 Kɛ̀ gɔ̃kparɛ pì yã̀ pì mà, à tà pɔsiaao, kɛ̀ à auzikinɔ vĩ bíta
yãnzi.

23 Ben Yesu bè a ìbanɔnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, à zĩ'ũ
auzikideenɛ à gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu. 24 Méɛ ooare dɔ,
lakumi gɛ̃na pɔrɔyĩn aaga dɛ auzikide gɛ̃na kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiia guula. 25 Kɛ̀ à ìbanɔ yã̀ pì mà, ben à bɔ̀ ń saɛ maamaa aɔ̃ bè:
Tó lɛmɛ, dé bé eé fɔ̃ à mìsina ee? 26 Ben Yesu ń gwá tíii, à bèńnɛ:
Gbɛ̃ntee é fɔ̃ro. Luda kiia baabɔ píngi è sí kɛ.

27 Ben Pita wèàla à bè: Wa baabɔ píngi tò wa tɛnzi. Bó bé
eé gɔ̃we saa? 28 Yesu bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare: Tó Gbɛ̃ntee
Né vɛ̃̀ɛ a kíblekita gakuideea anduna dufu guu, amɔa kɛ̀ á
témaziinɔ é vɛ̃̀ɛ kíblekita mèn kuri awɛɛplaaanɔa, àgɔ̃ yã̀ gɔ̃gɔ̃ɔ
Isaraili bori mèn kuri awɛɛplaaanɔnɛ. 29 Gbɛ̃ kɛ̀ à a bɛɛ ke a
vɬinɔ tò ke a dãaronɔ ke a de ke a da ke a nénɔ ke a buraanɔ ma
yãnzi, adee é ɛara à beee taka e lɛo basɔɔro, bensɔ̃ eé wɛ̃̀ndi kɛ̀ è
yãaroo e. 30 Mɔde gbɛ̃ káakunɔ égɔ̃ kpɛɛdeenɔ ũ pari, kpɛɛdeenɔ
égɔ̃ gbɛ̃ káakunɔ ũ pari.

20

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n ayakɛrinɔ

1 Lán kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ nàn yè: Uabɛde ke bé à bɔ̀ kɔngɔ
idɛ'idɛ, à gàa ayakɛrinɔ wɛtɛ aɔ̃ zĩi kɛare a bura. 2 Aɔ̃ yã̀ kɔ̃ sɛ̀ à
fĩa bońnɛ kondogi ɔɔ mèn doodo. Ben à ń gbáɛ a bura. 3 À bɔ̀ dɔ
mɔ̀ kɛ̃ndo, ben à gbɛ̃ pãndenɔ lè yàra guu kaɛna pã. 4 À bèńnɛ:
Apinɔ sɔ̃, à gá à zĩi kɛ ma bura, mé fĩa boare a zéa. 5 Ben aɔ̃
gàa. À èara à bɔ̀ dɔ ɔfãntɛ̃ mìdangura, ben à èara à bɔ̀ ɔfãntɛ̃ ɔra
pitanao, à ò gbɛ̃ pãndenɔnɛ lɛ dɔ. 6 Kɛ̀ à bɔ̀ uusiɛ, à gbɛ̃ pãndenɔ
lè kaɛna, ben à ń lá à bè: Bóyãnzi á kaɛna kɛ̀ pã̀ zaa kɔngɔɔ? 7 Aɔ̃
wèàla wà bè: Kɛ̀ wèe zĩi dawero yãnzimɛ. À bèńnɛ: À gá à zĩi
kɛ ma bura se. 8 Ɔfãntɛ̃ gɛ̃na kpénn buradee pì bè a ayakɛrinɔ
gbɛ̃nsinɛ: Ǹ ayakɛrinɔ sísi ǹ fĩa bońnɛ. Ǹ naa gbɛ̃ kpɛɛdeenɔa
ai à gá mì dɛo gbɛ̃ káakunɔa. 9 Ben uusiɛdeenɔ mɔ̀, aɔ̃ kondogi
ɔɔ è mèn doodo. 10 Kɛ̀ gbɛ̃ káakunɔ mɔ̀, aɔ̃ɔe daa ń ɔɔ égɔ̃ dɛ gbɛ̃
kpɛɛdeenɔ pólamɛ, ben kondogi ɔɔ mèn doon aɔ̃ɔ è ń píngi. 11 Kɛ̀
aɔ̃ ń ɔɔ sì, ben aɔ̃ léfɔtɔɔ kà bɛdee pìzi 12 wà bè: Awa doon gbɛ̃
zãadeenɔ zĩi kɛ̀, ben n ń ké sɛ̃nkpɛ kɔ̃n wamɔwa kɛ̀ wa zĩ bíta
kɛ̀ ɔfãntɛ̃ gbãaa guuoɔ́? 13 Ben à wè ń gbɛ̃ doo pìla à bè: Ma gbɛ̃,
méɛ n blero. Wa kɔ̃ yã̀ mà kondogi ɔɔ mèn doo musunloo? 14 Ǹ
n pɔ́ sí ǹ tá. Má yezi mà kpá gbɛ̃ zãadee kèkiia lán n pɔ́ bàmɛ.
15 Má zɛ́ vĩ mà kɛ kɔ̃n ma ɔɔo lán má yezi nàroo? Néɛ wɛ́ɛ bɔbɔɔzi
kɛ̀ má gbɛ̃kɛɛ vĩ yãnzin yɔ́? 16 Lɛn kpɛɛdeenɔ égɔ̃ gbɛ̃ káakunɔ ũ
lɛ, gbɛ̃ káakunɔ égɔ̃ kpɛɛdeenɔ ũ.

Yesu ɛara à a ga kɔ̃n a fɛɛnao yá'ona
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)

17 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu e gaa Yerusalɛmu, à a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ sɛ̀ɛ ńdona, à yã̀ ɔ̀ńnɛ zén à bè: 18 Wée gaa Yerusalɛmumɛ. Gwen weé Gbɛ̃ntee Né kpá sa'orikinɔa kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ, aɔ̃́ yã̀ daàla à ga, 19 aɔ̃́ a kpá bori pãnde gbɛ̃nɔa. Aɔ̃́ à fabo, aɔ̃́ à gbɛ̃ flǎo, aɔ̃́ à pá lía wà à dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ.

Yemisi kɔ̃n Yohanao wɛ́ɛkɛna
(Maa 10:35-45)

20 Ben Zebedi nɛ́nɔ da mɔ̀ Yesu kiia kɔ̃n a nɛ́nɔ. À yezi à wɛ́ɛ kɛa, ben à kùɛnɛ. 21 Ben à à là à bè: Bɔ́n ń yezi? À wèàla à bè: Ǹ tó ma né gɔ̃ɔn plaaa kɛ̀nɔ vɛ̃ɛnyo n kpatan, gbɛ̃ doo n ɔplaazi, gbɛ̃ doo ɔzɛɛzi. 22 Ben Yesu bè né pìnɔnɛ: Á yã̀ kɛ̀ ée à wɛ́ɛ kɛɛmaa dɔ̃ro. Togo'i kɛ̀ mé mi, é fɔ̃ à mió? Aɔ̃ wèàla wà bè: Wé fɔ̃. 23 Yesu bèńnɛ: Togo'i kɛ̀ mé mii, é mi fá, mɔde vɛ̃ɛna ma ɔplaazi ke ma ɔzɛɛzi né ma yãnlo. Gbɛ̃ kɛ̀ ma Dee kɛ̀kɛńnɛnɔ pómɛ. 24 Kɛ̀ à ìba gɔ̃ɔn kuri kpaaanɔ yã̀ pì mà, aɔ̃ pɔ fɛ̃ vǐi kɔ̃n dãaroo pìzi. 25 Ben Yesu ń kákɔ̃a à bèńnɛ: Á dɔ̃ kɛ bori pãnde kínanɔ è gbãaa ble ń gbɛ̃nɔa, gbãadeenɔ sɔ̃ è iko móńnɛ, 26 mɔde à dɛ lɛ a kiiaro. A té gbɛ̃ kɛ̀ yezi à gɔ̃ gbɛ̃nsi ũ, sé adee kɛ a zǐri ũ. 27 Lɛmɛ dɔ gbɛ̃ kɛ̀ yezi à gɔ̃ gbɛ̃ káaku ũ, sé adee kɛ a zɔ̀ ũ. 28 Zaakɛ Gbɛ̃ntee Né e mó lɛ wà zĩi kɛnɛro, à mɔ̀ lɛ à zĩi kɛńnɛmɛ, à a zĩnda wɛ̀ndi kpá lɛ à gbɛ̃nɔ bo pari yãnzi.

Vǐa baakɛrinɔ kɛ̃kɔ̃ana
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)

29 Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe bɔɔ Yɛriko, parii té Yesuzi. 30 Vǐa gɔ̃ɔn plaaanɔ vɛ̃ɛna zé léa, aɔ̃ɔ mà Yesu bé èe gɛ̃tɛɛ, ben aɔ̃ɔe lé gbãaa zuu wà bè: Dii, Dauda Bori, ǹ wa wɛ̃nda gwa! 31 Wà gìńnɛ wà bè aɔ̃ yĩtɛ, ben aɔ̃ lé gbãa zuna kàara wèe bee: Dii, Dauda Bori, ǹ wa wɛ̃nda gwa! 32 Ben Yesu zɛ̀ à ń sísi, à ń lá à bè: Bón á yezi mà kɛaree? 33 Aɔ̃ wèàla wà bè: Dii, wá yezi wa wɛ́ɛ guu emɛ. 34 Yesu ń wɛ̃nda gwà, à ɔ kɛ̀ ń wɛ́ɛa. Gwe gɔ̃ɔ aɔ̃ wɛ́ɛ guu è, ben aɔ̃ tèzi.

21

Gbãakɛkpana Yesuzi Yerusalɛmu
(Maa 11:1-11, Luk 19:28-40, Yoh 12:12-19)

1 Kɛ̀ aɔ̃ kà kĩi kɔ̃n Yerusalɛmuo, aɔ̃ kà Bɛtɛfage lakutu kɛ̀ kú Kùkpɛ sǐsĩgɛɛzi, ben Yesu a ìba zǐ gɔ̃ɔn plaa, 2 à bèńnɛ: À gá lakutu kɛ̀ káɛ a aɛ kɛ̀kãa guu. Tó a gɛ̃ gɔ̃ɔ, é zaaki e kɔ̃n a néo bàdɔna gwe. À poro à suomɛ. 3 Tó wà a la wà bè, à kɛ̀ diaa, à

be Dii bé à yezi, eé ɛara à suo tia. 4 À kɛ̀ lɛ lɛ yã̄ kɛ̀ annabi ò kɛ yã̄nzimɛ à bè:
5 À o Zayɔndeenɔnɛ
aɔ̃ kína bé èe mɔɔ ń̀ kiia.
À busɛ à di zaakinɛ bɔ̀rɔ kpɛɛ.

6 Ìba pìnɔ gàa wà kɛ̀ lán Yesu òńnɛ nà. 7 Aɔ̃ sù zaaki pìo kɔ̃n a néo, aɔ̃ ń̀ utanɔ kpàɛḿma, ben Yesu dìa. 8 Gbɛ̃nɔɔ e ń̀ utanɔ kpaɛɛ zén paripari, gbɛ̃kenɔ e lá zɔ̃ɔ, aɔ̃ɔe kpaɛɛ zén dɔ. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ té aɛzĩnɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ té kpɛɛnɔɔ e wii lɛɛ wèe bee:

Ǹ gbãaa kɛ, Dauda Bori!
Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ kɔ̃n Dii tóo ũ!
Wà gbãakɛ kpázi ai ludambɛ.

10 Kɛ̀ Yesu gɛ̃̀ Yerusalɛmu, wétɛ lògo, gbɛ̃ píngi e bee: Dén gbɛ̃ beee ũu? 11 Parii bè: Annabi Yesumɛ. À bɔ̀ Nazarɛti, Galili bùsun.

Yesu kuuna Luda ua
(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-22)

12 Yesu gɛ̃̀ Luda ua guu, à pɛ̀ laayarinɔ kɔ̃n laalurinɔa à ń̀ bóɛ ń̀ píngi. A ɔɔlendekɛrinɔ teebunɔ kɔ̃n pɔ̃tɛ̃ɛyarinɔ kìtanɔ yỳ̀pa à kwèńnɛ. 13 À bèńnɛ: Wà kɛ̃̀ Luda yãn, ma kpé égɔ̃ dɛ aduakɛkpɛ ũ, ben á kɛ̀ gbɛ̃̀blerinɔ tò ũ.

14 Vỳ̀anɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ mɔ̀ à kiia Luda ua guu gwe, ben à ń̀ kɛ̃kɔ̃a. 15 Kɛ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ yãbɔnsaɛ kɛ̀ èe kɛɛnɔ è, bensɔ̃ aɔ̃ɔ mà nénɔɔ e wiii dɔɔa Luda ua guu aɔ̃ɔe bee, ǹ gbãaa kɛ, Dauda bori, ben aɔ̃ pɔ fɛ̃̀. 16 Aɔ̃ bènɛ: Ń̀ mà lán aɔ̃ɔe oo nàɔ́? Yesu wèńla à bè: Lɛmɛ! Kɛ̀ Ludaa dà né fétenɔnɛ kɔ̃n nékpãntɛ̃nɔ aɔ̃ a sáabu kpá, ée à kyó kɛ á màroo? 17 Ben à bɔ̀ wétɛ pìn à ń̀ tón, à gàa à ì Bɛtani.

Kãkã̄ lí kana
(Maa 11:12-14, 20-24)

18 Kɛ̀ guu dɔ̀ kɔngɔ idɛ'idɛ, à lìara e suu wétɛn, ben nɔaa e à dɛɛ. 19 À kãkã̄ lí è zé léa, ben à sɔ̃̀zi èe póke earo, sé à lánɔ. Ben à bè lí pìnɛ: Né né i ziki dɔro. Gwe gɔ̃ɔ lí pì kori kṵ̀ à gàga. 20 Kɛ̀ à ìbanɔɔ è, ben à bɔ̀ ń̀ saɛ aɔ̃ bè: À kɛ̀ dia kãkã̄ lí pì kori kṵ̀ lɛ gɔ̃ɔ? 21 Yesu wèńla à bè: Yãpuraan méɛ ooare, tó á Luda náanɛ vĩ seka sai, èe kɛ kãkã̄ lí pì yãn é kɛ adoro. Tó á ò kpiii kènɛ à fɛɛ à a zĩnda sé à zu sèbɛn, eé kɛ lɛ. 22 Tó á Luda náanɛ vĩ, yã̄ kɛ̀ a à wéɛ kèa aduakɛna guu píngi, é e.

Yesu gbekana a ikozi
(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

23 Yesu gɛ̃̀ Luda ua guu, èe yã̄ daańnɛ. Ben sa'orikinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ mɔ̀ wà à là wà bè: Iko kpareen néɛ yã̄ kènɔ kɛɛo? Dé bé à n gba iko pì? 24 Ben Yesu wèńla à bè: Mapi sɔ̃, yã̄ mèn doon

mɛ́ gbekaawa. Tó á òmɛ, mɛ́ iko kɛ̀ mɛ́ɛ yã̄ kɛ̀nɔ kɛɛo oare. 25 Dé
ikon Yaaya gbɛ̃nɔ batisi kɛ̀o? À bɔ̀ Luda kiian yɔ́ɔ, ke gbɛ̃ntee
kiiamɛ? Ben aɔ̃ yã̄ gɔ̃̀gɔ̃ wà bè: Tó wa bè Luda kiiamɛ, eé wa la,
bɔ́yãnzin wée Yaaya yã̄ sírozi. 26 Tó wa bè gbɛ̃ntee kiiamɛ sɔ̃,
wá gbɛ̃nɔ vĩa vĩ, zaakɛ gbɛ̃ píngi Yaaya annabikɛɛ sì. 27 Ben aɔ̃
wè Yesula wà bè: Wá dɔ̃ro. Ben Yesu bèńnɛ: Ɛ̃ndɛ̃ mapi se, mɛ́
iko kɛ̀ mɛ́ɛ yã̄ kɛ̀nɔ kɛɛo oarero.

Négɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn plaaanɔ

28 Ben Yesu bè: Gbɛ̃ke négɔ̃gbɛ̃nɔ vĩ gɔ̃ɔn plaa. Ben à bè
Worunɛ: Ǹ gá ǹ zĩi kɛ bura gbãa. 29 Woru bè: Mɛ́ gáro. Ben
à a nɔ̀sɛ lìɛ zãa à gàa. 30 Maree pì gàa à bè Sabinɛ lɛ dɔ. Sabi
bè: Tɔ̀. Ben èe gáro. 31 Á è diaa? Gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ guu, aɔ̃ dé bé
à a de pɔyezi kɛ̀? Aɔ̃ bè: Worumɛ. Ben Yesu bèńnɛ: Yãpuraan
mɛ́ɛ ooare, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n kaaruanɔ é gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia
guu a ã. 32 Zaakɛ Yaaya mɔ̀, à zɛ́ súusu ɔ̀dɔaare, ée à yã̄ síro.
Bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n kaaruanɔ bé wà à yã̄ sì. Baa kɔ̃n beee enao ée a
nɔ̀sɛ lìɛ zãa a à yã̄ sìro.

Geepi líkpɛ ayakɛrinɔ
(Maa 12:1-12, Luk 20:9-19)

33 À yã̄ pãnde ma dɔ. Burade ke bé à kuu, à geepi líkpɛ bà à
kara lìgazi, à wɛ̀ɛ yɔ̃̀ à guu geepi'ifɛ̃kii ũ à búdãkpagba dɔ̀. Ben
à bú pì nà ayakɛrinɔnɛ ń ɔzĩ, ben à fɛ̀ɛ táo. 34 Kɛ̀ geepizɔ̃gurɔɔ
kà, ben à a zĩ̀rinɔ zì̀ ayakɛri pìnɔa, lɛ aɔ̃ a geepi bɛɛ sí. 35 Ben
ayakɛri pìnɔ à zĩ̀rinɔ kù̀kũ, aɔ̃ ń gbɛ̃ doo gbɛ̀, aɔ̃ ń gbɛ̃ doo dɛ̀,
aɔ̃ ń gbɛ̃ doo pàpa gbɛ̀o wà à dɛ̀. 36 Ben à ɛ̀ara à zĩ̀ri pãndenɔ
zĩ̀ḿma, aɔ̃ parii dɛ gbɛ̃ káakunɔla, ben aɔ̃ɔ kɛ̀ńnɛ lɛ dɔ. 37 Zãan à
a nɛ́ zĩ̀ḿma à bè: Aɔ̃é ma nɛ́ yã̄ da. 38 Kɛ̀ ayakɛri pìnɔ nɛ́ pì è, aɔ̃
bèkɔ̃nɛ: Túbiblerin yɛ̀. À tó wà à dɛ, à túbi é gɔ̃ wa pó ũ. 39 Ben
aɔ̃ à kù̀ wà bɔ̀o buraa guu, aɔ̃ à dɛ̀. 40 Tɔ̀! Tó buradee pì sù, bɔ́n
eé kɛ ayakɛri pìnɔnɛ? 41 Aɔ̃ wèàla wà bè: Eé gbɛ̃ pãsĩ pìnɔ dɛdɛ
pãsĩpãsĩ, eé buraa pì na ayakɛri pãnde kɛ̀ aɔ̃é à baka kpáa à
gurɔɔanɔnɛ ń ɔzĩ. 42 Ben Yesu bèńnɛ: Ée Luda yã̄ kɛ̀ kyó kɛroo?
Gbɛ̀ kɛ̀ kpéborinɔ pã̄ kpàzi
bé à gɔ̃̀ kpé gooda gbɛ̀ mìdee ũ.
Dii bé à beee kɛ̀
ben à kɛ̀we yãbɔnsaɛ ũ.
43-44 Bee yãnzi mɛ́ɛ ooare: Luda é a bɔ kpata kɛ̀ bɔ̀ a kiia guu,
eé gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃é à baka kpáanɔ kán.

45 Kɛ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n Farisinɔ Yesu yãlɛkɔ̃zina pìnɔ mà, aɔ̃ɔ dɔ̃
kɛ̀ ń yãn èe oo. 46 Ben aɔ̃ zɛ́ wètɛ wà à kũ, mɔde aɔ̃ vĩa kɛ̀ pariinɛ,
kɛ̀ wà à dìɛ annabi ũ yãnzi.

22

Nɔsɛ pɔnnakɛna
(Luk 14:15-24)

1 Yesu èara à yã̄ lèkȭzíńnɛ à bè: 2 Lán kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ nàn yɛ̀ dɔ. Kína ke bé èe nɔsɛ pɔnnaa kɛɛ a néńɛ, 3 ben à a zǐ̀rinɔ zǐ̀ aɔ̃ o gbɛ̃ kɛ̀ à ń sísi aɔ̃ mó pó bleenɔnɛ aɔ̃ mó, mɔde aɔ̃ɔ yezi wà móro. 4 Ben à èara à zǐ̀ri pãndenɔ zǐ̀ à bèńnɛ: À gá à o gbɛ̃ kɛ̀ ma ń sísinɔnɛ ma sorumi mà, ma zùswareenɔ kȭn pókãde mèkpananɔ dɛ̀ má kɛ̀kɛ kɔ̀. Aɔ̃ mó nɔsɛpɔblekiia. 5 Ben aɔ̃ɔe làakari dɔ yã̄ pìaro, aɔ̃ baade gàa a bɔkȭtɛ kɛ̀. Gbɛ̃kenɔ gàa ń bura, gbɛ̃kenɔ gàa laa tá. 6 Gbɛ̃ kpaaanɔ zǐ̀ri pìnɔ kǔ̀kũ̄, aɔ̃ wí dàḿma, aɔ̃ ń dédɛ. 7 Ben kína pì pɔ fɛ̃̀ à a sozanɔ gbàrɛ, aɔ̃ gàa wà gbɛ̃dɛri pìnɔ dèdɛ, ben aɔ̃ té sɔ̀ ń wétɛa. 8 Ben kína pì bè a zǐ̀rinɔnɛ: Nɔsɛpɔblee mà, mɔde gbɛ̃ kɛ̀ ma ń sísinɔɔ e kȭ síoro. 9 À gá zéɔ̃̄nkpakɔ̃̄anɔ guu, à gbɛ̃ kɛ̀ á è píngi sísi nɔsɛpɔbleea. 10 Ben zǐ̀ri pìnɔ fɛ̀ɛ wà gàa zénɔ guu, aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ń énɔ kàkɔ̃̄a, gbɛ̃ zaaanɔ kȭn gbɛ̃ maaanɔ ń píngi. Lɛn nɔsɛ pɔnnakɛrinɔ guu pà lɛ.

11 Kɛ̀ kína pì gɛ̃̀ à pɔnnakɛri pìnɔ gwa, à gɔ̃gbɛ̃ ke è gwe, à nɔsɛ pɔnna uta danaro, 12 ben à bènɛ: Ma gbɛ̃, à kɛ̀ dia n gɛ̃ kɛ̀ nɔsɛ pɔnna uta dasaii? Ben à yĩ̃tɛna kítikiti. 13 Ben kína bè a dogarinɔnɛ: À à ɔɔnɔ yi kȭn à gbánɔ, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔ́ɔ dɔn wà ɔ di ń musu. 14 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sísinɔɔ pari, mɔde gbɛ̃ kɛ̀ à ń sénɔɔ pariro.

Bɛ'ɔɔkpana Sizaa yã̄
(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

15 Beee gbɛran Farisinɔ bɔ̀ wà gàa wà yã̄ gɔ̃̀gɔ̃ lán aɔ̃é kɛ nà aɔ̃ Yesu kũ a yã̄'ona guu. 16 Ben aɔ̃ ń ìbanɔ zǐ̀a kȭn Hɛrɔdu gbɛ̃nɔ aɔ̃ bè: Dannɛri, wá dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ yãpuradeen n ũ. Nɛɛ̀ Luda zé dańnɛ súusu, nɛɛ̀ gbɛ̃ wéɛ gwaro, nɛɛ̀ gbɛ̃ gwena gwaro. 17 Lán ń è nà ǹ owe. À zé vĩ̀ wà bɛ'ɔɔ kpá Sizaaɔ́, ke à zé vĩ̀ro? 18 Yesu ń nɔ̀sɛ zaaa dɔ̃́ḿma, ben à bè: Mɔnafikideenɔ! Bóyãnzin ée ma yɔ̃ɔ ée gwaazi? 19 À ɔɔ kɛ̀ wè bɛ'ɔɔ kpáo ɔdɔamɛ. Ben aɔ̃ ɔɔ pì doo kpàa. 20 Ben à ń lá à bè: Dé mì wɛ̃zãn yɛ̀ kȭn à tɔ́o? 21 Aɔ̃ wèàla wà bè: Siza póme. Ben à bèńnɛ: Ɛndɛ̃ à pó kɛ̀ dɛ Siza pó ũ kpá Sizaa, é pó kɛ̀ dɛ Luda pó ũ kpá Ludaa. 22 Kɛ̀ aɔ̃ yã̄ pì mà, à bɔ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ tà wà à tò gwe.

Gènɔ fɛɛna yã̄
(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

23 Gurɔ dɔ̃nkɔ̃ pì zĩ̃ Sadusi kɛ̀ aɔ̃è be gènɔ è fɛɛroonɔ mɔ̀ Yesu kiia, ben aɔ̃ à gbèka wà bè: 24 Dannɛri, Musa òwe tó gɔ̃gbɛ̃ gà né'isai, à dãaro a vǐ̀i gyaanɔɔ sé, lɛ à né borii dato a vǐ̀inɛ. 25 Tɔ̀.

Dedɔ̃nkɔ̃deenɔɔ kú wa té yã̄ gɔ̃ɔn swɛɛplaa. Woru nɔɔ sè, ben à gà à nɔɔ pì tò né'isai, ben gyaanɔɔ gɔ̃ Sabinɛ. 26 À kè Sabinɛ lɛ dɔ kɔ̃n Biɔo ai à gàa pé ń swɛɛplaadeea. 27 Aɔ̃ píngi gbɛran nɔɔ pì gà se. 28 Tɔ̀! Gènɔ fɛɛgurɔɔ zĩ aɔ̃ gɔ̃ɔn swɛɛplaaa pìnɔ té, dé bé eégɔ̃ nɔɔ pì vĩi? Zaakɛ ń píngi aɔ̃ à dɔ̃ nɔɔ ũ. 29 Ben Yesu wèńla à bè: A sãsã a Luda takada kɔ̃n à gbãaao dɔ̃sai yãnzi. 30 Tó gènɔ fɛ̃ɛ, aɔ̃é nɔɔ séro, aɔ̃é zã̄ kɛro, weégɔ̃ kuu lán malaikanɔɔ kuu nà ludambɛmɛ. 31 Gènɔ fɛɛna yã̄ musu ée yã̄ kè Ludaa òare kyó kɛroo? À bè, 32 ambe Ibraĩ kɔ̃n Isaakuo kɔ̃n Yakubuo Luda ũ. Luda è kɛ gènɔ Luda ũro, gbɛ̃ bɛ̃ɛnɔ Ludamɛ. 33 Kè gbɛ̃nɔ yã̄ pì mà, à yãdannɛna bɔ̀ ń saɛ.

Dokayã̄ kè dɛńlaa
(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

34 Kè Farisinɔɔ mà Yesu Sadusinɔ fù, aɔ̃ kàkɔ̃a. 35 Ben aɔ̃ dokadɔ̃rinɔ doke à yɔ̃ à gwa, à à là à bè: 36 Dannɛri, dokayã̄ kparee bé à dɛ a kpaaanɔlaa? 37 Yesu wèàla à bè: Ǹgɔ̃ ye Dii n Ludazi kɔ̃n nɔ̀sɛo do kɔ̃n n niniio píngi kɔ̃n n laasuuo píngi. 38 Dokayã̄ kè à bèɛ vĩ dɛ a kpaaanɔlaan gwe. 39 À plaadee kè bɔ̀kɔ̃baon yè: Ǹgɔ̃ ye n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̀ndi bà. 40 Musa doka píngi kɔ̃n annabinɔ yão logona dokayã̄ mèn plaaa kènɔamɛ.

Mɛsaya bori yã̄
(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

41 Lán Farisinɔ kakɔ̃ana nà, Yesu ń lá à bè: 42 Á è dia Mɛsaya yã̄ musuu? Dé boriin à ũu? Aɔ̃ wèàla wà bè: Dauda boriimɛ. 43 Ben Yesu bèńnɛ: À kè dia Luda Nini dìdi Daudaa, ben Dauda Mɛsaya sìsi Diii? À bè,
44 Dii bè ma diinɛ à vɛ̃ɛ a ɔplaazi
ai àgɔ̃ à ibɛɛnɔ káɛnɛ a gbá gĩzĩ.
45 Kè Dauda bènɛ Dii, à kè dia eégɔ̃ dɛ à borii ũ dɔɔ? 46 Gbɛ̃kee e fɔ̃ à wèàlaro. Zaa gurɔ beeea gbɛ̃kee e gà à yãke laa dɔro.

23

Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ mɔnafiki
(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

1 Beee gbɛra Yesu yã̄ ò gbɛ̃nɔnɛ kɔ̃n a ìbanɔ 2 à bè: Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ bé wà gɔ̃ Musa gɛ̃ɛ ũ. 3 Beee yãnzi à yã̄ kè aɔ̀è oareenɔ kɛ píngi àgɔ̃ kũna. Mɔde àton ń yãkɛna kɛro, zaakɛ aɔ̀è yã̄ kè aɔ̀è oo kɛro. 4 Aɔ̀è aso tìisi yiyi wà di gbɛ̃nɔnɛ ń gằn bensɔ̃ baa ɔnɛtee do aɔ̀ègɔ̃ yezi wà káziro. 5 Aɔ̀è ń yã̄ píngi kɛ lɛ gbɛ̃nɔ ń e yãnzimɛ. Lɛn aɔ̀è Luda yã̄ ɛzɛ̃ba gbɛ̃ntɛ̃ da lɛ, aɔ̀è bàkɔɔ gbằa da ń pókãsãanɔzi. 6 Aɔ̃ègɔ̃ yezi wavɛ̃ɛ̀ pɔnna póble vɛ̃ɛki maaanɔn kɔ̃n aduakɛkpɛ vɛ̃ɛki maaanɔo. 7 Aɔ̃ègɔ̃

yezi wàgɔ̃ ì kpákpaaḿma yàranɔa, wàgɔ̃ ń sísi Rabi. 8 Àtɔn tó wà a sísi Rabiro, zaakɛ a píngi vǐinɔ kɔ̃n dãaronɔmɛ a ũ, a Dannɛri mèn domɛ. 9 Àtɔn gbɛ̃ke sísi a de tɔɔtɛ kèro, zaakɛ a De mèn domɛ, àmbe à kú musu. 10 Àtɔn tó wà a sísi aɛdero, zaakɛ a Aɛdee mèn domɛ, àmbe Mɛsaya ũ. 11 A zǐrin gbɛ̃nsi ũ a té. 12 Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda kaara, Luda é à busa. Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda busa, Luda é à kaara.

Yesu kpãkɛ̃na ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔzi
(Luk 11:39-42, 44, 52)

13 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Eè kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia zé tata gbɛ̃nɔnɛ. Eè gɛ̃ à guuro, bensɔ̃ eè wezi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà gɛ̃ à guunɔ gɛ̃n sero.

14 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Eè adua gbãa kɛ lɛ gbɛ̃nɔ a e yãnzi, ben eè gyaanɔɔnɔ kpé síḿma. Beee yãnzi a wéɛtãmma égɔ̃ pãsĩ dɛ gbɛ̃ píngi póla.

15 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Eè lili o tɔɔtɛ kɔ̃n ísiaao ìba mèn do ena yãnzi. Tó a à è sɔ̃, eè à kɛ té pɔ́ ũ dɛala lɛo plaa.

16 Wãiyoo a vǐa dɔn'aɛdeenɔ! Eè be, tó wà sì kɔ̃n Luda kpéo, à yãke vĩro, mɔde tó wà sì kɔ̃n Luda kpé vurao, beee bé à yã vĩ. 17 Vǐa mìsaideenɔ! À kparee bé à bítaa? Vuran yɔ́, ke Luda kpé kɛ̀ è tó vura gɔ̃ à pɔ́ ũu? 18 Eè be dɔ, tó wà sì kɔ̃n sa'okiio, a yãke vĩro, mɔde tó wà sì kɔ̃n sa'obɔ kɛ̀ kú gweeo, beee bé à yã vĩ. 19 Vǐanɔ! À kparee bé à bítaa? Sa'obɔn yɔ́, ke sa'okii kɛ̀ è tó sa'obɔ gɔ̃ Luda pɔ́ ũu? 20 Gbɛ̃ kɛ̀ yã sì kɔ̃n sa'okiio sì kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ kú gweenɔo píngimɛ dɔ. 21 Gbɛ̃ kɛ̀ yã sì kɔ̃n Luda kpéo sì kɔ̃n Luda kɛ̀ kú à guuomɛ dɔ. 22 Gbɛ̃ kɛ̀ yã sì kɔ̃n ludambɛɛo sì kɔ̃n Luda kíblekitao kɔ̃n Luda kɛ̀ vɛ̃ɛnaaomɛ.

23 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Eè tofeenɔ tɔɔtɛdo kɔ̃n kpee'ãao kɔ̃n dà̀ láo kuridee kpá Ludaa, ben eè dokayã tìisinɔ tón, yãzɛde kɔ̃n sùuo kɔ̃n náanɛo. Yã beeenɔ bé à dɛ àgɔ̃ kũna à kpaaa tona sai. 24 Vǐa dɔn'aɛdeenɔ! Eè móso né bɔ a íminan, ben eè lakumi mɔ́.

25 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Eè gbãsĩ bɔ togoonɔ kpɛɛ kɔ̃n taanɔ, mɔde wãkũ kɔ̃n zĩndakũnadɔ̃saio bé à a nɔ̀sɛ pà. 26 N Farisi vǐa! Ǹ gbãsĩ bɔ togo guunɛ gĩa, à kpɛɛ é gɔ̃ gbãsĩ sai.

27 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Á dɛ lán mira kɛ̀ wà aali puraa lèanɔ bàmɛ. Aɔ̃ kpɛɛ maa wéɛnɛ, mɔde gèwanɔ kɔ̃n gbãsĩ píngio bé à ń guu pà. 28 Lɛmɛ apinɔ se dɔ, a kuuna maa gbɛ̃nɔ wéɛnɛ, mɔde mɔnafiki kɔ̃n yã zaaao bé à a guu pà.

29 Wãiyoo a yãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ! Mɔnafikideenɔ! Eè pɔ́ bo annabinɔ miranɔa, eè zã ble Luda gbɛ̃nɔ póa 30 eè be:

Tó wá kuu yã wa dezinɔ gurɔ, wa bà égɔ̃ kúńyo annabinɔ dɛdɛna guuro. 31 Lɛmɛ á sì kè gbɛ̃ kè aɔ̃ annabinɔ dèdɛnɔ boriinɔn a ũ. 32 À aĩa kɛ, à a dezinɔ kãndagbɛ ba à à mì dɛ sa! 33 Mlɛ̀nɔ! Gbɛ̃ntee pitigoonɔ! É kɛ dia à bɔ té yã kè danaalaa guuu? 34 Beee yãnzi mé annabinɔ kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃rinɔ kɔ̃n yãdannɛrinɔ zĩawa. É ń gbɛ̃kenɔ dɛdɛ, é ń gbɛ̃kenɔ pá lía, é ń gbɛ̃kenɔ gbɛ̃ flào a aduakɛkpɛnɔ guu, é pɛ́ḿma wétɛ kɔ̃n wétɛo. 35 Lɛmɛ Luda gbɛ̃ kè wà ń dɛdɛnɔ yã é wí a musu lɛ, sɛna zaa gbɛ̃ maa Abila dɛnaa ai à gàa pé Bɛrɛkia né Zakari kè a à dè Luda kpé kɔ̃n sa'okiio daguraa. 36 Yãpuraan méɛ ooare, yã beeenɔ píngi é wí tɔ̃rigbɛ̃nɔ musumɛ.

Yerusalɛmu yã
(Luk 13:34-35)

37 Yerusalɛmudeenɔ, Yerusalɛmudeenɔ! Eè annabinɔ dɛdɛ, eè gbɛ̃ kè Luda ń zĩawaanɔ papa gbèo à ń dɛdɛ. Mɛègɔ̃ yezi mà a kakɔ̃amazi gɛ̀n baaagɔ̃, lán koo è a dèbɛ kú a nénɔla nà, mɔde ée weziro. 38 Luda é a kpé tóare bɛzĩ ũmɛ sa. 39 Méɛ ooare, é ma e dɔro ai à be, aubarikadeen gbɛ̃ kè èe mɔɔ kɔ̃n Dii tɔ́o ũ.

24

Yerusalɛmu yakana kɔ̃n andunayãagurɔ sèedanɔ
(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)

1 Yesu bɔ̀ Luda ua guu èe taa, ben à ìbanɔ sɔ̃̀zi wà lézukii kènɛ à kpénɔa. 2 Ben Yesu bèńnɛ: A beee è píngió? Yãpuraan méɛ ooare, weé gbè ke tó dikɔ̃aro, weé gboro píngimɛ.

3 Gurɔɔ kè Yesu vɛ̃ɛna Kùkpɛ sɔ̀lsĩgɛɛzi, à ìbanɔ mɔ̀ à kiia gusaɛ, aɔ̃ à là wà bè: Ǹ owe, bɔrɛn yã kènɔ é kɛɛ? Bɔ́ bé eégɔ̃ dɛ n suna kɔ̃n andunayãagurɔɔo sèeda ũu? 4 Yesu wèńla à bè: À làakari kɛ, àton tó wà a sãsãro. 5 Zaakɛ weé mɔ́ pari ma tɔ́o, aɔ̃égɔ̃ bee Mɛsayan ń ũ, aɔ́é gbɛ̃nɔ sãsã pari. 6 É zǐnɔ baaru ma kɔ̃n à wàpeo. Àton bídi kɛro. Sé beeenɔ kɛ, mɔde gurɔ yãana kpé. 7 Bori kɔ̃n boriio é fɛɛkɔ̃zi, lɛmɛ dɔ bùsu kɔ̃n bùsuo. Nɔa kɔ̃n tɔɔtɛ nigãnigãnao égɔ̃ kú gukenɔn. 8 Yã beeenɔ píngi nɔ̀wãwã naana ũ. 9 Beee gbɛra weé a kũkũ wà a kpáḿma, wà wɛ́ɛ tãawa wà a dɛ, bori píngi é zaagu ma yãnzi. 10 Gbɛ̃nɔ é fuma pari, aɔ́é bɔ kɔ̃ kpɛɛ, aɔ́é zakɔ̃n. 11 Annabi ɛgɛɛnɔ é mɔ́ pari wà gbɛ̃nɔ sãsã pari, 12 yã zaaa é kɔ̃, gbɛ̃ parideenɔ yenzi é busa. 13 Gbɛ̃ kè zɛna gbãa ai à gurɔ léa bé eé mìsina e. 14 Weé kpata kè bɔ̀ Luda kiia pì baaru kpá anduna baama píngia sèeda ũ bori píngiɛ, gbasa pɔ́ píngi é mì dɛ.

15 Tó a tɛ̃ guyakari kè annabi Daniɛli à yã ò è Luda ua, kyókɛri gɔ̃ dɔ̃, 16 gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú Yudeanɔ bàa sí wà mì pé kpiiinɔa. 17 Gbɛ̃ kè kú a kpé musu tón pita à gɛ̃ kpé guu à póke sé à bɔoro. 18 Gbɛ̃

kɛ̀ kú buraa tón liara bɛ à a uta séro. 19 Wãiyoo nɔ̀sindadeenɔ
kɔ̃n nédandeenɔ gurɔ beeea. 20 À adua kɛ lɛ bàasina pì tón kɛ
buusiɛ ke kámmabogurɔɔ zĩro. 21 Zaakɛ gurɔɔ pì wɛ́ɛtãmma égɔ̃
bíta. Zaa gurɔɔ kɛ̀ Luda anduna kɛ̀ ai gbàa, à taka e kɛro, bensɔ̃
eé kɛ zikiro. 22 Tó Ludaa e gurɔɔ pìnɔ lagoro, lɛ gbɛ̃ke é bɔro.
Mɔde eé gurɔɔ pìnɔ lago a gbɛ̃ kɛ̀ à ń sénɔ yãnzimɛ.

Gbɛ̃ntee Né suna
(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)

23 Gurɔ beeea tó gbɛ̃ke bèare, à Mɛsaya gwa kɛ̀ kesɔ̃ à Mɛsaya
gwa kãa, àton síro. 24 Zaakɛ Mɛsaya ɛgɛɛnɔ kɔ̃n annabi ɛgɛɛnɔ é
mɔ́ wà sèeda bítanɔ kɔ̃n dabuyãnɔ kɛ, lɛ wà baa gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń
sénɔ sãsão, tó eé sí kɛ. 25 À ma, ma gĩakɛ má òare zaa káaku kɔ̀.
26 Tó wà bèare à gwa, à kú sɛ̃̀n, àton gáro. Ke tó wà bèare à gwa,
à kú kpétu, àton síro. 27 Zaakɛ lán lou è pí à ludambɛɛ pura kũ
zaa ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa ai à gɛ̃kpɛn kpa nà, lɛn Gbɛ̃ntee Né suna égɔ̃
dɛ lɛ. 28 Guu kɛ̀ gɛ̀ kún, gwen yeberekunɔ é kɔ̃ kakɔ̃an.

29 Gurɔ pìnɔ wɛ́ɛtãmma gbɛra gɔ̃ɔ ɔfãntɛ̃ é sia kũ, mɔvura é
í kɛro, sɔsɔnɛnɔ é woro ludambɛ, gbãaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú musunɔ é
nigã. 30 Gbɛ̃ntee Né sèeda é gbasa à bɔ ludambɛ, borii kɛ̀ aɔ̃ɔ kú
anduna guunɔ é ń zĩnda gbɛ̃gbɛ̃ ń píngi, aɔ̃é Gbɛ̃ntee Né suna e
ludambɛ luguun kɔ̃n gbãaao kɔ̃n gakui bítao. 31 Eé a malaikanɔ
zĩ kɔ̃n kãkãki'ɔ gbãaao, aɔ̃é a gbɛ̃ kɛ̀ à ń sénɔ kakɔ̃a anduna
gooda siigɔ̃ɔa zaa ludambɛ lé gura kɛ̀ kɔ̃n à lé kãao.

32 À yã dada kãkã lía. Tó à gãnɔ í kpàkpa, èe lá bɔ̀rɔ paa, á
dɔ̃ guwãagurɔɔ kà kĩi. 33 Lɛmɛ sɔ̃, tó a yã pìnɔ è píngi lɛ, àgɔ̃ dɔ̃
kɛ̀ à suna kà kĩi, à kú kpɛɛlɛa. 34 Yãpuraan méɛ ooare, gurɔɔ kɛ̀
gbɛ̃nɔ é gɛ̃tɛro ai yã pìnɔ gá kɛo píngi. 35 Musu kɔ̃n tɔɔtɛo é gɛ̃tɛ,
mɔde ma yãnɔɔ gɛ̃tɛna vĩro.

36 Gbɛ̃kee à gurɔɔ ke à gurɔ zaka dɔ̃ro, baa malaika kɛ̀ aɔ̃ɔ kú
musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. 37 Lán à dɛ nà Nuu gurɔ, lɛn
eégɔ̃ dɛ lɛ se Gbɛ̃ntee Né sugurɔ. 38 Gurɔɔ kɛ̀ í e da andunalaro,
wèe pɔ́ blee wèe í mii, wèe nɔɔ sɛɛ wèe zã kɛɛ ai Nuu gàa à gɛ̃̀
góro'itɛ guu. 39 Aɔ̃ɔe dɔ̃ro, ben í mɔ̀ à ń séɛ ń píngi. Lɛn eégɔ̃ dɛ lɛ
se Gbɛ̃ntee Né sugurɔ. 40 Gbɛ̃ gɔ̃ɔn plaaanɔ égɔ̃ kú bura, weé gbɛ̃
doo sé wà gbɛ̃ doo tón. 41 Nɔgbɛ̃ gɔ̃ɔn plaaanɔ égɔ̃ pɔ́ lɔlɔɔ gbɛ̀n,
weé gbɛ̃ doo sé wà gbɛ̃ doo tón. 42 Beee yãnzi a wɛ́ɛ gɔ̃ dɔ, zaakɛ
á dɔ̃ gurɔɔ kɛ̀ a Dii é suro. 43 Àgɔ̃ kɛ̀kii dɔ̃. Tó bɛdee gurɔ zaka
kɛ̀ kpãi é mɔ́a dɔ̃̀ yã, lɛ a wɛ́ɛ gɔ̃ dɔ, eé tó à a kpé fɔ̃ro. 44 Beee
yãnzi apinɔ sɔ̃, àgɔ̃ kú soruo, zaakɛ Gbɛ̃ntee Né é su gurɔ zaka
kɛ̀ a wɛ́ɛ dɔzirooamɛ.

Zĩkɛri náanɛde làakaridee
(Luk 12:41-48)

45 Dén zĩkɛri náanɛde làakaridee kɛ̀ à dii a zĩkɛrinɔ nànɛ a ɔzĩ
lɛ à pɔ́blee kpáḿma à gurɔɔa ũu? 46 Aubarikadeen zĩkɛri kɛ̀ à

dii à lè èe kɛɛ lɛ a sugurɔɔa ũ. 47 Yãpuraan méɛ ooare, eé a auziki píngi nanɛ a ɔzĩmɛ. 48 Mɔde tó zĩkɛri pì pãsĩ, ben à bè a nɔ̀sɛ guu a dii e gì kɛɛ, 49 ben à nà a zĩkɛri daanɔ gbɛ̃gbɛ̃naa, èe pó blee èe í mii kɔ̃n wɛ̃dɛrinɔ, 50 à dii é su gurɔɔ kɛ̀ à wɛ́ɛ dɔzirooamɛ, gurɔ zaka kɛ̀ à dɔ̃rooa, 51 eé à zɔ̃zɔ̃kɔ̃rɛ, à à baka da kɔ̃n mɔnafikideenɔ. Gwen weé ɔ́ɔ dɔn wà ɔ di ń musu.

25

Nɔkparɛ gɔ̃ɔn kurinɔ

1 Gurɔ beeea kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia égɔ̃ dɛ lán nɔkparɛ gɔ̃ɔn kuri kɛ̀ aɔ̃ ń fitianɔ sɛ̀ wà bɔ̀o, aɔ̃ɔe gaa da nɔsɛrilɛ bàmɛ. 2 Aɔ̃ gɔ̃ɔn sɔɔroonɔ né mìsaideenɔmɛ. Aɔ̃ gɔ̃ɔn sɔɔroonɔ sɔ̃ɔ làakarideenɔmɛ. 3 À mìsaideenɔ ń fitianɔ sɛ̀ nósi kũsãɛ sai, 4 à làakarideenɔ sɔ̃ ń fitianɔ sɛ̀ kɔ̃n nósi kũsãɛo. 5 Nɔsɛri e mɔ́ kpaaro, ben i ń lé ń píngi, aɔ̃ɔe ii oo. 6 Lezãndo wà wii lɛ̀: Nɔsɛri e mɔɔ! À fɛɛ à gá daàlɛ. 7 Ben nɔkparɛ pìnɔ vù ń píngi, aɔ̃ ń fitianɔ kɛ̀kɛ. 8 Ben mìsaideenɔ bè làakarideenɔnɛ: À wa gba nósi féteroo! Wa fitia e gaa né! 9 Ben làakaridee pìnɔ wèńla wà bè: Eé mɔ́wa kɔ̃n apinɔ píngiro. À gá à a pó lú à yàrinɔ kiia. 10 Kɛ̀ aɔ̃ gàa lú, ben nɔsɛri kà. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ soru kɛ̀nɔ gɛ̃̀o nɔsɛ guu, ben wà gbà tàta. 11 Zãazãa nɔkparɛ kpaaa pìnɔ sù, aɔ̃ɔe lé zuu: Dii, Dii! Ǹ zɛ wɛ̃we! 12 Ben à wèńla à bè: Yãpuraan méɛ ooare, má a dɔ̃ro. 13 Beee yãnzi a wéɛ gɔ̃ dɔ, zaakɛ á à gurɔɔ ke à gurɔ zaka dɔ̃ro.

Ɔɔdakɛna zɛ̀rinɔnɛ
(Luk 19:11-27)

14 Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ èe gaa wétɛa bà, ben à a zĩkɛrinɔ sìsi, à a auziki nàńnɛ ń ɔzĩ. 15 À ɔɔdaa kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃ doonɛ zika sɔɔro, gbɛ̃ plaadee zika plaa, gbɛ̃ aagɔ̃dee zika do, aɔ̃ baade gbãa lén, ben à gàa wétɛa. 16 Zikasɔɔrodee gàa à laa tà kɔ̃n ɔɔ pìo gɔ̃ɔ, ben à àre è zika sɔɔro. 17 Zikaplaadee kɛ̀ lɛ dɔ, ben à àre è zika plaa. 18 Zikadodee sɔ̃ gàa à wɛ̀ɛ yɔ̀, ben à a dii ɔɔ pì ùtɛn. 19 Gurɔ plaaa gbɛra zĩkɛri pìnɔ dii sù, ben èe a ɔɔ yã gɔ̃gɔ̃ɔńyo. 20 Zikasɔɔrodee mɔ̀ kɔ̃n zika sɔɔro pãnde kɛ̀ à èo à bè: Dii, ǹ zika sɔɔroo kɛ̀ ń kpàmaa gwa, à àre kàaramɛ zika sɔɔro dɔ. 21 Ben à dii bènɛ: Ń kɛ̀ zĩkɛri maa náaɲɛde! Lán ń náanɛ vĩ kɔ̃n à féteo nà, mé à bíta nannɛ n ɔzĩ sa. Ǹ gɛ̃ ma pɔnnakɛna guu. 22 Zikaplaadee mɔ̀ dɔ à bè: Dii, ǹ zika plaaa kɛ̀ ń kpàmaa gwa, à àre kàaramɛ zika plaa dɔ. 23 Ben à dii bènɛ: Ń kɛ̀ zĩkɛri maa náanɛde! Lán ń náanɛ vĩ kɔ̃n à féteo nà, mé à bíta nannɛ n ɔzĩ sa. Ǹ gɛ̃ ma pɔnnakɛna guu. 24 Ben zikadodee mɔ̀ sa à bè: Dii, má dɔ̃ kɛ̀ n yãnɔɔ zĩ'ũ. Nɛɛ̀ pó kɛ̃ guu kɛ̀ nɛ́ɛ tɔ̃nlo. Nɛɛ̀ pó kakɔ̃a guu kɛ̀ nɛ́ɛ gbɛ̃nlo. 25 Ben vĩa ma kũ, ma gaa ma n ɔɔ ùtɛ wɛɛn. N pɔ́ɛ kɛ̀. 26 Ben à dii bènɛ: Zĩkɛri zaa mɛade! Ń dɔ̃ kɛ̀ mɛɛ̀ pɔ́

kɛ̃ guu kɛ̀ méɛ tɔ̃nlo, mɛè pɔ́ kakɔ̃a guu kɛ̀ méɛ gbɛ̃nloo? 27 À maa yã̀ n ɔɔdaa kɛ̀o gbɛ̃kenɛ, lɛ tó ma su, mà a pɔ́ sí kɔ̃n à àreo. 28 À zika doo pì sía à kpá zikasɔɔrodeea. 29 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ vĩin Luda é kaaranɛ ai à dizi. Gbɛ̃ kɛ̀ vĩroo sɔ̃, baa kɛ̀ à vĩi Luda é síamɛ. 30 Zĩkɛri pãa kɛ̀kii sɔ̃, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔ́ɔ dɔn wà ɔ di ń musu.

Ziakpɛɛ zĩ yɑ̃kpaɛkɛna

31 Tó Gbɛ̃ntee Né mɔ̀ a gakui guu kɔ̃n a malaikanɔ ń píngi, eé vɛ̃ɛ a kíblekita gakuideea. 32 Anduna boriinɔ é kakɔ̃a à aɛ ń píngi, eé ń kɛ̃kɔ̃a, lán pɔ́dãri è sãanɔ kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n blènɔ nà. 33 Eé sãanɔ kpá a ɔplaazi, blènɔ ɔzɛɛzi. 34 Beee gbɛra Kína pì é be gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a ɔplaazinɔnɛ: Amɔa kɛ̀ ma De aubarika dàaguunɔ, à mɔ́ à kpata kɛ̀ à à soru kɛ̀are zaa andunakaɛgurɔɔ ble. 35 Zaakɛ kɛ̀ nɔaa e ma dɛɛ, a pɔ́blee kpàma. Kɛ̀ ímii e ma dɛɛ, a í kpàma. Kɛ̀ má kuu nibɔ ũ, a ma si. 36 Kɛ̀ má kú bũu, a asii tàmɛ. Kɛ̀ méɛ gyãa kɛɛ, a ma gwa. Kɛ̀ wà ma da kpésiaan, a mɔ wɛ́ɛ kpàɛmazi.

37 Gbɛ̃ maaanɔ é benɛ: Dii, bɔrɛn wá è nɔaa e n dɛɛ wa pɔ́blee kpàmma ke ímii e n dɛɛ wa í kpàmmaa? 38 Bɔrɛn wa n e nibɔ ũ wa n si, ke ń kú bũu wa asii tànnɛɛ? 39 Bɔrɛn wa n e nɛ́ɛ gyãa kɛɛ, ke wà n da kpésiaan wa gaa wɛ́ɛ kpàɛnzii? 40 Kína pì é weńla à be: Yãpuraan méɛ ooare, yã̀ kɛ̀ á kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̃sãnanɛ ma gbɛ̃ kɛ̀nɔ té, mámbe á kɛ̀mɛ.

41 Beee gbɛra eé be gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a ɔzɛɛzinɔnɛ: À gumɛ gwe amɔa kɛ̀ Luda lé kɛ̀areenɔ! À tá té kɛ̀ eé garoo kɛ̀ Ludaa kɛ̀kɛ Ibilisinɛ kɔ̃n a ìbanɔ guu. 42 Zaakɛ nɔaa e ma dɛɛ, ée pɔ́blee kpámaro. Ímii e ma dɛɛ, ée í kpámaro. 43 Má dɛ nibɔ ũ, ée ma síro. Má kú bũu, ée asii támɛro. Méɛ gyãa kɛɛ ke wà ma da kpésiaan, ée mɔ́ à wɛ́ɛ kpáɛmaziro. 44 Aɔ́é gbasa wà à la wà be: Dii, bɔrɛn wa n e kɔ̃n nɔaao ke ímiio ke nibɔ ũ ke bũu ke gyãree ke pisina ũ, ben wée n ĩan károo? 45 Kína é weńla à be: Yãpuraan méɛ ooare, lán ée kɛ gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃sãnanɛ gbɛ̃ kɛ̀nɔ téro nà, mámbe ée kɛmɛro. 46 Gbɛ̃ beeenɔ é tá wɛ́ɛtãmma kɛ̀ è yãaroo guumɛ, gbɛ̃ maaanɔ sɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo guu.

26

Lékpakɔ̃sɔ̃na Yesuzi
(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53)

1 Kɛ̀ Yesu yã beeenɔ ò píngi à yàa, ben à bè a ìbanɔnɛ: 2 Á dɔ̃ kɛ̀ Banla zĩbaa gɔ̃̀ gurɔ plaa, weé Gbɛ̃ntee Né kpámma wà à pá lía.

3 Beee gbɛra sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda gbɛ̃nsinɔ kàkɔ̃a sa'oriki ìsi kɛ̀ wè be Kayafa bɛ. 4 Aɔ̃ yã gɔ̃̀gɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔo lán aɔ́é Yesu kũ wà à dɛ nà 5 wà bè: Wàton kɛ zĩbaa zĩro, lɛ gbɛ̃nɔ tón zɔka káro yãnzi.

Nɔ́si gũ nna kuna Yesu mìa
(Maa 14:3-9, Yoh 12:1-8)

6-7 Kɛ̀ Yesu kú Bɛtani, Simɔ Kusu bɛ, èe pɔ́ blee gɛɛkɛsɛkɛna,
ben nɔgbɛ̃ ke sɔ̃zi, à gbaaa néngo kɛ̀ nɔ́si gũ nna ɔɔdee kú à guu
kũna, ben à kù Yesu mìa. 8 Kɛ̀ à ìbanɔɔ è lɛ, ben aɔ̃ pɔɔ fɛ̀ɛ wà bè:
Bɔ́n pɔ́ laalaakɛna kɛ̀ ũu? 9 Lɛ wà nɔ́si pì yà yã̀ kɔ̃n ɔɔ bítao wà
kpà takaasideenɔa. 10 Yesu dɔ̃ḿma, ben à bèńnɛ: Bɔ́yãnzi ée ĩa
daa nɔgbɛ̃ pìazi? À zĩ maaa kèmɛmɛ. 11 Takaasideenɔ égɔ̃ kúao
gurɔ píngi, mapi sɔ̃ mégɔ̃ kúao gurɔ píngiro. 12 Kɛ̀ à nɔ́si pì kù ma
mèa, à kɛ̀ lɛ lɛ à ma gɛ̀ kɛomɛ. 13 Yãpuraan méɛ ooare, guu kɛ̀
wèe ma baaru nna waazi kɛɛn anduna guu píngi, weégɔ̃ yã̀ kɛ̀
nɔgbɛ̃ pì kɛ̀ oo à dɔngu yãnzi.

Yudasi bɔna Yesu kpɛɛ
(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

14 Beee gbɛra gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke kɛ̀ wè benɛ Yudasi
Isikariɔti gàa sa'orikinɔ kiia 15 à bè: Tó ma Yesu kpàawa, bɔ́n á
yezi à kpámaa? Ben aɔ̃ kondogi ɔɔ mèn baaakuri nàro wà kpàa.
16 Zaa gurɔ beeean èe zé wɛtɛɛ à Yesu kpáḿma.

Banla pɔ́ble kɛkɛna
(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yoh 13:21-38)

17 Burɛdi Sésɛ'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaa gurɔ káakudee zĩ Yesu ìbanɔ mɔ̀ wà à
là wà bè: Mán ń yezi wà gá kɛkɛnnɛ ǹ Banla pɔ́ blen? 18 À wèńla
à bè: À gá wétɛn gɔ̃gbɛ̃ke kiia à benɛ, Dannɛri bè a gurɔɔ kà kĩi.
À bɛn é Banla pɔ́ blen kɔ̃n a ìbanɔ. 19 Yesu ìbanɔɔ kɛ̀ lán à dàńnɛ
nà, aɔ̃ Banla pɔ́bleyã̀ kɛ̀kɛ. 20 Kɛ̀ uusiɛ kɛ̀, Yesu gɛɛkɛsɛkɛna
teebuzi kɔ̃n a gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa pìnɔ. 21 Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ blee
à bè: Yãpuraan méɛ ooare, a gbɛ̃ mèn doo é ma kpáḿma. 22 Aɔ̃
nɔ̀sɛ yàka maamaa, ben aɔ̃ɔe à laa doodo: Asa mámbeeroo, Dii?
23 Yesu wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ wée ɔ kaakɔ̃a taa guu lɛdoo bé eé
ma kpáḿma. 24 Gbɛ̃ntee Né é kpá guuzi lán à kɛ̃na à yã̀ musu
nà, mɔde wãiyoo gbɛ̃ kɛ̀ eé Gbɛ̃ntee Né kpáḿma pì. Eé kɛ sɔ̀ɔ
adeenɛ tó wèe à i yãro. 25 Ben Yudasi kɛ̀ eé à kpáḿma pì bè:
Asa mámbeeroo, Rabi? Yesu bènɛ: Ḿbe ń ò gwe.

Dii pɔ́blee
(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

26 Kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ blee, Yesu burɛdi sɛ̀ à aubarika dàn, ben à lìkɔ̃rɛ
à kpà a ìbanɔa à bè: À sí à só, ma mèn yɛ̀. 27 Ben à togoo sɛ̀ à
aubarika dàn, à kpàḿma à bè: À mi a píngi. 28 Ma arun yè, Luda
bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃ pariinɔ aru ũ, kɛ̀ eé bɔɛma aɔ̃ durunkɛ̃nnɛna
yãnzi. 29 Méɛ ooare, zaa gbɑ̃a mé geepi'i kɛ̀ mi dɔro ai kpata kɛ̀
bɔ̀ ma De kiia gá bɔo gupuraaa, gbasa mà à dufu miao sa. 30 Kɛ̀
aɔ̃ lɛ̀ sì, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ wà gàa Kùkpɛ sĩ̀sĩ̃gɛɛzi.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yã̄ kɛ̀ Pita é kɛ
(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38)

31 Ben Yesu bèńnɛ: A píngi é fuma gwãavĩa, zaakɛ wà kɛ̃̀ Luda yã̄n wà bè: Mé sãdãri lé, sãanɔ é fãakɔ̃a. 32 Mɔde ma fɛɛna gbɛra mé dɔare aɛ gana Galili. 33 Ben Pita bènɛ: Baa tó aɔ̃ fùmma ń píngi, mé fumma zikiro. 34 Ben Yesu bènɛ: Yãpuraan méɛ oonnɛ, gwãavĩa ai koo gɔ̃ gá lé zu, né lé sémazi gɛ̀n aagɔ̃. 35 Pita bènɛ: Baa tó mé gà mà ganyo, mé lé sénzi zikiro. Ben à ìbanɔɔ ò lɛ se ń píngi.

Yesu aduakɛna zaa Gɛtɛsɛmani
(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

36 Ben Yesu kɔ̃n a ìbanɔ kà guu kɛ̀ wè be Gɛtɛsɛmani, ben à bèńnɛ: À vɛ̃ɛ kɛ̀ ai mà gá adua kɛ kãaa. 37 À Pita kɔ̃n Zebedi né gɔ̃ɔn plaaanɔ sè à gàańyo. À pɔɔ sia kṳ̀ à nɔ̀sɛyɔgɔ sì. 38 Ben à bèńnɛ: Ma pɔɔ sia kṳ̀ maamaa ai gaa lézĩ. À zɛ kɛ̀ à itɛ̃ kɛmao. 39 Kɛ̀ à gàa aɛ féte, ben à kùɛ tɔɔtɛ à adua kɛ̀ à bè: Baa, tó eé sí kɛ, ǹ tó togo'i kɛ̀ gɛ̃tɛmala. Mɔde èe kɛ lán má yezi nànlo, séde lán ń yezi nà. 40 Ben a lìara à sù à a ìbanɔ lè, aɔ̃ɔe ii oo. Ben à bè Pitanɛ: Lɛn yɔ́? Ée fɔ̃ a itɛ̃ kèmao baa awa doroo? 41 À itɛ̃ kɛ àgɔ̃ adua kɛɛ, lɛ àton fu yɔ̃agwanaaro yãnzi. Ninii yezi, mɔde mè busɛ. 42 À kɛ̀ḿma à gɛ̀n plaade, à adua kɛ̀ à bè: Baa, tó togoo kɛ̀ é gɛ̃tɛmala a í mi sairo, ǹ tó n pɔyezi kɛ. 43 Kɛ̀ à lìara à sù à ń lé, aɔ̃ɔe ii oo dɔ, zaakɛ aɔ̃ɔe imioo dɛdɛɛ. 44 Ben à ń tón dɔ, à gàa à wɛ́ɛ kɛ̀ à gɛ̀n aagɔ̃de, à yã dɔ̃nkɔ̃ pì ò dɔ. 45 Ben à lìara à sù a ìbanɔ kiia à bèńnɛ: Ée ii oo, ée kámma boo ai tian yɔ́? À gwa! Gurɔɔ kà kĩi. Wà Gbɛ̃ntee Né kpà durunkɛrinɔa. 46 À fɛɛ wà tá. Gbɛ̃ kɛ̀ ma nańnɛ ń ɔzĩ e mɔɔ.

Yesu kṳ̃na
(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yoh 18:3-12)

47 Kɛ̀ à kpé èe yã pì oo, ben Yudasi, à ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke mɔ̀ kɔ̃n pariio, aɔ̃ɔ fɛ̃ɛdaanɔ kṳ̃na kɔ̃n gònɔ, aɔ̃ bɔ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda gbɛ̃nsinɔ kiia. 48 Bɔnkpɛɛdee pì sɔ̃ sèeda òńnɛ à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ mé lé péa, àmbe gwe. À à kṳ̃. 49 Ben à mì pè Yesua gɔ̃ɔ à bè: Fɔɔ, Rabi! Ben à lé pèa. 50 Yesu bènɛ: Ma gbɛ̃, ǹ n kɛna kɛ! Ben wà mɔ̀ wà ɔ pèɛ Yesua wà à kṳ̀. 51 Ben Yesu gbɛ̃nɔ doke a fɛ̃ɛdaa wòto, à sa'oriki ìsi zĩ̀ri lèo à à swã gò. 52 Ben Yesu bènɛ: Ǹ n fɛ̃ɛdaa sɔtɔ a kpéɛn. Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ zè kɔ̃n fɛ̃ɛdaao, fɛ̃ɛdaa bé eé à dɛ. 53 Tó má yezi ma De malaika zĩ̀kpɛɛnɔ gbarɛmɛ gɔ̃ɔ dɛ gãli kuri awɛɛplaaanɔla, ń dɔ̃ mé fua mà a wɛ́ɛ kɛan yɔ́? 54 Tó má kɛ̀ lɛ sɔ̃, dian yã kɛ̀ wà kɛ̃̀ Luda yã̄n wà bè eé kɛ lɛɛ é kɛɛ? 55 Ben Yesu bè pariinɛ: Kpãi wɛ́ɛdewɛn ma ṳ̃ kɛ̀ a mɔ à ma kṳ̃ kɔ̃n fɛ̃ɛdaanɔ kɔ̃n gònɔɔ́? Mɛ̀ègɔ̃ vɛ̃ɛɛ Luda ua lán guu e dɔɔ nà mɛ̀ègɔ̃ yã daaare, ée ma kṳ̃ro. 56 Mɔde

yã̀ pì kɛ̀ píngi, lɛ yã̀ kɛ̀ annabinɔɔ kɛ̃̀ Luda yãn kɛ yãnzi. Ben à ìbanɔ bàa lɛ̀ ń píngi aɔ̃ à tòn.

Yuda gbãadeenɔ yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yoh 18:13-14, 19-24)

57 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Yesu kʊ̀nɔ gàao sa'oriki ìsi Kayafa bɛ. Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kakɔ̃ana gwe. 58 Pita té à kpɛɛ kãaa ai sa'oriki ìsi pì bɛ. À gɛ̃̀ ua guu, à vɛ̃̀ɛ kɔ̃n dogarinɔ lɛ à yã̀ pì mìdɛna e. 59 Sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda yãkpaɛkɛrinɔ ń píngi e sèeda wɛtɛɛ Yesuzi wà à dɛ. 60 Baa kɛ̀ gbɛ̃nɔ mɔ̀ wà ɛgɛyã̀ dìdia pari, èe kɛro. Zãazãa gɔ̃ɔn plaa kenɔ mɔ̀ 61 aɔ̃ bè: Gbɛ̃ pì bè é fɔ̃ à Luda kpé wí à ɛara à bo gurɔ aagɔ̃ɔ dagura sé! 62 Ben sa'oriki ìsi fɛ̀ɛ à zɛ̀ à bè Yesunɛ: Ń yãke vĩ ǹ weńlaroo? Yã̀ kɛ̀ wèe didiimmaa kɛ̀ dɛ diaa? 63 Yesu yĩ̃tɛ kpɛ̃, ben sa'oriki ìsi pì bènɛ: Ma nannɛ Luda Wɛ̃̀ndidezi, ǹ owe tó Luda Né Mɛsayan n ũ. 64 Yesu wèàla à bè: Lɛn ń ò lɛ. Mapi sɔ̃, méɛ ooare, zaa gbãa é Gbɛ̃ntee Né e vɛ̃ɛna Gbãapingide ɔplaazi, bensɔ̃ é à suna e ludambɛ luguun. 65 Ben sa'oriki ìsi pì a utanɔ gà à kɛ̃̀ à bè: A dɔkɛ̀ Ludao! À kɛ̀ dia wée sèedade pãnde kenɔ wɛtɛɛ dɔee? Á mà lán à dɔkɛ̀ Ludao nà. 66 Yã̀ kpareen a zɛo tiaa? Ben aɔ̃ wèàla wà bè: À taari kà wà à dɛ. 67 Ben wà lóu sù à uua, wà à lɛ̀lɛ ɔkũo. Gbɛ̃kenɔ à swãn kɛ̀kɛ 68 aɔ̃ bè: Mɛsaya, ǹ annabikɛyã̀ o ǹ gbɛ̃ kɛ̀ n lɛɛ owe.

Pita lésɛna Yesuzi
(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18, 25-27)

69 Pita vɛ̃ɛna ua, ben zɔ̀nɔkparɛ ke mɔ̀ à bènɛ: Mpi sɔ̃ nɛèg̃ kú lɛdo kɔ̃n Galili gbɛ̃ Yesu pìomɛ. 70 Ben à lé sè ń píngi wáa à bè: Méɛ yã̀ kɛ̀ néɛ oo dɔ̀rɔ dɔ̃ro. 71 Ben à fɛ̀ɛ à gɛ̃̀ gãnun. Nɔgbɛ̃ pãnde à è, ben à bè gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔnɛ: Gbɛ̃ kɛ̀kii lɛdo kɔ̃n Yesu Nazarɛtiomɛ. 72 Pita èara à lé sè à la dà à bè: Má gbɛ̃ pì dɔ̃ro. 73 Kɛ̀ à kɛ̀ saa féte, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna gweenɔ sɔ̃̀ Pitazi aɔ̃ bè: Yãpuramɛ, aɔ̃ gbɛ̃ doon n ũ, zaakɛ wá n dɔ̃ n yã'onaamɛ. 74 Ben à fɛ̀ɛ à a zĩnda kà à la dà à bè: Má gbɛ̃ pì dɔ̃ro. Zaa gwe gɔ̃ɔn koo lé zù. 75 Ben yã̀ kɛ̀ Yesu ò dɔ̀ Pitan kɛ̀ à bè, ai koo gɔ̃ gá lé zu, eé lé séazi gɛ̃̀n aagɔ̃. Ben Pita bɔ̀ bàazi à pɔsia ɔ́ɔ dɔ̀.

27

Yudasi gana
(Zĩr 1:18-19)

1 Kɛ̀ guu dɔ̀ kɔngɔ idɛ'idɛ sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda gbɛ̃nsinɔ ń píngi yã̀ gɔ̃̀gɔ̃ Yesuzi lɛ wà à dɛ. 2 Aɔ̃ à yì, ben aɔ̃ gàa wà à nà bùsu gbɛ̃nsi Pilatinɛ a ɔzĩ.

3 Kɛ̀ Yudasi kɛ̀ bɔ̀ à kpɛɛ è yã̀ dàala, à gɔ̃̀ tómadɔ̃yãa guu, ben à gàa kondogi ɔɔ mèn baaakuri pì sɔkpa sa'orikinɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ 4 à bèńnɛ: Ma durun kè, ma taarisaidee kpà gaazi.

Ben aɔ̃ bènɛ: Wa bà ũgbaa? N yãn gwe. 5 Ben Yudasi ɔɔ pì
zù Luda kpén, ben à tà à gàa à a zĩnda lògo. 6 Ben sa'orikinɔ
ɔɔ pì sèɛ aɔ̃ bè: Ɔɔ pì kana Luda kpé ɔɔdakii guu zé vĩro, zaakɛ
gbɛ̃dɛ'ɔɔmɛ. 7 Kè aɔ̃ yã gɔ̃gɔ̃, ben aɔ̃ orobori gũtɔkii lù kɔ̃n ɔɔ pìo
nibɔnɔ vĩikii ũ. 8 Beee yãnzi ai kɔ̃n a gbãao wè be tɔɔtɛ pìnɛ Tɔɔtɛ
Arudeezi. 9 Ben yã kè annabi Yɛrɛmaya ò kè à bè: Wà kondogi
ɔɔ mèn baaakuri pì sèɛ, ɔɔ kè Isarailinɔ zèo wà kpà à yã musu
pì, 10 ben wà orobori gũtɔkii lùo lán Dii dìɛmɛ nà.

Pilati yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yoh 18:33-38)

11 Yesu zɛna bùsu gbɛ̃nsi aɛzĩ. Ben gbɛ̃nsi pì à là à bè: Ḿbe
Yudanɔ kína ṹ? Yesu wèàla à bè: Lɛn ń ò lɛ. 12 Gurɔɔ kè
sa'orikinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔɔ e yã didiia, èe yãke weńlaro. 13 Ben
Pilati bènɛ: Néɛ yã parii kè wèe didiimmaa maroo? 14 Mɔde
Yesu e yãke o yã pìnɔ doke musuro, ben yã pì bɔ̀ bùsu gbɛ̃nsi pì
saɛ maamaa.

Yãdana Yesula
(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yoh 18:39-19:16)

15 Banla zĩbaa zĩ píngi bùsu gbɛ̃nsi pì è pisinanɔ doke kè
gbɛ̃nɔɔ yezi gbarɛńnɛ. 16 Gurɔɔ mɔ̀a sɔ̃ pisina tɔ́dee kú gwe wè
be Baraba. 17 Kè parii kàkɔ̃a, ben Pilati ń lá à bè: Dén á yezi mà
gbarɛaree? Baraban yɔ́, ke Yesu kè wè be Mɛsaya? 18 Zaakɛ à
dɔ̃ kè nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ vĩna kɔ̃n Yesuo yãnzin wà à kpàawazi.

19 Gurɔɔ kè Pilati vɛ̃ɛna a tintia, à naɔ̃ gbɛ̃ zÌa à bè: Ǹton yãke
kɛ gbɛ̃ maaa pìnɛro, zaakɛ nanaa kè má ò à yã musu gĩa gwãavĩ
ĩa dàma maamaa.
20 Sa'orikinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ nàkɔ̃rɛ gbɛ̃nɔa aɔ̃ Baraba gbeka, aɔ̃
be wà Yesu dɛ. 21 Ben bùsu gbɛ̃nsi pì ń lá à bè: Gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ
guu, dén á yezi mà gbarɛaree? Ben aɔ̃ bè, Barabamɛ. 22 Ben
Pilati ń lá à bè: Bɔ́n mɛ́ kɛ kɔ̃n Yesu kè wè be Mɛsayao? Baade
píngi bè: Ǹ à pá lía. 23 Ben à ń lá à bè: Bɔ́ dàn à kè? Ben aɔ̃ wii lè
wà kàara wà bè: Ǹ à pá lía. 24 Kè Pilati è é fɔ̃ à yãke kɛro, zɔka
e kaara, ben à í tɔ̀, à a ɔɔ pìpi gbɛ̃nɔ wáa à bè: Ma ɔ bɔ̀ɛ gbɛ̃ pì
gana yãn. A yãmɛ. 25 Ben gbɛ̃ pìnɔ bè: À dɛna yã wí wa musu
kɔ̃n wa nɛ́nɔ. 26 Ben à Baraba gbàrɛńnɛ, à bè wà Yesu gbɛ̃ flão
wà à pá lía.

Sozanɔ Yesu fabona
(Maa 15:16-20, Yoh 19:2-3)

27 Ben Pilati sozanɔ gɛ̃ Yesuo bùsu gbɛ̃nsi pì bɛ, ben aɔ̃ ń gãli
kàkɔ̃a ń píngi aɔ̃ lìgazi. 28 Aɔ̃ à pónɔ bɔ̀ea aɔ̃ gumusu tɛ̃aa dànɛ,
29 ben aɔ̃ lè fùra tã̀ aɔ̃ kùnɛ, aɔ̃ kàba nànɛ a ɔplaan gò ũ. Ben aɔ̃ɔe
kúɛkuɛɛnɛ, aɔ̃ɔe à faboo wèe bee: Fɔɔ, Yudanɔ kína! 30 Aɔ̃ lóu
sùa, aɔ̃ kàba pì sè aɔ̃ à lèo a mìa. 31 Kè aɔ̃ à fabò wà yãa, ben aɔ̃

gumusu pì gòàla aɔ̃ à zĩnda pɔ́kãsãanɔ dànɛ, ben aɔ̃ɔe gaa à pá lía.

Yesu pana lía
(Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yoh 19:17-27)

32 Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ɛ aɔ̃ɔe gaa, aɔ̃ dàkɔ̃rɛ kɔ̃n Sirɛni gbɛ̃ kɛ̀ wè be Simɔo, ben aɔ̃ gã nàa à Yesu líkpangbãroo sé. 33 Ben aɔ̃ kà guu kɛ̀ wè be Gɔgɔta kɛ̀ bè mìwatorokii. 34 Ben aɔ̃ geepiwɛ̃ɛ kɛ̀ wà yåkɔ̃tɛ kɔ̃n ɛ̃zɛ̃o dɔ̀nɛ à mi. Kɛ̀ à í kɛ̀, ben à gì mizi. 35 Kɛ̀ aɔ̃ à pà lía, ben aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀ wà à pɔ́kãsãanɔ kpàatɛtɛkɔ̃nɛ. 36 Ben aɔ̃ vɛ̃ɛ aɔ̃ɔe à dãkpaa gwe. 37 Wà yã̀ kɛ̀ wà dìa kɛ̃̀ wà nà à mìla wà bè:

Yudanɔ kína Yesun yɛ̀.

38 Ben wà kpãi wéɛdewɛnɔ pà lía à saɛ gɔ̃ɔn plaa, gbɛ̃ doo à ɔplaazi, gbɛ̃ doo à ɔzɛɛzi. 39 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe gɛ̃ɛ zéla gweenɔɔ e ń mì kɛɛ degũdegũ, aɔ̃ɔe à sɔ̃sɔ̃ɔ 40 wà bè: Mmɔn kɛ̀ n bè né Luda kpɛ́ wí ǹ ɛara ǹ bo gurɔ aagɔ̃ɔ daguran gweroo? Tó ḿbe Luda Né ũ, ǹ n zĩnda mì sí ǹ pita lía. 41 Lɛmɛ dɔ sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔɔ e à faboo lɛ wà bè: 42 À gbɛ̃ pãndenɔ mì sì, mɔde eé fɔ̃ à a zĩnda mì síro. Isarailinɔ kínanloo? À pita lía tia, wé à náanɛ kɛ. 43 À Luda náanɛ vĩ. Tó Ludaa yezi, ɛ̃ndɛ̃ à à bɔ sa, zaakɛ à bè ambe Luda Né ũ. 44 Baa kpãi kɛ̀ wà ń pá lía lɛdoonɔɔ e à sɔ̃sɔ̃ɔ lɛ dɔ.

Yesu gana
(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30)

45 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ kà mìdangura, ben gusiaa dà bùsu pìla píngi ai fãantɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃. 46 Fãantɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃n Yesu wii lɛ̀ gbãngbãn à bè: Ɛloi, Ɛloi, lɛma sabatani! Beee bè, ma Luda, ma Luda, à kɛ̀ dia n ma ton? 47 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna gwe kenɔ yã̀ pì mà, ben aɔ̃ bè: Daaa e Ilia sísii. 48 Zaa gwe gɔ̃ɔ aɔ̃ gbɛ̃ doo bàa lɛ̀ à gàa à sabo sɛ̀ à dà geepiwɛ̃ kpå̀kpã guu, à fìfĩ kapaa, ben à dɔ̀ Yesunɛ à mi. 49 Ben gbɛ̃ kpaaanɔ bè: À zɛ gĩa wà gwa tó Ilia é mɔ́ à à mì sí. 50 Yesu ɛ̀ara à wii gbãaa lɛ̀ dɔ, ben à a wɛ̃̀ndi gbàrɛ.

51 Ben Luda kpɛ́ lábure kɛ̃̀kɔ̃rɛ plaa bɔna musu suna gĩzĩ. Tɔɔtɛ nìgãnigã, gbɛ̀nɔ pàrapara, 52 miranɔ wɛ̃̀wɛ̃, ben Luda gbɛ̃nɔ fɛ̀ɛ bɔna gaan pari. 53 Yesu fɛɛ bɔna gaan gbɛra aɔ̃ bɔ̀ɛ miran, aɔ̃ gɛ̃̀ Luda wétɛn, gbɛ̃nɔ ń é pari. 54 Kɛ̀ sozanɔ gbɛ̃nsi kɔ̃n a gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe Yesu dãkpaanɔ tɔɔtɛ nigãnigãna pì è kɔ̃n yã kɛ̀ aɔ̃ɔ kɛ̀nɔ píngi, vĩa ń kũ maamaa aɔ̃ bè: Yãpuramɛ Luda Nén gbɛ̃ kɛ̀ ũ. 55 Nɔgbɛ̃nɔɔ kú gwe pari, aɔ̃ɔe guu gwaa kãaa. Aɔ̃ té Yesuzi bɔna Galilimɛ, aɔ̀gɔ̃ pɔ́blee kɛɛnɛ. 56 Ń tén Mariama Magadalɛni kún kɔ̃n Mariamao Yemisi kɔ̃n Yusufuo da kɔ̃n Zebedi nénɔ dao.

Yesu vĩ̀na
(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42)

57 Kɛ̀ uusiɛ kɛ̀, Arimatea gbɛ̃ ɔɔdee kɛ̀ wè benɛ Yusufu mɔ̀. Yesu ìbamɛ dɔ. 58 À gàa à Yesu gɛ̀ gbèka Pilatia, ben Pilati bè wà kpáa. 59 Kɛ̀ Yusufu gɛ̀ pì sɛ̀, a táaru bisa dufu fĩfĩa, 60 à à dà a zĩnda gbèwɛɛ kɛ̀ wà sɔ̀ mira ũu guu. Ben à gbɛ̀ bíta gbegere pà à tà wɛ̀ɛ pìlɛ à tà. 61 Mariama Magadalɛni kɔ̃n Mariama pãnde pìo vɛ̃ɛna gwe, aɔ̃ɔ aɛdɔna miraa.

62 Kɛ̀ gurɔɔ lìɛ, kámmabogurɔɔ zĩ kà, ben sa'orikinɔ kɔ̃n Farisinɔ gàa Pilati kiia lɛdo 63 aɔ̃ bè: Yã kɛ̀ gbɛ̃kɛkɛri pì ò a bɛ̃ɛ zĩ dɔwagu à bè, gurɔ aagɔ̃ɔ gbɛra é fɛɛ. 64 Ǹ tó wàgɔ̃ mira pì dãkpaa ai à gurɔ aagɔ̃dee zĩ. Tó lɛnlo, à ìbanɔ é mɔ́ wà à gɛ̀ sé kpãi, aɔ̃é o gbɛ̃nɔnɛ à fɛ̀ɛ bɔna gaan. Ɛgɛ zãa beee égɔ̃ dɛ à káakupɔla. 65 Ben Pilati bèńnɛ: À sozanɔ sí à gá à mira pì dãkpa lán é fɔ̃ nà. 66 Ben aɔ̃ gàa wà sèeda kɛ̀ mira lé gbèa, aɔ̃ sozanɔ tò gwe aɔ̃gɔ̃ dãkpaa.

28

Yesu fɛɛ à bɔna gaan
(Maa 16:1-11, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10)

1 Kámmabogurɔɔ gbɛra Azumanɛngo zĩ kɔngɔ idɛ'idɛ Mariama Magadalɛni kɔ̃n Mariama pãnde pìo bɔ̀ wà gàa mira gwa. 2 Ben tɔɔtɛ nìgãnigã gbãngbãn, zaakɛ Dii malaika ke bɔ̀ musu, à mɔ̀ à gbɛ̀ pì gbegere pà à gùo mira léamɛ, ben à vɛ̀ɛa. 3 À uu dɛ lán loupina bà, à uta dɛ pú fénfen lán buu bà. 4 Vĩa gudãkparinɔ kǔ, aɔ̃ɔe lugalugaa, ben aɔ̃ gɔ̀ sàii. 5 Ben malaika pì bè nɔgbɛ̃ pìnɔnɛ: Àton tó vĩa a kũro. Má dɔ̃ kɛ̀ Yesu kɛ̀ wà pà lían ée wɛtɛɛ. 6 À kú kɛ̀ro, à fɛ̀ɛ lán à ò nà. À mɔ́ à guu kɛ̀ wà à dàɛn gwa, 7 é gá à o à ìbanɔnɛ kpakpaa à fɛ̀ɛ bɔna gaan. Eé dɔńnɛ aɛ gana Galili. Gwen é à en. Má òaren gwe.

8 Ben aɔ̃ bɔ̀ miran kpakpaa kɔ̃n vĩao, mɔde aɔ̃ pɔɔ nna bíta. Aɔ̃ bàa lè aɔ̃ɔe gaa à baaru kpá à ìbanɔnɛ. 9 Ben Yesu dàńlɛ gɔ̃ɔ, à ì kpàḿma. Kɛ̀ aɔ̃ sɔ̀zi, aɔ̃ dɔnzi kɛ̀nɛ, ben aɔ̃ ɔ kɛ̀ a kɛ̀sɛkpɛɛa. 10 Ben Yesu bèńnɛ: Àton tó vĩa a kũro. À gá à o ma gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃ gá Galili. Gwen aɔ̃é ma en.

Soza gudãkparinɔ yãgbãnnɛna

11 Kɛ̀ nɔgbɛ̃nɔ tà, ben soza gudãkpari kenɔ gɛ̃̀ wétɛ guu, aɔ̃ yã kɛ̀ kɛ̀nɔ ò sa'orikinɔnɛ píngi. 12 Ben sa'oriki pìnɔ gbɛ̃nsinɔ sìsi, aɔ̃ yã gɔ̃̀gɔ̃, ben aɔ̃ ɔɔ bíta kpà soza pìnɔa gusaɛ 13 aɔ̃ bè: À be à ìbanɔ bé wà mɔ̀ gwãavĩ, aɔ̃ à gɛ̀ sɛ̀ kpãi gurɔɔ kɛ̀ ée ii oo. 14 Tó bùsu gbɛ̃nsi yã pì mà, wé agbaa kpánɛ, é bɔ yãketen. 15 Sozanɔ ɔɔ pì sì, ben aɔ̃ɔ kɛ̀ lán wà dàńnɛ nà. Ben yã pì gɔ̃̀ Yudanɔnɛ baaru ũ ai kɔ̃n a gbɔ̃̀ao.

Yesu zĩ nana a ìbanɔnɛ ń ɔzĩ
(Maa 16:14-18, Luk 24:36-49, Yoh 20:19-23, Zĩr 1:6-8)

16 Yesu ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛdoonɔ gàa Galili kpiii kɛ̀ à à kii
gɔ̀gɔ̃ńnɛ yãa musu. 17 Kɛ̀ aɔ̃ à è, aɔ̃ dɔnzi kɛ̀nɛ, mɔde aɔ̃ gbɛ̃kenɔ
e seka kɛɛ. 18 Ben Yesu sɔ̀ńzi à bèńnɛ: Luda musu kɔ̃n tɔɔtɛo iko
píngi kpàma. 19 Beee yãnzi à gá à bori píngi kɛ ma ìbanɔ ũ, à ń
batisi kɛ kɔ̃n De Luda tɔ́o kɔ̃n à Né tɔ́o kɔ̃n à Ninii tɔ́o, 20 à yã
kɛ̀ má dìɛareenɔ dańnɛ aɔ̃gɔ̃ kũna píngi. À ma, mégɔ̃ kúao gurɔ
píngi ai anduna gá yãao.

MAAKU
Baaru nnaa kɛ̀ Maaku kɛ̃̀

Yesu batisikɛna 1:1-1:13
Yesu yãdannɛna Galili 1:14-9:50
Zaa Galili ai Yerusalɛmu 10:1-10:52
Yesu kuuna Yerusalɛmu 11:1-14:9
Yesu gana kɔ̃n à fɛɛnao 14:10-16:20

Yaaya Batisikɛri waazikɛna
(Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yoh 1:19-28)

1 Luda Né Yesu Kirisi baarun yɛ̀. 2 À nàa lán à kú annabi
Isaya takada guu nà, à bè:

Mé ma zǐri gbarɛ n ã
à zé kɛkɛnnɛ.

3 À kpàakpakɛri kòto ma dɔ gbáan à bè:

À zé kɛkɛ Diinɛ,
à zé wéwɛnɔ poronɛ súusu.

4 Lɛn Yaaya Batisikɛri kú gbáan lɛ, èe waazi kɛɛ, à ò gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃
nɔ̀sɛ liɛ aɔ̃ batisi kɛ, Luda é ń durun kɛ̃ńnɛ. 5 Yudea bùsudeenɔ
kɔ̃n Yerusalɛmudeenɔ gàa à kiia ń píngi, aɔ̃ ń durunnɔ ò
gupuraaa, ben à ń batisi kɛ̀ Yodazi. 6 Yaaya ègɔ̃ uta kɛ̀ wà tɛ̃ kɔ̃n
lakumi kão dana, à báa asaa dɔ̀ a pii. Sutɛ̃ kɔ̃n zɔ́'ion à pɔ́blee
ũ. 7 À waazi kɛ̀ à bè: Gbɛ̃ke é mɔ́ ma gbɛra à gbãaa dɛmala. Méɛ
ká mà kúɛ mà à kyatee bɔbɔnɛro. 8 Mɛɛ̀ a batisi kɛ kɔ̃n íomɛ, gbɛ̃
pì sɔ̃ eé a batisi kɛ kɔ̃n Luda Ninio.

Yesu batisikɛna
(Mat 3:13-17, Luk 3:21-22)

9 Gurɔ beeea Yesu bɔ̀ Nazarɛti, Galili bùsun, à mɔ̀, ben Yaaya
à batisi kɛ̀ Yodazi. 10 Kɛ̀ Yesu bikǔ̀ gɔ̃ɔ, à è ludambɛɛ e wɛ̃ɛkɔ̃a,
Luda Ninii e suuawa lán pɔ̃tɛ̃ɛ bà. 11 Ben à kòto mà bɔna
ludambɛ à bè: Ḿbe ma né mèn do léle yenzidee ũ, kɛ̀ ma pɔɔ
nnamma.

Yesu yɔ̃agwana
(Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

12 Ben Luda Nini à gbàrɛ gbáan gɔ̃ɔ, 13 ben à kú gwe kɔ̃n
nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ ai gurɔ baplaa, Setãn e à yɔ̃ɔ à gwa. Ben malaikanɔ
mɔ̀ wà dɔ̀àlɛ.

Yesu ìba káakunɔ sisina
(Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11)

14 Yaaya kũna gbɛran Yesu tà Galili, èe baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀
Luda kiia kpaa 15 à bè: À gurɔɔ kà, kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kà
kĩi. À nɔ̀sɛ liɛ à baaru nnaa pì sí.

16 Kɛ̀ Yesu e dɔɔ Galili sɛ̀bɛzi, à Simɔ kɔ̃n a dãaro Anduruo è,
aɔ̃ɔe táaru kpaa sɛ̀bɛ pìn, zaakɛ sɔrɔkɔnɔmɛ. 17 Ben Yesu bɛ̀ńnɛ:
À mɔ́ à témazi, mɛ́ a kɛ gbɛ̃wɛtɛrinɔ ũ. 18 Zaa gwe gɔ̃ɔ aɔ̃ ń
táarunɔ tòn aɔ̃ bɔ̀ wà tɛ̀zi. 19 Kɛ̀ à gàa aɛ féte, à Zebedi nɛ́ Yemisi è
kɔ̃n a dãaro Yohanao. Aɔ̃ɔ kú góro'itɛ guu, aɔ̃ɔe ń táarunɔ kɛkɛɛ.
20 À ń sísi gɔ̃ɔ, ben aɔ̃ ń de Zebedi kɔ̃n ayazĩkɛrinɔ tò góro guu
gwe aɔ̃ bɔ̀ wà tɛ̀zi.

Yesu zĩnde kɛ̃kɔ̃ana Kapɛnamu
(Luk 4:31-37)

21 Aɔ̃ gàa Kapɛnamu. Kɛ̀ kámmabogurɔɔ kà, Yesu gàa ad-
uakɛkpɛn, èe yã daańnɛ. 22 À yãdannɛna bɔ̀ ń saɛ, zaakɛ è
dańnɛ ikoomɛ, èe kɛ lán ludayãdannɛrinɔ pɔ́ bànlo.

23 Zĩ beeea gɔ̃gbɛ̃ zĩnde kee kú aduakɛkpɛn gwe. À wii lɛ̀ à bè:
24 Bɔ́n wá vĩ kɔ̃ ɔzĩi, Yesu Nazarɛti? N mɔ ǹ wa kaatɛn yɔ́? Má
dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ ń dɛ a ũ, ḿbe Luda gbɛ̃ kɛ̀ kú adona ũ. 25 Ben Yesu gì
zĩn pìnɛ à bè: Ǹ yĩtɛ! Ǹ go gbɛ̃ pìa. 26 Ben zĩn pì à nìgãnigã à wii
gbãaa lɛ̀, ben à gòa. 27 Bídi gbɛ̃nɔ kṵ̀ ń píngi, aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa: Bɔ́
taka bori yãn gwee? Yãdannɛna dufun yɔ́? È yã dańnɛ ikoo fá!
Baa kɔ̃n zĩnnɔ, tó à yã òńnɛ, aɔ̃è à yã mamɛ. 28 Ben kãndo à tɔ́
dà Galili bùsula píngi.

Yesu gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃ana pari
(Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

29 Kɛ̀ Yesu bɔ̀ aduakɛkpɛn, ben à tà Simɔ kɔ̃n Anduruo bɛ gɔ̃ɔ
kɔ̃n Yemisio kɔ̃n Yohanao. 30 Simɔ naɔ̃ daa daɛna, èe mèwãaa
kɛɛ, ben wà à yã ò Yesunɛ gɔ̃ɔ. 31 À gàa à kiia à à kṵ̀ a ɔɔa à à fɛ̀ɛ.
Ben à mɛ̀ yĩi kṵ̀ ai à pɔ́blee kɛ̀ńnɛ.

32 Kɛ̀ uusiɛ kɛ̀, ɔfãntɛ̃ e gɛ̃ɛ kpén, wà mɔ̀nɛ kɔ̃n gyãreenɔ kɔ̃n
zĩndeenɔ ń píngi. 33 Wétɛdeenɔ kàkɔ̃a à kpé kpɛɛlɛa ń píngi. 34 À
gbɛ̃nɔ kɛ̀kɔ̃a pari kɔ̃n gyã bori sãnda píngio, à zĩnnɔ gò gbɛ̃nɔa
paripari. È zĩnnɔ gba zé aɔ̃ yã oro, zaakɛ aɔ̃ɔ dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ à dɛ a ũ.

Yesu waazikɛna zaa Galili
(Luk 4:42-44)

35 Kɔngɔ idɛ'idɛ Yesu fɛ̀ɛ à bɔ̀ à gàa sɛ̀n gusaɛ, èe adua kɛɛ gwe.
36 Ben Simɔ kɔ̃n a gbɛ̃nɔ pɛ̀ɛzi. 37 Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀a, aɔ̃ bɛ̀nɛ: Baade píngi
e n gbekaa. 38 Ben à bɛ̀ńnɛ: Wà gá gu pãndea lakutu kɛ̀ kú wa
saɛnɔ guu, mɛ́ waazi kɛ gwe dɔ, zaakɛ beee yãnzin ma mɔzi.
39 Lɛmɛ èg̃ lili oo Galili bùsun lɛ, èg̃ waazi kɛɛ aɔ̃ aduakɛkpɛnɔ
guu, èg̃ zĩnnɔ gogoomma.

Kusu kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)

40 Ben kusu ke mɔ̀ à kiia à kùɛ à wɛ́ɛ kɛ̀a à bè: Tó ń yezi, nɛ́ fɔ̃
ǹ ma kɛ̃kɔ̃a wásawasa. 41 À kɛ̀ Yesunɛ wɛ̃nda, ben à ɔ bɔ̀ à kɛ̀a à

bè: Má yezi, ǹ gɔ̃ wásawasa. 42 Zaa gwe gɔ̃ɔ à kusu yàa à kɛ̀kɔ̃a wásawasa. 43 Ben Yesu à gbàrɛ gɔ̃ɔ à gìnɛ à bè: 44 Ǹton o gbɛ̃ke maro. Ǹ gá ǹ n zĩnda ɔdɔa sa'orinɛ ǹ sa'opɔ kɛ̀ Musa dìɛ kpá n kɛ̃kɔ̃ana sèeda ũ gbɛ̃nɔnɛ. 45 Kɛ̀ à bɔ̀, à gàa èe yã̀ pì o'ooǹnɛ. Yã̀ pì dàgula, ben Yesu è fɔ̃ à gɛ̃ wétɛn gupuraaa dɔro. Ègɔ̃ kú sɛ̃̀n gusaɛmɛ, ben wègɔ̃ bɔɔ baama píngi wàgɔ̃ mɔɔ à kiia.

2

Gbɛ̃ kaɛna kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)

1 Gurɔ plaaa gbɛra Yesu lìara à tà Kapɛnamu. Kɛ̀ wà mà à kú bɛ, 2 ben wà pàzi paripari, gɛ̃kii kuu dɔro baa kpɛɛlɛa, èe Luda yã̀ ooǹnɛ. 3 Ben wà mɔ̀nɛ gbɛ̃ kaɛnao, gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔ bé wà à sɛna. 4 Kɛ̀ aɔ̃ɔe e wà sɔ̃̀o Yesuziro parii yãnzi, ben aɔ̃ dìo kpé musu, aɔ̃ kpé fɔ̃̀ guu kɛ̀ Yesu kún. Kɛ̀ aɔ̃ɔ fɔ̃̀, ben aɔ̃ gyãree pì pìta kɔ̃n à daɛbɔo. 5 Kɛ̀ Yesu è aɔ̃ɔ a náanɛ vĩ, a bè gbɛ̃ kaɛna pìnɛ: Ma gbɛ̃, n durunnɔ kɛ̃̀mma. 6 Ludayãdannɛri kenɔ vɛ̃ɛna gwe aɔ̃ɔe oo ń nɔ̀sɛ guu: 7 Bóyãnzi gbɛ̃ kɛ̀ e oo lɛzi? Èe dɔkɛɛ Ludaomɛee! Dé bé eé fɔ̃ à durunnɔ kɛ̃ǹnɛ, tó èe kɛ Luda ado baasiroo? 8 Gwe gɔ̃ɔ Yesu dɔ̃̀ a nɔ̀sɛ guu laasuu kɛ̀ aɔ̃ɔe lɛɛ, ben à ń lá à bè: Bóyãnzi ée laasuu beee taka lɛɛ a nɔ̀sɛ guuzi? 9 Tó ma bè gbɛ̃ kaɛna pìnɛ à durunnɔ kɛ̀̃a, ke tó ma bè à fɛɛ à a daɛbɔ sé à táa o, à kparee bé à aagaa? 10 Má ò lɛ lɛ àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Gbɛ̃ntee Né durunkɛ̃nnɛna iko vĩ tɔɔtɛ kɛ̀. Ben à bè gbɛ̃ kaɛna pìnɛ: 11 Ma bènnɛ ǹ fɛɛ ǹ n daɛbɔ sé ǹ tá bɛ. 12 Ben à fɛ̀ɛ gɔ̃ɔ à a daɛbɔ pì sè à bɔ̀o gbɛ̃nɔ wáa ń píngi. Yã̀ pì bɔ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ Luda tó bɔ̀ wà bè: Wée yã̀ kɛ̀ taka e yãro.

Levi sisina
(Mat 9:9-13, Luk 5:27-32)

13 Yesu lìara à bɔ̀ à gàa sèbɛ léa. Wèe mɔɔ à kiia paripari, ben èe yã̀ daaǹnɛ. 14 Gurɔɔ kɛ̀ èe gɛ̃tɛɛ, ben à Alafeu né Levi è vɛ̃ɛna a bɛ'ɔɔsikpɛn. À bènɛ: Ǹ mó ǹ témazi. Ben à fɛ̀ɛ à tèzi.

15 Zĩkea kɛ̀ Yesu e pó blee à bɛ, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔɔ e pó bleeo pari kɔ̃n à ìbanɔ lɛdo. Zaakɛ gbɛ̃ beee takanɔɔ tézi pari. 16 Farisi kɛ̀ aɔ̃è Luda yã̀ daǹnɛnɔɔ kú gwe. Kɛ̀ aɔ̃ɔ è Yesu e pó blee lɛdo kɔ̃n bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔ, ben aɔ̃ à ìbanɔ là wà bè: Bóyãnzin èe pó blee lɛdo kɔ̃n bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔozi? 17 Kɛ̀ Yesu yã̀ pì mà, à bèǹnɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ aafia vĩi bà kú likita yãoro, sé gyãree. Méɛ mó gbɛ̃ maaanɔ sísiro, sé durunkɛrinɔ.

Léyina
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)

18 Yaaya Batisikɛri ìbanɔ kɔ̃n Farisinɔɔ e lɛ́ yii, ben wà mɔ̀ wà Yesu là wà bè: Yaaya ìbanɔ kɔ̃n Farisi ìbanɔ è lɛ́ yi, ben n ìbanɔ è yi sero nɛ́? 19 Ben Yesu bèńnɛ: Nɔsɛri gbɛ̃nɔ é lɛ́ yi gurɔɔ kɛ̀ à kúńyo nɔsɛ guun yɔ́? Gurɔɔ kɛ̀ nɔsɛri kúńyo, aɔ̃é lɛ́ yiro. 20 À gurɔɔ é mɔ́ kɛ̀ weé nɔsɛri bɔ ń té, gbasa aɔ̃é lɛ́ yi sa. 21 Gbɛ̃ke è uta zii nambata na kɔ̃n pɔ́lɛ dufuoro. Tó wà kɛ̀ lɛ, uta dufu é sɔ̃kɔ̃zi à kɛ̃kɔ̃rɛ, à zii fɔ̃na é kaara. 22 Wè geepiwɛ̃ dufu ká tùu zii guuro. Tó wà kɛ̀ lɛ, wɛ̃ɛ pì é tùu pũtã, wɛ̃ kɔ̃n tùuo é yaka ń píngi. Auo, wè geepiwɛ̃ dufu ká tùu dufu guumɛ.

Kámmabogurɔ yã̀
(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)

23 Kámmabogurɔɔ zĩkea Yesu e pãa buraanɔla. Lán èe gaa nà à ìbanɔ pɔ́wɛɛ wòro, aɔ̃e soo. 24 Ben Farisinɔ bènɛ: Ǹ gwa! Bɔ́yãnzin aɔ̃ɔe yã kɛ̀ wè kɛ kámmabogurɔɔ zĩroo kɛɛzi? 25 Ben Yesu wèńla à bè: Ée à kyó kɛ ziki á è lán Dauda kɛ̀ gurɔɔ kɛ̀ àpi kɔ̃n a gbɛ̃nɔɔ e takaasi kɛɛ, kɛ̀ nɔaa e ń dɛɛroo? 26 Sa'oriki Abiata gurɔɔa à gɛ̃ Luda ua guu, à burɛdi kɛ̀ wà kàɛ Ludanɛ sò, kɛ̀ gbɛ̃kee à sona zɛ́ vĩro, sé sa'orinɔ, ben à kpà a gbɛ̃nɔa. 27 Yesu èara à bèńnɛ dɔ: Luda kámmabogurɔɔ dìɛ gbɛ̃ntee aafia yãnzimɛ. Èe kɛ kámmabogurɔɔ yãnzin à gbɛ̃ntee kèziro. 28 Beee yãnzi Gbɛ̃ntee Nɛ́ iko vĩ kámmabogurɔɔa se.

3

1 Yesu èara à gàa aduakɛkpɛn. Gɔ̃gbɛ̃ kee kú gwe à ɔ doo fɛ̃fɛ̃na. 2 Gbɛ̃kenɔ e Yesu tàasi kɛɛ, tó eé à kɛ̃kɔ̃a kámmabogurɔɔ zĩ, lɛ wà yã e wà dia. 3 Ben Yesu bè gbɛ̃ kɛ̀ à ɔɔ fɛ̃fɛ̃na pìnɛ: Ǹ fɛɛ ǹ zɛ zà guu. 4 Ben à ń lá à bè: Kámmabogurɔɔ zĩ à zɛ́ vĩ wà à maaa kɛn yɔ́ɔ, ke à zaaa? Wà gbɛ̃ mì sín yɔ́, ke wà dɛmɛ? Ben aɔ̃ɔe yãke oro. 5 Yesu ń gwá pɔfɛ̀o à lìgazi, zaakɛ à pɔɔ yàka ń swãgbãa yãnzi. Ben à bè gɔ̃gbɛ̃ pìnɛ: Ǹ n ɔɔ pì poro. Kɛ̀ à pòro, ben à ɔɔ pì kɛ̀ a gbèn. 6 Ben Farisinɔ bɔ̀ɛ wà gàa wà yã gɔ̃gɔ̃ kɔ̃n kí Hɛrɔdu gbɛ̃nɔ gɔ̃ɔ, dian aɔ̃é kɛ nà wà Yesu dɛ.

Pari kɔ̃kakɔ̃aa sèbɛ léa

7 Yesu kɔ̃n a ìbanɔ ń zĩnda gàńnɛ gwe, aɔ̃ gàa sèbɛ léa. Ben parii bɔ̀ Galili wà tèzi. 8 Gbɛ̃kenɔ bɔ̀ Yudea dɔ kɔ̃n Yerusalɛmuo kɔ̃n Ɛdɔmunɔ bùsuo kɔ̃n Yoda baa kãa kpaao kɔ̃n Tayao kɔ̃n Sidɔ̃o wà mɔ̀ à kiia paripari, kɛ̀ aɔ̃ yã kɛ̀ èe kɛɛnɔ baaru mà yãnzi. 9 Parii yãnzi Yesu ò a ìbanɔnɛ aɔ̃ góro'itɛ soru kɛare, lɛ wàton nakɔ̃rɛaro yãnzi. 10 Zaakɛ Yesu gbɛ̃nɔ kɛ̀kɔ̃a pari, ben gyãreenɔɔ e nakɔ̃rɛɛa pari lɛ wà ɔ kɛa. 11 Zĩndeenɔ sɔ̃, tó aɔ̃ à wɛ́ɛ è, aɔ̃è mó wà daɛ à aɛmɛ, aɔ̃è wii lɛ́ wà be: Ḿbe Luda Nɛ́ ũ. 12 Ben Yesu è gíńnɛ aɔ̃ o gbɛ̃ kɛ̀ á dɛ à ũ.

Yesu zɔ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ diɛna
(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

13 Kɛ̀ Yesu dìdi kpiiia, à gbɛ̃ kɛ̀ à yezinɔ sìsiazi, ben aɔ̃ mɔ̀ à
kiia. 14 Ben à gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ dìɛ aɔ̃gɔ̃ kúao, lɛ àgɔ̃ ń
zĩ waazi kɛ, 15 aɔ̃gɔ̃ iko vĩ aɔ̃ zĩnnɔ goḿma. À tɔ́ kpàńnɛ zɔ̀rinɔ.
16 Aɔ̃ tɔ́n yè: Simɔ kɛ̀ à tɔ́ kpànɛ Pita. 17 Zebedi né Yemisi kɔ̃n a
dãaro Yohanao. À tɔ́ kpàńnɛ Bɔanɛgɛ. Tɔ́ pì bè lapatammarinɔ.
18 Beee gbɛra Anduru, Filipi, Batɔlɔmiu, Matiu, Tomasi, Alafeu
né Yemisi, Tadeu, Simɔ Aĩade 19 kɔ̃n Yudasi Isikariɔti kɛ̀ bɔ̀ à
kpɛɛo.

Zĩngona gbɛ̃nɔa
(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10)

20 Kɛ̀ Yesu tà bɛ, ben gbɛ̃nɔ èara wà kàkɔ̃a dɔ pari, ben Yesu
kɔ̃n a ìbanɔɔ e zé e wà pɔ́ blè sero. 21 Kɛ̀ à bɛdeenɔ yã pì mà, aɔ̃
dà zén wà à gbɛsɛ, zaakɛ aɔ̃ɔe bee ĩa kàamɛ.

22 Ludayãdannɛri kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ Yerusalɛmu wà mɔ̀nɔ bè: À
Bɛlɛzɛbubu vĩ, zĩnnɔ kína pì gbãaan è zĩn goomma. 23 Ben Yesu
ń sisiazi à yãlɛkɔ̃zina òńnɛ à bè: Setãn é fɔ̃ à a zĩnda goḿmaɔ́?
24 Tó kpata gbɛ̃nɔ íbɛtɛ kpà kɔ̃o, kpata pì é gì kɛɔ́? 25 Tó uadeenɔ
íbɛtɛ kpà kɔ̃o, ua pì é gì kɛɔ́? 26 Tó Setãn íbɛtɛ kpà kɔ̃n a zĩnda
gbɛ̃nɔ aɔ̃ kɛ̀kɔ̃a, eé gì kɛro, eé mì dɛmɛ. 27 Gbɛ̃ke é fɔ̃ à gɛ̃
gɔ̃sagbãaa kpén à à pónɔ séɛro, séto à à yì gĩa, gbasa à à kpé
kpokɛ.

28 Yãpuraan méɛ ooare, Luda é gbɛ̃nɔ durunnɔ kɛ̃ńnɛ kɔ̃n a
tɔ́ zaaa kɛ̀ aɔ̃è sísinɔ píngi, 29 mɔde tó gbɛ̃ Luda Nini tɔ́ zaaa sìsi,
eé kɛ̃nɛro, zaakɛ adee durun kɛ̀ è sí kɛ̃ńnɛroo kèmɛ. 30 Yesu ò lɛ
kɛ̀ aɔ̃ bè à zĩn vĩ yãnzimɛ.

Yesu danɛnɔ
(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

31 Kɛ̀ à da kɔ̃n à dãaronɔ kà, aɔ̃ zè bàazi, ben aɔ̃ gbɛ̃ zɪ̀ wà à
sísi. 32 Gbɛ̃nɔɔ vɛ̃ɛna wà ligazi pari, ben wà bènɛ: Ǹ gwa! N da
kɔ̃n n dãaronɔ zɛ bàazi aɔ̃ɔe n gbekaa. 33 Ben à wèńla à bè: Dén
ma da kɔ̃n ma dãaronɔ ũu? 34 Ben à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ vɛ̃ɛzinɔ gwà à
bè: Ma da kɔ̃n ma dãaronɔn yè. 35 Gbɛ̃ kɛ̀ è Luda pɔyezi kɛɛn
ma dãaro kɔ̃n ma dãreo kɔ̃n ma dao ũ.

4

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n pówɛɛfãrio
(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)

1 Yesu èara èe yã daańnɛ sèbɛ saɛ. Wà pàzi paripari, ben à
gɛ̀ à vɛ̀ɛ góro'itɛn íla, gbɛ̃nɔ gɔ̀ kaɛna sɪ̀sĩ baa sèbɛ léa ń píngi. 2 À
yã dàńnɛ kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinanɔ pari. Lán èe daańnɛ nà à bè: 3 À swã
kpá! Búbari ke bé à kuu à bɔ̀ à gàa pówɛɛ fã. 4 Lán èe fãa nà, ben
à kenɔ lèɛ zé guu, bãanɔ mɔ̀ wà blè. 5 À kenɔ lèɛ gbè sàra musu,

gura kɛ̀ bùsu vĩ bítaro, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ gɔ̃ɔ, kɛ̀ bùsu bíta gwero yãnzi.
6 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ fɛ̀ɛ, ben aɔ̃ té kṳ̀ wà gàga, kɛ̀ aɔ̃ɔ kãsãa vĩro yãnzi. 7 À
kenɔ lɛ̀ɛ lɛ̀nɔ guu, ben lɛ̀ fɛ̀ɛ à nàkɔ̃rɛḿma aɔ̃ɔe né iro. 8 À kenɔ
sɔ̃ lɛ̀ɛ tɔɔtɛ maaa guu. Aɔ̃ bɔ̀ɛ wà fɛ̀ɛ aɔ̃ né ì, à kenɔ kaarana kɛ̀
baaakurikuri, kenɔ baaagɔ̃gɔ̃, kenɔ basɔsɔɔro. 9 Ben Yesu bè:
Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma.
10 Kɛ̀ Yesu gùńnɛ gwe à kú ado, ben à gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ
kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kúzinɔ mɔ̀ wà yã pìnɔ mì gbèkaa. 11 Ben à bɛ̀ńnɛ:
Luda kpata kɛ̀ bɔ̀ à kiia asii kpàawa àgɔ̃ dɔ̃, mɔde mɛɛ̀ yã píngi o
gbɛ̃ kpaaanɔnɛ kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinanɔmɛ,
12 lɛ aɔ̃gɔ̃ guu gwaa pɔ́ke'ena sai,
aɔ̃gɔ̃ swã kpakpaa à dɔ̀rɔ dɔ̃na sai,
lɛ aɔ̃ton aɛ dɔ Ludaa,
à ń durunnɔ kɛ̃ńnɛro yãnzi.
13 Ben Yesu ń lá à bè: Á yã pì dɔ̃roo? É kɛ dia à yãlɛkɔ̃zina
ke dɔ̃ɔ? 14 À ma! Búbari pì Luda yãn èe fãa. 15 Gbɛ̃kenɔ dɛ
lán zé guu pɔ́wɛɛ bà, guu kɛ̀ wà Luda yã fằn. Tó aɔ̃ɔ mà, ben
Setãn è mɔ́ à Luda yã kɛ̀ wà fằ ń té pì síḿma gɔ̃ɔ. 16 Gbɛ̃kenɔ
dɛ lán pɔ́wɛɛ kɛ̀ lɛ̀ɛ gbè sàra musu bà. Tó aɔ̃ Luda yã mà,
aɔ̃è sí gɔ̃ɔ kɔ̃n pɔnnaao. 17 Zaakɛ aɔ̃ɔ kãsãa vĩro, aɔ̃è kɛ gurɔ
plaaro. Tó yã'ɔ̃amma ń lé ke tó wà wɛ́ɛ tằḿma yã pì yãnzi,
aɔ̃è fumɛ gɔ̃ɔ. 18 Gbɛ̃kenɔ dɛ lán pɔ́wɛɛ kɛ̀ lɛ̀ɛ lɛ̀nɔ guu bà. Aɔ̃
Luda yã mà, 19 mɔde anduna yã kằhãnkɛna kɔ̃n yena auzikizio
kɔ̃n pɔ́ kpaaanɔ nidɛnao è nakɔ̃rɛḿma, ben yã pì è gɔ̃ àre sai.
20 Gbɛ̃kenɔ dɛ lán pɔ́wɛɛ kɛ̀ lɛ̀ɛ tɔɔtɛ maaaanɔ bà. Aɔ̃è Luda yã
ma wà sí, ben aɔ̃è kɛ kaarana pɔ́ ṹ, aɔ̃ kenɔ baaakurikuri, kenɔ
baaagɔ̃gɔ̃, kenɔ basɔsɔɔro.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n fitiao
(Luk 8:16-18)

21 Yesu bèńnɛ: Wè fitia na wà gbaka kúɛa ke wà diɛ gádo
gbáruɔ́? Dabu musun wè dinloo? 22 Asiiyã kee kuu kɛ̀ weé gí
bɔaziro. Pɔ́kee kuu utɛna kɛ̀ eé bɔ gupuraaro. 23 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ
à ma.
24 À bèńnɛ dɔ: À làakari kɛ yã kɛ̀ ée maaa. Zaka kɛ̀ eè yɔ̃ońnɛn
Luda é yɔ̃oare eé ɛara à kaaraare dɔ. 25 Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ vĩin Luda é
kaaranɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ke vĩroo sɔ̃, baa à néngo kɛ̀ à vĩi Luda é sía.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n pɔ́wɛɛbɔɛnao

26 À bè dɔ: Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɛ lán pɔ́wɛɛ kɛ̀ gbɛ̃ fằ buraa
bà. 27 Gwãavĩ kɔ̃n fãantɛ̃o baa tó èe ii oo ke à bɛ̃ɛ, pɔ́wɛɛ pì è
bɔrɛ à ìsi kṹ, gbɛ̃ pì èɡɔ̃ dɔ̃ lán è kɛ nàro. 28 Tɔɔtɛ bé è pɔ́wɛɛ i a
zĩnda. È kà pá gĩa, gbasa à nɔ̀ sí, à gbɛran è pia. 29 Tó à mà, ben
wè kɛ̃ kontoo, zaakɛ à kɛkɛgurɔɔ bé à kà.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n musadi wɛ́ɛo
(Mat 13:31-32, 34, Luk 13:18-19)

30 À bè dɔ: Bɔ́n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia bɔ̀kɔ̃bao? Bɔ́n wé e wà
lɛ́kɔ̃zio? 31 À dɛ lán musadi wɛ́ɛ bà, kɛ̀ à wɛ́ɛ kete dɛ pɔ́wɛɛ kɛ̀ wè
tɔ̃nɔla píngi, 32 mɔde tó wà tɔ̃̀, è bɔɛ à kɛ bíta dɛ dò pɔ́nɔla píngi.
È gǎ̀ gègetenɔ kɛ ai bãanɔ è mɔ́ wà zɔ̃zɔ̃ à lá ɔran.

33 Yesu Luda yã̀ ɔ̀ńnɛ pari kɔ̃n yãlɛkɔ̃zina beee takanɔ aɔ̃
mana lɛ́n. 34 Èe yãke ońnɛ yãlɛkɔ̃zina sairo. Tó à kú kɔ̃n a ìbanɔ
ńtɛ̃ɛ, ben è yã̀ píngi bɔkɔ̃tɛńnɛ.

Yesu zàgaˈĩa zɛna
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)

35 Kɛ̀ uusiɛ e kɛɛ, à bè a ìbanɔnɛ: Wà bikũ baa kãa kpa.
36 Zaakɛ Yesu kú góro guu, ben aɔ̃ gɛ̃̀o lɛdo aɔ̃ dà zén lɛ wà parii
tò gwe. Góro pãndenɔ gàaǹyo. 37 Ben zàgaˈĩa gbãaa fɛ̀ɛ. Í e góro
yĩ̃payĩ̃paa èe kaa à guu ai à yezi à pa. 38 Yesu kú góro kpɛɛ kpa,
èe ii oo à mì di mìbɔkɔa. Ben à ìbanɔ à vù aɔ̃ bènɛ: Dannɛri! Kɛ̀
wée kaatɛɛ, nɛ́ɛ bídi kɛroo? 39 Ben à fɛ̃ɛ à gì ĩanɛ à bè ínɛ: Ǹ yĩ̃tɛ!
Ǹ zɛ tɛɛɛ! Ben ĩa kpàɛ, guu yì̀ kítikiti. 40 Ben à ń lá à bè: À kɛ̀ dia
á seka vĩ lɛee? Ase á ma náanɛ vĩ̃ro ai tiaɔ́? 41 Ben aɔ̃ gɔ̃̀ bídi guu,
aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa wà bè: Dén gbɛ̃ kɛ̀ ũee? Baa ĩa kɔ̃n ío è à yã̀ mamɛ.

5

Zĩ̃nnɔ gbarɛna alɛdɛnɔa
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)

1 Aɔ̃ kà Gadara bùsun sɛ̀bɛ baa kãa kpa. 2 Kɛ̀ Yesu bɔ̀ góro
guu gɔ̃ɔ, zĩnde ke bɔ̀ mirakpɛtɛa à mɔ̀ à dààlɛ. 3 Ègɔ̃ kú gbèwɛɛ
kɛ̀ dɛ mira ũunɔ guu. Baa mɔ̀kyakoo è fɔ̃ à à yì dɔro. 4 Zaakɛ
wè à yi kɔ̃n mɔ̀kyakooomɛ wè à da lín baabɔrɛ, mɔde è mɔ̀ pìnɔ
kɛ̃kɛ̃ è lí pìnɔ gborogboro. Gbɛ̃ke è à gbãaa fɔ̃ro. 5 Gwãavĩ kɔ̃n
fãantɛ̃o píngi èngɔ̃ táa oo mirakpɛtɛa kɔ̃n sl̀sĩ̃gɛɛzinɔ, èngɔ̃ wii lɛɛ
èngɔ̃ a zĩ̃nda lilii gbèo.

6 Kɛ̀ à Yesu è kãa, ben à bàa lɛ̀ à mɔ̀ à kùɛ à aɛ. 7-8 Kɛ̀ Yesu bè
zĩn pì goa, ben à wii gbãaa lɛ̀ à bè: Yesu, Luda Musude Né, bɔ́n
wá vĩ kɔ̃ ɔzĩ̃i? Ma nannɛ Ludazi ǹtɔn wɛ́ɛ tãmaro. 9 Ben Yesu
à là à bè: N tɔ́n diaa? Ben à wèàla à bè: Ma tɔ́n Pari, zaakɛ wá
pari. 10 Ben aɔ̃ agbaa kpà Yesunɛ maamaa wà bè àton pɛ́ḿma
bùsu pì guuro.

11 Alɛdɛ kpàsa bíta kú gwe, aɔ̃ɔe pɔ́ blee sl̀sĩ̃gɛɛzi. 12 Ben zĩn
pìnɔ wɛ́ɛ kɛ̀ Yesua wà bè: Ǹ wa gbarɛ alɛdɛnɔ té wà gɛ̃ ń guu.
13 Yesu ń gbá zɛ́, ben zĩn pìnɔ gòa wà gɛ̃̀ alɛdɛ pìnɔ guu. Ben
alɛdɛ kpàsa kɛ̀ kà bɔrɔ plaa taka pìnɔ wì bào aɔ̃ sòro sl̀sĩ̃gɛɛzi aɔ̃
sì sèbɛn, ben aɔ̃ gàga gwe. 14 Ben alɛdɛdãrinɔ bàa lɛ̀ wà gàa yã̀
pì tɔ̃kɛ̀ńnɛ wétɛ guu kɔ̃n buraanɔ. Ben gbɛ̃nɔ bɔ̀ɛ wà gàa yã̀ kɛ̀ kɛ̀

pì gwa. 15 Kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ Yesu kiia, aɔ̃ gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ zĩn kú à guu pari yãa pì è vɛ̃ɛna gwe, à uta dana à bɑ̃n pì wèrea, ben vĩa ń kũ. 16 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã pì è wɛ́ɛonɔ yã kɛ̀ zĩndee pì lè tɔ̃kɛ̀ńnɛ kɔ̃n alɛdɛnɔ yão. 17 Ben aɔ̃ agbaa kpà Yesunɛ kɛ̀ à bɔńnɛ ń bùsun.

18 Kɛ̀ Yesu e gɛ̃ɛ góro'itɛ guu, gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ zĩnnɔ vĩ yãa pì wɛ́ɛ kɛ̀a lɛ à táo. 19 Yesu e wero à bènɛ: Ǹ tá n bɛ n gbɛ̃nɔ kiia, ǹ yã kɛ̀ Dii kɛ̀nnɛɛ ońnɛ píngi, dia à n wɛ̃nda bò nà. 20 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì tà, èe yã kɛ̀ Yesu kɛ̀nɛ kpàakpa kɛɛ Wétɛmɛnkuri bùsun, ben yã pì bɔ̀ gbɛ̃ píngi saɛ.

Yairu né fɛɛna kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ ɔ kɛ̀ Yesu utaao
(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

21 Yesu lìara à bikǔ̀ sɛ̀bɛ baa kãa kpa kɔ̃n góroo, ben parii kàkɔ̃azi sɛ̀bɛ léa. 22 Aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi kɛ̀ wè benɛ Yairu mɔ̀ gwe. Kɛ̀ à Yesu è, à dàɛ a puua à gbá saɛ, 23 ben à kúɛ kɛ̀nɛ maamaa à bè: Ma nénɔgbɛ̃ kú gaa lézĩ. Ǹ mɔ́ ǹ ɔ kɛa, lɛ à gbãa kũ àgɔ̃ kú wɛ̃̀ndio. 24 Ben Yesu dào zén. Parii tézi aɔ̃ɔe nakɔ̃rɛɛa.

25 Nɔgbɛ̃ kee kú gwe aru è bɔɛa à kà wɛ̃̀ kuri awɛɛplaa. 26 Ɛzɛ̃deenɔ à kɛ̀ takaasidee ũ maamaa, à a ɔɔ blè píngi. È̀e aafia ero, è kɛkɛ àgɔ̃ kaaramɛ. 27 Kɛ̀ à Yesu baaru mà, ben à sɔ̃̀ Yesuzi parii guu kpɛɛ kpa. Ben à ɔ kɛ̀ à utaa, 28 zaakɛ à bè: Baa tó ma ɔ kɛ̀ à utaa dé, mé kɛ̃kɔ̃a. 29 Ben à arubɔɛna pì zè gɔ̃ɔ. À dɔ̃̀ a mè guu kɛ̀ à kɛ̀̃kɔ̃a kɔ̃n a gyãa pìo. 30 Zaa gwe gɔ̃ɔ Yesu dɔ̃̀ a mè guu kɛ̀ gbãa ke bɔ̀agu, ben à lìɛ parii guu à bè: Dé bé à ɔ kɛ̀ ma utaa? 31 Ben à ìbanɔ bènɛ: Ń è lán gbɛ̃nɔɔ e nakɔ̃rɛɛmma nà, ben n bè dé bé à ɔ kɛ̀mmaɔ́? 32 Ben Yesu gbɛ̃nɔ gwà à lìgazi lɛ à gbɛ̃ kɛ̀ yã pì kɛ̀ e. 33 Vĩa nɔgbɛ̃ pì kǔ̀ èe lugalugaa, zaakɛ à dɔ̃ yã kɛ̀ à à lè a mè guu, ben à mɔ̀ à dàɛ a puua à gbá saɛ à à yãpuraa ònɛ píngi. 34 Ben Yesu bènɛ: Nɔgbɛ̃, ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé à n kɛ̃kɔ̃a. Ǹ tá bɛ aafia, n gyãa pì kɛ̀̃mman gwe.

35 Kɛ̀ Yesu kpé èe yã oo, wà bɔ̀ aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi pì bɛ wà mɔ̀ wà bènɛ: N né pì kɛ̀ sai, ǹton ĩa da dannɛria dɔro. 36 Yesu e swã kpá ń yãnziro, ben à bè gbɛ̃nsi pìnɛ: Ǹton tó swɛ̃̀ kɛ̃nguro, ǹ ma náanɛ kɛ dé. 37 È̀e we gbɛ̃ke gá zɛarero, sé Pita kɔ̃n Yemisio kɔ̃n Yemisi dãaro Yohanao. 38 Kɛ̀ aɔ̃ kà gbɛ̃nsi pì bɛ, Yesu è wèe ɔ́ɔ dɔɔ wèe wii gbãaa lɛɛ wèe kpãngeda kɛɛ maamaa. 39 Kɛ̀ à gɛ̃̀ kpén, à ń lá à bè: Bɔ́yãnzi ée kpãngeda kɛɛ ée ɔ́ɔ dɔɔzi? Né pì e garo, èe ii oomɛ. 40 Kɛ̀ aɔ̃ɔe à lalandi kɛɛ, ben à pèḿma aɔ̃ bɔ̀ɛ bàazi ń píngi. Sé né pì de kɔ̃n à dao kɔ̃n à ìba kɛ̀ aɔ̃ɔ kúonɔ, aɔ̃mbe à ń sé à gɛ̃́ńyo guu kɛ̀ né pì kún. 41 Ben à né pì kǔ̀ a ɔɔa à bènɛ: Talita kum! Yã pì bè, nénɔkparɛ, ǹ fɛɛ. 42 Zaa gwe gɔ̃ɔ né pì fɛ̀ɛ à táa ò. Né pì sɔ̃ kà wɛ̃̀ kuri awɛɛplaa. Yã pì bɔ̀ ń saɛ

maamaa. 43 Ben Yesu gìńnɛ pátipati aɔ̃ton o gbɛ̃ke maro. Ben à bè wà pɔ́blee kpáa à ble.

6

Nazarɛtideenɔ gina Yesuzi
(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

1 Yesu bɔ̀ gwe à gàa a bɛ wɛ́tɛ, à ìbanɔɔ tézi. 2 Kɛ̀ kámmabogurɔɔ kà, ben èe yã̀ daańnɛ aduakɛkpɛn. Ben parii kɛ̀ aɔ̃ à yã̀ mànɔ bídi kɛ̀ wà bè: Mákpan gɔ̃gbɛ̃ pì yã̀ kɛ̀nɔ èn? Ɔndɔ̃ kpareen wà kpàa, ben èe dabuyã̀ kɛ̀ takanɔ kɛɛ? 3 Àmbe lí'ari ũroo? Mariama nɛ́nlọọ? Yemisi kɔ̃n Yusufuo kɔ̃n Yudao kɔ̃n Simɔnɔ vl̀in gweroo? À dãrenɔ bé wà kúwao kɛ̀roo? Ben aɔ̃ gìzi. 4 Ben Yesu bèńnɛ: Annabi ègɔ̃ bɛ̀ɛ sairo, sé à bɛ wɛ́tɛ kɔ̃n à danɛnɔ kiiao kɔ̃n à uao baasiro. 5 Yesu e fɔ̃ à dabuyã̀ ke kɛ̀ gwero, sé gyãree kɛ̀ à ɔ kɛ̀mma à ń kɛ̃kɔ̃a kenɔ baasiro. 6 Kɛ̀ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛro, aɔ̃ yã̀ bɔ̀ à saɛ maamaa.

Yesu zl̀rinɔ zĩna
(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Ben à gàa lakutu kɔ̃n lakutuo, èe yã̀ daańnɛ. 7 Ben à a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ sìsiazi, ben à ń zĩ gɔ̃ɔn plaplaa, à ń gbá iko aɔ̃ zĩnnɔ goḿma. 8 À bèńnɛ: Àton pɔ́ke sɛ́ à gáoro, kũsãɛ ke bɔ̀kɔlogomma ke ɔɔ, sé gò. 9 À kyatee kpá, mɔde àton uta da mèn plaaro. 10 Ua kɛ̀ a pitan, àgɔ̃ kú gwe ai à gá bɔo wɛ́tɛ pì guu. 11 Guu kɛ̀ wèe a sín ke wèe swã̀ kpá a yãziro, tó ée taa, à lutɛ̃ gogo a gbánɔa ń tona kɔ̃n Ludao sèeda ũ. 12 Ben aɔ̃ dà zén. Aɔ̃ nɔ̀sɛliɛna waazi kɛ̀ gbɛ̃nɔnɛ 13 aɔ̃ zĩnnɔ gòḿma pari, aɔ̃ nósi màma gyãreenɔa pari aɔ̃ ń kɛ̃kɔ̃a.

Yaaya Batisikɛri gana
(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

14 Kí Hɛrɔdu yã̀ pìnɔ mà, zaakɛ Yesu tɔ́ kà gu píngia. Gbɛ̃kenɔ e bee Yaaya Batisikɛri bé à fɛ̀ɛ bɔna gaan, beee yãnzin à gbãaa è èe dabuyãnɔ kɛezi. 15 Gbɛ̃kenɔ bè Iliamɛ, gbɛ̃kenɔ bè annabimɛ lán annabi yãanɔ doke bà. 16 Kɛ̀ Hɛrɔdu mà à bè: Yaaya kɛ̀ ma à mì zɔ̃ bé à fɛ̀ɛ bɔna gaan.

17-18 Zaakɛ Hɛrɔdu dɔ̃nkɔ̃ pì bé à a vl̀i Filipi naɔ̃ Hɛrɔdia sìa à sè. Kɛ̀ Yaaya ègɔ̃ oonɛ à vl̀i nɔ sinaa maaro, ben Hɛrɔdu tò wà Yaaya kṵ̀ wà mɔ̀ kàa wà à dà kpésiaan. 19 Hɛrɔdia sɔ̃ɔ Yaaya pɛ̃tɛ̃ kũna à yezi à à dɛ, mɔde èe zé ero, 20 zaakɛ Hɛrɔdu dɔ̀ kɛ̀ Yaaya né Luda gbɛ̃ súusumɛ, ben è vĩa kɛnɛ è tó wà ĩa daaro. Tó à gàa à à yã̀ ma, laasuu è gɛ̃mmɛ. Baa kɔ̃n beeeo ègɔ̃ ye à fàadibonazi.

21 Hɛrɔdia zé è Hɛrɔdu igurɔ làa kɔ̃kɔ̃ zĩ. Hɛrɔdu gbãadeenɔ kɔ̃n soza gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n Galili gbɛ̃ gírimadeenɔ kàkɔ̃a pɔ́blekiia. 22 Ben Hɛrɔdia nɛ́nɔkparɛ gɛ̃̀ à ɔ̃ wà̀. À kɛ̀ Hɛrɔdunɛ nna kɔ̃n a

nibɔnɔ ń píngi, ben kína bè né pìnɛ: Pɔ́ kè ń yezi ǹ à wɛ́ɛ kɛma, mɛ́ n gba. 23 Ben à ɛ̀ara à bènɛ: Ma la dànnɛ pɔ́ kè n à wɛ́ɛ kɛ̀ma píngi, mɛ́ n gbamɛ, baa ma kpata kpaatɛ. 24 Ben nɛ́nɔkparɛ pì bɔ̀ à gàa à a da gbèka à bè: Bɔ́n mɛ́ wɛ́ɛ kɛa? Ben à da bènɛ, Yaaya Batisikɛri mì. 25 Gwe gɔ̃ɔ à lìara à sù kpakpaa à gàa à ò kínanɛ: Má yezi ǹ ma gba Yaaya Batisikɛri mì dana pɛrɛnti guu kè tia.

26 Ben kína pɔɔ yàka maamaa, mɔde kè à la dà nibɔnɔ wáa yãnzin èe fɔ̃ à gì dɔro. 27 Ben kína pì a dogari ke zǐ gɔ̃ɔ, à bènɛ à gá à à mì zɔ̃ à mɔ́o. Ben à gàa à à mì zɔ̃ kpésiaan 28 à dà pɛrɛnti guu à mɔ̀ à kpà né pìa, ben à kpà a daa. 29 Kè Yaaya ìbanɔ yã pì mà, ben aɔ̃ mɔ̀ wà à gɛ̀ sɛ̀ wà vǐi.

Pɔ́blekpana gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa
(Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-15)

30 Yesu zǐri pìnɔ sù à kiia, ben aɔ̃ yã kè aɔ̃ɔ kènɔ kɔ̃n yã kè aɔ̃ɔ dàńnɛnɔ ònɛ píngi. 31 Wèe gaa wèe suu, ben Yesu kɔ̃n a zǐrinɔɔ e zɛ́ e aɔ̃ pɔ́ blè sero parii yãnzi. Ben à bèńnɛ: À mɔ́ wà gá gusaɛ watɛ̃ɛ wà kámma bo féte. 32 Ben aɔ̃ dà zén góro'itɛ guu aɔ̃ɔe gaa gusaɛ ńtɛ̃ɛ. 33 Kè gbɛ̃nɔ ń gana è, aɔ̃ ń dɔ̃, ben aɔ̃ bɔ̀ wɛ́tɛ kɔ̃n wɛ́tɛo pari wà bàa lè kèsɛ wà kà gwe ń ã. 34 Kè Yesu bɔ̀ góro guu, à gbɛ̃nɔ è paripari, ben aɔ̃ kènɛ wɛ̃nda, zaakɛ aɔ̃ɔ dɛ lán sãa kè aɔ̃ɔ dàri vĩroonɔ bàmɛ. Ben èe yã daańnɛ maamaa.

35 Kè ɔfãntɛ̃ bùsa, ben à ìbanɔ sɔ̀zi aɔ̃ bè: Gura kèkii né sɛ̀tɛ pɔ̀rɔtumɛ, bensɔ̃ guu e sii. 36 Ǹ gbɛ̃nɔ gbarɛ aɔ̃ tá bura kɔ̃n lakutu kè kú kĩinɔa, aɔ̃ pɔ́ wɛtɛ wà lú wà ble. 37 Ben Yesu wèńla à bè: À pɔ́ kpáḿma aɔ̃ ble. Ben aɔ̃ bènɛ: Ń yezi wà gá burɛdi lú kondogi ɔɔ wàa do wà kpáḿma aɔ̃ blen yɔ́? 38 Ben Yesu ń lá à bè: Burɛdi mèn ũgban á vĩi? À gá gwa. Kè aɔ̃ kà, aɔ̃ bè: Burɛdi kuu mèn sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀o mèn plaa.

39 Ben à bèńnɛ: À gbɛ̃nɔ vɛ̃ɛvɛ̃ɛ sɛ̀la bɔ̀rɔa gãliagãlia. 40 Ben aɔ̃ vɛ̃ɛvɛ̃ɛ gãli kɔ̃n gãlio, gãli kenɔ gɔ̃ɔn basɔɔro, gãli kenɔ gɔ̃ɔn baplaa akuri. 41 Ben Yesu burɛdi mèn sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀o mèn plaaa pìo sè à wɛ́ɛ sè musu à aubarika dàn. Ben à burɛdi pì lìlikɔ̃rɛ à kpà a ìbanɔa, aɔ̃ɔ kpàatɛtɛ gbɛ̃nɔnɛ. Ben à kpɔ̀ mèn plaaa pìnɔ kpàatɛtɛńnɛ ń píngi. 42 Aɔ̃ pɔ́ blè wà kǎ ń píngi. 43 Ben wà burɛdi kpaa kɔ̃n kpɔ̀ kpaaa kè gɔ̃nɔ sèɛ gbíi kuri awɛɛplaaa pà. 44 Gɔ̃gbɛ̃ kè aɔ̃ pɔ́ blènɔ kà gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔro.

Yesu táa'ona sèbɛla
(Mat 14:22-33, Yoh 6:16-21)

45 Yesu gã nà a ìbanɔa gɔ̃ɔ aɔ̃ gɛ̃ góro'itɛn, lɛ aɔ̃ dɔnɛ aɛ gana Bɛtɛsaida ai àgɔ̃ parii gbarɛ. 46 Kè à lé zàḿma, ben à dìdi kpiii musu à gàa adua kɛ. 47 Kè uusiɛ kè góro'itɛ kú sèbɛ dagura, Yesu sɔ̃ɔ kú í baa ado. 48 Ben à è górofĩna e ĩa daaḿma, kè ĩa gbãaa

e kakaaŋ́zi yãnzi. Gudɔnao à gàa ŋ́ kiia èe táa oo íla, ben à kɛ̀ dian á yezi à gɛ̃ŋ́laa bà. 49 Kɛ̀ aɔ̃ à è èe táa oo íla, aɔ̃ɔe daa gɛ̀wãadeemɛ, ben aɔ̃ wii lɛ̀. 50 Zaakɛ aɔ̃ à è ŋ́ píngi, ben swɛ̃̀ kɛ̃ŋ́gu. Ben Yesu yã bɛ̀ŋ́nɛ gɔ̃ɔ: À a làakari kpáɛ, mámbee! Àton tó vĩa a kũro. 51 Kɛ̀ à gɛ̃̀ góro guu, ben ĩa zɛ̀, ben yã pì bɔ̀ ŋ́ saɛ maamaa, 52 zaakɛ aɔ̃ wéɛ e kɛ̃ burɛdi yãaro kɛ̀ laasuu kɛ̀sãḿma yãnzi.

Yesu gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃ana zaa Gɛnɛsarɛti
(Mat 14:34-36)

53 Kɛ̀ aɔ̃ bikṳ̀ baa, aɔ̃ kà Gɛnɛsarɛti, ben aɔ̃ ŋ́ góro bà dɔ̀ gwe. 54 Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ɛ góro guu, wà Yesu dɔ̃̀ gɔ̃ɔ, 55 ben aɔ̃ bàa lɛ̀ wà gàa bùsu pì lakutu píngia, wà gyãreenɔ sɛ̀ɛ kɔ̃n ŋ́ daɛbɔnɔ, guu kɛ̀ wà mà à kún píngi wègɔ̃ mɔ́ŋ́yo à kiia. 56 Guu kɛ̀ à gàan píngi, lakutunɔ ke wétɛnɔ ke buraanɔ, wègɔ̃ mɔɔnɛ gyãreenɔ ai wà ŋ́ káɛ yàranɔa, ben wè wéɛ kɛa lɛ wà ɔ kɛ baa à uta léa. Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɔ kɛ̀anɔ kɛ̀kɔ̃a ŋ́ píngi.

7

Fɛɛakaarayã
(Mat 15:1-9)

1 Farisinɔ kɔ̃n ludayãdannɛri kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ Yerusalɛmu kenɔ mɔ̀ Yesu kiia, 2 ben aɔ̃ɔ è à ìba kenɔ e pɔ́ blee ɔpipisai. 3 Zaakɛ Farisinɔ kɔ̃n Yudanɔ ŋ́ píngi ŋ́ dezinɔ fɛɛakaarayã kũnamɛ, aɔ̃è pɔ́ ble ɔpipi a zéa sairo. 4 Tó aɔ̃ bɔ̀ yàra wà sù, aɔ̃è pɔ́ ble zú'osairo. Aɔ̃ɔ fɛɛakaarayã pãndenɔ kũna pari. Lɛmɛ aɔ̃è togoonɔ kɔ̃n loonɔ kɔ̃n butanɔ pípi lɛ. 5 Ben Farisinɔ kɔ̃n ludayãdannɛri pìnɔ Yesu là wà bè: Bɔ́yãnzi n ìbanɔ ègɔ̃ wa dezinɔ fɛɛakaarayã kũnaziroo? Aɔ̃è pɔ́ ble ɔpipisai. 6 Yesu wèńla à bè: A mɔnafikideenɔ, Isaya annabikɛyã ò a mɔnafikideenɔ yã musu wásawasa lán à kɛ̃ Luda yãn nà à bè:

Bori beee è bɛ̀ɛ limɛ kɔ̃n léomɛ,
aɔ̃ swɛ̃̀ kúmaro.
7 Aɔ̃ègɔ̃ dɔnzi kɛɛmɛ pãmɛ,
gbɛ̃ntee yãzɛkparɛɛn aɔ̃è daŋ́nɛ.

8 A pã kpà Luda yãdannɛnazi, ben á gbɛ̃ntee fɛɛakaarayã kũna. 9 Ben à bèŋ́nɛ dɔ: A pã Luda yãnɛ lɛ à e àgɔ̃ a fɛɛakaarayã kũna maan yɔ́? 10 Musa bè, àgae bɛ̀ɛ lí a de kɔ̃n a daonɛ. À bè dɔ, gbɛ̃ kɛ̀ à a de ke a da kpɛ bɔ̀, wà adee dɛ. 11 Apinɔ sɔ̃, eè be tó gbɛ̃ bè a de ke a danɛ, pɔ́ kɛ̀ á vĩ à ŋ́ kpe dao né Kɔbanimɛ, 12 à zé vĩ à a de kɔ̃n a dao kpe dao dɔro. Kɔbanin pɔ́ kɛ̀ wè kpá Ludaa ũ. 13 Lɛmɛ eè Luda yã̀ kɛ famma a fɛɛakaarayã kɛ̀ eè daŋ́nɛ yãnzi. Yã beee takanɔn eè kɛ pari.

Yã̀ kɛ̀ è tó wàgɔ̃ gbãsĩ
(Mat 15:10-20)

14 Ben Yesu ɛ̀ara à parii sìsiazi à bè: À swã kpá à ma yã̀ ma a
píngi. 15 Pɔ́kee kuu kɛ̀ è gɛ̃ gbɛ̃ guu kɛ̀ è à kɛ gbãsĩ̀ro. Pɔ́ kɛ̀ è bɔ
gbɛ̃ guu bé è tó àgɔ̃ gbãsĩ. 16 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma. 17 Kɛ̀ à parii tò
gwe à tà bɛ, ben à ìbanɔ à gbèka yã̀ pì mìzi. 18 À bɛ́ńnɛ: A laasuu
kpɛ́ yĩi seɔ́? Kɛ̀ pɔ́kee kuu kɛ̀ è gɛ̃ gbɛ̃ guu à tó àgɔ̃ gbãsĩ̀ro, á
dɔ̃roo? 19 Pɔ́ pì è gɛ̃ a swɛ̀ guuro, sé à gbɛɛɛn, gbasa à bɔ mèn.
Lɛn Yesu pɔ́ble píngi kɛ̀ blena pɔ́ ũ lɛ tɛ̃ sai. 20 Ben à bè: Yã̀ kɛ̀ è bɔ
gbɛ̃ guu bé è tó àgɔ̃ gbãsĩ. 21 Zaakɛ zaa gbɛ̃ntee swɛ̀ guun laasuu
zaaa è bɔn: Pãpãkɛna, kpãi'ona, gbɛ̃dɛna, zinakɛna, 22 wãkũ,
nɔ̀sɛzaaa, mɔnafiki, wísaiyã, sãnkara, gbɛ̃sɔ̃sɔ̃na, wada kɔ̃n
mìsaiyão. 23 Yã̀ zaaa pìnɔ è bɔ swɛ̀ guu píngi, àmbe è tó gbɛ̃ gɔ̃
gbãsĩ.

Nɔgbɛ̃ zɪ̀tɔ Yesu náanɛkɛna
(Mat 15:21-28)

24 Yesu bɔ̀ gwe à gàa Taya bùsun, ben à pìta ua kea. À yezi
wà a dɔ̃ro, mɔde èe e à a zĩnda ùtɛro. 25 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ à nénɔkparɛ
zĩn vĩi Yesu baaru mà, ben à mɔ̀ à dàɛ à aɛ gɔ̃ɔ. 26 Nɔgbɛ̃ pì sɔ̃
Giriki gbɛ̃mɛ wà à ì Siria Fenisia bùsun. À wɛ́ɛ kɛ̀ Yesua lɛ à zĩn
goare a néa. 27 Ben Yesu bènɛ: Ǹ tó wà pɔ́blee kpá nénɔa gĩa,
zaakɛ à maa wà nénɔ pɔ́blee sɛ́ wà zu gbɛ̃ɛnɔnɛro. 28 Ben nɔgbɛ̃
pì wèàla à bè: Dii, baa gbɛ̃ɛ kɛ̀ aɔ̃è daɛńzinɔ è nénɔ pɔ́ble buru
sésɛ. 29 Yesu bènɛ: Kɛ̀ n yãwenlana maa yãnzi, ǹ tá, n né zĩn
gòa. 30 Kɛ̀ à kà bɛ, à a né è daɛna pèa, zĩn pì gòa.

Swãdo kɛ̃kɔ̃ana

31 Ben Yesu fɛ̃ɛ Taya bùsun à gàa Sidɔ̃, ben à bɔ̀ɛ kɔ̃n
Wétɛmɛnkuri bùsuo ai à gàa à kà Galili sɛ̀bɛzi. 32 Ben wà mɔ̀nɛ
kɔ̃n swãdo bebekario, wà wɛ́ɛ kɛa lɛ à ɔ kɛa. 33 Yesu bɔ̀ parii
guu kɔ̃n swãdoo pìo à a ɔnɛtee pèpɛ à swãn. Kɛ̀ à lóu sù, ben à
ɔ kɛ̀ à nénɛa. 34 À wɛ́ɛ sɛ̀ musu à wesaa kàkɔ̃a à bò, ben à bènɛ:
Ɛfata. Yã̀ pì bè ǹ wɛ̃. 35 Zaa gwe gɔ̃ɔ gɔ̃gbɛ̃ pì swã wɛ̀ à nénɛ gùɛ,
ben à yã̀ ò wásawasa. 36 Yesu bɛ́ńnɛ aɔ̃ton o gbɛ̃ke maro, mɔde
dian èe giińnɛ nà, lɛmɛ aɔ̃ɔe à kpàakpa kɛɛńnɛ lɛ. 37 Yã̀ pì bɔ̀ ń
saɛ maamaa à gɛ̃ onala, ben aɔ̃ bè: À yã̀ píngi kɛna èɡɔ̃ maamɛ.
È tó baa swãdoonɔ yã̀ ma, ben è tó bebekarinɔ yã̀ o.

8

Pɔ́blekpana gɔ̃ɔn bɔrɔ siigɔ̃ɔnɔa
(Mat 15:32-39)

1 Gurɔɔ mɔ̀nɔ guu dɔ gbɛ̃nɔ pàzi pari. Aɔ̃ pɔ́blee vĩ wà blero,
ben Yesu a ìbanɔ sìsiazi à bɛ́ńnɛ: 2 Gbɛ̃ kɛ̀nɔ kɛ̀mɛ wɛ̃nda, zaakɛ
aɔ̃ gĩakɛ wà kúmao gurɔ aagɔ̃, ben aɔ̃ɔ pɔ́ke vĩ wà blero. 3 Tó ma

ń gbáɛ aɔ̃ tá bɛ kɔ̃n nɔaao, guu é limma zé guu, zaakɛ ń gbɛ̃kenɔ bɔkii zã̀. 4 Ben à ìbanɔ à là wà bè: Mákpan wé póblee en sɛ̃̀tɛ pɔ̀rɔtu kɛ̀ kɛ̀ eé gbɛ̃ pìnɔ kãa? 5 Ben Yesu ń lá à bè: Burɛdi mèn ũgban á vĩi? Aɔ̃ bè: Mèn swɛɛplaamɛ. 6 Ben à bè parii vɛ̃ɛ tɔɔtɛ. Ben à burɛdi mèn swɛɛplaaa pìnɔ sè à sáabu kɛ̀, ben à lìlikɔ̃rɛ à kpà a ìbanɔa aɔ̃ kpaatɛtɛ pariinɛ, ben aɔ̃ɔ kpàatɛtɛńnɛ. 7 Aɔ̃ɔ kpɔ̀ néngonɔ vĩ féte dɔ. Kɛ̀ à aubarika dàn, à bèńnɛ aɔ̃ ɛara wà beee kpaatɛtɛńnɛ dɔ. 8 Ben aɔ̃ɔ blè wà kã̀, ben wà à kpaaa kɛ̀ gɔ̃̀nɔ sèɛ gbíi swɛɛplaa. 9 Gbɛ̃ pìnɔ kà bɔrɔ siigɔ̃. Kɛ̀ Yesu ń gbáɛ, 10 ben à gɛ̃̀ góro'itɛ guu kɔ̃n a ìbanɔ, aɔ̃ gàa Dalamanuta bùsun.

Farisinɔ mɔnafiki
(Mat 16:1-12)

11 Ben Farisinɔ mɔ̀ aɔ̃ɔe lɛokpakɔ̃a kɛɛo aɔ̃ɔe lí pɛɛɛa, aɔ̃ɔe wɛtɛɛ à sèeda ke kɛńnɛ kɔ̃n Luda gbãaao. 12 Ben à wesaa kàkɔ̃a à bò à bè: Bóyãnzi tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔ è sèeda gbekamazi? Yãpuraan méɛ ooare, mé sèeda ke kɛńnɛro. 13 Ben à ń tó gwe à èara à gɛ̃̀ góro'itɛ guu à tà baa kãa kpa.

14 À ìbanɔ sã̀n aɔ̃ burɛdi kũsãɛ sé. Burɛdi mèn doo bé à gɔ̃́nɛ góro guu. 15 Ben Yesu lé dàmma à bè: Àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃. À làakari kɛ Farisinɔ kɔ̃n Hɛrɔdu gbɛ̃nɔ burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃zi. 16 Ben aɔ̃ɔe beekɔ̃nɛ: Kɛ̀ wá burɛdi vĩro yãnzin à ò lɛzi. 17 Yesu dɔ̀mma, ben à ń lá à bè: Bóyãnzi ée bee kɛ̀ á burɛdi vĩro yãnzimɛzi? Ai tia a wéɛ e kɛ̃ à dɔ̃roo? Á laasuu vĩroo? 18 Á wéɛ vĩ à guu eoroo? Á swã vĩ à yã maoroo? Yãke è dɔaguroo? 19 Kɛ̀ ma burɛdi mèn sɔɔroo lìlikɔ̃rɛ má kpà gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa, a à kpaaa sèɛ gbíi ũgbamɛ? Aɔ̃ wèàla wà bè: Mèn kuri awɛɛplaamɛ. 20 Ben à èara à ń lá à bè: Kɛ̀ ma burɛdi mèn swɛɛplaaa lìlikɔ̃rɛ má kpà gɔ̃ɔn bɔrɔ siigɔ̃ɔnɔa, a à kusu sèɛ gbíin ũgbamɛ? Aɔ̃ wèàla wà bè: Mèn swɛɛplaa. 21 Ben à bèńnɛ: Ai tia a dɔ̃roo?

Bɛtɛsaida vìa wɛ́ɛwɛ̃na

22 Kɛ̀ aɔ̃ kà Bɛtɛsaida, ben wà mɔ̀nɛ vìao wà wɛ́ɛ kɛ̀a à ɔ kɛa. 23 Ben à vìa pì kù a ɔɔa à bɔo wɛ́tɛ kpɛɛ. À lóu sù à wɛ́ɛa à ɔ kɛ̀a, ben à à là à bè: Nɛ́ɛ guu eeɔ́? 24 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì a wɛ́ɛ sè musu à bè: Mɛ́ɛ gbɛ̃nɔ ee lán línɔ bà aɔ̃ɔe táa oo. 25 Ben Yesu èara à ɔ kɛ̀ à wɛ́ɛa dɔ. Kɛ̀ gɔ̃gbɛ̃ pì wɛ́ɛ kɛ̀ biibii, ben à wɛ́ɛ wɛ̃̀ èe pɔ́ píngi ee sa wásawasa. 26 Ben Yesu à gbàrɛ à tá bɛ à bè: Ǹton bɔɛ lakutu guuro.

Yesu mɛsayakɛ ona
(Mat 16:13-20, Luk 9:18-21)

27 Kɛ̀ Yesu e gaa kɔ̃n a ìbanɔ Sizarea Filipi lakutunɔ guu, ben à a ìbanɔ là zé guu à bè: Dén gbɛ̃nɔ è be má dɛ à ũu? 28 Aɔ̃ wèàla wà bè: Gbɛ̃kenɔ è be Yaaya Batisikɛrimɛ, gbɛ̃kenɔ è be

Ilia, gbɛ̃kenɔ è be dɔ annabi yãanɔ doken n ũ. 29 Ben à ń lá à bè: Apinɔ sɔ̃, dén eè be má dɛ à ũu? Pita wèàla à bè: Mɛsayan n ũ. 30 Ben Yesu ń swã sùkãńnɛ lɛ aɔ̃ton yã pì o gbɛ̃ke maro.

Yesu a ga kɔ̃n a fɛɛnao yã'ona
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)

31 Ben à nà yãdannɛnaa à bè: Séde Gbɛ̃ntee Né wɛ́ɛtãmma e maamaa, gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ é gízi, weé à dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ. 32 À yã pì òńnɛ wásawasa, ben Pita gàao kpado, èe giinɛ. 33 Kè Yesu lìɛ à a ìbanɔ gwà, ben à pàta Pitaa à bè: Ǹ gumɛ gwe Setãn! N laasuu né Luda pónlo, gbɛ̃ntee pómɛ.

34 Beee gbɛra Yesu parii sìsiazi kɔ̃n a ìbanɔ à bèńnɛ: Tó gbɛ̃ yezi à kɛ ma ìba ũ, séde à gí a zĩnda wɛ̃ndizi à a líkpansé à téomazi. 35 Gbɛ̃ kè yezi àgɔ̃ a wɛ̃ndi kũna é korazi. Gbɛ̃ kè gì a wɛ̃ndizi ma yãnzi kɔ̃n ma baaru yão sɔ̃, adee égɔ̃ wɛ̃ndi vĩ. 36 Tó gbɛ̃ gɔ̃ anduna vĩ píngi, tó à kòra a wɛ̃ndizi, bɔ́ àren à vĩi? 37 Bɔ́n gbɛ̃ntee é e à a wɛ̃ndi lendee kpáo? 38 Tó gbɛ̃ mapi kɔ̃n ma yãnɔ wí dè tɔ̃rigbɛ̃ durunde ludanaanɛkɛrisaideenɔ té, Gbɛ̃ntee Né é adee wí dɛ gurɔɔ kè eé su a De gakui guu kɔ̃n à malaikanɔ.

9

1 Ben à bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃kenɔ kú gura kè aɔ́ garo ai aɔ̃ kí kè Ludaa kà e, èe suu kɔ̃n gbãaao.

Yesu lina
(Mat 17:1-13, Luk 9:28-36)

2 Gurɔ swɛɛdoo gbɛra Yesu Pita kɔ̃n Yemisio kɔ̃n Yohanao sè à dìńyo kpii lezĩa ńtɛ̃ɛ. Ben à lì ń wáa, 3 à pókãsãanɔɔ e té kɛɛ pú fénfen. Gbɛ̃kee kú anduna guu kè eé fɔ̃ à à pura kũ lɛro. 4 Ben Ilia kɔ̃n Musao bɔ̀ wà mɔ̀ńzi, aɔ̃ɔe yã oo kɔ̃n Yesuo. 5 Ben Pita bè Yesunɛ: Dannɛri, à maa kè wá kú kè. Wà kutaa dɔ mèn aagɔ̃, n pɔ́ mèn do, Musa pɔ́ mèn do, Ilia pɔ́ mèn do. 6 À dɔ̃ yã kè ée ooro, zaakɛ vĩa ń kũ maamaa. 7 Ludambɛ luguu pìta à dàńla, ben aɔ̃ kòto mà à guu à bè: Àmbe ma Né mèn do léle yenzidee ũ. À à yã ma. 8 Kãndo kè aɔ̃ guu gwàgwa, aɔ̃ɔe gbɛ̃ke e dɔro, sé Yesu ado.

9 Kè aɔ̃ɔe pitaa kpiii pìa, ben Yesu bèńnɛ aɔ̃ton yã kè aɔ̃ɔ è pì o gbɛ̃ke maro ai Gbɛ̃ntee Né fɛɛ bɔna gaan. 10 Aɔ̃ yã pì kũna, mɔde aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa wèe bee: Fɛɛ bɔna gaan yã beee dɛ diamɛ? 11 Ben aɔ̃ à là wà bè: Bóyãnzin ludayãdannɛrinɔ è be Ilia bé eé mɔ́ káakuzi? 12 À wèńla à bè: Ilia é mɔ́ káaku yãpuramɛ, eé yã píngi kɛkɛ à gbèn, mɔde à kè dia wà kɛ̃ Luda yãn wà bè, Gbɛ̃ntee Né é wɛ́ɛtãmma e maamaa ai wà gízi? 13 Mɔde méɛ ooare Ilia mɔ̀ kɔ̀, ben aɔ̃ ń pɔyezi kènɛ, lán wà à yã ò Luda yãn nà.

Négɔ̃gbɛ̃ zĩnde kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)

14 Kɛ̀ aɔ̃ sù ń gbɛ̃ kpaaanɔ kiia, aɔ̃ɔ è parii ligańzi, ben
ludayãdannɛrinɔɔ e lɛokpakɔ̃a kɛɛńyo. 15 Kɛ̀ parii Yesu è, à yã
bɔ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ bàa lɛ̀ wà gàa wà ì kpàa gɔ̃ɔ ń píngi. 16 Ben à
a ìbanɔ là à bè: Bɔ́ lɛokpakɔ̃an ée kɛɛńyo lɛee? 17 Ben gɔ̃gbɛ̃ ke
wèàla zà guu à bè: Dannɛri, ma mɔnnɛ ma néomɛ, zĩn bé à à
néné nàɛ. 18 Tó à dìdia, è à pãɛ tɔɔtɛ, èg̃ lóufuta bɔɛɛ, èg̃ swaa
soo, è gbãgbã sɔ̀rɔrɔ. Ma bè n ìbanɔnɛ aɔ̃ pé zĩn pìa à bɔ, ben aɔ̃
fùa. 19 Ben Yesu bèńnɛ: Tɔ̃ɔrigbɛ̃ ludanaanɛkɛrisaideenɔ! Mégɔ̃
kúao ai bɔrɛmɛ? Mégɔ̃ mɛnaaao ai bɔrɛmɛ? À móme né pìo kɛ̀.

20 Kɛ̀ wà mɔ̀onɛ, kɛ̀ zĩn pì Yesu è gɔ̃ɔ, ben à né pì nìgãnigã à à
pɛ̃ɛ tɔɔtɛ. Ben èe gbegere paa èe lóufuta bɔɛɛ. 21 Yesu né pì de
là à bè: Zaa bɔrɛmɛ à kúo lɛɛ? À wèàla à bè: Zaa à né féte zĩmɛ.
22 Èg̃ɔ à zuu té kɔ̃n ío guu baabɔrɛ, èg̃ yezi à à dɛ. Tó né fɔ̃ ǹ
póke kɛ, ǹ wa wɛ̃nda gwa ǹ wa faaba kɛ. 23 Yesu bènɛ: N bè,
tó mé fɔ́ɔ́? Baabɔ píngi è sí kɛ gbɛ̃ kɛ̀ ma náanɛ vĩinɛ. 24 Ben né
pì de wii lɛ̀ gɔ̃ɔ à bè: Má n náanɛ vĩ. Ǹ n náanɛ kɛ̀ èe kɛ̃sãama
kaaramɛ. 25 Kɛ̀ Yesu è zà e nakɔ̃rɛɛḿma, à gì zĩn pìnɛ à bè: Zĩn
swãdo kpadugu, má ònnɛ ǹ go né pìa. Ǹton gɛ̃ à guu dɔro. 26 Ben
zĩn pì wii lɛ̀ à à nìgã pãsĩpãsĩ, ben à gòa. Né pì gɔ̃ daɛna lán gɛ̀
bà ai paridee bè à gàmɛ. 27 Ben Yesu à kǔ a ɔɔa, à à fɛɛ à zɛ̀.

28 Kɛ̀ Yesu gɛ̃ ua guu, ben à ìbanɔ à gbèka gusaɛ wà bè: À kɛ̀
dia wée fɔ̃ wà pé zĩn pìa à bɔroo? 29 Ben à wèńla à bè: Kɛ̀ taka è
sí bɔro, sé kɔ̃n aduakɛnao.

Yesu ɛara à a ga kɔ̃n a fɛɛnao yã'ona
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)

30 Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ gwe, ben aɔ̃ pã Galilinɛ. Yesu yezi wàgɔ̃ a kúkii
dɔ̃ro, 31 zaakɛ èe yã daa a ìbanɔnɛmɛ. À bèńnɛ: Weé Gbɛ̃ntee Né
na gbɛ̃nɔnɛ ń ɔzĩ wà à dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ. 32 Aɔ̃ɔe à yã
pì dɔ̀rɔ dɔ̃ro, ben vĩa ń kũ aɔ̃ yã pì gbekaa.

Tɛna Yesuzi lán né féte bà
(Mat 18:1-5, Luk 9:46-48)

33 Ben aɔ̃ kà Kapɛnamu. Gurɔɔ kɛ̀ à kú bɛ, à a ìbanɔ là à bè:
Bɔ́ lɛokpakɔ̃an ée kɛɛ zé guuu? 34 Ben aɔ̃ yĩtɛna, zaakɛ aɔ̃ɔe
lɛokpakɔ̃a kɛɛ zé guu dɛnlaa yã musumɛ. 35 Ben à vɛ̃ɛ à gɔ̃ɔn
kuri awɛɛplaaa pìnɔ sìsiazi à bè: Tó gbɛ̃ yezi à kɛ gbɛ̃ káaku ũ,
adee gɔ̃ kpɛɛdee ũ, à gɔ̃ baade píngiɛ zĩri ũ. 36 À né féte sɛ̀ à à zɛ̀
ń aɛzĩ, ben à à sɛ̀ à à kpà a kùla à bèńnɛ: 37 Gbɛ̃ kɛ̀ né kɛ̀nɔ doke
sì ma ìbakɛɛ yãnzi, mámbe à ma si. Gbɛ̃ kɛ̀ ma si sɔ̃, mámbe à ma
si madoro, gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩin á sì.

Gbɛ̃ kɛ̀ èe íbɛtɛ kpáwaoroo né wa baakpɛɛmɛ
(Luk 9:49-50)

38 Ben Yohana bènɛ: Dannɛri, wa gbɛ̃ke è, èe zĩnnɔ gooḿma kɔ̃n n tɔ́o, ben wa ginɛ, zaakɛ wa gbɛ̃nlo. 39 Ben Yesu bè: Àton gínɛro, zaakɛ gbɛ̃ke é fɔ̃ à dabuyã kɛ kɔ̃n ma tɔ́o à ɛara à ma tɔ́ zaaa sí dɔro. 40 Gbɛ̃ kɛ̀ èe íbɛtɛ kpáwaoroo né wa gbɛ̃mɛ. 41 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ à a gba ímina kɛ̀ á kuu Kirisi pɔ́ ũ yãnzi, adee é kora a láadaziro.

42 Tó gbɛ̃ tò né kɛ̀ ma náanɛ vĩi kɛ̀kiinɔ doke sầsã, eégɔ̃ sầɔ adeenɛ wà wísilɔgbɛ gbɛ̃ntɛ̃ dɔ à waalɛ wà à zu sɛ̀bɛ guu. 43-44 Tó n ɔɔ bé è tó ǹ fu, ǹ zɔ̃ ǹ zĩnna. À sầɔnnɛ ǹ gɛ̃ wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo guu kɔ̃n ɔ kusuo dɛ n gɔ̃ kɔ̃n ɔ mèn plaaaola ǹ gɛ̃ té kɛ̀ è garoo guu gɛ̀wãan. 45-46 Tó n gbá bé è tó ǹ fu, ǹ zɔ̃ ǹ zĩnna. À sầɔnnɛ ǹ gɛ̃ wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo guu ɛrɛ ũ dɛ n gɔ̃ kɔ̃n gbá mèn plaaaola wà n zu tén. 47 Tó n wéɛ bé è tó ǹ fu, ǹ bɔ. À sầɔnnɛ ǹ gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu kɔ̃n wéɛ dooo dɛ n gɔ̃ kɔ̃n wéɛ mèn plaaaola wà n zu tén, 48 gura kɛ̀ aɔ̃ kɔ̀kɔbii è yãaro, té pì è garo.

49 Té é mɛ̀ ɔ̃ baade píngia lán wè pɔ́ kɛkɛ kɔ̃n wisio nà. 50 Wisi né pɔ́ maaamɛ, mɔde tó à nnaa tà, dian weé kɛ nà à gɔ̃ wisi ũ dɔɔ? À tó wisi gɔ̃ kú a guu, égɔ̃ nna kɔ̃o.

10

Gina nɔɔzi yã
(Mat 19:1-12)

1 Ben Yesu bɔ̀ gwe à gàa Yudea bùsun ai Yoda baa kãa kpa. Parii èara wà kàkɔ̃azi gwe, ben à yã dàńnɛ lán è kɛ nà. 2 Farisi kenɔ mɔ̀ wà à yɔ̃ wà gwa, ben aɔ̃ à là wà bè: Gɔ̃gbɛ̃ zé vĩ à gí a naɔ̃ziɔ́? 3 À wèńla à bè: Musa dàare diaa? 4 Aɔ̃ bè: Musa gɔ̃gbɛ̃ gbà zé à yìgidɛtakada kɛ̃ à a naɔ̃ gbarɛo. 5 Ben Yesu bèńnɛ: A swãgbãa yãnzin Musa doka beee dàarezi. 6 Zaa káaku kɛ̀ Luda anduna kɛ̀, à gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ kɔ̃n nɔgbɛ̃omɛ. 7 Beee yãnzi gɔ̃gbɛ̃ é a de kɔ̃n a dao tó, aɔ̃é nakɔ̃a kɔ̃n a naɔ̃o, 8 aɔ̃ gɔ̃ɔn plaaa é gɔ̃ mɛ̀ doo ũ. Aɔ̃ɔ kuu plaa dɔro, sé do. 9 Beee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń nakɔ̃anɔ, gbɛ̃tee tón ń kɛ̃kɔ̃aro. 10 Kɛ̀ Yesu tà bɛ, à ìbanɔ à là yã pì mìzi. 11 Ben à bèńnɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ gì a naɔ̃zi à nɔ pãnde sɛ̀, adee zina kɛ̀ a nɔ káakunɛ. 12 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ gì a zãzi à gɔ̃ pãnde sɛ̀ sɔ̃, à zina kɛ̀n gwe.

Yesu aubarikadana nénɔn
(Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

13 Wèe mɔɔ Yesunɛ kɔ̃n néno lɛ à ɔ kɛḿma, ben à ìbanɔ gìńnɛ. 14 Kɛ̀ Yesu è lɛ, à pɔ fɛ̃̀ à bèńnɛ: À tó néno mɔ́ ma kiia, àton gíńnɛro, zaakɛ aɔ̃ takanɔ pón kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia ũ. 15 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ èe kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia sí lán

né féte bàroo é gɛ̃nlo. 16 Ben à nénɔ sɛ̀ à ń kpákpa a kùla, à ɔ kɛ̀kɛḿma à aubarika dàńgu.

Auzikidee
(Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

17 Kɛ̀ Yesu dà zén èe gaa, ben gɔ̃gbɛ̃ ke bàa lɛ̀ à mɔ̀ à kùɛ à aɛ à à là à bè: Dannɛri maa, dian mé kɛ nà mà wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo ee? 18 Ben Yesu bènɛ: À kɛ̀ dia n bè má maaa? Gbɛ̃kee maaro, sé Luda ado. 19 Ń dokanɔ dɔ̃: Ǹton gbɛ̃ dɛro, ǹton zina kɛro, ǹton kpãi oro, ǹton yã di n gbɛ̃daaaaro, ǹton gbɛ̃ blero, ǹgae bèɛ lí n de kɔ̃n n daonɛ. 20 Ben à bè: Dannɛri, zaa ma néngo zĩ má yã beeenɔ kũna píngi. 21 Ben Yesu à gwà yenzi wéɛo à bènɛ: Yã mèn doo bé à gɔ̃nnɛ. Ǹ gá ǹ pɔ́ kɛ̀ ń vĩinɔ yá píngi ǹ à ɔɔ kpá takaasideenɔa, ǹ mɔ́ ǹ témazi, négɔ̃ auziki vĩ ludambɛ. 22 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì uu sìsi yã pì yãnzi, à tà pɔsiaao kɛ̀ à auzikinɔ vĩ bíta yãnzi. 23 Ben Yesu a ìbanɔ gwàgwa à bèńnɛ: À zĩ'ũ maamaa auzikideenɛ à gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu. 24 À yã pì bɔ̀ à ìbanɔ saɛ, ben Yesu èara à bèńnɛ: Gbɛ̃nɔ, à zĩ'ũ gbɛ̃nɛ maamaa à gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu! 25 Lakumi gɛ̃na pɔrɔyĩn aaga dɛ auzikide gɛ̃na kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guula. 26 Ben yã pì bɔ̀ à ìbanɔ saɛ maamaa, aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Tó lɛmɛ, dé bé eé fɔ̃ à mìsina ee? 27 Yesu ń gwá à bè: Gbɛ̃ntee é fɔ̃ro, sé Luda. Luda kiia baabɔ píngi è sí kɛ.

28 Ben Pita bènɛ: Wa baabɔ píngi tò wa tɛnzi. 29 Yesu bè: Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ à a bɛɛ tò ke a vǐinɔ ke a dãaronɔ ke a da ke a de ke a nénɔ ke a buraa ma yãnzi kɔ̃n ma baarukpannɛna yão, 30 adee é ɛara à bɛɛnɔ kɔ̃n vǐinɔ kɔ̃n dãaronɔ kɔ̃n danɔ kɔ̃n nénɔ kɔ̃n buraanɔ e lɛo basɔɔro anduna kɛ̀ guu, mɔde kɔ̃n wéɛtãmmaomɛ, eé wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo e anduna kɛ̀ èe mɔɔ guu. 31 Gbɛ̃ káakunɔ égɔ̃ kpɛɛdeenɔ ũ pari, kpɛɛdeenɔ égɔ̃ gbɛ̃ káakunɔ ũ.

Yesu ɛara à a ga kɔ̃n a fɛɛnao yá'ona
(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)

32 Aɔ̃ èara wà dà zén aɔ̃ɔe gaa Yerusalɛmu. Yesu dɔ a ìbanɔnɛ aɛ, ben yã pì bɔ̀ ń saɛ, vĩa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ té à kpɛɛnɔ kǔ. Ben Yesu a gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ sèɛ ńdona, à èara à yã kɛ̀ weé kɛaree òńnɛ dɔ 33 à bè: À ma! Wée gaa Yerusalɛmumɛ. Weé Gbɛ̃ntee Né kpá sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔa, aɔ̃é yã daàla à ga, aɔ̃é à kpá bori pãndenɔa. 34 Aɔ̃é à fabo aɔ̃é lóu sua aɔ̃é à gbɛ̃ flão aɔ̃é à dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ.

Yemisi kɔ̃n Yohanao wéɛkɛna
(Mat 20:20-28)

35 Ben Zebedi nénɔ Yemisi kɔ̃n Yohanao sɔ̃̀ Yesuzi aɔ̃ bènɛ: Dannɛri, wá yezi ǹ yã kɛ̀ wée wɛɛ kɛɛmmaa kɛwe. 36 Ben à

ń lá à bè: Bɔ́n á yezi mà kɛaree? 37 Aɔ̃ wèàla wà bè: Ǹ tó wà vɛ̃ɛnyo n kpata guu, gbɛ̃ doo n ɔplaazi gbɛ̃ doo ɔzɛɛzi. 38 Yesu bèńnɛ: Á yã̄ kɛ̀ ée à wɛ́ɛ kɛɛmaa dɔ̃ro. Togo'i kɛ̀ mɛ́ mi, é fɔ̃ à miɔ́? Wɛ́ɛtãmma kɛ̀ mɛ́ gɛ̃n é fɔ̃ à gɛ̃ à guuɔ́? 39 Aɔ̃ wèàla wà bè: Wé fɔ̃. Ben Yesu bèńnɛ: Togo'i kɛ̀ mɛ́ mii é mi, wɛ́ɛtãmma kɛ̀ mɛ́ gɛ̃n é gɛ̃n, 40 mɔde vɛ̃ɛna ma ɔplaazi ke ma ɔzɛɛzi né ma yãnlo. Gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa kɛ̀kɛńnɛnɔ pómɛ.

41 Kɛ̀ à ìba gɔ̃ɔn kuri kpaaanɔ yã̄ pì mà, aɔ̃ pɔ fɛ̃̀ Yemisi kɔ̃n Yohanaozi. 42 Ben Yesu ń kákɔ̃a à bèńnɛ: Á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ wèe ń gwaa bori pãnde kínanɔ ũunɔ è gbãaa ble ń gbɛ̃nɔa, gbãadeenɔ sɔ̃ è iko mɔ́ńnɛ, 43 mɔde à dɛ lɛ a kiiaro. A té gbɛ̃ kɛ̀ yezi à gɔ̃ gbɛ̃nsi ũ, sé adee kɛ a zǐri ũ. 44 Lɛmɛ dɔ gbɛ̃ kɛ̀ yezi à gɔ̃ gbɛ̃ káaku ũ, sé adee kɛ a píngi zɔ̀ ũ. 45 Zaakɛ Gbɛ̃ntee Né e mɔ́ lɛ wà zĩi kɛnɛro, à mɔ̀ lɛ à zĩi kɛńnɛmɛ, à a zĩnda wɛ̃̀ndi kpá lɛ à gbɛ̃nɔ bo pari yãnzi.

Batimɛu wɛ́ɛwɛ̃na
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

46 Aɔ̃ kà Yɛriko. Kɛ̀ Yesu e bɔɔ gwe kɔ̃n a ìbanɔ kɔ̃n pariio, vǐa Timɛu né Batimɛu vɛ̃ɛna zɛ́ léa, èe baa kɛɛ. 47 Kɛ̀ à mà wà bè Yesu Nazarɛti bé èe gɛ̃tɛɛ, ben à nà lɛ́ gbãa zunaa à bè: Yesu, Dauda Bori, ǹ ma wɛ̃nda gwa! 48 Ben parii e giinɛ wèe bee à yĩtɛ. Ben à lɛ́ gbãa zuna kàara èe bee: Dauda Bori, ǹ ma wɛ̃nda gwa. 49 Yesu zɛ̀ à bè: À à sísi. Ben wà vǐa pì sìsi wà bènɛ: Ǹ n làakari kpáɛ ǹ fɛɛ. Èe n sísii. 50 Ben vǐa pì a uta bɔ̀ à vǐ à fɛ̀ɛ à mɔ̀ Yesu kiia. 51 Ben Yesu à là à bè: Bɔ́n ń yezi mà kɛnnɛɛ? Vǐa pì wèàla à bè: Rabi, má yezi ma wɛ́ɛ guu emɛ. 52 Ben Yesu bènɛ: Ǹ gá, ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé à n kɛ̃kɔ̃a. Zaa gwe gɔ̃ɔ à wɛ́ɛ guu è, ben à dàɔ zén.

11

Gbãakɛkpana Yesuzi Yerusalɛmu
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yoh 12:12-19)

1 Kɛ̀ aɔ̃ kà kĩi kɔ̃n Yerusalɛmuo, aɔ̃ kà Bɛtɛfage kɔ̃n Bɛtani kɛ̀ kú Kùkpɛ sǐsĩgɛɛzio, ben Yesu a ìbanɔ zǐ̀ gɔ̃ɔn plaa 2 à bèńnɛ: À gá lakutu kɛ̀ káɛ a aɛ kɛ̀kãa guu. Tó a gɛ̃ gɔ̃ɔ, é zaakinɛ bɔ̀rɔ e bàdɔna gwe, gbɛ̃kee e dia zikiro. À poro à suo. 3 Tó wà a la wà bè, bɔ́n ée kɛɛ gwe, à be Dii bé à yezi, eé ɛara à suo tia. 4 Ben aɔ̃ gàa aɔ̃ zaaki è bà dɔna kpɛɛlɛa bàazi. Kɛ̀ aɔ̃ɔe poroo, 5 ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛ gweenɔ ń lá wà bè: Bɔ́n ée kɛɛ zaaki pìo kɛ̀ ée poroo? 6 Aɔ̃ wèńla lán Yesu òńnɛ nà, ben wà ń tó aɔ̃ táo. 7 Aɔ̃ sù zaaki pìo Yesunɛ, aɔ̃ ń utanɔ kpàɛa, ben Yesu dìa. 8 Gbɛ̃nɔɔ e ń utanɔ kpaɛɛ zɛ́ guu pari, gbɛ̃kenɔ e lánɔ zɔ̃ɔ sɛ̃n aɔ̃ɔe kpaɛɛ dɔ. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ té aɛzĩnɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ té kpɛɛnɔɔ e wii lɛɛ wèe bee:

Ǹ gbãaa kɛ!
Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ kɔ̃n Dii tɔ́o ũ.
10 Luda aubarika da wa dezi Dauda kpata kɛ̀ èe bɔɔ gupu-
raaan.
Wà gbãakɛ kpázi ai ludambɛ.
11 Kɛ̀ Yesu kà Yerusalɛmu, à gɛ̃̀ Luda ua, ben à baabɔ píngi gwà
à lìgazi. Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ e gɛ̃ɛ kpén yãnzi, ben à bɔ̀ à gàa Bɛtani kɔ̃n a
ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ.

Kãkã lí kana kɔ̃n Yesu kuuna Luda uao
(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-22)

12 Kɛ̀ guu dɔ̀, aɔ̃ bɔ̀ Bɛtani, ben nɔaa e Yesu dɛɛ. 13 À kãkã lí è
kãaa à lá kù. Ben à gàa gwa ke tó à bɛɛ vĩ. Kɛ̀ à kà gwe, èe pɔ́ke
ero, sé à lánɔ, zaakɛ kãkã magurɔɔ e ká kɔ̀ro. 14 Ben à bè lí pìnɛ:
Gbɛ̃ke é n bɛɛ ble ziki dɔro. À ìbanɔ yã pì mà.

15 Kɛ̀ aɔ̃ kà Yerusalɛmu, Yesu gɛ̃̀ Luda ua guu, ben à pè
laayarinɔa kɔ̃n laalurinɔ à ń bɔɛ. À ɔɔlendekɛrinɔ teebunɔ kɔ̃n
pɔ̃tɛ̃ɛyarinɔ kìtanɔ yỳ̀pa à kwèńnɛ. 16 Èe we gbɛ̃ke a asoo sɛ̀ à
gɛ̃̀tɛo Luda ua guuro. 17 Ben à yã dà gbɛ̃nɔnɛ à bè: Wà kɛ̃̀ Luda
yãn wà bè: Ma kpé égɔ̃ dɛ aduakɛkpɛ ũ bori píngɪnɛ, ben á kɛ̀
gbɛ̃blerinɔ tò ũ. 18 Sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ yã pì mà,
ben aɔ̃ɔe zé wɛtɛɛ wà à dɛ. Aɔ̃ɔe vĩa kɛɛnɛ, zaakɛ à yãdannɛna
bɔ̀ baade píngi saɛ. 19 Kɛ̀ uusiɛ kɛ̀, ben Yesu kɔ̃n a ìbanɔ bɔ̀ɛ wétɛ
pì guu.

20 Kɛ̀ guu dɔ̀, aɔ̃ɔe gɛ̃tɛɛ, ben aɔ̃ kãkã lí pì è à gàga kɔ̃n a
kãsãao. 21 Ben à yã dɔ̀ Pitan, ben à bè Yesunɛ: Rabi, ǹ kãkã
lí kɛ̀ ń kà gwa, à kori kṳ̀. 22 Yesu wèńla à bè: Àgɔ̃ Luda náanɛ
vĩ. 23 Yãpuraan méɛ ooare, tó gbɛ̃ ò kpiii kènɛ à fɛɛ à a zĩnda sé
à zu sèbɛn, tó èe seka kɛ a nɔ̀sɛ guuro, tó à náanɛ vĩ kɛ̀ yã kɛ̀ à
ò pì é kɛ, eé kɛnɛmɛ. 24 Beee yãnzi méɛ ooare, tó ée adua kɛɛ,
yã kɛ̀ a à wéɛ kɛ̀ píngi, à diɛ à gĩakɛ á è kɔ̀, é sɔ̃ e. 25 Tó a fɛɛ ée
adua kɛɛ, tó á nɔ̀sɛ zaaa vĩ gbɛ̃keo, à kɛ̃nɛ, lɛ a De kɛ̀ kú musu a
durunnɔ kɛ̃are dɔ. 26 Tó ée gbɛ̃nɔ kɛ̃ sɔ̃ro, a De kɛ̀ kú musu é a
taarinɔ kɛ̃are sero.

Yesu gbekana a ikozi
(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

27 Ben aɔ̃ kà Yerusalɛmu. Lán Yesu e lili oo Luda ua guu nà,
sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ mɔ̀ 28 wà à là wà
bè: Iko kpareen néɛ yã kènɔ kɛɛo? Dé bé à n gba yã pì kɛna
iko? 29 Ben Yesu wèńla à bè: Yã mèn doon mé gbekaawa. À
wemala, mé iko kɛ̀ méɛ yã kènɔ kɛɛo oare. 30 À omɛ. Yaaya
gbɛ̃nɔ batisikɛna bɔ̀ Luda kiian yɔ́, ke gbɛ̃ntee kiiamɛ? 31 Ben
aɔ̃ yã gɔ̃̀gɔ̃ wà bè: Tó wa bè Luda kiiamɛ, eé wa la bɔ́yãnzin wée
Yaaya yã sírozi. 32 Tó wa bè gbɛ̃ntee kiiamɛ sɔ̃, tɔ̀! Aɔ̃ gbɛ̃nɔ vĩa

vĩ, zaakɛ gbɛ̃ píngi Yaaya annabikɛɛ sì. 33 Ben aɔ̃ wè Yesula wà
bè: Wá dɔ̃ro. Ben Yesu bèńnɛ: Ɛ̀ndɛ̃ mapi se, mɛ́ iko kɛ̀ mɛ́ɛ yã
kɛ̀nɔ kɛɛo oarero.

12

Geepi líkpɛ ayakɛrinɔ
(Mat 21:33-46, Luk 20:9-19)

1 Ben Yesu fɛ̀ɛ èe yãlɛɛkɔ̃zińnɛ à bè: Gbɛ̃ke bé à geepi líkpɛ bà
à kara lìgazi, à wɛ̀ɛ yɔ̀ geepi'ifɛ̃kii ũ à búdãkpagba dà, ben à bú
pì nà ayakɛrinɔnɛ ń ɔzĩ, ben à fɛ̀ɛ táo. 2 Kɛ̀ geepizɔ̃gurɔɔ kà, ben
à a zǐri zǐ ayakɛri pìnɔa, lɛ à a geepi bɛɛ pì sí. 3 Ben ayakɛri pìnɔ
à kǔ wà à gbɛ̀, aɔ̃ à gbàrɛ ɔkori. 4 Ben à ɛ̀ara à zǐri pãnde zǐ dɔ.
Ben aɔ̃ gbɛ̃ beee lɛ̀ a mìa aɔ̃ wí dàa. 5 A ɛ̀ara à gbɛ̃ pãnde zǐ dɔ,
ben aɔ̃ gbɛ̃ beee dɛ̀. Lɛn à gbɛ̃ pãndenɔ zǐ lɛ pari, wà ń gbɛ̃kenɔ
gbɛ̀ wà ń gbɛ̃kenɔ dɛ̀. 6 À négɔ̃gbɛ̃ mèn do yenzidee bé à gɔ̃nɛ sa,
ben à à zǐ zãa à bè: Aɔ̃é ma né yã da. 7 Ben ayakɛri pìnɔ bèkɔ̃nɛ:
Túbiblerin yè. À tó wà à dɛ, à túbi é gɔ̃ wa pɔ́ ũ. 8 Ben aɔ̃ à kǔ aɔ̃
à dɛ̀, ben aɔ̃ à gɛ̀ sɛ̀ wà bɔ̀o buraa guu. 9 Tɔ̀! Bɔ́n buradee pì é
kɛɛ? Eé mɔ́ à ayakɛri pìnɔ dɛdɛ à buraa pì na gbɛ̃ pãndenɔnɛ ń
ɔzĩ. 10 Ée Luda yã kɛ̀ kyó kɛroo?
Gbɛ̀ kɛ̀ kpɛ́borinɔ pã kpàzi
bé à gɔ̀ kpɛ́ gooda gbɛ̀ mìdee ũ.
11 Dii bé à beee kɛ̀,
ben à kɛ̀we yãbɔnsaɛ ũ.
12 Ben aɔ̃ zɛ́ wètɛ wà à kũ, zaakɛ aɔ̃ dɔ̀ kɛ̀ ń yãnzin à yãlɛkɔ̃zina
pì òzi, mɔde aɔ̃ vĩa kɛ̀ pariinɛ, ben aɔ̃ à tò gwe aɔ̃ tà.

Bɛ'ɔɔkpana Sizaa yã
(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

13 Ben wà Farisi kenɔ kɔ̃n Hɛrɔdu gbɛ̃nɔ zǐ Yesu kiia ɔ̃ndɔ̃ɔo,
lɛ wà à kũ a yã'ona guu. 14 Kɛ̀ aɔ̃ kà, ben aɔ̃ bènɛ: Dannɛri, wá
dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ yãpuradeen n ũ. Nɛɛ̀ gbɛ̃ wɛ́ɛ gwaro, nɛɛ̀ gbɛ̃ gwena
gwaro, nɛɛ̀ Luda zɛ́ dańnɛ súusu. À zɛ́ vĩ wà bɛ'ɔɔ kpá Sizaaɔ́, ke
à zɛ́ vĩro? Wà kpáan yɔ́, ke wàton kpáaro? 15 Yesu ń mɔnafikikɛɛ
dɔ̃ḿma, ben à bèńnɛ: Bóyãnzin ée ma yɔ̃ɔ ée gwaazi? À mɔ́ ɔɔ pì
dooo mà gwa. 16 Kɛ̀ aɔ̃ɔ kpàa, ben à bèńnɛ: Dé mì wɛ̃zãn yè kɔ̃n
à tɔ́o? Aɔ̃ wèàla wà bè: Siza pɔ́mɛ. 17 Ben Yesu bèńnɛ: À pɔ́ kɛ̀ dɛ
Siza pɔ́ ũ kpá Sizaa, à pɔ́ kɛ̀ dɛ Luda pɔ́ ũ kpá Ludaa. À yã bɔ̀ ń
saɛ.

Gènɔ fɛɛna yã
(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

18 Ben Sadusi kɛ̀ aɔ̃è be gènɔ è fɛɛroonɔ mɔ̀ Yesu kiia, aɔ̃ à
gbèka wà bè: 19 Dannɛri, Musa òwe a takada guu à bè, tó gbɛ̃
gà à a naɔ̃ tòn né'isai, à dãaro gyaanɔɔ pì sé, lɛ à né borii dato

a vɛ̀inɛ. 20 Tɔ̀! Dedɔ̃nkɔ́deenɔɔ kuu gɔ̃ɔn swɛɛplaa. Woru nɔɔ sɛ̀, ben à gà né'isai. 21 Ben Sabi nɔɔ pì sɛ̀ dɔ, ben à gà à nɔɔ pì tò né'isai. Ben Biɔ kɛ̀ lɛ dɔ 22 ai à gàa pé ń swɛɛplaadeea. Aɔ̃ píngi gà né'isai. Aɔ̃ píngi gbɛran nɔɔ pì gà se. 23 Gɛ̀nɔ fɛɛgurɔɔ zĩ aɔ̃ dé bé eégɔ̃ nɔɔ pì vĩi? Zaakɛ aɔ̃ gɔ̃ɔn swɛɛplaaa ń píngi aɔ̃ à dɔ̀ nɔɔ ũmɛ. 24 Ben Yesu wèńla à bè: A Luda yã̃ kɔ̃n a gbãaao dɔ̃sai yãnzin a sãsãziroo? 25 Tó gɛ̀nɔ fɛ̀ɛ, aɔ̃é nɔɔ séro, aɔ̃é zã̃ kɛro, weégɔ̃ kuu lán malaikanɔɔ kuu nà ludambɛmɛ. 26 Gɛ̀nɔ fɛɛna yã̃ musu, ée Musa takada kyó kɛroo? Gura kɛ̀ à gyanto yã̃ ɔ̀n Luda bènɛ ambe Ibraĩ kɔ̃n Isaakuo kɔ̃n Yakubuo Luda ũ. 27 Luda è kɛ gɛ̀nɔ Luda ũro, gbɛ̃ bɛ̃ɛnɔ Ludamɛ. A sãsã à kɛ̀ bíta.

Dokayã kɛ̀ dɛńlaa
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

28 Ludayãdannɛri kee kú gwe, à lɛokpakɔ̃a kɛ̀ aɔ̃ɔe kɛɛ mà. Kɛ̀ à è Yesu yã̃ wèńla maamaa, ben à sɔ̃̀zi à à là à bè: Dokayã̃ kparee bé à dɛ à kpaaanɔla píngii? 29 Yesu wèàla à bè: Yã̃ kɛ̀ dɛńlaan yè: Isarailinɔ à swã̃ kpá. Dii wa Ludan Dii ũ ado. 30 Ǹgɔ̃ ye Dii n Ludazi kɔ̃n nɔ̀sɛo do kɔ̃n n niniio píngi kɔ̃n n laasuuo píngi n gbãa lén. 31 À plaadeen yè: Ǹgɔ̃ ye n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̃̀ndi bà. Dokayã̃ kee dɛ beeenɔlaro. 32 Ben ludayãdannɛri pì bènɛ: Yã̃ maamɛ, dannɛri. N yãpuraa ò, n bè Luda mèn domɛ, à pãndee kuuro, sé àpi. 33 Yena Ludazi kɔ̃n nɔ̀sɛo do kɔ̃n n laasuuo píngi n gbãa lén kɔ̃n yena n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̃̀ndi bào dɛ sa'opɔ kɛ̀ wè ká tén à té kũla kɔ̃n sa'ona bori sãnda píngio. 34 Kɛ̀ Yesu è à yã̃ wèala kɔ̃n làakario, à bènɛ: Gɛ̃na kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu zãnyoro. Zaa gurɔ beeea gbɛ̃kee e gà à yãke laa dɔro.

Mɛsaya bori yã̃
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

35 Yesu ɛ̀ara èe yã̃ daańnɛ Luda ua guu, ben à gbɛ̃nɔ là à bè: À kɛ̀ dia ludayãdannɛrinɔ è be Dauda boriin Mɛsaya ũu? 36 Kɛ̀ Luda Nini dìdi Daudaa, à bè:
Dii bè ma diinɛ à vɛ̃ɛ a ɔplaazi
ai àgɔ̃ à ibɛɛnɔ káɛnɛ a gbá gĩzĩ.
37 Kɛ̀ Dauda bènɛ Dii, à kɛ̀ dia eégɔ̃ dɛ à borii ũ dɔɔ?

Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ mɔnafiki
(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Ben parii e à yã̃ maa pɔnnaao. 38 À yãdannɛna guu à bè: À làakari kɛ ludayãdannɛrinɔzi. Aɔ̃èɡɔ̃ ye tɛtɛnazi kɔ̃n uta ìsinɔ dana, lɛ wàgɔ̃ ì kpákpaaḿma yàranɔa. 39 Aɔ̃èɡɔ̃ wɛtɛɛ wà vɛ̃ɛ aduakɛkpɛ vɛ̃ɛki maaanɔ guu kɔ̃n zĩbaa vɛ̃ɛki maaanɔ. 40 Aɔ̃è adua gbàa kɛ lɛ gbɛ̃nɔ ń e yãnzi, ben aɔ̃è gyaanɔnɔ kpé síḿma. Aɔ̃ wéɛtãmma égɔ̃ pãsĩpãsĩ dɛ gbɛ̃ píngi póla.

Gyaanɔ takaasidee gbaa
(Luk 21:1-4)

41 Ben Yesu vɛ̃ɛ Luda ua guu ɔɔdakii aɛ, èe gbɛ̃nɔ gwaa lán
aɔ̃ɔe ɔɔ daan nà. Ɔɔde sànɔɔ e ɔɔ bíta daan. 42 Ben gyaanɔ
takaasidee mɔ̀ à kɔbɔ plaaa dàn, èe ká sue doro. 43 Ben Yesu a
ìbanɔ kàkɔ̃a à bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, gyaanɔ takaasidee
kɛ̀ ɔɔ dà ɔɔdakii guu dɛ gbɛ̃ píngila. 44 Zaakɛ aɔ̃ ɔɔ sà guun aɔ̃ bɔ̀n
wà kàn ń píngi. Nɔgbɛ̃ kɛ̀ sɔ̃, à takaasikɛɛ guun pɔ́ kɛ̀ à vĩ à pɔ́
bleon à dàn píngi.

13

Yerusalɛmu yakana kɔ̃n andunayãagurɔ sèedanɔ
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

1 Kɛ̀ Yesu e bɔɔ Luda ua guu, à ìbanɔ doke bènɛ: Dannɛri, ǹ
gwa lán wà kpɛ́ maaa kɛ̀ takanɔ bò nà kɔ̃n gbɛ̀ maaa kɛ̀ takanɔ.
2 Ben Yesu bènɛ: N kpɛ́ ìsi kènɔ è píngió? Gbɛ̀ kee kú guu kɛ̀ kɛ̀
weé tó dikɔ̃aro, weé gboro píngimɛ.

3 Yesu vɛ̃ɛna Kùkpɛ sǐsĭgɛɛzi aɛdɔkɔ̃ana kɔ̃n Luda uao, ben
Pita kɔ̃n Yemisio kɔ̃n Yohanao kɔ̃n Anduruo à gbèka gusaɛ wà
bè: 4 Ǹ owe, bɔrɛn yã kènɔ é kɛɛ? Bɔ́ bé eégɔ̃ dɛ à píngi kɛgurɔ
sèeda ũu? 5 Ben Yesu bèńnɛ: À làakari kɛ, àton tó wà a sãsãro.
6 Weé mɔ́ pari ma tɔ́o, aɔ̃égɔ̃ bee Mɛsayan ń ũ aɔ́ gbɛ̃nɔ sãsã
pari. 7 Tó a zǐnɔ baaru mà kɔ̃n à wàpeo, àton bídi kɛro. Sé
beeenɔ kɛ, mɔde anduna yãana kpé. 8 Bori kɔ̃n boriio é fɛɛkɔ̃zi,
lɛmɛ dɔ bùsu kɔ̃n bùsuo. Tɔɔtɛ nigãnigãna égɔ̃ kú gukenɔn kɔ̃n
nɔaao. Yã beeenɔn nɔ̀wãwã naana ũ.

9 À làakari kɛ. Weé a kũkũ wà a na yãkpaɛkɛrinɔnɛ ń ɔzĩ, weé
a gbɛ̃gbɛ̃ aduakɛkpɛnɔ guu. Weé a zɛ bùsu gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n kínanɔ
aɛ ma yãnzi, lɛ àgɔ̃ dɛńnɛ ma sèedadeenɔ ũ. 10 Sé wà ma baaru
nna waazi kɛ bori píngi ma gĩa. 11 Tó wà gàaao yãkpaɛkɛkiia,
àton gĩakɛ à yã kɛ̀ é o damu kɛro. Yã kɛ̀ Ludaa dàare a lén gurɔɔ
mɔ̀an à o, zaakɛ ámbe é yã oro, Luda Ninimɛ. 12 Vǐi kɔ̃n dãaronɔ
é kɔ̃ kpáḿma wà dɛ. Denɔ é bɔ ń néno kpɛɛ. Néno é bɔ ń denɔ kɔ̃n
ń danɔ kpɛɛ wà ń dɛ. 13 Gbɛ̃ píngi é zaagu ma yãnzi, mɔde gbɛ̃
kɛ̀ zɛna gbãa ai à gurɔ léa é mìsina e.

14 Tó a tɛ̃ guyakari è guu kɛ̀ dɛ àgɔ̃ kúnlo, kyókɛri gɔ̃ dɔ̃, gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yudeanɔ bàa sí wà mì pé kpiiinɔa. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ kú a
kpɛ́ musu tón pita à gɛ̃ kpɛ́ guu à póke sɛ́ à bɔoro. 16 Gbɛ̃ kɛ̀
kú buraa tón liara bɛ à a uta séro. 17 Wãiyoo nɔ̀sindadeenɔ
kɔ̃n nédandeenɔ gurɔ beeea. 18 À adua kɛ lɛ yã pì tón kɛ buusiɛ
gurɔro, 19 zaakɛ wéɛtãmma égɔ̃ kuu gurɔɔ pìnɔa. Zaa gurɔɔ kɛ̀
Luda anduna kɛ̀ ai gbàa à taka e kɛro, eé sɔ̃ kɛ zikiro. 20 Tó Dii
e gurɔɔ pìnɔ lagoro, lɛ gbɛ̃ke é bɔro. Mɔde à gurɔɔ pìnɔ làgo a
gbɛ̃ kɛ̀ à ń sénɔ yãnzimɛ.

Gbɛ̃ntee Né suna
(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

21 Gurɔ beeea tó gbɛ̃ke bèare, à Mɛsaya gwa kɛ̀ kesɔ̃ à Mɛsaya gwa kãaa, àton síro. 22 Zaakɛ Mɛsaya ɛgɛɛnɔ kɔ̃n annabi ɛgɛɛnɔ é mɔ́ wà sèedanɔ kɔ̃n dabudabuyãnɔ kɛ, lɛ wà gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sénɔ sãsão, tó eé sí kɛ. 23 À làakari kɛ. Ma gĩakɛ ma yã píngi òare zaa káaku kɔ̀.

24 Gurɔɔ pìnɔ wéɛtãmma gbɛra ɔfãntɛ̃ é sia kũ, mɔvura é í kɛro, 25 sɔsɔnɛnɔ é woro ludambɛ, gbãaa kɛ̀ aɔ̃ kú musunɔ é nigã, 26 gbasa wà Gbɛ̃ntee Né suna e ludambɛ luguun kɔ̃n gbãa bítao kɔ̃n gakuio. 27 Eé a malaikanɔ zĩ, lɛ aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ à ń sénɔ kakɔ̃a anduna gooda siigɔ̃ɔa, zaa anduna léa ai ludambɛ léa.

28 À yã dada kãkã lía. Tó à gãnɔ í kpàkpa èe lá bɔ̀rɔ paa, á dɔ̃ kɛ̀ guwãagurɔɔ kà kĩi. 29 Lɛmɛ sɔ̃, tó á è yã pìnɔɔ e kɛɛ lɛ, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ à suna kà kĩi, à kú kpɛɛlɛa. 30 Yãpuraan méɛ ooare gurɔɔ kɛ̀ gbɛ̃nɔ é gɛ̃tɛro ai yã pìnɔ gá kɛo píngi. 31 Musu kɔ̃n tɔɔtɛo é gɛ̃tɛ, mɔde ma yãnɔɔ gɛ̃tɛna vĩro.

32 Gbɛ̃kee à gurɔɔ ke à gurɔ zaka dɔ̃ro, baa malaika kɛ̀ aɔ̃ɔ kú musunɔ ke Luda Né, sé De Luda. 33 À làakari kɛ, a wéɛ gɔ̃ dɔ, zaakɛ á dɔ̃ gurɔɔ kɛ̀ eé suro. 34 À dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ èe gaa wétɛa bà. À a bɛɛ tò a zĩkɛrinɔnɛ baade kɔ̃n a zĩio, ben à bè a gudãkparinɛ a wéɛ gɔ̃ dɔ. 35 Apinɔ sɔ̃, á dɔ̃ gurɔɔ kɛ̀ bɛdee é suro, uusiɛn yoo, lezãndon yoo, kolɛzuon yoo, ke gudɔnao. Beee yãnzi a wéɛ gɔ̃ dɔ, 36 lɛ àton su kãndo à a le, ée ii ooro yãnzi. 37 Yã kɛ̀ méɛ ooare méɛ oo baade píngineme, a wéɛ gɔ̃ dɔ.

14

Lékpakɔ̃sɔ̃na Yesuzi
(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53)

1 Banla zĩbaa kɔ̃n Burɛdi Sése'ɛzɛ̃sai zĩbaao gɔ̃ gurɔ plaa, ben sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔɔ e zé wɛtɛɛ ɔ̃ndɔ̃ɔo wà Yesu kũ wà dɛ. 2 Zaakɛ aɔ̃ bè: Wàton kɛ zĩbaa zĩro, lɛ gbɛ̃nɔ tón zɔka káro yãnzi.

Nɔ́si gũ nna kuna Yesu mìa
(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

3 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu kú Bɛtani, Simɔ kusu bɛ, èe pɔ́ blee gɛɛkɛsɛkɛna, ben nɔgbɛ̃ ke sɔ̀zi à gbaaa néngo kɛ̀ nósi gũ nna bori maa ɔɔdee kú à guu kũna. Ben à gbaaa pì waa è, à nósi pì kù Yesu mìa. 4 Gbɛ̃kenɔ kú gwe, aɔ̃ pɔɔ fɛ̀ɛ wà bè: Bɔ́n nósi pì laalaakɛna ũu? 5 Weé fɔ̃ wà yá dɛ kondogi wàa do kpé basɔɔroola wà à ɔɔ kpá takaasideenɔa. Ben aɔ̃ léfɔtɔɔ kà nɔgbɛ̃ pìzi. 6 Ben Yesu bè: À à tó gwe. Bɔ́yãnzin ée ĩa daaazi? À zĩ maaa kèmɛmɛ. 7 Takaasideenɔ égɔ̃ kúao gurɔ píngi, gurɔɔ kɛ̀ á yezi, é fɔ̃ à kɛńnɛ. Mapi sɔ̃ mégɔ̃ kúao gurɔ píngiro. 8 À kɛ̀ a gbãa

lémmɛ, à gĩakɛ à nósi kù ma mèa lɛ à ma gè kɛomɛ. 9 Yãpuraan méɛ ooare, guu kè wèe ma baaru nna waazi kɛɛn anduna guu píngi, weégɔ̃ yã kè nɔgbɛ̃ pì kè oo à dɔngu yãnzi.

Yudasi bɔna Yesu kpɛɛ
(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

10 Beee gbɛra gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke kè wè benɛ Yudasi Isikariɔti gàa sa'orikinɔ kiia, lɛ à Yesu kpáḿma. 11 Kè aɔ̃ à yã mà, ben aɔ̃ pɔɔ kè nna, ben aɔ̃ lé gbɛ̃nɛ kè weé ɔɔ kpáa. Ben èe zé wɛtɛɛ à Yesu kpáḿma.

Banla póble kɛkɛna
(Mat 26:17-25, Luk 22:7-14, 21-23, Yoh 13:21-30)

12 Burɛdi Sésɛ'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaa gurɔ káakudee zĩ kè wè Banla sãnɛ bɔ̀rɔ kòto kpá, Yesu ìbanɔ à là wà bènɛ: Mán ń yezi wà gá kɛkɛnnɛ ǹ Banla pó blen? 13 Yesu gɔ̃ɔn plaaa zì a ìbanɔ té à bèńnɛ: À gá wétɛ guu. Gɔ̃gbɛ̃ ke é daalɛ à í sɛna kɔ̃n looo. À tézi 14 ai ua kè eé gɛ̃n. À o ua pì bɛdeenɛ, dannɛri bè mán a pitakii kún, guu kè é Banla pó blen kɔ̃n a ìbanɔo? 15 Eé kpé musu bíta kè wà kɛ̀kɛ ɔdɔaare. À póbleyã kɛkɛwe gwe. 16 Yesu ìba pìnɔ dà zén, aɔ̃ gɔ̀ wétɛ pì guu, ben aɔ̃ɔ è lán à òńnɛ nà. Ben aɔ̃ Banla póbleyã kɛ̀kɛ gwe.

17 Kè uusiɛ kè, ben Yesu gàa gwe kɔ̃n a gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa pìnɔ. 18 Kè aɔ̃ vɛ̃̀ɛ wèe pó blee, ben à bè: Yãpuraan méɛ ooare, a gbɛ̃ mèn doo kè wée pó blee lɛdoo é ma kpáḿma. 19 Aɔ̃ nɔ̀sɛ yàka, ben aɔ̃ɔe à laa doodo: Asa mámbeeroo? 20 Ben à bèńnɛ: A gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke kè wée pó blee taa guu lɛdomɛ. 21 Gbɛ̃ntee Né é kpá guuzi lán à kɛ̃na a yã musu nà, mɔde wãiyoo gbɛ̃ kè eé bɔ Gbɛ̃ntee Né kpɛɛ pì. Eé kɛ sɛ̀ɔ adeenɛ tó wèe à i yãro.

Dii póblee
(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

22 Kè aɔ̃ɔe pó blee, Yesu burɛdi sè à aubarika dàn, ben à lìkɔ̃rɛ à kpà a ìbanɔa à bè: À sí, ma mèn yè. 23 Ben à togoo sè à aubarika dàn à kpàḿma, ben aɔ̃ɔ mì ń píngi. 24 Ben à bèńnɛ: Ma arun yè, Luda bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃ pariinɔ aru ũ, kè eé bɔɛmaa. 25 Yãpuraan méɛ ooare, mé geepi'i mi gĩa dɔro ai kpata kè bɔ̀ Luda kiia gá bɔo gupuraaa, gbasa mà à dufu mi sa. 26 Kè aɔ̃ lè sì, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ wà gàa Kùkpɛ sɛ̀lsĩgɛɛzi.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yã kè Pita é kɛ
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38)

27 Ben Yesu bèńnɛ: A píngi é fuma, zaakɛ wà kɛ̃̀ Luda yãn wà bè: Mé sãdãri lé, sãanɔ é fãakɔ̃a. 28 Mɔde ma fɛɛna gbɛra mé dɔare aɛ gana Galili. 29 Ben Pita bènɛ: Baa tó aɔ̃ fù ń píngi, mé

furo. 30 Ben Yesu bènɛ: Yãpuraan méɛ oonnɛ, gwãavĩa ai koo gɔ̃ gá lé zu gɛ̃n plaa, né lé sémazi gɛ̃n aagɔ̃. 31 Ben Pita bè mámmam: Baa tó mé gà mà ganyo, mé lé sénzi zikiro. Ben aɔ̃ɔ ò lɛ se ń píngi.

Yesu aduakɛna zaa Gɛtɛsɛmani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)

32 Aɔ̃ kà guu kɛ̀ wè be Gɛtɛsɛmani, ben Yesu bè a ìbanɔnɛ: À vɛ̃ɛ kɛ̀ ai mà gá adua kɛ. 33 À Pita kɔ̃n Yemisio kɔ̃n Yohanao sɛ̀ à gàańyo. Sósobi à kṵ̀ à nɔ̀sɛyɔgɔ sì. 34 Ben à bèńnɛ: Ma pɔɔ sia kṵ̀ maamaa ai gaa lézĩ. À zɛ kɛ̀ à itɛ̃ kɛ. 35 Kɛ̀ à gàa aɛ féte, ben à kùɛ tɔɔtɛ à adua kɛ̀ tó eé sí kɛ, gurɔ zaka pì gɛ̃tɛala. 36 À bè: Baa, ma De, baabɔ píngi è sí kɛnnɛ. Ǹ togo'i kɛ̀ síma, mɔde èe kɛ yã kɛ̀ má yezinlo, sé kɛ̀ ń yezi. 37 Ben à lìara à sù à a ìbanɔ lè, aɔ̃ɔe ii oo. Ben à bè Pitanɛ: Simɔ, néɛ ii oon yɔ́? Néɛ fɔ̃ n itɛ̃ kɛ̀ baa awa doroo? 38 À itɛ̃ kɛ àgɔ̃ adua kɛɛ lɛ àton fu yɔ̃agwanaaro yãnzi. Ninii yezi, mɔde mè busɛ. 39 À lìara à gàa adua kɛ, ben à yã dɔ̃nkɔ̃ pì ò dɔ. 40 Kɛ̀ à lìara à sù à ń lé, aɔ̃ɔe ii oo, zaakɛ aɔ̃ɔe imioo dɛdɛɛ. Aɔ̃ dɔ̃ dian weé yã onɛ nàro. 41 À suna gɛ̃n aagɔ̃deeo à bèńnɛ: Ée ii oo, ée kámma boo ai tian yɔ́? À mɔ̀ lɛ. Gurɔɔ kà sa. À gwa, wà Gbɛ̃ntee Né kpà durunkɛrinɔa. 42 À fɛɛ wà gá. Gbɛ̃ kɛ̀ ma kpaḿma pì e mɔɔ fá.

Yesu kũna
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yoh 18:3-12)

43 Kɛ̀ à kpé èe yã pì oo, ben Yudasi à gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke mɔ̀ kɔ̃n pariio, aɔ̃ɔ fɛ̃ɛdaanɔ kṵ̃kṵ̃na kɔ̃n gònɔ. Aɔ̃ bɔ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kiia. 44 Bɔnkpɛɛdee pì sɔ̃ sèeda òńnɛ à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ mé lé péa, àmbe gwe. À à kṵ̃ gbãa à táo. 45 Ben à mì pè Yesua gɔ̃ɔ à bènɛ: Rabi! Ben à lé pèa. 46 Ben wà ɔ pèɛ Yesua wà à kṵ̀ gíngin. 47 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna gweenɔ doke a fɛ̃ɛdaa wòto à sa'oriki ìsi zĩ̀ri ke lèo à à swã gò. 48 Ben Yesu bèńnɛ: Kpãi wéɛdewɛn ma ṵ̃, kɛ̀ a mɔ à ma kṵ̃ kɔ̃n fɛ̃ɛdaanɔ kɔ̃n gònɔɔ́? 49 Mɛɛ̀gɔ̃ kúao Luda ua lán guu e dɔɔ nà, mɛɛ̀gɔ̃ yã daaare, ée ma kũro. Mɔde sé yã kɛ̀ wà kɛ̃̀ Luda yãn papa. 50 Ben à ìbanɔ bàa lè ń píngi aɔ̃ à tòn.

51 Gɔ̃kparɛ kee tézi à póke danaro, táaru bisan à kùala. Kɛ̀ wà à kṵ̀, 52 ben à bɔ̀ ń ɔzĩ à a bisa tòńnɛ gwe à bàa sì à tà bũu.

Yuda gbãadeenɔ yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yoh 18:13-14, 19-24)

53 Ben aɔ̃ gàa Yesuo sa'oriki ìsi bɛ. Sa'orikinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kàkɔ̃a gwe ń píngi. 54 Pita té à kpɛɛ kãaa ai à gàa à gɛ̃ sa'oriki ìsi bɛ ua guu. À vɛ̃ɛ gwe, èe té kpákpaa kɔ̃n dogarinɔ lɛdo. 55 Sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda yãkpaɛkɛrinɔ ń píngi

e sèeda wɛtɛɛ Yesuzi wà à dɛ, ben aɔ̃ɔe ero. 56 Wà ɛgɛyã dìdia
pari, mɔde aɔ̃ yãkee e kɔ̃ séro. 57 Ben gbɛ̃kenɔ fɛɛ wà ɛgɛyã dìdia
wà bè: 58 Wá mà à bè é Luda kpé kè gbɛ̃ntee bò wí é à pãnde
bo gurɔ aagɔ̃ɔ dagura kè gbɛ̃ntee e boro. 59 Baa kɔ̃n beeeo aɔ̃
yã e kɔ̃ séro. 60 Ben sa'oriki ìsi fɛɛ à zè ń aɛ à Yesu gbèka: Ń
yãke vĩ ǹ weńlaroo? Yã kè wèe didiimmaa kè dɛ diaa? 61 Yesu
yĩtɛ kpɛ̃ èe yãke weàlaro, ben sa'oriki ìsi pì èara à à gbèka: Ḿbe
Mɛsaya, Luda Aubarikade Né ṹ? 62 Ben Yesu bè: Mámbe à ũ.
É Gbɛ̃ntee Né e vɛ̃ɛna Gbãapingide ɔplaazi, bensɔ̃ é à suna e
ludambɛ luguun. 63 Ben sa'oriki ìsi pì a utanɔ gà à kɛ̃ à bè: À
kè dia wée sèedade pãnde kenɔ wɛtɛɛ dɔee? 64 Á mà lán à dɔkè
Ludao nà. Yã kpareen a zɛo tiaa? Ben aɔ̃ yã dààla ń píngi aɔ̃ bè
wà à dɛ. 65 Ben gbɛ̃kenɔ fɛɛ wà lóu sùa. Ben wà pɔ́ yìnɛ à uua,
wèe à lélɛɛ ɔkũo wèe beenɛ: Ǹ annabikɛyã o ǹ gbɛ̃ kè n lɛɛ o.
Ben dogarinɔ à kǔ aɔ̃ à swãn kɛ̀kɛ.

Pita lésɛna Yesuzi
(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18, 25-27)

66 Pita kú ua guu gĩzĩ, ben sa'oriki ìsi zɔ̀nɔkparɛnɔ doke mɔ̀
gwe. 67 Kɛ̀ à Pita è èe té kpákpaa, ben à wéɛ pèa à bènɛ: Mpi sɔ̃
nɛèngɔ̃ kú lɛdo kɔ̃n Yesu Nazarɛtiomɛ. 68 Ben à lé sɛ̀ à bè: Má à
dɔ̃ro, méɛ yã kè néɛ oo dɔ̀rɔ dɔ̃ro. Ben à fɛɛ à gɛ̃ gãnun. 69 Kɛ̀
zɔ̀nɔkparɛ pì à è gwe dɔ, ben à ò gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ zɛna gweenɔnɛ à bè:
Aɔ̃ gbɛ̃ mèn doon yè. 70 Ben Pita lé sɛ̀ dɔ. Kɛ̀ à kè saa féte, gbɛ̃ kè
aɔ̃ɔ zɛna gweenɔ bè Pitanɛ: Yãpuramɛ aɔ̃ gbɛ̃ doon n ũ, zaakɛ
Galili gbɛ̃n n ũ. 71 Ben à fɛɛ à e a zĩnda kà à la dà à bè: Má gbɛ̃ kè
ée à yã oo pì dɔ̃ro. 72 Zaa gwe gɔ̃ɔn koo lé gɛ̀n plaadee zù, ben
yã kè Yesu ò dɔ Pitan, kɛ̀ à bè, ai koo gɔ̃ gá lé zu gɛ̀n plaa, eé lé
séazi gɛ̀n aagɔ̃. Ben à nà ɔ́ɔdɔnaa.

15

Pilati yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Mat 27:1-2, Luk 23:1-5, Yoh 18:28-38)

1 Kɛ̀ guu dɔ̀ gɔ̃ɔ sa'orikinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ
kɔ̃n gbãadeenɔ ń píngi yã gɔ̀gɔ̃, ben aɔ̃ Yesu yì aɔ̃ gàa wà à nà
Pilatinɛ a ɔzĩ. 2 Ben Pilati à là à bè: Ḿbe Yudanɔ kína ṹ? Yesu
wèàla à bè: Lɛn ń ò lɛ. 3 Sa'orikinɔɔ e yã didiia, 4 ben Pilati à là
dɔ: Né yãke oroo? Yã kè wèe didiimmaa ma fá! 5 Mɔde Yesu e
yãke weńlaro, ben yã pì bɔ̀ Pilati saɛ.

Yãdana Yesula
(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yoh 18:39-19:16)

6 Banla zĩbaa zĩ wè pisinanɔ doke kɛ̀ gbɛ̃nɔ à wéɛ kè gbarɛńnɛ.
7 Gurɔɔ mɔa sɔ̃ gbɛ̃kee kú kpésiaan wè be Baraba. À kú kɔ̃n gbɛ̃
gaabudee kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃ dènɔo. 8 Ben parii sɔ̀ Pilatizi aɔ̃ wéɛ kɛa à

kɛ lán è kɛ́ńnɛ nà. 9 Ben Pilati ń lá à bè: Á yezi mà Yudanɔ kína
gbarɛaren yɔ́? 10 Zaakɛ à dɔ̃ kɛ̀ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kɛ̀ sa'orikinɔɔ vĩ kɔ̃n
Yesuo yãnzin wà à kpàawazi. 11 Ben sa'orikinɔ gbɛ̃nɔ làakari fɛ̀ɛ,
lɛ aɔ̃ o Pilatinɛ à Baraba gbarɛńnɛ. 12 Ben Pilati ń lá à bè: Bɔ́n á
yezi mà kɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ eè be Yudanɔ kínao tiaa? 13 Ben aɔ̃ wii lɛ̀
wà bè: Ǹ à pá lía! 14 Ben Pilati bɛ́ńnɛ: À kɛ̀ diaa? Bɔ́ dàn à kɛ̀?
Ben aɔ̃ wii lɛ̀ wà kàara wà bè: Ǹ à pá lía! 15 Pilati yezi à gbɛ̃nɔ
pɔnnaa wɛtɛ, ben à Baraba gbàrɛńnɛ. À Yesu kpà sozanɔa aɔ̃ à
gbɛ̃ flǎo aɔ̃ à pá lía.

Yesu fabona
(Mat 27:27-31, Yoh 19:2-3)

16 Ben soza pìnɔ gàao bùsu gbɛ̃nsi pì bɛ, ben aɔ̃ ń gãli kàkɔ̃a
píngi. 17 Aɔ̃ gumusu tɛ̃aa dànɛ, ben aɔ̃ lɛ̀ fùra tǎ aɔ̃ɔ kùnɛ. 18 Ben
aɔ̃ɔe ì kpaaa wà bè: Fɔɔ Yudanɔ kína! 19 Aɔ̃ɔe à lɛɛ gòo a mìa aɔ̃ɔe
lóu suua, aɔ̃ɔe kuɛɛ ń kosooa wèe mì síɛɛnɛ. 20 Kɛ̀ aɔ̃ à fabò wà
yǎa, ben aɔ̃ gumusu tɛ̃aa pì gòàla aɔ̃ à zĩnda pókãsãa dànɛ. Ben
aɔ̃ bɔ̀o wèe gaa à pá lía.

Yesu pana lía
(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yoh 19:17-27)

21 Kɛ̀ aɔ̃ɔe gaa, Sirɛni gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Simɔ bɔ̀ lakutu kea èe
suu wɛ́tɛ guu, ben aɔ̃ gã nàa à Yesu líkpansɛ́. Àmbe Alɛsanda
kɔ̃n Rufuo de ũ. 22 Ben aɔ̃ gàa Yesuo guu kɛ̀ wè be Gɔgɔta kɛ̀
bè mìwatorokii. 23 Ben aɔ̃ geepiwɛ̃ɛ kɛ̀ wà yǎkɔ̃tɛ kɔ̃n ɛ̃zɛ̃o dɔ̀nɛ,
mɔde èe miro. 24 Kɛ̀ aɔ̃ à pà lía, ben aɔ̃ à pókãsãanɔ kpàatɛtɛ wà
kàɛ, ben aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀ lán aɔ̃ baade é sɛ́ nà. 25 Aɔ̃ à pà lía mɔ̀
kɛ̃ndomɛ. 26 Wà yã̀ kɛ̀ wà dìa kɛ̃̀ wà nà lía à mìla wà bè:

Yudanɔ kína.

27 Wà kpãi wɛ́ɛdewɛnɔ pà lía à saɛ gwe dɔ gɔ̃ɔn plaa, gbɛ̃ doo à
ɔplaazi, gbɛ̃ doo à ɔzɛɛzi. 28 Lɛn yã̀ kɛ̀ wà kɛ̃̀ Luda yãn pàpa lɛ
kɛ̀ wà bè: Wà à kàkɔ̃a kɔ̃n dàkɛrinɔ.

29 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe gɛ̃ɛ zɛ́la gweenɔɔ e ń mì kɛɛ degũdegũ, aɔ̃ɔe
à sɔ̃sɔ̃ɔ wà bè: Ɛhɛ̃! Mmɔn kɛ̀ n bè né Luda kpé wí ǹ ɛara ǹ
bo gurɔ aagɔ̃ɔ daguran gweroo? 30 Ǹ n zĩnda mì sí ǹ pita lía!
31 Lɛmɛ dɔ sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔɔ e à faboo lɛ wà bè:
À gbɛ̃ pãndenɔ mì sì, mɔde eé fɔ̃ à a zĩnda mì síro. 32 Tó Mɛsaya,
Isarailinɔ kína pìta lía tia wà e, wé à náanɛ kɛ. Ben gbɛ̃ kɛ̀ wà ń
pá lía lɛdoonɔɔ e à sɔ̃sɔ̃ɔ dɔ.

Yesu gana
(Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30)

33 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ kà mìdangura, ben gusiaa dà bùsu pìla píngi ai
fãantɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃. 34 Fãantɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃n Yesu wii lɛ̀ gbãngbãn à bè:
Ɛloi, Ɛloi, lɛma sabatani! Beee bè: Ma Luda, ma Luda, à kɛ̀ dia
n ma ton? 35 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna gwe kenɔ yã̀ pì mà, ben aɔ̃ bè: À

ma, èe Ilia sísii. 36 Ben gbɛ̃ke bàa lè à gàa à sabo sè à dà geepiwɛ̃ kpɑ̀kpã guu, à fɪ̃fɪ̃ kapaa, ben à dɔ̀ Yesunɛ à mi. Ben à bè: À zɛ gĩa wà gwa tó Ilia é mɔ́ à à pita. 37 Yesu wii gbãaa lè à wɛ̃ndi tà. 38 Ben Luda kpé lábure kɛ̀kɔ̃rɛ plaa bɔna musu suna gĩzĩ. 39 Kè sozanɔ gbɛ̃nsi kè zɛ Yesu aɛ gwee è lán à gà nà, ben à bè: Yãpuramɛ Luda Nén gbɛ̃ kè ũ. 40 Nɔgbɛ̃ kenɔ kú gwe dɔ aɔ̃ɔe guu gwaa kãaa. Ń tén Mariama Magadalɛni kún kɔ̃n Mariamao Yemisi Néngo kɔ̃n Yusufuo da kɔ̃n Salomɛo. 41 Gurɔɔ kè Yesu kú Galili, aɔ̃mbe aɔ̃ègɔ̃ tézi wàgɔ̃ à ĩan ká. Nɔgbɛ̃ pãndenɔ kú gwe dɔ pari kè aɔ̃ gàao Yerusalɛmu lɛdo.

Yesu vĩ̃na
(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42)

42 Azuma zĩ uusiɛ. Kè wèe kámmabogurɔ soru kɛɛ, 43 Yusufu Arimatea gbɛ̃ mɔ̀. Gbɛ̃ tódeemɛ Yuda gbãadeenɔ té. Àmɔ sɔ̃ɔ e kpata kè bɔ̀ Luda kiia dãa. À kùgbãaa kè à gàa Pilati kiia à Yesu gè gbèkaa. 44 Kè Pilati mà Yesu gĩakɛ à gà kɔ̀, à bɔ̀ à saɛ. Ben à sozanɔ gbɛ̃nsi sìsi à à là tó Yesu gà kɔ̀. 45 Kè Pilati gbɛ̃nsi yã pì mà, ben à Yusufu gbà zé à gè pì sé. 46 Ben Yusufu gàa à táaru bisa lù, ben à gàa à à gè pìta lía à bisa pì fɪ̃fɪ̃a. À à dà gbèwɛɛ kè wà sɔ̀ mira ũu guu, ben à gbè gbɛ̃ntɛ̃ gbegere pà à tàta wèɛ pìlɛ. 47 Mariama Magadalɛni kɔ̃n Mariama Yusufu dao è gura kè wà Yesu gè pì dàɛn.

16

Yesu fɛɛna gaan
(Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10)

1 Kámmabogurɔ yãanao uusiɛ Mariama Magadalɛni kɔ̃n Mariama Yemisi dao kɔ̃n Salomɛo nósi gũ nnaa lù, lɛ wà gá wà kú Yesu mèa. 2 Azumanɛngo zĩ kɔngɔ idɛ'idɛ aɔ̃ bɔ̀ wèe gaa mira pì kiia. 3 Aɔ̃ kɔ̃ là zén wà bè: Dé bé eé gbè mɔ̀ gbegere pá à guowe mira léa sɔ̃ɔ? 4 Zaakɛ gbè pì bíta maamaa. Kè aɔ̃ wɛ́ɛ sè wà gwà, ben aɔ̃ɔ è wà gbè pì gbegere pà wà gùo mira pì léa. 5 Kè aɔ̃ gɛ̃ mirawɛɛ pì guu, ben aɔ̃ gɔ̃kparɛ ke è vɛ̃ɛna ɔplazi à utagyaba puraa dana. Ben aɔ̃ kè gìri. 6 À bèńnɛ: Àton kɛ gìriro, Yesu Nazarɛti kè wà pà lían ée wɛtɛɛroo? À fɛ̀ɛ, à kú kèro. À guu kè wà à dàɛn gwa, 7 é gá à o à ìbanɔnɛ kɔ̃n Pitao kè èe dɔɔńnɛ aɛ gana Galili. Gwen aɔ̃é à en lán à òńnɛ nà. 8 Aɔ̃ɔe lugalugaa yã pì bɔ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ bɔ̀ miran aɔ̃ bàa lè. Aɔ̃ɔe yãke o gbɛ̃kenɛro kè vĩa ń kũ yãnzi.

Yesu bɔ à mɔna a ìbanɔzi
(Mat 28:9-20, Luk 24:13-49, Yoh 20:11-23, Zĩr 1:6-8)

9 Kè Yesu fɛ̀ɛ Azumanɛngo zĩ kɔngɔ idɛ'idɛ, à a zĩnda ɔ̀dɔa Mariama Magadalɛninɛ káaku. Nɔgbɛ̃ pì guun Yesu pè zĩn mèn

swɛɛplaaanɔa. 10 Ben nɔgbɛ̃ pì gàa à ò gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kúo yãanɔnɛ. Aɔ̃ nɔ̀sɛ yakana wèe ɔ́ɔ dɔɔ. 11 Kɛ̀ aɔ̃ɔ mà kɛ̀ Yesu kú wɛ̃̀ndio ai nɔgbɛ̃ pì à è wɛ́ɛo, aɔ̃ɔe síro.

12 Beee gbɛra gurɔɔ kɛ̀ ń gɔ̃ɔn plaaanɔɔ té zé guu aɔ̃ɔe gaa wɛ́tɛ guu, à bɔ̀ à mɔ̀ńzi lán gbɛ̃ pãnde bà. 13 Kɛ̀ aɔ̃ lìara wà sù, aɔ̃ɔ ò gbɛ̃ kpaaanɔnɛ, mɔde aɔ̃ɔe ń yã síro. 14 Zãazãa à bɔ̀ à mɔ̀ a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛdoonɔzi kɛ̀ aɔ̃ɔe pó blee. Ben à kpɛ̀kɛ̃́ńzi ń swãgbãa yãnzi, zaakɛ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛro bensɔ̃ aɔ̃ɔe gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ à è kɛ̀ à fɛɛnɔ yã síro. 15 Ben à bèńnɛ: À gá anduna gu píngia à ma baaru nnaa kpá gbɛ̃nɔnɛ ń píngi. 16 Gbɛ̃ kɛ̀ sì ben à batisi kɛ̀ bé eé mìsina e. Gbɛ̃ kɛ̀ èe sí sɔ̃ro, yã é vɛ̃ɛ adeea. 17 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ baaru pì sìnɔ yãkɛnanɔn yè: Aɔ̃égae zĩnnɔ goḿma kɔ̃n ma tóo, aɔ̃égae yãke borii o. 18 Aɔ̃é mlɛ̃̀ sé kɔ̃n ɔɔo. Baa tó aɔ̃ sɛwɛɛ mì, póke é ń lero. Aɔ̃égae ɔ kɛ gyãreenɔa aɔ̃ gbãa kũ.

Tana Yesuo ludambɛ
(Luk 24:50-53, Zĩr 1:9-11)

19 Kɛ̀ Dii Yesu yã òńnɛ à yã̀a, ben Luda à sɛ̀ à tàɔ musu, ben à vɛ̃̀ɛ Luda ɔplaazi. 20 Ben à ìba pìnɔ gàa wà waazi kɛ̀ gu píngia. Dii zĩi kɛ̀ńyo à a yã kãsãa pɛ̀ɛ kɔ̃n dabuyã kɛ̀ tézinɔ.

LUKU
Baaru nnaa kɛ̀ Luku kɛ̃̀

Yesu Kirisi ina 1:5-2:52
Yaaya Batisikɛri waazikɛna 3:1-3:20
Yesu batisikɛna 3:21-4:13
Yesu yãdannɛna Galili 4:14-9:50
Zaa Galili ai Yerusalɛmu 9:51-19:27
Yesu kuuna Yerusalɛmu 19:28-22:46
Yesu gana kɔ̃n à fɛɛnao 22:47-24:53

1 Gbɛ̃ paridee ɔ kpà, lɛ wà yã̀ kɛ̀ kɛ̀ wa té tɔ̃kɛ̃ takada guu
zéazɛa, 2 lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ yã̀ pì sèedadeenɔ ũ kɔ̃n a baaruk-
parinɔɔ òwe nà zaa káaku. 3 Tia sa mapi sɔ̃, lán ma wɛ́ɛ tɛ̀ yã̀
pìnɔzi nà doodo zaa a daɛna, má è à maa mà kɛ̃nnɛ zéazɛa, ma
gbɛ̃ bɛ̀ɛde Tiofilu, 4 lɛ ǹ yã̀ kɛ̀ wà dànnɛɛ sãnsãn dɔ̃.

Malaika gĩakɛ à Yaaya Batisikɛri ina yã̀ ò

5 Yudea bùsu kí Hɛrɔdu gurɔ sa'ori kee kuu, à tɔ́n Zakari. À
kú Abia sa'orinɔ gãli guumɛ. À naɔ̃ tɔ́n Ɛlizabɛti, Aruna boriimɛ
dɔ. 6 Aɔ̃ plaaa ń píngi maa Ludanɛ. Aɔ̃ègɔ̃ kuu taari sai, aɔ̃ɔ Dii
doka kɔ̃n yã̀ kɛ̀ à dìɛnɔ kũna. 7 Mɔde aɔ̃ né vĩro, zaakɛ Ɛlizabɛti
né pãaamɛ, ben aɔ̃ gɔ̃ɔn plaaa ń píngi zi kù̀.

8 Gurɔɔ kɛ̀ sa'ona kà ń gãlia, Zakari bé èe sa'ona Ludaa zĩi kɛɛ.
9 Lán sa'ori pìnɔ è kɛ nà, aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀, ben kàbankpɛ Zakari kù̀,
lɛ à gá tuaetiti kpata Dii kpén. 10 Tuaetitikpatagurɔ parii kàkɔ̃a
kpɛɛlɛa píngi aɔ̃ɔe adua kɛɛ. 11 Ben Dii malaika bɔ̀ à mɔ̀zi à zɛ̀
tuaetitikpataki ɔplazi. 12 Kɛ̀ Zakari à è, à kɛ̀ gìri, vĩa à kù̀. 13 Ben
malaika pì bènɛ: Ǹton tó vĩa n kũro Zakari. Luda n wɛ́ɛkɛɛ sì,
n naɔ̃ Ɛlizabɛti é né i gɔ̃gbɛ̃ ũ, né tó kpánɛ Yaaya. 14 N pɔɔ é kɛ
nna, né yáa dɔ, gbɛ̃nɔ é pɔnnaa kɛ à ina yã̀ musu pari, 15 zaakɛ
eégɔ̃ dɛ Diinɛ gbɛ̃nsi ũmɛ. Eé wɛ̃ɛ ke í gbãa ke miro, Luda Nini
égɔ̃ kúa zaa à da gbɛɛɛmmɛ. 16 Eé tó Isarailinɔ aɛ dɔ Dii ń Ludaa
pari, 17 eé dɔ Diinɛ aɛ kɔ̃n Luda Nini gbãaa kɛ̀ Ilia vĩ yãao. Eé tó
denɔ lé kɛ do kɔ̃n ń nénɔ, eé tó swãyãmarisaideenɔ gbɛ̃ maaanɔ
ɔ̃ndɔ̃ɔ sé. Eé tó gbɛ̃nɔ gɔ̃ kú soru guu Diinɛ.

18 Ben Zakari bè malaika pìnɛ: Mé yã̀ pì sãnsãn dɔ̃ diamɛ?
Zaakɛ mare zikũnan ma ũ, ben ma naɔ̃ zi kù̀ dɔ. 19 Ben malaika
pì wèàla à bè: Mámbe Gabliɛli ũ, mɛègɔ̃ zɛna Luda aɛzĩ. Àmbe
à ma zĩ mà yã̀ pì onnɛ mà baaru nnaa pì kpánnɛ. 20 Ǹ ma, n
nénɛ é naɛ, né fɔ̃ ǹ yã̀ oro ai yã̀ pì gá kɛo, kɛ̀ néɛ ma yã̀ kɛ̀ eé kɛ
a gurɔɔa síro yãnzi. 21 Gurɔɔ mɔ̀a sɔ̃ wèe Zakari dãa. À gìkɛna
Luda kpén bɔ̀ ń saɛ. 22 Kɛ̀ à bɔ̀, èe fɔ̃ à yã̀ òńyoro, ben wà dɔ̃ kɛ̀ à
wɛ́ɛgupu è Luda kpémmɛ. Lán à nénɛ nàɛ nà, ben èe yã̀ oońnɛ

kɔ̃n ɔɔo. 23 Kɛ̀ Zakari sa'ogurɔɔ pàpa, ben à tà bɛ. 24 Beee gbɛra
à naɔ̃ Ɛlizabɛti nɔ̀ sì, ben à a zĩnda ùtɛ ai mɔ sɔɔro à bè: 25 Dii yã̀
kɛ̀ kɛ̀mɛ, à ma wɛ̃nda gwà, à ma bɔ wín.

Malaika gĩakɛ à Yesu ina yã̀ ò

26 À mɔ swɛɛdodee guu Luda malaika Gabliɛli zì Galili
lakutu kɛ̀ wè be Nazarɛti guu. 27 À gàa nɔkparɛ lɛzii kɛ̀ à tɔ́n
Mariama kiia. À gɔ̃kpamma vĩ Dauda borii ũ. À tɔ́n Yusufu.
28 Kɛ̀ malaika pì gɛ̃̀ à kiia, à bènɛ: Fɔɔ aubarikade! Dii kúnyo.
29 Mariama bídi kɛ̀ maamaa yã̀ pìa, à laasuu lɛ̀ à bè: Ì beee mì
dɛ diamɛ? 30 Ben malaika pì bènɛ:
Mariama, ǹton tó vĩa n kũro,
zaakɛ Luda gbɛ̃kɛɛ kènnɛmɛ.
31 Ǹ ma! Né nɔ̀ sí ǹ né i gɔ̃gbɛ̃ ũ,
né tɔ́ kpánɛ Yesu.
32 Eégɔ̃ dɛ gbɛ̃nsi ũ,
weé à sísi Luda Musude Né.
Dii Luda é à kpá
à dezi Dauda kpatan,
33 eégɔ̃ kí blee Yakubu boriinɔnɛ gurɔ píngi,
à kíblena égɔ̃ yãana vĩro.
34 Ben Mariama bè malaika pìnɛ: Kɛ̀ má gɔ̃gbɛ̃ dɔ̃ zikiro, beee
é sí kɛ diamɛ? 35 Malaika wèàla à bè:
Luda Nini é summa,
Luda Musude gbãaa é danla.
Beee yãnzi né kɛ̀ né ii pì kuuna égɔ̃ adona,
weé à sísi Luda Né.
36 N danɛ Ɛlizabɛti négɔ̃gbɛ̃ nɔ̀sina se a zikũ guu. Nɔgbɛ̃ kɛ̀ wà
dìɛ pãaa ũu pì kú kɔ̃n nɔ̀ mɔ swɛɛdooo tia. 37 Zaakɛ Luda kiian
baabɔ píngi è sí kɛn. 38 Ben Mariama bè: Dii zɔ̀blerin ma ũ. À
kɛmɛ lán ń ò nà. Ben malaika pì tà à à tòn.

Mariama gana Ɛlizabɛti gwa

39 Gurɔɔ mɔ̀a Mariama fɛ̀ɛ à gàa lakutu kɛ̀ kú Yudea bùsu
gusĩsĩdeen gɔ̃ɔ. 40 À gàa Zakari bɛ, ben à ì kpà Ɛlizabɛtia. 41 Kɛ̀
Ɛlizabɛti Mariama ì pì mà, à né vì̀ à gbɛɛɛ guu, ben Luda Nini
sù Ɛlizabɛtia, 42 à wii gbãaa lɛ̀ à bè: Aubarikadeen n ũ dɛ nɔgbɛ̃
píngila. Aubarikadeen né kɛ̀ kú n gbɛɛɛn ũ dɔ. 43 Bɔ́n ma ũ kɛ̀
ma Dii da mɔ̀ ma gwaa? 44 Gurɔɔ kɛ̀ ma n ì mà dé, né kɛ̀ kú ma
gbɛɛɛn vì̀ kɔ̃n pɔnnaao. 45 Aubarikadeen n ũ, mmɔn kɛ̀ n yã̀ kɛ̀
Dii ònnɛɛ sì, kɛ̀ eé kɛ.

Mariama Dii tɔ́ sɛna lezĩ

46 Ben Mariama bè:
Méɛ Dii tɔ́ sɛɛ lezĩ ma swɛ̃̀ guu,
47 ma pɔɔ e kɛɛ nna Luda ma Mìsiria,

48 zaakɛ à ma yã̀ dà,
mamɔma à zɔ̀bleri kɛ̀ méɛ ká pɔ́ke lézĩroo.
Zaa tia ai gurɔ píngi weé bemɛ aubarikadeemɛ,
49 zaakɛ Luda gbãade yã̀ bíta kɛ̀mɛ.
À tɔ́ kú adona.
50 È wɛ̃nda dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è a vĩa kɛɛnɔnɛ
ai ń boriia.
51 À a gàsã̀ pòro à a gbãaa ɔ̀dɔańnɛ,
à ĩadãrinɔ fãakɔ̃a kɔ̃n ń laasuunɔ.
52 À gbãadeenɔ bɔ̀ kpatan,
à talakanɔ sɛ̀ lezĩ.
53 À pɔ́ maaanɔ kpà nɔadɛrinɔa aɔ̃ kã̀,
mɔde à ɔɔdeenɔ gbàrɛ ɔkori.
54 À a zɔ̀bleri Isarailinɔ ĩan ká,
aɔ̃ yã̀ e sãnlo.
55 À wɛ̃nda dɔ̃̀ Ibraĩnɛ kɔ̃n a borii pìnɔ
lán à ò wa dezinɔnɛ nà.
56 Mariama vɛ̃̀ɛ kɔ̃n Ɛlizabɛtio lán mɔ aagɔ̃ɔ bà, ben à tà bɛ.

Yaaya Batisikɛri ina

57 Ɛlizabɛti né'igurɔɔ kà, ben à né ì gɔ̃gbɛ̃ ũ. 58 Kɛ̀ à fáandideenɔ kɔ̃n à danɛnɔɔ mà lán Dii wɛ̃nda dɔ̃̀nɛ nà, aɔ̃ pɔnnaa kɛ̀o. 59 À gurɔ sɔraagɔ̃dee zĩ aɔ̃ mɔ̀ bãngu kɛ né pìnɛ, lɛ wà à de Zakari tɔ́ kpánɛ, 60 ben à da bè: Auo! Weé à sísi Yaayamɛ. 61 Aɔ̃ bènɛ: Gbɛ̃kee kú n danɛnɔ té kɛ̀ à tɔ́ beee vĩro. 62 Ben aɔ̃ yã̀ ò à denɛ kɔ̃n ɔɔo, lɛ wà dɔ̃ dian à yezi wà tɔ́ kpánɛ nà. 63 Zakari walaa gbèka, ben à kɛ̀a: À tɔ́n Yaaya. Yã̀ pì bɔ̀ ń saɛ ń píngi. 64 Gwe gɔ̃ɔ à nɛ́nɛ gùɛ, à lɛ́ bɔ̀ èe yã̀ oo èe Luda sáabu kpaa. 65 Ben vĩa ń fáandideenɔ kṹ ń píngi, ben Yudea bùsu gusĩsĩde gbɛ̃nɔɔ e yã̀ pì tɔ̃kɛ̃ɛ ń píngi. 66 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã̀ pì mànɔ kũna ń nɔ̀sɛ guu wà bè: Bɔ́n né pì égɔ̃ dɛ a ũ ziaa? Zaakɛ Dii ɔɔ ligazimɛ.

Zakari annabikɛyã'ona

67 Luda Nini sù à de Zakaria, ben à annabikɛyã̀ ò à bè:
68 Wà Dii Isarailinɔ Luda sáabu kpá!
À mɔ̀ à a gbɛ̃nɔ bò.
69 À Mìsiri gbãadee bɔ̀we
a zɔ̀bleri Dauda bori té,
70 lán à ò a annabinɔ gãzĩ nà zaa gìkɛna.
71 Aɔ̃ bè eé wa sí wa ibɛɛnɔa,
eé wa bɔ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zàwaguu pìnɔ ɔzĩ.
72 Lɛmɛ à wa dezinɔ wɛ̃nda gwà lɛ,
à bà kuunańyo yã̀ e sãnlo.
73 À la dà wa dezi Ibraĩnɛ
74 à bè é wa bɔ wa ibɛɛnɔ ɔzĩ,

é wa gba zɛ́ wà dɔazi vĩa sai,
75 lɛ wa kuuna gɔ̃nɛ adona gbɛ̃ maaanɔ ũ
ai wa wɛ̃ndi lɛ́n.
76 Mpi sɔ̃ ma nɛ́,
weé n sísi Luda Musude annabi,
zaakɛ mɓe nɛ́ dɔ Diinɛ aɛ ǹ zɛ́ kɛkɛnɛ.
77 Nɛ́ tó à gbɛ̃nɔ dɔ̃ lán eé ń mì sí nà,
lán eé ń durunnɔ kɛ̃ńnɛ nà.
78 Zaakɛ wa Ludaa sùu vĩ,
bɔna musu eé mɔ́ wa gwa lán gudɔna bà,
79 lɛ à guu pu gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gusiaa guunɔnɛ
kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gaa lɛ́zĩnɔ,
lɛ à wa gbá da aafia zɛ́n.
80 Nɛ́ pì bíta kṳ̀ à gɔ̃ kãgbãadee ũ. A kú gbáan ai gurɔɔ kɛ̀ à bɔ̀ Isarailinɔnɛ gupuraaa.

2

Yesu Kirisi ina
(Mat 1:18-25)

1 Gurɔɔ mɔ̀a Siza Ogɔsutu bɔ̀ kɔ̃n yão à bè wà a bùsu gbɛ̃nɔ naro ń píngi. 2 Narona káaku kɛ̀ wà kɛ̀n gwe gurɔɔ kɛ̀ Kiriniu dɛ Siria bùsu gbɛ̃nsi ũ. 3 Baade píngi gàa a bɛ wɛ́tɛ lɛ wà à tɔ́ da takadan. 4 Yusufu sɔ̃ bɔ̀ Nazarɛti, Galili bùsun à gàa Dauda bɛ lakutu Bɛtɛlɛmu, Yudea bùsun, kɛ à dɛ Dauda borii ũ yãnzi. 5 À gàa lɛ wà à tɔ́ da takadan gwe kɔ̃n a nɔkpamma Mariama kɛ̀ nɔ̀sinao, 6 ben gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gwe, à nɛ́'igurɔɔ kà, 7 ben à a nɛ́ daudu ì. À bisa fĩfĩa à à dàɛ pɔ́kãdeenɔ pɔ́blebɔn, kɛ̀ aɔ̃ɔe guu e nibɔnɔ pitakiiaro yãnzi.

8 Sãdãrinɔɔ kú bùsu dɔ̃nkɔ̃ pì guu, aɔ̃ɔe ii sɛ̀tɛ aɔ̃ɔe ń sãanɔ dãkpaa gwãavĩ. 9 Ben Dii malaika bɔ̀ à mɔ̀ńzi, Dii gakui guu pù à lìgańzi, ben vĩa ń kũ maamaa. 10 Malaika pì bɛńnɛ: Àton tó vĩa a kũro, zaakɛ ma mɔ mà baaru nnaa kpáaremɛ, gbɛ̃ píngi pɔɔ é kɛ nna maamaa. 11 Wà Mìsiri ìare Dauda wɛ́tɛn gwãavĩa, àmbe Mɛsaya ũ Dii ũ. 12 Sèeda kɛ̀ eé tó à à dɔ̃ɔn yɛ̀: É nɛ́kpãntɛ̃ e daɛna pɔ́kãdeenɔ pɔ́blebɔn, bisa fĩfĩa. 13 Kãndo ludambɛ zl̀kpɛɛnɔɔ kú kɔ̃n malaika pìo lɛdo paripari, aɔ̃ɔe Luda sáabu kpaa wà bè:
14 Wà Luda tɔ́ bɔ zaa musu,
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã̀ kɛ̀nɛ nnaanɔ aafia e tɔɔtɛa.

15 Kɛ̀ malaika pìnɔ gùńla aɔ̃ tà ludambɛ, ben sãdãrinɔɔ bɛ̀kɔ̃nɛ: Wà gá Bɛtɛlɛmu, lɛ wà yã̀ kɛ̀ kɛ̀ pì e, yã̀ kɛ̀ Dii tò wá dɔ̃. 16 Ben aɔ̃ fɛɛ wà gàa kpakpaa aɔ̃ bɔ̀ Mariama kɔ̃n Yusufuoa kɔ̃n nɛ́kpãntɛ̃ pìo daɛna pɔ́kãdeenɔ pɔ́blebɔn. 17 Kɛ̀ aɔ̃ à è, aɔ̃ yã̀ kɛ̀ wà ɔ̀ńnɛ nɛ́ pì musu ɔ̀. 18 Ben yã̀ kɛ̀ sãdãrinɔɔ ɔ̀ pì bɔ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ mànɔ saɛ ń píngi. 19 Mariama yã̀ pì kũna a nɔ̀sɛ guu píngi èe laasuu lɛɛa. 20 Sãdãrinɔ lìara wà tà, aɔ̃ɔe Luda tɔ́ sɛɛ lezĩ aɔ̃ɔe à

sáabu kpaa yã̀ kɛ̀ aɔ̃ɔ mà ben aɔ̃ɔ è yãnzi, zaakɛ à kɛ̀ lán wà òńnɛ nà.

Tɔ́kpana Yesunɛ

21 À gurɔ sɔraagɔ̃dee zĩ né bàngukɛgurɔɔ kà, ben wà tɔ́ kpànɛ
Yesu, tɔ́ kɛ̀ malaika ò zaalɛ wèe à nɔ̀ síroo.

Yesu ɔdɔana Diinɛ

22 Kɛ̀ aɔ̃ gbãsĩbɔgurɔɔ kà, aɔ̃ à sɛ̀ wà gàa à ɔdɔa Diinɛ
Yerusalɛmu lán Musa doka ò nà. 23 Zaakɛ à kú Dii doka
takadan wà bè, wà daudunɔ kpá Diia. 24 Aɔ̃ sa'opɔ kɛ̀ wà dìɛ
Dii doka takadan kpà, wà bè pɔ̃tɛ̃ɛ mèn plaaa ke lukulukunɛ
bɔ̀rɔ mèn plaa.

25 Gbɛ̃kee kú Yerusalɛmu à tɔ́n Simɛɔ. Gbɛ̃ maaamɛ, à Luda
vĩa vĩ à wɛ́ɛ dɔ Isarailinɔ mìsinazi. Luda Ninii kúa, 26 ben à bènɛ
eé ga Dii gbɛ̃ kɛ̀ wè be Mɛsaya ena sairo. 27 Luda Nini dɔ̀nɛ aɛ,
ben à gɛ̀ Luda ua guu. Kɛ̀ Mariama kɔ̃n Yusufuo mɔ̀ kɔ̃n ń né
Yesuo yã̀ kɛ̀ wà dìɛ doka takadan kɛna yãnzi, 28 ben Simɛɔ à sì
a ɔzĩ à Luda sáabu kpà à bè:

29 Ǹ mamɔma n zɔ̀bleri gbarɛ aafia guu sa
lán ń òmɛ nà Dii,
30 zaakɛ ma wɛ́ɛ sì Mìsiri kɛ̀ ń dìɛlɛ,
31 kɛ̀ n à yã̀ kɛ̀kɛ bori píngi wáa.
32 Eégɔ̃ dɛ gupuraa ũ lɛ à guu pu bori pãndenɔnɛ
à n gbɛ̃ Isarailinɔ tɔ́ sɛ́ lezĩ.
33 Yã̀ kɛ̀ à ò né pì musu bɔ̀ à de kɔ̃n à dao saɛ. 34-35 Simɛɔ sa maaa
òńnɛ, ben à bè né pì da Mariamanɛ:

Àmbe eégɔ̃ dɛ sèeda kɛ̀ Isarailinɔ é gízi ũ,
pɔsiaa é n swɛ̀ zɔ̃ lán fɛ̃ɛdaa bà.
Isaraili kenɔ é kaatɛ aɔ̃ kenɔ é mìsina e à gãzĩ,
aɔ̃ nɔ̀sɛ guu yã̀ é bɔ gupuraaa.

36 Nɔgbɛ̃ annabi kee kú gwe à tɔ́n Ana, Fanuɛli né, Asa
boriimɛ. Nɔgbɛ̃ pì zi kǔ kótokoto. À zã̃ kɛ̀ kɔ̃n a gɔ̃kpammao
wɛ̀ swɛɛplaa, 37 ben à gɔ̃ gyaanɔɔ ũ ai wɛ̀ basiigɔ̃ awɛɛsiigɔ̃. È bɔ
Luda uaro, ègɔ̃ dɔɔ Ludazi fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo kɔ̃n léyinao kɔ̃n
aduakɛnao. 38 Zĩ beeea gɔ̃ɔ à sɔ̃ńzi, à Luda sáabu kpà, èe né pì
yã̀ oo gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ wɛ́ɛ dɔ Yerusalɛmu bɔnazinɔnɛ ń píngi.

Liara tana Nazarɛti

39 Kɛ̀ Yusufu kɔ̃n Mariamao kɛ̀ lán à kú Dii doka takadan nà
píngi wà yà̀a, aɔ̃ lìara wà tà ń bɛ wétɛ Nazarɛti, Galili bùsun.
40 Né pì fɛ̀ɛ à gbãa kǔ. Ɔndɔ̃ɔ mɔ̀a, ègɔ̃ kú kɔ̃n Luda aubarikao.

Yesu gana Luda ua a néngo zĩ

41 Wɛ̀ kɔ̃n wɛ̀o Yesu de kɔ̃n à dao è gá Banla zĩbaa kɛ
Yerusalɛmumɛ. 42 Kɛ̀ Yesu kà wɛ̀ kuri awɛɛplaa, aɔ̃ lìara wà gàa
zĩbaa kɛ lán aɔ̀ kɛ nà. 43 Kɛ̀ zĩbaa yà̀a, aɔ̃ɔe taa, ben aɔ̃ né Yesu

gɔ̃ Yerusalɛmu, aɔ̃ɔ à yã dɔ̃ro. 44 Aɔ̃ɔe daa à kú ń gbɛ̃nɔ téme. Kɛ̀ aɔ̃ táa ò gurɔ do, ben aɔ̃ɔe à wɛtɛɛ ń danɛnɔ kɔ̃n ń gbɛ̃ dɔ̃nanɔ té. 45 Kɛ̀ aɔ̃ɔe à ero, aɔ̃ lìara wà gàa à wɛtɛ Yerusalɛmu. 46 À gurɔ aagɔ̃dee zĩ aɔ̃ à è Luda ua guu vɛ̃ɛna yãdannɛrinɔ té, èe swã kpaa ń yãzi, èe yã lalaaḿma. 47 À yã dɔ̃na kɔ̃n à yãwenlanao bɔ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe à yã maanɔ saɛ ń píngi. 48 Kɛ̀ à de kɔ̃n à dao à è, à bɔ̀ ń saɛ, ben à da bènɛ: Bóyãnzi ń kèwe lɛzi? N de kɔ̃n mapio bídi kɛ̀ n wɛtɛna yãnzi. 49 À wèńla à bè: À kɛ̀ dia ée ma wɛtɛɛ? Á dɔ̃ kɛ̀ à kɔ̃ sìo mà a De bɔkɔ̃tɛ kɛnloo? 50 Mɔde aɔ̃ɔe yã kɛ̀ à òńnɛ pì dɔ̀rɔ dɔ̃ro.

51 Yesu lìara à tàńyo Nazarɛti à ń yã mà. À da yã pìnɔ kũna a nɔ̀sɛ guu píngi. 52 Yesu bíta kǔ, à ɔ̃ndɔ̃ɔ kàara à nna kɔ̃n Ludao kɔ̃n gbɛ̃nteenɔ.

3

Yaaya Batisikɛri waazikɛna
(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Yoh 1:19-28)

1 Siza Tiberia kíblena wɛ̃ gɛ̃rodee guu Pɔntiu Pilatin Yudea bùsu gbɛ̃nsi ũ, Hɛrɔdu e kí blee Galili, à vɛ̀i Filipi e kí blee Iturea bùsun kɔ̃n Tarakɔniti bùsuo, Lisania sɔ̃ɔ e kí blee Abilɛnɛ bùsun. 2 Anasa kɔ̃n Kayafaon sa'orikinɔ ũ. Gurɔɔ mɔ̀a Luda yã ò Zakari né Yaayanɛ gbáan. 3 Ben à fɛ̀ɛ èe ligaa Yoda baa kãa kpa kɔ̃n baa kɛ̀ kpaaozi píngi, èe waazi kɛɛ gbɛ̃nɔnɛ. À òńnɛ aɔ̃ ń nɔ̀sɛ liɛ aɔ̃ batisi kɛ, Luda é ń durunnɔ kɛ̃ńnɛ. 4 Lán à kú annabi Isaya takada guu nà à bè:

À baarukpari kòto ma dɔ gbáan,
èe bee à zé kɛkɛ Diinɛ,
à zé wéwɛnɔ poronɛ súusu.
5 Guzurɛ píngi é tata,
kpiiinɔ kɔ̃n sɛ̀sĩnɔ é daɛ píngi.
Zé kotinanɔ é poro súusu,
zé wokũwokũnɔ é kpakɔ̃sɔ̃,
6 gbɛ̃ sãnda píngi é e lán Luda è ń mì sí nà.

7 Gbɛ̃nɔ èɡɔ̃ mɔɔ à kiia pari aɔ̃ batisi kɛ, ben è beńnɛ: Gbɛ̃ntee pitigoonɔ! Dé bé à lé dàawa à bàa sí pɔfɛ̃ kɛ̀ Luda é pitaḿmanɛ? 8 À nɔ̀sɛliɛna yã kɛ, weéɡɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ a liɛ. Kɛ̀ Ibraĩ dɛ a dezi ũ, àtongɔ̃ daa kɛ̀ beee bé eé a bɔro. Méɛ ooare, Luda é fɔ̃ à gbɛ̀ kɛnɔ kɛ Ibraĩ boriinɔ ũ. 9 Kpásа diɛna línɔzi kɔ̀. Luda é lí kɛ̀ è né maaa iroo zɔ̃ à zu té guu.

10 Gbɛ̃nɔ à là wà bè: Tó lɛmɛ, wé kɛ diamɛ? 11 À wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ uta vĩ mèn plaaa à à doo kpá gbɛ̃ kɛ̀ vĩrooa. Gbɛ̃ kɛ̀ póblee vĩ à kɛ lɛ dɔ. 12 Bɛ'ɔɔsirinɔ mɔ̀ batisi kɛ, ben aɔ̃ à là wà bè: Dannɛri, wé kɛ diamɛ? 13 À wèńla à bè: Àton bɛ'ɔɔ síḿma dɛ lán

wà dìɛ nàlaro. 14 Sozanɔ à là: Wapinɔ sɔ̃, wé kɛ diamɛ? À bèńnɛ: Àton gbãaa mɔ gbɛ̃nɔnɛ à ń blero. À zɛ kɔ̃n fĩa kɛ̀ wè boareeo.

15 Gbɛ̃nɔ tãmaa e kaara. Baade píngi e laasuu lɛɛ a nɔ̀sɛ guu Yaaya yãa, tó àmbe Mɛsaya ũ. 16 Yaaya bèńnɛ ń píngi: Mɛè a batisi kɛ kɔ̃n íomɛ, mɔde gbɛ̃ke é mɔ́ à gbãaa dɛmala, méɛ ká mà à kyatee bɔbɔnɛro. Àmbe eé a batisi kɛ kɔ̃n Luda Ninio kɔ̃n téo. 17 À gbaka kũna kɛ̀ eé pɔ́ fão. Eé pɔ́wɛɛ ká a dɔ̃n, eé à sàkɔ ká té kɛ̀ è garoo guu. 18 Yaaya baaru nna kpannɛna guu à nàkɔ̃rɛḿma kɔ̃n yã pãndenɔo pari. 19 Ben à kpɛ̀kɛ̃ kí Hɛrɔduzi a vɛ̀i naɔ̃ Hɛrɔdia yã musu kɔ̃n yã zaa pãnde kɛ̀ à kènɔ píngi, 20 ben Hɛrɔdu èara à yã zaaa kɛ̀ dɔ, à Yaaya dà kpésiaan.

Yesu batisikɛna
(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)

21 Kɛ̀ Yaaya e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ ń píngi, à Yesu batisi kɛ̀ se. Gurɔɔ kɛ̀ Yesu e adua kɛɛ, ludambɛɛ wɛ̀kɔ̃a, 22 ben Luda Nini sùa, à dɛ lán pɔ̃tɛ̃ɛ bà. Ben à kòto mà bɔna ludambɛ à bè: Ḿbe ma Né mèn do léle yenzidee ũ, kɛ̀ ma pɔɔ nnamma maamaa.

Yesu bori bɔzia
(Mat 1:1-17)

23 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu nà a zĩia, à kà wɛ̀ baaakuri taka. Wèe daa Yusufu né'inamɛ.
Yusufu sɔ̃ Eli némɛ,
24 Eli sɔ̃ Matata némɛ,
Matata sɔ̃ Levi némɛ,
Levi sɔ̃ Mɛlɛki némɛ,
Mɛlɛki sɔ̃ Yanai némɛ,
25 Yanai sɔ̃ Yusufu némɛ,
Yusufu sɔ̃ Matatia némɛ,
Matatia sɔ̃ Amɔsi némɛ,
Amɔsi sɔ̃ Naumu némɛ,
Naumu sɔ̃ Ɛsɛli némɛ,
Ɛsɛli sɔ̃ Nagai némɛ,
26 Nagai sɔ̃ Maata némɛ,
Maata sɔ̃ Matatia némɛ,
Matatia sɔ̃ Sɛmɛi némɛ,
Sɛmɛi sɔ̃ Yosɛki némɛ,
Yosɛki sɔ̃ Yoda némɛ,
Yoda sɔ̃ Yoanana némɛ,
27 Yoanana sɔ̃ Resa némɛ,
Resa sɔ̃ Zɛrubabɛli némɛ,
Zɛrubabɛli sɔ̃ Sealatiɛli némɛ,
Sealatiɛli sɔ̃ Nɛri némɛ,
Nɛri sɔ̃ Mɛlɛki némɛ,
28 Mɛlɛki sɔ̃ Adi némɛ,
Adi sɔ̃ Kosamu némɛ,
Kosamu sɔ̃ Ɛlɛmadamu némɛ,

Ɛlɛmadamu sɔ̃ Ɛɛ némɛ,
Ɛɛ sɔ̃ Yɔsua némɛ,
29 Yɔsua sɔ̃ Ɛliɛza némɛ,
Ɛliɛza sɔ̃ Yorimu némɛ,
Yorimu sɔ̃ Matata némɛ,
Matata sɔ̃ Levi némɛ,
Levi sɔ̃ Simɛɔ némɛ,
30 Simɛɔ sɔ̃ Yuda némɛ,
Yuda sɔ̃ Yusufu némɛ,
Yusufu sɔ̃ Yonamu némɛ,
Yonamu sɔ̃ Ɛliakimu némɛ,
Ɛliakimu sɔ̃ Mɛlɛa némɛ,
31 Mɛlɛa sɔ̃ Mɛna némɛ,
Mɛna sɔ̃ Matata némɛ,
Matata sɔ̃ Natã némɛ,
Natã sɔ̃ Dauda némɛ,
Dauda sɔ̃ Yɛsɛ némɛ,
32 Yɛsɛ sɔ̃ Ɔbɛdi némɛ,
Ɔbɛdi sɔ̃ Bɔaza némɛ,
Bɔaza sɔ̃ Salamɔ némɛ,
Salamɔ sɔ̃ Nasɔ̃ némɛ,
Nasɔ̃ sɔ̃ Aminadabu némɛ,
33 Aminadabu sɔ̃ Ramu némɛ,
Ramu sɔ̃ Ɛzɛrɔnu némɛ,
Ɛzɛrɔnu sɔ̃ Pɛrɛzi némɛ,
Pɛrɛzi sɔ̃ Yuda némɛ,
Yuda sɔ̃ Yakubu némɛ,
34 Yakubu sɔ̃ Isaaku némɛ,
Isaaku sɔ̃ Ibraĩ némɛ,
Ibraĩ sɔ̃ Tera némɛ,
Tera sɔ̃ Nao némɛ,
Nao sɔ̃ Serugu némɛ,
35 Serugu sɔ̃ Rɛu némɛ,
Rɛu sɔ̃ Pɛlɛgi némɛ,
Pɛlɛgi sɔ̃ Eberu némɛ,
Eberu sɔ̃ Sela némɛ,
Sela sɔ̃ Kaina némɛ,
36 Kaina sɔ̃ Apasada némɛ,
Apasada sɔ̃ Sɛmu némɛ,
Sɛmu sɔ̃ Nuu némɛ,
Nuu sɔ̃ Lamɛki némɛ,
Lamɛki sɔ̃ Mɛtusela némɛ,
37 Mɛtusela sɔ̃ Ɛnɔku némɛ,
Ɛnɔku sɔ̃ Yarɛdi némɛ,
Yarɛdi sɔ̃ Malalɛli némɛ,
Malalɛli sɔ̃ Kenana némɛ,
Kenana sɔ̃ Ɛnɔsu némɛ,
38 Ɛnɔsu sɔ̃ Sɛti némɛ,
Sɛti sɔ̃ Adamu némɛ,

Adamu sɔ̃ Luda néɱɛ.

4

Yesu yɔ̃agwana
(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

1 Yesu bɔ̀ Yoda èe suu pana kɔ̃n Luda Ninio, ben Ninii pì gàao
gbáan. 2 Ibilisi à yɔ̃ à gwà gwe ai gurɔ baplaa. Gurɔɔ mɔ̀a èe
pɔ́ke blero. Kɛ̀ gurɔ baplaaa pì pàpa, nɔaa e à dɛɛ. 3 Ben Ibilisi
bènɛ: Tó Luda Néɱ n ũ, ǹ be gbɛ̀ kɛ̀ li burɛdi ũ. 4 Yesu wèàla à
bè: À kú Luda yãn wà bè: Pɔ́bleen gbɛ̃ntee ègɔ̃ kúo adoro.

5 Ben Ibilisi gàao gu lezĩn, ben à anduna kpatanɔ ɔ̀dɔanɛ píngi
a zɛki gbèn gɔ̃ɔ 6 à bè: Mé n gba beeenɔ iko píngi kɔ̃n a gakuio,
zaakɛ à kú ma ɔzĩmɛ, gbɛ̃ kɛ̀ má yezin mé kpáa. 7 Tó n dɔnzi
kɛ̀mɛ, eé gɔ̃ n pɔ́ ũ píngimɛ. 8 Yesu wèàla à bè: Wà kɛ̃̀ wà bè, ǹ
dɔnzi kɛ Dii n Ludanɛ ǹgɔ̃ dɔɔzi ado.

9 Ben Ibilisi gàao Yerusalɛmu à à zè Luda kpé mìsɔ̃ntɛ̃a à bè:
Tó Luda Néɱ n ũ, ǹ ɔ kpá n zĩndazi kɛ̀, 10 zaakɛ wà kɛ̃̀ Luda yãn
wà bè:
Eé n yã o a malaikanɔnɛ aɔ̃ n dãkpa.
11 Aɔ̃é n sɛ́ ɱ́ ɔzĩ lɛ ǹton gɛ̃̀n sí gbèaro yãnzi.
12 Yesu wèàla à bè: Wà bè ǹton Dii n Luda lɛ́ ǹ gwaro.

13 Kɛ̀ Ibilisi Yesu yɔ̃ à gwà kɔ̃n yã píngio à yɛ̃̀a, ben à à tòn ai
zĩkea dɔ.

Yesu nana a zĩia Galili
(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

14 Yesu lìara à tà Galili kɔ̃n Luda Nini gbãaao, ben à tɔ́ dà bùsu
pìla píngi. 15 È yã daɱ́nɛ ɱ́ aduakɛkpɛnɔ guu, baade píngi è à
sáabu kpá.

Nazarɛtideenɔ gina Yesuzi
(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

16 Ben à gàa Nazarɛti, guu kɛ̀ à né blèn. Kámmabogurɔɔ zĩ à gàa
aduakɛkpɛn lán è kɛ nà. À fɛ̀ɛ à zɛ̀ lɛ à kyó kɛ, 17 ben wà annabi
Isaya takada kpàa. Kɛ̀ à pòro, à bɔ̀ guu kɛ̀ wà yã kɛ̀kii kɛ̃n-a wà
bè:
18 Dii Ninii kúma,
à ma diɛ mà baaru nnaa kpá takaasideenɔnɛ,
à ma zĩ mà gɔ̃ɱ́zĩndanɛ kpàakpa kɛ
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ɱ́ zĩnda vĩroonɔnɛ,
mà wéɛwɛ̃na kpàakpa kɛ vɅ̀anɔnɛ,
mà gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yinanɔ poro,
19 mà Dii gbɛ̃kɛkɛnnɛgurɔɔ kpàakpa kɛ.
20 Ben à takada pì kòko à kpà dɔnlɛria à vɛ̃̀ɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kpé
guunɔ wéɛ fĩa ɱ́ píngi. 21 Ben à nà yã'onnɛnaa à bè: Luda yã kɛ̀

pàpa gbǎa lán ée maa nà. 22 Yã̀ maaa kɛ̀ da à lén bɔ̀ ń saɛ ń píngi, aɔ̃ɔe à tɔ́ nnaa sii wà bè: Yusufu nén yèroo?

23 Ben à bèńnɛ: Má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ é yáasi kɛ̀ zumɛ. Tó ḿbe likita ũ, ǹ n zĩnda kɛ̃kɔ̃a. É bemɛ mà yã̀ kɛ̀ á mà má kɛ̀ zaa Kapɛnamu kɛ ma bɛ wétɛ guu kɛ̀ dɔ. 24 Yãpuraan méɛ ooare, annabi èg̃ɔ̃ bèɛ vĩ a bɛ wétɛ guuro. 25 Méɛ ooare yãpura, kɛ̀ ludambɛ zé tàta Ilia gurɔ, gyaanɔnɔɔ pari. Lou e maro ai wɛ̃̀ aag̃ɔ̃ kɔ̃n mɔ swɛɛdoo, ben dekaa bíta kà Isarailinɔ bùsun píngi, 26 mɔde Luda e Ilia zĩ ń gbɛ̃kearo, sé gyaanɔɔ kɛ̀ kú Zarɛfa, Sidɔ̃ saɛ. 27 Annabi Ɛlisa gurɔ sɔ̃, Isarailinɔ bùsun kusunɔɔ dimmɛ, mɔde èe ń gbɛ̃ke kɛ̃kɔ̃aro, sé Siria bùsu gbɛ̃ Naama.

28 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú aduakɛkpɛ guunɔ yã̀ pì mà, aɔ̃ fɛ̃̀ maamaa ń píngi. 29 Ben aɔ̃ bɔ̀ kɔ̃n Yesuo wétɛ kpɛɛ aɔ̃ gàao sǐsĩ kɛ̀ ń wétɛ káɛa gòroa, lɛ wà ɔ sɔ̃zi à léɛ à sín yãnzi. 30 Ben à bɔ̀ ń té à tà.

Yesu zĩnde kɛ̃kɔ̃ana Kapɛnamu
(Maa 1:21-28)

31 Yesu tà Kapɛnamu, Galili bùsun, ben èe yã daańnɛ kámmabogurɔɔ zĩ. 32 À yãdannɛna bɔ̀ ń saɛ, zaakɛ à yã iko vĩ. 33 Gɔ̃gbɛ̃ zĩnde kee kú aduakɛkpɛn gwe, ben à wii gbãaa lɛ̀ à bè: 34 Á'a! Bɔ́n wá vĩ kɔ̃ ɔzĩi, Yesu Nazarɛti? N mɔ ǹ wa kaatɛn yɔ́? Má dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ ń dɛ a ũ, ḿbe Luda gbɛ̃ kɛ̀ kú adona ũ. 35 Ben Yesu gì zĩn pìnɛ à bè: Ǹ yĩtɛ! Ǹ go gɔ̃gbɛ̃ pìa. Ben zĩn pì gɔ̃gbɛ̃ pì pǎɛ gbɛ̃nɔ té à gòa, èe à kɛ̃nnaro. 36 Gbɛ̃nɔ bídi kɛ̀ ń píngi, aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa: Bɔ́ taka bori yãn gwee? È yã̀ da zĩnnɔnɛ kɔ̃n iko gbãaao, ben aɔ̃è goḿma. 37 Ben à tɔ́ dà bùsu pìla píngi.

Gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃ana pari
(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)

38 Kɛ̀ à bɔ̀ aduakɛkpɛn, ben à tà Simɔ bɛ. Simɔ naɔ̃ daa e mèwãaa kɛɛ maamaa, ben wà à yã̀ ònɛ. 39 Yesu zɛ̀àla à gì mèwãaa pìnɛ, ben à mɛ̀ yĩi kǔ. Zaa gwe gɔ̃ɔ à fɛ̀ɛ à pɔ́blee kɛ̀ńnɛ.

40 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ gɛ̃̀ kpén, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ gyãree vĩinɔ mɔ̀ńyo Yesu kiia, ben à ɔ kɛ̀kɛ ń baadea à ń kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n ń gyã bori sãnda píngio. 41 Zĩnnɔ sɔ̃ɔ e bɔɔ gbɛ̃nɔ guu kɔ̃n wiiio pari wà bè: Ḿbe Luda Né ũ. Mɔde è gíńnɛ aɔ̃ yã o, kɛ̀ aɔ̃ à dɔ̃̀ Mɛsaya ũ yãnzi.

Yesu waazikɛna Galili
(Maa 1:35-39)

42 Gukɛ̃kɔ̃ana Yesu bɔ̀ wétɛ guu à gàa gusaɛ, ben gbɛ̃nɔɔ e à wɛtɛɛ. Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀a, aɔ̃ɔ yezi à ń tóro. 43 Ben à bèńnɛ: Sé mà kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia baaru kpá wétɛ kpaaanɔnɛ dɔ, zaakɛ beee yãnzin Luda ma zĩzi. 44 Ben à gàa èe waazi kɛɛ Yudea bùsu aduakɛkpɛnɔ guu.

5

Yesu ìba káakunɔ sisina
(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

1 Zĩkea Yesu zɛna Gɛnɛsarɛti sèbɛ baa, ben gbɛ̃nɔ kàkɔ̃azi pari
lɛ wà Luda yã ma yãnzi, aɔ̃ɔe nakɔ̃rɛɛa. 2 Ben à góro'itɛ è kaɛna
baa mèn plaa, sɔrɔkɔnɔ bɔ̀ɛn aɔ̃ɔe ń táarunɔ pipii. 3 Ben à gɛ̀ góro
pìnɔ doke guu kè dɛ Simɔ pó ũ, à wɛ́ɛ kèa à góro pì yĩpa féte à gɛ̃o
ín. Ben à vɛ̀ɛ góro pì guu à yã dà gbɛ̃nɔnɛ.

4 Kè à yã ò à yåa, ben à bè Simɔnɛ: Ǹ gá kɔ̃n góroo í lɔ̀n, à táaru
zu, é kpɔ̀ kũ. 5 Simɔ wèàla à bè: Dannɛri, wa zĩi kè ai guu gàa
dɔo wée pɔ́ke kũro, mɔde lán ń ò nà, mé zu. 6 Kè aɔ̃ɔ kè lɛ, aɔ̃ kpɔ̀
kàkɔ̃a gídigidi ai aɔ̃ táarunɔ yezi à kɛ̃. 7 Ben aɔ̃ ɔ kè yáku ń górode
daanɔnɛ aɔ̃ mɔ́ wà ń ĩan ká. Kè aɔ̃ mɔ̀, aɔ̃ kpɔ̀ kà góro mèn plaaa
pìnɔ guu à pà ai aɔ̃ɔ yezi wà vlɛ̃ɛ. 8 Kè Simɔ Pita è lɛ, à kùɛ Yesu
gbá saɛ à bè: Ǹ gu ma saɛ Dii, zaakɛ durunkɛrin ma ũ. 9 Simɔ
bídi kè kɔ̃n gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú lɛdoonɔ ń píngi kpɔ̀ parii kè aɔ̃ɔ kù pì
yãnzi. 10 Lɛmɛ dɔ Yemisi kɔ̃n Yohanao, Zebedi né kè aɔ̃ɔ dɛ kɔ̃
gbɛ̃ ũ kɔ̃n Simɔo bídi kè se. Ben Yesu bè Simɔnɛ: Ǹton tó vĩa n
kũro. Zaa gbåa gbɛ̃nteen négɔ̃ wɛɛ. 11 Kè aɔ̃ kà kɔ̃n ń góroo baa,
ben aɔ̃ pó píngi tòn wà tèzi.

Kusu kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

12 Zĩkea Yesu kú wɛ́tɛ ke guu, ben gɔ̃gbɛ̃ kè kusu dààlaa mɔ̀.
Kè à Yesu è, à dàɛ a puua à wɛ́ɛ kèa à bè: Dii, tó ń yezi, né fɔ̃ ǹ
ma kɛ̃kɔ̃a wásawasa. 13 Ben Yesu ɔ bɔ̀ à kèa à bè: Má yezi, ǹ gɔ̃
wásawasa. Zaa gwe gɔ̃ɔ à kusu yåa. 14 Ben Yesu bènɛ: Ǹton o
gbɛ̃ke maro. Ǹ gá ǹ n zĩnda ɔdɔa sa'orinɛ ǹ sa'opɔ kè Musa dìɛ
kpá n kɛ̃kɔ̃ana sèeda ũ gbɛ̃nɔnɛ.

15 Yesu baaru dàgula dɛ yãala. Gbɛ̃nɔ è kakɔ̃a pari wà à yã
ma, lɛ à ń kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n ń gyãanɔ dɔ. 16 Ben Yesu è bɔ ń té à gá
adua kɛ gusaɛ.

Gbɛ̃ kaɛna kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

17 Zĩkea Yesu e yã daańnɛ. Farisi kenɔ kɔ̃n ludayãdannɛri
kenɔ vɛ̃ɛna gwe. Aɔ̃ bɔ̀ Galili kɔ̃n Yudea wɛ́tɛnɔ guu píngi kɔ̃n
Yerusalɛmuo. Luda gbãaa kúo, ben èe gyãreenɔ kɛ̃ɛkɔ̃a. 18 Ben
gbɛ̃kenɔ mɔ̀, aɔ̃ɔ gbɛ̃ kaɛna sɛna kɔ̃n daɛbɔo, aɔ̃ɔe zé wɛtɛɛ wà
gɛ̃o wà à diɛ Yesu aɛ. 19 Kè aɔ̃ɔe gɛ̃kii ero parii yãnzi, ben aɔ̃
dìdio kpé musu, aɔ̃ kpé fɔ̃, ben aɔ̃ à pìta kɔ̃n à daɛbɔo zà guu Yesu
aɛ. 20 Kè Yesu è aɔ̃ɔ a náanɛ vĩ, à bè: Ma gbɛ̃, n durunnɔ kɛ̀mma.
21 Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisi pìnɔɔ ò ń nɔ̀sɛ guu: Dén gbɛ̃ kè èe
dɔkɛɛ Ludao kè ũ sɛɛ? Dé bé eé fɔ̃ à durun kɛ̃ńnɛ, tó èe kɛ Luda
ado baasiroo? 22 Yesu ń laasuu dɔ̃, ben à ń lá à bè: Bóyãnzi ée

laasuu beee taka lɛɛ a nɔ̀sɛ guuzi? 23 Tó ma bè à durunnɔ kɛ̀a, ke tó ma bè à fɛɛ à táa o, à kparee bé à aagaa? 24 Má ò lɛ lɛ àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Gbɛ̃ntee Né durunkɛ̃nnɛna iko vĩ tɔɔtɛ kɛmɛ. Ben à bè gbɛ̃ kaɛna pìnɛ: Ma bènnɛ, ǹ fɛɛ ǹ n daɛbɔ sé ǹ tá bɛ. 25 Gwe gɔ̃ɔ à fɛ̀ɛ à zɛ̀ ń wáa, à a daɛbɔ pì sɛ̀ à tà bɛ, èe Luda sáabu kpaa. 26 Baade píngi lé àɛ, ben aɔ̃ Luda tó bɔ̀. Vĩa guu aɔ̃ bè: Wa dabuyã è gbãa.

Levi sisina
(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

27 Beee gbɛra Yesu bɔ̀, ben à bɛ'ɔɔsiri kɛ̀ wè benɛ Levi è vɛ̃ɛna a bɛ'ɔɔsikpɛn. À bènɛ: Ǹ mɔ́ ǹ témazi. 28 Ben à fɛ̀ɛ à pɔ́ píngi tòn à tɛ̀zi.

29 Ben à pɔ́ble bíta kɛ̀ a bɛ à Yesu sìsia, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n gbɛ̃ pãndenɔ e pɔ́ bleeńyo pari. 30 Ben Farisinɔ kɔ̃n ń ludayãdannɛrinɔ yãkete kà a ìbanɔzi wà bè: Bɔ́yãnzi ée pɔ́ blee ée í mii kɔ̃n bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔozi? 31 Ben Yesu wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ aafia vĩi bà kú likita yãoro, sé gyãree. 32 Mɛ́ɛ mɔ́ gbɛ̃ maaanɔ sísi aɔ̃ ń nɔ̀sɛ liɛro, sé durunkɛrinɔ.

Léyina yã
(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

33 Ben wà bènɛ: Yaaya ìbanɔ èɡɔ̃ lé yii aɔ̃èɡɔ̃ adua kɛɛ baabɔɛ. Lɛmɛ kɔ̃n Farisi ìbanɔ dɔ, mɔde n gbɛ̃nɔ èɡɔ̃ pɔ́ blee aɔ̃èɡɔ̃ í miimɛ. 34 Ben Yesu wèńla à bè: É fɔ̃ à be nɔsɛri gbɛ̃nɔ lé yi gurɔɔ kɛ̀ à kúńyoó? 35 À gurɔɔ é mɔ́ kɛ̀ weé nɔsɛri pì bɔ ń té, gbasa aɔ̃é lé yi sa. 36 Yesu yã lèkɔ̃zińnɛ dɔ à bè: Gbɛ̃ke è uta dufu li wà dì a ziilaro. Tó wà kɛ̀ lɛ, uta dufu é yakamɛ, à zii é kɔ̃ sí kɔ̃n uta dufu nambata pìoro. 37 Wè geepiwɛ̃ dufu ká tùu zii guuro. Tó wà kɛ̀ lɛ, wɛ̃ dufu pì é tùu pũtãmɛ, eé kwéɛ, tùu é yaka. 38 Auo, wè geepiwɛ̃ dufu ká tùu dufu guumɛ. 39 Gbɛ̃ kɛ̀ kɔ̃ dɔ̃ kɔ̃n wɛ̃ zi minao è à dufu sáabu kpáro, è be à zii bé à nna.

6

Kámmabogurɔ yã
(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

1 Kámmabogurɔɔ zĩkea Yesu e pãa buraanɔla, ben à ìbanɔ pówɛɛ wòro aɔ̃ suguu pà ń ɔɔn, aɔ̃ɔe soo. 2 Ben Farisi kenɔ bèńnɛ: Bɔ́yãnzin ée yã kɛ̀ dɛ wè kɛ kámmabogurɔɔ zĩroo kɛɛzi? 3 Yesu wèńla à bè: Ée à kyó kɛ á è lán Dauda kɔ̃n a gbɛ̃nɔɔ kɛ̀ nà gurɔɔ kɛ̀ nɔaa e ń dɛɛroo? 4 À gɛ̃ Luda ua guu à burɛdi kɛ̀ wà kàɛ Ludanɛ sɛ̀ à sò, à kpà a gbɛ̃nɔa, burɛdi kɛ̀ gbɛ̃kee à sona zé vĩro, sé sa'orinɔ. 5 Ben Yesu bèńnɛ: Gbɛ̃ntee Né bé à iko vĩ kámmabogurɔɔa.

6 Kámmabogurɔ pãnde zĩ dɔ Yesu gɛ̃ aduakɛkpɛn èe yã daańnɛ. Gɔ̃gbɛ̃ kee kú gwe à ɔplaa fɛ̃fɛ̃na. 7 Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔɔ e Yesu tàasi kɛɛ, tó eé à kɛ̃kɔ̃a kámmabogurɔɔ zĩ, lɛ wà

yã e wà dia. 8 À ń laasuu dɔ̃, ben à bè gbɛ̃ kè à ɔɔ fɛ̃fɛ̃na pìnɛ: Ǹ fɛɛ ǹ zɛ zà guu. Kè à fɛ̀ɛ à zɛ̀ gwe, 9 ben Yesu bèńnɛ: Méɛ a laamɛ. À zɛ́ vĩ wà yã maaa kɛ kámmabogurɔɔ zĩ́ɔ́, ke à zaaa? Wà gbɛ̃ mì sín yɔ́, ke wà dɛmɛ? 10 Yesu ń gwá à lìgańzi ń píngi, ben à bè gɔ̃gbɛ̃ pìnɛ: Ǹ n ɔɔ pì poro. Kè à pòro, ben à ɔɔ kè a gbɛ̀n. 11 Farisinɔ pɔ fɛ̃̀ maamaa, ben aɔ̃ lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ Yesuzi, dian aɔ̃é kɛnɛ nà.

Zĩ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ diɛna
(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

12 Gurɔ beeea Yesu bɔ̀ à gàa adua kɛ sĩ̀sĩ̃gɛɛzi, ben à wɛ́ɛ kè Ludaa gwãavĩ ai guu gàa dɔo. 13 Kè guu dɔ̀, ben à a ìbanɔ sìsiazi, à gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ bɔ̀ ń té, à ń díɛ zĩ̀rinɔ ũ. 14 Gbɛ̃ pìnɔ tɔ́n yè: Simɔ kè à tɔ́ kpànɛ Pita, à dãaro Anduru, Yemisi, Yohana, Filipi, Batɔlɔmiu, 15 Matiu, Tomasi, Alafeu né Yemisi, Simɔ kè wè benɛ Aĩade, 16 Yemisi né Yudasi kɔ̃n Yudasi Isikariɔti kè gɔ̃̀ bɔnkpɛɛdee ũuo.

Yesu yãdannɛna Galili
(Mat 4:23-25)

17 Yesu pìtańyo à zɛ̀ gusararaaa, guu kɛ̀ à ìba kpaaanɔ kɔ̃n pariio kún. Aɔ̃ bɔ̀ Yerusalɛmu kɔ̃n Yudea bùsuo píngi kɔ̃n ísialɛa wɛ́tɛ kɛ̀ kú Taya kɔ̃n Sidɔ̃o saɛnɔ. 18 Aɔ̃ mɔ̀ à yã ma, lɛ à ń kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n ń gyãanɔ dɔ. Gbɛ̃ kè zĩn e ĩa daaḿmanɔ kɛ̃̀kɔ̃a dɔ. 19 Baade píngi e wɛtɛɛ à ɔ kɛa, zaakɛ gbãaa e bɔɔ à guu, èe gbɛ̃ píngi kɛ̃ɛkɔ̃amɛ.

Aubarikadeenɔn Yesu ìbanɔ ũ
(Mat 5:1-12)

20 Ben à wɛ́ɛ sɛ̀ à a ìbanɔ gwà à bè:
Aubarikadeenɔn amɔa takaasideenɔ ũ,
zaakɛ kpata kè bɔ̀ Luda kiia dɛ a pɔ́ ũ.
21 Aubarikadeenɔn amɔa kè nɔaa e a dɛɛ tiaanɔ ũ,
zaakɛ é kã.
Aubarikadeenɔn amɔa kè ée ɔ́ɔ dɔɔ tiaanɔ ũ,
zaakɛ é yáa dɔ.
22 Aubarikadeenɔn a ũ,
tó wà zàagu, tó wà gìazi, tó wà a sɔ̃sɔ̃,
tó wà a tɔ́ zaaa sì Gbɛ̃ntee Né yãnzi.
23 Gurɔɔ kè yã beeenɔ a le, à pɔnnaa kɛ à vĩvĩ kɔ̃n pɔnnaao,
zaakɛ a láada bíta ludambɛ. Lɛn aɔ̃ dezinɔ kè annabinɔnɛ lɛ.
24 Wãiyoo amɔa ɔɔdeenɔ,
a gĩakɛ a a mè nnaa mà kɔ̀.
25 Wãiyoo amɔa kè á kãna tiaanɔ,
nɔaa é a dɛ.
Wãiyoo amɔa kè ée yáa dɔɔ tiaanɔ,
é sósobi kɛ à ɔ́ɔ dɔ.

26 Wãiyoo apinɔ, tó baade píngi e a tó nnaa sii,
zaakɛ lɛn aɔ̃ dezinɔ kὲ annabi ɛgɛdeenɔnɛ lɛ.

Yena ibɛɛzi
(Mat 5:38-48)

27 Mέɛ oo amɔa kὲ ée ma yã maanɔnɛ, àgɔ̃ ye a ibɛɛnɔzi à à
maaa kɛ gbɛ̃ kὲ aɔ̃ zàaguunɔnɛ. 28 À sa maaa o gbɛ̃ kὲ aɔ̃è sa zaaa
oareenɔnɛ. À adua kɛ gbɛ̃ kὲ aɔ̃è ĩa daawaanɔnɛ. 29 Tó gbɛ̃ n
swãn kὲ n gasu dooa, ǹ à doo dɔnɛ dɔ. Tó gbɛ̃ n utadaa sìmma,
ǹton gínɛ kɔ̃n n dansikioro. 30 Tó gbɛ̃ pó wέɛ kὲmma, ǹ kpáa.
Tó gbɛ̃ n pó sìmma, ǹton gbekaaro. 31 À kɛ gbɛ̃nɔnɛ lán á yezi
aɔ̃ kɛare nà. 32 Tó gbɛ̃ kὲ aɔ̃ɔ yeaziinɔn á yeńzi, bó sáabun á vĩi?
Baa durunkɛrinɔ ègɔ̃ ye gbɛ̃ kὲ aɔ̃ɔ yeńzinɔzi se. 33 Tó gbɛ̃ kὲ
aɔ̃è à maaa kɛareenɔn eè à maaa kɛńnɛ, bó sáabun á vĩi? Baa
durunkɛrinɔ è kɛ lɛ se. 34 Tó gbɛ̃ kὲ a wέɛ dɔzi à pó emmanɔn eè
pó sɛ̃kãńnɛ, bó sáabun á vĩi? Zaakɛ durunkɛrinɔ è pó sɛ̃kãkɔ̃nɛ, lɛ
aɔ̃ e wà à gɛ̃ɛ sí yãnzimɛ. 35 Àgɔ̃ ye a ibɛɛnɔzi à à maaa kɛńnɛ. À
pó sɛ̃kãńnɛ wέɛdɔzisai, é láada bíta e, égɔ̃ dɛ Luda Musude nénɔ
ũ, zaakɛ è à maaa kɛ guturunɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃ zaaanɔ. 36 Àgɔ̃ wɛ̃nda
vĩ lán a De wɛ̃nda vĩ nà.

Kɔ̃ taari'ena
(Mat 7:1-6)

37 Àton gbɛ̃ taari ero, Luda é a taari e sero. Àton yã vɛ̃ɛ
gbɛ̃aro, Luda é yã vɛ̃ɛawaro. À sùu kɛ kɔ̃n gbɛ̃nɔ, Luda é sùu
kɛao. 38 À gbɛ̃ gba pó, Luda é a gba se. Eé zaka maaa kὲ à gbɛ̀gbɛ̃
à wɛ̀ à pà yélɛlɛ káare a utalɛn. Zaakɛ zaka kὲ eè yɔ̃ońnɛn Luda
é yɔ̃onnɛ se.

39 Ben à yã lèkɔ̃zińnɛ à bè: Vὶa é fɔ̃ à gò kũ vὶanɛ́ɔ? Aɔ̃ plaa
ń píngi é si wèɛnloo? 40 Ìba ègɔ̃ dɛ a dànnɛrilaro, mɔde gbɛ̃ kὲ
yã dàda à bɔ̀ɛzi dɛ lán a dànnɛri bàmɛ. 41 Bóyãnzi néɛ sɛ̀buru kὲ
da n gbɛ̃daaa wéɛn eezi, bensɔ̃ néɛ lí kὲ da n wéɛn yã daaroo?
42 Mmɔn kὲ néɛ líkusu kὲ da n wéɛn eero, né kɛ dia ǹ be n
gbɛ̃daaanɛ, à tó ǹ sɛ̀buru kὲ da à wéɛn bɔnɛ? Mɔnafikide! Ǹ
líkusu kὲ da n wéɛn bɔ gĩa, né gbasa ǹ guu e wásawasa, lɛ ǹ e ǹ
sɛ̀buru kὲ kú n gbɛ̃daa wéɛn bɔnɛ.

Gbɛ̃ dɔ̃na a yάkɛnaa
(Mat 7:16-20, 12:33-36)

43 Lí maaa è né zaaa iro, lí zaaa è né maaa iro. 44 Wè lí píngi
dɔ̃ a néamɛ. Wè kãkãa bo lè líaro, wè geepi e gyantoaro. 45 Gbɛ̃
maaa è à maaa bɔ à maaa kὲ kaɛna a guumɛ. Gbɛ̃ zaaa sɔ̃ è à
zaaa bɔ à zaaa kὲ kaɛna a guumɛ. Zaakɛ yã kὲ swɛ̀ pàn lé è o.

Kpébori gɔ̃ɔn plaaanɔ
(Mat 7:24-27)

46 Bɔ́yãnzin eègɔ̃ ma sísii Dii, Diizi, ben eè yã̀ kɛ̀ má ò kɛroo?
47 Gbɛ̃ kɛ̀ mɔ̀ ma kiia, à ma yã̀ mà ben à zĩi kɛ̀a, mɛ́ ɔdɔaare lán
adee dɛ nà. 48 À dɛ lán ɛ̃bori kɛ̀ wɛ̀ɛ yɔ̃ zã̀azã̀ à ɛ̃ɛ kpàɛ gbɛ̀a
bàmɛ. Kɛ̀ swaa pà, í dàgula à kà kpɛ́ pìzi, èe nigãro kɛ̀ wà bò
maa yãnzi. 49 Gbɛ̃ kɛ̀ à ma yã̀ mà ben èe zĩi kɛaroo dɛ lán ɛ̃bori
kɛ̀ ɛ̃ɛ kpàɛ tɔɔtɛla pã wɛ̀ɛyɔ̃sai bàmɛ. Kɛ̀ swa'i kàzi, ben à kwɛ̀
bìtim gɔ̃ɔ. Kpɛ́ pì yakana kɛ̀ bíta.

7

Sozanɔ gbɛ̃nsi zĩkɛri kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 8:5-13)

1 Kɛ̀ Yesu yã̀ beeenɔ ò gbɛ̃nɔnɛ píngi à yã̀a, ben à gàa
Kapɛnamu. 2 Romu sozanɔ gbɛ̃nsi kee kú gwe, à zĩkɛri vĩ kɛ̀
à bɛ̀ɛ vĩnɛ maamaa, ben èe gyãa kɛɛ ai à kà gana. 3 Kɛ̀ gbɛ̃nsi
pì Yesu baaru mà, à Yuda gbɛ̃nsinɔ zl̃a wà wɛ́ɛ kɛa à mɔ́ à a
zĩkɛri pì mì sí. 4 Kɛ̀ aɔ̃ kà Yesu kiia, aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀a gbãngbãn wà bɛ̀:
Gbɛ̃ pì kɔ̃ sìo ǹ à ĩan ká. 5 À ye wa boriizi, àmbe à aduakɛkpɛ
dɔ̀we. 6 Ben Yesu gàaǹyo. Kɛ̀ à kà kĩi kɔ̃n à bɛɛo, ben gbɛ̃nsi pì
a gbɛ̃nnanɔ zl̃ wà yã̀ kɛ̀kii onɛ: Dii, ǹton ĩa da n zĩndaaro, mɛ́ɛ
ká ǹ gɛ̃ ma bɛro. 7 Beee yãnzin má dìɛ kɛ̀ mɛ́ɛ ká mà mɔ́ n kiia
ma zĩndaro. Ǹ yã̀ o, ma zĩkɛri é kɛ̃kɔ̃a. 8 Zaakɛ mapi se wà iko
vĩmamɛ, má iko vĩ sozanɔa. Mɛɛ̀ o aɔ̃ gbɛ̃ doonɛ à gá, è sɔ̃ gá. Mɛɛ̀
o à pãndenɛ à mɔ́, è sɔ̃ mɔ́. Mɛɛ̀ o ma zĩkɛrinɛ à kɛ̀ kɛ, è sɔ̃ kɛ. 9 Kɛ̀
Yesu yã̀ pì mà, à bɔ̀ à saɛ. Ben à lìɛ à bè gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ téazinɔnɛ: Mɛ́ɛ
ooare, mɛ́ɛ e gbɛ̃ke ma náanɛ kɛ̀ lɛ Isarailinɔ téro. 10 Kɛ̀ zl̃ri pìnɔ
lìara wà sù, aɔ̃ɔ è zĩkɛri pì kɛ̀kɔ̃a.

Gyaanɔ né mèn do léle fɛɛna gaan

11 Beee gbɛra Yesu gàa wɛ́tɛ kɛ̀ wè be Naini guu. À ìbanɔ kɔ̃n
gbɛ̃ pãndenɔ gàao paripari. 12 Kɛ̀ à kà kĩi kɔ̃n wɛ́tɛ pì bĩilɛo, à è
wà gɛ̀ sɛna wɛ̀e bɔɔɔo. Gyaanɔ né mèn do léleme. Wɛ́tɛpideenɔɔ
kú kɔ̃n nɔgbɛ̃ pìo pari. 13 Kɛ̀ Dii à è, ben à kɛ̀nɛ wɛ̃nda à bɛ̀nɛ:
Ǹton ɔ́ɔ dɔro. 14 Ben à sɔ̃ gɛ̀ pìzi à ɔ kɛ̀ à àkpatia. Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
sɛnanɔ zɛ̀, ben à bè: Gɔ̃kparɛ, má ònnɛ ǹ fɛɛ! 15 Ben gɛ̀ pì fɛ̃ɛ à
vɛ̃ɛ à nà yã'onaa. Ben Yesu à kpà à daa. 16 Vĩa gbɛ̃nɔ kṳ́ ń píngi,
aɔ̃ Luda sáabu kpà wà bè: Wa annabi ìsi è wa té. Aɔ̃ bè dɔ: Luda
mɔ̀ a gbɛ̃nɔ gwa. 17 Ben Yesu baaru dà Yudea bùsula kɔ̃n bùsu
kɛ̀ ligazinɔ píngi.

Yaaya Batisikɛri zl̀rinɔ
(Mat 11:2-19)

18 Yaaya ìbanɔ yã̀ pìnɔ tɔ̃kɛ̀nɛ píngi. Ben Yaaya ń gɔ̃ɔn plaaanɔ
sìsi 19 à ń zĩ Diia aɔ̃ à la, àmbe gbɛ̃ kɛ̀ eé mɔ́ ṹ́, ke wàgɔ̃ wɛ́ɛ
dɔɔ gbɛ̃ pãndezimɛ? 20 Kɛ̀ gbɛ̃ pìnɔ kà Yesu kiia, aɔ̃ bènɛ: Yaaya

Batisikɛri bé à wa zĩ wà n la, ḿbe gbɛ̃ kɛ̀ eé mɔ́ ṹ, ke wàgɔ̃ wɛ́ɛ dɔɔ gbɛ̃ pãndezimɛ? 21 Zaa gwe gɔ̃ɔ Yesu gbɛ̃nɔ kɛ̃kɔ̃a pari kɔ̃n ń̀ gyãanɔ kɔ̃n ń̀ wãwãanɔ kɔ̃n ń̀ zĩnnɔ. À tò vl̀anɔ guu è pari dɔ. 22 Ben à bè Yaaya zl̀rinɔnɛ: À gá à yã̀ kɛ̀ á è bensɔ̃ á mànɔ gbãnɛ. À onɛ vl̀anɔɔ e guu ee, ɛrɛnɔɔ e táa oo, kusunɔɔ e kɛ̃ɛkɔ̃a, swãdoonɔɔ e yã̀ maa, gɛ̀nɔɔ e fɛɛɛ, takaasideenɔɔ e baaru nna waazi maa. 23 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ è fu ma yãaroo ũ.

24 Kɛ̀ Yaaya zl̀rinɔ tà, Yesu Yaaya yã̀ ò pariinɛ à bè: Bɔ́n a gaa gwa gbáan? Kàba kɛ̀ ĩa e nigãan yɔ́? 25 Bɔ́n a gaa gwa saa? Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́kãsã zãɛ danan yɔ́? Nnamari kɛ̀ aɔ̃è pɔ́kãsã maaa daanɔ èɡɔ̃ kú kíbɛmɛ. 26 Bɔ́n a gaa gwa saa? Annabin yɔ́? Lɛmɛ! Mɛ́ɛ ooare à dɛ annabila se. 27 Zaakɛ Yaayan wà à yã̀ kɛ̃ Luda yãn wà bè:

Mɛ́ ma zl̀ri gbarɛ n ã
à zɛ́ kɛkɛnnɛ.

28 Mɛ́ɛ ooare, nɔgbɛ̃ né'ina guu gbɛ̃kee e ká Yaaya ũro. Baa kɔ̃n beeeo gbɛ̃ kɛ̀ dɛ gbɛ̃ kpɛɛdee ũ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu dɛàla.

29 Kɛ̀ baade píngi à yã̀ mà, ai kɔ̃n bɛ'ɔɔsirinɔ sé, aɔ̃ yã̀ nnaa kpà Ludaa, zaakɛ Yaaya ń̀ batisi kɛ̀. 30 Farisinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ sɔ̃ gì yã̀ kɛ̀ Ludaa dìɛ à kɛńnɛzi, ben aɔ̃ɔe we Yaaya ń̀ batisi kɛ̀ro.

31 Ben Yesu bè: Bɔ́n mé tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔ lékɔ̃zio? Bɔ́n aɔ̃ɔ bɔ̀kɔ̃bao? 32 Aɔ̃ɔ dɛ lán né kɛ̀ aɔ̃ɔ kú yàra guu, aɔ̃ɔe lé zuukɔ̃zinɔ bà wèe bee: Wa kure pɛ̀are, ée ɔ̃ wãro.

Wa wɛ̃nda lɛ̀ sìare, ée ɔ́ɔ dɔro.

33 Zaakɛ Yaaya Batisikɛri mɔ̀, èe burɛdi sóro, èe wɛ̃ɛ miro, ben a bè zĩndeemɛ. 34 Gbɛ̃ntee Né mɔ̀, è pɔ́ ble è í mi, ben a bè: Guturu wɛ̃mirimɛ, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔ gbɛ̃nnamɛ. 35 Mɔde wè ɔ̃ndɔ̃ɔ dɔ̃ a yãkɛnaamɛ.

Nɔ́si gũnnade kuna Yesu gbáa

36 Farisi ke Yesu sìsi à mɔ́ à pɔ́ bleao. Yesu gàa à bɛ, ben èe pɔ́ blee gɛɛkɛsɛkɛna. 37 Nɔgbɛ̃ dàzaade kee kú wétɛ pì guu. Kɛ̀ à mà Yesu e pɔ́ blee Farisi pì bɛ, ben à mɔ̀ gwe gbaaa néngoo kɛ̀ nɔ́si gũ nnaao kú à guu. 38 À zɛ̀ à kpɛɛ à gbá saɛ, èe ɔ́ɔ dɔɔ. À wɛ́ɛ'i e tɔ̃ɔ à kèsɛkpɛɛa, ben èe gogoo kɔ̃n a mìkão, à lɛ́ pɛ̀pɛ à gbáa, ben à nɔ́si gũ nnaa pì kùa. 39 Kɛ̀ Farisi kɛ̀ à à sìsi pì è lɛ, ben à ò a swɛ̀n: Tó gbɛ̃ pì né annabimɛ, lɛ à nɔgbɛ̃ kɛ̀ èe ɔ kɛɛa kɛ̀ taka dɔ̀, kɛ̀ dàzaadeemɛ. 40 Ben Yesu bè Farisi pìnɛ: Simɔ, má yãke vĩ mà onnɛ. Simɔ bè: Ǹ o, Dannɛri. 41 Yesu bè: Ɔɔdakɛri ke bé à kuu, gɔ̃ɔn plaaanɔ à fĩa kũna, gbɛ̃ doo kondogi ɔɔ mèn wàa plaa kpɛ́ basɔɔro, gbɛ̃ doo sɔ̃ mèn baplaa akuri. 42 Kɛ̀ aɔ̃ pɔ́ke vĩ wà fĩa booro, ben à ń̀ kɛ̃ aɔ̃ plaa ń̀ píngi. Aɔ̃ té, dé bé eégɔ̃ yezi dɛ a daalaa? 43 Simɔ wèàla à bè: Mɛ́ɛ daa gbɛ̃ kɛ̀ wà à kɛ̃ kɔ̃n ɔɔ

bítaomɛ. Yesu bènɛ: N we maa. 44 Ben Yesu aɛ dɔ̀ nɔgbɛ̃ pìa, à bè Simɔnɛ: N nɔgbɛ̃ pì èɔ́? Kɛ̀ ma gɛ̃ n bɛ, néɛ í kpáma ma gbá pìpiro, nɔgbɛ̃ pì sɔ̃ ma gbá pìpi kɔ̃n a wéɛ'io à gògo kɔ̃n a mìkão. 45 Néɛ lé pémaro, nɔgbɛ̃ pì sɔ̃, zaa gurɔɔ kɛ̀ ma gɛ̃ kɛ̀, èe kámma bo kɔ̃n lépɛna ma gbáaoro. 46 Néɛ nósi kɛ ma mìaro, nɔgbɛ̃ pì sɔ̃ nósi gũnnadee kù ma gbánɔa. 47 Beee yãnzi méɛ oonnɛ, à yemazi maamaa kɛ̀ à durun bíta kɛ̃a yãnzimɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ wà à kɛ̃ kɔ̃n à néngoo sɔ̃, yenzi néngon èɡɔ̃ vĩ. 48 Ben à bè nɔgbɛ̃ pìnɛ: N durunnɔ kɛ̃mma. 49 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe pó blee lɛdoonɔ bèkɔ̃nɛ: Dén gbɛ̃ pì ũ, kɛ̀ èe durunnɔ kɛ̃ɛńnɛɛ? 50 Ben Yesu bè nɔgbɛ̃ pìnɛ: Ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé à n mì sì. Ǹ tá bɛ aafia.

8

Nɔgbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃èɡɔ̃ té Yesuzinɔ

1 Beee gbɛra Yesu lìga wétɛ kɔ̃n wétɛo, lakutu kɔ̃n lakutuo, èe waazi kɛɛ èe kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia baaru nnaa kpaaǹnɛ. À zǐri gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ gàao 2 kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ à zĩnnɔ bɔ̀ ń guu à ń kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n ń gyãanɔo. Mariama kɛ̀ wè benɛ dɔ Mariama Magadalɛni kɛ̀ Yesu zĩn mèn swɛɛplaaanɔ bɔ̀ɛ à guu kú ń té 3 kɔ̃n Hɛrɔdu bɛgwari Kuza naɔ̃ Yoanao kɔ̃n Suzanao kɔ̃n nɔgbɛ̃ pãndenɔ pari. Aɔ̃èɡɔ̃ Yesu kɔ̃n a zǐrinɔ gwaa kɔ̃n pó kɛ̀ aɔ̃ɔ vĩio.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n pɔ́wɛɛfãrio
(Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

4 Wà bɔ̀ wétɛ kɔ̃n wétɛo wà kàkɔ̃a Yesuzi, ben à yã̀ lèkɔ̃zińnɛ à bè: 5 Búbari ke bé à bɔ̀ à gàa pɔ́wɛɛ fã. Lán èe fãa nà, à kenɔ lèɛ zé guu wà táa òa, ben bãanɔ mɔ̀ wà blè. 6 À kenɔ lèɛ gbè sàra musu. Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ɛ, ben aɔ̃ gàga, kɛ̀ aɔ̃ɔe mɔdɔ ero yãnzi. 7 À kenɔ lèɛ lènɔ guu, ben lè fɛ̀ɛńyo lɛdo à nàkɔ̃rɛḿma. 8 À kenɔ sɔ̃ lèɛ tɔɔtɛ maaa guu, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ wà né ì lɛo basɔɔro. Kɛ̀ à ò lɛ, à pǔtã à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma.

9 À ìbanɔ à là yã̀ pì bɔkɔ̃tɛnazi. 10 Ben à bè: Luda a gba zé à kpata kɛ̀ bɔ̀ à kiia asiinɔ dɔ̃, mɔde mɛè o gbɛ̃ kpaaanɔnɛ kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinaomɛ, lɛ aɔ̃ guu gwa pɔ́ke'ena sai, aɔ̃ yã̀ ma à dɔ̀rɔ dɔ̃na sai. 11 Yã̀ pì bɔkɔ̃tɛnan yè: Pɔ́wɛɛ pì né Luda yãmɛ. 12 Zé guu pɔ́nɔɔ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è Luda yã̀ maanɔ bà, ben Ibilisi è mɔ́ à yã̀ pì bɔ ń swɛ̀ guu, lɛ aɔ̃ton Luda náanɛ kɛ à ń mì síro yãnzi. 13 Gbè sàra musu pɔ́nɔɔ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è Luda yã̀ ma wà sí kɔ̃n pɔnnaaonɔ bà, mɔde aɔ̃ɔ kãsãa vĩro. Aɔ̃è Luda náanɛ kɛ gurɔ plaa, mɔde tó wà ń yɔ̃ wà gwà, aɔ̃è fumɛ. 14 Pɔwɛɛ kɛ̀ lèɛ lènɔ guunɔɔ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è Luda yã̀ maanɔ bà, mɔde anduna kãhãnkɛna kɔ̃n auziki yão kɔ̃n pɔnnakɛnao è nakɔ̃rɛḿma, aɔ̃è fɔ̃ wà né i à màro. 15 Tɔɔtɛ maaa pɔ́nɔɔ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è Luda yã̀

ma kɔ̃n nɔ̀sɛpuraao aɔ̃è sí kɔ̃n nɔ̀sɛmaaaonɔ bà, ben aɔ̃è mɛna fɔ̃ ai aɔ̃ kɛo kaarana pɔ́ ũ.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n fitiao
(Maa 4:21-25)

16 Wè fitia na wà taa kúɛa ke wà diɛ daɛbɔ gbáruro. Wè di dabu musumɛ, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe gɛ̃ɛnɔ gupuraa e yãnzi. 17 Pɔ́kee kú utɛna kɛ̀ weé gí bɔo gupuraaziro. Asiiyã kee kuu kɛ̀ weé ma wà gí o gupuraaziro. 18 Beee yãnzi à yã ma kɔ̃n làakario. Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ vĩin Luda é kaaranɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ke vĩroo sɔ̃, baa pɔ́ kɛ̀ èe daa á vĩi Luda é sía.

Yesu danɛnɔ
(Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

19 Yesu da kɔ̃n à dãaronɔ mɔ̀ à kiia, ben aɔ̃ɔe e wà sɔ̃̀ziro parii yãnzi. 20 Ben wà bènɛ: N da kɔ̃n n dãaronɔ kú bàazi, aɔ̃ɔ ye n kɔ̃'enazi. 21 Ben à wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è Luda yã ma aɔ̃ zĩi kɛanɔn ma da kɔ̃n ma dãaronɔ ũ.

Yesu zàgaʼĩa zɛna
(Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

22 Zĩkea Yesu gɛ̃̀ góro'itɛ guu kɔ̃n a ìbanɔ, ben à bèńnɛ: Wà bikũ sèbɛ baa. Ben aɔ̃ dà zén. 23 Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe gaa, ii Yesu lɛ̀. Ben zàgaʼĩa fɛ̀ɛ sɛ̀bɛla, í e kaa góro guu, aɔ̃ɔ kú kari lézĩ. 24 Ben à ìbanɔ sɔ̃̀zi aɔ̃ à vù wà bè: Dannɛri! Dannɛri! Wée kaatɛɛ! Ben à fɛ̀ɛ à gì ĩanɛ kɔ̃n í kɛ̀ èe ń góro yĩpayĩpaao, ben à zɛ̀, guu kɛ̀ kítikiti. 25 Ben à bèńnɛ: Á ma náanɛ vĩroo? Ben yã pì bɔ̀ ń saɛ, vĩa ń kũ, ben aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Dén gbɛ̃ kɛ̀ ũ sɛɛ? Baa ĩa kɔ̃n ío, è yã diɛńnɛ, ben aɔ̃è à yã mamɛ.

Ĩade kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 8:28-34, Maa 5:1-20)

26 Ben aɔ̃ kà Gadara bùsun sèbɛ baa Galili bùsu ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa. 27 Kɛ̀ Yesu bikǔ́ í baa, à dàkɔ̃rɛ kɔ̃n wétɛ gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ zĩn vĩio. À gurɔplaa kɛ̀ èe pókãsãa naawaro. Ègɔ̃ kú bɛro, sé mirakpɛtɛa. 28-29 Wè à yi kɔ̃n mɔ̀kyakoonɔ wè à da lín à kũna yãnzi, mɔde è mɔ̀kyakoo pìnɔ kɛ̃kɛ̃mɛ, zĩn pì è à si sɛ̀n. Kɛ̀ à Yesu è, ben à wii lɛ̀ à mɔ̀ à kùɛ à aɛzĩ, ben à pǔ̀tã à bè: Yesu, Luda Musude Né, bɔ́n wá vĩ kɔ̃ ɔzĩi? N yã nna! Ǹton wɛ́ɛ tãmaro. À ò lɛ kɛ̀ Yesu bè zĩn pãsĩ pì bɔ à guu yãnzimɛ. 30 Ben Yesu à là à bè: N tɔ́n diaa? Ben à wèàla à bè: Ma tɔ́n Pari. Zaakɛ zĩnnɔɔ kú à guu parimɛ. 31 Ben zĩn pìnɔ agbaa kpà Yesunɛ maamaa wà bè àton ń gbarɛ aɔ̃ si gèwãa wèɛ zòoto guuro.

32 Alɛdɛ kpàsa bíta kú gwe, aɔ̃ɔe pɔ́ blee sǐsĩgɛɛzi. Ben zĩn pìnɔ wɛ́ɛ kɛ̀ Yesua à ń gba zɛ́ aɔ̃ gɛ̃ ń guu. Yesu ń gbá zɛ́, 33 ben zĩnnɔ gò gbɛ̃ pìa wà gɛ̃̀ alɛdɛ pìnɔ guu. Ben alɛdɛ kpàsa pì wì bào aɔ̃ sòro sǐsĩgɛɛzi wà sì sèbɛn wà gàga gwe. 34 Kɛ̀ aɔ̃ alɛdɛdãrinɔɔ

è lɛ, aɔ̃ bàa lɛ̀ wà gàa wà yã̀ pì tɔ̃kɛ̀ńnɛ wétɛ guu kɔ̃n buraanɔ. 35 Ben wà bɔ̀ɛ lɛ wà yã̀ kɛ̀ kɛ̀ pì gwa. Kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ Yesu kiia, aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ zĩnnɔ gòa pì è vɛ̃ɛna Yesu gbá saɛ pɔ́kãsãao dana, à kú a làakaria. Ben vĩa ń kŭ. 36 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã̀ pì è wéɛnɔɔ òńnɛ dian wà zĩndee pì kɛ̃̀kɔ̃a nà, 37 ben Gadara bùsu gbɛ̃nɔ píngi wéɛ kɛ̀ Yesua à bɔ ń bùsun, zaakɛ vĩa ń kũ maamaa. Ben à gɛ̃̀ góro'itɛ guu èe taa. 38 Gbɛ̃ kɛ̀ zĩnnɔ gòa pì agbaa kpànɛ lɛ à táo, mɔde Yesu gìnɛ à bè: 39 Ǹ ɛara ǹ tá n bɛ ǹ yã̀ kɛ̀ Ludaa kènnɛɛ ońnɛ píngi. Ben à tà à yã̀ kɛ̀ Yesu kɛ̀aree kpàakpa kɛ̀ wétɛ pì guu píngi.

Yairu né fɛɛna gaan kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ ɔ kɛ̀ Yesu utaao
(Mat 9:18-26, Maa 5:21-43)

40 Kɛ̀ Yesu ɛ̀ara à sù, ben gbɛ̃nɔ gbãakɛ kpàzi, zaakɛ baade píngi e à dãamɛ. 41 Ben gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ dɛ aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi ũu kɛ̀ wè benɛ Yairu mɔ̀ à dàɛ a puua Yesu gbá saɛ, à kúɛ kènɛ lɛ à gá a bɛ, 42 kɛ̀ à né mèn do léle e gaa yãnzi. Nénɔgbɛ̃ pì kà wɛ̀ kuri awɛɛplaa. Kɛ̀ Yesu e gaa, ben parii e nakɔ̃rɛɛa.

43 Nɔgbɛ̃ kee kú gwe, aru è bɔɛa à kà wɛ̀ kuri awɛɛplaa. Pɔ́ kɛ̀ à vĩ píngi à dɛ̀ ɛ̃zɛ̃deenɔ kiia, mɔde gbɛ̃kee e fɔ̃ à à kɛ̃̀kɔ̃aro. 44 Kɛ̀ à sɔ̀ Yesuzi kpɛɛ kpa, ben à ɔ kɛ̀ à uta léa. Zaa gwe gɔ̃ɔ à arubɔɛna zɛ̀. 45 Ben Yesu bè: Dé bé à ɔ kèmaa? Ben baade píngi bè á à yã̀ dɔ̃ro. Ben Pita bè: Dannɛri, gbɛ̃nɔɔ liganzi aɔ̃ɔe nakɔ̃rɛɛmma. 46 Ben Yesu bè: Gbɛ̃ke ɔ kèma, zaakɛ má dɔ̃ kɛ̀ gbãaa bɔ̀ ma mɛ̀ guu. 47 Kɛ̀ nɔgbɛ̃ pì è wà a yã̀ dɔ̀̃, ben à mɔ̀ èe lugalugaa à dàɛ a puua à gbá saɛ, ben à yã̀ kɛ̀ tò à ɔ kèa ò baade píngi wáa kɔ̃n dian à aafia è nào gɔ̃ɔ. 48 Yesu bènɛ: Nɔgbɛ̃, ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé à n kɛ̃̀kɔ̃a. Ǹ tá bɛ aafia.

49 Kɛ̀ Yesu kpé èe yã̀ oo, wà bɔ̀ aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi pì bɛ, wà mɔ̀ wà bènɛ: N né pì kɛ̀ sai, ǹton ĩa da dannɛria dɔro. 50 Yesu yã̀ pì mà, ben à bè Yairunɛ: Ǹton tó swɛ̀ kɛ̃nguro. Ǹ ma náanɛ kɛ dé, eé kɛ̃̀kɔ̃a. 51 Kɛ̀ à kà à bɛ, èe we gbɛ̃ke gɛ̃̀aoro, sé Pita kɔ̃n Yohanao kɔ̃n Yemisio kɔ̃n né pì de kɔ̃n à dao. 52 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔɔ e ɔ́ɔ dɔɔ ń píngi aɔ̃ɔe kpãngeda kɛɛ. Ben Yesu bè: Àton ɔ́ɔ dɔro. Èe garo èe ii oomɛ. 53 Ben aɔ̃ à lalandi kɛ̀, zaakɛ aɔ̃ dɔ̀̃ kɛ̀ né pì gà kɔ̀. 54 Yesu à kŭ a ɔɔa, ben à pŭtã à bè: Néénɔkparɛ, ǹ fɛɛ! 55 Ben à wɛ̀ndi sù, à fɛ̀ɛ gɔ̃ɔ. Yesu bè wà póblee kpáa. 56 Yã̀ pì bɔ̀ né pì de kɔ̃n à dao saɛ, ben Yesu bèńnɛ aɔ̃ton yã̀ kɛ̀ kɛ̀ pì o gbɛ̃ke maro.

9

Yesu zɪ̀rinɔ zĩna
(Mat 10:5-15, Maa 6:7-13)

1 Yesu a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ sìsiazi, ben à ń gbá gbãa kɔ̃n ikoo aɔ̃ zĩn bori píngi gomma, aɔ̃ gyãanɔ kɛ̃́mma. 2 Ben à ń

zĩ aɔ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yã waazi kɛ, aɔ̃ gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃a. 3 À bɛ̀ńnɛ: Àton pɔ́ke sɛ́ à gáoro, gò ke bɔ̀kɔlogomma ke kʊ̃sãɛ ke ɔɔ ke uta mɛ̀n plaa. 4 Ua kɛ̀ a pitan, àgɔ̃ kú gwe ai à gá bɔo wétɛ pì guu. 5 Wétɛ kɛ̀ wèe a sínlo, à bɔn à lutɛ̃ gogo a gbánɔa ń tona kɔ̃n Ludao sèeda ʊ̃. 6 Ben aɔ̃ dà zɛ́n, aɔ̃ lìga wétɛ kɔ̃n wétɛo, aɔ̃ baaru nnaa kpàńnɛ, aɔ̃ gyãanɔ kɛ̃ḿma baama píngi.

Hɛrɔdu bídikɛna
(Mat 14:1-12, Maa 6:14-29)

7 Kɛ̀ kí Hɛrɔdu yã beeenɔ mà píngi, ben à bídi kɛ̀, zaakɛ gbɛ̃kenɔ e be Yaaya Batisikɛri bé à fɛ̃ɛ bɔna gaan. 8 Gbɛ̃kenɔ bè Ilia bé à bɔ̀ à mɔ̀ńzi, gbɛ̃kenɔ bè dɔ annabi yãanɔ doke bé à fɛ̀ɛ. 9 Hɛrɔdu bè: Ma Yaaya mì zɔ̃. Dén gbɛ̃ kɛ̀ ma à baaru mà pì ʊ̃ sɛɛ? Ben èe wɛtɛɛ à wɛ́ɛ sialɛ.

Yesu pɔ́blekpana gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yoh 6:1-14)

10 Kɛ̀ zĩ̀ri pìnɔ sù, ben aɔ̃ yã kɛ̀ aɔ̃ɔ kènɔ gbã̀ Yesunɛ. Ben à ń sɛ́ ńtɛ̃ɛ à gàańyo wétɛ kɛ̀ wè be Bɛtɛsaida. 11 Kɛ̀ parii dɔ̀, ben wà pèɛzi. À gbãakɛ kpàńzi, à kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yã òńnɛ, ben à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà ń kɛ̃kɔ̃anɔ kɛ̀kɔ̃a.

12 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ bùsa, zĩ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ sɔ̃zi aɔ̃ bènɛ: Ǹ gbɛ̃nɔ gbarɛ aɔ̃ gá pitaki kɔ̃n pɔ́bleeo wɛtɛ lakutu kɔ̃n buraa kɛ̀ kú kĩinɔ guu, zaakɛ sɛ̃̀tɛ pɔ̀rɔtun wá kún kɛ̀. 13 À bɛ̀ńnɛ: Apinɔ à pɔ́ kpáḿma aɔ̃ ble. Ben aɔ̃ bè: Burɛdi mɛ̀n sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀ mɛ̀n plaaaon wá vĩ. Séde wà gá pɔ́blee lú gbɛ̃ kɛ̀nɔnɛ ń píngi. 14 Gɔ̃gbɛ̃nɔɔ kú gwe gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroo taka. Ben à bè a ìbanɔnɛ: À tó aɔ̃ vɛ̃ɛvɛ̃ɛ gãli kɔ̃n gãlio gɔ̃ɔn baplaa akurikuri. 15 Ben aɔ̃ɔ kɛ̀ lɛ, aɔ̃ ń vɛ̃ɛvɛ̃ɛ ń píngi. 16 Ben à burɛdi mɛ̀n sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀ mɛ̀n plaaa pìnɔ sɛ̀ à a wɛ́ɛ sɛ̀ musu à aubarika dàn. Ben à lìlikɔ̃rɛ à kpà a ìbanɔa, aɔ̃ɔ kpàatɛtɛ gbɛ̃nɔnɛ. 17 Aɔ̃ pɔ́ blè wà kã̀ ń píngi, ben wà à kpaaa kɛ̀ gɔ̃̀nɔ sèɛ gbíi kuri awɛɛplaaa pà.

Yesu mɛsayakɛ ona
(Mat 16:13-19, Maa 8:27-29)

18 Zĩ̀kea kɛ̀ Yesu e adua kɛɛ ado, à ìbanɔ mɔ̀ wà à lè, ben à ń lá à bè: Dén gbɛ̃nɔ è be má dɛ à ʊ̃u? 19 Aɔ̃ wèàla wà bè: Gbɛ̃kenɔ è be Yaaya Batisikɛrimɛ, gbɛ̃kenɔ è be Ilia, gbɛ̃kenɔ è be dɔ annabi yãanɔ doke bé à fɛ̀ɛ. 20 Ben à ń lá à bè: Apinɔ sɔ̃, dén eè be má dɛ a ʊ̃u? Pita wèàla à bè: Luda gbɛ̃ Mɛsayan n ʊ̃.

Yesu a ga kɔ̃n a fɛɛnao yã'ona
(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)

21 Ben à gìńnɛ aɔ̃ton yã pì o gbɛ̃ke maro. 22 Ben à bè dɔ: Séde Gbɛ̃ntee Né wɛ́ɛtãmma e maamaa, gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ é gízi, weé à dɛ, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ.

23 Ben à bèńnɛ ń píngi: Tó gbɛ̃ yezi à kɛ ma ìba ũ, séde à gí
a zĩnda wɛ̃ndizi, àgɔ̃ a líkpangbãroo sɛɛ lán guu e dɔɔ nà àgɔ̃
téomazi. 24 Gbɛ̃ kɛ̀ yezi àgɔ̃ a wɛ̃ndi kũna é korazi. Gbɛ̃ kɛ̀ gì
a wɛ̃ndizi ma yãnzi sɔ̃, adee égɔ̃ wɛ̃ndi vĩ. 25 Tó gbɛ̃ gɔ̃̀ anduna
vĩ píngi, tó à a zĩnda kpà à gɛ̃ɛ ũ à kòra a wɛ̃ndizi, bɔ́ àren à vĩi?
26 Tó gbɛ̃ mapi kɔ̃n ma yão wí dɛ̀, Gbɛ̃ntee Né é adee wí dɛ gurɔɔ
kɛ̀ eé su a gakui guu kɔ̃n a De gakuio kɔ̃n a malaikanɔ gakuio.
27 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃kenɔ kú gura kɛ̀ aɔ̃é garo ai aɔ̃ kí kɛ̀
Ludaa kà e.

Yesu lina
(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)

28 Yã pì ona gbɛra à kà azuma do taka, ben à Pita kɔ̃n
Yohanao kɔ̃n Yemisio sɛ̀ à dìńyo kpiiia lɛ à adua kɛ. 29 Kɛ̀ èe
adua kɛɛ, à uu lìɛ à pókãsãanɔ kɛ̀ pú fénfen. 30 Kãndo gɔ̃ɔn
plaaanɔɔ kúo, Musa kɔ̃n Iliao, aɔ̃ɔe yã kɔ̃n Yesuo. 31 Aɔ̃ bɔ̀ wà
mɔ̀ńzi gakui guu, aɔ̃ɔe anduna kɛ̀ eé tó zaa Yerusalɛmu yã ooo.
32 Ii Pita kɔ̃n a gbɛ̃nɔo sɛ̀. Kɛ̀ aɔ̃ vù, aɔ̃ Yesu gakui è kɔ̃n gɔ̃ɔn
plaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ zɛna à saɛnɔ. 33 Kɛ̀ gɔ̃ɔn plaaa pìnɔɔ e kɛ̃ɛ Yesua,
Pita bènɛ: Dii, à maa kɛ̀ wá kú kɛ̀. Wà kutaa dɔ mèn aagɔ̃, n pɔ́
mèn do, Musa pɔ́ mèn do, Ilia pɔ́ mèn do. À dɔ̃ yã kɛ̀ ée ooro.
34 Kɛ̀ èe oo lɛ, ludambɛ luguu pìta à dàńla. Kɛ̀ aɔ̃ɔ kú à guu, vĩa
ń kũ, 35 ben aɔ̃ kòto mà à guu à bè: Ma Né kɛ̀ ma à sèn yè. À à
yã ma. 36 Kòto pì mana gbɛra aɔ̃ɔ è Yesu gɔ̃̀ gwe ado. Aɔ̃ ń lé kù̀
aɔ̃ɔe yã kɛ̀ aɔ̃ɔ è o gbɛ̃ke ma gurɔɔ mɔ̀aro.

Négɔ̃gbɛ̃ zĩnde kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)

37 Kɛ̀ guu dɔ̀, aɔ̃ pìta kpiii pì musu, ben gbɛ̃nɔ mɔ̀ da Yesulɛ
pari. 38 Zà guu gɔ̃gbɛ̃ ke pũ̀tã à bè: Dannɛri, n yã nna! Ǹ ma
né gwa, zaakɛ né mèn doo kɛ̀ má vĩin gwe. 39 Zĩn è fɛɛa, ben è
wii lé kãndo. È à pãɛ àgɔ̃ petee boo àgɔ̃ lóu futa bɔɛɛ, è ĩa daa è
goa kpakpaaro. 40 Ma wéɛ kɛ̀ n ìbanɔa aɔ̃ pé zĩn pìa à bɔ, ben aɔ̃
fùa. 41 Yesu bè: Tɔ̃ɔrigbɛ̃ yakana ludanaanɛkɛrisaideenɔ! Mégɔ̃
kúao ai bɔrɛmɛ? Mégɔ̃ mɛnaaao ai bɔrɛmɛ? Ǹ mɔ kɔ̃n n né pìo
kɛ̀. 42 Ai né pì gɔ̃ gá sɔ̃zi, ben zĩn pì à pɛ̃̀ɛ, èe petee boo. Ben Yesu
gì zĩn pìnɛ à né pì kɛ̃̀kɔ̃a, ben à à kpà à dea. 43 Luda gbãa bíta yã
pì bɔ̀ ń saɛ ń píngi.

Yesu ɛara à a ga yã'ona
(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)

Gbɛ̃nɔ lé àɛ Yesu yãkɛnaa píngi, ben à bè a ìbanɔnɛ: 44 Àgɔ̃ yã
kèkii kũna a nɔ̀sɛ guu. Weé Gbɛ̃ntee Né na gbɛ̃nɔnɛ ń ɔzĩ tia.
45 Aɔ̃ɔe yã pì dɔ̀rɔ dɔ̃ro, à mì utɛnańnɛ, aɔ̃ fùa, ben vĩa ń kũ aɔ̃ yã
pì gbekaa.

Dɛnlaa yã
(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)
46 Ben aɔ̃ fɛ̀ɛ kɔ̃n lɛokpakɔ̃ao dɛnlaa yã musu. 47 Yesu laasuu
kɛ̀ kú ń nɔ̀sɛ guu dɔ̃, ben à né féte sɛ̀ à à zɛ̀ a saɛ, 48 à bɛ̀ńnɛ: Gbɛ̃
kɛ̀ né kɛ̀ taka sì ma ìbakɛɛ yãnzi, mámbe à ma si. Gbɛ̃ kɛ̀ ma si
sɔ̃, adee gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi sìmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ a zĩnda dìɛ kɛ̃sãna a té bé à
gbɛ̃nsi ũ.

Gbɛ̃ kɛ̀ èe íbɛtɛ kpáaoroo a baakpɛɛmɛ
(Maa 9:38-40)
49 Ben Yohana bè: Dii, wa gbɛ̃ke è, èe zĩnnɔa gooḿma kɔ̃n n
tɔ́o, ben wa ginɛ zaakɛ wa gbɛ̃nlo. 50 Ben Yesu bè: Àton gínɛro,
zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ èe íbɛtɛ kpáaoroo né a baakpɛɛmɛ.

Samaria bùsu lakutu gina Yesuzi
51 Kɛ̀ Yesu tana ludambɛ gurɔɔ kà kĩi, à mì pɛ̀ Yerusalɛmua.
52 Ben à gbɛ̃nɔ gbàrɛ aɔ̃ dɔ̀are aɛ, ben aɔ̃ gàa wà gɛ̃ Samaria
bùsu lakutu ke guu lɛ wà soru kɛnɛ. 53 Ben lakutu pì deenɔ gì à
sízi kɛ̀ à mì pɛ̀ Yerusalɛmua yãnzi. 54 Kɛ̀ à ìba kenɔ Yemisi kɔ̃n
Yohanao è lɛ, aɔ̃ bè: Dii, ń yezi wà be té bɔ ludambɛ à mɔ́ à ń
kaatɛn yɔ́? 55 Ben Yesu lìɛ à kpɛ̀kɛ̃ńzi. 56 Ben aɔ̃ɔe gaa lakutu
pãndea.

Tɛna Yesuzi
(Mat 8:19-22)
57 Kɛ̀ aɔ̃ɔ té zén, gɔ̃gbɛ̃ ke mɔ̀ à bè Yesunɛ: Guu kɛ̀ nɛ́ɛ gaan
píngi, mégɔ̃ ténzi. 58 Yesu bènɛ: Gbɛ̃ngboonɔn ń tò vĩ, bãanɔn
ń sà vĩ, Gbɛ̃ntee Né sɔ̃ ĩampakii vĩro. 59 Yesu bè gbɛ̃ pãndenɛ: Ǹ
mɔ́ ǹ témazi. Ben gbɛ̃ pì bè: Dii, ǹ tó ai ma de kpá guuzi gĩa.
60 Yesu bènɛ: Ǹ tó gènɔ ń gènɔ vĩi. Mpi sɔ̃, ǹ gá kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiia yã waazi kɛ. 61 Gbɛ̃ pãnde bè dɔ: Mégɔ̃ ténzi Dii, mɔde ǹ tó
mà gá lé za ma bɛdeenɔa gĩa. 62 Yesu bènɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ swaaro na a
ɔzĩ, tó èe kpɛɛ gwaa, adee e kɔ̃ sí kɔ̃n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiiaoro.

10

Gɔ̃ɔn baaagɔ̃ akuri awɛɛplaanɔ zĩna
(Mat 11:20-27, 13:16-17)
1 Beee gbɛra Dii gɔ̃ɔn baaagɔ̃ akuri awɛɛplaa pãndenɔ dìɛ,
ben à ń zĩ gɔ̃ɔn plaplaa aɔ̃ dɔare aɛ wétɛ kɔ̃n guu kɛ̀ á yezi à
gánnɔo píngi. 2 À bɛ̀ńnɛ: Pɔ́kɛkɛna bíta, mɔde à zĩkɛrinɔɔ pariro.
À wɛ́ɛ kɛ Buradeea, lɛ à zĩkɛrinɔ gbarɛ aɔ̃ a pɔ́ kɛkɛ. 3 À da zén.
Méɛ a zĩi lán sãnɛ bɔ̀rɔnɔ bà lɛwannɔ témɛ! 4 Àton ɔɔsɔ séro ke
bɔ̀kɔlogomma ke kyateenɔ. Àton zɛ zén à ì kpá gbɛ̃kearo. 5 Ua
kɛ̀ a gɛ̃n píngi à be gĩa Luda ua pì gba aafia. 6 Tó aafiadee kú
gwe, a ì aafiadee é gɔ̃nɛ. Tó à kú gwe sɔ̃ro, eé liara à suawamɛ.
7 Àgɔ̃ kú ua pì guu, à pɔ́ kɛ̀ wà kpàawaa mi à ble, zaakɛ zĩkɛri kà

à a asaia e. Àtongɔ̃ pitakii lendee kpákpaaro. 8 Wétɛ kɛ̀ a gɛ̃n ben wà a si, à pɔ́ kɛ̀ wà mɔ̀oaree ble. 9 À wétɛ pì gyãreenɔ kɛ̃kɔ̃a, à o gbɛ̃nɔnɛ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kàńyo kĩi. 10 Tó a gɛ̃ wétɛ guu, tó wèe a si sɔ̃ro, à bɔɛ gãalɛ à be: 11 Baa a wétɛ lutɛ̃ kɛ̀ kpà wa gbála, wa gògo a tona kɔ̃n Ludao sèeda ũ. Àgɔ̃ dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kà kĩi. 12 Méɛ ooare, yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ wéɛtãmma kɛ̀ Sɔdɔmudeenɔ é ee égɔ̃ sɛ̃ɔ dɛ wétɛ pì deenɔ póla.

13 Wãiyoo Kɔrazĩdeenɔ! Wãiyoo Bɛtɛsaidadeenɔ! Tó ma dabuyã kɛ̀ má kɛ̀ a ténɔ kɛ̀ Taya kɔ̃n Sidɔ̃o yã, lɛ wétɛ pì deenɔ pókãsãnɔ dàdańla, aɔ̃ vɛ̃ɛ tubura à gì kɛ̀ nɔ̀sɛliɛna sèeda ũ. 14 Yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ a wéɛtãmma égɔ̃ dɛ Tayadeenɔ kɔ̃n Sidɔ̃deenɔ póla. 15 A Kapɛnamudeenɔ sɔ̃ é gbã à zɔ̃ Ludaan yɔ́? Weé ɔ sɔ̃azi ai gèwãan.

16 Ben Yesu bè a ìbanɔnɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ à a yã mà ma yã màmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ gìazi gìmazimɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ gìmazi sɔ̃, adee gì gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩizimɛ.

17 Gɔ̃ɔn baaagɔ̃ akuri awɛɛplaaa pìnɔ gàa, ben aɔ̃ lìara wà sù kɔ̃n pɔnnaao aɔ̃ bè: Dii, baa zĩnnɔ mì sìɛwe n tó yãnzi. 18 Yesu bèńnɛ: Ma Setãn è à lèɛ bɔna ludambɛ lán loupina bà. 19 Ma a gba zé à táa o mlɛ̃̀nɔ kɔ̃n swínɔ kɔ̃n a ibɛɛ gbãa pínginɔa, póke é a kɛ̃nnaro. 20 Baa kɔ̃n beeeo àton pɔnnaa kɛ kɔ̃n mì kɛ̀ zĩnnɔ è siɛareeoro. À pɔnnaa kɛ kɛ̀ a tɔ́ kú takadan ludambɛ yãnzi.

21 Zĩ beeea Luda Nini Yesu pɔɔ kɛ̀ nna maamaa à bè: Baa, musu kɔ̃n tɔɔtɛo Dii, ma n sáabu kɛ̀, kɛ̀ n yã beeenɔ ùtɛ yãdɔ̃rinɔnɛ kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃rinɔ n bɔo kyódɔ̃risainɔnɛ. Lɛmɛ, Baa, zaakɛ n pɔyezinamɛ. 22 Ma De pɔ́ píngi nàmɛ ma ɔzĩ. Gbɛ̃kee Luda Né dɔ̃ro, tó èe kɛ De Luda baasiro. Gbɛ̃kee De Luda dɔ̃ro, tó èe kɛ à Né kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ Né pì yezi à ɔdɔańnɛnɔ baasiro.

23 Ben Yesu aɛ dɔ̀ a ìbanɔa ńtɛ̃ɛ, à bèńnɛ: Aubarikadeenɔn a ũ pɔ́ kɛ̀ ée ee wéɛo yãnzi. 24 Méɛ ooare, annabinɔ kɔ̃n kínanɔɔ kuu yã pari aɔ̃ɔ yezi wà pɔ́ kɛ̀ ée eenɔ e, aɔ̃ɔe ero, aɔ̃ɔ yezi wà yã kɛ̀ ée maanɔ ma, aɔ̃ɔe maro.

Samaria bùsu gbɛ̃ maaa

25 Dokadɔ̃ri ke fɛ̀ɛ lɛ à Yesu yɔ̃ à gwa à bè: Dannɛri, dian mé kɛ nà mà wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo ee? 26 Yesu bènɛ: Dian wà kɛ̃̀ doka takadan nà? N kyó kɛ̀ ń dɔrɔ dɔ̃ diamɛ? 27 Gbɛ̃ pì wèàla à bè: Ǹgɔ̃ ye Dii n Ludazi kɔ̃n nɔ̀sɛo do kɔ̃n n niniio píngi kɔ̃n n laasuuo píngi n gbãa lén, beee gbɛra ǹgɔ̃ ye n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̃̀ndi bà. 28 Yesu bènɛ: N we maa. Ǹgae kɛ lɛ, négɔ̃ kuu. 29 Gbɛ̃ pì yezi à yã nnaa kpá a zĩndaa, ben à Yesu là à bè: Dén ma gbɛ̃daaa ũu?

30 Ben Yesu bènɛ: Gbɛ̃ke bé à bɔ̀ Yerusalɛmu èe gaa Yɛriko, ben kpãi kàsaranɔ zé zɔ̃̀nɛ. Aɔ̃ à pókãsãanɔ sìa aɔ̃ à gbɛ̃ búgubugu ai à kà gana. Ben aɔ̃ à tòn aɔ̃ gɛ̃̀ zéla. 31 À mɔ̀ à lè sa'ori ke zé

dɔ̃nkɔ̃ pì sè. Kɛ̀ à à è, ben à pɑ̃nɛ à gɛ̃tɛ. 32 Lɛmɛ dɔ kɛ̀ Levi bori ke kà guu pìn à à è, ben à pɑ̃nɛ à gɛ̃tɛ. 33 Mɔde Samaria bùsu gbɛ̃kee té zé pìn. Kɛ̀ à mɔ̀ à à è, ben à kɛ̀nɛ wɛ̃nda. 34 À sɔ̃zi à ɛ̃zɛ̃ màma guu kɛ̀ kɛ̃nnaanɔa kɔ̃n nósio kɔ̃n geepiwɛ̃ɛo, à pó yìyia. Ben à à sɛ̀ à dì a zaaki kpɛɛ à gàao nibɔnɔ pitakiia, gura kɛ̀ à à gwàn. 35 Kɛ̀ guu dɔ̀, ben à kondogi ɔɔ bɔ̀ mɛ̀n plaa à kpà pitakidee pìa à bè: Ǹ à gwamɛ. Tó n ɔɔ blè dɛ kèla à musu, mé fĩa bonnɛ, tó ma su.

36 Tɔ̀! Gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ pìnɔ té dén nɛ́ɛ daa gbɛ̃ kɛ̀ kpɑ̃inɔ lèɛa pì gbɛ̃daaa ũu? 37 Dokadɔ̃ri pì wèàla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ à à wɛ̃nda dɔ̃mɛ. Ben Yesu bènɛ: Ǹ gá ǹ kɛ lɛ se.

Yesu kuuna Maata kɔ̃n Mariamao bɛ

38 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu kɔ̃n a ìbanɔɔ té zén, aɔ̃ kà wétɛ guu, ben nɔgbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Maata Yesu sì a bɛ. 39 À dãaro vĩ wè à sísi Mariama, à vɛ̃ɛ Dii gbá saɛ èe à yã maa. 40 Kĩi zĩi kɛ̀ Maataa bíta, ben à mɔ̀ Yesu kiia à bè: Dii, kɛ̀ ma dãaro ma to zĩila mado, èe kɛnnɛ yãke ũroo? Ǹ onɛ à ma ĩan ká. 41 Ben Dii wèàla à bè: Maata, Maata, nɛ́ɛ damu kɛɛ bíta, nɛ́ɛ ĩa daa n zĩndaa kɔ̃n yãnɔo pari. 42 Yã mɛ̀n doo bé à zé vĩ. Mariama baka maaa sè, weé síaro.

11

Aduakɛna
(Mat 6:9-13, 7:7-11)

1 Zĩkea Yesu e adua kɛɛ gukea. Kɛ̀ à yɑ̃̀a, à ìba ke bènɛ: Dii, ǹ aduakɛna dadawe lán Yaaya dà a ìbanɔnɛ nà. 2 Ben à bɛ́ńnɛ: Tó ée adua kɛɛ, àgae be:

Baa, ǹ tó wàgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ n tɔ́ adona.

Ǹ tó kpata kɛ̀ bɔ̀ n kiia bɔ gupuraaa.

3 Ǹ wa gba pɔ́ kɛ̀ wé ble lán guu e dɔɔ nà.

4 Ǹ wa durunnɔ kɛ̃we,
zaakɛ weè kɛ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ taari kɛ̀weenɔnɛ ń píngi.

Ǹton tó wà fu yɔ̃agwanaaro.

5 Ben à bɛ́ńnɛ: Wà be a gbɛ̃ke bé à gbɛ̃nna vĩ, ben à gàa à kiia lezãndo à bènɛ: Ma mɔ n kiiamɛ, ǹ burɛdi sɛ̃kãmɛ mɛ̀n aagɔ̃. 6 Nibɔ pìtama tiamɛ, má pɔ́ke vĩ mà kpáaro. 7 Ben à gbɛ̃nna pì wèàla zaa kpé guu à bè: Ǹton ĩa damaro, ma zé tàta kɔ̀. Ma gɛ̃ kpén kɔ̃n ma nénɔ, mé fɔ̃ mà fɛɛ mà pɔ́ke kpámmaro. 8 Mée ooare, baa tó èe fɛɛ à kpàa gbɛ̃nnakɛ yãnziro, eé fɛɛ à pɔ́ kɛ̀ à yezi kpáa, kɛ̀ à zèzi dãndãn yãnzi. 9 Mapi sɔ̃ mée ooare, à wɛ́ɛ kɛ, Luda é kpáawa. À wɛtɛ, é e. À gbà lé, Luda é wɛ̃are. 10 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ kɛ̀n wè kpáa, gbɛ̃ kɛ̀ wètɛ sɔ̃ è e, gbɛ̃ kɛ̀ gbà lèn, weé wɛ̃nɛ. 11 Amɔa kɛ̀ á nénɔ vĩ, tó a né kpɔ̀ wɛ́ɛ kɛ̀awa, a dé bé eé mlɛ̃ sé à kpáa? 12 Ke tó à né konɛgbee wɛ́ɛ kɛ̀awa, a dé bé eé

swí sɛ́ à kpáa? 13 Baa kɔ̃n a zaakɛɛo, á pɔ́ maa kpana a nɛ́nɔa
dɔ̃. Weé a De kɛ̀ kú musu Nini kpana gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀anɔa pɔ́ o
dɔɔ́?

Zĩngona gbɛ̃nɔa
(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

14 Yesu e zĩn swãdo kpadugu goo gbɛ̃a. Kɛ̀ zĩn pì gòa, swãdoo
pì nà yã'onaa, ben yã pì bɔ̀ parii saɛ. 15 Ben aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè:
È zĩn goḿma kɔ̃n zĩnnɔ kí Bɛlɛzɛbubu gbãaaomɛ. 16 Ben gbɛ̃
pãndenɔ à yɔ̃ wà gwà, aɔ̃ à gbèka à sèeda ke kɛḿnɛ kɔ̃n Luda
gbãaao. 17 Kɛ̀ Yesu ń laasuu dɔ̃, ben à bɛ̀ḿnɛ: Kpata kɛ̀ à gbɛ̃nɔ
íbɛtɛ kpà kɔ̃o é kaatɛ. Ua kɛ̀ à gbɛ̃nɔ íbɛtɛ kpà kɔ̃o é gɔ̃ bɛzĩ
ũmɛ. 18 Tó Setãn íbɛtɛ kpà kɔ̃n a gbɛ̃nɔo, à kpata é gì kɛɔ́? Má
ò lɛ kɛ̀ ée bee mɛè zĩn goḿma kɔ̃n Bɛlɛzɛbubu gbãaao yãnzimɛ.
19 Tó Bɛlɛzɛbubu gbãaan mɛè zĩnnɔ gooḿma, a gbɛ̃nɔ è goḿma
kɔ̃n dé gbãaaomɛ? Lɛmɛ a zĩnda gbɛ̃nɔ a ɛgɛ bò lɛ. 20 Tó ma
zĩngommana né Luda ɔgbɛmɛ, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ kí kɛ̀ Ludaa kà mɔ̀ à a
len gwe. 21 Tó gɔ̃sagbãaa gɔ̃kɛbɔnɔ kũna èe a ua dãkpaao, à
auzikinɔ èngɔ̃ aafiamɛ. 22 Mɔde tó gbɛ̃ kɛ̀ à gbãaa dɛalaa mɔ̀ à
gɛ̀zi à gbãaa mɔ̀nɛ, eé à gɔ̃kɛbɔ kɛ̀ à náanɛ kɛnanɔ sɛ́ɛ eé à auziki
kpaatɛtɛḿnɛ. 23 Gbɛ̃ kɛ̀ kúmaoroo bɔ̀ ma kpɛɛmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́
kakɔ̃amaoroo è fãakɔ̃amɛ.

24 Tó wà zĩn gò gbɛ̃a, èngɔ̃ likɔ̃aa zɔ̃ɔ gukorin àgɔ̃ vɛ̃ɛkii wɛtɛɛ.
Tó èe ero, ben è be: Mɛ́ liara mà tá ma bɛ ziiamɛ. 25 Tó à kà
gwe, è e à waana wásawasa zɛ́azɛa, 26 ben è gá zĩn kɛ̀ aɔ̃ pãsĩ
dɛalaanɔ sɛ́ɛ mèn swɛɛplaa à suńyo, aɔ̃è gɛ̃ wà vɛ̃ɛn. Lɛmɛ adee
gwena zãa zaaa èngɔ̃ dɛ à káakupɔla.

Aubarika yã

27 Kɛ̀ Yesu e oo lɛ, nɔgbɛ̃ ke pũtã zà guu à bè: Aubarikadeen
nɔgbɛ̃ kɛ̀ n i à yɔ̃ kpàmmaa ũ. 28 Ben Yesu bè: Auo!
Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Luda yã mà aɔ̃ kũnanɔ ũ.

Sèeda gbekana Yesua
(Mat 12:38-42)

29 Kɛ̀ parii e kaara, ben Yesu bè: Tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔɔ zaa. Aɔ̃è sèeda
gbekama, mɔde mɛ́ sèeda ke kɛḿnɛro, sé Yona pɔ́. 30 Lán Yunusa
dɛ sèeda ũ Ninɛvadeenɔnɛ nà, lɛn Gbɛ̃ntee Né égɔ̃ dɛ sèeda ũ
tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔnɛ lɛ. 31 Yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ sɔɔmɛtɛ kpa nɔgbɛ̃ kína
é fɛɛ à yã da tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔla, zaakɛ à bɔ̀ zaa anduna léa à mɔ̀
Sulemanu ɔ̃ndɔ̃yã ma, ben gbɛ̃ kɛ̀ dɛ Sulemanulaa kú kɛ̀ sa.
32 Yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ Ninɛvadeenɔ é fɛɛ wà yã da tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔla,
zaakɛ kɛ̀ Ninɛvadeenɔ Yunusa waazi mà, aɔ̃ ń nɔ̀sɛ lìɛ, ben gbɛ̃
kɛ̀ bíta dɛ Yunusalaa kú kɛ̀ sa.

Wɛ́ɛn mɛ̀ fitia ũ
(Mat 5:15, 6:22-23)

33 Wè fitia na wà diɛ gukpadozi ke wà gbaka kúɛaro. Wè di
dabu musumɛ, lɛ gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe gɛ̃ɛnɔ gupuraa e yãnzi. 34 N wɛ́ɛn
n mè fitia ũ. Tó n wɛ́ɛ aafia, n mè píngi égɔ̃ gupuraa ũ. Tó n wɛ́ɛ
gbãaro sɔ̃, n mè píngi égɔ̃ gusiaa ũ. 35 Beee yãnzi ǹ làakari kɛ lɛ
gupuraa kè nɛ́ɛ daa ń vĩi tóngɔ̃ dɛ gusiaa ũro. 36 Tó n mè píngi
gupuraa vĩ à kee kú gusiaa guuro, eégɔ̃ guu puu wásawasa lán
fitia'i dɔmmaa bàmɛ.

Yesu ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ bɔbɔna ń dàn
(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)

37 Kɛ̀ Dii yã ò à yǎa, ben Farisi ke à sìsi à mɔ́ à gá pɔ́ bleao,
ben à gɛ̃ à vɛ̃ɛ. 38 Kè Farisi pì è èe ɔ da ín gbasa wà pɔ́ blero, à bɔ̀
à saɛ. 39 Ben Dii bènɛ: A Farisinɔ eè gbãsĩ bɔ togoonɔ kpɛɛ kɔ̃n
taanɔ, mɔde wãkũ kɔ̃n yã zaaao bé à a nɔ̀sɛ pà. 40 Yɔ̃nkɔɔnɔ!
Luda kè pɔ́ kpɛɛ kè bé à à guu kè seroo? 41 À pɔ́ kè kú a taanɔ
guu dã wɛ̃ndadeenɔnɛ, a taa pìnɔ é gɔ̃are gbãsĩ sai.

42 Wãiyoo a Farisinɔ! Eè tofeenɔ tɔɔtɛdo kɔ̃n kpèe'ãao kɔ̃n dò
pónɔ píngi kuridee kpá Ludaa, ben eè pã kpá yãzɛde kɔ̃n yena
Ludazio. Yã beeenɔ bé à dɛ àgɔ̃ kũna pãkpana à kpaaanɔzi
sai. 43 Wãiyoo a Farisinɔ! Èègɔ̃ yezi à vɛ̃ɛ aduakɛkpɛ vɛ̃ɛki
maaanɔn, eègɔ̃ yezi wàgɔ̃ ì kpákpaaawa yàranɔa. 44 Wãiyoo
amɔanɔ! Á dɛ lán mira kɛ̀ wègɔ̃ táa ooa a yãdɔ̃na sai bàmɛ.

45 Ben dokadɔ̃ri ke bènɛ: Dannɛri, tó ń ò lɛ, nɛ́ɛ wa sɔ̃sɔ̃mɛ
se. 46 Yesu bè: Wãiyoo a dokadɔ̃rinɔ sɔ̃! Eè gbɛ̃nɔ da asosɛna
zĩ'ũun, ben eè ɔ daḿma kɔ̃n à sɛnaoro, baa ɔnɛtee. Wãiyoo
amɔanɔ! 47 Eè pɔ́ bo annabi kè a dezinɔ ń dédɛnɔ miranɔa
dɔngu yãnzi. 48 Lɛmɛ á sì kè a zɛ kɔ̃n a dezinɔ yãkɛnanɔomɛ.
Aɔ̃ annabinɔ dèdɛ, ben eè pɔ́ bo ń miranɔa. 49 Beee yãnzi Luda
wɛ́ɛzɛ̃ɛ guu à bè, é annabinɔ kɔ̃n zĩrinɔ zĩawa. É ń gbɛ̃kenɔ
dɛdɛ, é wɛ́ɛ tã ń gbɛ̃kenɔa. 50 Lɛmɛ annabi kè wà ń dɛdɛ zaa
anduna daɛgurɔ ai gbǎanɔ yã wí tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔ musu lɛ, 51 sɛna
zaa Abila dɛnaa ai à gàa pé Zakari kè wà à dè sa'oki kɔ̃n Luda
kpéo daguraa. Eè, mɛ́ɛ ooare, yã beeenɔ píngi é wí tɔ̃ɔrigbɛ̃nɔ
musumɛ. 52 Wãiyoo a dokadɔ̃rinɔ! A dɔ̃na gbà mɔ̀nɛ wòto. Ée
gɛ̃ à guuro, ben a kpa gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ yezi wà gɛ̃ à guunɔnɛ. 53 Kè
Yesu bɔ̀ gwe, ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ nàkɔ̃rɛa gbãngbãn,
aɔ̃ɔe yã lalaaa pari, 54 aɔ̃ɔe à kpákpaa lɛ wà à kũ yã kè èe oo guu.

12

Làakarikana Farisinɔ mɔnafikizi
(Mat 10:26-27)

1 Gurɔ beeea gbɛ̃nɔ kàkɔ̃azi, wà ń lé dɔ̃ro, ai aɔ̃ɔe kèsɛ
péepɛɛɛkɔ̃a, ben à yã ò a ìbanɔnɛ gĩa à bè: À làakari kɛ Farisinɔ
burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃zi. Àmbe ń mɔnafiki ũ. 2 Pókee kuu utɛna kè é bɔ
gupuraaaro. Asiiyã kee kuu kè weé gí dɔ̃ziro. 3 Lɛmɛ dɔ yã kè á

ò gusiaan weé ma gupuraaa, asiiyã kɛ̀ á ò kɔ̃ swãn kpétu weé à kpàakpa kɛ gãalɛ.

Zɛna kɔ̃n Yesuo gbɛ̃nɔ aɛ
(Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)

4 Ma gbɛ̃nnanɔ, méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ́é mèbaa kaatɛ à gbɛra aɔ́é fɔ̃ wà yãke kɛare dɔroonɔ, àton vĩa kɛńnɛro. 5 Mé gbɛ̃ kɛ̀ dɛ à vĩa kɛnɛ oare. À vĩa kɛ Ludanɛ kɛ̀ gbãa vĩ à a zu té guu mɛ̀kaatɛna gbɛra. Eè, méɛ ooare, à vĩa kɛnɛ. 6 Wè sãtɛ̃ mèn sɔɔro yá kɔbɔ plaaroo? Mɔde aɔ̃ ke yã è sã Ludanlo. 7 Baa a mìkãnɔ, à à lé dɔ̃. Àton vĩa kɛro, a bɛɛ dɛ sãtɛ̃ pariinɔla.

8 Méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ zɛ̀mao gbɛ̃nɔ aɛ, Gbɛ̃ntee Né é zɛo Luda malaikanɔ aɛ. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ lé sɛ̀mazi gbɛ̃nɔ aɛ sɔ̃, mé lé sézi Luda malaikanɔ aɛ. 10 Tó gbɛ̃ Gbɛ̃ntee Né zaa bò, Luda é kɛ̃nɛ. Mɔde tó gbɛ̃ Luda Nini tó zaaa sì, eé kɛ̃nɛro. 11 Tó wèe gaaao yãkpaɛkɛkiia aduakɛkpɛn ke kínanɔ kɔ̃n gbãadeenɔ aɛ, àton a zĩnda bɔna ke yã kɛ̀ é o damu kɛro, 12 zaakɛ Luda Nini bé eé yã kɛ̀ dɛ à oo daare zĩ beeea.

Yɔ̃nkɔ ɔɔdee
(Mat 6:19-34)

13 Zà guu gbɛ̃ke bè Yesunɛ: Dannɛri, ǹ o ma vɪ̀inɛ à ma baka kpáma wa túbi guu. 14 Ben à wèàla à bè: Ma gbɛ̃, dé bé à ma diɛ a yãkpaɛkɛri ke a yãgɔ̃gɔ̃ri ũu? 15 Ben à bè gbɛ̃nɔnɛ: Àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃. À làakari kɛ pɔ́ píngi aĩapãsĩkɛnazi, zaakɛ auziki né gbɛ̃ntee wɛ̃ndinlo, baa tó à fɔ̃ àgɔ̃ dikɔ̃a dia.

16 Ben à yã lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bè: Ɔɔdee bé à kuu à buraa blɛɛ kɛ̀nɛ maamaa, 17 ben à laasuu lɛ̀ à bè: Bɔ́n mé kɛɛ? Má blɛwɛɛkakii vĩro. 18 Ben à bè: Pɔ́ kɛ̀ mé kɛɛn yɛ̀: Mé ma pɔ́kaɛkiinɔ gboro, mé à bítanɔ bo, mé ma blɛwɛɛ kán píngi kɔ̃n ma auzikinɔ. 19 Mé be ma zĩndanɛ: Gbɛ̃, n gĩakɛ ń pɔ́ maaa vĩ bíta kɛ̀ eé kányo wɛ̀ ũgbangba? Ǹ kámma bo ǹ pɔ́ ble ǹ í mi ǹ pɔnnaa kɛ. 20 Ben Luda bènɛ: Yɔ̃nkɔ, gwãavĩa mé n wɛ̀ndi gbekamma. Soru kɛ̀ ń kɛ̀ é gɔ̃ dé pɔ́ ũmɛ? 21 Lɛmɛ gbɛ̃ kɛ̀ auziki tɔ̃kɔ̃azi, mɔde à dɛ ɔɔdee ũ Luda kiiaro yã dɛ lɛ.

Ludanaanɛkɛna
(Mat 6:19-21, 25-34)

22 Ben à bè a ìbanɔnɛ: Beee yãnzi méɛ ooare, àton a wɛ̀ndi kàhãn kɛ à be bɔ́n wé blero, àton a mɛ̀ kàhãn kɛ à be bɔ́n wé daro. 23 Wɛ̀ndi dɛ pɔ́bleela. Mɛ̀ dɛ pɔ́kãsãala. 24 À gbáa kãnkãnanɔ gwa. Aɔ̃è pɔ́ tɔ̃ro aɔ̃è pɔ́ kɛ̃ro, aɔ̃ɔ dɔ̀ ke gbàsɔ vĩro, baa kɔ̃n beeeo Luda è ń gwa. Á bɛɛ vĩ maamaa dɛ bãanɔla fá! 25 A té, dé bé eé fɔ̃ à a wɛ̀ndi gbàa kaara, baa gurɔ do, a kàhãnkɛna guuu? 26 Tó é yã néngo kɛ̀ fɔ̃ro, bóyãnzi ée yã

kpaaanɔ kàhãn kɛɛzi? 27 À lá vúdeenɔ gwa sɛ̃n lán aɔ̃ɔ dɛ nà. Aɔ̃è zĩi kɛro aɔ̃è buu tãro, mɔde méɛ ooare baa Sulemanu kɔ̃n a auzikio, èe uta da à maaa kà aɔ̃ ke ũro. 28 Sɛ̀la kɛ̀ kuu gbãa eé té kũ zia, lán Luda è pɔ́ nazi lɛ nà, amɔa ludanaanɛkɛ̃sãnadeenɔ, weé a pɔ́ o dɔ́? 29 Àton tó pɔ́ kɛ̀ é ble ke pɔ́ kɛ̀ é mi yã dɔare aɛro. Àton à damu kɛro. 30 Pɔ́ pìnɔ píngi yã è dɔ anduna kɛ̀ kifiinɔnɛ aɛ, a De sɔ̃ɔ dɔ̃ kɛ̀ pɔ́ pìnɔ kɔ̃ sìao. 31 À tó kpata kɛ̀ bɔ̀ à kiia yã dɔare aɛ, eé pɔ́ pìnɔ kaaraare. 32 Ma kpàsa nɛ́ngo gbɛ̃nɔ, àton vĩa kɛro, zaakɛ a De pɔyezimɛ à a kpá kpata pìn. 33 À pɔ́ kɛ̀ á vĩinɔ yá à takaasideenɔ gba à ɔɔ. À ɔɔsɔ kɛ̀ è zi kũroo zɔ̃, ludambɛ auziki kɛ̀ è yãaro kákii ũ, kɛ̀ kpãi è sɔ̃ziro, kɔ̀kɔ sɔ̃ è à yakaro. 34 Zaakɛ guu kɛ̀ a auziki kún, gwen a làakari égɔ̃ kún se.

Zĩkɛri náanɛde làakaridee
(Mat 24:45-51)

35 Àgɔ̃ kú soru guu, à tó a fitia gɔ̃ nana. 36 Àgɔ̃ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe ń dii suna dãa à su kɔ̃n nɔsɛ pɔnnakɛnao bà, lɛ gurɔɔ kɛ̀ à mɔ̀ à gbà lɛ̀, weé zɛ́ wɛ̃nɛ gɔ̃ɔ. 37 Aubarikadeenɔn zĩkɛri kɛ̀ ń dii é ń le bɛ̃ɛ a sugurɔɔa pìnɔ ũ. Yãpuraan méɛ ooare, dii pì é a pónɔ kɛkɛ à yi, eé ń vɛ̃ɛ, eé póblee kakɔ̃ańnɛ. 38 Baa tó à mɔ̀ lezãndo ke kɔngɔ idɛ'idɛ, tó à ń lé lɛ, aubarikadeenɔn ń ũ. 39 Àgɔ̃ yã kɛ̀kii dɔ̃. Tó bɛdee gurɔ zaka kɛ̀ kpãi é móa dɔ̀ yã, lɛ eé tó à a kpé fɔ̃ro. 40 Apinɔ sɔ̃, àgɔ̃ kú soruo, zaakɛ Gbɛ̃ntee Né é su gurɔ zaka kɛ̀ a wéɛ dɔzirooamɛ.

41 Pita bè: Dii, wa yãnzin n yã pì lɛ̀kɔ̃zizió, ke baade píngi yãnzimɛ? 42 Dii bè: Dén bɛgwari náanɛde làakaridee kɛ̀ à dii è a zĩkɛrinɔ nanɛ a ɔzĩ lɛ à póblee kpáḿma à gurɔɔa ũu? 43 Aubarikadeen zĩkɛri kɛ̀ à dii à lè èe kɛɛ lɛɛ a sugurɔɔa ũ. 44 Yãpuraan méɛ ooare, eé a auziki píngi nanɛ a ɔzĩmɛ. 45 Mɔde tó zĩkɛri pì bè a nɔ̀sɛ guu a dii suna e gì kɛɛ sɔ̃, ben à nà a zĩkɛri daanɔ gbɛ̃gbɛ̃naa, gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔ, èe sãnkara pɔ́ blee èe wɛ̃dɛɛ kɛɛ, 46 à dii é su gurɔɔ kɛ̀ à wéɛ dɔzirooamɛ, gurɔ zaka kɛ̀ à dɔ̃rooa, eé à zɔ̃zɔ̃kɔ̃rɛ à à baka da kɔ̃n kifiinɔ.

47 Zĩkɛri kɛ̀ à a dii pɔyezi dɔ̃, ben èe soru kɛ à à pɔyeziyã kèro, weé à gbɛ̃ búgubugu. 48 Zĩkɛri kɛ̀ à a dii pɔyezi dɔ̃ro, ben à yã kɛ̀ dɛ wà à gbɛ̃zi kɛ̀ sɔ̃, weé à gbɛ̃ féteme. Gbɛ̃ kɛ̀ Luda à gbà bítan Luda é wɛtɛa bíta. Gbɛ̃ kɛ̀ Luda pɔ́ nànɛ a ɔzĩ bítan, eé gbekaa dɛńla.

Kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana Yesu yãnzi
(Mat 10:34-36)

49 Tén ma mɔ na andunaa, méɛ gizi té pì gɔ̃ kũu se tiaro. 50 Má wéɛtãmma vĩ kɛ̀ mé gɛ̃n, má kú laasuu bíta guu ai à gá yãao. 51 Ée daa ma mɔ lɛ gbɛ̃nɔ gɔ̃ nna kɔ̃o anduna guun yɔ́? Auo! Méɛ ooare, kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana yãnzin ma mɔzi. 52 Zaa tia ua kɛ̀ gɔ̃ɔn sɔɔroonɔɔ kún, aɔ̃é kɔ̃ kpaatɛtɛ. Gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔnɔ é bɔ gɔ̃ɔn plaaanɔ

kpɛɛ, gɔ̃ɔn plaaanɔ é bɔ gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔnɔ kpɛɛ. 53 De é bɔ a négɔ̃gbɛ̃ kpɛɛ, négɔ̃gbɛ̃ é bɔ a de kpɛɛ. Da é bɔ a nénɔgbɛ̃ kpɛɛ, nénɔgbɛ̃ é bɔ a da kpɛɛ. Zã da é bɔ nɔzãree kpɛɛ, nɔzãree é bɔ a zã da kpɛɛ.

Gurɔɔ kɛ̀ki yáasi dɔ̃na
(Mat 16:2-3)

54 Yesu bè pariinɛ: Tó á è lou e sisii ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa, é be gɔ̃ɔ lou é ma, ben è kɛ lɛ. 55 Tó á è ĩa e bɔɔ sɔɔmɛtɛ kpa, é be guu é wã, bensɔ̃ è wã. 56 Mɔnafikideenɔ! Á tɔɔtɛ kɔ̃n ludambɛɛo wɛ́ɛ dɔ̃kɔ̃zi, ben á gurɔɔ kɛ̀ki yáasi dɔ̃ sɔ̃ro né?

Gaafaa wɛtɛna
(Mat 5:25-26)

57 Bɔ́yãnzin á yãkɛna a zéa dɔ̃ a zĩndaaroo? 58 Tó n ibɛɛ e gaanyo yãkpaɛkɛkiia, ǹ aĩa kɛ lɛ à gaafaa kɛnnɛ zaa zén, lɛ àton n gáɛ à gányo yãkpaɛkɛri kiiaro yãnzi. Tó néɛ kɛ lɛro, yãkpaɛkɛri pì é n kpá dogaria, dogari é n da kpésiaan. 59 Méɛ oonnɛ, né bɔ gwero ai ǹ gá fĩa boo píngi. Baa kɔbɔ é gɔ̃ténziro.

13

Nɔ̀sɛliɛna ke gaa

1 Gurɔ beeea gbɛ̃kenɔ mɔ̀ wà Galili gbɛ̃ kɛ̀ Pilati ń déde à ń aru yɛ̀kɔ̃tɛ kɔ̃n ń sa'obɔ aruonɔ yã ò Yesunɛ. 2 Ben Yesu bèńnɛ: Kɛ̀ Galili gbɛ̃ pìnɔ gaa dɛ lɛ, ée daa aɔ̃ durun dɛ Galili gbɛ̃ kpaaanɔ pólan yɔ́? 3 Auo! Méɛ ooare, tó ée nɔ̀sɛ liɛro, a píngi é ga lán ń bàmɛ. 4 Gɔ̃ɔn baro plaasai kɛ̀ Siloamu kpédidikɔ̃ana gbòro à sìḿma aɔ̃ gàganɔ sɔ̃, ée daa aɔ̃ taari dɛ gbɛ̃ kpaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔ pólan yɔ́? 5 Auo! Méɛ ooare, tó ée nɔ̀sɛ liɛro, a píngi é ga lán ń bàmɛ.

6 Ben à yã kɛ̀kii lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bè: Gbɛ̃ke bé à kãkã lí bà a swadako guu, ben à gàa a bɛɛ wɛtɛ èe ero. 7 Ben à bè a zĩkɛrinɛ: Ǹ gwa, à wɛ̃ aagɔ̃deen yè, kɛ̀ ma mɔ bɛɛ wɛtɛ kãkã lí pìa méɛ ero. Ǹ zɔ̃, wé tó à guu sí pãn yɔ́? 8 Ben zĩkɛri pì bènɛ: Baa, ǹ tó ai zii dɔ. Mé guu bi mà ligazi mà taaki kánɛ. 9 Eé gí né i ziiziro. Tó èe né iro sa, ɛ̃ndɛ̃ ǹ zɔ̃ ǹ nɛ.

Nɔgbɛ̃ kɔ̀ɔkūna kɛ̄kɔ̃ana

10 Kámmabogurɔɔ zĩ Yesu e yã daańnɛ aduakɛkpɛn. 11 Nɔgbɛ̃ kee kú gwe, zĩn à kɔ̀ɔ kṳ̀ à kà wɛ̀ baro plaasai. Ègɔ̃ kokonamɛ è fɔ̃ à a zĩnda poro baa fétero. 12 Kɛ̀ Yesu à è, ben à à sìsi à bè: Nɔgbɛ̃, n kɔ̀ɔkɛɛ gòmma. 13 Ben à ɔ kèa. Zaa gwe gɔ̃ɔ à pòro, ben à Luda sáabu kpà.

14 Ben aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi pɔ fɛ̃ kɛ̀ Yesu à kɛ̀kɔ̃a kámmabogurɔɔ zĩ yãnzi, ben à fèɛ à bè gbɛ̃nɔnɛ: Gurɔ swɛɛdoo bé à kuu kɛ̀ wè zĩi kɛn. Àgae mó wà a kɛ̄kɔ̃a gurɔ beeenɔa, mɔde kámmabogurɔɔ zĩ baasi. 15 Ben Dii wèàla à bè: Mɔnafikideenɔ! Kámmabogurɔɔ

zĩ a baade è a zù ke zaaki poro a bàdɔkiia à gá í kpáaroo?
16 Ibraĩ bori nɔgbɛ̃ kèkii sɔ̃, Setãn à yì wɛ̀ baro plaasaimɛ. À
bà pì poronaa kámmabogurɔɔ zĩ zé vĩroo? 17 Kɛ̀ à ò lɛ, ben wí à
ibɛɛnɔ kǔ ń píngi, mɔde gbɛ̃nɔ pɔɔ kè nna dabuyã kɛ̀ èe kɛɛnɔa
píngi.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n musadi wɛ́ɛo
(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

18 Ben Yesu bè: Bɔ́n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia bɔ̀kɔ̃bao? Bɔ́n mɛ́
lɛ́kɔ̃zio? 19 À dɛ lán musadi wɛ́ɛ kɛ̀ gbɛ̃ sɛ̀ à tɔ̃̀ a kara guu bà. Kɛ̀
à bɔ̀ɛ, à kɛ̀ lí ũ, ben bãanɔ mɔ̀ wà zɔ̃̀zɔ̃ à gɛ̃̀nɔa.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃o
(Mat 13:33)

20 Ben à bè dɔ: Bɔ́n mɛ́ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia lɛ́kɔ̃zio? 21 À
dɛ lán burɛdisɛsɛ'ɛ̃zɛ̃ kɛ̀ nɔgbɛ̃ sɛ̀ à kà flawa zaka lé aagɔ̃ɔ guu à
yɛ̃̀kɔ̃tɛ píngi bà.

Zélɛ kpaatoo
(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu e gaa Yerusalɛmu, èe gɛ̃ɛ wétɛnɔ kɔ̃n lakutunɔla èe yã daańnɛ, 23 ben gbɛ̃ke à là wà bè: Baa, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃é
mìsina e ziaa zĩnɔɔ pariroo? Ben Yesu bè gbɛ̃nɔnɛ: 24 À aĩa kɛ à
gɛ̃ zélɛ kpaatoo guu. Méɛ ooare, gbɛ̃ parideenɔ é wɛtɛ wà gɛ̃n,
mɔde aɔ̃é fɔ̃ro. 25 Tó bɛdee fɛ̀ɛ à zé tàta, tó a gɔ̃ bàazi, ben ée gbà
lɛɛ ée bee: Baa, ǹ zé wɛ̃we, eé beare á a dɔ̃ gukearo. 26 Beee
gbɛra tó a bènɛ à pó blèao, à í mìao, à yã dàńnɛ a bɛ gãalɛ, 27 eé
beare á a dɔ̃ gukearo. À guala a zaakɛrinɔ a píngi.

28 Tó a Ibraĩ kɔ̃n Isaakuo kɔ̃n Yakubuo kɔ̃n annabinɔ è píngi
kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu, ben wà a zu bàazi, gwen é ɔ́ɔ dɔn à ɔ
di a musu. 29 Gbɛ̃nɔ é bɔ ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa kɔ̃n ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpaao
kɔ̃n gu'igbãroo kpaao kɔ̃n sɔɔmɛtɛ kpaao, aɔ̃é mɔ́ pó ble kpata
kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu. 30 Lɛn kpɛɛdeenɔ égɔ̃ gbɛ̃ káakunɔ ũ lɛ, gbɛ̃
káakunɔ égɔ̃ kpɛɛdeenɔ ũ.

Yerusalɛmu yã
(Mat 23:37-39)

31 Gurɔ beeea gɔ̃ɔ Farisi kenɔ mɔ̀ Yesu kiia aɔ̃ bènɛ: Ǹ fɛɛ
gura kɛ̀, zaakɛ Hɛrɔdu yezi à n dɛmɛ. 32 Ben à bèńnɛ: À gá
o flɛ̃ngo pìnɛ, méɛ zĩnnɔ gooḿma méɛ gyãreenɔ kɛ̃ɛkɔ̃a gbɑ̀a
kɔ̃n ziaao, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ sɔ̃ mé ma zĩi papa. 33 Baa kɔ̃n
beeeo séto mà gá aɛ gbɑ̀a kɔ̃n ziaao kɔ̃n ziandooo, zaakɛ èe kɔ̃
sío annabi ga gukearo, sé Yerusalɛmu. 34 Yerusalɛmudeenɔ,
Yerusalɛmudeenɔ! Eè annabinɔ dɛdɛ, eè gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń
zĩawaanɔ pápa gbèo à ń dɛdɛ. Mɛèg̃ɔ yezi mà a kakɔ̃amazi gɛ̀n
baaagɔ̃, lán koo è dèbɛ kú a nénɔla nà, mɔde eè weziro. 35 Luda

é a kpé tóare bɛzĩ ũmɛ sa. Méɛ ooare, é ma e dɔro ai à be, aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ Dii tɔ́o ũ.

14

Yesu kuuna Farisi ke bɛ

1 Kámmabogurɔɔ zĩkea Yesu gàa pɔ́ ble Farisinɔ gbɛ̃nsi ke bɛ, ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔɔ e à kpákpaa. 2 Kakagyãkɛri kee kú Yesu aɛ gwe. 3 Ben Yesu dokadɔ̃rinɔ kɔ̃n Farisinɔ là à bè: Wè gbɛ̃ kɛ̃kɔ̃a kámmabogurɔɔ zĩɔ́ ke wè kɛ̃kɔ̃aro? 4 Ben aɔ̃ gɔ̀ yĩtɛna kítikiti. Ben Yesu gyãree pì kṳ̀ à à kɛ̀kɔ̃a à à gbàrɛ. 5 Ben à ń lá à bè: Tó a gbɛ̃kee né ke zù vĩ à zù lɔ̀gɔn kámmabogurɔɔ zĩ, eé à bɔ gɔ̃ɔroo? 6 Aɔ̃ɔe fɔ̃ wà wèàlaro.

7 Yesu è dian gbɛ̃ kɛ̀ wà ń sísinɔɔ e vɛ̃ɛki maaa kũu nà, ben à yã̀ lèkɔ̃zińnɛ à bè: 8 Tó wà n sisi nɔsɛ pɔ́bleea, ǹton vɛ̃ɛ vɛ̃ɛki maaa guuro. Tó wà gbɛ̃ kɛ̀ bɛ̀ɛ vĩ dɛnlaa sìsi né! 9 Tó a sìsiri mɔ̀ à bènnɛ: Ǹ fɛɛ ǹ vɛ̃ɛki kpá gbɛ̃ pìa, né fɛɛ ǹ gá vɛ̃ɛ kpɛɛ kpa kɔ̃n wíomɛ. 10 Tó wà n sisi, ǹgae vɛ̃ɛ kpɛɛ kpa, lɛ tó n sìsiri mɔ̀, eé bennɛ: Ma gbɛ̃nna, ǹ fɛɛ ǹ mɔ aɛ kɛ̀. Beee é n kɛ bɛ̀ɛ vĩ gbɛ̃ kɛ̀ á kú lɛdoonɔ aɛ. 11 Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda sé lezĩn Luda é à busa. Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda busa sɔ̃, Luda é à sé lezĩ.

12 Ben Yesu bè a sìsiri pìnɛ: Tó néɛ gbɛ̃nɔ sísii pɔ́ble fãantɛ̃ blenaa ke uusiɛ pɔ́, ǹton n gbɛ̃nnanɔ sísiro ke n vl̀inɔ kɔ̃n n dãaronɔ ke n danɛnɔ ke n ɔɔde daanɔ. Tó ń kɛ̀ lɛ, aɔ̃é ɛara wà n sísimɛ se aɔ̃ fĩa bonnɛ. 13 Tó néɛ gbɛ̃nɔ sísii pɔ́bleea, ǹ takaasideenɔ sísi kɔ̃n gbɛ̃ kɔ̀ɔkũnanɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ kɔ̃n vl̀anɔ, 14 né gɔ̃ aubarikadee ũ, zaakɛ aɔ̃ pɔ́ke vĩ wà fĩa boonnɛro. Luda bé eé fĩa bonnɛ gbɛ̃ maaanɔ fɛɛgurɔɔ zĩ.

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n pɔ́ble bítao
(Mat 22:1-10)

15 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú lɛdoonɔ doke yã̀ pì mà, ben à bè Yesunɛ: Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ eé pɔ́ ble kɔ̃n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia gbɛ̃nɔo ũ. 16 Yesu bènɛ: Gbɛ̃ke bé à yezi à pɔ́blee kɛ, ben à gbɛ̃nɔ sìsi paripari. 17 Pɔ́blegurɔɔ zĩ à a zĩkɛri zl̀ à o gbɛ̃ kɛ̀ à ń sísinɔnɛ aɔ̃ mɔ́, wà pɔ́ píngi soru kɛ̀ wà yàa sa. 18 Ben aɔ̃ baade e wɛtɛɛ wà ń kɛ̃. Gbɛ̃ káaku bènɛ: Ma bú lù, mé gá gwa. N yã̀ nna, ǹ ma kɛ̃. 19 Gbɛ̃ pãnde bè: Ma zù zĩkɛbɔnɔ lù mèn kuri, mé gá ń gwa. N yã̀ nna, ǹ ma kɛ̃. 20 Gbɛ̃ pãnde bè: Ma nɔɔ sè dufumɛ. Beee yãnzi mé e mà mɔ́ro. 21 Ben zĩkɛri pì lìara à tà à ń légbɛ ò a diinɛ. Ben bɛdee pì pɔ fɛ̀ à bè a zĩkɛrinɛ: Ǹ gá wétɛ guu kpakpaa gãalɛnɔ kɔ̃n zédaanɔ, ǹ takaasideenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɔ̀ɔkũnanɔ kɔ̃n vl̀anɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ kakɔ̃a ǹ suńyo kɛ̀. 22 Beee gbɛra zĩkɛri pì mɔ̀ à bènɛ: Dii, ma yã̀ kɛ̀ ń ò kɛ̀, mɔde vɛ̃ɛki kpé kuu. 23 Ben dii pì bè zĩkɛri pìnɛ: Ǹ gá zénɔ guu kɔ̃n zé wéwɛnɔ píngi, ǹ gã̃ na gbɛ̃nɔa aɔ̃ gɛ̃ lɛ ma

ua pa. 24 Méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ ma ń sísi pìnɔ ke é lé zɔ̃ ma póblee pìaro.

Gɔ̃na Yesu ìba ŭ
(Mat 10:37-38)

25 Wà té zén kɔ̃n Yesuo paripari, ben à lìara à bèńnɛ: 26 Tó gbɛ̃ mɔ̀ ma kiia, ben à ye a dezi dɛmala ke a da ke a naɔ̃ ke a néno ke a vǐino ke a dãaronɔ ke api zĩnda, eé fɔ̃ à kɛ ma ìba ŭro. 27 Gbɛ̃ kɛ̀ èe a líkpangbãroo sé àgɔ̃ téomaziro, adee é fɔ̃ à kɛ ma ìba ŭro. 28 Tó a gbɛ̃kee yezi à kpédidikɔ̃ana bo, eé vɛ̃ɛ gĩa à à ɔɔ dɔdɔ à gwa, tó eé fɔ̃ à zĩi pì kɛroo? 29 Tó èe kɛ lɛro, ben à ɛ̃ɛ kpàɛ, tó èe fɔ̃ à à yǎaro, gbɛ̃ kɛ̀ è píngi é à lalandi kɛ 30 wà be: Gbɛ̃ kɛ̀kii nà kpébonaa à fùa à à mì dɛ. 31 Ke tó kína yezi à gá zǐ ká kɔ̃n kína pãndeo, eé vɛ̃ɛ gĩa à a laasuu lé à gwa, tó a soza gãli kurino é fɔ̃ wà kù kpá soza gãli baroo kɛ̀ aɔ̃ɔe suunɔaroo? 32 Tó à è é fɔ̃ro, eé zǐrino zĩ lɛ aɔ̃ lɛdolɛkɛna zé wɛtɛa zaalɛ èe ká kĩiro. 33 Lɛmɛ dɔ, tó a gbɛ̃kee e ɔ kpá pó kɛ̀ à vĩinɔzi píngiro, eé fɔ̃ à kɛ ma ìba ŭro.

34 Wisi né pó nnaamɛ, mɔde tó à í nnaa tà, dian weé kɛ nà à gɔ̃ nna dɔɔ? 35 À maa tɔɔtɛ kesɔ̃ zùgbɔ̃kaɛkiinɛro, wè kwéɛmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à ma.

15

Pɔ́ kɛ̀ sàsɑ̃nɔ
(Mat 18:12-14)

1 Bɛ'ɔɔsirinɔ kɔ̃n durunkɛrinɔɔ e sɔ̃ɔ Yesuzi lɛ wà à yã ma ń píngi. 2 Ben Farisinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔɔ e yãkete kaazi aɔ̃ bè: Gbɛ̃ kɛ̀kii è durunkɛrinɔ sí è se pɔ́ bleńyo lɛdo. 3 Ben Yesu yã kɛ̀kii lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bè: 4 Wà be a gbɛ̃kee sãa vĩ mèn basɔɔro, ben à doo sǎsã, è à basɔɔro dosai tó sɛ̃n à pée sãa kɛ̀ sǎsã pìzi ai à gá eroo? 5 Tó à bɔ̀a, è à sé à da a gǎn kɔ̃n pɔnnaao 6 à táo bɛ à a gbɛ̃nnanɔ kɔ̃n a fáandideeno sísi à beńnɛ: À pɔnnaa kɛmao. Ma a sãa kɛ̀ sǎsã è. 7 Lɛmɛ dɔ méɛ ooare, weé pɔnnaa kɛ ludambɛ durunkɛri mèn doo kɛ̀ nɔ̀sɛ lìɛ yã musu dɛ gbɛ̃ maa gɔ̃ɔn basɔɔro dosai kɛ̀ aɔ̃ɔ nɔ̀sɛliɛna nii vĩroonɔla.

8 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ kondogi ɔɔ vĩ mèn kuri sɔ̃ né? Tó à mèn doo sǎsã, è fitia na à kpé waa à wɛtɛ busɛbusɛ ai à gá eroo? 9 Tó à bɔ̀a, è a gbɛ̃nnanɔ kɔ̃n a fáandideeno sísi à beńnɛ: À pɔnnaa kɛmao. Ma kondogi ɔɔ kɛ̀ sǎsã pì è. 10 Lɛmɛ dɔ méɛ ooare, Luda malaikanɔ è pɔnnaa kɛ durunkɛri mèn doo kɛ̀ nɔ̀sɛ lìɛ yã musu.

Négɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ sàsɑ̃

11 Yesu bè dɔ: Gbɛ̃ke bé à kuu à négɔ̃gbɛ̃no vĩ gɔ̃ɔn plaa. 12 Ben Sabi bè a denɛ: Baa, ǹ ma asaia kɛ̀ mégɔ̃ vĩ túbi guu kpáma. Ben de pì a auziki kpàatɛtɛńnɛ. 13 Èe kɛ gurɔ plaaro, ben Sabi a pónɔ

nàkɔ̃a píngi à tà bùsu pãnden zǎazã. Gwen à a auziki kàatɛn pãpãkɛna guu. 14 Kɛ̀ à pɔ́ kɛ̀ à vĩĩnɔ dɛ̀ píngi, ben dekaa gbãaa kà bùsu pìn, ben à gɔ̃ takaasio. 15 À gàa à nà bùsu pì gbɛ̃kezi ayazĩkɛri ũ, ben gbɛ̃ pì à gbàrɛ a bura à póblee kpá alɛdɛnɔa. 16 Èg̃ɔ yezi à pɔ́ tɛ̀ɛ kɛ̀ alɛdɛnɔɔ e blee ble à kã, mɔde wè póke kpáaro. 17 Kɛ̀ à làakari sù à bè: Ma de ayazĩkɛrinɔ póblee vĩ diñzi, ben méɛ gaa kɔ̃n nɔaao kɛ̀. 18 Mé fɛɛ mà tá ma de kiia, mé benɛ: Baa, ma durun kɛ̀ Ludanɛ kɔ̃n mpio se, 19 méɛ kɔ̃ sío wà ma sísi n né ũ dɔro. Ǹ ma diɛ n ayazĩkɛrinɔ doke ũ. 20 Ben à fɛ̃ɛ èe taa a de kiia. Kɛ̀ à té kãaa èe suu, à de pì à è, ben à kènɛ wɛ̃nda. À bàa sì à gàa à kùsia, à lé pèa. 21 Ben né pì bènɛ: Baa, ma durun kɛ̀ Ludanɛ kɔ̃n mpio, méɛ kɔ̃ sío wà ma sísi n né ũ dɔro. 22 Ben de pì bè a zĩkɛrinɔnɛ: À gá kpakpaa, à utada maaa kɛ̀ dɛ à kpaaanɔla sé à mɔ́ à danɛ, à tãnga danɛ à kyatee kpánɛ. 23 À zùswarenɛ bɔ̀rɔ mɛ̀kpana kũ à dɛ, wà só pɔnnakɛna guu, 24 zaakɛ ma né pì gà à fɛ̀ɛmɛ. À sǎsãmɛ, ben ma à è. Ben aɔ̃ nà pɔnnakɛnaa.

25 Woru sɔ̃ kpé bura. Kɛ̀ èe suu à kà kĩĩ kɔ̃n bɛɛo, ben à bata ɔ́ mà dɔ kɔ̃n kɔ̃kɔ̃ kĩĩo. 26 Ben à zĩkɛrinɔ doke sìsi à à là bón wèe kɛɛ. 27 Ben à wèàla à bè: N dãaro bé à sù, ben n de zùswarenɛ bɔ̀rɔ mɛ̀kpana dɛ̀, kɛ̀ à à è aafia yãnzi. 28 Ben Woru pɔ fɛ̃̀, à gì gɛ̃ ua guuzi. Kɛ̀ à de bɔ̀ à agbaa kpànɛ, 29 ben Woru bè a denɛ: É'e, à kà wɛ̃̀ ũgbangba kɛ̀ méɛ zĩi kɛɛnnɛ, méɛ gí n yãzi zikiro, ben baa blèkofĩi gina néɛ kpáma mà pɔnnaa kɛo kɔ̃n ma gbɛ̃nnanɔoro. 30 Kɛ̀ n né kɛ̀ à n auziki kàatɛ kaaruanɔnɛ pì sù, n zùswarenɛ bɔ̀rɔ mɛ̀kpana dènɛ. 31 Ben à de bènɛ: Ma né, ń kúmao gurɔ píngi. Pɔ́ kɛ̀ má vĩ píngi n pɔ́mɛ. 32 À kɔ̃ sìo wà pɔ́ ble kɔ̃n pɔnnaaomɛ, zaakɛ n dãaro pì gà à fɛ̀ɛmɛ. À sǎsãmɛ, ben wà à è.

16

Auziki náanɛsai

1 Yesu bè a ìbanɔnɛ: Ɔɔde ke bé à kuu à bɛgwari dìɛ a zĩkɛrinɔnɛ. Ben wà mɔ̀ wà kɔmɔtɔ kènɛ wà bè, èe à auziki kaatɛɛ. 2 Ben à à sìsi à bènɛ: Yã̄ kɛ̀ má mà n musu dɛ diamɛ? Ǹ yã̄ kɛ̀ néɛ kɛɛ n bɛgwana guu tɔ̃kɛ̃mɛ. Né fɔ̃ ǹgɔ̃ dɛ ma bɛgwari ũ dɔro. 3 Ben bɛgwari pì ò a swɛ̃̀ guu: Ma dii e ma bɔɔ zĩi guu, mé kɛ diamɛ? Àɛ kɛ̀ mé fɔ̃ mà sɛ̃̀ waro, ben baakɛna dɛmɛ wíyã̄ ũ. 4 Má dɔ̃ yã̄ kɛ̀ mé kɛ lɛ gbɛ̃nɔ ma diɛ ń bɛ, tó à ma bɔ zĩin. 5 Ben à a dii fĩadeenɔ sìsi doodo à gbɛ̃ káaku là à bè: Ń ma dii fĩa kũna ũgbamɛ? 6 À bè: Nósi gaawa lé basɔɔro. Ben bɛgwari pì bènɛ: N fĩa takadan yè. Ǹ vɛ̃ɛ ǹ kɛ̃ baplaa akuri kpakpaa. 7 Ben à bè gbɛ̃ pãndenɛ: Mpi sɔ̃, n fĩa ũgbamɛ? Ben à bè: Ése sàki basɔɔro. Ben bɛgwari pì bènɛ: N fĩa takadan yè, ǹ kɛ̃ basiigɔ̃. 8 Ben dii pì bɛgwari náanɛsaidee pì sáabu kpà wéɛzɛ̃ɛ kɛ̀ à kɛ̀ yã̄ musu.

Zaakɛ anduna kɛ̀ki gbɛ̃nɔ wɛ́ɛ zɛ̃na dɛ gupuradeenɔla ń kɔ̃ tɛ̃ɛ yãkɛna guu.

9 Mapi sɔ̃, mɛ́ɛ ooare à gbɛ̃nnanɔ wɛtɛ kɔ̃n ɔɔ náanɛsaio, lɛ gurɔɔ kɛ̀ à yàaawa, Luda é a diɛ bɛɛ kɛ̀ è yãaroonɔ guu. 10 Gbɛ̃ kɛ̀ náanɛ vĩ kɔ̃n à féteo égɔ̃ náanɛ vĩ kɔ̃n à bítaomɛ se. Gbɛ̃ kɛ̀ náanɛ vĩ kɔ̃n à féteoroo égɔ̃ náanɛ vĩ kɔ̃n à bítao sero. 11 Tó ée kɛ á náanɛ vĩ kɔ̃n ɔɔ náanɛsaioro, Luda é a náanɛ kɛ kɔ̃n à yãpuradeeoɔ́? 12 Tó ée kɛ á náanɛ vĩ kɔ̃n gbɛ̃ pãnde pónɔro, Luda é a zĩnda pɔ́ kpáawaɔ́? 13 Zĩkɛri è fɔ̃ à dɔ dii mɛ̀n plaaaziro, zaakɛ eé za gbɛ̃ doon àgɔ̃ ye gbɛ̃ doozi, kesɔ̃ eé na gbɛ̃ dooa à kya ká gbɛ̃ doon. É fɔ̃ àgɔ̃ dɔ Ludazi kɔ̃n ɔɔo lɛdoro.

14 Farisinɔɔ ye ɔɔzi. Kɛ̀ aɔ̃ yã pì mà píngi, ben aɔ̃ɔe lézukii kɛɛ Yesua. 15 Yesu bɛ̀ńnɛ: Eè yã nnaa kpá a zĩndaa gbɛ̃nteenɔ kiiamɛ, mɔde Ludaa a swɛ̀ dɔ̃. Yã kɛ̀ bíta gbɛ̃nteenɔnɛn Luda è kya kán.

Ɔɔde kɔ̃n Lazaruo
(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

16 Musa doka kɔ̃n annabinɔ takadanɔɔ kuu ai Yaaya gurɔɔa. Zaa gurɔ beeean wèe kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia baaru kpaa, ben gbɛ̃ píngi e wɛtɛɛ à gɛ̃n kɔ̃n gbãaao. 17 Ludambɛ kɔ̃n tɔɔtɛo gɛ̃tɛna aaga dɛ doka pì wɛ̃zã féte gogonala. 18 Gbɛ̃ kɛ̀ gì a naɔ̃zi à nɔ pãnde sɛ̀, adee zina kɛ̀mɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ nɔɔ kɛ̀ wà gìzi sɛ̀ sɔ̃ zina kɛ̀n gwe.

19 Gɔ̃gbɛ̃ ɔɔde kee kuu è pókãsã maa ɔɔdeenɔ da, ègɔ̃ pɔnnaa kɛɛ nnamana guu gurɔ píngi. 20 Baakɛri kɛ̀ wè benɛ Lazaru ègɔ̃ daɛna à bɛ gãnu, bɔ̀nɔ dɔdɔ à mèa. 21 Èɡɔ̃ póblee kɛ̀ è lɛ́ɛ ɔɔdee pì teebu gĩzĩ blena ni dɛɛ. Gbɛ̃ɛnɔ bé wègɔ̃ à bɔ̀ pìnɔ sãsãa. 22 Baakɛri pì gà, ben malaikanɔ à sɛ̀ wà tào Ibraĩ kuu. Ɔɔdee pì gà se, ben wà à vὶi. 23 Kuuna wɛ́ɛtãmma guu gɛ̀wãan, kɛ̀ à wɛ́ɛ sɛ̀ musu, ben à Ibraĩ è kãaa, Lazaru kú à saɛ. 24 Ben à lɛ́ zùzi à bè: Baa Ibraĩ, ǹ ma wɛ̃nda gwa, ǹ Lazaru zĩ à a ɔnɛtee zɔ̃ ía, à mó à tɔ̃mɛ ma nénɛa, zaakɛ mɛ́ɛ wãwãa maa tévura kɛ̀kii guumɛ. 25 Ben Ibraĩ bè: Ma né, ǹ tó nnamana kɛ̀ lìganzi n wɛ̃ndigurɔ yã dɔngu kɔ̃n takaasi bíta kɛ̀ Lazaru kɛ̀o. À làakari kpaɛna gura kɛ̀ sa, ben ń kú wãwãa guu. 26 Beee gbɛra wèɛ zòoto kú wa dagura. Tó gbɛ̃ yezi à bɔ kɛ̀ à gá a kiia, eé fɔ̃ro, gbɛ̃ke é fɔ̃ à bɔ gwe à mó wa kiia sɔ̃ro. 27 Ben ɔɔdee pì bè: N yã nna Baa, tó lɛmɛ, ǹ à zĩ ma de bɛ, 28 zaakɛ má dãaronɔ vĩ gɔ̃ɔn sɔɔro. À gá lɛ́ daḿma, lɛ aɔ̃ton mó gu wãwãdee kɛ̀ guuro. 29 Ben Ibraĩ bè: Aɔ̃ Musa kɔ̃n annabinɔ takadanɔ vĩ, aɔ̃ ń yã ma. 30 Ben ɔɔdee pì bè: Auo, Baa Ibraĩ! Tó gbɛ̃ke bɔ̀ gaan à gàa ń kiia, aɔ̃é ń nɔ̀sɛ liɛ. 31 Ben Ibraĩ bènɛ: Tó aɔ̃ɔe Musa kɔ̃n annabinɔ yã maro, baa tó gbɛ̃ke bɔ̀ gaan, aɔ̃é à yã síro.

17

Yesu yɑ̃kenɔ
(Mat 18:6-7, 21-22, Maa 9:42)

1 Yesu bè a ìbanɔnɛ: Yã̄ kɛ̀ è tó gbɛ̃̄nɔ fuu ègɔ̃̄ sairo, mɔde
wãiyoo gbɛ̃̄ kɛ̀ è bɔ à kiia. 2 Eégɔ̃̄ sɑ̃̀ɔ adeenɛ wà wísilɔgbɛ gbɛ̃̄ntɛ̃̄
dɔ a waalɛ wà à zu sɛ̀bɛ guu dɛ à tó né kɛ̀kiinɔ doke fula. 3 Àgɔ̃̄
kú kɔ̃n làakario. Tó n gbɛ̃̄ndoo durun kɛ̀, ǹ gá ǹ à le. Tó à a nɔ̀sɛ
lìɛ, ǹ kɛ̃̄nɛ. 4 Tó à durun kɛ̀nnɛ gurɔ do gɛ̀n swɛɛplaa, ben à ɛ̀ara
à bènnɛ gɛ̀n swɛɛplaa a nɔ̀sɛ lìɛ, ǹ kɛ̃̄nɛ. 5 Dii zǏrinɔ bènɛ: Ǹ wa
ludanaanɛkɛna kaarawe. 6 Dii bè: Tó á Luda náanɛ vĩ féte lán
ɛfɔ wɛ́ɛ bà, é o síi lí kɛ̀kiinɛ à a zĩnda wo à gá pé sɛ̀bɛ guu, eé a yã̄
ma.

7 Tó a gbɛ̃̄kee zɔ̀ vĩ èe sɛ̃̀ waa ke èe sãanɔ dãa, tó à sù buraao,
à dii é benɛ à mɔ́ à pɔ́ ble gɔ̃̄n yɔ́? 8 Auo, eé benɛ à pɔ́blee kɛare,
à a uta liɛ à mɔ́are pɔ́bleeo kɔ̃n íminao, àpi é gbasa à pɔ́ ble à í
mi. 9 Wè zɔ̀ sáabu kpá kɛ̀ à yã̄ kɛ̀ wà dànɛ kɛ̀ yãnzin yɔ́? 10 Lɛmɛ
apinɔ sɔ̃̄, tó a yã̄ kɛ̀ Ludaa dàaree kɛ̀ píngi, à be: Zɔ̀nɔn wa ũ, wa
zĩin wá kɛ̀.

Kusu gɔ̃̄n kurinɔ kɛ̃̄kɔ̃̄ana

11 Kɛ̀ Yesu e gaa Yerusalɛmu, èe ligaa Samaria bùsu lézɛkiizi
kɔ̃n Galilio. 12 Kɛ̀ èe gɛ̃̄ɛ lakutu ken, ben gɔ̃̄gbɛ̃̄ kusu gɔ̃̄n kurinɔ
dààlɛ. Aɔ̃̄ zɛ kãaa, 13 aɔ̃̄ lé zùzi wà bè: Dii Yesu, ǹ wa wɛ̃̄nda
gwa. 14 Kɛ̀ à ń é, ben à bèńnɛ: À gá à a zĩnda ɔdɔa sa'orinɔnɛ.
Kɛ̀ aɔ̃̄ɔe gaa, ben aɔ̃̄ kɛ̃̄kɔ̃̄a. 15 Kɛ̀ aɔ̃̄ gbɛ̃̄ doo è a kɛ̃̄kɔ̃̄a, ben à
lìara à sù, èe Luda sáabu kpaa kɔ̃n kòto gbãaao. 16 À dàɛ a puua
Yesu aɛ à ì kpàa. Gbɛ̃̄ pì né Samaria gbɛ̃̄mɛ. 17 Ben Yesu bè:
Gɔ̃̄ɔn kurinɔ bé wà kɛ̃̄kɔ̃̄aroo? Gɔ̃̄ɔn kɛ̃̄ndoonɔɔ kú mámɛ? 18 Aɔ̃̄
gbɛ̃̄kee e liara à mɔ̀ Luda sáabu kpáro, sé gbɛ̃̄ zǏtɔ kɛ̀ɔ́? 19 Ben
Yesu bènɛ: Ǹ fɛɛ ǹ tá, ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé à n kɛ̃̄kɔ̃̄a.

Gbɛ̃̄ntee Né suna
(Mat 24:23-28, 37-41)

20 Farisinɔ Yesu là kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia bɔna gupuraaazi,
ben à wèńla à bè: Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia è bɔ gupuraaa wà e
kɔ̃n wɛ́ɛoro. 21 Weé be à kú kɛ̀ ke à kú kãaro. Kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiia pì kú a té kɛ̀mɛ.

22 Ben à bè a ìbanɔnɛ: À gurɔɔ e mɔɔ kɛ̀ é Gbɛ̃̄ntee Né sugurɔɔ
pìnɔ doke ena ni dɛ, é ero. 23 Weé beare à kú kãa ke à kú kɛ̀,
mɔde àton gáro, àton téńziro. 24 Lán loupina è guu pu ludambɛ
lé gura kɛ̀ kɔ̃n à lé kãao nà, lɛn eégɔ̃̄ dɛ lɛ Gbɛ̃̄ntee Né sugurɔɔa.
25 Séto à wɛ́ɛtãmma è maamaa gĩa, tɔ̃̄rigbɛ̃̄nɔ é gízi. 26 Lán à dɛ
nà Nuu gurɔ, lɛn eégɔ̃̄ dɛ lɛ se Gbɛ̃̄ntee Né sugurɔ. 27 Gbɛ̃̄nɔɔ e
pɔ́ blee wèe í mii, wèe nɔɔ sɛɛ wèe zã kɛɛ ai Nuu gàa à gɛ̃̄ góro'itɛ
guu, ben í dà andunala, wà gàga píngi. 28 Lɛmɛ dɔ Lutu gurɔ,

wèe pɔ́ blee wèe í mii, wèe pɔ́ luu wèe pɔ́ yaa, wèe pɔ́ tɔ̃ɔ wèe kpɛ́ boboo. 29 Gurɔɔ kɛ̀ Lutu bɔ̀ Sɔdɔmu, té kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃o kwɛ̀ bɔna ludambɛ, ben wà gàga píngi. 30 Lɛn eégɔ̃ dɛ lɛ gurɔɔ kɛ̀ Gbɛ̃ntee Né é bɔ gupuraaa.

31 Gurɔ beeea gbɛ̃ kɛ̀ kú a kpɛ́ musu tón pita à gɛ̃ kpɛ́ guu à pónɔ sée à bɔoro. Lɛmɛ dɔ gbɛ̃ kɛ̀ kpɛ́ buraa tón liara à pɔ́ sɛ́ bɛro. 32 À tó Lutu naɔ̃ yã dɔagu. 33 Gbɛ̃ kɛ̀ yezi àgɔ̃ a wɛ̃̀ndi kũna é korazi. Gbɛ̃ kɛ̀ gì a wɛ̃̀ndizi sɔ̃, adee égɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩ. 34 Mée ooare, gwãavĩ beeea gɔ̃ɔn plaaanɔ égɔ̃ daɛna kɔ̃ saɛ, weé gbɛ̃ doo sɛ́ wà gbɛ̃ doo tón. 35 Nɔgbɛ̃ gɔ̃ɔn plaaanɔ égɔ̃ pɔ́ lɔlɔɔ gu dɔ̃nkɔ̃n, weé gbɛ̃ doo sɛ́ wà gbɛ̃ doo tó. 36 Gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn plaaanɔ égɔ̃ kú bura, Luda é gbɛ̃ doo sɛ́, eé gbɛ̃ doo tó. 37 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dii, má kpaa? À wèńla à bè: Guu kɛ̀ gè kún, gwen yeberekunɔ é kɔ̃ kakɔ̃an.

18

Gyaanɔɔ kɛ̀ zɛ̀ yãkpaɛkɛrila

1 Yesu yã lèkɔ̃zińnɛ lɛ à ɔdɔańnɛ aɔ̃gɔ̃ adua kɛɛ kɔ̃sɔ̃kɔ̃sɔ̃ aɔ̃ton kpasaro. 2 À bè: Yãkpaɛkɛri ke bé à kú wétɛ kea, à Luda vĩa vĩro è gbɛ̃ke yã daro. 3 Gyaanɔ kee kú wétɛ pì guu, èɡɔ̃ mɔɔ à kiia gɛ̃̀n baaagɔ̃ è be: Ǹ zɛmao ma ibɛɛ yã musu. 4 È̀e wero ai gurɔ plaa. Beee gbɛra à bè a zĩndanɛ: Baa tó má Luda vĩa vĩro, bensɔ̃ mɛè gbɛ̃ke yã daro, 5 lán gyaanɔɔ pì e ĩa daama nà, mé zɛo. Tó mée kɛ lɛro, à zɛmalana yãana sai é ma ã̀ãmɛ.

6 Ben Dii bè: À yãkpaɛkɛri zaaa yã'ona ma. 7 Luda é zɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ à ń sɛ́ aɔ̃ɔe wii lɛɛa fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩnɔoroo? Eé kɛ kɔkɔkɔ kɔ̃n weńlanaon yɔ́? 8 Mée ooare, eé zɛńyomɛ gɔ̃ɔ. Baa kɔ̃n beeeo tó Gbɛ̃ntee Né sù, eé a náanɛkɛri e anduna guuɔ́?

Farisi kɔ̃n bɛ'ɔɔsirio

9 Ben à èara à yã kèkii lèkɔ̃zi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è ń zĩnda diɛ maa aɔ̃ kya káńgunɔnɛ. 10 Gɔ̃ɔn plaa kenɔ bé wà gàa adua kɛ Luda ua guu, gbɛ̃ doo né Farisimɛ, gbɛ̃ doo sɔ̃ bɛ'ɔɔsiri. 11 Farisi pì zɛna èe adua kɛɛ. À bè a swɛ̃̀ guu: Luda, ma n sáabu kɛ̀ kè má dɛ lán gbɛ̃ kpaaanɔ bàro, dibidibikɛrinɔ, náanɛsaideenɔ, zinakɛrinɔ ke lán bɛ'ɔɔsiri kɛ̀ bà. 12 Mɛègɔ̃ lé yii gurɔ plaplaa azuma kɔ̃n azumao. Pɔ́ kɛ̀ má è píngi mɛè à kuridee bɔnnɛ. 13 Bɛ'ɔɔsiri pì sɔ̃ɔ zɛ kãaa, èe fɔ̃ à wée sɛ̀ à musu gwà sero. À kpãngeda kɛ̀ à bè: Luda, ǹ sùu kɛmao, durunkɛrin ma ũ. 14 Mée ooare, gɔ̃gbɛ̃ pì tà a bɛ Luda yãsiona guumɛ, èe kɛ Farisi pìnlo. Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda sé lezĩ Luda é à busa. Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda busa sɔ̃ Luda é à sé lezĩ.

Aubarikadana nénɔn
(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

15 Wèe mɔɔ Yesunɛ kɔ̃n ń né féténɔ lɛ à ɔ kɛḿma. Kɛ̀ à ìbanɔɔ
è lɛ, ben aɔ̃ gìńnɛ. 16 Ben Yesu néńɔ sìsi à bè: À tó néńɔ mɔ́ ma
kiia, àton gíńnɛro, zaakɛ aɔ̃ takanɔ pɔ́n kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia ũ.
17 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ eé kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia sí lán
né féte bàroo é gɛ̃nlo.

Auzikidee
(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

18 Gbãade ke mɔ̀ à Yesu là à bè: Dannɛri maa, dian mé kɛ mà
wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo ee? 19 Yesu bènɛ: À kɛ̀ dia n bè má maaa?
Gbɛ̃kee maaro, sé Luda ado. 20 Ń dokanɔ dɔ̃: Ǹton zina kɛro,
ǹton gbɛ̃ dɛro, ǹton kpãi oro, ǹton yã di n gbɛ̃daaaaro, ǹgae bɛɛ
lí n de kɔ̃n n daonɛ. 21 Ben à bènɛ: Zaa ma néngo zĩn má yã
beeenɔ kũna píngi. 22 Kɛ̀ Yesu yã pì mà, à bènɛ: Yã mèn doo
bé à gɔ̀nnɛ. Ǹ pó kɛ̀ ń vĩinɔ yá píngi ǹ à ɔɔ kpá takaasideenɔa,
négɔ̃ auziki vĩ ludambɛ. Beee gbɛra ǹ mó ǹ témazi. 23 Kɛ̀ à yã
pì mà, à nɔ̀sɛ yàka, zaakɛ auzikibitadeemɛ. 24 Kɛ̀ Yesu à gwà,
ben à bè: À zĩ'ũ maamaa auzikideenɛ à gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiia guu. 25 Lakumi gɛ̃na pɔrɔyĩn aaga dɛ auzikide gɛ̃na kpata
kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guula. 26 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã pì mànɔ bè: Dé bé eé
fɔ̃ à mìsina ee? 27 Yesu wèńla à bè: Yã kɛ̀ gbɛ̃ntee fùa à kɛ, Luda
kiia è sí kɛ.

28 Ben Pita bè: Wa baabɔ píngi tò wa tɛnzi. 29 Ben Yesu bèńnɛ:
Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ à a bɛɛ tò ke a naɔ̃ ke a vɛ̀inɔ ke a
dãaronɔ ke a de ke a da ke a néńɔ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yãnzi,
30 adee é ɛara à beee taka e dɛ yãala paripari anduna kɛ̀ guu,
eé wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo e anduna kɛ̀ èe mɔɔ guu.

Yesu ɛara à a ga kɔ̃n a fɛɛnao yá'ona
(Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

31 Yesu a gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ kàkɔ̃aazi, ben à bèńnɛ: Wée
gaa Yerusalɛmu. Gwen yã kɛ̀ annabinɔɔ kɛ̀ Luda yãn Gbɛ̃ntee
Né musu é papan píngi sa. 32 Weé à kpá bori pãnde gbɛ̃nɔa, aɔ̃é
à fabo, aɔ̃é à sɔ̃sɔ̃, aɔ̃é lóu sua, aɔ̃é à gbɛ̃ flãò, aɔ̃é à dɛ, 33 à gurɔ
aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ. 34 Mɔde à ìba pìnɔɔ e à ke mì dɔ̃ro, zaakɛ yã pì
mì utɛnaǹnɛ, aɔ̃ɔ dɔ̃ yã kɛ̀ èe ooro.

Vìa baakɛri kɛ̃kɔ̃ana
(Mat 20:29-34, Maa 10:46-52)

35 Kɛ̀ Yesu kà kĩi kɔ̃n Yɛrikoo, vìa kee vɛ̃ɛna zé léa, èe baa kɛɛ.
36 Kɛ̀ à mà gbɛ̃nɔɔ e gɛ̃tɛɛ pari, ben à ń lá à bè, bɔ́n wèe kɛɛ.
37 Ben wà bènɛ, Yesu Nazarɛti bé èe gɛ̃tɛɛ gwe. 38 Ben à lé zùzi à
bè: Yesu, Dauda bori, ǹ ma wɛ̃nda gwa. 39 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ té aɛzĩnɔ
gìnɛ wà bè à yĩtɛ, ben à lé gbãa zuna kàara èe bee: Dauda bori,
ǹ ma wɛ̃nda gwa. 40 Yesu zɛ̀ à bè wà mɔ́o. Kɛ̀ à mɔ̀, ben Yesu à
là à bè: 41 Bɔ́n ń yezi mà kɛnnɛɛ? À wèàla à bè: Dii, má yezi ma

wɛ́ɛ guu emɛ. 42 Ben Yesu bènɛ: Ǹ guu e. Ma náanɛ kɛ̀ ń kɛ̀ bé
à n kɛ̃kɔ̃a. 43 Zaa gwe gɔ̃ɔ à wɛ́ɛ guu è, ben à tɛ̀zi, èe Luda sáabu
kpaa. Kɛ̀ baade píngi è lɛ, ben wà Luda tɔ́ bɔ̀.

19

Zakeusi

1 Kɛ̀ Yesu kà Yɛriko, èe gɛ̃tɛɛ à guu. 2 Gbɛ̃kee kú gwe à tɔ́n
Zakeusi. Bɛ'ɔɔsirinɔ gbɛ̃nsimɛ, bensɔ̃ auzikideemɛ. 3 Èe wɛtɛɛ
à e gbɛ̃ kɛ̀ Yesu dɛ a ũ, mɔde gbɛ̃ gbootoomɛ, èe fɔ̃ à à èro parii
yãnzi. 4 Ben à bàa lɛ̀ à gàa aɛ à dì síi lía lɛ à Yesu e, zaakɛ eé
bɔɛ gwe kpamɛ. 5 Kɛ̀ Yesu kà gwe, ben à wɛ́ɛ sɛ̀ musu à bènɛ:
Zakeusi, ǹ pita kpakpaa. Séde mà pita n bɛ gbɛ̀a. 6 Ben Zakeusi
pìta kpakpaa à à sì kɔ̃n pɔnnaao. 7 Kɛ̀ gbɛ̃nɔɔ è lɛ, ben aɔ̃ɔe wisɔ̃ɔ
kaa wà bè: À gàa pita durunkɛri bɛ. 8 Ben Zakeusi fɛ̀ɛ à zɛ̀ à bè
Diinɛ: Dii, mé ma auziki kpadoo kpaatɛ takaasideenɔnɛ. Tó
ma gbɛ̃ke takii kɛ̀ sɔ̃, mé ɛara mà à gɛ̃ɛ kpáa lɛo siigɔ̃mɛ. 9 Ben
Yesu bènɛ: Ua kɛ̀ deenɔ mìsina è gbɛ̀a. Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀kii se né
Ibraĩ boriimɛ. 10 Gbɛ̃ntee Né mɔ̀ lɛ à gbɛ̃ kɛ̀ sɛ̀sã wɛtɛ à à mì
símɛ.

Ɔɔdakɛna zĩkɛrinɔnɛ
(Mat 25:14-30)

11 Gurɔɔ kɛ̀ wèe à yã̀ pì maa, ben à ɛ̀ara à yã̀ kàaraǹnɛ dɔ.
Lán à kà kĩi kɔ̃n Yerusalɛmuo nà, wèe daa kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiia é bɔ gupuraaa gɔ̃ɔmɛ, ben à yã̀ lɛ̀kɔ̃ziǹnɛ 12 à bè: Kína bori
ke bé ɛe gaa bùsu zɛ̀̃azãn lɛ wà à kpá kpatan, eé liara à su.
13 Ben à a zĩkɛrinɔ sìsi gɔ̃ɔn kuri, à kondogi ɔɔ kpà ń baadea mèn
basɔsɔɔro, à bèǹnɛ: Àgɔ̃ laa taao ai màgɔ̃ gá su. 14 À bùsudeenɔ
sɔ̃ zàn, ben aɔ̃ zĩ̀rinɔ zĩ̀ à kpɛɛ aɔ̃ bè: Wé we gbɛ̃ pì kí blewero.
15 Kɛ̀ wà à kpà kpatan à sù, à bè wà zĩkɛri kɛ̀ a ɔɔ kpàǵma pìnɔ
sísi, lɛ à e à dɔ̃ lán aɔ̃ àre è nà. 16 Gbɛ̃ káaku mɔ̀ à bè: Dii, n ɔɔ pì àre
kàaramɛ lɛo kuri. 17 Ben à bènɛ: Ń kɛ, zĩkɛri maa. Lán ń náanɛ vĩ
kɔ̃n à féteo nà, négɔ̃ iko vĩ wétɛ mèn kurinɔa. 18 Gbɛ̃ plaadee mɔ̀
à bè: Dii, n ɔɔ pì àre kɛ̀ lɛo sɔɔro. 19 Ben à bènɛ: Mmɔn sɔ̃, négɔ̃
iko vĩ wétɛ mèn sɔɔroonɔa. 20 Ben gbɛ̃ pãnde mɔ̀ à bè: Dii, n ɔɔɛ
kɛ̀. Má ùtɛ kokona bisa kãsãa guu. 21 Má n vĩa vĩ, zaakɛ n yãnɔɔ
zĩ'ũ. Nɛɛ̀ pó kɛ̀ néɛ diɛro sé, nɛɛ̀ pó kɛ̀ néɛ tɔ̃ro kɛ̃. 22 Ben à bènɛ:
Zĩkɛri zaa, n lé bé à n kari kɛ̀. Ń dɔ̃ kɛ̀ ma yãnɔɔ zĩ'ũ, mɛɛ̀ pó kɛ̀
méɛ diɛro sé, mɛɛ̀ pó kɛ̀ méɛ tɔ̃ro kɛ̃. 23 Kɛ̀ ń dɔ̃ lɛ, bóyãnzin néɛ
ɔɔdaa kɛoǹnɛ, lɛ tó ma su, mà a pó sí kɔ̃n à àreoroo? 24 Ben à bè
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔnɛ: À à ɔɔ pì sía à kpá gbɛ̃ kɛ̀ àre è lɛo kuria.
25 Ben wà bènɛ: Dii, à àre lɛo kuri kũna kɔ̀. 26 Ben à wèǹla à bè:
Méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ pó vĩin Luda é kaaranɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ vĩroo sɔ̃, baa
kɛ̀ à vĩi Luda é síamɛ. 27 Ma ibɛɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi mà kí bleǹnɛroonɔ
sɔ̃, à mɔ́ńyo kɛ̀ à ń dɛdɛ ma aɛ.

Gbãakɛkpana Yesuzi Yerusalɛmu
(Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Yoh 12:12-19)

28 Kɛ̀ Yesu yã pì ò à yǎa, ben à dà zén, èe gaa Yerusalɛmu.
29 Kɛ̀ à kà kĩi kɔ̃n Bɛtɛfageo kɔ̃n Bɛtanio sǐsĩ kɛ̀ wè be Kùkpɛ
gɛɛzi, ben à a ìba zǐ gɔ̃ɔn plaa 30 à bèńnɛ: À gá lakutu kɛ̀ kú a
aɛ kɛ̀kãa guu. Tó a gɛ̃, é zaakinɛ bɔ̀rɔ e bàdɔna gwe, gbɛ̃kee e
dia zikiro. À poro à suo. 31 Tó wà a la wà be, à kɛ̀ dia ée poroo,
à be Dii bé à yezi. 32 Ben zǐrinɔ gàa, aɔ̃ɔ è lán à òńnɛ nà. 33 Kɛ̀
aɔ̃ɔe zaaki pì poroo, ben à diinɔ ń lá wà bè: À kɛ̀ dia ée zaaki
pì poroo? 34 Aɔ̃ wèńla wà bè: Dii bé à yezi. 35 Ben aɔ̃ sù zaaki
pìo Yesunɛ, aɔ̃ ń utanɔ kpàɛa, ben aɔ̃ Yesu dìa. 36 Lán èe gaa nà,
gbɛ̃nɔɔ e ń utanɔ kpaɛɛ zén.

37 Kɛ̀ à kà kĩi kɔ̃n guu kɛ̀ zé pì mì pɛ̀ Kùkpɛ sǐsĩ guzurɛao, ben
pɔnnaa guu à ìba kɛ̀ aɔ̃ɔ tézinɔ ń píngi nà Luda sáabukpanaa kɔ̃n
kòto gbãaao dabuyã kɛ̀ aɔ̃ɔ ènɔ musu píngi 38 wà bè:
Aubarikadeen kína kɛ̀ èe mɔɔ Dii tɔ́o ũ.
Aafia kú ludambɛ, gakui kú musu.
39 Farisi kɛ̀ aɔ̃ɔ kú zà guu kenɔ bènɛ: Dannɛri, ǹ kpãkɛ̃ n ìbanɔzi.
40 Ben à wèńla à bè: Méɛ ooare, tó aɔ̃ yǐtɛ, gbènɔ bé weé wii pì
lɛ́.

Yesu ɔ́ɔdɔna Yerusalɛmudeenɔnɛ

41 Kɛ̀ à sɔ̃̀ Yerusalɛmuzi, à gwà, ben à ɔ́ɔ dɔ̀ à musu 42 à bè: Tó
n yã kɛ̀ eé mɔ́nnɛ kɔ̃n aafiao dɔ̃̀ gbǎa yã dé, lɛ à kɛ nna. Mɔde
tia sa à utɛnannɛmɛ. 43 À gurɔɔ é mɔ́ kɛ̀ n ibɛɛnɔ é gbà lezĩnɔ dɔ
wà liganzi wà n kagura kɛ 44 aɔ̃é n gboro aɔ̃é n gbɛ̃nɔ dúgu zɔ̃.
Baa gbɛ̀ ke aɔ̃é tó didikɔ̃aro, kɛ̀ nɛ́ɛ gurɔɔ kɛ̀ Luda wɛ́ɛ kpàɛnzii
dɔ̃ro yãnzi.

Yesu kuuna Luda ua
(Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yoh 2:13-22)

45 Kɛ̀ Yesu gɛ̃̀ Luda ua guu, ben à pɛ̀ laayarinɔa. 46 À bèńnɛ:
Wà kɛ̃̀ Luda yãn wà bè: Ma kpɛ́ égɔ̃ dɛ aduakɛkpɛ ũmɛ, ben á
kɛ̀ gbɛ̃blerinɔ tò ũ.

47 Lán guu e dɔɔ nà Yesu èegɔ̃ yã daańnɛ Luda ua guu. Ben
sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔɔ e zɛ́ wɛtɛɛ wà à
dɛ, 48 mɔde aɔ̃ɔe à kɛna zɛ́ ero, kɛ̀ baade píngi swã kpá wèe à yã
maa yãnzi.

20

Yesu gbekana a ikozi
(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

1 Zĩkea Yesu e yã daa gbɛ̃nɔnɛ Luda ua guu, èe baaru nnaa
kpaańnɛ, ben sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ mɔ̀
2 wà bènɛ: Ǹ owe, iko kpareen nɛ́ɛ yã kènɔ kɛɛo? Dé bé à n

gba iko pì? 3 Ben à wèńla à bè: Mapi se mé yã̄ gbekaawa. À omɛ, 4 Yaaya gbɛ̃nɔ batisikɛna bɔ̀ Luda kiian yɔ́ɔ, ke gbɛ̃ntee kiiamɛ? 5 Ben aɔ̃ yã̄ gɔ̃̀gɔ̃ wà bè: Tó wa bè Luda kiiamɛ, eé wa la, bɔ́yãnzin wée Yaaya yã̄ sírozi? 6 Tó wa bè gbɛ̃ntee kiiamɛ sɔ̃, gbɛ̃ píngi é wa pápa gbɛ̀o aɔ̃ wa dɛdɛ, zaakɛ aɔ̃ Yaaya annabikɛɛ sì. 7 Ben aɔ̃ wèàla wà bè: Wá dɔ̃ tó mán à bɔ̀nlo. 8 Ben Yesu bèńnɛ: Ɛ̃ndɛ̃ mapi se mé iko kɛ̀ méɛ yã̄ kɛ̀nɔ kɛɛo oarero.

Geepi líkpɛ ayakɛrinɔ
(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

9 Ben Yesu yã̄ kɛ̀kii lɛ̀kɔ̃zińnɛ à bè: Gbɛ̃ke bé à geepi líkpɛ bà, ben à nà ayakɛrinɔnɛ ń ɔzĩ à fɛ̀ɛ táo à gurɔplaa kɛ̀ gwe. 10 Kɛ̀ geepizɔ̃gurɔɔ kà, ben à a zĩ̀ri zĩ̀ ayakɛri pìnɔa, lɛ aɔ̃ a geepi bɛɛ pì kpáa, ben ayakɛri pìnɔ à gbɛ̃̀, aɔ̃ à gbàrɛ ɔkori. 11 Ben à èara à zĩ̀ri pãnde zĩ̀ dɔ, ben aɔ̃ à gbɛ̃̀ aɔ̃ wí dàa aɔ̃ à gbàrɛ ɔkori. 12 Ben à èara à gbɛ̃ aagɔ̃dee zĩ̀ dɔ, ben aɔ̃ à kɛ̃̀nna aɔ̃ pèa. 13 Ben buradee pì bè: Mé kɛ diamɛ saa? Mé ma négɔ̃gbɛ̃ mèn do yenzidee zĩńma. Ke aɔ̃é à yã̄ da gwɛɛ? 14 Kɛ̀ ayakɛri pìnɔ à è, aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Túbiblerin yè, wà à dɛ, à túbi é gɔ̃ wa pɔ́ ũ. 15 Ben aɔ̃ bɔ̀o buraa guu, aɔ̃ à dɛ̀.

Tɔ̀! Bɔ́n buradee pì é kɛńyo? 16 Eé mɔ́ à ayakɛri pìnɔ dɛdɛ à buraa pì na gbɛ̃ pãndenɔnɛ ń ɔzĩ. Kɛ̀ gbɛ̃nɔ yã̄ pì mà aɔ̃ bè: Wàton ero! 17 Ben Yesu ń gwa tíii à bè: Yã̄ kɛ̀ wà kɛ̃̀ Luda yãn kɛ̀kii dɛ diamɛ?

Gbɛ̀ kɛ̀ kpɛ́borinɔ pã̄ kpàzi
bé à gɔ̃̀ kpɛ́ gooda gbɛ̀ mìdee ũ.
18 Gbɛ̃ kɛ̀ lɛ̀ɛ gbɛ̀ pìa é wíwimɛ,
tó à lɛ̀ɛ à sì gbɛ̃a sɔ̃, eé à ú lɔ́mɛ.

Bɛ'ɔɔkpana Sizaa yã̄
(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

19 Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n sa'orikinɔɔ dɔ̃̀ kɛ̀ ń yãnzin à yãlɛkɔ̃zina pì òzi, ben aɔ̃ zɛ́ wètɛ wà à kũ gɔ̃ɔ, mɔde aɔ̃ vĩa kɛ̀ gbɛ̃nɔnɛ. 20 Aɔ̃ɔe à kpákpaa, ben aɔ̃ zãmbadee kɛ̀ aɔ̃ɔe ń zĩnda diɛɛ gbɛ̃ maaa ũunɔ zĩ̀a, lɛ wà e wà à kũ a yã'ona guu, wà à kpá ń bùsu gbãadeea à gbãaa mónɛ. 21 Ben zãmbadee pìnɔ à là wà bè: Dannɛri, wá dɔ̃ kɛ̀ nɛ̀ɛ yã̄ o ǹ yã̄ dańnɛ a zéa. Nɛɛ̀ gbɛ̃ wɛ́ɛ gwaro, nɛɛ̀ Luda zɛ́ dańnɛ kɔ̃n yãpuraao. 22 À zɛ́ vĩ wà bɛ'ɔɔ kpá Sizaaɔ́ ke wàton kpáaro? 23 Yesu ń mɔnafikikɛɛ dɔ̃́ńma, ben à bèńnɛ: 24 À ɔɔ pì doo ɔdɔamɛ mà gwa. Dé mì wɛ̃zãn yè kɔ̃n à tɔ́o? Aɔ̃ wèà la wà bè: Siza pómɛ. 25 Ben à bèńnɛ: Tɔ̀, à pɔ́ kɛ̀ dɛ Siza pɔ́ ũ kpá Sizaa, à pɔ́ kɛ̀ dɛ Luda pɔ́ ũ kpá Ludaa. 26 Ben aɔ̃ fùa wà à kũ à yã'ona guu gbɛ̃nɔ wáa. À yãwenlana bɔ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ ń lé yɪ̀tɛ.

Gɛ̀nɔ fɛɛna yã̀
(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

27 Ben Sadusi kɛ̀ aɔ̃è be gɛ̀nɔ è fɛɛroonɔ mɔ̀ Yesu kiia, aɔ̃ à
gbèka 28 wà bè: Dannɛri, Musa òwe a takada guu à bè: Tó gbɛ̃
gà à a naɔ̃ tò né'isai, à dãaro gyaanɔɔ pì sɛ́, lɛ à né borii dato
a vɩ̀inɛ. 29 Lɛmɛ dedɔ̃nkɔ̃deenɔɔ kuu gɔ̃ɔn swɛɛplaa. Woru nɔɔ
sɛ̀, ben à gà né'isai. 30 Ben Sabi nɔɔ pì sɛ̀ dɔ. 31 Sabi gbɛra Biɔ
sɛ̀ dɔ. Aɔ̃ɔ kɛ̀ lɛ ń gɔ̃ɔn swɛɛplaa ń píngi, aɔ̃ gàga né'isai. 32 Aɔ̃
píngi gbɛran nɔɔ pì gà se. 33 Tɔ̀! Gɛ̀nɔ fɛɛgurɔɔ zĩ aɔ̃ dé bé eégɔ̃
nɔɔ pì vĩi? Zaakɛ aɔ̃ gɔ̃ɔn swɛɛplaa ń píngi aɔ̃ à dɔ̃̀ nɔɔ ũmɛ.
34 Ben Yesu wèńla à bè: Anduna kɛ̀ gbɛ̃nɔ è nɔɔ sɛ́ aɔ̃è zã kɛ,
35 mɔde gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa dìɛ kɛ̀ aɔ̃ kɔ̃ sìo wà bɔ gaan aɔ̃ anduna
dufu leenɔ é nɔɔ sɛ́ro, aɔ̃é zã̀ kɛro. 36 Weégɔ̃ kuu lán malaikanɔɔ
kuu nàmɛ, weé ga dɔro. Weégɔ̃ dɛ Luda nénɔ ũmɛ, gàafɛɛnɔ ũ.
37 Baa Musa à gɛ̀nɔ fɛɛna yã̀ pìtiaǹɛ gura kɛ̀ à gyanto yã̀ òn
à bè, Diin Ibraĩ kɔ̃n Isaakuo kɔ̃n Yakubuo Luda ũ. 38 Dii è kɛ
gɛ̀nɔ Luda ũro, gbɛ̃ bɛ̃ɛnɔ Ludamɛ, zaakɛ gbɛ̃ píngi bɛ̃ɛ Ludanɛ.
39 Ben ludayãdannɛri kenɔ fɛ̀ɛ wà yã̀ ò wà bè: Dannɛri, n yã̀
maaa ò. 40 Ben aɔ̃ɔe gà wà yãke làa dɔro.

Mɛsaya bori yã̀
(Mat 22:41-46, Maa 12:35-37)

41 Yesu ń lá à bè: À kɛ̀ dia wè be Dauda boriin Mɛsaya ũu?
42 Zaakɛ Dauda bè Saamu takada guu:
Dii bè ma diinɛ à vɛ̃ɛ a ɔplaazi
43 ai àgɔ̃ à ibɛɛnɔ kɛnɛ tinti ũ.
44 Kɛ̀ Dauda bènɛ Dii, à kɛ̀ dia eégɔ̃ dɛ à borii ũ dɔɔ?

Ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ mɔnafiki
(Mat 23:1-36, Maa 12:38-40)

45 Kɛ̀ baade píngi e à yã̀ maa, ben à bè a ìbanɔnɛ: 46 À làakari kɛ
ludayãdannɛrinɔzi. Aɔ̃ègɔ̃ yezi wàgɔ̃ tɛtɛnazi kɔ̃n uta gbãanɔo
dana, lɛ wàgɔ̃ ì kpaaḿma yàranɔa. Aɔ̃ègɔ̃ yezi wà vɛ̃ɛ aduakɛkpɛ
vɛ̃ɛki maaanɔn kɔ̃n pɔnna póble vɛ̃ɛki maaanɔo. 47 Aɔ̃è adua
gbãa kɛ lɛ gbɛ̃nɔ ń e yãnzi, ben aɔ̃è gyaanɔnɔ kpé síḿma. Aɔ̃
wéɛtãmma égɔ̃ pãsĩ dɛ gbɛ̃ píngi póla.

21

Gyaanɔ takaaside ɔɔdana
(Maa 12:41-44)

1 Kɛ̀ Yesu wɛ́ɛ sɛ̀ musu, ben à è ɔɔdeenɔɔ e ń gbaanɔ daa
ɔɔdakii guu. 2 Ben à gyaanɔ takaaside ke è gwe, à kɔbɔ plaaa
dàn. 3 Ben à bè: Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, gyaanɔ takaasidee pì ɔɔ
dàn dɛ gbɛ̃ píngila. 4 Zaakɛ aɔ̃ ɔɔ sà guun aɔ̃ bɔ̀n wà kàn ń píngi.
Nɔgbɛ̃ pì sɔ̃, à takaasikɛɛ guu pɔ́ kɛ̀ à vĩ à pɔ́ bleon à dàn píngi.

Yerusalɛmu kaatɛna kɔ̃n andunayãagurɔ sèedanɔ
(Mat 24:1-21, Maa 13:1-19)

5 Gbɛ̃kenɔ e Luda ua yã oo, aɔ̃ bè wà à kpénɔ kèkɛ maa kɔ̃n
gbè maaanɔ kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ wà Luda gbànɔ, ben Yesu bè: 6 Gurɔke
é su kɛ̀ pɔ́ kɛ̀ á è kènɔ, baa gbè ke weé tó dikɔ̃aro, weé gboro
píngimɛ.

7 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dannɛri, bɔrɛn yã kènɔ é kɛɛ? Bɔ́ bé eégɔ̃
dɛ à kɛgurɔ sèeda ũu? 8 Ben à wèńla à bè: À làakari kɛ, àton tó
wà a sãsãro, zaakɛ weé mɔ́ pari kɔ̃n ma tɔ́o, aɔ̃égɔ̃ bee Mɛsayan
ń ũ, gurɔɔ pì sɔ̃ kà kĩi. Àton téńziro. 9 Tó a zǐnɔ baaru mà ke tó
á mà wà fɛɛkɔ̃zi yãnɔ, àton tó vĩa a kũro. Sé beeenɔ kɛ káaku
gĩa, mɔde anduna é yãa gɔ̃ɔro. 10 Ben à bèńnɛ: Bori kɔ̃n boriio
é fɛɛkɔ̃zi, lɛmɛ dɔ bùsu kɔ̃n bùsuo. 11 Tɔɔtɛ nigãnigãna pãsĩnɔ
kɔ̃n nɔaao kɔ̃n gagyãanɔ égɔ̃ kú gukenɔa. Àisi zaa vĩa yãnɔ é bɔ
ludambɛ.

12 Lɛ yã pìnɔɔ kpé à su píngi weé a kũkũ wà wɛ́ɛ tãawa.
Weé a na aduakɛkpɛdeenɔnɛ ń ɔzĩ, weé a ká kpésiaan, weé
gáao kínanɔ kɔ̃n bùsu gbɛ̃nsinɔ aɛ ma tɔ́ yãnzi, 13 égɔ̃ dɛńnɛ ma
sèedadeenɔ ũ. 14 À a làakari kpáɛ, àton yã kɛ̀ é o damu kɛ káakuro,
15 zaakɛ mámbe mé yã daare a lén, mé a gba ɔ̃ndɔ̃ɔ, lɛ a ibɛɛ ke
tón gí à yãzi ke à a ɛgɛ boro. 16 Baa a de kɔ̃n a dao kɔ̃n a vǐinɔ
kɔ̃n a dãaronɔ kɔ̃n a danɛnɔ kɔ̃n a gbɛ̃nnanɔ é a kpáḿma, wà
a gbɛ̃kenɔ dɛ. 17 Baade píngi é zaagu ma yãnzi, 18 mɔde baa a
mìkã wɛ́n doo é zĩnnaro. 19 Zɛna gbãaa guu é wɛ̃ndi e.

20 Tó á è zǐlkpɛɛnɔ liga Yerusalɛmuzi, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ à kaatɛna
zǎ dɔro. 21 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yudeanɔ bàa sí wà mì pé kpiiinɔa,
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔ fãakɔ̃a. Lakutudeenɔ tón gɛ̃ à
guuro. 22 Zaakɛ gurɔɔ pì né wéɛtãmmagurɔɔmɛ, lɛ yã kɛ̀ wà
kɛ̀ Luda yãn papa píngi yãnzi. 23 Wãiyoo nɔ̀sindadeenɔ kɔ̃n
nédandeenɔ gurɔ beeea, zaakɛ bùsu pì nawɛ̃a égɔ̃ bíta, Luda
pɔfɛ̃ é pita gbɛ̃ pìnɔa. 24 Weé ń gbɛ̃kenɔ dɛdɛ fɛ̃ɛdaao, weé ń
gbɛ̃kenɔ kũkũ wà táńyo bùsu píngi guu zǐzɔnɔ ũ, bori pãndenɔ
é kìti pá Yerusalɛmua ai aɔ̃ gurɔɔ papa.

Gbɛ̃ntee Né suna
(Mat 24:29-35, Maa 13:24-31)

25 Sèedanɔ égɔ̃ kú ɔfãntɛ̃a kɔ̃n mɔvurao kɔ̃n sɔsɔnɛnɔ, bori
píngi égɔ̃ kú pɔsiaa guu tɔɔtɛ. Aɔ̃égɔ̃ kú bídi guu ísia kĩi kɔ̃n
à zuzunao yãnzi. 26 Vĩakɛna yã kɛ̀ èe mɔɔ andunaa yãnzi
gídi é tó gbɛ̃nɔ gbãsĩ lé, zaakɛ pɔ́ kɛ̀ kú ludambɛɛnɔ é sãsã ń
kúkiia, 27 weé gbasa wà Gbɛ̃ntee Né suna e ludambɛ luguun
kɔ̃n gbãaao kɔ̃n gakui bítao. 28 Tó yã beeenɔ nà kɛnaa, à fɛɛ à
zɛ à a mì sé musu, zaakɛ a mìsina bé à kà kĩi.

29 Yesu yã lèkɔ̃zińnɛ à bè: À kãkã lí gwa kɔ̃n lí kpaaanɔ. 30 Tó
á è aɔ̃ lá bɔ̀rɔ pà, eè dɔ̃ a zĩnda kɛ̀ guwãagurɔɔ kà kĩi. 31 Lɛmɛ sɔ̃,

tó á è yã̄ pìnɔɔ e kɛɛ lɛ, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ kína kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia suna kà kĩi. 32 Yãpuraan méɛ ooare, gurɔɔ kɛ̀ gbɛ̃nɔ é gɛ̃tɛro ai yã̄ pìnɔ gá kɛo píngi. 33 Musu kɔ̃n tɔɔtɛo é gɛ̃tɛ, mɔde ma yãnɔɔ gɛ̃tɛna vĩro.

34 À làakari kɛ. Àton tó mìsaiyã kɔ̃n wɛ̃dɛkɛnao kɔ̃n wɛ̀ndi kằhãnkɛnao a làakari síawaro, lɛ à sugurɔɔ tón a kũ kãndo lán takutɛɛ bàro yãnzi. 35 Zaakɛ eé kúɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛnɔa baama píngi. 36 À itɛ̃ kɛ, àgɔ̃ adua kɛɛ baabɔrɛ, lɛ à fɔ̃ à piti yã̄ kɛ̀ èe mɔɔa píngi à zɛ Gbɛ̃ntee Né aɛ.

37 Lán guu e dɔɔ nà Yesu ègɔ̃ yã̄ daaǹɛ Luda ua. Tó uusiɛ kɛ̀, è bɔ à gá i Kùkpɛ sɔ̀sĩgɛɛzi. 38 Kɔngɔ idɛ'idɛn baade píngi è fɛɛ à gá à yã̄ ma Luda ua guu.

22

Lɛ́kpakɔ̃sɔ̃na Yesuzi
(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yoh 11:45-53)

1 Burɛdi Sése'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaa kɛ̀ wè be Banlaa kà kĩi. 2 Sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔɔ e zɛ́ wɛtɛɛ wà Yesu dɛ, zaakɛ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ gbɛ̃nɔnɛ.

Yudasi bɔna Yesu kpɛɛ
(Mat 26:14-16, Maa 14:10-11)

3 Ben Setãn gɛ̃ Yudasi kɛ̀ wè benɛ Isikariɔti guu, gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ dokemɛ. 4 Ben Yudasi gàa à lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ kɔ̃n sa'orikinɔ kɔ̃n Luda ua dãkpari gbɛ̃nsinɔ dian é kɛ nà à Yesu kpáḿma. 5 Aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna, ben aɔ̃ lɛdolɛ kɛ̀ wà ɔɔ kpáa. 6 À zɛ̀o, ben èe zɛ́ wɛtɛɛ à Yesu kpáḿma parii mìkpɛɛ.

Banla pɔ́ble kɛkɛna
(Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yoh 13:21-30)

7 Burɛdi Sése'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaa gurɔɔ kà, gurɔɔ kɛ̀ wè Banla sãnɛ bɔ̀rɔ kòto kpá. 8 Ben Yesu Pita kɔ̃n Yohanao zĩ à bè: À gá Banla pɔ́bleyã̄ kɛkɛwe. 9 Ben aɔ̃ à là wà bè: Ń̀ yezi wà kɛkɛ mámɛ? 10 Ben à wèńla à bè: Tó a gaa wɛ́tɛ guu, gɔ̃gbɛ̃ ke é daalɛ à í sɛna looo. À tézi ai ua kɛ̀ eé gɛ̃n. 11 À o ua pì bɛdeenɛ, Dannɛri bè mán pitakii kún, guu kɛ̀ é Banla pɔ́ blen kɔ̃n a ìbanɔɔ? 12 Eé kpé musu bíta kɛ̀ wà kɛ̀kɛ ɔdɔaare. À pɔ́bleyã̄ kɛkɛ gwe. 13 Kɛ̀ aɔ̃ gàa, aɔ̃ɔ è lán Yesu òńnɛ nà, ben aɔ̃ Banla pɔ́bleyã̄ kɛ̀kɛ gwe.

Dii pɔ́blee
(Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ 11:23-25)

14 Kɛ̀ à gurɔɔ kà, Yesu mɔ̀ à vɛ̃̀ɛ gwe kɔ̃n a zĩ̀rinɔ lɛdo. 15 Ben à bèńnɛ: Banla pɔ́blee kɛ̀ blenaao nii e ma dɛɛ maamaa ai màgɔ̃ gá nawɛ̃a kɛ, 16 zaakɛ méɛ ooare, mé ble dɔro ai kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia gá bɔo gupuraaa, gbasa zĩbaa yãpura gá mɔ́. 17 Kɛ̀ à togoo sɛ̀, à Luda sáabu kpà, ben à bè: À sí à dɔdɔkɔ̃nɛ, 18 zaakɛ

méɛ ooare, mé geepi'i mi dɔro ai kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia gá bɔo gupuraaa. 19 Kɛ̀ à burɛdi sɛ̀, ben à aubarika dàn à lìkɔ̃rɛ à kpàḿma à bè: Ma mɛ̀ kɛ̀ má kpà a yãnzin yɛ̀, àgaegɔ̃ beee kɛɛ ma yã dɔnaagu yãnzi. 20 Kɛ̀ aɔ̃ pɔ́ blè wà yǎa, à togoo pì sɛ̀ lɛ dɔ à bè: Ma aru kɛ̀ eé bɔɛareen yɛ̀, Luda bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃nɔo dufu aru ũ. 21 Ma bɔnkpɛɛdee ɔɔ kúmao taaguu, 22 zaakɛ Gbɛ̃ntee Né é kpá guuzi lán Ludaa dìɛnɛ nàmɛ. Wãiyoo gbɛ̃ kɛ̀ eé à kpáḿma pì. 23 Ben aɔ̃ nà kɔ̃ lalanaa wà bè: Wa dé bé eé yã beee kɛɛ?

Dɛnla yā

24 Ben lɛokpakɔ̃a fɛ̃ɛ ń té, kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà dɔ̃ ń gbɛ̃ kɛ̀ dɛ a daala. 25 Ben Yesu bèńnɛ: Bori pãnde kínanɔ è gbãaa ble ń gbɛ̃nɔa, gbãadeenɔ sɔ̃ è ń zĩnda sísi yãmaakɛrinɔ. 26 Mɔde àton kɛ lɛro. Séde gbɛ̃ kɛ̀ bíta a té gɔ̃ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃sãazii bà. Séde a dɔn'aɛdee gɔ̃ dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ èe zĩi kɛɛaree bà. 27 Pɔ́bleri kɔ̃n zǐrio, aɔ̃ dé bé à bítaa? Pɔ́blerinloo? Mapi sɔ̃ má kú a té lán zǐri bàmɛ. 28 Gbɛ̃ kɛ̀ zèmao ma nawɛ̃akɛna guunɔn a ũ. 29 Lán ma De ma kpa kpatan nà, lɛn mé a kpá kpatan lɛ se, 30 é pɔ́ blemao ma kpatan, é vɛ̃ɛ kíblekitan àgɔ̃ yã gɔ̃gɔ̃ɔ kɔ̃n Isaraili bori mèn kuri awɛɛplaaanɔnɛ.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yā kɛ́ Pita é kɛ
(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yoh 13:36-38)

31 Simɔ, Simɔ, ǹ ma. Setãn zɛ́ wètɛ à a fãfã lán wè pɔ́wɛɛ fãfã nà. 32 Ben ma adua kènnɛ lɛ ma náanɛ kɛ̀ ń vĩi tón kɛ̃sãmmaro. Tó n liara n suma, ǹ n gbɛ̃nɔ gba gbãaa. 33 Pita bènɛ: Dii, má sì wà ma da kpésiaan mà ganyo. 34 Yesu bè: Pita, méɛ oonnɛ, ai koo gɔ̃ gá lé zu gbǎa, né lé sémazi gɛ̀n aagɔ̃.

35 Ben à ń lá à bè: Kɛ̀ ma a zĩ ɔɔsɔ kɔ̃n bɔ̀kɔlogommao kɔ̃n kyateenɔ sai, póke kɛ̀sãawaɔ́? Ben aɔ̃ bè: Auo. 36 Ben à bèńnɛ: Tia sa gbɛ̃ kɛ̀ ɔɔsɔ vĩ, à sé. Lɛmɛ dɔ kɔ̃n bɔ̀kɔlogommao. Gbɛ̃ kɛ̀ fɛ̃ɛdaa vĩ sɔ̃ro, à a uta yá à lú. 37 Méɛ ooare, séto yã kɛ̀ wà kɛ̀ Luda yãn ma musu papa kɛ̀ wà bè: Wà à dìɛ dɔ̃nkɔ̃ kɔ̃n taarikɛrinɔ. Yã kɛ̀ wà kɛ̀ ma musu pì bé èe kɛɛ sa. 38 Aɔ̃ bè: Dii, fɛ̃ɛda mèn plaan yè. Ben à bèńnɛ: Beee mɔ̀.

Yesu aduakɛna zaa Kùkpɛ sɨ̀sĩ̀gɛɛzi
(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

39 Yesu bɔ̀ à gàa Kùkpɛ sɨ̀sĩ̀gɛɛzi lán è kɛ nà. À ìbanɔɔ tézi. 40 Kɛ̀ à kà guu kɛ̀ èe gaan, à bèńnɛ: À adua kɛ lɛ àton fu yɔ̃agwanaaro. 41 Ben à kɛ̀ḿma à kà lán wè gbɛ̀ zu à léɛ zaka bà. Ben à kùɛ à adua kɛ̀ 42 à bè: Baa, tó ń yezi, ǹ togo'i kɛ̀ síma, mɔde èe kɛ ma pɔyeziyãnlo, séde n pɔ́. 43 Ben malaika bɔ̀ ludambɛ à mɔ̀zi à à gbà gbãaa. 44 Kuuna wéɛtãmma guu èe adua kɛɛ kɔ̃n aĩao. Ben à ísimma e tɔ̃ɔ tɔɔtɛa lán arutɔ̃na bà. 45 Kɛ̀ à adua kɛ̀, à fɛ̃ɛ à lìara

à sù à a ìbanɔ lè, aɔ̃ɔe ii oo kɔ̃n pɔsiaao. 46 Ben à bèńnɛ: À kɛ̀ dia
ée ii oo? À fɛɛ à adua kɛ lɛ àton fu yɔ̃agwanaaro.

Yesu kūna
(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yoh 18:3-11)

47 Kɛ̀ à kpé èe yã̄ oo, ben wà kà paripari. Gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ
Yudasi, à ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke bé à dɔ̀ńnɛ aɛ. Kɛ̀ à
sɔ̀zi lɛ à lé péa, 48 ben Yesu bènɛ: Yudasi, lépɛnaan né Gbɛ̃ntee
Né kpáoḿmaɔ́? 49 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kɔ̃n Yesuonɔ yã̄ kɛ̀ èe mɔɔ è
aɔ̃ bè: Dii, wà ń lélɛ kɔ̃n fɛ̃ɛdaaon yɔ́? 50 Ben aɔ̃ gbɛ̃ doo sa'oriki
ìsi zǐri lɛ̀ à à swã̄ ɔplakpapɔ gò. 51 Ben Yesu bè: À beee tó. Kɛ̀ à ɔ
kɛ̀ à swãa, ben à kɛ̀ a gbèn. 52 Ben à bè sa'orikinɔ kɔ̃n Luda ua
dãkparinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsi kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀zinɔnɛ: A mɔmazi kɔ̃n fɛ̃ɛdaanɔ
kɔ̃n gònɔ lán kpãi wɛ́ɛdewɛn ma ũu bàɔ́? 53 Lán guu e dɔɔ nà
mɛɛ̀gɔ̃ kúao Luda ua, ben ée ɔ kɛmaro. Mɔde gurɔɔ kɛ̀ dɛ a pɔ́
ũmɛ, gusia kíblena gurɔɔmɛ.

Pita lésɛna Yesuzi
(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yoh 18:12-18, 25-27)

54 Kɛ̀ aɔ̃ Yesu kǔ̀ wà sùo, aɔ̃ gàao sa'oriki ìsi bɛ. Pita té ń kpɛɛ
kãaa. 55 Kɛ̀ wà té lè ua gura, wà kàɛ wà lìgazi, ben Pita mɔ̀ à
sɔ̀tɔ ń té. 56 Zɔ̀nɔkpare ke à è, ben à wɛ́ɛ pɛ̀a à bè: Gbɛ̃ kɛ̀kii kúo
sɔ̃ né. 57 Ben à lé sɛ̀zi à bè: Nɔgbɛ̃, má à dɔ̃ro. 58 Kɛ̀ à kɛ̀ saa
féte gbɛ̃ pãnde à è, ben à bè: Mpi se, aɔ̃ gbɛ̃ doon n ũ. Ben Pita
bè gɔ̃gbɛ̃ pìnɛ: Mámbeero! 59 Kɛ̀ gurɔ zaka gɛ̃̀tɛ lán awa doo bà,
gbɛ̃ pãnde nàkɔ̃rɛa à bè: Yãpura gbɛ̃ kɛ̀kii kúomɛ, zaakɛ Galili
gbɛ̃mɛ. 60 Ben Pita bè: Má dɔ̃ yã̄ kɛ̀ ń téaro. Zaa gwe gɔ̃ɔ kɛ̀ èe yã̄
oo, ben koo lé zù. 61 Dii lìɛ à wɛ́ɛ pè Pitaa, ben yã̄ kɛ̀ à ò dɔ̀ Pitan
kɛ̀ à bè, ai koo gɔ̃ gá lé zu gbǎa, eé lé sɛ́azi gɛ̃̀n aagɔ̃. 62 Ben Pita
bɔ̀ bàazi à pɔsia ɔ́ɔ dɔ̀.

Yesu fabona
(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

63 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe Yesu dãkpaanɔ à fabò aɔ̃ à gbɛ̃̀. 64 Aɔ̃ pɔ́ yìnɛ
a uua, ben aɔ̃ɔe à lalaa wà bè: Ǹ annabikɛyã̄ o, dé bé à n lɛɛ?
65 Dɔkɛona guu aɔ̃ yã̄ pari pãndenɔ ònɛ dɔ.

Yuda gbɛ̃nsinɔ yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yoh 18:19-24)

66 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yuda gbɛ̃nsinɔ kɔ̃ kàkɔ̃a, sa'orikinɔ kɔ̃n lu-
dayãdannɛrinɔ ń píngi, ben aɔ̃ Yesu sɛ̀ wà gàao ń yãkpaɛkɛkiia.
67 Ben aɔ̃ à là wà bè: Mɛsayan n ũɔ́? Ǹ owe. À wèńla à bè: Tó má
òare, é síro. 68 Tó ma yãke làawa sɔ̃, é wero. 69 Zaa tia la Gbɛ̃ntee
Né égɔ̃ vɛ̃ɛna Luda Gbãade ɔplaazi. 70 Ben baade píngi bè: Ase
Luda Nén n ũɔ́? Ben à wèńla à bè: Lán á ò nà, mámbe à ũ. 71 Ben
aɔ̃ bè: Wa bà ũgba kɔ̃n sèedadeeo dɔɔ? Wá mà à lézĩ kɔ̀.

23

Pilati yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Yoh 18:28-38)

1 Ben aɔ̃ fɛ̀ɛ ń píngi aɔ̃ gàao Pilati kiia. 2 Aɔ̃ɔe yã̀ diia wà bè: Wa
gbɛ̃ kɛ̀ è èe gudɛɛ kɛɛ wa bùsun, è gíńnɛ wà bɛ'ɔɔ kpá Sizaa, ben à
a zĩnda dìɛ Mɛsaya ũ, kí ũ. 3 Ben Pilati à là à bè: Ḿbe Yudanɔ kína
ũɔ́? À wèàla à bè: Lɛn ń ò lɛ. 4 Ben Pilati bè sa'orikinɔ kɔ̃n parii
kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔnɛ: Méɛ taari e gɔ̃gbɛ̃ pìaro. 5 Ben aɔ̃ nàkɔ̃rɛa
wà bè: Ègɔ̃ té kaa gbɛ̃nɔn a yãdannɛna guu Yudea bùsun píngi.
À nàa Galilimɛ ai à gàa à kào kɛ̀ sa.

6 Kɛ̀ Pilati mà lɛ, ben à gbèka tó Galili gbɛ̃n à ũ. 7 Kɛ̀ à dɔ̃
kɛ̀ à bɔ̀ Hɛrɔdu bùsummɛ, ben Hɛrɔdu pì sɔ̃ɔ kú Yerusalɛmu zĩ
beeea, ben à à gbàrɛ à kiia. 8 Kɛ̀ Hɛrɔdu Yesu è, ben à pɔɔ kɛ̀ nna
maamaa. À à baaru mà, ben à yezi ń wéɛ sikɔ̃lɛ zaa gìkɛna. À
wéɛ dɔzi à Yesu dabuyãkɛna e. 9 À yãnɔ làlaa pari, ben Yesu e à
ke weàlaro. 10 Sa'orikinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔɔ zɛna gwe aɔ̃ɔe
yã̀ didiia pãsĩpãsĩ. 11 Hɛrɔdu kɔ̃n a sozanɔ kya kà Yesun aɔ̃ à
fabò aɔ̃ uta wéɛdee dànɛ, ben à èara à à gbàrɛ Pilati kiia. 12 Zĩ
beeean Hɛrɔdu kɔ̃n Pilatio gɔ̃ kɔ̃ gbɛ̃ ũ, zaakɛ aɔ̃ íbɛtɛ kpà kɔ̃omɛ
yã̀.

Yãdana Yesula
(Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yoh 18:39-19:16)

13 Pilati sa'orikinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kpaaanɔ kàkɔ̃a 14 à
bèńnɛ: A mɔ́mɛ kɔ̃n gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ a bè gudɛrimɛo. Ma à làla a wáa yã̀
kɛ̀ á dìdianɔ musu, méɛ e à taari ke kɛ̀ro. 15 Lɛn Hɛrɔdu e ero lɛ
se, zaakɛ à èara à à gbàrɛwamɛ. À gwa, èe yãke kɛ kɛ̀ à kà wà à
dɛro. 16-17 Mé tó wà mè ɔ̃a, gbasa mà à gbarɛ. 18 Ben aɔ̃ wii lɛ̀ ń
píngi lɛdo wà bè: Ǹ gɔ̃gbɛ̃ pì dɛ! Ǹ Baraba gbarɛwe! 19 Baraba
pì sɔ̃ wà à dà kpésiaan yã̀ bɔna gbãadeenɔ kpɛɛ kɔ̃n gbɛ̃dɛnao
yãnzimɛ. 20 Pilati yezi à Yesu gbarɛ, ben à gbɛ̃nɔ làakari gàɛ à
sùoawa. 21 Ben aɔ̃ èara wà wii lɛ̀ wà bè: Ǹ à pá lía! Ǹ à pá lía!
22 À gɛ̃n aagɔ̃deeo Pilati bèńnɛ: Bɔ́ dàn à kɛ̀? Méɛ taari kɛ̀ kà wà
à dɛɛ earo. Mé tó wà mè ɔ̃a, gbasa mà à gbarɛ. 23 Ben aɔ̃ zɛ̀zi
aɔ̃ɔe gbekaaa kɔ̃n wii gbãaao à à pá lía. Ben aɔ̃ zɔkakana tò aɔ̃
yã̀ blè. 24 Ben Pilati dìɛ kɛ̀ wà kɛ lán aɔ̃ɔ gbèkaawa nà. 25 Gɔ̃gbɛ̃
kɛ̀ wà dà kpésiaan bɔna gbãadeenɔ kpɛɛ kɔ̃n gbɛ̃dɛnao yãnzi
kɛ̀ aɔ̃ɔ gbèka pìn à gbàrɛńnɛ, ben à Yesu kpà gaazi lán aɔ̃ɔ yezi
nà.

Yesu pana lía
(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yoh 19:17-27)

26 Kɛ̀ wèe gaao, ben Sirɛni gbɛ̃ Simɔ e suu kɔ̃n buraao, ben
wà à kŭ wà líkpangbãroo dìnɛ àgɔ̃ téo Yesuzi. 27 Parii bɔ̀ wà
tézi kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe ɔ́ɔ dɔɔ aɔ̃ɔe sósobi kɛɛnɛnɔ. 28 Yesu lìɛ à

aɛ dɔ́ḿma à bè: Yerusalɛmu nɔgbɛ̃nɔ, àton ɔ́ɔ dɔ ma yãnziro. À ɔ́ɔ dɔ a zĩnda yãnzi kɔ̃n a néno. 29 Zaakɛ à gurɔɔ e mɔɔ kɛ̀ weé be: Aubarikadeenɔn pãaa kɛ̀ aɔ̃ɔe né iro, né e yɔ̃ miḿmaroonɔ ũ.
30 Gurɔ beeea weé be
kpiiinɔ léɛ à siḿma,
sɅ̀sĩnɔ léɛ à dańla.
31 Kɛ̀ wèe yã kɛ̀ taka kɛɛ kɔ̃n lí búsuo, lí kori pɔ́ égɔ̃ dɛ diamɛ?

32 Wèe gaa kɔ̃n dàpãsĩkɛri gɔ̃ɔn plaa kenɔ dɔ, lɛ wà ń dɛdɛ kɔ̃n Yesuo lɛdo. 33 Kɛ̀ aɔ̃ kà guu kɛ̀ wè be Mìwatorokiia, ben aɔ̃ à pà lía gwe kɔ̃n dàpãsĩkɛri pìnɔ, gbɛ̃ doo à ɔplaazi, gbɛ̃ doo à ɔzɛɛzi. 34 Ben Yesu bè: Baa, ǹ ń kɛ̃, zaakɛ aɔ̃ɔ dɔ̃ pɔ́ kɛ̀ wèe kɛɛro. Ben aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀ wà à pɔ́kãsãanɔ kpàatɛtɛkɔ̃nɛ. 35 Gbɛ̃nɔɔ zɛna gwe wà wɛ́ɛ kà wèe à gwaa, ben Yuda gbãadeenɔɔ e lézukii kɛɛa wà bè: A gbɛ̃ pãndenɔ mì sì. Tó Mɛsaya kɛ̀ Ludaa dìɛn à ũ, à a zĩnda mì símɛɛ! 36 Sozanɔɔ e à faboo dɔ. Ben aɔ̃ sɔ̃zi aɔ̃ geepiwɛ̃ kpȁkpã dɔ̀nɛ 37 aɔ̃ bè: Tó Yudanɔ kínan n ũ, ǹ n zĩnda mì sí. 38 Sèeda kee na à mìla wà kɛ̀a:

Yudanɔ kínan yè!

39 Dàkɛri kɛ̀ aɔ̃ɔ logona lía pìnɔ doke dɔkɛna yã ònɛ à bè: Mɛsayan n ũroo? Ǹ n zĩnda mì sí kɔ̃n wapinɔo lɛdo. 40 Ben à gbɛ̃ndoo kpȁkɛ̃zi à bè: Néɛ vĩa kɛɛ Ludanɛroo? Yã dɔ̃nkɔ̃ bé à vɛ̀ɛwa. 41 Wapinɔ, wa pɔ́ kú a zéamɛ. Pɔ́ kɛ̀ wá tɔ̃ bé à bɔ̀ɛwe, mɔde gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ daa e yã zaa ke kɛro. 42 Ben à bè: Yesu, tó n mɔ kpata ble, ǹ dɔ ma yãn. 43 Ben à wèàla à bè: Yãpuraan méɛ oonnɛ, gbȁa négɔ̃ kúmao auzɛnna.

Yesu gana
(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yoh 19:28-30)

44 Kɛ̀ ɔfãntɛ̃ kà mìdangura, ben gusiaa dà bùsu pìla píngi ai fãantɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃. 45 Luda kpé lábure kɛ̀kɔ̃rɛ plaa. 46 Yesu wii gbãaa lɛ̀ à bè: Baa, ma a wɛ̀ndi nànnɛ n ɔzĩ. Kɛ̀ à ò lɛ, ben à wɛ̀ndi tà. 47 Kɛ̀ sozanɔ gbɛ̃nsi yã kɛ̀ kɛ̀ pì è, à Luda sáabu kpà à bè: Yãpuramɛ gbɛ̃ maaan à ũ. 48 Parii kɛ̀ aɔ̃ kàkɔ̃a wà mɔ̀ guu gwaanɔ, kɛ̀ aɔ̃ yã kɛ̀ kɛ̀nɔ è, aɔ̃ lìara wà tà aɔ̃ɔe kpãngeda kɛɛ. 49 Yesu gbɛ̃ dɔ̃nanɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ tézi bɔna Galilinɔ píngi zɛna kãaa aɔ̃ɔe guu gwaa.

Yesu vĩina
(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yoh 19:38-42)

50 Gɔ̃gbɛ̃ kee kuu à tɔ́n Yusufu. Yuda gbãadeenɔ dokemɛ. Gbɛ̃ maaamɛ, bensɔ̃ à bɛɛ vĩ. 51 Èe lé da yã kɛ̀ à gbɛ̃nɔ zɛ̀ kɔ̃n a kɛnao pìnlo. Yuda lakutu Arimatea gbɛ̃mɛ, à wɛ́ɛ dɔ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiiazi. 52 À gàa Pilati kiia à Yesu gɛ̀ gbèkaa. 53 Ben à gɛ̀ pì pìta à táaru bisa fȉfĩa à dà gbèwɛɛ kɛ̀ wà sɔ̀ mira ũu guu, wèe gbɛ̃ke dan zikiro. 54 Gurɔɔ pì né Azuma zĩmɛ, kámmabogurɔɔ e

kaa. 55 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ tɛ́ Yesuzi bɔna Galilinɔɔ tɛ́ Yusufu pì kpɛɛ, aɔ̃ mirawɛɛ pì è dian à Yesu gɛ̀ dàɛ à guu nà. 56 Ben aɔ̃ tà wà gàa nɔ́si gũ nna kɔ̃n ɛ̃zɛ̃ kɛ̀ è tó gɛ̀ vãroo soru kɛ. Kámmabogurɔɔ zĩ aɔ̃ kámma bò lán Ludaa diɛ nà.

24

Yesu fɛɛ bɔna gaan
(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yoh 20:1-10)

1 Azumanɛngo zĩ kɔngɔ idɛ'idɛ nɔgbɛ̃ pìnɔ bɔ̀ wà gàa mira pì kiia kɔ̃n nɔ́si gũ nnaa kɛ̀ aɔ̃ à soru kèo. 2 Aɔ̃ɔ lè wà gbɛ̀ gò mira léa. 3 Kɛ̀ aɔ̃ gɛ̃̀, aɔ̃ɔe Dii Yesu gɛ̀ ero. 4 Aɔ̃ɔ kú bídi guu, ben gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn plaa kenɔ bɔ̀ wà mɔ̀ńzi kɔ̃n pókãsãa kɛ̀ èe tɛ́ kɛɛnɔo dana. 5 Vĩa ń kũ aɔ̃ ń mì nàɛ, ben gɔ̃gbɛ̃ pìnɔ bèńnɛ: À kɛ̀ dia ée gbɛ̃ bɛ̃ɛ wɛtɛɛ gènɔ téɛ? 6 À kú kèro, à fɛ̀ɛ. À tó yã̀ kɛ̀ à òare gurɔɔ kɛ̀ à kú Galili dɔagu 7 à bè, séde wà Gbɛ̃ntee Né kpá durunkɛrinɔa aɔ̃ à pá lía, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ. 8 Ben à yã̀ pì dɔ̀ńgu. 9 Bɔna mira kiia, aɔ̃ gàa wà yã̀ pì baaru kpà zĩ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛdoonɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃ kpaaanɔ. 10 Mariama Magadalɛni kɔ̃n Yoanao kɔ̃n Yemisi da Mariamao kɔ̃n nɔgbɛ̃ kpaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kúńyonɔ bé wà yã̀ pì ò zĩ̀ri pìnɔnɛ. 11 Ben nɔgbɛ̃ pìnɔ yã̀ pì kèńnɛ lán fàadi yã̀ bà, aɔ̃ɔe síro. 12 Ben Pita fɛɛ à bàa sì à gàa mira pì kiia. Kɛ̀ à wɛ́ɛ kpàɛ mira pìn, èe pɔ́ke ero, sé táaru bisanɔ, ben à lìara à tà laasuu guu, yã̀ pì à kǔ gbãa.

Zaa Ɛmausi zén
(Maa 16:12-13)

13 Gurɔ dɔ̃nkɔ̃ pì zĩ Yesu ìba gɔ̃ɔn plaa kenɔ e gaa lakutu kɛ̀ wè be Ɛmausi. À zã̀ kɔ̃n Yerusalɛmuo lán kiloo kuri awɛɛdoo bà. 14 Aɔ̃ɔe yã̀ kɛ̀ kɛ̀ píngi fàadi bookɔ̃nɛ, 15 ben gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe à fàadi boo aɔ̃ɔe à laasuu lɛɛ, Yesu ń lé zén, ben aɔ̃ɔe táa oo lɛdo. 16 Ben ń wɛ́ɛ sìsi aɔ̃ɔe à dɔ̃ro. 17 Ben à ń lá à bè: Bɔ́ yãn á tɛ́ ée oo kɔ̃ɔ? Ben aɔ̃ zɛ̀ uuo sisina. 18 Aɔ̃ gbɛ̃ doo kɛ̀ wè benɛ Keleopa wèàla à bè: Mmɔn nibɔn n ũ ndo Yerusalɛmu gwɛɛ, kɛ̀ nɛ́ɛ yã̀ kɛ̀ kɛ̀ gurɔplaa kɛ̀a dɔ̃roo? 19 Ben à ń lá à bè: Yã̀ kparemɛ? Aɔ̃ wèàla wà bè: Yesu Nazarɛti yãmɛ. Annabi ìsimɛ. Baade píngi dɔ̃ kɛ̀ à yãkɛna kɔ̃n à yã'onao bɔ̀ Luda kiiamɛ. 20 Ben sa'orikinɔ kɔ̃n wa gbãadeenɔ daa kpàḿma, lɛ wà yã̀ daàla yãnzi, ben wà à pà lía wà à dɛ̀. 21 Wapinɔ sɔ̃, daan wée daa eé Isarailinɔ mì sí. Beee gbɛra yã̀ pì kɛna gurɔ aagɔ̃deen gbàa. 22 Ben yã̀ kɛ̀ wa nɔgbɛ̃ kenɔ ò bɔ̀ wa saɛ. Kɛ̀ aɔ̃ gàa à mira kiia kɔngɔa idɛ'idɛ, 23 aɔ̃ɔe à gɛ̀ ero. Aɔ̃ sù aɔ̃ bè malaikanɔ bɔ̀ wà mɔ̀ńzi aɔ̃ bèńnɛ à kú wɛ̃̀ndio. 24 Ben wa gbɛ̃kenɔ gàa wà mira pì gwà, aɔ̃ɔ è lán nɔgbɛ̃ pìnɔɔ òńnɛ nà, à kú gwero. 25 Ben Yesu bèńnɛ: Laasuusaideenɔ, eè yã̀ kɛ̀ annabinɔɔ ò sí kpakpaaro. 26 Ludaa e diɛ Mɛsaya wɛ́ɛtãmma e lán kɛ̀ bà gbasa à gɛ̃ a gakui guuroo? 27 Naana

zaa Musa takadaa ai à gàa pɛ́ annabinɔ pɔ́a píngi, Yesu yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn a musu bɔ̀kɔ̃tɛ́ńnɛ píngi.

28 Kɛ̀ aɔ̃ kà kĩi kɔ̃n lakutu kɛ̀ aɔ̃ɔe gaan-o, Yesu kɛ̀ lán é gɛ̃ zɛ́laa bà. 29 Ben aɔ̃ à kʉ̀kʉ̃ aɔ̃ bè: Ǹ gɔ̃wao kɛ̀. Uusiɛ kɛ̀, guu e mɔɔ si. Ben à gɛ̃̀ ua guu à gɔ̃ńyo. 30 Gurɔɔ kɛ̀ èe pɔ́ bleeńyo, ben à burɛdi sɛ̀ à aubarika dàn, ben à lìkɔ̃rɛ à kpàḿma. 31 Ben aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̃̀ aɔ̃ à dɔ̃̀ sa, ben aɔ̃ à wɛ̀tɛ wà kòrazi. 32 Ben aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Kɛ̀ èe yã oowe zɛ́n èe Luda yã bɔkɔ̃tɛɛwe, wa nɔ̀sɛ guu e puuroo? 33 Ben aɔ̃ fɛ̀ɛ gwe gɔ̃ɔ aɔ̃ lìara wà gàa Yerusalɛmu. Aɔ̃ à zǐri gɔ̃ɔn kuri awɛɛdoonɔ è kakɔ̃ana gwe kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ nàḿmanɔo 34 aɔ̃ɔe bee: Dii fɛ̀ɛ yãpuramɛ, à bɔ̀ à mɔ̀ Simɔzi. 35 Ben gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ zɛ́ guu yã tɔ̃kɛ̀ńnɛ kɔ̃n dian aɔ̃ à dɔ̃̀ nà burɛdi likɔ̃rɛna guuo.

Yesu bɔ à mɔna a ìbanɔzi
(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yoh 20:19-23, Zĩr 1:6-8)

36 Kɛ̀ aɔ̃ɔe yã pì oo lɛ, kãndo aɔ̃ à è zɛna ń té, ben à bɛ̀ńnɛ: Àgɔ̃ kú aafiao! 37 Ben swɛ̃̀ kɛ̃̀ńgu aɔ̃ kɛ̀ gìri, aɔ̃ɔe daa gɛ̀wãadeen wà è. 38 Ben à bɛ̀ńnɛ: À kɛ̀ dia a nɔ̀sɛ fɛ̀ɛɛ? À kɛ̀ dia á kú kɔ̃n nɔ̀sɛplaaao? 39 À ma ɔɔnɔ kɔ̃n ma gbánɔ gwa, kɛ̀ mámbee! À ɔ kɛma à gwa. Gɛ̀wãadee èkɔ̃ mɛ̀ kɔ̃n wáo vĩ lán á è má vĩ nàro. 40 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à a ɔɔnɔ kɔ̃n a gbánɔ ɔ̀dɔańnɛ. 41 Pɔnnaa guu aɔ̃ɔe à yã síro, kɛ̀ à bɔ̀ ń saɛ yãnzi. Ben à ń lá à bè: Póble kee kuuɔ́? 42 Ben aɔ̃ kpɔ̀ kpátɛa kɔ̃̀ɔ kpàa, 43 ben à sì à sò ń wáa.

44 Ben à bɛ̀ńnɛ: Yã kɛ̀ má ɔare gurɔɔ kɛ̀ má kúao bé à kɛ̀. Ma bè séde yã kɛ̀ wà ò ma musu Musa doka takadan kɔ̃n annabinɔ takadao kɔ̃n Saamu takadao papa píngi. 45 Ben à ń nɔ̀sɛ wɛ̃̀ńnɛ lɛ aɔ̃ yã kɛ̀ kú takada pìnɔ guu dɔ̀rɔ dɔ̃. 46 À bɛ̀ńnɛ: Wà kɛ̃̀ Luda yãn wà bè Mɛsaya é wɛ́ɛtãmma e, à gurɔ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ bɔna gaan, 47 weé waazi kɛ bori píngiɛ kɔ̃n à tɔ́o naana zaa Yerusalɛmu, lɛ aɔ̃ nɔ̀sɛ liɛ aɔ̃ durunnɔ kɛ̃́ḿma. 48 Ámbe yã pì sèedadeenɔ ũ. 49 Mapi sɔ̃, mɛ́ gbaa kɛ̀ ma De à lɛ́ gbɛ̃̀ kpãsãare. Àgɔ̃ kú wɛ́tɛ guu kɛ̀ ai gbãaa bɔ ludambɛ à daala.

Yesu tana ludambɛ
(Maa 16:19-20, Zĩr 1:9-11)

50 Kɛ̀ Yesu bɔ̀ńyo wɛ́tɛ kpɛɛ ai Bɛtani saɛ, ben à a ɔɔnɔ sɛ̀ lezĩ à aubarika dàńgu. 51 Kɛ̀ èe aubarika daańgu lɛ, ben à kɛ̃́ḿma, Luda à sɛ̀ à tào a kiia. 52 Ben aɔ̃ dɔnzi kɛ̀nɛ aɔ̃ lìara wà tà Yerusalɛmu kɔ̃n pɔnna bítao. 53 Aɔ̃ègɔ̃ kú Luda ua guu gurɔ píngi aɔ̃gɔ̃ Luda sáabu kpaa.

YOHANA
Baaru nnaa kɛ̀ Yohana kɛ̃̀

Yaaya Batisikɛri kɔ̃n Yesu ìba káakunɔ 1:1-1:51
Yesu yãdannɛna 2:1-12:50
Yesu kuuna Yerusalɛmu 13:1-17:26
Yesu gana kɔ̃n à fɛɛnao 18:1-20:31
Yesu bɔ à mɔna a ìbanɔzi 21:1-21:35

Yesu Kirisi mɔna anduna guu

1 Zaa káaku Yã kuu, Yã pì kú kɔ̃n Ludao, Yã pìn Luda ũ. 2 À kú
kɔ̃n Ludao zaa káaku. 3 Luda pó píngi kɛ̀ à gãzĩmɛ, pókee kuu kɛ̀
à kɛ̀ à sairo. 4 À guun wɛ̃̀ndi kún, ben wɛ̃̀ndi pì dɛ gupuraa ũ
gbɛ̃nɔnɛ. 5 Gupuraa pì è pu gusiaan, ben gusiaa pì é e à daàlaro.
6 Luda gbɛ̃ke zì̀ à tɔ́n Yaaya. 7 À mɔ̀ gupuraa pì sèedadee
ũmɛ, à gupuraa pì yã ò gbɛ̃nɔnɛ, lɛ baade píngi à náanɛ kɛ à
gãzĩ. 8 Àmbe gupuraa pì ũro, à mɔ̀ gupuraa pì sèedadee ũmɛ.
9 Gupura yãpuradee kɛ̀ è guu pu baade píngɪnɛ bé èe mɔɔ
anduna guu.
10 Yã pì kú anduna guu. Baa kɛ̀ Luda anduna kɛ̀ à gãzĩ,
anduna e à dɔ̃ro. 11 À mɔ̀ a bɛ, ben à gbɛ̃nɔɔ e à síro. 12 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
zèo wà à náanɛ kɛ̀nɔ sɔ̃, à ń gbá zé aɔ̃ gɔ̃̀ Luda nénɔ ũ. 13 Aɔ̃ ina
pì e bɔ gbɛ̃ke aru guuro, èe bɔ mèfɛɛna ke gɔ̃gbɛ̃ pɔyezi kiiaro,
Luda bé à ń í. 14 Yã pì kɛ̀ gbɛ̃ntee ũ, à gurɔplaa kèwao, ben
wa à gakui è, De Luda Né mèn do léle gakuimɛ, à gbɛ̃kɛ kɔ̃n
yãpuraao papana.
15 Yaaya à sèeda kɛ̀ à pũ̀tã à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ ma à yã òn yè, ma
bè gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ ma gbɛraa dɛmala kɛ̀ à kuu ma ã yãnzi. 16 À
gbɛ̃kɛ papana guu à gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ wa baadenɛ, ben wa aubarika
è didikɔ̃a. 17 Luda a doka kpàwa Musa gãzĩ, à gbɛ̃kɛ kɔ̃n
yãpuraao kèwe Yesu Kirisi gãzĩmɛ. 18 Gbɛ̃kee e wéɛ si Ludalɛ
zikiro. Luda Né mèn do léle kɛ̀ kú a De kuu pì bé à tò wà à dɔ̃.

Yaaya Batisikɛri sèedakɛna Yesu yã musu
(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

19 Yuda gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔ sa'ori kenɔ kɔ̃n Levi
bori kenɔ zì̀ Yaayaa, ben aɔ̃ à là wà bè: Dén n ũu? Yã kɛ̀ à òńnɛn
yè. 20 À òńnɛ wásawasa, èe yãke utɛńnɛro à bè: Mɛsayan ma ũro.
21 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dén n ũ sɛɛ? Iliamɛn ṹ? À wèńla à bè:
Auo! Ben aɔ̃ èara wà à là dɔ: Annabi ìsin n ṹ? À wèńla à bè:
Auo! 22 Ben aɔ̃ bènɛ dɔ: Dén n ũ sɔ̃ɔ? Ǹ owe lɛ wà gá wà o gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃ wa zĩinɔnɛ. Dian néɛ oo nà zĩnda yã musuu? 23 Ben à bè
lán annabi Isaya ò nà:
Gbɛ̃ kɛ̀ a kòto dɔ gbáann ma ũ,

kɛ̀ èe bee wà zɛ́ poro Diinɛ.
24 Gbɛ̃ kɛ̀ wà ń zĩ pìnɔ sɔ̃ bɔ̀ Farisinɔ kiiamɛ. 25 Ben aɔ̃ à là wà bè:
Zaakɛ Mɛsayan n ũro ke Ilia ke annabi ìsi, bɔ́yãnzi nɛ́ɛ gbɛ̃nɔ
batisi kɛɛzi? 26 Yaaya wèńla à bè: Mɛè gbɛ̃nɔ batisi kɛ kɔ̃n ío,
mɔde gbɛ̃kee kú a té á à dɔ̃ro. 27 Àmbe é mɔ́ ma gbɛra, mɛ́ɛ ká
mà à kyatee bɔbɔnɛro. 28 Yã̀ pìnɔ kɛ̀ Bɛtani kɛ̀ kú Yoda baamɛ,
guu kɛ̀ Yaaya e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛn.

Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ Ludaa kpà

29 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yaaya Yesu è èe mɔɔ a kiia, ben à bè: Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀
Ludaa kpà à anduna durun goon yɛ̀. 30 Gbɛ̃ pì yãn má ò yã̀ ma
bè, gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ ma gbɛraa dɛmala, kɛ̀ à kuu ma ã̀ yãnzi. 31 Má
à dɔ̃ yãro, mɔde ma mɔ, mɛ́ɛ gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ lɛ Isarailinɔ à dɔ̃
yãnzimɛ. 32 Yaaya à sèeda kɛ̀ à bè: Má è Luda Nini bɔ̀ ludambɛ
lán pɔ̃tɛ̃ɛ bà à mɔ̀ a zɔ̃a. 33 Mɛ́ɛ à dɔ̃ yãro. Kɛ̀ Luda ma zĩ gbɛ̃nɔ
batisi kɛ, à bèmɛ gbɛ̃ kɛ̀ má è a Ninii mɔ̀ à pìtaa, àmbe eé gbɛ̃nɔ
batisi kɛ kɔ̃n Ninii pìo. 34 Ma beee è, ma sɔ̃ɔ sèeda kɛ̀ kɛ̀ àmbe
Luda Né ũ.

Yesu ìba káakunɔ

35 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yaaya èara à kú gwe dɔ kɔ̃n a ìba gɔ̃ɔn plaaanɔ.
36 Kɛ̀ à Yesu è èe gɛ̃tɛɛ, à bè: Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ Ludaa kpàn gwe! 37 Kɛ̀
ìba gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ yã̀ pì mà, aɔ̃ bɔ̀ wà tɛ̀ Yesuzi. 38 Yesu lìɛ à è
aɔ̃ɔ téazi, ben à ń lá à bè: Bɔ́n á yezi? Aɔ̃ bènɛ: N bɛɛ kú mámɛ
Rabi? Tɔ́ pì bè Dannɛri. 39 À wèńla à bè: À mɔ́ à gwa. Ben aɔ̃
gàa wà guu kɛ̀ à kún è, ben aɔ̃ gɔ̃o zĩ beeea. Uusiɛ mɔ̀ siigɔ̃ taka.
40 Gɔ̃ɔn plaaa kɛ̀ aɔ̃ Yaaya yã̀ mà aɔ̃ bɔ̀ wà té Yesuzi pìnɔ, aɔ̃
gbɛ̃ doo né Simɔ Pita dãaro Andurumɛ. 41 À gàa à a vǐi Simɔ lè
gĩa, ben à bènɛ: Wa Mɛsaya è. Tɔ́ pìn wè be dɔ Kirisi. 42 Ben à
gàao Yesu kiia. Yesu à gwà tíii à bè: Yohana né Simɔn n ũ. Weé
bennɛ Pitamɛ sa. Tɔ́ pì bè gbè.

43 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yesu yezi à tá Galili bùsun, ben à dà Filipilɛ
à bènɛ: Ǹ témazi. 44 Filipi pì né Anduru kɔ̃n Pitao bɛ wétɛ
Bɛtɛsaida gbɛ̃mɛ. 45 Ben Filipi gàa à Natanaɛli lè à bè: Gbɛ̃ kɛ̀
Musa a yã̀ ò a doka guu, bensɔ̃ annabinɔ a yã̀ ò dɔ, wa à è.
Yusufu né Yesumɛ. Nazarɛti gbɛ̃mɛ. 46 Natanaɛli bènɛ: Gbɛ̃
maaa é bɔ Nazarɛtiɔ́? Filipi bènɛ: Ǹ mɔ́ ǹ gwa. 47 Kɛ̀ Yesu
Natanaɛli è èe mɔɔ a kiia, à à yã̀ ò à bè: Isaraili yãpuradeen
yɛ̀, à nɔ̀sɛ mɔnafiki vĩro. 48 Ben Natanaɛli bènɛ: Ń ma dɔ̃ mámɛ?
Ben Yesu wèàla à bè: Ai Filipi gɔ̃ gá n sísi, ma n e kãkã lí gbáru.
49 Ben Natanaɛli bènɛ: Rabi, Luda Nén n ũ, Isarailinɔ Kínan n
ũ. 50 Yesu bènɛ: Kɛ̀ má ònnɛ ma n e kãkã lí gbáru bé à tò n ma
náanɛ kɛ̀ɔ́? Né yã̀ bíta e dɛ kèla. 51 À èara à bènɛ dɔ: Yãpuraan
mɛ́ɛ ooare, é ludambɛɛ e wɛ̃kɔ̃ana, Luda malaikanɔ égɔ̃ didii
Gbɛ̃ntee Néa aɔ̃gɔ̃ pitaaa.

2

Nɔsɛna zaa Kana

1 À gurɔ aagɔ̃dee zĩ wèe nɔɔ sɛɛ zaa Kana, Galili bùsun. Yesu
da kú gwe, 2 ben wà Yesu kɔ̃n a ìbanɔ sìsi nɔsɛ kiia dɔ. 3 Kɛ̀
geepiwɛ̃ɛ kɛ̃sã, Yesu da bènɛ: Aɔ̃ɔ wɛ̃ɛ vĩ dɔro né. 4 Ben Yesu
wèàla à bè: À kɛ̀ dia n ma le beeeoee? À gurɔɔ e kámɛ kɔ̀ro.
5 Ben à da bè zĩkɛrinɔnɛ: Lán eé oare nà, à kɛ lɛ. 6 Gbè orozãnɔɔ
kú gwe mèn swɛɛdo Yudanɔ gbãsĩbɔ'ikabɔnɔ ũ. À kenɔ è í sí
lita basiigɔ̃mɛ, à kenɔ sɔ̃ baswɛɛdo. 7 Ben Yesu bè zĩkɛrinɔnɛ:
À í káka orozã kènɔn à pa. Ben aɔ̃ í kàkan à pà yélɛlɛ. 8 Ben à
bèńnɛ: À tɔ́ à gáo kɔ̃kɔ̃'orinɔ gbɛ̃nsinɛ sa. Ben aɔ̃ɔ tɔ̀ wà gàaonɛ.
9 Kɛ̀ gbɛ̃nsi pì í liena wɛ̃ɛ ũu pì dǎ, èe dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀nlo, mɔde
zĩkɛri kɛ̀ aɔ̃ í pì tɔ̀nɔɔ dɔ̃. Ben gbɛ̃nsi pì nɔzã sìsi 10 à bènɛ: Wɛ̃
nnaan wè kpáḿma gĩa. Gurɔɔ kɛ̀ í ń kũ, ben wè mɔ́ kɔ̃n gɛbuo
sa. Mpi sɔ̃, n wɛ̃ nnaa tò zãa. 11 Yesu dabuyãkɛna káakupɔn
gwe, kɛ̀ à kɛ̀ zaa Kana, Galili bùsun. À tɔ́ bɔ̀, ben à ìbanɔ à náanɛ
kɛ̀. 12 Beee gbɛra Yesu gàa Kapɛnamu kɔ̃n a dao kɔ̃n a dãaronɔ
kɔ̃n a ìbanɔo, mɔde aɔ̃ɔe gurɔplaa kɛ gwero.

Yesu kuuna Luda ua
(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

13 Kɛ̀ Yudanɔ Banla zĩbaa kà kĩi, ben Yesu gàa Yerusalɛmu.
14 À è wèe zùnɔ kɔ̃n sãanɔ kɔ̃n lukulukunɔ yaa Luda ua guu,
ɔɔlendekɛrinɔɔ vɛ̃ɛna gwe. 15 Ben à bàflã tǎ à pèḿma aɔ̃ bɔɛ kɔ̃n
sãanɔ kɔ̃n zùnɔ píngi. À ɔɔlendekɛri pìnɔ ɔɔ fǎakɔ̃a, à ń teebunɔ
yỳpa à kwèńnɛ. 16 Ben à bè lukulukuyari pìnɔnɛ: À pɔ́ pìnɔ sɛ́ɛ
à bɔo píngi. Àton ma De ua kɛ yàra ũro. 17 Ben yã kɛ̀ kɛ̃na Luda
yãn kèkii dɔ̀ à ìbanɔn kɛ̀ à bè: N ua yã ma kũ gbãa maamaa.
18 Ben Yuda gbãadeenɔ à là wà bè: Dabuyã kpareen né kɛwe lɛ
wà dɔ̃ kɛ̀ ń yã beee kɛna iko vĩi? 19 Yesu wèńla à bè: À Luda kpɛ́
kɛ̀ wí, mɛ́ ɛara mà kpɛ́ pì fɛɛ gurɔ aagɔ̃ɔ dagura. 20 Ben gbãadee
pìnɔ bènɛ: Wɛ̀ baplaa awɛɛswɛɛdon wà kpɛ́ pì bò, ben mmɔn
né fɛɛ gurɔ aagɔ̃ɔ guuó? 21 Mɔde Luda kpɛ́ kɛ̀ à tɛ́a pì, à mɛ̀ yãn
èe oo. 22 Kɛ̀ Yesu fɛ̀ɛ bɔna gaan, yã kɛ̀ à ò pì dɔ̀ à ìbanɔn, ben aɔ̃
yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn sì kɔ̃n yã kɛ̀ Yesu ò pìo.

Yesu baade píngi nɔ̀sɛ dɔ̃

23 Kɛ̀ Yesu kú Yerusalɛmu Banla zĩbaa zĩ wà à náanɛ kɛ̀ pari,
kɛ̀ wà dabuyã kɛ̀ à kènɔ è yãnzi. 24 Yesu e ń náanɛ kɛro, zaakɛ
à baade píngi nɔ̀sɛ dɔ̃. 25 Èe kɛ séto gbɛ̃ke gbɛ̃ yã ònɛro, zaakɛ à
yã kɛ̀ kú baade nɔ̀sɛ guu dɔ̃.

3

Yesu kɔ̃n Nikodɛmuo

1 Farisi kee kuu kɛ̀ wè benɛ Nikodɛmu. Yuda gbãadeenɔ
dokemɛ. 2 À mɔ̀ Yesu kiia gwãavĩ à bènɛ: Rabi, wá dɔ̃ kɛ̀ ḿbe
dannɛri kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia ũ, zaakɛ gbɛ̃ke é fɔ̃ à dabuyã kɛ̀ nɛè
kɛɛnɔ kɛro, sé Ludaa kúo. 3 Ben Yesu bènɛ: Yãpuraan méɛ
oonnɛ, tó èe kɛ wà gbɛ̃ kɛ̀kɛ wà à ì dɔ baasiro, eé fɔ̃ àgɔ̃ kpata
kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia dɔ̃ro.
4 Ben Nikodɛmu Yesu là à bè: Weé gbɛ̃ kɛ̀ zi kṳ̀ i diamɛ? Eé
ɛara à gɛ̃ a da gbɛɛɛn lɛ wà kɛkɛ wà à i dɔn yɔ́? 5 Ben Yesu wèàla
à bè: Yãpuraan méɛ oonnɛ, tó èe kɛ wà gbɛ̃ ì kɔ̃n ío kɔ̃n Luda
Ninio baasiro, eé fɔ̃ à gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guuro. 6 Gbɛ̃ntee
né'ina né mè yãmɛ, Luda Nini né'ina né nini yãmɛ. 7 Ǹton tó yã
kɛ̀ má ònnɛɛ bɔ n saɛro, séto wà kɛkɛ wà a i dɔ. 8 Ĩa è káka guu
kɛ̀ à yezin. Nɛè à kĩi ma, ń dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀n ke guu kɛ̀ èe gaanlo.
Lɛn èg̃ɔ̃ dɛ lɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ Luda Nini à ìo.
9 Ben Nikodɛmu à là à bè: Yã beee é sí kɛ sɔ̃́? 10 Yesu wèàla à
bè: N Isarailinɔ yãdannɛri ina ben ń beee dɔ̃roo? 11 Yãpuraan
méɛ oonnɛ, yã kɛ̀ wá dɔ̃ɔn wée oo. Yã kɛ̀ wá è sèedan wée kpaa,
ben ée gii wa yã sízi. 12 Lán ma anduna yã òare nà, ben a gi sízi,
tó ma ludambɛ yã òare, é síɔ́? 13 Gbɛ̃kee e gá ludambɛ zikiro,
sé Gbɛ̃ntee Né kɛ̀ bɔ̀ gwee baasiro. 14 Lán Musa mlɛ̃ sɛ̀ à dɔ̀
musu gbáan nà, lɛn weé Gbɛ̃ntee Né sé wà dɔ musu lɛ, 15 lɛ gbɛ̃
kɛ̀ èe à náanɛ kɛɛ gɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ. 16 Zaakɛ Ludaa ye
andunazi à kɛ̀ bíta, ben à a Né mɛ̀n do léle kpà, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ èe
à náanɛ kɛɛ tón garo, sé àgɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ. 17 Ludaa e
a Né zĩ anduna guu lɛ à yã vɛ̃ɛ andunaa yãnzinlo, lɛ anduna
mìsina e à gãzĩ yãnzimɛ. 18 Yã é vɛ̃ɛ à náanɛkɛriaro. Yã gĩakɛ à
vɛ̀ɛ à náanɛkɛrisaia kɔ̀, kɛ̀ èe Luda Né mɛ̀n do léle pì náanɛ kɛro
yãnzi. 19 Pɔ́ kɛ̀ tò yã vɛ̀ɛ gbɛ̃nɔan yè: Gupuraa mɔ̀ anduna guu,
mɔde gbɛ̃nɔɔ ye gusiaazi dɛ gupuraa pìla, kɛ̀ aɔ̃ yãkɛnanɔɔ zaa
yãnzi. 20 Zaakɛ zaakɛri píngi è za gupuraammɛ, è mɔ́ gupuraa
kiiaro, lɛ à yãkɛnanɔ tón bɔ gupuraaaro yãnzi. 21 Gbɛ̃ kɛ̀ è zĩi
kɛ yãpuraaa, àmbe è mɔ́ gupura kiia, lɛ wàgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ kuuna Luda
guun à yã pìnɔ kɛ̀n.

Yaaya Batisikɛri sèedakɛna Yesu yã musu

22 Beee gbɛra Yesu gàa Yudea bùsun kɔ̃n a ìbanɔ. À gurɔplaa
kɛ̀ńyo gwe, èe gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ. 23 Yaaya e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ se zaa
Ainɔ, Salimu saɛ, zaakɛ í di gwe. Wègɔ̃ mɔɔ à kiia, ben è ń batisi
kɛ. 24 Zaakɛ wèe Yaaya da kpésiaan kɔ̀ro. 25 Gurɔ beeea Yaaya
ìba kenɔ nà lɛokpakɔ̃akɛnaa kɔ̃n Yuda gbãade keo gbãsĩbɔna yã
musu. 26 Ben aɔ̃ sɔ̃̀ Yaayazi wà bè: Rabi, gbɛ̃ kɛ̀ kúnyo yã Yoda
baa kãa kpa, kɛ̀ n à yã òwee bé èe gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ tia, baade
píngi e gaa à kiia. 27 Yaaya bèńnɛ: Gbɛ̃ke è fɔ̃ à póke e à síro, tó
èe kɛ Luda à gbà baasiro. 28 Ámbe ma sèedadeenɔ ũ kɛ̀ ma bè

mámbe Mɛsaya ũro. Ma bè Luda ma zĩ mà dɔnɛ aɛmɛ. 29 Nɔsɛri bé à nɔɔ vĩ. Nɔsɛri gbɛ̃nna sɔ̃ ègɔ̃ zɛ à saɛ è swã kpá à yãzi, nɔsɛri kòto è à pɔɔ kɛ nna. Lɛn sɔ̃ ma pɔnnaa kè bíta lɛ. 30 Séde àpi gɔ̃ kaara mapi sɔ̃ màgɔ̃ lagoo.

Gbɛ̃ kè bɔ̀ musu

31 Gbɛ̃ kè bɔ̀ musu dɛ baade píngila. Gbɛ̃ kè bɔ̀ tɔɔtɛ né anduna gbɛ̃mɛ, anduna yãn è o. Gbɛ̃ kè bɔ̀ ludambɛ sɔ̃ɔ dɛ baade píngila, 32 ègɔ̃ pɔ́ kè à è kɔ̃n yã kè à màɔ sèeda kɛɛ, ben gbɛ̃kee e à yã siiro. 33 Gbɛ̃ kè à à yã sì zèo kè Luda né yãpuradeemɛ. 34 Gbɛ̃ kè Luda à zǐ pì è Luda yã o, zaakɛ Luda a Ninii kpàa papanamɛ. 35 De Ludaa ye a Nézi, ben à pɔ́ píngi nànɛ a ɔzĩ. 36 Gbɛ̃ kè èe Né pì náanɛ kɛɛ wɛ̃ndi kè è yãaroo vĩ. Gbɛ̃ kè èe gii à yã mazi é wɛ̃ndi pì ero, Luda pɔfɛ̃ kpé kúamɛ.

4

Yesu kɔ̃n Samaria nɔgbɛ̃o

1 Farisinɔɔ mà kè Yesu e gbɛ̃nɔ batisi kɛɛ èe ìbanɔ ee dɛ Yaayala. 2 Èe kɛ Yesu bé è ń batisi kɛ a zĩndaro, à ìbanɔ bé wè kɛ. 3 Kè Yesu yã pì mà, à fɛɛ Yudea à èara èe taa Galili. 4 Kè èe gaa sɔ̃, à kǔ à bɔɛ Samaria bùsun. 5 Ben à kà Samaria wétɛ kè wè be Sika. À zǎ kɔ̃n tɔɔtɛ kè Yakubu kpà a né Yusufuaoro. 6 Yakubu lɔ̀gɔ kú gwe. Yesu táa ò à kpàsa, ben a vɛ̃ɛ lɔ̀gɔ pì saɛ. Ɔfãntɛ̃ kà mìdangura.

7 Samaria nɔgbɛ̃ ke mɔ̀ í tɔ́, ben Yesu bènɛ: Ǹ ma gba í mà mi. 8 À ìbanɔ sɔ̃ gàa pɔ́blee lú wétɛ guu. 9 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Yudan n ũ, Samaria nɔgbɛ̃n ma ũ, ben nɛ́ɛ ímina wɛ́ɛ kɛɛmaa? Zaakɛ Yudanɔ kɔ̃n Samariadeenɔ yã è kɔ̃ séro. 10 Ben Yesu bènɛ: Tó ń gbaa kè Luda è dańnɛ dɔ̃ kɔ̃n gbɛ̃ kè èe í wɛ́ɛ kɛɛmmaao, lɛ ḿbe né wɛ́ɛ kɛa à n gba í wɛ̃ndidee.

11 Nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Baa, ń googa vĩro. Lɔ̀gɔ kè sɔ̃ wèɛ zǎ. Né í wɛ̃ndidee pì e mámɛ? 12 Ń dɛ wa dezi káaku Yakubula gwɛɛ? Àmbe à lɔ̀gɔ pì tòwe. Àpi à í mì kɔ̃n a nénɔ kɔ̃n a pókãdeenɔ. 13 Ben Yesu bènɛ: Gbɛ̃ kè í kè mì, ímii é ɛara à à dɛmɛ dɔ. 14 Gbɛ̃ kè eé í kè mé kpáa mi sɔ̃, ímii é à dɛ ziki dɔro. Zaakɛ í kè mé kpáa é gɔ̃ à nɔ̀sɛ guu íbɔki í kè eé bɔɛnɛ wɛ̃ndi kè eé yãaroo ũmɛ.

15 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Baa, ǹ ma gba í pì, lɛ ímii tón ma dɛ mà mɔ í tɔ́ kè dɔro. 16 Yesu bènɛ: Ǹ gá n zã sísi à mɔ́ lɛdo. 17 Nɔgbɛ̃ pì wèàla à bè: Má gɔ̃ɔ vĩro. Ben Yesu bènɛ: Kè n bè, ń gɔ̃ɔ vĩro, n yã ò a zéamɛ. 18 N zã kè gɛ̃n sɔɔro, ben gɔ̃gbɛ̃ kè ń kúo tiaa né n zãnlo. N yãpuraa ò. 19 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Baa, má dɔ̃ sa kè annabin n ũ. 20 Wa dezinɔ dɔnzi kè Ludanɛ kpiii kè musu, apinɔ sɔ̃ eè be Yerusalɛmu bé guu kè wà dɔnzi kɛnnɛ ũ.

21 Yesu bènɛ: Nɔgbɛ̃, ǹ ma yã sí. Gurɔkee e suu kɛ̀ é dɔnzi kɛ De
Ludanɛ kpiii kɛ̀ musu ke Yerusalɛmu dɔro. 22 Apinɔ, eè dɔnzi
kɛ Ludanɛ, mɔde á à dɔ̃ro, wapinɔ sɔ̃, weè dɔnzi kɛnɛ, bensɔ̃ wá
à dɔ̃, zaakɛ mìsina è bɔ wa Yudanɔ kiiamɛ. 23 Gurɔɔ e suu à kà
kɔ̀, kɛ̀ dɔnziri yãpuradeenɔ é dɔnzi kɛ De Ludanɛ kɔ̃n yãpuraao
kɔ̃n à Ninii gbãaao. Gbɛ̃ beee takanɔn De Luda e wɛtɛɛ aɔ̃ dɔnzi
kɛare. 24 Luda né niniimɛ, séde gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è dɔnzi kɛnɛnɔ dɔnzi
kɛnɛ kɔ̃n yãpuraao kɔ̃n à Ninii gbãaao.

25 Ben nɔgbɛ̃ pì bènɛ: Má dɔ̃ kɛ̀ Mɛsaya kɛ̀ wè benɛ Kirisi é
mɔ́. Tó à mɔ̀, eé yã píngi bɔkɔ̃tɛwe. 26 Ben Yesu bènɛ: Mamɔma
kɛ̀ mɛ́ɛ yã oonnɛɛ, mámbe à ũ.

27 Gurɔ beeea Yesu ìbanɔ sù, aɔ̃ à lè èe yã oo kɔ̃n nɔgbɛ̃o. À bɔ̀
ń saɛ, mɔde aɔ̃ gbɛ̃kee e à la bɔ́n à yeziro ke bɔ́yãnzi èe yã oo
kɔ̃n nɔgbɛ̃ pìoziro. 28 Ben nɔgbɛ̃ pì a loo tò gwe, à gɛ̃̀ wɛ́tɛ guu à
bè gbɛ̃nɔnɛ: 29 À mɔ́ à gɔ̃gbɛ̃ ke gwa. À yã kɛ̀ má kènɔ òmɛ píngi.
Ke Mɛsaya pìmɛ gwɛɛ? 30 Ben aɔ̃ bɔɛ wɛ́tɛ guu, aɔ̃ɔe gaa Yesu
kiia.

31 Gurɔ beeea sɔ̃ Yesu ìbanɔ bènɛ: Rabi, né pɔ́ bleroo? 32 Ben
à bèńnɛ: Má pɔ́ble ke vĩ kɛ̀ á dɔ̃ro. 33 Ben à ìbanɔ kɔ̃ làla wà bè:
Gbɛ̃ke mɔ̀nɛ pɔ́bleeon yɔ́? 34 Ben Yesu bèńnɛ: Ma pɔ́bleen gbɛ̃
kɛ̀ ma zĩi pɔyezikɛna ũ ai mà zĩi kɛ̀ à dàmɛɛ mì dɛ. 35 Apinɔ eè
be mɔ siigɔ̃ɔ bé à gɔ̃̀ kɛ̀ pɔ́kɛ̃gurɔɔ é ká. Mɛ́ɛ ooare, à wɛ́ɛ sɛ́ à
buraanɔ gwa, zaakɛ pɔ́nɔ mà aɔ̃ kà kɛ̃na. 36 Pɔ́kɛ̃ri e a asaia ee
kɔ̀, èe gbɛ̃nɔ kaakɔ̃a wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaro pɔ́ ũ, lɛ pɔ́tɔ̃ri kɔ̃n pɔ́kɛ̃rio
pɔnnaa kɛ lɛdo. 37 Zaakɛ yã kɛ̀kii né yãpuraamɛ: Gbɛ̃ke bé è pɔ́
tɔ̃, gbɛ̃ke kɛ̃. 38 Ma a zĩ pɔ́ kɛ̃ gura kɛ̀ ée zĩi kɛɛnlo. Gbɛ̃ pãndenɔ
bé wà zĩi kɛ̀ gwe, ben ée ń zĩi àre blee.

39 Samaria gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú wɛ́tɛ pì guunɔ Yesu náanɛ kɛ̀ pari
yã kɛ̀ nɔgbɛ̃ pì òńnɛ yãnzi, kɛ̀ à bè à yã kɛ̀ á kènɔ òare píngi.
40 Beee yãnzi kɛ̀ aɔ̃ kà Yesu kiia, aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀a à gɔ̃́nyo, ben à kɛ̀́nyo
gurɔ plaa. 41 Kɛ̀ Yesu yã òńnɛ, gbɛ̃ pãndenɔ a náanɛ kɛ̀ paripari.
42 Ben aɔ̃ bè nɔgbɛ̃ pìnɛ: Èe kɛ yã kɛ̀ ń òwe yãnzin wa à náanɛ
kɛ̀zi adoro. Wa à yã mà wa zĩndamɛ, ben wá dɔ̃̀ sa kɛ̀ anduna
Mìsirin à ũ yãpura.

Gbãadee né kɛ̃kɔ̃ana

43 Kɛ̀ à gurɔplaa kɛ̀́nyo, à gbɛran à tà Galili, 44 zaakɛ à bè
annabi ègɔ̃ bɛɛ vĩ a zĩnda bùsunlo. 45 Kɛ̀ à kà Galili, Galilideenɔ
gbãakɛ kpàzi, zaakɛ aɔ̃ gàa wà Banla zĩbaa kɛ̀ Yerusalɛmumɛ,
ben aɔ̃ yã kɛ̀ à kɛ̀ zĩbaa pì zĩnɔ è píngi. 46 Ben Yesu èara à gàa
Kana, gura kɛ̀ à í lìɛn geepiwɛ̃ɛ ũ. Bùsu gbãade kee kú gwe, à
négɔ̃gbɛ̃ e gyãa kɛɛ zaa Kapɛnamu. 47 Kɛ̀ à mà Yesu bɔ̀ Yudea à
sù Galili, ben à gàa à kiia à wɛ́ɛ kɛ̀a à gá a né kɛ̃kɔ̃a, zaakɛ à kú
gaa lɛ́zĩ. 48 Ben Yesu bènɛ: Tó èe kɛ a dabuyãnɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ
è baasiro, é ma náanɛ kɛro. 49 Ben gbãadee pì bènɛ: Baa, ǹ mɔ́

lɛ ma né kpé à ga. 50 Yesu bènɛ: Ǹ tá bɛ. N né é garo. Gɔ̃gbɛ̃ pì yã̄ kɛ̀ Yesu ònɛ sì, ben à dà zén. 51 Kɛ̀ à té zén, à dàkɔ̃rɛ kɔ̃n a zì̀rinɔ, ben aɔ̃ bènɛ à né kuu. 52 Ben à ń lá à bè: Gurɔ zaka kparee takan à kɛ̀ sa̰ɔ? Ben aɔ̃ bènɛ: Gĩa fãantɛ̃ mɔ̀ do zakan mèwãaa pì kɛ̀a. 53 Ben de pì dɔ̀ kɛ̀ gurɔ zaka kɛ̀ Yesu òare kɛ̀ a né é garoon gwe. Ben aɔ̃ à náanɛ kɛ̀, àpi kɔ̃n a bɛdeenɔ ń píngi. 54 Sèeda plaadee kɛ̀ Yesu kɛ̀ bɔna Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyãre kɛ̃kɔ̃ana dada'okiia

1 Beee gbɛra Yudanɔ zĩbaa ke kà, ben Yesu ɛ̀ara à gàa Yerusalɛmu. 2 Dada'okii kú gwe Sã̄ Gɛ̃kii saɛ kɛ̀ wè be Bɛtɛsɛda kɔ̃n Eberu yão. Dada'okii pì kámmabokii vĩ̄ lɛo sɔɔro, 3 gyãreenɔ ègɔ̃ daɛnan paripari, vì̀anɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ mègguu fɛ̃fɛ̃nanɔ. 4-5 Gɔ̃gbɛ̃ kee kú gwe èe gyãa kɛɛ à kà wɛ̃̀ baplaa plaasai. 6 Kɛ̀ Yesu à è daɛna gwe, à dɔ̀ kɛ̀ èe gyãa kɛɛ a gì kɛ̀ maamaa, ben à bènɛ: Ń yezi ǹgɔ̃ aafiaɔ́? 7 Ben gyãree pì wèàla à bè: Maree, má gbɛ̃ke vĩ̄ à ma da í guu gurɔɔ kɛ̀ à dègero. Tó méɛ gaa gɛ̃n, gbɛ̃ pãnde è gĩakɛ à gɛ̃ ma ãmɛ. 8 Yesu bènɛ: Ǹ fɛɛ ǹ zɛ, ǹ n pè sé ǹ táa o. 9 Gwe gɔ̃ɔ gɔ̃gbɛ̃ pì aafia è. À a pè sè à táa ò. Gurɔɔ pì né kámmabogurɔɔ zĩmɛ, 10 ben Yuda gbãadeenɔ bè gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃̀kɔ̃a pìnɛ: Kámmabogurɔɔ zĩn gbã̀a. À zé vĩ̄ ǹgɔ̃ n pè sɛnaro. 11 À wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ ma gba aafia bé à òmɛ mà a pè sé mà táa o. 12 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dé bé à bènnɛ ǹ n pè sé ǹ táa oo? 13 Gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃̀kɔ̃a pì dɔ̃ tó dénlo, zaakɛ Yesu gɛ̃̀tɛ parii kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ témɛ. 14 Beee gbɛra Yesu à è Luda ua guu, ben à bènɛ: Ǹ ma, n aafia è. Ǹton durun kɛ dɔro, lɛ yã̄ kɛ̀ zaa dɛ beeelaa tón n le dɔro yãnzi. 15 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì gàa à ò Yuda gbãadeenɔnɛ kɛ̀ Yesu bé à tò a aafia è.

16 Ben gbãadee pìnɔ wɛ́ɛ tà̰ Yesua, kɛ̀ è yã̄ beee takanɔ kɛ kámmabogurɔɔ zĩ yãnzi. 17 Ben Yesu wèńla à bè: Ma De èɡɔ̃ zĩi kɛɛ kámmabosaimɛ, lɛn méɛ kɛɛ lɛ se. 18 Yã̄ beee yãnzi gbãadee pìnɔɔ e Yesu wɛtɛɛ wà à dɛzi dɛ káakula. È̀e kɛ kɛ̀ è kámmabogurɔɔ zĩ yã̄ daro ado yãnzinlo, kɛ̀ è be Ludan a De ũ, èe a zĩnda kɛɛ sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Ludao yãnzimɛ.

Luda Né iko

19 Yesu ɛ̀ara à wèńla à bè: Yãpuraan méɛ ooare, Luda Né è fɔ̃ à yãke kɛ kɔ̃n a zĩnda gbãaaoro, sé yã̄ kɛ̀ à è a Dee e kɛɛ baasiro, zaakɛ yã̄ kɛ̀ à De è kɛ píngi, àmbe à Né pì è kɛ se. 20 Zaakɛ De Ludaa ye a Nézi, è yã̄ kɛ̀ è kɛ píngi ɔdɔanɛ. Eé yã̄ kɛ̀ bíta dɛ beeelaa ɔdɔanɛ, eé bɔ a saɛ. 21 Lán De Luda è gènɔ vu à wɛ̃̀ndi kpáḿma nà, lɛn à Né è wɛ̃̀ndi kpá gbɛ̃ kɛ̀ à yezinɔa lɛ. 22 De Luda è yãkpaɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃keoro, à yãkpaɛkɛna gbãa píngi kpà a Néa,

23 lɛ baade píngi bèɛ li a Néné, lán aɔ̃è li De Ludanɛ nà. Gbɛ̃ kɛ̀ èe
bèɛ li Luda Néné ro, adee e bèɛ lii à De kɛ̀ à à zìnɛro. 24 Yãpuraan
méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ èe ma yã maa, bensɔ̃ èe gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩ náanɛ
kɛɛ, adee wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ. Yã é vɛ̃ɛaro, adee bɔ̀ gaan à
gɛ̃ wɛ̃ndi guumɛ. 25 Yãpuraan méɛ ooare, gurɔkee e suu à kà
kɔ̀, kɛ̀ gènɔ é Luda Né kòto ma, aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ màn ɔ é fɛɛ. 26 Lán
De Luda wɛ̃ndikpammana gbãa vĩ nà, lɛn à wɛ̃ndikpammana
gbãaa kpà a Néa lɛ dɔ. 27 À yãkpaɛkɛna gbãaa kpàa dɔ, kɛ̀ à dɛ
Gbɛ̃ntee Né ũ yãnzi. 28 Àton tó beee bɔ a saɛro, zaakɛ gurɔkee
e suu kɛ̀ gɛ̀ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú mira guunɔ é à kòto ma 29 wà bɔɛ ń píngi.
Maakɛrinɔ é fɛɛ wà gɛ̃ wɛ̃ndi guu, zaakɛrinɔ sɔ̃ yãvɛ̃ɛmmana
guu. 30 Mɛè fɔ̃ mà yãke kɛ kɔ̃n ma zĩnda gbãaaoro. Mɛè yãkpaɛ
kɛ lán à òmɛ nàmɛ, mɛè yãkpaɛ kɛ a zéa, zaakɛ mɛè ma zĩnda
pɔyezi wɛtɛro, sé gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi pì pɔ́.

Yesu iko sèedadeenɔ

31 Tó má dɛ ma zĩnda sèedadee ũ, lɛ ma yã náanɛ vĩro.
32 Sèedade pãndee kuu kɛ̀ è ma yã o, má dɔ̃ kɛ̀ ma yã kɛ̀ è oo
náanɛ vĩ. 33 Baa apinɔ, a gbɛ̃nɔ zì Yaayaa, ben à yãpuraa òare.
34 Méɛ mè kpá gbɛ̃ntee sèedadekɛnaaro, méɛ beee ooare lɛ à e
à bɔ zia yãnzimɛ. 35 Yaaya dɛ lán fitia kɛ̀ nana èe guu puu bà,
ben a we à pɔnnaa kɛ̀ à gupuraazi gurɔ plaa. 36 Yã kɛ̀ De Ludaa
dàmɛ mà kɛɛnɔ, kɛ̀ méɛ kɛɛ pìnɔɔ dɛare sèeda ũ, kɛ̀ De Luda bé à
ma zĩ. Ma sèeda pì dɛ Yaaya pɔ́la. 37 Ma De kɛ̀ ma zĩi ma yã ò dɔ.
Ée à kòto ma zikiro, ée wɛ́ɛ siàlɛro, 38 à yã e vɛ̃ɛkii e a swɛ̀ guuro,
kɛ̀ ée gbɛ̃ kɛ̀ à à zì náanɛ kɛro yãnzi. 39 Eè Luda yã tàasi kɛ, zaakɛ
eègɔ̃ daa gwen é wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo en. Ma yãn takada pì e oo
sɔ̃, 40 mɔde ée gii mɔ́ ma kiiazi lɛ à wɛ̃ndi pì e. 41 Méɛ sáabu wɛtɛɛ
gbɛ̃ntee kiiaro, 42 mɔde má a dɔ̃, má dɔ̃ kɛ̀ á ye Ludaziro. 43 Ma
mɔ kɔ̃n ma De tɔ́o, ben ée ma síro. Tó gbɛ̃ pãnde mɔ̀ kɔ̃n a zĩnda
tɔ́o, é à sí. 44 Lán eè sáabu wɛtɛkɔ̃a nà, mɔde eè sáabu wɛtɛ Luda
mèn do lélea lɛro, é kɛ dia à ma yã síi? 45 Àtongɔ̃ daa mámbe mé
gá kɔ̃n a yão ma De kiiaro, Musa kɛ̀ a wɛ́ɛ dɔzi bé eé gá a yão.
46 Tó a Musa yã sì, lɛ a ma yã sì se, zaakɛ ma yãn à kɛ̀ Luda yãn.
47 Kɛ̀ ée yã kɛ̀ à kɛ̀ Luda yãnnɔ síro, é kɛ dia à ma yã síi?

6

Pɔ́blekpana gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔroonɔa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

1 Beee gbɛra Yesu bikǔ Galili sèbɛ kɛ̀ wè be dɔ Tiberia baa.
2 Gbɛ̃nɔ gɔ̃ tézi paripari, kɛ̀ aɔ̃ à dabuyãnɔ è dian èe gyãreenɔ
kɛ̃ɛkɔ̃ana yãnzi. 3 Ben Yesu dìdi à vɛ̃ɛ sìsĩa kɔ̃n a ìbanɔ. 4 Yudanɔ
Banla zĩbaa kà kĩi. 5 Kɛ̀ Yesu wɛ́ɛ sɛ̀ musu, à è gbɛ̃nɔɔ e mɔɔ a kiia

paripari, ben à Filipi là à bè: Mákpan wé pɔ́blee lún lɛ gbɛ̃nɔ blee? 6 À beee ò lɛ à Filipi yɔ̃ à gwa yãnzimɛ, zaakɛ à dɔ̃ lán é kɛ nà. 7 Ben Filipi wèàla à bè: Kondogi ɔɔ mèn wàa do burɛdi, baa tó wà lìli baadenɛ fétefete, eé mɔ́ḿmaro. 8 À ìbanɔ doke Anduru, Simɔ Pita dãaro bènɛ: 9 Négɔ̃gbɛ̃ kee kú kɛ̀, à burɛdi aaga vĩ mèn sɔɔro kɔ̃n kpɔ̀ néngonɔ mèn plaa. Bón beee é kɛ parii kènɔnɛ? 10 Yesu bè: À gbɛ̃nɔ vɛ̃ɛvɛ̃ɛ. Sɛ̃ di guu pìn, ben aɔ̃ vɛ̃ɛvɛ̃ɛ. Gɔ̃gbɛ̃nɔ kà gɔ̃ɔn bɔrɔ sɔɔro taka. 11 Yesu burɛdi pìnɔ sè à aubarika dàn, ben à kpàatɛtɛ gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ vɛ̃ɛna pìnɔnɛ lán aɔ̃ɔ yezi nà. Lɛn à kpɔ̀ kpàḿma lɛ dɔ. 12 Kè aɔ̃ kà ḿ píngi, à bè a ìbanɔnɛ: À à kpaaa kè gɔ̃ sée píngi, lɛ à ke tón kɛ pãro. 13 Ben aɔ̃ burɛdi mèn sɔɔroo kè wà sò pì kpaaa kè gɔ̃nɔ sèɛ gbíi kuri awɛɛplaaa pà. 14 Kè wà dabuyã kè Yesu kè pì è wà bè: Gbɛ̃ pì né annabi kè èe mɔɔ anduna guumɛ yãpura. 15 Yesu dɔ̃ kè wà yezi wà mɔ́ wà a kũ wà a ká kí ũ kɔ̃n gbãaaomɛ, ben à gùḿnɛ gwe à èara à dìdi sĩsĩ musu ado.

Yesu táa'ona sèbɛla
(Mat 14:22-33, Maa 6:45-52)

16 Kè uusiɛ kè, à ìbanɔ gàa sèbɛ baa. 17 Ben aɔ̃ gɛ̃ góro'itɛ guu, aɔ̃ɔe bikũu sèbɛ pì baa kãa Kapɛnamu kpa. Guu gĩakɛ à sì Yesu e ká ḿ kii kɔ̀ro. 18 Zàga'ĩa gbãaa kàka, ben í e fɛɛɛ. 19 Kè à ìbanɔ góro lì wà kà kiloo sɔɔro ke swɛɛdo taka, ben aɔ̃ Yesu è èe táa oo íla, èe sɔ̃ɔ ḿ górozi, ben vĩa ḿ kũ. 20 Ben à bèḿnɛ: Mámbee! Àton tó vĩa a kũro. 21 Aɔ̃ wèzi à gɛ̃ góro guu, ben góro pì kà guu kè aɔ̃ɔe gaan gɔ̃ɔ.

Gbɛ̃nɔ Yesu wɛtɛna

22 Kè guu dɔ̀ parii kpé zɛna sèbɛ baa kãa. Aɔ̃ɔ dɔ̃ kè góro'itɛ kú gwe yã mèn domɛ, Yesu sɔ̃ èe gɛ̃ góro pì guu kɔ̃n a ìbanɔro, aɔ̃ tà ńtɛ̃ɛmɛ. 23 Zãazãa góro'itɛ pãndenɔ bɔ̀ Tiberia, aɔ̃ mɔ̀ guu kè kĩi kɔ̃n guu kè wà burɛdi sòn-o, kè Dii sáabu kpà. 24 Kè parii pì è àpi ke à ìbanɔɔ kú gwe dɔro, aɔ̃ gɛ̃ góro pìnɔ guu aɔ̃ gàa à wɛtɛ Kapɛnamu.

Yesu bé pɔ́blee kɛ̀ è ḿ ká wɛ̃ndia ũ

25 Kè aɔ̃ à è sèbɛ baa gwe, aɔ̃ bènɛ: Rabi, n ka kè bɔrɛmɛ? 26 Yesu bèḿnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, ée ma wɛtɛɛ burɛdi kè á sò a kã yãnzimɛ, èe kɛ dabuyã kè á ènɔ yãnzinlo. 27 Àton zĩi kɛ pɔ́blee kɛ̀ è yãa yãnziro, sé pɔ́blee kɛ̀ è ḿ ká wɛ̃ndi kè è yãarooa. Gbɛ̃ntee Né bé eé a gba pɔ́blee pì, zaakɛ àpin De Luda a sèeda kèa.

28 Ben aɔ̃ à là wà bè: Dian wé kɛ nà wà yã kè Ludaa yezi wà kɛɛ kɛɛ? 29 Yesu wèńla à bè: Yã kè Ludaa yezi à kɛɛn yè: À gbɛ̃ kè à à zĩ náanɛ kɛ. 30 Aɔ̃ bènɛ: Dabuyã kpareen né kɛwe, lɛ wà e wà n náanɛ kɛɛ? Yã kpareen né kɛɛ? 31 Wa dezinɔ mana blè gbáan

lán wà kɛ̃ Luda yãn nà wà bè: A pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musu kpàḿma aɔ̃ blè. 32 Ben Yesu bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, èe kɛ Musa bé à pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musu kpàawaro. Ma De bé è pɔ́ble yãpuradee kɛ̀ bɔ̀ musu kpáawa. 33 Pɔ́blee kɛ̀ Ludaa kpà pìn gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ musu è wɛ̃̀ndi kpá andunaa ũ.

34 Aɔ̃ bènɛ: Mare, ǹgɔ̃ pɔ́ble beee taka kpaawa gurɔ píngi. 35 Ben Yesu bèńnɛ: Mámbe pɔ́blee kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndia ũ. Nɔaa é gbɛ̃ kɛ̀ mɔ̀ ma kiia dɛro, ímii é ma náanɛkɛri dɛ zikiro. 36 Baa kɔ̃n beeeo lán má òare nà, baa kɛ̀ a ma e, ée ma náanɛ kɛro. 37 Gbɛ̃ kɛ̀ ma Dee kpàmaa é mɔ́ ma kiia, mé pɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ mɔ̀ ma kiiaa zikiro. 38 Èe kɛ ma zĩnda pɔyezi yãnzin ma bɔ musu ma mɔziro, sé gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩ pɔ́. 39 Pɔ́ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi pì yezin yè: Màton tó gbɛ̃ kɛ̀ à kpàmaanɔ ke sãsãro. À yezi mà ń fɛɛ ziaa zĩ. 40 Zaakɛ pɔ́ kɛ̀ ma Dee yezin yè: Gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ pɛ̀ à Néa bensɔ̃ èe à náanɛ kɛɛ gɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ, mé à fɛɛ ziaa zĩ.

41 Ben Yuda gbãadeenɔ zɔka kàzi, kɛ̀ à bè ambe pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musu ũ yãnzi. 42 Aɔ̃ bè: Gbɛ̃ pì né Yesu Yusufu nénloo? Wá à de kɔ̃n à dao dɔ̃ né! Ben èe bee a bɔ musumɛ. 43 Yesu bèńnɛ: Àton zɔka káro. 44 Gbɛ̃ke é fɔ̃ à mɔ ma kiiaro, tó èe kɛ ma De kɛ̀ ma zĩi à sìsi baasiro, mé à fɛɛ ziaa zĩ. 45 À kɛ̃na annabinɔ takada guu wà bè: Luda bé eé yã da baadenɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ De Luda yã mà bensɔ̃ à à yã dà, àmbe è mɔ́ ma kiia. 46 Èe kɛ gbɛ̃ke De Luda è kɔ̃n wéɛonlo. Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ à kiia bé à à è ado. 47 Yãpuraan méɛ ooare, ma náanɛkɛri wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ. 48 Mámbe pɔ́blee kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndia ũ. 49 A dezinɔ mana blè gbáan, baa kɔ̃n beeeo aɔ̃ gàga. 50 Pɔ́blee kɛ̀ è bɔ musu sɔ̃, tó gbɛ̃ blè, eé garo. 51 Mámbe pɔ́ble wɛ̃̀ndidee kɛ̀ bɔ̀ musu pì ũ. Tó gbɛ̃ à kɛ̀ blè, eégɔ̃ kuu gurɔ píngi. Pɔ́blee kɛ̀ mé kpáḿman ma mèbaasi ũ, lɛ anduna gɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩ yãnzi.

52 Ben gbãadee pìnɔɔ e lɛokpakɔ̃a kɛɛ kɔ̃o wà bè: Gbɛ̃ pì é fɔ̃ à a mèbaasi kpáwa wà són yɔ́? 53 Ben Yesu bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, tó ée Gbɛ̃ntee Né mèbaasi só a à aru mìro, égɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩro. 54 Gbɛ̃ kɛ̀ è ma mèbaasi só à ma aru mii wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ. Mámbe mé à fɛɛ ziaa zĩ. 55 Zaakɛ ma mèbaasi né pɔ́ble yãpuraamɛ, ma aru né ímina yãpuraamɛ. 56 Gbɛ̃ kɛ̀ è ma mèbaasi só à ma aru mii kú ma guu, má sɔ̃ɔ kú à guu. 57 Lán De Luda Wɛ̃̀ndide ma zĩ bensɔ̃ má kuu à yãnzi nà, lɛn gbɛ̃ kɛ̀ è ma mèbaasi só égɔ̃ kuu ma yãnzi lɛ. 58 Pɔ́blee kɛ̀ bɔ̀ musun gwe. À dɛ lán pɔ́blee kɛ̀ a dezinɔ blè aɔ̃ gà bàro. Pɔ́ble beee blèri égɔ̃ kuu gurɔ sãnda píngimɛ. 59 Yesu yã beeenɔ ò gurɔɔ kɛ̀ èe yã daańnɛ Kapɛnamu aduakɛkpɛmmɛ.

Yesu ìba kenɔ bɔrukpɛɛkɛna

60 Kɛ̀ à ìbanɔ yã pì mà, aɔ̃ paridee bè: Yã gbãaamɛ, dé bé eé
beee fɔ̃ɔ? 61 Yesu dɔ̃ a swɛ̃ guu kɛ̀ a ìbanɔɔ e zɔka kaa yã pì musu,
ben à bɛ̀ńnɛ: Yã pì e a fuuɔ́? 62 Tó á è Gbɛ̃ntee Né fɛ̀ɛ èe taa guu
kɛ̀ à kún yã sɔ̃ né? 63 Luda Nini bé è wɛ̃ndi kpáḿma, mɛ̀baasi
né pókenlo. Yã kɛ̀ má òareenɔn Luda Nini kɛ̀ è ń ká wɛ̃ndia yã
ũ. 64 Mɔde a gbɛ̃kenɔ e ma náanɛ kɛro. Zaakɛ Yesu gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe
a náanɛ kɛroonɔ dɔ̃ zaa káaku kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ eé a kpáḿmao. 65 Ben
à bè dɔ: Beee yãnzin má òarezi, gbɛ̃ke é fɔ̃ à mɔ́ ma kiiaro, séto
De Luda à gbà zɛ́.

66 Zaa gurɔ beeea à ìba kenɔ bòru kpɛɛ paripari, aɔ̃ɔe tézi
dɔro. 67 Ben Yesu a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ là à bè: Á yezi à tá
sen yɔ́? 68 Simɔ Pita wèàla à bè: Dii, dé kiian wé gán? Ń wɛ̃ndi
kɛ̀ è yãaro yã vĩ. 69 Wa n náanɛ kɛ̀, wá dɔ̃ kɛ Luda gbɛ̃ kɛ̀ à kú
adonan n ũ. 70 Yesu bɛ̀ńnɛ: A gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa kɛ̀nɔn má
sɛ̀roo? Baa kɔ̃n beeeo a gbɛ̃ doo né ibilisimɛ. 71 Yudasi, Simɔ
Isikariɔti nén à téa. Àpin gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa pìnɔ doke kɛ̀ eé à
kpáḿma ũ.

7

Yesu kɔ̃n a dãaronɔ

1 Beee gbɛra Yesu gàa Galili wétɛ kɔ̃n wétɛo, zaakɛ à yezi à
lili o Yudearo, kɛ̀ Yuda gbãadeenɔɔ e à wɛtɛɛ wà à dɛ yãnzi.
2 Yudanɔ Kutadɔna zĩbaa kà kĩi, 3 ben à dãaronɔ bènɛ: Ǹ fɛɛ gura
kɛ̀ ǹ gá Yudea, lɛ n ìba kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ yã kɛ̀ nɛ́ɛ kɛɛnɔ e se. 4 Tó
gbɛ̃ yezi à tó bɔ, è a yãnɔ kɛ utɛnaro. Lán nɛ́ɛ yã kɛ̀nɔ taka kɛɛ
nà, ǹ n zĩnda ɔdɔa andunanɛ. 5 Baa à dãaro pìnɔ aɔ̃ɔe à náanɛ
kɛro. 6 Ben Yesu bɛ̀ńnɛ: À gurɔɔ e káḿɛ kɔ̀ro. Amɔanɔ sɔ̃ á zɛ́ vĩ
gurɔ sãnda píngi. 7 Anduna é we à zaaguro, mɔde à zàmagu kɛ̀
mɛ̀ be à yãkɛna zaa yãnzi. 8 À gá zĩbaakɛkiia, mɛ́ɛ gaaro, zaakɛ
à gurɔɔ e káḿɛ kɔ̀ro. 9 Kɛ̀ à yã pì ò, ben à gɔ̃ Galili.

Yesu gana Kutadɔna zĩbaakɛkiia

10 Kɛ̀ à dãaro pìnɔ gàa zĩbaakɛkiia, gbasa àton gá. Èe gá
gbɛ̃nɔ wáaro, à gàa asii guumɛ. 11 Yuda gbãadeenɔɔ e à wɛtɛɛ
zĩbaakɛkiia aɔ̃ bè: Àpi kú máa? 12 Parii guu wèe yãbuu tãa
maamaa à musu. Gbɛ̃kenɔ bè: Gbɛ̃ maaamɛ. Gbɛ̃kenɔ bè: Auo,
èe gbɛ̃nɔ sãsãamɛ. 13 Gbɛ̃kee e a yã o gupuraaaro, kɛ̀ wèe vĩa
kɛɛ gbãadee pìnɔnɛ yãnzi.

14 Kɛ̀ zĩbaa kà a dagura, Yesu gàa Luda ua guu, èe yã daańnɛ.
15 À yã bɔ̀ gbãadee pìnɔ saɛ wà bè: Gbɛ̃ kɛ̀ èe kyó kɛroo bé
à takada dɔ̃ lɛɔ́? 16 Ben Yesu bɛ̀ńnɛ: Yã kɛ̀ mɛ̀ dańnɛ né ma
zĩnda yãnlo, gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi yãmɛ. 17 Gbɛ̃ kɛ̀ yezi à zɛ kɔ̃n Luda
pɔyezikɛnao égɔ̃ dɔ̃ tó ma yãdannɛna dɛ Luda pɔ́ ũ, kesɔ̃ ma
zĩnda yãn méɛ oo. 18 Gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda yã oo e wɛtɛɛ à tɔ́ bɔmɛ.

Gbɛ̃ kɛ̀ è wɛtɛ à gbɛ̃ kɛ̀ a zĩi tɔ́ bɔɔ náanɛ vĩ, mɔnafiki kú à guuro.
19 Musa e doka daareroo? A gbɛ̃ke yã̀ pì kũna sɔ̃ro. Bɔ́yãnzin
ée wɛtɛɛ à ma dɛzi?
20 Ben gbɛ̃nɔ bènɛ: Ń zĩn vĩmɛ. Dé bé èe wɛtɛɛ à n dɛɛ? 21 Yesu
bèńnɛ: Dabuyã̀ mèn don má kɛ̀, ben à bɔ̀ a píngi saɛ. 22 Musa
bằngukɛna yã̀ dàare, ben eè bằngu kɛ kámmabogurɔɔ zĩ. Ase
èe kɛ Musa kiian à nàanlo, à bɔ̀ a dezi káakunɔ kiiamɛ. 23 Lán
wè bằngu kɛ nɛ́nɛ kámmabogurɔɔ zĩ nà lɛ wàton bɔ Musa doka
kpɛɛro yãnzi, à kɛ̀ dia a pɔɔ fɛ̃namazi, kɛ̀ ma gbɛ̃ gbà aafia
wásawasa kámmabogurɔɔ zĩi? 24 Àton yã̀ gwa lán a wɛ́ɛ e ee nàro.
À yã̀ gwa a zɛ́a.

Yesun Mɛsaya ũɔ́?

25 Ben Yerusalɛmudeenɔ bè: Gbɛ̃ pì né gbɛ̃ kɛ̀ wèe à wɛtɛɛ wà
à dɛɛnloo? 26 À gwa, èe yã̀ oo gupuraaa, ben gbɛ̃kee e yã̀ liaro.
Gbãadeenɔ à dɔ̃ Mɛsaya ũ yãpuraan yɔ́? 27 Wá dɔ̃ guu kɛ̀ gbɛ̃
kɛ̀kii bɔ̀n. Tó Mɛsaya mɔ̀, weégɔ̃ dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀nlo. 28 Beee yãnzi
gurɔɔ kɛ̀ Yesu e yã̀ daańnɛ Luda ua guu, à pùtã à bè: Á ma dɔ̃
bensɔ̃ á dɔ̃ guu kɛ̀ ma bɔn. Ase mɛ́ɛ mɔ́ kɔ̃n ma zĩndaoro. Gbɛ̃ kɛ̀
ma zĩi né yãpuradeemɛ, ben á à dɔ̃ro. 29 Má à dɔ̃, zaakɛ ma bɔ
à kiiamɛ, àmbe à ma zĩ.
30 Ben aɔ̃ɔe à wɛtɛɛ wà à kũ, mɔde gbɛ̃kee e ɔ naaro, zaakɛ à
gurɔɔ e papa kɔ̀ro. 31 Zà guu wà Yesu náanɛ kɛ̀ pari wà bè: Tó
Mɛsaya mɔ̀, eé dabuyã̀ kɛ pari dɛ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀kii kɛ̀lan yɔ́?

Dogarinɔ zĩna aɔ̃ Yesu kũ

32 Kɛ̀ Farisinɔɔ mà wèe yãbuu tãa zà guu à yã̀ musu, ben
sa'orikinɔ kɔ̃n Farisi pìnɔ dogarinɔ zì wà à kũ. 33 Ben Yesu bè:
Ma kuunaao gɔ̃ fété, gbasa mà tá gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi kiia. 34 É ma
wɛtɛ à koramazi, zaakɛ é fɔ̃ à gá guu kɛ̀ má kúnlo.
35 Ben gbãadee pìnɔɔ e kɔ̃ lalaa: Mán à yezi à gán kɛ̀ wé
korazi? À yezi à gá wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ fằakɔ̃a Giriki bùsunɔ guu kiia
lɛ à yã̀ da Giriki pìnɔnɛn yɔ́? 36 Yã̀ kɛ̀ à ò pì mì dɛ diamɛ? Kɛ̀ à
bè wé a wɛtɛ wà koraazi bensɔ̃ guu kɛ̀ á kún wé fɔ̃ wà gá gwero
né.

Í kɛ̀ è ń ká wɛ̀ndia

37 Zĩbaa gurɔ zãa bíta zĩ Yesu fɛ̀ɛ à pùtã à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ ímii e à
dɛɛ à mɔ́ ma kiia à í mi, 38 gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ sɔ̃, í kɛ̀ è ń ká
wɛ̀ndia égɔ̃ bàa lɛɛ zaa à nɔ̀sɛ guu lán wà kɛ̀ Luda yãn nà. 39 À
yã̀ kɛ̀ ò Luda Nini kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a náanɛ kɛɛnɔ é sí yã̀ musumɛ.
Aɔ̃ɔ Luda Nini pì vĩ gĩaro, kɛ̀ Yesu e gĩakɛ à tɔ́ bɔ kɔ̀ro yãnzi.

Gbɛ̃nɔ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana Yesu yãnzi

40 Kɛ̀ gbɛ̃nɔ yã̀ pì mà, gbɛ̃kenɔ bè: Gbɛ̃ kɛ̀kii né annabi pìmɛ
yãpura. 41 Gbɛ̃kenɔ bè: Gbɛ̃ kɛ̀kii né Mɛsayamɛ. Mɔde gbɛ̃kenɔ

bè: Mɛsaya é bɔ Galili sɔ̃ɔ́? 42 Wà kɛ̀ Luda yãn wà bè, Mɛsaya né Dauda boriimɛ, eé bɔ Dauda bɛ wétɛ Bɛtɛlɛmumɛ. 43 Ben gbɛ̃nɔ kɛ̀kɛ̃kɔ̃a Yesu yãnzi. 44 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ yezi wà à kũ, mɔde gbɛ̃kee e ɔ naaro.

Yuda gbãadeenɔ è Yesu náanɛ kɛro

45 Ben dogarinɔ èara wà tà sa'orikinɔa kɔ̃n Farisinɔ. Ben aɔ̃ ń lá wà bè: Bóyãnzi ée à kũ a suoziroo? 46 Dogari pìnɔ wèńla wà bè: Gbɛ̃kee e yã o lán gbɛ̃ kèkii bà zikiro. 47 Ben Farisinɔ bèńnɛ: À a likɔ̃a sen yɔ́? 48 Gbãadee ke Farisi ke à náanɛ kèn yɔ́? 49 Pari beee Luda yã dɔ̃ro, Luda lé kèńnɛmɛ. 50 Nikodɛmu kɛ̀ gàa Yesu kiia yãa né gbãadee pìnɔ dokemɛ. À bèńnɛ: 51 Wa doka guu wà bè, wàton yã da gbɛ̃la a yã mana sairo ke yã kɛ̀ à kɛ̀ dɔ̃na sairo. 52 Aɔ̃ bènɛ: Galili gbɛ̃n n ũ seɔ́? Ǹ tàasi kɛ ǹ gwa, né e kɛ̀ annabi ke è bɔ Galiliro. 53 Ben baade tà a bɛ.

8

Nɔgbɛ̃ kɛ̀ wà kù̀ zinakɛna guu

1 Yesu gàa Kùkpɛ sǐsĭgɛɛzi. 2 Kɛ̀ guu dɔ̀ gɔ̃ɔ, à èara à gàa Luda ua guu. Baade píngi mɔ̀ à kiia, ben à vɛ̃ɛ èe yã daańnɛ. 3 Ben ludayãdannɛrinɔ kɔ̃n Farisinɔ mɔ̀ à kiia kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ wà kù̀ zinakɛna guu, aɔ̃ à zɛ̀ zà guu 4 aɔ̃ bè Yesunɛ: Dannɛri, wà nɔgbɛ̃ kɛ̀ kù̀ kɔ̃n gɔ̃pɔsɛɛo wéedewɛ. 5 Wa doka guu Musa dìɛ wà nɔgbɛ̃ kɛ̀ taka pápa gbèo wà à dɛmɛ. Ń è dia sɔ̃ɔ? 6 Aɔ̃ beee ò lɛ aɔ̃ à yɔ̃ wà gwa wà e wà yã daàla yãnzimɛ. Ben Yesu nàɛ èe ɔgbɛ kɛ̃ɛ tɔɔtɛa. 7 Kɛ̀ aɔ̃ɔ kpé wèe à lalaa, ben à a mì sɛ̀ lezĭ à bèńnɛ: A gbɛ̃ kɛ̀ èe durun kɛ zikiroo à pá gbèo káaku. 8 Ben à èara à nàɛ èe ɔgbɛ kɛ̃ɛ tɔɔtɛa dɔ. 9 Kɛ̀ aɔ̃ɔ mà lɛ, ben aɔ̃ fàakɔ̃a doodo sɛna zaa gbɛ̃nsinɔa. Ben aɔ̃ Yesu tò ado kɔ̃n nɔgbɛ̃ pìo. 10 Ben à èara à a mì sɛ̀ lezĭ à bènɛ: Nɔgbɛ̃, aɔ̃ tà mámɛ? Wèe yã danla dɔroo? 11 Nɔgbɛ̃ pì wèàla à bè: Baa, aɔ̃ gbɛ̃kee kú kɛ̀ dɔro. Ben Yesu bènɛ: Mapi se, mé yã danlaro. Ǹ gá. Zaa gbãa ǹton durun kɛ dɔro.

Yesun gupuraa ũ andunanɛ

12 Ben Yesu yã ò gbɛ̃nɔnɛ dɔ à bè: Mámbe gupuraa ũ andunanɛ, gbɛ̃ kɛ̀ témazii égɔ̃ kú gusiaan dɔro, gupuraa kɛ̀ è ń ká wɛ̃̀ndian adee égɔ̃ vĭ.

13 Ben Farisinɔ bènɛ: Ń́ dɛ n zĭnda sèedadee ũ, n yã náanɛ vĭro. 14 Ben Yesu wèńla à bè: Baa tó méɛ ma zĭnda yã oo, ma yã náanɛ vĭ, zaakɛ má dɔ̃ guu kɛ̀ ma bɔn kɔ̃n guu kɛ̀ méɛ taan-o. Amɔanɔ sɔ̃, á guu kɛ̀ ma bɔn kɔ̃n guu kɛ̀ méɛ taan-o dɔ̃ro. 15 Ée ma taari ee gbɛ̃nteekɛɛmmɛ. Méɛ gbɛ̃ke taari e sɔ̃ro. 16 Tó ma gbɛ̃ taari è sɔ̃, taari'ena pì égɔ̃ náanɛ vĭ, zaakɛ má kú madoro, ma De kɛ̀ ma zĭi kúmao. 17 À kú a doka takadan wà bè, sèedade gɔ̃ɔn plaaanɔ

yã bé à náanɛ vĩ. 18 Mámbe ma zĩnda sèedadee ũ. Ma De kɛ̀ ma zĩi nɛ́ ma sèedadeemɛ dɔ.
19 Ben aɔ̃ à là wà bè: N dee kú mámɛ? Yesu wèńla à bè: Á ma dɔ̃ro, bensɔ̃ á ma De dɔ̃ro. Tó a ma dɔ̃, lɛ a ma De dɔ̃. 20 Yesu yã beee ò ɔɔsikiia, gurɔɔ kɛ̀ èe yã daańnɛ Luda ua guumɛ. Wèe à kũro, zaakɛ à gurɔɔ e papa kɔ̀ro.

É fɔ̃ à gá guu kɛ̀ méɛ taanlo

21 Ben Yesu bèńnɛ dɔ: Méɛ taa, é ma wɛtɛ, mɔde é ga a durun guumɛ. É fɔ̃ à gá guu kɛ̀ méɛ taanlo. 22 Ben gbãadee pìnɔ bè: À bè wé fɔ̃ wà gá guu kɛ̀ ée taanlo. Eé a zĩnda dɛn yɔ́? 23 Ben Yesu bèńnɛ: Tɔɔtɛ kɛ̀ gbɛ̃nɔn a ũ, musu gbɛ̃n ma ũ. Anduna kɛ̀ki gbɛ̃nɔn a ũ, anduna kɛ̀ki gbɛ̃n ma ũro. 24 Beee yãnzin ma bèare é ga a durun guumɛ. Tó ée sí kɛ̀ mámbe gbɛ̃ kɛ̀ má dɛ à ũu ũro, é ga a durun guumɛ.
25 Ben aɔ̃ à là wà bè: Démɛ n ũu? Yesu wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ má òare zaa káakun ma ũ. 26 Má yã vĩ pari mà o a musu mà yã daoala. Gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi né yãpuradeemɛ, yã kɛ̀ má mà à kiian mɛɛ̀ o andunanɛ.
27 Aɔ̃ɔe dɔ̃ kɛ̀ De Ludan à téaro, 28 ben Yesu bèńnɛ: Tó a Gbɛ̃ntee Né sɛ̀ á dɔ̀ musu, é gbasa à dɔ̃ kɛ̀ mámbe gbɛ̃ kɛ̀ má dɛ à ũu ũ. Mɛɛ̀ yãke kɛ kɔ̃n ma zĩndaoro, yã kɛ̀ ma Dee dàmɛɛn mɛɛ̀ o. 29 Gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi kúmao, èe ma tó madoro, zaakɛ mɛɛ̀gɔ̃ yã kɛ̀ è káné kɛɛ gurɔ píngi. 30 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu e yã pìnɔ oo, wà à náanɛ kɛ̀ pari.

Wɛ̃ɛnɛnɔ kɔ̃n zɔ̀nɔ

31 Ben Yesu bè Yuda gbãadee kɛ̀ aɔ̃ à yã sìnɔnɛ: Tó á ma yã kũna, égɔ̃ dɛ ma ìbanɔ ũ yãpura. 32 Égɔ̃ yãpuraa dɔ̃, yãpuraa pì é tó à gɔ̃ a zĩnda vĩ.
33 Ben aɔ̃ bènɛ: Ibraĩ boriin wa ũ, wée zɔ̀ ble gbɛ̃kenɛ zikiro. Ben nɛ́ɛ bee wé gɔ̃ wa zĩnda vĩɔ́? 34 Yesu wèńla à bè: Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ è durun kɛɛ né durun zɔ̀mɛ. 35 Zɔ̀ kuu ua gbɛ̃ ũ gurɔ píngiro, ua nén ua gbɛ̃ ũ gurɔ píngi. 36 Tó Luda Né a bo zɔ̀bleen, é gɔ̃ a zĩnda vĩ yãpura. 37 Má dɔ̃ kɛ̀ Ibraĩ boriin a ũ, mɔde ée ma wɛtɛɛ à ma dɛ kɛ̀ ma yã kú a nɔ̀sɛ guuro yãnzi. 38 Yã kɛ̀ má è ma De kiian méɛ oo, yã kɛ̀ á mà a de kiian ée kɛɛ.
39 Ben aɔ̃ bènɛ: Ibraĩn wa de ũ. Ben Yesu bèńnɛ: Tó Ibraĩ nénɔn a ũ, lɛ a Ibraĩ dà sèɛ. 40 Tia sa ée ma wɛtɛɛ à ma dɛ, mamɔma kɛ̀ ma yãpuraa kɛ̀ má mà Luda kiia òaree. Ibraĩ e yã beee taka kɛro. 41 Ée a de yãkɛna kɛɛmɛ. Ben aɔ̃ bènɛ: Gitasɔtɔnɛnɔn wa ũro. De mèn doon wá vĩ, àmbe Luda ũ. 42 Yesu bèńnɛ: Tó a den Luda ũ, lɛ á yemazi, zaakɛ Luda kiian ma bɔn ma mɔ. Méɛ mó kɔ̃n ma zĩndaoro, àmbe à ma zĩ. 43 À kɛ̀ dia ée ma yã dɔ̀rɔ dɔ̃roo? Kɛ̀ eè fɔ̃ à ma yã dɔ̀rɔ dɔ̃ro yãnzimɛ. 44 A de Ibilisi pɔ́n a ũ, à pɔyezin á yezi à kɛ. Gbɛ̃dɛrin à ũ zaa káaku, è zɛ kɔ̃n yãpuraaoro, kɛ̀ yãpuraa kú à nɔ̀sɛ guuro yãnzi.

Tó à ɛgɛɛ tò, à zĩnda dàn gwe, zaakɛ ɛgɛdeen à ũ, ɛgɛ mìmɛ. 45 Mapi sɔ̃, mɛɛ̀ yãpuraa o. Beee yãnzi eè ma yã síro. 46 A té, dé bé eé be ma durun kɛ̀? Kɛ̀ yãpuraan méɛ oo, à kɛ̀ dia ée ma yã siiroo? 47 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ Luda pó ũu è yã kɛ̀ Ludaa e oo mamɛ. Á dɛ Luda pó ũro, beee yãnzin eè ma yã maziro.

Yesu dɛna Ibraĩla

48 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Samaria gbɛ̃n n ũ! Ń zĩn vĩmɛ! Ke yãpuranlo? 49 Ben Yesu bè: Má zĩn vĩro. Mɛɛ̀ bɛ̀ɛ li ma Denɛ, mɔde eè ma kpɛ bɔ. 50 Mɛɛ̀ wɛtɛ mà a zĩnda tó bɔro, gbɛ̃ke bé è wɛtɛmɛ, àmbe yãgɔ̃gɔ̃ri ũ. 51 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ è dɔ ma yãzi é ga zikiro.

52 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Wá dɔ̃ sa kɛ̀ ń zĩn vĩ. Ibraĩ gà kɔ̃n annabinɔ píngi, ben néɛ bee gbɛ̃ kɛ̀ è dɔ n yãzi é ga zikiroɔ́? 53 Ń dɛ wa dezi Ibraĩ kɛ̀ gàlan yɔ́? Annabinɔ gàga dɔ. Dén néɛ n zĩnda diɛɛ à ũu? 54 Ben Yesu bè: Tó méɛ ma zĩnda tó bɔɔmɛ, beee bɛ̀ɛ vĩro. Ma De kɛ̀ ée bee à dɛ a Luda ũ, àmbe è ma tó bɔ. 55 Á à dɔ̃ro, mɔde má à dɔ̃. Tó ma bè má à dɔ̃ro, mégɔ̃ dɛ ɛgɛdee ũ lán a bàmɛ. Má à dɔ̃, ben má à yã kũna. 56 A dezi káaku Ibraĩ pɔnnaa kɛ̀ ma gurɔ ena yã musu. À è, ben à pɔɔ kɛ̀ nna.

57 Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Néɛ ká wɛ̃ baplaa akuri kɔ̀ro, ben n Ibraĩ èɔ́? 58 Yesu bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, lɛ wèe Ibraĩ i kɔ̀ro, má kuu. 59 Ben aɔ̃ gbè sɛ̀ɛ lɛ wà à pápao. Ben a a zĩnda ùtɛ à bɔ̀ Luda ua guu.

9

Gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ wà ì vɛ̀la ũ kɛ̃kɔ̃ana

1 Kɛ̀ Yesu e lili oo, à gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ wà ì vɛ̀a ũu è. 2 Ben à ìbanɔ à là wà bè: Rabi, dé durun yãnzin wà gbɛ̃ pì ì vɛ̀a ũzi? À zĩnda pó yãnzin yɔ́ɔ, ke à de kɔ̃n à dao póme? 3 Yesu wèńla à bè: Èe kɛ àpi ke à de kɔ̃n à dao durun yãnzinlo. Lɛ wà Luda yãkɛna ea yãnzimɛ. 4 Séde wà gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi zĩi kɛ zaa gupura wɛ́ɛzĩ. Gusiaa e suu kɛ̀ gbɛ̃ke é zĩ ke e à kɛ dɔro. 5 Gurɔɔ kɛ̀ má kú anduna guu, má dɛ gupuraa ũ andunanɛ.

6 Kɛ̀ à ò lɛ, à lóu sù tɔɔtɛ, ben à yà à màma à wɛ́ɛnɔa. 7 À bènɛ: Ǹ gá ǹ uu pípi Siloamu í guu. Tɔ́ pì bè, í gbarɛna. Ben à gàa à uu pìpi, ben à sù wɛ́ɛo wɛ̃na. 8 À fáandideenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ à dɔ̃ baakɛri ũunɔ bè: Gbɛ̃ kɛ̀ èɡɔ̃ baa kɛɛ vɛ̃ɛna pìn gweroo? 9 Gbɛ̃kenɔ bè: Àpimɛ. Gbɛ̃kenɔ bè: Auo, adee bɔ̀kɔ̃baomɛ. Gɔ̃gbɛ̃ pì bè: Mámbee! 10 Ben aɔ̃ à là wà bè: À kɛ̀ dia n wɛ́ɛ wɛ̃? 11 À wèńla à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Yesu bé à bùsu yà à màma ma wɛ́ɛa, à bè mà gá uu pípi Siloamu í guu. Kɛ̀ ma gaa ma uu pìpi, ben ma guu è. 12 Ben aɔ̃ à là wà bè: Àpi kú mámɛ? À bè: Má dɔ̃ro.

Farisinɔ yálalana gbɛ̃ kɛ̀ dɛ vìa ũ yãaa

13 Ben aɔ̃ gàa Farisinɔ kiia kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ dɛ vìa ũ yãa pìo. 14 Bensɔ̃
kámmabogurɔɔ zĩn Yesu bùsu yà à à wɛ́ɛ wɛ̀onɛ. 15 Ben Farisinɔ
à là dɔ: Dian ń kɛ̀ nà n guu è? À wèńla à bè: À bɔtɔnga mà ma
wɛ́ɛamɛ. Kɛ̀ má pìpi, ben ma guu è. 16 Ben Farisi kenɔ bè: Gbɛ̃ pì
e bɔ Luda kiianlo, zaakɛ è kámmabogurɔɔ zĩ yã daro. Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ
bè: Durunkɛri é fɔ̃ à dabuyã beeenɔ taka kɛ́ɔ? Ben aɔ̃ kɛ̀kɛ̃kɔ̃a.
17 Ben aɔ̃ à là dɔ: Mmɔn sɔ̃, gbɛ̃ kɛ̀ à n wɛ́ɛ wɛ̀nnɛɛ, nɛ́ɛ à yã daa
diamɛ? À bè: Annabimɛ. 18 Baa kɔ̃n beeeo gbãadeenɔɔ e sí kɛ̀
vìan à ũ gbasa à wɛ́ɛ wɛ̀ro, ben aɔ̃ gàa wà à de kɔ̃n à dao sìsi.
19 Aɔ̃ ń lá wà bè: A nɛ́n yɛ́ɔ? A à ì vìa ũn yɔ́? À kɛ̀ dia èe guu ee
saa? 20 Ben à de kɔ̃n à dao wèńla wà bè: Wá dɔ̃ kɛ̀ wa nɛ́mɛ. Wa
à ì vìa ũmɛ. 21 Mɔde lán à kɛ̀ nà èe guu ee sa, ke gbɛ̃ kɛ̀ à à wɛ́ɛ
wɛ̀nɛ, wá dɔ̃ro. À à la gwe. Gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃namɛ, eé fɔ̃ à a zĩnda yã
o. 22 À de kɔ̃n à dao ò lɛ, kɛ̀ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ gbãadeenɔnɛ yãnzimɛ.
Zaakɛ aɔ̃ zɛ̀o kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ bè Yesu né Mɛsayamɛ, wà aduakɛkpɛ zɛ́
zɔ̃nɛ. 23 Beee yãnzin à de kɔ̃n à dao bè, gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃namɛ, aɔ̃ à lazi.

24 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ vìa ũ yãa pì sisina gɛ̃n plaadee guun aɔ̃ bènɛ:
Ǹ yãpuraa o Luda yãnzi. Wá dɔ̃ kɛ̀ gɔ̃gbɛ̃ pì né durunkɛrimɛ.
25 Ben à bè: Tó durunkɛrimɛ, má dɔ̃ro. Yã mèn don má dɔ̃. Vìan
ma ũ yã, ben mɛ́ɛ guu ee sa. 26 Ben aɔ̃ à là wà bè: Bɔ́n à kɛ̀nnɛɛ?
Dian à kɛ̀ nà à n wɛ́ɛ wɛ̀nnɛɛ? 27 À wèńla à bè: Má òare kɔ̀, ée swã
kpáro. Bɔ́yãnzin á yezi à mazi dɔɔ? Á yezi à gɔ̃ à ìbanɔ ũ sen yɔ́?
28 Ben aɔ̃ zɔka dɔa wà bè: Ḿbe ń dɛ à ìba ũ gwe! Wamɔwa sɔ̃
Musa ìbanɔn wa ũ. 29 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda yã ò Musao. Àmɔ sɔ̃, wá
dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀nlo. 30 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì bèńnɛ: À yãbɔnsaɛ ma gwe!
À ma wɛ́ɛ wɛ̀mɛ, ben á dɔ̃ guu kɛ̀ à bɔ̀nloɔ́? 31 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda è
swã kpá durunkɛrinɔ yãziro, mɔde è swã kpá a yãmari kɛ̀ aɔ̃è
a pɔyezi kɛɛnɔ yãzi. 32 Zaa lán Luda anduna kàɛ nà, wèe ma
gbɛ̃ke gbɛ̃ kɛ̀ wà à ì vìa ũu wɛ́ɛ wɛ̀nɛ zikiro. 33 Tó èe kɛ gbɛ̃ pì
bɔ̀ Luda kiiaro, eé fɔ̃ à pɔ́ke kɛro. 34 Ben aɔ̃ bènɛ: Wà n i durun
guu míɔmiɔmɛ, ben nɛ́ɛ yã daaweɔ́? Ben aɔ̃ pèa.

Ludadɔ̃sai né vìakũnamɛ

35 Yesu mà kɛ̀ wà pèa. Kɛ̀ à à è, à à là à bè: Nɛ́ɛ Gbɛ̃ntee
Né náanɛ kɛɛɔ́? 36 Gɔ̃gbɛ̃ pì wèàla à bè: Mare, dén à ũ lɛ mà e
mà à náanɛ kɛɛ? 37 Yesu bènɛ: N à è, àmbe e yã oonyo. 38 Ben
gɔ̃gbɛ̃ pì bènɛ: Dii, mɛ́ɛ n náanɛ kɛɛ. Ben à dɔnzi kènɛ. 39 Ben
Yesu bè: Gbɛ̃nɔ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana yãnzin ma mɔzi anduna guu kɛ̀, lɛ
wɛ́ɛsiadeenɔ wɛ́ɛ kɛ̃, wɛ́ɛkɛ̃rinɔ gɔ̃ wɛ́ɛsiadeenɔ ũ.

40 Farisi kenɔ kú gwe. Kɛ̀ aɔ̃ yã pì mà, aɔ̃ bènɛ: Wapinɔ,
vìanɔn wa ũ seɔ́? 41 Ben Yesu bèńnɛ: Tó vìanɔn a ũ, lɛ á durun
vĩro. Mɔde kɛ̀ ée bee a wɛ́ɛ kɛ̃na yãnzi, a durun kpɛ́ kúaomɛ.

10

Yãlɛkɔ̃zina kɔ̃n sãdãrio

1 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ è gɛ̃ sã karalɛnlo, mɔde è vĩ karala gu pãnden, adee né kpãimɛ, kpãi wéɛdewɛmɛ. 2 Gbɛ̃ kɛ̀ è gɛ̃ karalɛn sɔ̃, adeen sãdãri ũ. 3 Kara dãkpari è zé wɛ̃ adeenɛ, sãanɔ sɔ̃ɔ à kòto dɔ̃. È a sãanɔ sísi aɔ̃ baade tóa à bɔɛńyo. 4 Tó à bɔ̀ɛńyo, è dɔńnɛ aɛ aɔ̃ègɔ̃ tézi kɛ̀ aɔ̃ɔ à kòto dɔ̃ yãnzi. 5 Aɔ̃è we wà té gbɛ̃ pãndeziro. Aɔ̃è bàa lénɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ gbɛ̃ pãnde kòto dɔ̃ro yãnzi. 6 Yesu yã pì lèkɔ̃zińnɛ, ben aɔ̃ɔe dɔ̃ tó bɔ́ yãn èe oońnɛro.

Yesu né sãdãri maaamɛ

7 Beee yãnzi Yesu èara à bèńnɛ: Yãpuraan méɛ ooare, mámbe karalɛ ũ sãanɔnɛ. 8 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ dɔ̀mɛ aɛnɔ né kpãinɔmɛ, kpãi wéɛdewɛnɔmɛ ń píngi, ben sãanɔɔ e ń yã maro. 9 Mámbe karalɛ ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ gɛ̃̀ ma guu é aafia e. Eégɔ̃ gɛ̃ɛ àgɔ̃ bɔɔ eé póblekii e. 10 Kpãi'ona yãnzin kpãi è mózi è pó dɛ è pó kaatɛ. Ma mɔmɛ, lɛ gbɛ̃nɔ gɔ̃ wɛ̃̀ndi vĩ aɔ̃gɔ̃ vĩ papana. 11 Mámbe sãdãri maaa ũ. Sãdãri maaa è gí a wɛ̃̀ndizi a sãanɔ yãnzi. 12 Ayazĩkɛri né sãdãri maaanlo. Kɛ̀ sãanɔɔ dɛ à pó ũro yãnzi, tó à è lɛwan e mɔɔ, è sãanɔ tón à bàa lémɛ, ben lɛwan è sí sãanɔ té à ń fãakɔ̃a. 13 Gbɛ̃ pì bà èɡɔ̃ kú kɔ̃n sãanɔoro, kɛ̀ à dɛ ayazĩkɛri ũ yãnzi. 14 Mámbe sãdãri maaa ũ. Má a sãanɔ dɔ̃, ma sãanɔ sɔ̃ɔ ma dɔ̃, 15 lán De Ludaa ma dɔ̃ bensɔ̃ má à dɔ̃ nà. Mɛè gii ma wɛ̃̀ndizi aɔ̃ yãnzi. 16 Má sã pãndenɔ vĩ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kara kɛ̀ guuro. Sé mà suńyo se. Aɔ̃é ma kòto ma, kpàsa é gɔ̃ mèn do kɔ̃n dàrio mèn do. De Ludaa yemazi 17 kɛ̀ méɛ gii ma wɛ̃̀ndizi yãnzi, lɛ mà ɛara mà sí dɔ. 18 Gbɛ̃ke é ma wɛ̃̀ndi símaro, mé gízi kɔ̃n ma zĩndaomɛ. Má à gizina zé vĩ, má à sina zé vĩ dɔ. Yã kɛ̀ ma Dee dìɛmɛɛn gwe.

19 Yã pì yãnzi Yuda gbãadeenɔ kɛ̀kɛ̃kɔ̃a dɔ. 20 Aɔ̃ té gbɛ̃ paridee bè: À zĩn vĩmɛ, à mì lìɛ. Bóyãnzin ée swã kpaa à yãzizi? 21 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè: Zĩnde yã'onan gwero. Zĩn é fɔ̃ à vla wée wɛ̃́?

Yesu a ludakɛ onnɛna

22 Luda kpé kyakɛna zĩbaa kà zaa Yerusalɛmu. Buusiɛ guumɛ, 23 ben Yesu e lili oo Luda ua guu, zaa guu kɛ̀ wè be Sulemanu gbaadaan. 24 Ben Yuda gbãadeenɔ lìgazi, aɔ̃ à là wà bè: Né wa tó logona ai bɔrɛmɛ? Tó Mɛsayan n ũ, ǹ owe wásawasa. 25 Ben Yesu wèńla à bè: Má òare, ée síro. Yã kɛ̀ méɛ kɛɛ kɔ̃n ma De tóo pìnɔn à sèeda ũ. 26 Amɔanɔ sɔ̃ ée síro, kɛ̀ á dɛ ma sãanɔ ũro yãnzimɛ. 27 Ma sãanɔ è ma kòto ma. Má ń dɔ̃, ben aɔ̃ègɔ̃ témazi. 28 Mɛè wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaro kpáḿma, aɔ̃é ga zikiro. Gbɛ̃ke é fɔ̃ à ń bɔ ma ɔzĩro. 29 Ma De kɛ̀ à ń kpámaa dɛ baade píngila. Gbɛ̃ke é fɔ̃ à ń bɔ à ɔzĩro. 30 Mapi kɔ̃n ma Deo wá dɔ̃nkɔ̃mɛ.

31 Gbãadee pìnɔ gbɛ̀ sɛ̀sɛ dɔ lɛ wà à pápao wà à dɛ. 32 Ben Yesu
bèńnɛ: Ma yã̄ maaa kɛ̀ ma Dee dàmɛɛnɔ kɛ̀are pari. Yã̄ maa
kparee yãnzin á yezi à ma pápa gbɛ̀ozi? 33 Ben gbãadee pìnɔ
wèàla wà bè: Wá yezi wà n pápa gbɛ̀o yã̄ maaa kɛ̀ ń kɛ̀ yãnzinlo.
Kɛ̀ n dɔkɛ̀ kɔ̃n Ludao yãnzimɛ. Gbɛ̃nteen n ũ, ben n n zĩnda dìɛ
Luda ũ. 34 Ben Yesu wèńla à bè: Ludaa ò a doka takadan à bè
Ludanɔn ń ũ. 35 Luda e gbɛ̃ kɛ̀ èe yã̄ oońnɛ pìnɔ sísi ludaanɔroo?
À yã̄ gogona vĩ sɔ̃ro. 36 Mamɔma kɛ̀ ma De ma diɛ adona à ma zĩ
anduna guu sɔ̃, kɛ̀ ma bè Luda Nén ma ũ, bóyãnzi a bè ma dɔkɛ̀
kɔ̃n Ludaozi? 37 Tó méɛ ma De kɛna kɛɛro, àton ma yã̄ síro. 38 Tó
méɛ kɛɛ sɔ̃, baa tó ée ma yã̄ síro, à ma náanɛ kɛ ma yãkɛnanɔ
yãnzi, lɛ àgɔ̃ dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ De Ludaa kú ma guu, ben má kú à
guu sɔ̃. 39 Ben aɔ̃ èara wèe zé wɛtɛɛ wà à kũ, ben à pìtińgu.

40 Ben à èara à gàa Yoda baa kãa kpa, guu kɛ̀ Yaaya gbɛ̃nɔ
batisi kèn káaku. À gurɔplaa kɛ̀ gwe, 41 ben wà mɔ̀ à kiia
paripari wà bè: Baa kɛ̀ Yaaya e dabuyã ke kɛro, yã̄ kɛ̀ à ò gbɛ̃
kèkiimusu píngi né yãpuraamɛ. 42 Ben wà à náanɛ kɛ̀ gwe pari.

11

Lazaru gana

1 Gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Lazaru e gyãa kɛɛ zaa Bɛtani wétɛ kɛ̀
Mariama kɔ̃n a vì̀i Maatao kún. 2 Mariaman nɔgbɛ̃ kɛ̀ nósi
gũnnadee kù Dii gbáa à gògo kɔ̃n a mìkão ũ. 3 Ben Lazaru dãre
pìnɔ lékpãsã kɛ̀ Yesunɛ wà bè: Dii, n gbɛ̃nnaa e gyãa kɛɛ. 4 Kɛ̀
Yesu yã̄ pì mà à bè: Gyãa pì é mì dɛ gaaoro. Lɛ wà Luda gakui
e yãnzimɛ, lɛ Luda Né sɔ̃ tó bɔ à musu. 5 Yesu ye Maata kɔ̃n à
dãaroozi kɔ̃n Lazaruo. 6 Kɛ̀ à mà Lazaru e gyãa kɛɛ, ben à gɔ̃̀
guu kɛ̀ à kún gĩa gurɔ plaa. 7 Beee gbɛran à bè a ìbanɔnɛ: Wà
ɛara wà gá Yudea. 8 Ben à ìbanɔ bènɛ: Rabi, gbãadeenɔɔ yezi
wà n pápa gbɛ̀o èe gì kɛro, ben ń yezi wà ɛara wà gá gwe dɔ́?
9 Yesu bè: Fãantɛ̃ doo né awa kuri awɛɛplaanloo? Gbɛ̃ kɛ̀ èe táa
oo fãantɛ̃ è gɛ̃̀n síro, kɛ̀ èe guu ee anduna kèkii gupuraazi yãnzi.
10 Tó èe lili oo gwãavĩ, è gɛ̃̀n sí kɛ̀ à gupuraa pì vĩro yãnzi.

11 Yã̄ pì ona gbɛran Yesu bèńnɛ: Wa gbɛ̃nna Lazaru ii òmɛ.
Mé ga mà à vu. 12 Ben à ìbanɔ bènɛ: Dii, tó èe ii oomɛ, eé aafia e.
13 Lazaru ga yãn Yesu e oońnɛ, ben aɔ̃ɔe daa i'onamɛ yãpura.
14 Ben Yesu òńnɛ wásawasa sa à bè: Lazaru gàmɛ. 15 Ma pɔɔ kɛ̀
nna kɛ̀ má kú gwero, lɛ à e à ma náanɛ kɛ yãnzi. Wà gá à kiia.
16 Ben Tomasi kɛ̀ wè benɛ Sìka bè a gbɛ̃nɔnɛ: Wà gá kɔ̃n Diio wà
ga wa píngi.

Yesun gbɛ̃ ké è gènɔ vu à wɛ̀ndi kpáḿma ũ

17 Kɛ̀ Yesu kà gwe, à mɔ̀ à lè wà Lazaru vì̀i à gĩakɛ à kɛ̀ gurɔ
siigɔ̃ kɔ̀. 18 Bɛtani kú kĩi kɔ̃n Yerusalɛmuo lán kiloo aagɔ̃ɔ bà.

19 Yuda gbãadeenɔ bɔ̀ zaa gwe pari aɔ̃ mɔ̀ Maata kɔ̃n Mariamao
kiia, lɛ wà sùu kpáńnɛ aɔ̃ dãgɔ̃ ga yã musu. 20 Kɛ̀ Maata mà Yesu
e mɔɔ, à bɔ̀ à gàa daàlɛ, mɔde Mariama zɛ̀ bɛ. 21 Ben Maata bè
Yesunɛ: Dii, tó ń kú kɛ̀mɛ yã, lɛ ma dãgɔ̃ɔ e garo. 22 Baa tia má
dɔ̃ kɛ̀ yã kɛ̀ ń gbèka Ludaa, eé kɛnnɛ. 23 Yesu bènɛ: N dãgɔ̃ é fɛɛ.
24 Maata bènɛ: Má dɔ̃ kɛ̀ eé fɛɛ zĩ kɛ̀ gènɔ é fɛɛ ziaa zĩ. 25 Yesu
bènɛ: Mámbe gbɛ̃ kɛ̀ è gènɔ fɛɛ à wɛ̃ndi kpáḿma ũ. Baa tó ma
náanɛkɛri gà, eégɔ̃ kpɛɛ kuu. 26 Gbɛ̃ kɛ̀ kuu, ben èe ma náanɛ
kɛɛ é ga zikiro. N beee sìɔ́? 27 Maata bènɛ: Eè, Dii, má sì kɛ̀
Mɛsayan n ũ, Luda Né kɛ̀ wà bè eé mɔ́ anduna guu.

Yesu wée'i kàn

28 Kɛ̀ Maata ò lɛ, ben à gàa à a dãaro Mariama sìsi, ben à ònɛ
asii guu à bè: Dannɛri mɔ̀ èe n gbekaa. 29 Kɛ̀ Mariama yã pì
mà, à fɛ̀ɛ kpakpaa èe gaa à le. 30 Yesu e gĩakɛ à gɛ̃ wétɛ guu kɔ̀ro,
à kpé kú guu kɛ̀ Maata dàalɛn. 31 Gbãadee pìnɔɔ kú kpén kɔ̃n
Mariamao, aɔ̃ɔe sùu kpaanɛ. Kɛ̀ aɔ̃ɔ è à fɛ̀ɛ kpakpaa à bɔ̀, aɔ̃ bɔ̀
wà tèzi, zaakɛ wèe daa èe gaa ɔ́ɔ dɔ miraamɛ.

32 Kɛ̀ Mariama kà guu kɛ̀ Yesu kún, kɛ̀ à à è, à kùɛ à gbá saɛ
à bènɛ: Dii, tó ń kú kɛ̀mɛ yã, lɛ ma dãgɔ̃ɔ e garo. 33 Yesu è èe ɔ́ɔ
dɔɔ, ben gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kúo pìnɔɔ e ɔ́ɔ dɔɔ dɔ. Ben à nɔ̀sɛyɔgɔ sì
à pɔɔ yàka. 34 Ben à bè: A à vɛ̀i máme? Aɔ̃ wèàla wà bè: Maree,
ǹ mɔ́ ǹ gwa. 35 Yesu wée'i kàn. 36 Ben gbãadee pìnɔ bè: À gwa
lán à yezi nà. 37 Ben aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè: Àmɔ kɛ̀ vɛ̀a wée wɛ̃, eé fɔ̃ à
gì Lazarunɛ àton garoo?

Lazaru fɛɛna

38 Kɛ̀ Yesu e gaa mira pì kiia, ben à nɔ̀sɛyɔgɔ sì dɔ. Mira pì né
gbèwɛɛmɛ, gbè gbɛ̃ntɛ̃ tataàlɛ. 39 Yesu bè: À gbè pì go à léa. Ben
gbɛ̃ kɛ̀ gà pì dãre Maata bènɛ: Dii, èe gũu sɔ̃ɔ, zaakɛ à kɛ̀ gurɔ
siigɔ̃n yè. 40 Yesu bènɛ: Mée onnɛ kɛ̀ tó n ma náanɛ kɛ̀, né Luda
gakui eroo? 41 Kɛ̀ wà gbè pì gò, ben Yesu wée sè musu à bè: Baa,
ma n sáabu kɛ̀ kɛ̀ n ma yã mà. 42 Má dɔ̃ kɛ̀ nɛ̀gɔ̃ ma yã maa gurɔ
píngi, mɔde má ò lɛ parii kɛ̀ aɔ̃ɔ kú kènɔ yãnzimɛ, lɛ aɔ̃ e wà sí
kɛ̀ ḿbe n ma zĩ. 43 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à pũtã kɔ̃n kòto gbãaao à bè:
Lazaru, ǹ bɔ. 44 Ben gbɛ̃ kɛ̀ gà pì bɔ̀, pólɛ fĩfĩ à mèa, bisa yina à
mìa. Yesu bèńnɛ: À pɔ́ poroa à à gbarɛ.

Lékpakɔ̃sɔ̃na Yesuzi
(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Luk 22:1-2)

45 Yuda gbãadee kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ Mariama kiia pìnɔ, kɛ̀ aɔ̃ yã kɛ̀ Yesu
kɛ̀ pì è, aɔ̃ a náanɛ kɛ̀ pari. 46 Mɔde aɔ̃ gbɛ̃kenɔ gàa Farisinɔ
kiia, aɔ̃ yã kɛ̀ Yesu kɛ̀ tɔ̃kɛ̀ńnɛ. 47 Ben sa'orikinɔ kɔ̃n Farisi pìnɔ
gbãadeenɔ sìsi kakɔ̃anaa wà bè: Gbɛ̃ pì e dabuyã kɛɛ pari, wée
kɛɛ diamɛ? 48 Tó wá tò èe kɛɛ lɛ, baade é à náanɛ kɛ, Romudeenɔ
é mɔ́ wà wa Luda kpé kɔ̃n wa boriio kaatɛ píngi. 49 Ben Kayafa

aɔ̃ gbɛ̃ mɛ̀n doo kɛ̀ dɛ sa'oriki ìsi ũ wɛ̀ beeea bɛ́ńnɛ: Á yãke dɔ̃ro.
50 Á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ mɛ̀n do gana wa píngi gɛ̃ɛ ũu maa dɛ wa bori
kaatɛnalaroo? 51 Èe yã pì o a zĩnda pɔyezioro. Kɛ̀ à dɛ sa'oriki
ìsi ũ wɛ̀ beeea yãnzin à annabikɛyã ò kɛ̀ Yesu é ga Yudanɔ gɛ̃ɛ
ũ. 52 Èe kɛ Yudanɔ ńtɛ̃ɛnlo, ai kɔ̃n Luda né kɛ̀ aɔ̃ɔ fãakɔ̃ananɔ
dɔ, lɛ à ń kɛ mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ. 53 Zaa zĩ beeean gbãadee pìnɔ zɛ̀ kɔ̃n
Yesu dɛnao. 54 Beee yãnzi Yesu e bɔ gupuraaa ń té dɔro. Ben à
gàa lakutu kɛ̀ kú gbáa saɛ kɛ̀ wè be Ɛflaimu. À gurɔplaa kɛ̀ gwe
kɔ̃n a ìbanɔ.
55 Yudanɔ Banla zĩbaa kà kĩi. Wà bɔ̀ lakutunɔ guu paripari,
wà gàa Yerusalɛmu gbãsĩbɔna yãnzi ai zĩbaa pì gɔ̃ ká. 56 Aɔ̃ɔe
Yesu wɛtɛɛ, aɔ̃ɔ zɛna Luda ua guu, aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa wèe bee: Ée
daa diamɛ? Eé we à mɔ́ zĩbaa kɛ̀ kɛ́? 57 Sa'orikinɔ kɔ̃n Farisinɔɔ
dìɛ kɛ̀ tó gbɛ̃ke Yesu kúkii dɔ̃, à ońnɛ lɛ aɔ̃ e wà à kũ.

12

Nɔ́si gũ nna kuna Yesu gbáa
(Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

1 Banla zĩbaa gɔ̀ gurɔ swɛɛdo, ben Yesu mɔ̀ Bɛtani, Lazaru kɛ̀
à à fɛ̃ɛ bɔna gaan bɛ wétɛ. 2 Wà póblee kɛ̀ Yesunɛ gwe. Maata
bé èe póblee kpaatɛtɛɛ, Lazaru sɔ̃ɔ kú póblerinɔ té kɔ̃n Yesuo.
3 Ben Mariama nɔ́si bori maa ɔɔdee sɛ̀ à mɔ̀o, à kù Yesu gbáa,
ben à à gbá gògo kɔ̃n a mìkão. Nɔ́si gũu dàgula kpé pì guu. 4 Yesu
ìbanɔ doke Yudasi Isikariɔti kɛ̀ eé Yesu kpáḿma bè: 5 Nɔ́si kɛ̀ ɔɔ
kà kondogi wàa do kpé basɔɔro. Bóyãnzi wèe yá wà à ɔɔ kpà
takaasideenɔaziroo? 6 Èe beee o takaasideenɔ wɛ̃ndagwana
yãnzinlo, kɛ̀ à dɛ kpãi ũ yãnzimɛ. Àmbe èɡɔ̃ ɔɔsɔ kũna àgɔ̃ ɔɔ
kokɛ̃ɛ. 7 Ben Yesu bè: Ǹ nɔgbɛ̃ daa tó. À beee dìɛ ai ma gɛ̀
kɛgurɔɔamɛ. 8 Takaasideenɔ égɔ̃ kúao gurɔ píngi, mapi sɔ̃ mégɔ̃
kúao gurɔ píngiro.

Lékpakɔ̃sɔ̃na Lazaruzi

9 Yuda gbãadeenɔɔ mà kɛ̀ Yesu kú Bɛtani, ben aɔ̃ gàa gwe
paripari. Èe kɛ Yesu yãnzin aɔ̃ gàazi adoro, lɛ dɔ aɔ̃ Lazaru
kɛ̀ Yesu à fɛ̃ɛ bɔna gaan e yãnzimɛ. 10 Ben sa'orikinɔ zèo wà
Lazaru dɛ se dɔ, 11 zaakɛ beee yãnzin gbãadeenɔɔ e kɛ̃ɛḿma
pari, aɔ̃ɔe Yesu náanɛ kɛɛzi.

Gbãakɛkpana Yesuzi zaa Yerusalɛmu
(Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

12 Kɛ̀ guu dɔ̀, parii kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ zĩbaa kɛ Yerusalɛmunɔɔ mà kɛ̀
Yesu e mɔɔ, 13 ben aɔ̃ kpakpa lánɔ zɔ̃̀zɔ̃ aɔ̃ gàa daàlɛo. Aɔ̃ɔe wii
lɛɛ wèe bee:
Ǹ gbãaa kɛ!
Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ Dii tɔ́o ũ!

Aubarikadeen Isarailinɔ Kína ũ!
14 Yesu zaaki è à dìa lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:
15 Zayɔndeenɔ, àton vĩa kɛro.
A kína e mɔɔ à di zaakinɛ bɔ̀rɔ kpɛɛ.
16 À ìbanɔɔ e yã pì mì dɔ̃ gĩaro. Yesu fɛɛ à tana gakui guu gbɛran aɔ̃ɔ dɔ̃ sa kɛ̀ wà yã pì kɛ̃ à musumɛ, ben aɔ̃pinɔ bé wà à píngi kɛ̀nɛ.
17 Kɛ̀ Yesu Lazaru sìsi à à fɛ̀ɛ bɔna miran, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kúonɔ à baaru kpàkpaǹɛ. 18 Beee yãnzin parii gàa wà dààlɛzi, zaakɛ aɔ̃ɔ mà kɛ̀ à dabuyã pì kɛ̀. 19 Ben Farisinɔ bèkɔ̃nɛ: Á èɔ́? Wé fɔ̃ wà pɔ́ke woaro. À gwa lán anduna bɔ̀ à tézi nà.
20 Girikinɔɔ kú gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ dɔnzi kɛ zĩbaakɛkiianɔ té, 21 ben aɔ̃ gàa Filipi kɛ̀ bɔ̀ Bɛtɛsaida, Galili bùsun kiia, aɔ̃ wɛ́ɛ kèa wà bè: Maree, wá ye Yesu kɔ̃'enazi. 22 Filipi gàa à ò Andurunɛ, ben aɔ̃ gàa wà ò Yesunɛ lɛdo.

Yesu a ga yã'ona

23 Yesu bèǹnɛ: Gbɛ̃ntee Né tɔ́bɔgurɔɔ kà. 24 Yãpuraan mɛ́ɛ ooare, tó pɔ́wɛɛ e gɛ̃ bùsu guu à fɔ̃mba bɔ̀ro, ègɔ̃ kuu adomɛ. Tó à fɔ̃mba bɔ̀ sɔ̃, è né i maamaa. 25 Gbɛ̃ kɛ̀ ye a wɛ̃ndizi é korazi. Gbɛ̃ kɛ̀ gì a wɛ̃ndizi anduna kɛ̀kiin sɔ̃, adee égɔ̃ kũna ai gurɔ píngi. 26 Tó gbɛ̃ yezi à zĩi kɛmɛ, àgɔ̃ témazi. Ma zĩkɛri égɔ̃ kú guu kɛ̀ má kún. Tó gbɛ̃ e zĩi kɛɛmɛ, ma De é a kpe da. 27 Tia sa ma pɔɔ yàka. Bɔ́n mé oo? Mé be, Baa, ǹ ma bɔ yã kɛ̀ èe mɔɔmaan yɔ́? Auo! Ma mɔ yã kɛ̀ èe mɔɔmaa pì yãnzimɛ. 28 Baa, ǹ tɔ́ bɔ. Ben kòto bɔ̀ ludambɛ à bè: Ma tɔ́ bɔ̀ kɔ̀, bensɔ̃ mé ɛara mà bɔ dɔ.
29 Kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔɔ mà, aɔ̃ bè: Lou bé à pũtã. Gbɛ̃kenɔ bè: Malaika bé à yã ònɛ. 30 Ben Yesu bèǹnɛ: È̀e kɛ ma yãnzin kòto pì bɔ̀ziro, a yãnzimɛ. 31 Yã é vɛ̃ɛ anduna kɛ̀kiia sa. Weé anduna kɛ̀ki kína bɔ kpatan sa. 32 Mapi sɔ̃, tó wà ma sɛ wà ma dɔ musu, mé bori sãnda píngi gáɛ aɔ̃ su ma kiia.
33 Kɛ̀ Yesu ò lɛ, à gaa kɛ̀ eé gaa takan à téa. 34 Ben gbɛ̃nɔ bènɛ: Wá mà à kú doka takadan wà bè Mɛsaya égɔ̃ kuu gurɔ píngimɛ, ben n bè weé Gbɛ̃ntee Né sé wà dɔ musu sɔ̃ né? Dén Gbɛ̃ntee Né pì ũu? 35 Yesu wèǹla à bè: Gupura kuunaao gɔ̃ féteme. Gurɔɔ kɛ̀ gupuraa pì kúao, àgɔ̃ táa oon, lɛ guu tón sia kũawaro yãnzi. Gbɛ̃ kɛ̀ èe táa oo gusiaan dɔ̃ guu kɛ̀ èe gaanlo. 36 Gurɔɔ kɛ̀ á gupuraa pì vĩ, à gupuraa pì náanɛ kɛ, lɛ à gɔ̃ gupuradeenɔ ũ.
Kɛ̀ Yesu ò lɛ, ben à gàa à ùtɛǹnɛ.

Gbɛ̃nɔɔ e Yesu náanɛ kɛro

37 Baa kɔ̃n dabuyã parii kɛ̀ à kɛ̀ ǹ wáanɔ, aɔ̃ɔe à náanɛ kɛro,
38 lɛ yã kɛ̀ annabi Isaya ò e à papa yãnzi kɛ̀ à bè:
Dii, gbɛ̃kee e baaru kɛ̀ wá kpà síro.
Wà n gbãaa è wèe dɔ̃ro.
39 Aɔ̃ɔe we wà à náanɛ kɛ̀ro, zaakɛ Isaya bè dɔ:

40 Luda ń wɛ́ɛ vl̀a kù̀ńnɛ
lɛ aɔ̃ton guu ero.
À ń kù kɛńnɛ gbãa
lɛ aɔ̃ton yã̀ ma aɔ̃ aɛ dɔa à ń kɛ̃kɔ̃aro.
41 Isaya beee ò kɛ̀ à Yesu gakui è yãnzimɛ, ben à à yã̀ ò. 42 Baa
kɔ̃n beeeo gbãadee pìnɔ Yesu náanɛ kɛ̀ pari. Farisinɔ yãnzin
aɔ̃ègɔ̃ yezi wà dɔ̃ḿmaro, lɛ wàton aduakɛkpɛ zé zɔ̃ńnɛro yãnzi.
43 Zaakɛ aɔ̃ɔ yezi gbɛ̃nteenɔ ń sáabu kpá dɛ Luda ń sáabu kpála.

44 Ben Yesu pù̀tã à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ, èe kɛ mapin èe
náanɛ kɛɛ adoro, èe gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩ náanɛ kɛɛmɛ se dɔ. 45 Gbɛ̃ kɛ̀ èe
ma ee e gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi eemɛ se. 46 Ma mɔ anduna guu gupuraa
ũmɛ, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ tón gɔ̃ gusiaan dɔro. 47 Gbɛ̃ kɛ̀ ma
yã̀ mà ben à kũnaro, èe kɛ mámbe mé yã̀ vɛ̃ɛaro, zaakɛ méɛ mɔ́
yã̀ vɛ̃ɛ andunaanlo, ma mɔ anduna mì símɛ. 48 Gbɛ̃ kɛ̀ gìmazi
ben èe ma yã̀ síro, yãkpaɛkɛna e à dãa. Yã̀ kɛ̀ má ònɛ pì bé eé
vɛ̃ɛa ziaa zĩ. 49 Zaakɛ méɛ yãke o kɔ̃n ma zĩndaoro. Yã̀ kɛ̀ má ò
kɔ̃n yã̀ kɛ̀ má dàńnɛo, ma De kɛ̀ ma zĩi bé à dìɛmɛ. 50 Má dɔ̃ kɛ̀
yã̀ kɛ̀ à dìɛmɛɛ né wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaro yãmɛ. Beee yãnzi yã̀ kɛ̀ méɛ
oo, méɛ oo lán ma Dee dàmɛ nàmɛ.

13

Yesu a ìbanɔ gbá pipina

1 Lɛ Banla zĩbaa kpé à ká, Yesu dɔ̃ kɛ̀ a bɔna anduna kɛ̀kii guu
tana a De kiia gurɔɔ kà. Lán à ye a gbɛ̃nɔzi anduna guu nà, à
yeńzi ai a wɛ̃ndi lémmɛ. 2 Kɛ̀ aɔ̃ɔe uusiɛ pɔ́ blee, Ibilisi gĩakɛ à yã̀
dà Simɔ Isikariɔti né Yudasi swɛ̃n kɔ̀, lɛ à Yesu kpáḿma. 3 Yesu
dɔ̃ kɛ̀ a De pɔ́ píngi nàare a ɔzĩ. À dɔ̃ kɛ̀ a bɔ Luda kiiamɛ, bensɔ̃ é
ɛara à tá à kiiamɛ. 4 Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ blee, Yesu fɛ̀ɛ à a uta bɔ̀ à
kàɛ, ben à tawɛi sɛ̀ à dɔ̀ a pii. 5 Beee gbɛra à í kà taa guu, ben à
nà a ìbanɔ gbá pipinaa, èe gogoo kɔ̃n tawɛi kɛ̀ à dɔ̀ a piiao. 6 Kɛ̀ à
kà Simɔ Pita kiia, Pita bènɛ: Dii, ḿbe né ma gbá pípimɛ́? 7 Yesu
wèàla à bè: Ń yã̀ kɛ̀ méɛ kɛɛ dɔ̃ gĩaro, mɔde né yãa ǹ dɔ̃. 8 Pita
bènɛ: Né ma gbá pípimɛro fá! Yesu bènɛ: Tó méɛ n gbá pípiro, n
bà kúmao dɔro. 9 Simɔ Pita bènɛ: Dii, èe kɛ ma gbámɛ adoro, ma
ɔ kɔ̃n ma mìomɛ dɔ. 10 Yesu bènɛ: Gbɛ̃ kɛ̀ zú ò bà kú kɔ̃n a mègu
ke pipinaoro, séde à gbá, zaakɛ à zɛ̃namɛ. Á gbãsĩro, mɔde èe
kɛ a pínginlo. 11 À gbɛ̃ kɛ̀ eé a kpáḿma dɔ̃. Beee yãnzin à bè aɔ̃ɔ
gbãsĩsai ń píngiro.

12 Kɛ̀ à ń gbá pìpińnɛ à yǎa, à a uta sɛ̀ à dà, ben à ɛ̀ara a gbɛ̀n.
À bèńnɛ: Á yã̀ kɛ̀ má kɛ̀aree dɔ̃ɔ́? 13 Eè ma sísi Dannɛri kesɔ̃ Dii.
Ée oo a zéamɛ, zaakɛ má dɛ à ũmɛ. 14 Lán mamɔma kɛ̀ má dɛ
a dii kɔ̃n a dannɛrio ũu a gbá pìpiare nà, àgae kɔ̃ gbá pípii lɛ se.

15 Ma à taka kɛare. Àgae kɛ lán má kɛare nà. 16 Yãpuraan méɛ
ooare, zɔ̀bleri ègɔ̃ dɛ a diilaro, zɪ̀ri ègɔ̃ dɛ gbɛ̃ kɛ̀ à à zɪ̀laro.
17 Lán a yã beee dɔ̃ nà, aubarikadeenɔn a ũ tó ée kɛɛ lɛ. 18 Èe
kɛ a píngi yãn méɛ ooro. Má gbɛ̃ kɛ̀ ma ń sénɔ dɔ̃. Séde yã kɛ̀
kɛ̃na Luda yãn kɛ̀ papa kɛ̀ wà bè: Gbɛ̃ kɛ̀ weè ɔ kakɔ̃a ta dɔ̃nkɔ̃
guu bé à bɔ̀ ma kpɛɛ. 19 Méɛ ooare tia lɛ à kpé à mɔ́, lɛ tó à mɔ̀,
é sí kɛ̀ mámbe à ũ. 20 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ ma zɪ̀ri sì ma
simɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ ma si sɔ̃, adee gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi sìmɛ.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yã kɛ̀ Yudasi é kɛ
(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)

21 Kɛ̀ Yesu ò lɛ, à nɔ̀sɛyɔgɔ sì, ben à ɔ̀ńnɛ wásawasa à bè:
Yãpuraan méɛ ooare, a gbɛ̃ mèn doo bé eé ma kpáḿma. 22 Ben
à ìbanɔ kɔ̃ gwàgwa kɔ̃ wéɛzĩ aɔ̃ bídi kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ à téa. 23 Ìba doo kɛ̀
Yesu yezi gɛɛkɛsɛkɛna à saɛ. 24 Ben Simɔ Pita lézukii kɛ̀nɛ à Yesu
la tó dén à téa. 25 Ben ìba pì nà Yesuzi à à là à bè: Dii, démɛɛ?
26 Yesu wèàla à bè: Mé lɔma zɔ̃ dòa mà kpá adeea. Ben à lɔma
zɔ̃ dòa à kpà Simɔ Isikariɔti né Yudasia. 27 Kɛ̀ Yudasi lɔma pì
sì, Setãn gɛ̃n gɔ̃ɔ. Ben Yesu bènɛ: Yã kɛ̀ né kɛ ǹ kɛ kpakpaa.
28 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe pó bleenɔ kee e dɔ̃ tó bóyãnzi Yesu ònɛ lɛziro.
29 Kɛ̀ Yudasi bé ègɔ̃ ɔɔsɔ kũna, ben gbɛ̃kenɔ e daa Yesu bènɛ à
gá zĩbaa pó kɛ̀ aɔ̃ɔ yezinɔ lúmɛ ke à gá póke kpá takaasideenɔa.
30 Kɛ̀ Yudasi lɔma pì sì, à bɔ̀ gɔ̃ɔ. Gwãavĩmɛ sɔ̃.

Yesu gĩakɛ à dɔ̃ yã kɛ̀ Pita é kɛ
(Mat 26:31-35, Maa 14:27-21, Luk 22:31-34)

31 Kɛ̀ Yudasi bɔ̀, ben Yesu bè: Tia sa Gbɛ̃ntee Né é tó bɔ, Luda
sɔ̃ é tó bɔ à yã musu. 32 Tó Luda tó bɔ̀ à musu sɔ̃, Luda é à tó bɔ
a kiia, bensɔ̃ eé bɔ gɔ̃ɔmɛ. 33 Ma nénɔ, ma kuunaao gɔ̀ fétemɛ. É
ma wɛtɛ, mɔde méɛ ooare tia lán má ò gbãadeenɔnɛ nà, é fɔ̃ à
gá guu kɛ̀ méɛ taanlo. 34 Méɛ yã dufu diɛɛare, àgae yekɔ̃zi. Lán
má yeazi nà, apinɔ sɔ̃ àgae yekɔ̃zi lɛ dɔ. 35 Tó á yekɔ̃zi, baade
píngi é a dɔ̃ ma ìbanɔ ũ.

36 Simɔ Pita à là à bè: Dii, néɛ taa mámɛ? Yesu wèàla à bè:
Guu kɛ̀ méɛ taan, né fɔ̃ ǹ témazi gĩaro, mɔde né yãa ǹ mɔ́. 37 Pita
bènɛ: Dii, bóyãnzi mé fɔ̃ mà ténzi tiaroo? Mé gí ma wɛ̃ndizi n
yãnzi. 38 Yesu bè: Né gí n wɛ̃ndizi ma yãnzi sɔ̃ɔ́? Yãpuraan méɛ
oonnɛ, ai koo gɔ̃ gá lé zu, né lé sémazi gɛ̃n aagɔ̃.

14

Yesun ludambɛ zé ũ

1 Àton tó a nɔ̀sɛ yakaro. À Luda náanɛ kɛ, à ma náanɛ kɛ dɔ.
2 Ma De bɛ kpénɛnɔ kuu pari, tó à dɛ lɛro, lɛ má òare. Méɛ gaa
guu kɛkɛare. 3 Lán méɛ gaa guu kɛkɛare nà, mé ɛara mà mɔ́ mà
a séɛ mà táao ma kiia, lɛ apinɔ se àgɔ̃ kú guu kɛ̀ má kún. 4 Á

guu kɛ̀ méɛ taan zɛ́ dɔ̃. 5 Ben Tomasi bènɛ: Dii, wá dɔ̃ guu kɛ̀ néɛ taanlo. Wé fɔ̃ wà à zɛ́ dɔ̃ diamɛ? 6 Yesu wèàla à bè: Mámbe zɛ́ ũ, mámbe yãpuraa kɔ̃n wɛ̃̀ndio ũ. Gbɛ̃ke è e à gá ma De kiia ma gbákũna sairo. 7 Tó á ma dɔ̃, lɛ á ma De dɔ̃. Zaa tia a à dɔ̀, bensɔ̃ a à è.

8 Ben Filipi bènɛ: Dii, ǹ n De ɔdɔawe. Bee é mɔ́wa. 9 Yesu bènɛ: Filipi, má kúao zaa gìkɛna, ben ń ma dɔ̃roo? Gbɛ̃ kɛ̀ ma ee ma De èmɛ. Bóyãnzin néɛ bee mà a De ɔdɔaarezi? 10 Kɛ̀ má kú ma De guu, bensɔ̃ ma Dee kú ma guu, néɛ síroo? Yã kɛ̀ méɛ ooare méɛ oo kɔ̃n ma zĩndaoro. Ma De kɛ̀ kú ma guu bé è a yãkɛnanɔ kɛ. 11 Kɛ̀ ma bè má kú ma De guu, ma De sɔ̃ɔ kú ma guu, à ma yã sí. Tó lɛn sɔ̃ro, à sí dabuyãkɛna pìnɔ yãnzi. 12 Yãpuraan méɛ ooare, gbɛ̃ kɛ̀ èe ma náanɛ kɛɛ é yã kɛ̀ mɛè kɛ pìnɔ kɛ. Baa kɛ̀ à dɛ beeenɔlaa se, kɛ̀ méɛ taa ma De kiia yãnzi. 13 Pɔ́ sãnda píngi kɛ̀ é wɛ́ɛ kɛ kɔ̃n ma tɔ́on mé kɛ lɛ ma De tɔ́ bɔ ma musu yãnzi. 14 Pɔ́ kɛ̀ é à wɛ́ɛ kɛma kɔ̃n ma tɔ́o píngi, mé kɛ.

Yesu légbɛ̃na a Nini yã musu

15 Tó á yemazi, égɔ̃ yã kɛ̀ má dìɛnɔ kũna. 16 Mé wɛ́ɛ kɛ ma Dea, eé a gba Zɛnyode pãnde kɛ̀ eégɔ̃ kúao gurɔ píngi 17 Nini Yãpurademɛ. Anduna gbɛ̃nɔ é fɔ̃ wà à síro, zaakɛ aɔ̃ɔe a eero, bensɔ̃ aɔ̃ɔ à dɔ̃ro. Mɔde á à dɔ̃, zaakɛ à kúao, bensɔ̃ eégɔ̃ kú a guu. 18 Mé a tó adoro, mé ɛara mà mɔ́ a kiia. 19 À gɔ̃̀ féte kɛ̀ anduna é ma e dɔro, mɔde é ma e. Kɛ̀ má kuu yãnzi, égɔ̃ kuu se. 20 Zĩ pìan égɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ má kú ma De guu, á kú ma guu, bensɔ̃ má kú a guu. 21 Gbɛ̃ kɛ̀ ma yãdiɛnanɔ dà bensɔ̃ à kũna, adee bé à yemazi. Ma De égɔ̃ ye gbɛ̃ kɛ̀ yemaziizi, mapi sɔ̃ mégɔ̃ yezi mé ma zĩnda ɔdɔanɛ.

22 Ben Yudasi à là, èe kɛ Yudasi Isikariɔtinlo, à bè: Dii, à kɛ̀ dia né n zĩnda ɔdɔawe, ben anduna sɔ̃ eé n eroo? 23 Ben Yesu wèàla à bè: Tó gbɛ̃ yemazi, eégɔ̃ ma yã kũna. Ma De égɔ̃ yezi, wé mɔ́ à kiia wà vɛ̃ɛ lɛdo. 24 Gbɛ̃ kɛ̀ yemaziroo ma yã kũnaro. Yã kɛ̀ ée maa pì e bɔ ma kiiaro, à bɔ̀ ma De kɛ̀ ma zĩi kiiamɛ. 25 Ma yã pì òare gurɔɔ kɛ̀ má kpé kúao. 26 Ma De é a Ninii zĩ kɔ̃n ma tɔ́o Zɛnyodee ũ. Àmbe eé yã píngi dadaare, eé tó yã kɛ̀ má òaree dɔagu píngi. 27 Méɛ a too kɔ̃n aafiao, ma zĩnda aafian méɛ a gbaa. Méɛ a gbaa lán anduna è ń gba nàro. Àton tó a nɔ̀sɛ yakaro, àton tó vĩaa a kũro. 28 Á mà má òare méɛ taa mé ɛara mà mɔ a kiia. Tó á yemazimɛ, lɛ a pɔɔ nna kɛ̀ méɛ taa ma De kiia yãnzi, zaakɛ ma Dee dɛmala. 29 Má òare tia lɛ à kpé à kɛ, lɛ tó à kɛ̀, é ma náanɛ kɛ. 30 Mé e mà yã oao à gì kɛ̀ dɔro, zaakɛ anduna kɛ̀ki kína e mɔɔ. À gbãa vĩ ma musuro, 31 mɔde lán ma Dee dàmɛ nàn méɛ kɛɛ, lɛ anduna e à dɔ̃ kɛ̀ má yezi. À fɛɛ wà gu gura kɛ̀.

15

Yesun geepi lí yãpuraa ũ

1 Mámbe geepi lí yãpuraa ũ, ma Den geepi lí búdee ũ. 2 È lígã
kɛ̀ péma né'ina sai píngi zɔ̃, bensɔ̃ è à né'iri píngi ɔnɛ kɛ̃ɛ lɛ à
né'ina kaara yãnzi. 3 Apinɔ sɔ̃ á zɛ̃namɛ yã kɛ̀ má òare yãnzi.
4 Àgɔ̃ kú ma guu lán má kú a guu nà. Lígã è fɔ̃ à né kpá a zĩndaoro,
séde àgɔ̃ kú lídaaa. Lɛmɛ apinɔ é fɔ̃ à né kpáro, séto àgɔ̃ kú ma
guu baasiro. 5 Mámbe geepi lídaa ũ, ámbe à gãnɔ ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ kú
ma guu, bensɔ̃ má kú à guu, àmbe eé né kpá maamaa, zaakɛ é
fɔ̃ à póke kɛ ma sairo. 6 Tó gbɛ̃ kú ma guuro, weé à zĩnna, lán
wè lígã zɔ̃ wà zĩnna à kori kũ wà séɛ wà ká tén à té kũ nà. 7 Tó
á kú ma guu, bensɔ̃ ma yã kú a guu, à pó sãnda píngi kɛ̀ á yezi
wéɛ kɛ, é e. 8 Tó a né kpà maamaa, gbɛ̃nɔ égɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ ma ìbanɔn
a ũ yãpura, ma De tó é bɔ. 9 Má yeazi lán ma Dee yemazi nà.
Àgɔ̃ kú ma yenzi guu. 10 Tó á yã kɛ̀ má dìɛnɔ kũna, égɔ̃ kú ma
yenzi guu, lán má yã kɛ̀ ma Dee dìɛnɔ kũna nà, bensɔ̃ má kú a
yenzi guu. 11 Ma yã pìnɔ òare, lɛ pɔnnaa kɛ̀ má vĩi gɔ̃ kú a guu
yãnzimɛ, a pɔnnaa égɔ̃ papana. 12 Yã kɛ̀ má dìɛareen yè: Àgɔ̃
yekɔ̃zi lán má yeazi nà. 13 Tó gbɛ̃ gì a wɛ̃ndizi a gbɛ̃nnanɔ yãnzi,
gbɛ̃kee yenzi vĩ dɛ beeelaro. 14 Tó ée yã kɛ̀ má dìɛaree kɛɛ, ma
gbɛ̃nnanɔn a ũ. 15 Mɛè a sísi zɔ̀blerinɔ dɔro, zaakɛ zɔ̀bleri ègɔ̃ a
dii bɔkɔ̃tɛ dɔ̃ro. Ma a sisi ma gbɛ̃nnanɔmɛ, zaakɛ yã kɛ̀ má mà
ma De kiian má òare píngi. 16 Ámbe a ma sɛro, mámbe ma a sɛ,
ben ma a zĩ à gá né ká, nékana kɛ̀ eé yãaroo, gbasa De Luda a
gba pó sãnda píngi kɛ̀ a wéɛ kɛ̀a kɔ̃n ma tóo. 17 Yã kɛ̀ má dìɛareen
yè: Àgɔ̃ yekɔ̃zi.

Anduna zana Yesun kɔ̃n a ìbanɔ

18 Tó anduna zàagu, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ à zàmagu a ã. 19 Tó anduna
gbɛ̃nɔn a ũ, lɛ anduna yeazi. Lán ma a sɛ ma a bɔ anduna guu
nà, á dɛ à gbɛ̃nɔ ũro. Bee yãnzin anduna zàaguzi. 20 À tó yã kɛ̀
má òaree gɔ̃ dɔagu. Zɔ̀bleri ègɔ̃ dɛ a diilaro. Lán aɔ̃ wɛ́ɛ tãma nà,
lɛn aɔ̃é tãawa lɛ. Tó aɔ̃ɔ ma yã kũnamɛ, aɔ̃égɔ̃ a yã kũna se dɔ.
21 Aɔ̃é yã beeenɔ kɛare píngi ma tó yãnzi, zaakɛ aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi
dɔ̃ro. 22 Tó méɛ mɔ́ ma yã ɔ̀ńnɛ yãro, lɛ aɔ̃ɔ taari vĩro. Mɔde tia
la aɔ̃ taari agbaa vĩro. 23 Gbɛ̃ kɛ̀ zàmaguu zà ma Demmɛ se. 24 Tó
méɛ yã kɛ̀ wèe kɛ yãroo kɛ aɔ̃ téro, lɛ aɔ̃ɔ taari vĩro. Mɔde tia la aɔ̃
yã kɛ̀ má kɛ̀nɔ è, ben aɔ̃ zàmagu kɔ̃n ma Deo wa píngi, 25 lɛ yã kɛ̀
kú aɔ̃ doka guu papa, kɛ̀ wà bè aɔ̃ zàmagu pãmɛ. 26 Tó Zɛnyodee
kɛ̀ mɛ́ à gbarɛawaa bɔ̀ ma De kiia à mɔ̀, Nini Yãpurade kɛ̀ è bɔ
à kiia pì, eé ma sèeda kɛ. 27 Apinɔ sɔ̃ é ma sèeda kɛ, kɛ̀ á kúmao
zaa káaku yãnzi.

16

1 Ma yã̃ kɛ̀nɔ òare lɛ àton furo yãnzimɛ. 2 Weé aduakɛkpɛ zɛ́
zɔ̃are. À gurɔɔ e suu se kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ eé a dɛ égɔ̃ daa Luda zĩin ée
kɛɛ. 3 Aɔ̃é yã̃ pìnɔ kɛare, kɛ̀ aɔ̃ ma De kɔ̃n mapio dɔ̃ro yãnzi.
4 Ma yã̃ kɛ̀nɔ òare lɛ tó à gurɔɔ kà, égɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ má òare kɔ̀.

Luda Nini zĩi

Méɛ yã̃ kɛ̀nɔ oare zaa káakuro, kɛ̀ má kúao yãnzi. 5 Méɛ taa
gbɛ̃ kɛ̀ ma zĩi kiia sa, mɔde a gbɛ̃kee e ma la guu kɛ̀ méɛ taanlo.
6 A nɔ̀sɛ yàka sa kɛ̀ ma yã̃ kɛ̀nɔ òare yãnzi. 7 Yãpuraan méɛ
ooare, ma tana é àre kɛare, zaakɛ tó méɛ táro, Zɛnyodee pì é
mɔ́ a kiiaro. Tó ma ta, mé à zĩawa. 8 Tó à sù, eé tó anduna a yã̃
zɛ́ dɔ̃ durun kɔ̃n maakɛnao kɔ̃n yãvɛ̃ɛmmanao musu. 9 Aɔ̃é à
yã̃ zɛ́ dɔ̃ durun yã̃ musu, kɛ̀ aɔ̃ɔe ma náanɛ kɛro yãnzi. 10 Aɔ̃é
à yã̃ zɛ́ dɔ̃ maakɛna yã̃ musu, kɛ̀ méɛ taa ma De kiia, é ma e
dɔro. 11 Aɔ̃é à yã̃ zɛ́ dɔ̃ yãvɛ̃ɛmmana musu, kɛ̀ yã̃ vɛ̃ɛ anduna
kɛ̀ki kínaa yãnzi. 12 Má yã̃ vĩ dɔ pari mà oare, mɔde é yã̃ pìnɔ
fɔ̃ gĩaro. 13 Tó Nini Yãpurade sù, eé dɔare aɛ yãpura píngi guu.
Eé yã̃ o a zĩnda dɔ̃naoro, yã̃ kɛ̀ à màn eégae o, eé yã̃ kɛ̀ èe suunɔ
baaru kpáare. 14 Eé ma tɔ́ bɔ, zaakɛ eé ma yãnɔ séɛ à tɔ̃kɛ̃are.
15 Pɔ́ kɛ̀ ma Dee vĩ píngi né ma pɔ́mɛ. Bee yãnzin ma bè eé ma
yãnɔ séɛ à tɔ̃kɛ̃arezi.

Pɔsia liɛna pɔnnaa ũ

16 À gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔro, à gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔ. 17 Ben à
ìba kenɔ bèkɔ̃nɛ: Bɔ́ yã̃n èe oowe gwee? À bè à gɔ̃̀ féte kɛ̀ wé
a e dɔro, à gɔ̃̀ féte kɛ̀ wé a e dɔ. À bè dɔ, ée taa a De kiiamɛ.
18 Ben aɔ̃ bè: À gɔ̃̀ féte kɛ̀ à ò pì dɛ diamɛ? Wée yã̃ kɛ̀ èe oo pì
dɔrɔ dɔ̃ro. 19 Yesu dɔ̃̀ kɛ̀ aɔɔ yezi wà a la, ben à bèńnɛ: Kɛ̀ ma
bè à gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔro, bensɔ̃ à gɔ̃̀ féte kɛ̀ é ma e dɔ, beeen
ée kɔ̃ lalaaziɔ́? 20 Yãpuraan méɛ ooare, é ɔ́ɔ dɔ à sósobi kɛ, mɔde
anduna é pɔnnaa kɛ. Égɔ̃ kú pɔsiaa guu, mɔde a pɔsiaa pì é liɛ
pɔnnaa ũ. 21 Tó nɔgbɛ̃ yezi à né i, à pɔɔ è yaka kɛ̀ à wãwãkɛgurɔɔ
kà yãnzi. Tó à né ì sɔ̃, wãwãa kɛ̀ à kɛ̀ pì è dɔn dɔro. À pɔɔ è kɛ
nna, kɛ̀ à né dufu ì anduna guu yãnzi. 22 Lɛn apinɔ sɔ̃ a nɔ̀sɛ
yakana lɛ gĩa. Mé ɛara mà a e dɔ, a pɔɔ é kɛ nna, gbɛ̃ke sɔ̃ é fɔ̃ à
a pɔnnaa pì síawaro. 23 Zĩ pìan é yãke lama dɔro. Yãpuraan méɛ
ooare, ma De é pɔ́ sãnda píngi kɛ̀ é wéɛ kɛa kɔ̃n ma tɔ́o kpáawa.
24 Ai tia ée pɔ́ke wéɛ kɛ kɔ̃n ma tɔ́oro. À wéɛ kɛ, é e lɛ a pɔnnaa
gɔ̃ papana.

Yesu zì blè andunaa

25 Ma yã̃ pìnɔ lèkɔ̃ziaremɛ. À gurɔɔ e suu kɛ̀ mé yã̃ oare kɔ̃n
yãlɛkɔ̃zinao dɔro, mé ma De yã̃ oare wásawasa. 26 Zĩ pìan é wéɛ
kɛ kɔ̃n ma tɔ́o. Méɛ oare kɛ̀ mámbe mé wéɛ kɛare ma Dearo,

27 zaakɛ ma De a zĩndanɛ yeazi kɛ̀ á yemazi yãnzi, bensɔ̃ a ma
bɔna à kiia sì. 28 Ma bɔ ma De kiia ma mɔ anduna guu. Tia sa
méɛ anduna too méɛ taa à kiia.
29 Ben à ìbanɔ bènɛ: Tɔ̀, néɛ yã oo kɔ̃n yãlɛkɔ̃zinao dɔro, néɛ oo
wásawasamɛ sa. 30 Wá dɔ̃ sa kɛ̀ ń yã píngi dɔ̃, èe kɛ séto wà yãke
gbekammaro. Bee yãnzin wa n bɔna Luda kiia sìzi. 31 Ben
Yesu bèńnɛ: Ée ma náanɛ kɛɛ saɔ́? 32 À gurɔɔ e suu à kà kɔ̀, kɛ̀ é
fãakɔ̃a, a baade é tá a bɛ à ma tó mado. Baa kɔ̃n beeeo má kuu
madoro, zaakɛ ma Dee kúmao. 33 Ma yã kɛ̀nɔ òare, lɛ a làakari
gɔ̃ kpaɛna kuuna ma guu. É wɛ́ɛtãmma e anduna guu, mɔde à
nɔ̀sɛ kpáɛ, ma gĩakɛ ma zì blè andunaa.

17

Yesu aduakɛna a ìbanɔnɛ

1 Yesu yã pì ona gbɛra à wɛ́ɛ sɛ̀ musu à bè: Baa, à gurɔɔ kà.
Ǹ n Né tɔ́ bɔ, lɛ n Né n tɔ́ bɔ. 2 Ń tò má iko vĩ gbɛ̃ sãnda píngi
musu, lɛ mà wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaro kpá gbɛ̃ kɛ̀ ń kpàmaanɔa. 3 Mmɔn
Luda mèn do léle yãpurade kɔ̃n mapi Yesu Kirisi kɛ̀ ń zǐo dɔ̃nan
wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo pì ũ. 4 Ma n tɔ́ bɔ̀ tɔɔtɛa. Zĩi kɛ̀ ń dàmɛ mà kɛ
má kɛ̀ ma yãa. 5 Baa, ǹ gakui kpáma n kiia tia sa, lán ń kpàma
nà n kiia zaalɛ anduna kaɛnaro. 6 Gbɛ̃ kɛ̀ n ń sé andunan n ń
kpámaanɔ má tò aɔ̃ɔ n dɔ̃. N pɔ́nɔmɛ, ben n ń kpáma. Aɔ̃ɔ n yã
kũna, 7 aɔ̃ɔ dɔ̃ sa kɛ̀ yã kɛ̀ ń dàmɛ píngi bɔ̀ n kiiamɛ. 8 Ma yã kɛ̀ ń
dàmɛɛ dàńnɛ. Aɔ̃ɔ sì, ben aɔ̃ɔ dɔ̃ kɛ̀ ma bɔ n kiiamɛ yãpura. Aɔ̃ɔ
sì sɔ̃ kɛ̀ mbe n ma zĩ. 9 Méɛ wɛ́ɛ kɛɛńnɛ, èe kɛ andunagbɛ̃nɔn méɛ
kɛɛńnɛro, séde gbɛ̃ kɛ̀ n ń kpámaa pìnɔ, zaakɛ n pɔ́nɔmɛ. 10 Ma
gbɛ̃nɔ né n gbɛ̃nɔmɛ ń píngi, n pɔ́nɔ né ma pɔ́nɔmɛ píngi. Méɛ tɔ́
bɔɔ ń gãzĩ. 11 Méɛ suu n kiia, mégɔ̃ kú anduna guu dɔro, mɔde
aɔ̃pinɔ égɔ̃ kú anduna guu. Ma Baa Kuadonade, ǹgɔ̃ ń kũna
kɔ̃n n tɔ́ kɛ̀ ń kpàma gbãaao, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu mè dɔ̃nkɔ̃ lán wa bà.
12 Gurɔɔ kɛ̀ má kúńyo, má ń kũna kɔ̃n tɔ́ kɛ̀ ń kpàmaa pì gbãaao.
Ma ń dãkpa, ben aɔ̃ gbɛ̃kee e sãsãro, séde gbɛ̃ kɛ̀ mì pè kaatɛnaa
lɛ n yã e à papa yãnzi. 13 Tia sa méɛ suu n kiia. Ma yã kɛ̀nɔ
ò anduna guu, lɛ aɔ̃gɔ̃ pɔnnaa kɛ̀ má vĩi vĩ àgɔ̃ papana ń guu.
14 Ma n yã dàńnɛ, ben anduna zàńgu, kɛ̀ anduna gbɛ̃nɔmɛ ń ũro
yãnzi, lán mapi má dɛ anduna gbɛ̃ ũro nà. 15 Méɛ wɛ́ɛ kɛɛmma,
èe kɛ lɛ ǹ ń bɔ anduna guunlo, mɔde lɛ ǹ ń dãkpa zaaa yãnzimɛ.
16 Anduna gbɛ̃nɔmɛ ń ũro, lán mapi má dɛ anduna gbɛ̃ ũro nà.
17 Ǹ tó aɔ̃ kuuna gɔ̃ adona kɔ̃n yãpura gbãaao. N yãn yãpuraa
pì ũ. 18 Lán n ma zĩ anduna guu nà, lɛn mapi sɔ̃ ma ń zĩ anduna
guu lɛ. 19 Mɛè ma zĩnda kpaamma aɔ̃ yãnzi, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu n gbɛ̃nɔ
ũ yãpura. 20 Èe kɛ méɛ wɛ́ɛ kɛɛńnɛ ńdonlo, kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ́ ma
náanɛ kɛ ń yã yãnzinɔmɛ dɔ, 21 lɛ aɔ̃ píngi gɔ̃ kuu mè dɔ̃nkɔ̃ ũ.
Baa, lán ń kú ma guu nà bensɔ̃ má kú n guu, aɔ̃pinɔ sɔ̃ gɔ̃ kú wa

guu lɛ, lɛ anduna e à sí kɛ̀ ḿbe n ma zĩ. 22 Gakui kɛ̀ ń kpàmaan má kpàḿma, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ lán wa bà. 23 Má kú ń guu, bensɔ̃ ń kú ma guu, lɛ aɔ̃gɔ̃ kuu mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ mámmam, lɛ anduna gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ ḿbe n ma zĩ, bensɔ̃ ń yeńzi lán ń yemazi nà. 24 Baa, gbɛ̃ kɛ̀ ń kpàmaanɔ, má yezi aɔ̃gɔ̃ kú guu kɛ̀ má kún, lɛ aɔ̃ wɛ́ɛ si ma gakuilɛ, gakui kɛ̀ ń kpàma kɛ̀ ń yemazi zaalɛ anduna kaɛnaroo. 25 Baa Maa, anduna n dɔ̃ro, mɔde má n dɔ̃, ben gbɛ̃ kɛ̀nɔɔ dɔ̃ kɛ̀ ḿbe n ma zĩ. 26 Má tò aɔ̃ɔ n dɔ̃, mégae tó aɔ̃gɔ̃ n dɔ̃, lɛ yenzi kɛ̀ ń vĩmao gɔ̃ kú ń guu, lɛ mapi sɔ̃ màgɔ̃ kú ń guu.

18

Yesu kũna
(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)

1 Yesu yã pì ona gbɛra à bɔ̀ kɔ̃n a ìbanɔ, ben aɔ̃ bikṳ̃ Kidironu baa kãa kpa. Swadako kú gwe, ben à gɛ̃n kɔ̃n a ìbanɔ. 2 Yudasi bɔnkpɛɛdee sɔ̃ɔ guu pì dɔ̃, zaakɛ Yesu kɔ̃n a ìbanɔ èɡɔ̃ kaakɔ̃a gwe baabɔrɛ. 3 Ben Yudasi gàa gwe kɔ̃n soza gãli dooo kɔ̃n dogari kɛ̀ sa'orikinɔ kɔ̃n Farisinɔ ń zĩnɔ. Aɔ̃ɔ fitianɔ kũna kɔ̃n sɛ̃̀tɛnɔ kɔ̃n gɔ̃kɛbɔnɔ. 4 Yesu yã kɛ̀ eé a lee dɔ̃ píngi, ben à bɔ̀ à dàńlɛ à ń lá à bè: Dén ée wɛtɛɛ? 5 Aɔ̃ wèàla wà bè: Yesu Nazarɛtimɛ. À bèńnɛ: Mámbe à ũ. Yudasi bɔnkpɛɛdee pì kúńyo. 6 Kɛ̀ Yesu bèńnɛ, mámbe à ũ, ben aɔ̃ tatakpɛɛ kɛ̀, aɔ̃ bɔ̀ wà lɛ̀ɛ. 7 Yesu ń lá dɔ: Dén ée wɛtɛɛ? Ben aɔ̃ bè: Yesu Nazarɛtimɛ. 8 Yesu wèńla dɔ à bè: Má òare kɛ̀ mámbe à ũ. Tó mámbe ée ma wɛtɛɛ, à tó gbɛ̃ kɛ̀nɔ tá. 9 À ò lɛ lɛ yã kɛ̀ à ò yãa e à papa yãnzimɛ, kɛ̀ à bè: Gbɛ̃ kɛ̀ n ń kpámaanɔ, aɔ̃ gbɛ̃kee e sãsãro. 10 Simɔ Pita fɛ̃ɛdaa logona, ben à wòto à sa'oriki ìsi zl̀ri lɛ̀o à à swã ɔplaa gò. Zl̀ri pì tɔ́n Malaku. 11 Ben Yesu bè Pitanɛ: Ǹ n fɛ̃ɛdaa sɔtɔ a kpéɛn. Mé togo'i kɛ̀ ma Dee dìɛmɛ í miroo?

12 Ben sozanɔ kɔ̃n ń gbɛ̃nsio kɔ̃n Yuda dogarinɔ Yesu kṳ̃ aɔ̃ à yì. 13 Ben aɔ̃ gàao Anasa kiia gĩa. Anasa né Kayafa kɛ̀ dɛ sa'oriki ìsi ũ wɛ̃̀ beeea anzuremɛ. 14 Kayafa bé à lé dà Yuda gbãadeenɔa yã à bè: À maa gbɛ̃ mèn doo ga baade píngi gɛ̃ɛ ũmɛ.

Pita lésɛna Yesuzi
(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)

15 Simɔ Pita kɔ̃n ìba pãndeo té Yesu kpɛɛ. Sa'oriki ìsi ìba pãnde pì dɔ̃, ben ìba pì té Yesuzi à gɛ̃̀ sa'oriki ìsi pì bɛ ua, 16 mɔde Pita gɔ̃̀ zɛ kpɛɛlɛa gãarɛ. Ben ìba kɛ̀ sa'oriki ìsi dɔ̃ɔ pì gàa à yã ò nɔgbɛ̃ kɛ̀ èe zé pì dãkpaanɛ, ben à tò Pita gɛ̃̀. 17 Ben nɔgbɛ̃ zédãkpari pì Pita là à bè: Gɔ̃gbɛ̃ pì ìbanɔ dokemɛ n ũroo? Pita wèàla à bè: Mámbeero! 18 Zl̀rinɔ kɔ̃n dogarinɔɔ e té kɛ̀ aɔ̃ɔ lè kpákpaa kɛ̀ ĩa kuu yãnzi. Pita kúńyo gwe, èe té kpákpaa se.

Sa'oriki yãlalana Yesua
(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)

19 Ben sa'oriki ìsi e Yesu lalaa à ìbanɔ yãzi kɔ̃n à yãdannɛnao.
20 Yesu wèàla à bè: Ma yã ò baade píngine gupuraaa. Ma yã
dàdaǹnɛ aduakɛkpɛnɔ guu kɔ̃n Luda uao, guu kɛ̀ Yudanɔ è kɔ̃
kakɔ̃an ń píngi. Méɛ yãke o asii guuro. 21 Bɔ́yãnzi néɛ ma
lalaazi? Ǹ ma yãmarinɔ la, aɔ̃ yã kɛ̀ má òńnɛ dɔ̃. 22 Kɛ̀ Yesu
yã ò lɛ, dogari kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ doke à swãn kɛ̀ à bè: Wè yã we
sa'oriki ìsila lɛro. 23 Yesu wèàla à bè: Tó yã zaaan má ò, ǹ o wà
ma. Tó yãpuraan má ò sɔ̃, bɔ́yãnzin n ma lɛzi? 24 Ben Anasa
Yesu gbàrɛ sa'oriki ìsi Kayafa kiia yina.

Pita ɛara à lésɛna Yesuzi dɔ
(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)

25 Pita kpé zɛ gwe èe té kpákpaa. Ben wà à là wà bè: À ìbanɔ
doken n ũroo? Pita lé sɛ̀ à bè: Mámbeero! 26 Sa'oriki ìsi zǐrinɔ
doke né gbɛ̃ kɛ̀ Pita à à swã gò danɛmɛ, ben à bè: Méɛ a e lɛdo
swadako guuroo? 27 Ben Pita lé sɛ̀ dɔ. Zaa gwe gɔ̃ɔ koo lé zù.

Pilati yãkpaɛkɛna kɔ̃n Yesuo
(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)

28 Gukɛ̀kɔ̃anao ben Yuda gbãadeenɔ bɔ̀ kɔ̃n Yesuo Kayafa bɛ,
aɔ̃ gàao bùsu gbɛ̃nsi bɛ. Aɔ̃ɔe gɛ̃ à bɛro, lɛ aɔ̃tongɔ̃ gbãsĩro yãnzi,
zaakɛ aɔ̃ɔ yezi wà Banla zĩbaa kɛmɛ. 29 Bee yãnzi Pilati bɔ̀ à
mɔ̀ ń kiia à bè: Bɔ́ yãn a be gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̀? 30 Aɔ̃ wèàla wà bè: Tó
zaakɛrinlo, lɛ wée mɔ́ wà à kpámmaro. 31 Ben Pilati bèńnɛ: À à
sé à gá yãkpaɛ kɛo a zĩnda dokaa. Ben gbãadee pìnɔ bènɛ: Wá
gbɛ̃dɛna zé vĩro. 32 Beee kɛ̀ lɛ yã kɛ̀ Yesu ò e à papa yãnzimɛ, kɛ̀
à a ga yã taka ò. 33 Ben Pilati èara à gɛ̃ ua. À Yesu sìsi, ben à à
là à bè: Ḿbe Yudanɔ kína ũɔ́? 34 Yesu wèàla à bè: Néɛ oo lɛ kɔ̃n n
zĩndaon yɔ́, ke wà ma yã ònnɛmɛ? 35 Pilati bè: Yudan ma ũɔ́? N
boriinɔ kɔ̃n n sa'orikinɔ bé wà n kpama. Bɔ́n ń kɛ̀? 36 Yesu bè:
Ma kpata né anduna kɛ̀ki pɔ́nlo. Tó ma kpata né anduna kɛ̀ki
pɔ́mɛ, lɛ ma ìbanɔ zǐ kà lɛ wàton ma kpá Yuda gbãadeenɔaro.
Ma kpata né anduna kɛ̀ki pɔ́nlo. 37 Ben Pilati bènɛ: Ase kínamɛ
n ũu? Yesu wèàla à bè: Ń ò a zéa kɛ̀ kínan ma ũ. Wà ma i, ben
ma mɔ anduna guu yãpura sèedadee ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ yãpura pɔ́ ũu
è ma yã ma. 38 Pilati bè: Bɔ́n yãpuraa ũu?

Yãdana Yesula
(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)

Kɛ̀ à ò lɛ, à èara à bɔ̀ à gàa Yuda gbãadeenɔ kiia à bèńnɛ: Méɛ
taari ke e gbɛ̃ kɛ̀aro. 39 Á fɛɛakaarayã vĩ kɛ̀ mɛè pisinanɔ doke
gbarɛare Banla zĩbaa zĩ. Á yezi mà Yudanɔ kína gbarɛaren yɔ́?
40 Ben aɔ̃ wii lɛ̀ dɔ wà bè: Àmbeero, Barabamɛ! Baraba pì sɔ̃ né
kpãi wéɛdewɛmɛ.

19

1 Ben Pilati bè, wà Yesu kũ wà à gbɛ̃ flãɔ. 2 Ben sozanɔ lè
fùra tã̀ aɔ̃ kùnɛ aɔ̃ gumusu tɛ̃aa dànɛ. 3 Aɔ̃ɔe sɔ̃ɔzi doodo aɔ̃ɔe
bee: Fɔɔ, Yudanɔ kína! Ben aɔ̃ɔe à swãn kɛkɛɛ. 4 Pilati èara à bɔ̀
dɔ, ben à bè gbɛ̃nɔnɛ: À gwa, méɛ bɔɔoare bàazi kè, lɛ à e à dɔ̃
kè méɛ yãke earo. 5 Yesu bɔ̀ bàazi, à lè fùra pì kuna à gumusu
wéɛdee pì dana. Ben Pilati bèńnɛ: Gɔ̃gbɛ̃ pìn yè! 6 Kè sa'orikinɔ
kɔ̃n dogarinɔ à è, aɔ̃ wii lè wà bè: Ǹ à pá lía! Ǹ à pá lía! Ben Pilati
bèńnɛ: À à kũ à pá lía a zĩnda, zaakɛ méɛ taari ke earo. 7 Yuda
gbãadee pìnɔ wèàla wà bè: Wá doka vĩ, bensɔ̃ doka pì bè séde
à ga, kè à a zĩnda dìɛ Luda Né ũ yãnzi.

8 Kè Pilati yã pì mà, ben vĩa kèkɛ à à kṵ̀. 9 À èara à gɛ̃ kɔ̃n Yesuo
ua dɔ, ben à à là à bè: N bɔ mámɛ? Yesu e weàlaro, 10 ben Pilati
bènɛ: Né yã o maoroo? Ń dɔ̃ kè má n gbarɛna iko vĩ, bensɔ̃ má n
pana lía iko vĩroo? 11 Yesu wèàla à bè: Ń iko ke vĩ ma musuro, sé
kè Ludaa kpàmmaa. Bee yãnzi gbɛ̃ kè ma kpammaa durun bé
à bíta. 12 Zaa gurɔ beeea Pilati e zé wɛtɛɛ à à gbarɛ, mɔde Yuda
gbãadeenɔ wii lè wà bè: Tó n gbɛ̃ pì gbàrɛ, Siza gbɛ̃nnamɛ n
ũro. Gbɛ̃ kè à a zĩnda dìɛ kína ũ íbɛtɛ kpà kɔ̃n Sizaomɛ. 13 Kè
Pilati yã beee mà, à bè wà bɔ kɔ̃n Yesuo bàazi. Ben à vɛ̃̀ɛ a
tintia guu kè wè be gbè gusararaan, kɔ̃n Eberu yão sɔ̃, Gabata.
14 Banla zĩbaa sorukɛgurɔɔ zĩmɛ, ɔfãntɛ̃ kà mìdangura. Ben Pilati
bè Yuda gbãadee pìnɔnɛ: A kínan yè. 15 Ben aɔ̃ɔe wii lɛɛ wèe
bee: Ǹ à dɛ. Ǹ à dɛ. Ǹ à pá lía. Pilati bèńnɛ: Mé a kína pá líaɔ́?
Sa'orikinɔ bè: Siza baasiro, wá kína ke vĩro. 16 Ben Pilati Yesu
kpàḿma aɔ̃ à pá lía.

Yesu pana lía
(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)

Ben aɔ̃ à sè wà tào. 17 Yesu bɔ̀ wétɛ guu à a zĩnda líkpangbãroo
sɛna, à gàa guu kè wè be Mìwatorokiia, kɔ̃n Eberu yão sɔ̃ Gɔgɔta.
18 Gwen wà à pà lía kɔ̃n gɔ̃ɔn plaa pãndenɔ, gbɛ̃ doo à ɔplaazi
gbɛ̃ doo à ɔzɛɛzi, ben Yesu kú ń dagura. 19 Pilati takada kɛ̃̀ à nà
Yesu líkpangbãroo pìa. Yã kè à kɛ̃̀ pìn yè:

Yesu Nazarɛti, Yudanɔ kína.

20 Yudanɔ takada kè à kɛ̃̀ pì kyó kè pari, zaakɛ guu kè wà Yesu
pà lían pì zã̀ kɔ̃n wétɛoro. Wà lá pì kɛ̃̀ kɔ̃n Eberu yão kɔ̃n
Romudeenɔ yão kɔ̃n Giriki yãomɛ. 21 Ben Yuda sa'orikinɔ bè
Pilatinɛ: Ǹton kɛ̃ ǹ be Yudanɔ kínaro, mɔde ǹ kɛ̃ kè àmbe à bè
Yudanɔ kínan a ṵ. 22 Pilati bè: Yã kè má kɛ̃̀n má kɛ̃̀. 23 Kè sozanɔ
Yesu pà lía wà yãa, ben aɔ̃ à pɔ́kãsãanɔ sèɛ wà kpàatɛtɛ lɛo siigɔ̃
baade mìa. Aɔ̃ à utagyaba kè wà tã̀ nabina sai zaa musu ai gĩzĩ
sè dɔ, 24 ben aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Wàton uta pì kɛ̃kɛ̃kɔ̃rɛro. Wà kàbankpɛ

kɛ lɛ wàgɔ̃ dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ eé gɔ̃nɛ. Aɔ̃ɔ kɛ̀ lɛ, lɛ yã̀ kɛ̀ wà kɛ̀ Luda yã̀n e à papamɛ, kɛ̀ wà bè:

Aɔ̃ ma pɔ́kãsãanɔ kpàatɛtɛkɔ̃nɛ,

aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀ ma uta yã̀nzi.

Bee yã̀nzin sozanɔɔ kɛ̀ lɛzi. 25 Yesu da kɔ̃n à da dãaroo kɔ̃n Kolopa naɔ̃ Mariamao kɔ̃n Mariama Magadalɛnio kú lí kɛ̀ wà Yesu pàa saɛ. 26 Kɛ̀ Yesu a da kɔ̃n a ìba kɛ̀ à yezio è zɛna kɔ̃ saɛ, à bè a danɛ: Nɔgbɛ̃, n nén yè! 27 Ben à bè ìba pìnɛ: N dan yè! Zaa zĩ beeean ìba pì à sɛ̀ à tào a bɛ.

Yesu gana
(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)

28 Beee gbɛra Yesu dɔ̃ kɛ̀ à píngi pàpa. Lɛ yã̀ kɛ̀ kɛ̃na Luda yã̀n e à papa ben à bè: Ímii e ma dɛɛ. 29 Loo kú gwe, geepiwɛ̃ kpà̰kpã́ kán pana. Ben wà sabo kpàɛ wɛ̃ɛ pì guu wà pè sɛ̀lia wà dɔ̀ Yesunɛ a léa. 30 Kɛ̀ à wɛ̃ɛ pì mì à bè: Yã yàa. Ben à a mì pèɛ à a wɛ̀ndi gbàrɛ.

Yesu zɔ̃na kɔ̃n sário

31 Kámmabogurɔ sorukɛgurɔɔ zĩmɛ. Yuda gbãadeenɔɔ yezi gènɔ gɔ̃ lía ai kámmabogurɔɔ zĩro, zaakɛ kámmabogurɔɔ zĩ pì né gurɔ ìsimɛ. Ben aɔ̃ gàa wà wéɛ kɛ̀ Pilatia wà ń gbá ɛ́'ɛ wà ń pita. 32 Ben sozanɔ gàa wà gbɛ̃ káaku kɛ̀ wà pà lía lɛdo kɔ̃n Yesuo gbá ɛ̀'ɛ kɔ̃n à plaade póo dɔ. 33 Kɛ̀ aɔ̃ kà Yesu kiia, aɔ̃ɔ è à gĩakɛ à gà kɔ̀, ben aɔ̃ɔe à gbá ɛ́'ɛro. 34 Ben sozanɔ doke Yesu zɔ̃ kɔ̃n sário a gbã̀ntɛ̃a. Gwe gɔ̃ɔ aru kɔ̃n ío bɔ̀ɛ. 35 Gbɛ̃ kɛ̀ yã̀ pì è wéɛo bé à ò. À sèedakɛna yãpuraa vĩ, à dɔ̃ kɛ̀ yãpuraan ée oo, lɛ apinɔ sɔ̃ à e à Yesu náanɛ kɛ. 36 Yã̀ beeenɔ kɛ̀ lɛ yã̀ kɛ̀ kɛ̃na Luda yã̀n kɛ̀kii papamɛ, wà bè: Weé à wá ke éro. 37 À kɛ̃na Luda yã̀n dɔ wà bè: Aɔ̃é gbɛ̃ kɛ̀ wà à zɔ̃ gwa.

Yesu vĩ̃na
(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)

38 Beee gbɛra Yusufu Arimatea gàa à wéɛ kɛ̀ Pilatia, lɛ à a gba zé à Yesu gè pita. Yesu ìbamɛ asii guu, kɛ̀ èe vĩ̃a kɛɛ Yuda gbãadeenɔnɛ yã̀nzi. Pilati wènɛ, ben à gàa à à gè sɛ̀ à tào. 39 Nikodɛmu kɛ̀ gàa Yesu kiia gwãavĩ gàa se kɔ̃n lí'ɔɔo yãkɔ̃tɛna kɔ̃n ɛ̃zɛ̃ kɛ̀ è tó gè vãrooo à kà kiloo baaakuri taka. 40 Ben aɔ̃ Yesu gè sɛ̀ aɔ̃ táaru bisanɔ fĩfĩa kɔ̃n ɛ̃zɛ̃ pìo, lán Yudanɔ è gè kpe da nà ń fɛɛakaarayã guu. 41 Kara kú guu kɛ̀ wà Yesu pà lía pìn. Gbèwɛɛ kɛ̀ wà sɔ̀ mira ũ dufu kú kara pì guu, wèe gbɛ̃ke dan zikiro. 42 Gwen aɔ̃ Yesu dàɛn, kɛ̀ à zã̀ńyoro, kɛ̀ dɔ Yudanɔ kámmabogurɔɔ e kaa yã̀nzi.

20

Yesu fɛɛ à bɔna gaan
(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

1 Azumanɛngo zĩ kɔngɔ idɛ-idɛ Mariama Magadalɛni bɔ̀ à gàa
mira kiia, ben à lè gbɛ̀ gona mira léa. 2 Ben à bàa lɛ̀ à gàa Simɔ
Pita kiia kɔ̃n ìba pãnde kɛ̀ Yesu yezi pìo à bɛ̀ńnɛ: Wà Dii bɔ̀
miran, wá dɔ̃ guu kɛ̀ wà à dànlo. 3 Ben Pita kɔ̃n ìba pãnde pìo
fɛ̀ɛ wà gàa mira kiia. 4 Aɔ̃ gɔ̃ɔn plaa ń píngi e bàa lɛɛ lɛdo, ben
ìba pãnde pì bà nna dɛ Pitala, à kà mira kiia káaku. 5 Kɛ̀ à wɛ́ɛ
kpàɛn, ben à táaru bisanɔ è kaɛna, mɔde èe gɛ̃ à guuro. 6 Kɛ̀
Simɔ Pita kà à gbɛra, ben à gɛ̃̀ miran. À táaru bisa pì è kaɛna
7 kɔ̃n bisa kɛ̀ wà fĩfĩ à mìao. Bisa pì pɛkɔ̃rɛna kɔ̃n pólɛ pìnɔoro,
à kokona diɛna adomɛ. 8 Ben ìba kɛ̀ kà mira kiia káaku pì gɛ̃̀ se.
À è, ben à sì. 9 Ai tia aɔ̃ɔe yã̀ kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn dɔ̀rɔ dɔ̃ro kɛ̀ wà
bè, eé fɛɛ bɔna gaan. 10 Ben ìba gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ èara wà tà bɛ.

Yesu bɔ à mɔna Mariama Magadalɛnizi
(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

11 Mariama zɛna mirawɛɛ léa, èe ɔ́ɔ dɔɔ. Lán èe ɔ́ɔ dɔɔ nà lɛ,
ben à wɛ́ɛ kpàɛ mirawɛɛn. 12 Ben à malaika gɔ̃ɔn plaaanɔ è
vɛ̃ɛna guu kɛ̀ wà Yesu gè dàɛn yãa. À doo kú mìzi kpa, à doo
sɔ̃ gbá kpa. Aɔ̃ɔ uta puraa dana. 13 Ben aɔ̃ à là wà bè: Nɔgbɛ̃,
bɔ́ bé à n le nɛ́ɛ ɔ́ɔ dɔɔ? À wèńla à bè: Wà ma Dii sɛ̀ wà tàomɛ,
má dɔ̃ guu kɛ̀ wà à dàɛnlo. 14 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à lìɛ à Yesu è zɛna,
mɔde èe dɔ̃ kɛ̀ Yesunlo. 15 Yesu à là à bè: Nɔgbɛ̃, bóyãnzin nɛ́ɛ ɔ́ɔ
dɔɔzi? Dén nɛ́ɛ wɛtɛɛ? Mariama e daa karadeemɛ, ben à bènɛ:
Maree, tó ḿbe n à sɛ̀ n bɔo, ǹ omɛ guu kɛ̀ n à dàɛn lɛ mà gá mà à
sé. 16 Yesu bènɛ: Mariama! Ben à aɛ dɔ̀a à bènɛ kɔ̃n Eberu yão:
Rabi! Tɔ́ pì bè Dannɛri. 17 Yesu bènɛ: Ǹtonɔ kɛmaro, méɛ tá ma
De kiia kɔ̀ro. Ǹ gá ǹ o ma gbɛ̃nɔnɛ méɛ taa ma De kɔ̃n ń Deo
kiia, ma Luda kɔ̃n ń Ludao kiia. 18 Ben Mariama Magadalɛni
gàa à à baaru kpà à ìbanɔnɛ à bè: Ma Dii è. Ben à yã̀ kɛ̀ à ònɛ
tɔ̃kɛ̀ńnɛ.

Yesu bɔ à mɔna a ìbanɔzi
(Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Luk 24:36-49)

19 Azumanɛngo beeea uusiɛ à ìbanɔ kakɔ̃ana kpén, aɔ̃ gbà
tàtaǹlɛ aɔ̃ mɔ̀nɛ kǎ, kɛ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ Yuda gbãadeenɔnɛ yãnzi.
Ben Yesu mɔ̀ à zɛ̀ ń té à bèńnɛ: Àgɔ̃ kú aafiao! 20 Kɛ̀ à ò lɛ, ben
à a ɔɔnɔ ɔ̀dɔaǹnɛ kɔ̃n a gbǎntɛ̃o. Kɛ̀ ìba pìnɔ Dii è, aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna
maamaa. 21 Yesu èara à bèńnɛ: Àgɔ̃ kuu aafiao! Lán ma De ma
zĩ nà, lɛn méɛ a zĩi lɛ. 22 Kɛ̀ à ò lɛ, ben à ĩa vùḿma kɔ̃n léo à bè:
À Luda Nini sí. 23 Gbɛ̃ kɛ̀ a ń kɛ̃ kɔ̃n ń durunnɔ, à kɛ̃́ḿman gwe.
Gbɛ̃ kɛ̀ ée ń kɛ̃nɛro sɔ̃, eé kɛ̃́ḿmaro.

Yesu kɔ̃n Tomasio

24 Gurɔɔ kɛ̀ Yesu mɔ̀, Tomasi, à ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke kɛ̀ wè benɛ Sìka kúńyoro. 25 Ben à ìba kpaaanɔ bènɛ: Wa Dii è. Ben à bèńnɛ: Tó méɛ kuusa gbɛ̀ e à ɔɔnɔ guu ma ɔnɛtee pènlo, bensɔ̃ méɛ ɔ zɔ̃ à gbɛ̃ntɛ̃aro, mé síro. 26 À gurɔ làa à ìbanɔɔ kú kpén dɔ, Tomasi kúńyo sa. Aɔ̃ gbà tàtaǹlɛ aɔ̃ mɔ̀nɛ kɛ̃, ben Yesu mɔ̀ à zɛ̀ ń té à bè: Àgɔ̃ kuu aafiao! 27 Ben à bè Tomasinɛ: Ǹ n ɔnɛtee pé ma ɔɔ guu kɛ̀ ǹ gwa, ǹ n ɔɔ zɔ̃ ma gbɛ̃ntɛ̃a. Ǹton seka kɛ dɔro. Ǹ ma náanɛ kɛ. 28 Tomasi wèàla à bè: Ma Dii, ma Luda. 29 Yesu bènɛ: Kɛ̀ n ma e yãnzin n ma náanɛ kɛ̀zi. Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ma náanɛ kɛ̀ ma ena sainɔ ũ.

30 Yesu dabuyã pãndenɔ kɛ̀ pari a ìbanɔ wɛ́ɛ wáa kɛ̀ wèe kɛ̃ takada kɛ̀ guuro. 31 Mɔde wà yã kɛ̀nɔ kɛ̃, lɛ à e à Yesu sí Luda Né Mɛsaya ũ à wɛ̀ndi e à náanɛkɛna guu yãnzimɛ.

21

Yesu a zĩnda ɔ̀dɔa a ìbanɔnɛ sɛ̀bɛ léa

1 Beee gbɛra Yesu ɛ̀ara à a zĩnda ɔ̀dɔa a ìbanɔnɛ dɔ Tiberia sɛ̀bɛ léa. Lán kɛ̀ bàn à a zĩnda ɔ̀dɔaǹnɛ. 2 Simɔ Pita kú lɛdo kɔ̃n Tomasi kɛ̀ wè benɛ Sìkao kɔ̃n Natanaɛli kɛ̀ bɔ̀ Kana, Galili bùsuo kɔ̃n Zebedi nénɔ kɔ̃n Yesu ìba gɔ̃ɔn plaa pãndenɔ. 3 Simɔ Pita bèńnɛ: Méɛ gaa kpɔ̀ wɛ. Ben aɔ̃ bènɛ: Wapinɔ se wé gányo. Ben aɔ̃ gàa wà gɛ̃ góro'itɛ guu, mɔde aɔ̃ɔe póke kũ gwãavĩ beeearo. 4 Kɛ̀ guu e mɔɔ dɔ, Yesu zɛna baa, mɔde a ìbanɔɔ e dɔ̃ kɛ̀ àmbeeero. 5 Ben à lé zùńzi à bè: Gbɛ̃nɔ, ée póke e á kǔroo? Aɔ̃ bè: Auo! 6 Ben à bèńnɛ: À kǎmbɛɛ táaru zu góro ɔplazi é pó kũ. Kɛ̀ aɔ̃ɔ zù, aɔ̃ kpɔ̀ kǔ paripari aɔ̃ fùa wà sé. 7 Ben ìba kɛ̀ Yesu yezi pì bè Simɔ Pitanɛ: Diimɛ. Pita uta danaro. Kɛ̀ à mà wà bè Diimɛ, ben à a uta sɛ̀ à dà à kùsi ía. 8 Ìba kpaaanɔɔ e kǎmbɛɛ táaru gáɛɛ pana kɔ̃n kpɔ̀o aɔ̃ɔe suuo kɔ̃n góroo, zaakɛ aɔ̃ɔ zǎ kɔ̃n baaoro, à dɛ mita basɔɔro takalaro. 9 Kɛ̀ aɔ̃ bikǔ baa, aɔ̃ burɛdi è kaɛna gwe kɔ̃n kpɔ̀o kpákpatɛana. 10 Yesu bèńnɛ: À mó kɔ̃n kpɔ̀ kɛ̀ á kǔ tiaao kenɔ. 11 Ben Simɔ Pita gɛ̃ góro guu à kǎmbɛɛ táaru gàɛ à bikǔ̀o baa. À pana kɔ̃n kpɔ̀ gbɛ̃ǹtɛ̃nɔ mèn baswɛɛplaa akuri awɛɛ'aagɔ̃. Baa kɛ̀ à pari lɛ, táaru pì e kɛ̃ro. 12 Yesu bèńnɛ: À mó à pó ble. À ìba kee e fɔ̃ à lé bɔ̀ à à là dén à ũro, zaakɛ aɔ̃ɔ dɔ̃ kɛ̀ Diimɛ. 13 Yesu gàa à burɛdi sɛ̀ à kpàńma. Lɛn à kɛ̀ lɛ kɔ̃n kpɔ̀o dɔ. 14 Yesu a zĩnda ɔdɔana a ìbanɔnɛ gɛ̃n aagɔ̃deen gwe à fɛɛna bɔna gaan gbɛra.

Yesu kɔ̃n Pitao

15 Kɛ̀ aɔ̃ pó blè wà yǎa, Yesu Simɔ Pita là à bè: Yohana né Simɔ, ń yemazi dɛ gbɛ̃ kɛ̀nɔlaɔ́? À wèàla à bè: Eè Dii, ń dɔ̃ kɛ̀ má yenzi.

Yesu bènɛ: Ǹ pɔ́blee kpá ma sãnɛ bɔ̀rɔnɔa. 16 À gɛ̃n plaade Yesu
èara à à là dɔ à bè: Yohana né Simɔ, ń yemaziɔ́? À wèàla à bè:
Eè Dii, ń dɔ̃ kɛ̀ má yenzi. Yesu bènɛ: Ǹ ma sãanɔ dãmɛ. 17 À
à là à gɛ̃n aagɔ̃de à bè: Yohana né Simɔ, ń yemaziɔ́? Kɛ̀ Yesu
Pita là à gɛ̃n aagɔ̃de tó à yeazi, à pɔɔ yàka, ben à bènɛ: Dii, ń yã
píngi dɔ̃. Ń́ dɔ̃ kɛ̀ má yenzi. Yesu bènɛ: Ǹ pɔ́blee kpá ma sãanɔa.
18 Yãpuraan méɛ oonnɛ, kɛ̀ ń dɛ gɔ̃kparɛ ũ, nɛɛ̀ pɔ́ da n zĩnda ǹ
gá guu kɛ̀ ń yezin, mɔde tó n zi kǔ, né n ɔɔnɔ poro, gbɛ̃ pãnde é
dannɛ à gányo guu kɛ̀ ń yeziroon. 19 Kɛ̀ Yesu ò lɛ, Pita gaa kɛ̀ eé
Luda tɔ́ bɔɔn à téa. Beee gbɛra Yesu bènɛ: Ǹ témazi.

Yesu kɔ̃n ìba kɛ̀ Yesu yezio

20 Pita lìɛ à ìba kɛ̀ Yesu yezi pì è téńzi. Gbɛ̃ pì bé à nà Diizi
gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ blee, à à là gbɛ̃ kɛ̀ eé à kpáḿmazi. 21 Kɛ̀ Pita à è,
à bè Yesunɛ: Dii, gbɛ̃ kɛ̀ sɔ̃ né? 22 Yesu bènɛ: Tó má yezi àgɔ̃ kú
wɛ̃̀ndio ai màgɔ̃ gá su, à yã n e mámɛ? Ǹgɔ̃ témazi dé. 23 Ben yã
pì dàgula Yesudeenɔ té kɛ̀ ìba pì é garo. Mɔde Yesu e onɛ kɛ̀ eé
gí gazinlo. À bè, tó á yezi àgɔ̃ kuu ai àgɔ̃ gá su, à yã à e mámɛ?

24 Ìba pì bé à yã kɛ̀nɔ sèeda kɛ̀. Àmbe à takada kɛ̀ kɛ̃̀, ben wá
dɔ̃ kɛ̀ à sèedakɛna náanɛ vĩ.

Mìdɛna

25 Yesu yã pãndenɔ kɛ̀ paripari dɔ. Tó wà kɛ̃̀ takada guu
doodo píngi, méɛ daa anduna a zĩndanɛ é fɔ̃ à takada kɛ̀ wà kɛ̃̀
pìnɔ síro.

ZĨRINƆ YÃKƐNANƆ

Yesu tana ludambɛ 1:1-1:26
Luda Nini pitana 2:1-2:47
Yudanɔ Yesu yã sìna 3:1-12:25
Pɔlu wɛ́tɛgana káakudee 13:1-14:28
Pɔlu wɛ́tɛgana gɛ̃n plaadee 15:1-18:22
Pɔlu wɛ́tɛgana gɛ̃n aagɔ̃dee 18:23-21:16
Pɔlu gana Romu 21:17-28:31

Lɛ́gbɛ̃na Luda Nini yã musu

1 Tiofilu, má ònnɛ ma takada káaku guu lán Yesu kɛ̀ nà kɔ̃n
yã kɛ̀ à dàńnɛnɔ píngi zaa à naana gurɔ 2 ai gurɔɔ kɛ̀ à yã dìɛ
a zĩrinɔnɛ kɔ̃n Luda Nini gbãaao, ben Luda à sɛ̀ à tàɔ a kiia.
3 Zaakɛ à gana gbɛra à a zĩnda ɔ̀dɔańnɛ à sèeda yãnɔ kɛ̀ńnɛ pari
kɛ̀ tò aɔ̃ɔ dɔ̃ seka sai kɛ̀ à bɛ̃ɛ. À a zĩnda ɔ̀dɔańnɛ ai gurɔ baplaa
à kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yã ò́nnɛ. 4 Kɛ̀ aɔ̃ kakɔ̃ana, ben à bɛ̀ńnɛ:
Àtɔn bɔ Yerusalɛmuro. Àgɔ̃ lɛ́ kɛ̀ ma Dee gbɛ̃are dãa, lán ma à
yã ɔ̀are nà. 5 Zaakɛ Yaaya gbɛ̃nɔ batisi kɛ̀ í guumɛ, mɔde gurɔ
plaa kɛ̀a mɛ́ a batisi kɛ Luda Nini guu.

Tana Yesuo ludambɛ
(Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

6 Kɛ̀ aɔ̃ kakɔ̃ana lɛ, ben aɔ̃ à là wà bè: Dii, gurɔ kɛ̀ guun nɛ́
Isarailinɔ kpata sukpańnɛ́? 7 À wèńla à bè: Á zɛ́ vĩ àgɔ̃ gurɔɔ
kesɔ̃ gurɔ zaka kɛ̀ ma Dee dìɛ kɔ̃n a zĩnda ikoo dɔ̃ro. 8 Tó Luda
Nini pìtaawa, é gbãaa e àgɔ̃ dɛ ma sèedadeenɔ ũ Yerusalɛmu kɔ̃n
Yudea bùsu gu píngio kɔ̃n Samaria bùsuo ai à gá pɛ́ anduna léa.
9 Yã bee ona gbɛra Luda à sɛ̀ ń wáa ai à gàa à sãsã ń wɛ́ɛn à
gɛ̃ ludambɛ luguun. 10 À tana guu lán aɔ̃ wɛ́ɛ pɛ́ ludambɛɛa nà,
ben gɔ̃ɔn plaa kenɔ bɔ̀ wà zɛ̀ ń saɛ aɔ̃ pókãsã puraanɔ dana. 11 Aɔ̃
bè: Galili bùsudeenɔ, à kɛ̀ dia á zɛna ée ludambɛɛ gwaa? Yesu
kɛ̀ Luda à bɔ̀ a té à tàɔ a kiia pì, eé ɛara à mɔ́ lán á è èe taa gwe
nà.

Yudasi gɛ̃ɛkana

12 Ben aɔ̃ pìta Kùkpɛ sÌsĩa aɔ̃ sù Yerusalɛmu. SÌsĩ pì zã̀ kɔ̃n
Yerusalɛmuo à kà lán kiloo do taka bà. 13 Kɛ̀ aɔ̃ kà, ben aɔ̃ dìdi
kpɛ́ musu, guu kɛ̀ aɔ̃ègɔ̃ kún. Pita kú gwe kɔ̃n Yohanao kɔ̃n
Yemisio kɔ̃n Anduruo kɔ̃n Filipio kɔ̃n Tomasio kɔ̃n Batɔlɔmiuo
kɔ̃n Matiuo kɔ̃n Alafeu nɛ́ Yemisio kɔ̃n Simɔ Aĩadeeo kɔ̃n Yemisi
nɛ́ Yudasio. 14 Aɔ̃ píngi ń zĩnda kpà aduakɛnaa lɛdo kɔ̃n
Mariama Yesu dao kɔ̃n Yesu dãaronɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃ kpaaanɔ.

15 Gurɔ beeea Pita fɛ̀ɛ à zè Yesu ìba kɛ̀ aɔ̃ kà gɔ̃ɔn baswɛɛdo
takanɔ té à bè: 16 Ma gbɛ̃nɔ, yã kɛ̀ Dauda ò kɔ̃n Luda Nini

gbãaao Yudasi kɛ̀ dɔ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Yesu kǔnɔnɛ aɛ yã musu, tiasimɛ Luda yã pì papa. 17 Wa gbɛ̃ndoomɛ yã à baka kú wa zĩi kɛ̀kii guu. 18 À tɔɔtɛ lù kɔ̃n ɔɔ kɛ̀ à è a zaakɛna guuo. Gwen à bàkɛ̃ à lɛ̀ɛn, à gbɛɛɛ pǔtã à nɔaɛnɔ bɔ̀ɛ píngi. 19 Yerusalɛmudeenɔ píngi yã pì mà, ben aɔ̃ tɔ́ kpà guu pìnɛ Akɛlɛdama kɔ̃n ń bori yão. Tɔ́ pì bè gbɛ̃dɛri tɔɔtɛ. 20 Wà à yã ò Saamu takada guu wà bè:

À bɛɛ gɔ̃ bɛzĩ ũmɛ,
gbɛ̃ke tóngɔ̃ kuu lɛ à vɛ̃ɛ à guu dɔro.
Wà bè dɔ:
Gbɛ̃ pãnde gɔ̃ à gɛ̃ɛ ũ.

21-22 Bee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ègɔ̃ téwazi gurɔɔ kɛ̀ wá lɛdo kɔ̃n Dii Yesuo zaa Yaaya gbɛ̃nɔ batisikɛgurɔ ai gurɔɔ kɛ̀ Luda à bɔ̀ wa ténɔ, wà ń gbɛ̃n doo bɔ àgɔ̃ dɛ à fɛɛna gaan sèedadee ũwao. 23 Ben wà gɔ̃ɔn plaaanɔ bɔ̀, Yusufu kɛ̀ wè benɛ Basaba wè benɛ dɔ Yusutu kɔ̃n Matiao. 24 Ben aɔ̃ adua kɛ̀ wà bè: Dii, ń baade píngi nɔ̀sɛ dɔ̃. Gɔ̃ɔn plaaa kènɔ té ǹ gbɛ̃ kɛ̀ ń bɔ̀ ɔdɔawe, 25 lɛ à bà gɔ̃ kú wamɔwa zǐrinɔ zĩi kɛ̀kii guu yãnzi, zĩi kɛ̀ Yudasi bɔ̀n à gàa guu kɛ̀ kɔ̃ sìo guu. 26 Ben aɔ̃ kàbankpɛ kɛ̀ gɔ̃ɔn plaaa pìnɔ yã musu. Ben kàbankpɛ Matia kǔ, ben aɔ̃ à dà zǐri gɔ̃ɔn kuri awɛɛdoonɔ té.

2

Luda Nini pitana

1 Kɛ̀ Pɛntikɔsi zĩbaa gurɔɔ kà, aɔ̃ɔ kú gu dɔ̃nkɔ̃a ń píngi. 2 Kãndo aɔ̃ kĩi mà bɔna ludambɛ lán zàga'ĩa gbãaa bà, ben kpɛ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ vɛ̃ɛn wà. 3 Aɔ̃ pɔ́ è lán ténɛnɛnɔ bà à fàakɔ̃a à zɔ̀ ń baadea. 4 Ben Luda Nini pìtaḿma ń píngi, ben aɔ̃ nà yãkebori'onaa lán Ninii pì ń gbá lɛ́ nà.

5 Yuda kenɔ kú Yerusalɛmu gwe, ludayãdari kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ anduna bùsu píngi guunɔ ũ. 6 Kɛ̀ aɔ̃ ń zɔka pì mà, aɔ̃ kàkɔ̃ańzi paripari, ben aɔ̃ bídi kɛ̀, kɛ̀ aɔ̃ɔ mà wèe ń baade píngi bori yã oo. 7 Yã pì ń kũ gbãa à bɔ̀ ń saɛ aɔ̃ bè: Yã'ori pìnɔ né Galilideenɔmɛ ń píngiroo? 8 À kɛ̀ dia wá mà aɔ̃ɔe wa baade bùsu yã oo? 9 Paatianɔ kɔ̃n Midianɔ kɔ̃n Elamunɔn wa ũ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Mɛsɔpɔtamianɔ kɔ̃n Yudeao kɔ̃n Kapadosiao kɔ̃n Pɔntuo kɔ̃n Asiao 10 kɔ̃n Firigiao kɔ̃n Pamfiliao kɔ̃n Igipitio kɔ̃n Libia bùsu kɛ̀ kú Sirɛni saɛo kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ Romunɔ. 11 Yudanɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ń dɔnzi zɛ́ sènɔn wa ũ kɔ̃n Kɛrɛtinɔ kɔ̃n Larubunɔ, ben wée maa aɔ̃ɔe Luda yãbɔnsaɛ kɛnanɔ oo kɔ̃n wa baade boriyãnɔ. 12 Yã pì ń kũ gbãa aɔ̃ bídi kɛ̀, aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa wèe bee: Yã kpare takan gwee? 13 Gbɛ̃kenɔ sɔ̃ɔ e ń lalandi kɛɛ wà bè: Aɔ̃ í sè wà kǎmɛ.

Pita waazikɛna

14 Ben Pita fɛ̀ɛ à zè kɔ̃n a gbɛ̃ kpaa gɔ̃ɔn kuri awɛɛdoonɔ, à yã̀
ò gbãngbãn à bè: Amɔa Yudanɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ á kú Yerusalɛmunɔ
píngi, à swã̀ kpá à tó mà yã̀ pì oare. 15 Í e gbɛ̃ pìnɔ kũ lán ée daa
nàro, zaakɛ kɔngɔ mɔ̀ kɛ̃ndoon tia. 16 Yã̀ kɛ̀ annabi Yoɛli ɔ̀n yɛ̀:
17 Luda bè:
Ziaa zĩ mé ma Ninii pisi gbɛ̃ píngia,
a négɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n a nénɔgbɛ̃nɔ é annabikɛyã̀ o,
a gɔ̃kparɛnɔ é wéɛgupu e,
a mare ìsinɔ é nanaa o.
18 Gurɔ beeenɔa
mé ma Ninii pisi ma zɔ̀blerinɔa
gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔ ń píngi
aɔ̃é annabikɛyã̀ o.
19 Mé sèedanɔ kɛ musu,
mé yãbɔnsaɛnɔ kɛ anduna guu,
aru kɔ̃n téo kɔ̃n tésukpɛ siaao égɔ̃ kuu.
20 Ɔfãntɛ̃ é sia kũ,
mɔvura é tã lán aru bà
ai Dii sugurɔ ìsi gakuidee gɔ̃ gá ká,
21 gbɛ̃ sãnda píngi kɛ̀ aɔ̀è Dii sísinɔ é bɔ.
22 Isarailinɔ, à yã̀ kɛ̀ ma. Lán á dɔ̃ a zĩndanɛ nà, Luda Yesu
Nazarɛti ɔ̀dɔaare a gbɛ̃ ũ kɔ̃n dabuyãnɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɔ̃n
sèeda kɛ̀ à kɛ̀ à gãzĩ a ténɔ. 23 Luda zèo a pɔyezi kɔ̃n a dɔ̃nao guu
wà à kpàawa, ben á tò bori pãndenɔ à pà lía wà à dè. 24 Ben
Luda ga bà pòtoa à à fɛ̀ɛ, zaakɛ à zé kuu kɛ̀ ga é fɔ̃ àgɔ̃ à kũnaro.
25 Zaakɛ Dauda à yã̀ ò à bè:
Mɛ̀ègɔ̃ Dii ee ma wɛ́ɛn gurɔ píngi,
lán à kú ma ɔplaazi nà
pɔ́ke é ma degero.
26 Bee yãnzin ma pɔɔ èbɔ̃ nnazi,
ma nɔ̀sɛguu pù.
Má tãmaa vĩ kɛ̀ ma mɛ̀ égɔ̃ kuu,
27 zaakɛ né ma tó mira guuro,
né we man gbɛ̃ kɛ̀ kú adona yai kũro.
28 N ma da wɛ̀ndi zéa,
ma pɔnnaa égɔ̃ pana n kiia.
29 Ma gbɛ̃nɔ, mé fɔ̃ mà wa dezi káaku Dauda yã̀ oare wásawasa.
À gà wà à vὶi à mira kú wétɛ kèn ai kɔ̃n a gbɑ̀ao. 30 À annabikɛɛ
guu à dɔ̀ kɛ̀ Luda lù sèare à bè, é a boriinɔ doke ká à kpatan.
31 Dauda gĩakɛ à Mɛsaya fɛɛna gaan è, ben à à yã̀ ò à bè: Luda
é à tó mira guuro, eé we à mɛ̀ yai kũro. 32 Yesu pìn Luda à fɛ̀ɛ
gaan. À sèedadeenɔn wa ũ wa píngi. 33 Vɛ̃ɛna Luda ɔplaazi à à
Ninii kɛ̀ à à lé gbɛ̀wee sì a Dea. Yã̀ kɛ̀ ée ee bensɔ̃ ée maa tiaa dɛ
Luda Nini kɛ̀ à pìsiwaa ũmɛ. 34 Zaakɛ èe kɛ Dauda bé à fɛ̀ɛ à gàa
ludambɛro, à bè:

Dii ò ma diinɛ à vɛ̃ɛ a ɔplaazi
35 ai àgɔ̃ à ibɛɛnɔ kɛnɛ a tinti ũ.
36 Isarailinɔ, àgɔ̃ dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ Yesu kɛ̀ a à pà lían Ludaa dìɛ Dii ũ, Mɛsaya ũ dɔ.

37 Kɛ̀ aɔ̃ yã̀ pì mà, à ń swɛ̃̀ zɔ̃̀, ben aɔ̃ Pita kɔ̃n zĩ̀ri kpaaanɔ là wà bè: Gbɛ̃nɔ, wé kɛ diamɛ? 38 Ben Pita bèńnɛ: A baade nɔ̀sɛ liɛ à batisi kɛ kɔ̃n Yesu Kirisi tɔ́o, a durunnɔ é kɛ̃awa é Luda Nini sí gbaa ũ. 39 Zaakɛ lé kɛ̀ Ludaa gbɛ̃̀ pì dɛ a pɔ́ ũmɛ kɔ̃n a néńɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú zɑ̃̀nɔ, gbɛ̃ kɛ̀ Dii wa Luda é ń sísi pìnɔ ń píngi. 40 À yã̀ pãndenɔ òńnɛ pari à nàkɔ̃rɛḿma à bè: À a zĩnda bɔ tɔ̃ɔrigbɛ̃ zaaa kɛ̀nɔ té. 41 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ à yã̀ pì sìnɔ batisi kɛ̀. Zĩ beeean wà kàara ń té gɔ̃ɔn bɔrɔ aagɔ̃. 42 Aɔ̃ làakari dɔ̀ zĩ̀rinɔ yãdannɛnaa kɔ̃n kɔ̃gbɛ̃kɛnao kɔ̃n Dii póblenao kɔ̃n aduakɛnao.

Yesudeenɔ kuuna kɔ̃o
43 Zĩ̀ri pìnɔɔ e sèeda kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɛɛ, ben vĩa baade píngi kù. 44 Dii náanɛkɛrinɔ píngi gãli dɔ̃nkɔ̃mɛ. Pɔ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ vĩinɔ gɔ̃̀ aɔ̃ píngi pɔ́ ũ. 45 Tó aɔ̃ ń pɔ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ vĩinɔ yà, aɔ̃è à ɔɔ kpaatɛtɛkɔ̃nɛ lán baade bɔkɔ̃tɛ dɛ nà. 46 Lán guu e dɔɔ nà aɔ̃ègɔ̃ kɔ̃ kaakɔ̃a Luda ua, aɔ̃ègɔ̃ pɔ́ blee kɔ̃ bɛ kɔ̃n pɔnnaao kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 47 Aɔ̃ègɔ̃ Luda tɔ́ kpaa, bensɔ̃ aɔ̃ègɔ̃ nna kɔ̃n baade píngio. Dii èg̃ɔ gbɛ̃ kɛ̀ ée ń mì siinɔ kaara ń té lán guu e dɔɔ nà.

3

Gɔ̃gbɛ̃ ɛrɛ kɛ̃kɔ̃ana
1 Zĩkea Pita kɔ̃n Yohanao gàa Luda ua fãantɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃ aduakɛgurɔ. 2 Gɔ̃gbɛ̃ kee kú gwe wà à ì ɛrɛ ũmɛ. Lán guu e dɔɔ nà wè à sɛ́ wà mɔ́ wà à diɛ Luda ua gãnu kɛ̀ wè be Gãnu Maaa guu. Gwen èg̃ɔ baa kɛɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe gɛ̃ɛ ua pì guunɔa. 3 Kɛ̀ à Pita kɔ̃n Yohanao è, aɔ̃ɔe mɔɔ gɛ̃ Luda ua, ben à baa kèḿma. 4 Aɔ̃ wɛ́ɛ pɛ̀a, ben Pita bènɛ: Ǹ wa gwa kɛ̀. 5 Ben à wɛ́ɛ pɛ̀ḿma èe ń gba dãa. 6 Ben Pita bènɛ: Má ɔɔ vĩro, mɔde pɔ́ kɛ̀ má vĩin mɛ́ n gba. Kɔ̃n Yesu Kirisi Nazarɛti tɔ́o ǹ fɛɛ ǹ táa o. 7 Ben Pita à kũ̀ a ɔplaaa à à fɛ̃ɛ à zɛ̀. Gwe gɔ̃ɔ à gbálanɔ kɔ̃n à kèsɛwaazĩnɔ gbãa kù. 8 À vǐ à zɛ̀, ben à nà táa'onaa. À gɛ̃́ńyo Luda ua, èe táa oo èe vĩvĩi èe Luda sáabu kpaa. 9 Baade píngi à è èe táa oo èe Luda sáabu kpaa, 10 ben aɔ̃ à dɔ̃ baakɛri kɛ̀ èg̃ɔ vɛ̃ɛ Luda ua Gãnu Maaan ũ, ben yã̀ kɛ̀ à à lè ń kũ gbãa à bɔ̀ ń saɛ.

Pita waazikɛna Luda ua
11 Lán à na Pita kɔ̃n Yohanaoa nà guu kɛ̀ wè be Sulemanu gbàdaan, ben baade píngi e gɛ̃ɛ ń kiia, zaakɛ yã̀ pì bɔ̀ ń saɛmɛ. 12 Kɛ̀ Pita gbɛ̃nɔ è, à bèńnɛ: Isarailinɔ, bɔ́yãnzin yã̀ pì bɔ̀ a saɛzi? Bɔ́yãnzin a wɛ́ɛ fĩfĩwa lɛzi? Ée daa wa zĩnda gbãaa kesɔ̃ wa ludayãdana bé à tò gbɛ̃ kɛ̀ táa ò gwɛɛ? 13 Wa dezi

káakunↄ Ibraĩ kɔ̃n Isaakuo kɔ̃n Yakubuo Luda gwena kpà a zĩkɛri Yesua. Apinↄ sɔ̃ a à kpà gbãadeenↄa a bↄ à kpɛɛ Pilati kɛ̀ zɛ̀ kɔ̃n à gbarɛnao aɛ. 14 A bↄ Luda gbɛ̃ maaa kɛ̀ à kú adona pì kpɛɛ, ben a wɛ́ɛ kɛ̀ Pilatia à gbɛ̃dɛri gbarɛare. 15 A Wɛ̀ndikpammari dɛ̀, ben Luda à fɛɛ bↄna gaan. À sèedadeenↄn wa ũ. 16 Yesunaanɛkɛna bé à tò gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ á à dɔ̃ ée à gwaa kɛ̀ kɛ̀kɔ̃a Yesu tɔ́ gbãa yãnzi. Yesunaanɛkɛna bé à à gbà aafia a píngi wáa. 17 Tia ma gbɛ̃nↄ, má dɔ̃ kɛ̀ apinↄ kɔ̃n a gbãadeenↄ yã kɛ̀ á kɛ̀ né wɛ́ɛsia yãmɛ. 18 Luda dɔ̀ annabinↄnɛ aɛ, ben aɔ̃ gĩakɛ wà ò ń píngi kɛ̀ Mɛsaya é wɛ́ɛtãmma e, bensɔ̃ à kɛ̀ lɛ. 19 Bee yãnzi à nɔ̀sɛ liɛ à aɛ dↄ Ludaa, a durunnↄ é kɛ̃awa, lɛ à mɔ́are nɔ̀sɛkpaɛnao 20 à Yesu kɛ̀ à gĩakɛ à à dìɛare Mɛsaya ũu pì zĩawa. 21 Séde àgɔ̃ kú musu gĩa ai gurↄↄ kɛ̀ Luda é pɔ́ píngi kɛkɛ à kɛ dufu, lán à dà a annabinↄnɛ nà aɔ̃ↄ ò zaa káaku. 22 Musa bè, Dii a Luda é a gbɛ̃ke sɛ́ annabi ũ lán a bà. À yã kɛ̀ eé oaree ma píngi. 23 Gbɛ̃ kɛ̀ èe annabi pì yã ma sɔ̃ro, Luda é adee bↄ a té à à dɛ. 24 Annabi kɛ̀ aɔ̃ Luda yã ònↄ píngi naana Samuɛlia gurↄↄ kɛ̀ki baaru kpà. 25 Yã kɛ̀ annabi pìnↄↄ ò kɔ̃n Luda bà kɛ̀ kú kɔ̃n a dezi káakunↄo gɔ̃̀ a pɔ́ ũ, lán à ò Ibraĩnɛ nà à bè é aubarika da anduna bori píngin à borii gãzĩ. 26 Kɛ̀ Luda a zĩkɛri pì dìɛ, à à zl̃awa káaku, lɛ à aubarika daagu, à a baade kpɛɛ li a yãzaakɛnanↄnɛ.

4

Yãkpaɛkɛna kɔ̃n Pitao kɔ̃n Yohanao

1 Kɛ̀ Pita kɔ̃n Yohanao e yã oo gbɛ̃nↄnɛ, sa'orinↄ kɔ̃n Luda kpɛ́ dogari gbɛ̃nsio kɔ̃n Sadusinↄ gɛ̀ńzi. 2 Aɔ̃ pↄ fɛ̀, kɛ̀ aɔ̃ↄe yã daa gbɛ̃nↄnɛ yãnzi, aɔ̃ↄe gɛ̀nↄ fɛɛna Yesu guu kpàakpa kɛɛ. 3 Ben aɔ̃ ń kũ aɔ̃ ń dá kpésiaan ai guu dↄ̀, zaakɛ guu gĩakɛ à sì kↄ̀. 4 Mↄde gbɛ̃ pari kɛ̀ aɔ̃ ń yã màↄ Yesu náanɛ kɛ̀ ai aɔ̃ gɔ̃gbɛ̃nↄ pari kṳ̃ à kà gɔ̃ↄn bↄrↄ sↄↄro taka.

5 Kɛ̀ guu dↄ̀, Yuda gbãadeenↄ kɔ̃n gbɛ̃nsinↄ kɔ̃n ludayãdannɛrinↄ kàkɔ̃a Yerusalɛmu. 6 Sa'oriki Anasa kú gwe kɔ̃n Kayafao kɔ̃n Yohanao kɔ̃n Alɛsandao kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ↄ dɛ sa'oriki pì danɛ ũunↄ ń píngi. 7 Wà mↄ̀ kɔ̃n Pitao kɔ̃n Yohanao gbãadee pìnↄ aɛ, ben wà ń lá wà bè: Bɔ́ gbãaa ke dé tɔ́n a beee kɛ̀o? 8 Ben Luda Nini ṣù Pitaa à bèńnɛ: Gbãadeenↄ kɔ̃n gbɛ̃nsinↄ, 9 lán ée wa lalaa gbà̀a nà yã maaa kɛ̀ wá kɛ̀ ɛrɛnɛ yãnzi, dian wá kɛ̀ à kɛ̀kɔ̃a nà, 10 amↄanↄ kɔ̃n Isarailinↄ píngi àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ zɛna a aɛ kɛ̀ aafia è kɔ̃n Yesu Kirisi Nazarɛti kɛ̀ a à pà lía Luda à fɛɛ bↄna gaan tɔ́omɛ. 11 Lɛmɛ gbɛ̀ kɛ̀ amↄa kpéborinↄ a pã kpàzi bé à gɔ̀ kpé gooda gbɛ̀ mìdee ũ. 12 Gbɛ̃ pãnde kee kuu kɛ̀ eé gbɛ̃ mì síro, zaakɛ anduna guu píngi Ludaa e gbɛ̃ke diɛ gbɛ̃nteenↄnɛ à ń mì síro, séde àpi.

13 Kɛ̀ aɔ̃ Pita kɔ̃n Yohanao kùgbãakɛɛ è, bensɔ̃ aɔ̃ↄ dɔ̀ kɛ̀ talaka
wɛ́ɛsiadeenↄmɛ ń ũ, à bↄ̀ ń saɛ, ben aɔ̃ dɔ̀ sa kɛ̀ aɔ̃ gĩakɛ wà kú
kɔ̃n Yesuomɛ yã. 14 Lán aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃kɔ̃ana pì è zɛ nà ń saɛ, aɔ̃ↄe
fɔ̃ wà yãke ò dↄro. 15 Aɔ̃ bɛ̀ńnɛ aɔ̃ bↄɛ, ben aɔ̃ lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃ 16 wà bɛ̀:
Wé kɛ dia kɔ̃n gbɛ̃ pìnↄo? Zaakɛ Yerusalɛmudeenↄↄ dɔ̃ píngi kɛ̀
aɔ̃ dabuyã bíta kɛ̀, wé fɔ̃ wà gí beeeziro. 17 Lɛ yã pì tón dagula
dɛ kɛ̀laro, wà kpà̰kɛ̃ńzi pãsĩpãsĩ aɔ̃ton yã o gbɛ̃kenɛ kɔ̃n tɔ́ pìo
dↄro. 18 Ben aɔ̃ ń sísi aɔ̃ yã dìɛńnɛ kɛ̀ aɔ̃ton yã o kesɔ̃ aɔ̃ yã dańnɛ
kɔ̃n Yesu tɔ́oro pátipati. 19 Ben Pita kɔ̃n Yohanao wɛ̀ńla wà bɛ̀:
À gwa a zĩndanɛ. A yãn wé maɔ́, ke Luda pɔ́? À kparee bé à
maa Ludanɛ? 20 Zaakɛ wé fɔ̃ wà gí wà yã kɛ̀ wá mà bensɔ̃ wá è
oziro. 21 Gbãadee pìnↄ ɛ̀ara wà vĩa dàdańzi, ben aɔ̃ ń gbáɛ. Aɔ̃ↄe
wɛ́ɛtãmmana zɛ́ ero, zaakɛ baade píngi e Luda sáabu kpaa yã
kɛ̀ kɛ̀ pì yãnzi. 22 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kɛ̃kɔ̃ana dabuyã beee kɛ̀nɛ pì zii dɛ
wɛ̀ baplaala.

Yesudeenↄ kùgbãa wɛ́ɛkɛna

23 Kɛ̀ wà ń gbáɛ, ben aɔ̃ tà ń gbɛ̃nↄ kiia, aɔ̃ↄ ò́ńnɛ lán sa'orikinↄ
kɔ̃n gbɛ̃nsinↄↄ ò́ńnɛ nà. 24 Kɛ̀ aɔ̃ↄ mà, aɔ̃ wii pɛ̀ Ludazi lɛdolɛ wà
bɛ̀: Dii, ḿbe n musu kɛ̀ kɔ̃n tↄↄtɛo kɔ̃n ísiaao kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ kú ń guunↄ
píngi. 25 Ń̀ dà n zĩkɛri wa dezi Daudanɛ kɔ̃n n Ninii gbãaao, ben
à bɛ̀:
Bɔ́yãnzin boriinↄↄ e zↄka kaazi?
À kɛ̀ dia wèe lɛ́ pãa kpaakɔ̃sɔ̃ↄ?
26 Anduna kínanↄↄ e zì soru kɛɛ,
kpatablerinↄↄ e kaakɔ̃a Diizi
kɔ̃n Kí kɛ̀ à kàↄ.
27 Yãpuraamɛ, Hɛrↄdu kɔ̃n Pↄntiu Pilatio kɔ̃ kàkɔ̃a wɛ́tɛ kɛ̀ guu
kɔ̃n Isarailinↄ kɔ̃n bori pãndenↄ n zĩkɛri kɛ̀ kú adona Yesu kɛ̀
ń kà kí ũu pìzi. 28 Aɔ̃ↄ kɛ̀ lán n gĩakɛ n zɛo nà n gbãaa kɔ̃n
n pↄyezinao guu. 29 Tia sa Dii, ǹ yã pãsĩ kɛ̀ aɔ̃ↄ ò ma gwe.
Wamↄwa n zɔ̀blerinↄ, ǹ wa gba lɛ́ wà n yã o kɔ̃n kùgbãaao
maamaa. 30 Ǹ ↄ dawa lɛ wà gbɛ̃nↄ kɛ̃kɔ̃a wà dabuyãnↄ kɔ̃n
yãbↄnsaɛnↄ kɛ kɔ̃n n zĩkɛri kɛ̀ kú adona Yesu tɔ́o. 31 Kɛ̀ aɔ̃ adua
kɛ̀ wà yа̰̀a, guu kɛ̀ aɔ̃ↄ kɔ̃kakɔ̃an nìgã, Luda Nini sùḿma ń píngi,
ben aɔ̃ gàa wèe Luda yã oońnɛ kɔ̃n kùgbãaao.

Yesudeenↄ nɔ̀sɛdɔ̃nkɔ̃kɛna kɔ̃o

32 Yesu náanɛkɛrinↄ laasuu dɔ̃nkɔ̃ vĩ kɔ̃n lɛdolɛo. Aɔ̃ gbɛ̃ke è
be a pɔ́ kɛ̀ á vĩinↄ né a pɔ́mɛ adoro. Aɔ̃ pɔ́ píngi né aɔ̃ píngi pɔ́mɛ.
33 Luda zĩ̀rinↄↄ e Dii Yesu fɛɛna gaan yã oo gbɛ̃nↄnɛ kɔ̃n gbãa
bítao. Aɔ̃ Luda gbɛ̃kɛ bíta è ń píngi. 34 Pɔ́kee e kɛ̃sã ń gbɛ̃kearo,
zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bú ke kpé vĩinↄ è yá wà mɔ́ kɔ̃n a ↄↄo 35 wà
kpá zĩ̀rinↄa, lɛ aɔ̃ kpá baadea lán à à bↄkɔ̃tɛ dɛ nà. 36 Levi bori
Yusufu kɛ̀ bↄ̀ Sipiru bùsun kú ń té. Luda zĩ̀rinↄ tɔ́ kpànɛ Banaba.

Tɔ́ pì bè Làakarikpaɛri. 37 À bú kɛ̀ à vĩi yà, ben à mɔ̀ à a ɔɔ kpà zǐrinɔa.

5

Anania kɔ̃n Safirao

1 Gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Anania kuu dɔ kɔ̃n a naɔ̃ Safirao. A tɔɔtɛ yà, 2 à à ɔɔ kokɛ̃ kɔ̃n a naɔ̃ dɔ̃nao, ben à gàa à à kpaaa kpà zǐrinɔa. 3 Ben Pita bènɛ: Anania, bɔ́yãnzin ń tò Setãn dɔ̀nnɛ aɛ lɛ sɛɛ? N n tɔɔtɛ ɔɔ kokɛ̃, ben n ɛgɛɛ tò Luda Nininɛ. 4 Gurɔɔ kɛ̀ nɛ́ɛ tɔɔtɛ pì yáro, n pɔ́nloo? Kɛ̀ ń yà sɔ̃, lán ń yezi nà, nɛ́ kɛ kɔ̃n à ɔɔoroo? À kɛ̀ dia n yã beee kɛna laasuu dànguu? Èe kɛ gbɛ̃nteen n ɛgɛɛ tònɛro, Ludan ń tònɛ. 5 Kɛ̀ Anania yã pì mà, à lɛ̀ɛ à gà. Ben vĩa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã pì mànɔ kǔ maamaa. 6 Gɔ̃kparɛnɔ gɛ̃ aɔ̃ bisa dààla, ben aɔ̃ à sɛ̀ wà gàa wà à vǐi.

7 Kɛ̀ à kà lán awa aagɔ̃ɔ bà, yãke mana sai à naɔ̃ mɔ̀ à gɛ̃. 8 Ben Pita à là à bè: Ǹ omɛ, a tɔɔtɛ pì yà lán kɛ̀ bàn yɔ́? À wèàla à bè: Eè, lɛmɛ. 9 Ben Pita bènɛ: Bɔ́yãnzin a Luda Nini lɛ̀ á gwàzi? Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ n zã vǐinɔ kú kpɛɛlɛ, aɔ́ e n sɛ́ wà bɔnyo se. 10 Gwe gɔ̃ɔ à lɛ̀ɛ à aɛ, à gà. Kɛ̀ gɔ̃kparɛnɔ gɛ̃, aɔ̃ɔ è à gà, ben aɔ̃ à sɛ̀ wà gàa wà à vǐi a zã saɛ. 11 Ben vĩa sɔsi gbɛ̃nɔ kǔ maamaa ń píngi kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã pì mànɔ ń píngi.

Dabuyãnɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ

12 Luda zǐrinɔɔ e dabuyã kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɛɛ pari gbɛ̃nɔ té. Yesudeenɔ è kɔ̃kakɔ̃aa kɛ lɛdolɛ Sulemanu gbàdaan. 13 Gbɛ̃ pãndenɔ è we wà nàńmaro, mɔde baade píngi è ń tó nnaa sí, 14 mɔde gbɛ̃ parii kɛ̀ aɔ̃ɔe Dii Yesu náanɛ kɛɛnɔ, gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔ ń píngi, aɔ̃ègɔ̃ kaara ń té. 15 Ben wà gyãreenɔ sɛɛ kɔ̃n daɛbɔnɔ kɔ̃n gyãresɛbɔnɔ wà ń káɛ zén, lɛ tó Pita e gɛ̃tɛɛ, à ninii e à da ń gbɛ̃kenɔla yãnzi. 16 Parii bɔ̀ wétɛ kɛ̀ kú Yerusalɛmu saɛnɔn wà mɔ̀ kɔ̃n gyãreenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ zĩnnɔɔ e ĩa daaḿmanɔ, ben aɔ̃ kɛ̃̀kɔ̃a ń píngi.

Wɛ́ɛtãmma mɔna zǐrinɔnɛ

17 Ben sa'oriki kɔ̃n Sadusi gãli gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ à gbɛ̃ ũunɔ fɛ̀ɛ wà nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpàńyo. 18 Aɔ̃ zǐrinɔ kǔkũ aɔ̃ ń ká kpésiaan, 19 ben Dii malaika mɔ̀ à kpé pì zé wɛ̀ńnɛ gwãavĩ à ń bɔ́ɛ à bè: 20 À gá àgɔ̃ kú Luda ua, à wɛ̃̀ndi dufu pì yã o baade píngine. 21 Zǐrinɔ yã pì mà, ben aɔ̃ gàa Luda ua kɔngɔ ide'idɛ aɔ̃ɔe yã daańnɛ.

Kɛ̀ sa'oriki kɔ̃n a gbɛ̃nɔ fɛ̀ɛ, aɔ̃ Isaraili gbãadeenɔ kɔ̃n ń gbɛ̃nsinɔ kàkɔ̃a, ben aɔ̃ dogarinɔ zǐ aɔ̃ gá zǐrinɔ bɔɛ kpésiaan aɔ̃ mɔ́ńyo. 22 Kɛ̀ dogari pìnɔ kà gwe, aɔ̃ɔe ń e kpénlo. Ben aɔ̃ èara wà tà wà bèńnɛ: 23 Kɛ̀ wa ka kpé pì kiia, wá è gbànɔɔ tatana gíngin a dãkparinɔɔ kú kpɛɛlɛ, mɔde kɛ̀ wá wɛ̃̀, wée gbɛ̃ke enlo.

24 Kɛ̀ Luda ua dãkparinɔ gbɛ̃nsi kɔ̃n sa'orikinɔ yã pì mà, aɔ̃ bídi kɛ̀ lán yã pì dɛ nà. 25 Ben gbɛ̃ke mɔ̀ à bɛ̀ńnɛ: À ma! Gbɛ̃ kɛ̀ a ń ká kpésiaa guunɔɔ kú Luda ua aɔ̃ɔe yã daaǹnɛ. 26 Ben Luda ua dãkparinɔ kɔ̃n ń gbɛ̃nsio gàa wà ń kũkũ wà sùńyo yãkete sai, zaakɛ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ gbɛ̃nɔnɛ, lɛ aɔ̃ton ń pápa gbɛ̀oro yãnzi.

27 Kɛ̀ aɔ̃ sùńyo, aɔ̃ ń zé gbãadeenɔ aɛ, ben sa'oriki ń lála yãzi à bè: 28 Wa giare pátipati à yã daǹnɛ kɔ̃n tɔ́ pìo, ben á tò yã pì kpé e daa Yerusalɛmula píngi, bensɔ̃ á yezi à gbɛ̃ pì ga yã diwaɔ́? 29 Ben Pita kɔ̃n zĩri kpaaanɔ wèńla wà bè: Luda yã bé à kɔ̃ sìo wà ma dɛ gbɛ̃ntee póla. 30 Wa dezinɔ Luda bé à Yesu kɛ̀ a à lògo lía á dɛ̀ pì fɛ̀ɛ. 31 Luda à sɛ̀ à vɛ̃̀ɛ a ɔplaazi Kínɛ Mìsiri ũ, lɛ à Isarailinɔ gba zé aɔ̃ nɔ̀sɛ liɛ, à ń durunnɔ kɛ̃́nɛ. 32 Yã pìnɔ sèedadeenɔn wa ũ, wapinɔ kɔ̃n Luda Nini kɛ̀ Luda è kpá gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è a yã maanɔao.

33 Kɛ̀ aɔ̃ yã pì mà, aɔ̃ pɔ fɛ̃̀ maamaa, ben aɔ̃ɔ yezi wà ń dɛdɛ. 34 Farisi kɛ̀ wè benɛ Gamaliɛli kú ń té. Ludayãdannɛrimɛ, baade píngi è à tó nnaa sí. À fɛ̀ɛ à zè à bè wà bɔ kɔ̃n gbɛ̃ pìnɔo gĩa. 35 Ben à bɛ̀ńnɛ: Isarailinɔ, à làakari kɛ yã kɛ̀ á yezi à kɛ gbɛ̃ pìnɔnɛa. 36 À gurɔɔ e gì kɛro kɛ̀ Tuda fɛ̀ɛ èe a zĩnda diɛɛ a ka. Wà tèzi lán gɔ̃ɔn wàa plaaa bà. Kɛ̀ wà à dɛ̀, ben à ìbanɔ fãakɔ̃a, ben yã yãa. 37 À gbɛra Galili gbɛ̃ Yudasi fɛ̀ɛ gbɛ̃narogurɔ à gbɛ̃nɔ gàɛ à nàawa pari. À gà se, ben à ìbanɔ fãakɔ̃a ń píngi. 38 Méɛ ooare tia, àton gbɛ̃ pìnɔ yã daro, à ń tó. Tó aɔ̃ pɔyezi kɔ̃n ń yãkɛnanɔ bɔ̀ gbɛ̃ntee kiiamɛ, eé mì dɛ. 39 Tó à bɔ̀ Luda kiiamɛ sɔ̃, é fɔ̃ à kpáǹnɛro. À làakari kɛ zĩkana kɔ̃n Ludaozi. 40 Aɔ̃ à yã mà, ben aɔ̃ zĩrinɔ sìsi aɔ̃ ń gbɛ̃. Aɔ̃ gìńnɛ aɔ̃ yã o kɔ̃n Yesu tɔ́o, ben wà ń gbáɛ.

41 Zĩrinɔ bɔ̀ gbãadeenɔ kiia kɔ̃n pɔnnaao, zaakɛ aɔ̃ɔ è wà kà kɛ̀ wà wí daḿma Yesu tɔ́ yãnzi. 42 Lán guu e dɔɔ nà aɔ̃ègɔ̃ yã daaǹnɛ Luda ua guu kɔ̃n ń bɛɛnɔo, aɔ̃ègɔ̃ Yesu baaru nnaa kpaaǹnɛ kámmabosai, aɔ̃è be àmbe Mɛsaya ũ.

6

Dɔnlɛri gɔ̃ɔn swɛɛplaaanɔ diɛna

1 Gurɔ beeea kɛ̀ Yesu ìbanɔɔ e kaara, aɔ̃ Girikiyãmarinɔɔ e yãkete kaa aɔ̃ Eberuyãmarinɔzi wà bè, tó wèe póblee kpaatɛtɛ lán guu e dɔɔ nà, wè pã kpá ń gyaanɔnɔzimɛ. 2 Ben zĩri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ Yesudeenɔ sìsi ń píngi wà bè: À zé vĩ wà pã kpá Luda yãzi wà làakari dɔ póble kpaatɛtɛnaaro. 3 À gɔ̃gbɛ̃nɔ bɔ a té gɔ̃ɔn swɛɛplaa, gbɛ̃ maaa kɛ̀ ɔ̃ndɔ̃ɔ pɛ̀kɔ̃rɛḿma kɔ̃n Luda Ninionɔ, lɛ wà ń diɛ zĩi pì gbɛ̃nsinɔ ũ, 4 wé làakari dɔ aduakɛnaa kɔ̃n Luda yã'onnɛnao. 5 Yã pì kɛ̀ńnɛ ń píngi, ben aɔ̃ Sitivĩ kɛ̀ Luda Nini pɛ̀kɔ̃rɛa kɔ̃n ludanaanɛkɛnao sɛ̀ kɔ̃n Filipio kɔ̃n

Porokoruo kɔ̃n Nikanɔo kɔ̃n Timɔo kɔ̃n Pamɛnao kɔ̃n Antiɔku gbɛ̃ Nikola kɛ̀ Yudanɔ dɔnzizɛ sɛ̀ yãao. 6 Wà gàaǹyo zĩrinɔ kiia, ben aɔ̃ adua kɛ̀ǹnɛ aɔ̃ ɔ kɛ̀mma.

7 Luda yã e daagula, Yesu ìbanɔɔ e kaara Yerusalɛmu maamaa, ben sa'orinɔ Yesu yã sì paripari.

Sitivĩ kũna

8 Luda aubarika kɔ̃n gbãaao pɛ̀kɔ̃rɛ Sitivĩa, ben èe dabuyã kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɛɛ gbɛ̃nɔ té. 9 Aduakɛkpɛ kee kuu kɛ̀ wè be wɛ̃ɛnɛnɔ aduakɛkpɛ. Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bɔ̀ Sirɛni kɔ̃n Alɛsandariao kɔ̃n Silisia bùsuo kɔ̃n Asia bùsuo. Ben aɔ̃ íbɛtɛ kpà kɔ̃n Sitivĩo aɔ̃ lɛokpakɔa kɛ̀o. 10 Mɔde aɔ̃ɔe à fɔ̃ro ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛ̀ Luda Nini à gbà yãnzi. 11 Aɔ̃ té kà gbɛ̃nɔn, ben gbɛ̃ pìnɔ bè: Wá mà à bɔ̀ Musa kɔ̃n Ludao yã kpɛɛ. 12 Aɔ̃ Yudanɔ kɔ̃n ń gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n ludayãdannɛrinɔ làakari fɛ̀ɛ, ben aɔ̃ gàa wà Sitivĩ kǔ, aɔ̃ gàao ń gbãadeenɔ kiia. 13 Ben aɔ̃ mɔ̀ kɔ̃n sèedade ɛgɛɛnɔ aɔ̃ bè: Gbɛ̃ kɛ̀ bé ègɔ̃ Luda kpé kɔ̃n à dokao zaa boo yãana sai. 14 Zaakɛ wá mà à bè Yesu Nazarɛti é kpé pì kaatɛ à wa fɛɛakaarayã kɛ̀ Musa dàwee liɛ sé. 15 Ben gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ vɛ̃ɛna gweenɔ wɛ́ɛ pè Sitivĩa ń píngi, aɔ̃ɔ è à uu dɛ lán malaika uu bà.

7

Sitivĩ yã'ona gbãadeenɔnɛ

1 Ben sa'oriki Sitivĩ là à bè: N yã pìnɔ ò yãpuran yɔ́? 2 Ben à bè: Ma gbɛ̃nɔ kɔ̃n ma denɔ, à ma! Luda Gakuide bɔ̀ à mɔ̀ wa dezi káaku Ibraĩzi gurɔɔ kɛ̀ à kú Mɛsɔpɔtamia bùsun, zaalɛ à kpé à gá vɛ̃ɛ Arana. 3 À bènɛ: Ǹ bɔ n bùsun n danɛnɔ té ǹ tá bùsu kɛ̀ mé ɔdɔannɛɛn. 4 Ben à bɔ̀ Kaladia bùsu pì guu à gàa à vɛ̃ɛ Arana. À de gaa gbɛra Luda sùo bùsu kɛ̀ á kún tiaa kɛ̀ pìn. 5 Ludaa e bùsu pì tɔɔtɛ ke kpáa baa kèsɛ doro, mɔde à à lé gbɛ̃nɛ à bè eé gɔ̃ à pó ũ kɔ̃n à boriinɔ. Gurɔ beeea sɔ̃ Ibraĩ né vĩro. 6 Luda bènɛ lán kɛ̀ bà: N boriinɔ é nibɔ ble bùsu pãnden. Gwen aɔ̃é zɔ̀ blen, weé wɛ́ɛ tãmma ai wɛ̃ wàa plaa. 7 Luda bè é ĩa da borii kɛ̀ aɔ̃é zɔ̀ bleǹnɛnɔa, Ibraĩ borii pìnɔɔ é bɔɛ wà mɔ́ wà dɔnzi kɛare gura kɛ̀ pìn. 8 Ben Luda bằngukɛna yã dà Ibraĩnɛ a bà kuunao sèeda ũ. Kɛ̀ à Isaaku ì, à bằngu kènɛ à gurɔ sɔraagɔ̃dee zĩ. Lɛn Isaaku kɛ̀ Yakubunɛ lɛ dɔ, ben Yakubu kɛ̀ wa dezi káaku gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔnɛ lɛ se dɔ. 9 Ben wa dezi káaku pìnɔ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpà kɔ̃n ń gbɛ̃ndo Yusufuo, aɔ̃ à yà wà tào Igipiti. Ludaa kúo 10 à à bɔ̀ à nawɛ̃a píngi guu. Luda Yusufu pì gbà ɔ̃ndɔ̃ɔ à tò à nna kɔ̃n Igipiti kí Fili'aunao, ben à à dìɛ Igipiti bùsu gbɛ̃nsi ũ kɔ̃n a bɛ uao. 11 Ben dekaa kà Igipiti kɔ̃n Kanaa bùsuo píngi. Nawɛ̃a kɛ̀ bíta, wa dezi pìnɔɔ e póke e wà blèro. 12 Kɛ̀ Yakubu mà pówɛɛ kú Igipiti, à wa dezi pìnɔ zǏ gwe. Aɔ̃ gana káakudeen gwe.

13 À gɛ̃n plaadeen Yusufu a zĩnda ɔ̀dɔa a vɬ̀inɔnɛ, ben Fili'auna
Yusufu danɛnɔ dɔ̃. 14 Ben Yusufu gbɛ̃ zɬ̀ a de Yakubua à mɔ́ kɔ̃n
a danɛnɔ ń píngi. Aɔ̃ píngi gɔ̃ɔn baaagɔ̃ akuri asɔɔromɛ. 15 Ben
Yakubu gàa Igipiti. Gwen à gàn kɔ̃n wa dezi pìnɔ ń píngi. 16 Wà
sù kɔ̃n ń gènɔo Sɛkɛmu, ben wà ń vĩi gbèwɛɛ kɛ̀ Ibraĩ lù mira ũ
guu Amɔ nénɔa à fĩa bòńnɛ kɔ̃n kondogio.

17 Kɛ̀ lé kɛ̀ Ludaa gbɛ̃̀ Ibraĩnɛ gurɔɔ kà kĩi à papa, wa borii
pari kʉ̀ à kàara Igipiti maamaa. 18 Ben kí dufu kɛ̀ Yusufu dɔ̃roo
kpata blè Igipiti. 19 À pãsĩ kɔ̃n wa boriio à wɛ́ɛ tã̀ wa dezinɔa,
à tò aɔ̃ ń nénɔ kwè aɔ̃ gàga. 20 Gurɔ beeean wà Musa ì à àisi
maa. Wà à gwà a de bɛ mɔ aagɔ̃mɛ. 21 Kɛ̀ wà à zɬ̀nna, ben
Fili'auna nénɔgbɛ̃ à sɛ̀ à à gwà a zĩnda né ũ. 22 Wà Igipitinɔ ɔ̃ndɔ̃ɔ
dà Musanɛ píngi, à gɔ̃̀ gbɛ̃nsi ũ yã'ona guu kɔ̃n yãkɛnao.

23 Kɛ̀ à kà wɛ̃̀ baplaa, à dà a nɔ̀sɛ guu à gá a Isaraili daanɔ
gwa. 24 Kɛ̀ à è Igipiti gbɛ̃ e ĩa daa a gbɛ̃ mèn dooa, ben à yã sì
kɔ̃n a gbɛ̃o à gɛ̃ɛ bòa à à dɛ̀. 25 Kɛ̀ Ludaa yezi à a gbɛ̃nɔ mì sí à
gãzĩ, èe daa aɔ̃ɔ dɔ̃mɛ, mɔde aɔ̃ɔ dɔ̃ro. 26 Kɛ̀ guu dɔ̀, Isaraili gɔ̃ɔn
plaaanɔɔ e swèe kɛɛ, ben a mɔ̀ à ń yókɔ̃a à agbaa kpàńnɛ à bè:
Ma gbɛ̃nɔ, à kɛ̀ dia ée ĩa daakɔ̃a kɔ̃ tɛ̃ɛɛ? 27 Ben gbɛ̃ kɛ̀ èe ĩa daa
a gbɛ̃ndooa ɔ yɬ̀pa Musazi à bè: Dé bé à n kɛ kí yãgɔ̃gɔ̃ri ũwee?
28 Ń yezi ǹ ma dɛ lán n Igipiti gbɛ̃ dɛ̀ nà gĩan yɔ́? 29 Kɛ̀ Musa yã pì
mà, à bàa lɛ̀ à tà Midiã bùsun. Gwen à négɔ̃gbɛ̃nɔ ìn gɔ̃ɔn plaa.

30 Wɛ̃̀ baplaaa gbɛran malaika bɔ̀ à mɔ̀zi gbáan Sinai kpiii
saɛ gyanto té guu. 31 Kɛ̀ Musa dabuyã beee è, à bɔ̀ à saɛ. Kɛ̀
à sɔ̃̀zi à gwa, à Dii kɔ̀to mà à bè: 32 Mámbe n dezinɔ Ibraĩ kɔ̃n
Isaakuo kɔ̃n Yakubuo Luda ũ. Vĩa Musa kʉ̀ èe lugalugaa, èe
fɔ̃ à wɛ́ɛ sɛ̀ à gwàro. 33 Ben Dii bènɛ: Ǹ n kyatee bɔbɔ, zaakɛ
guu kɛ̀ ń zɛn kú adonamɛ. 34 Ma wɛ́ɛtãmma kɛ̀ wèe mɔɔ ma
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Igipitinɔnɛ è sãnsãn ma ń mbona mà, ben ma
mɔ mà ń mì sí. Mé n zĩ Igipiti sa. 35 Musa kɛ̀ aɔ̃ gìnɛ yã wà bè,
dé bé à à kɛ̀ kí yãgɔ̃gɔ̃ri ũńnɛ pìn Luda yã ònɛ malaika kɛ̀ bɔ̀
à mɔ̀zi gyanto guu gãzĩ, à à zɬ̀ kína kɛ̀ eé ń gbarɛ ũ. 36 Àmbe à
bɔ̀ńyo à yãbɔnsaɛnɔ kɔ̃n dabuyãnɔ kɛ̀ Igipiti kɔ̃n Isia Tɛ̃aao kɔ̃n
gbáa guuo wɛ̃̀ baplaa. 37 Musa pì bé à bè Isarailinɔnɛ, Luda é ń
gbɛ̃ke sɛ́ annabi ũ lán a bà. 38 Musa pì kú kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kakɔ̃ana
pìnɔo gbáan, à kú gwe kɔ̃n wa dezinɔ kɔ̃n malaika kɛ̀ yã ònɛ
Sinai kpiii musuo. Àmbe à yã wɛ̃̀ndideenɔ sì à kpáwa.

39 Wa dezinɔɔ e à yã maro, ben aɔ̃ gìzi aɔ̃ laasuu èara à tà
Igipiti. 40 Aɔ̃ bè Arunanɛ: Ǹ tãa kenɔ kɛwe aɔ̃ dɔwe aɛ, zaakɛ
Musa kɛ̀ wa bɔɛ Igipiti, wá dɔ̃ yã kɛ̀ à à lèro. 41 Gurɔ beeean aɔ̃
tãa pì lán zùswarenɛ bɔ̀rɔ bà, ben aɔ̃ saa òa aɔ̃ zĩbaa kɛ̀ pó kɛ̀ aɔ̃ɔ

kɛ̀ ń zĩndanɛ pì yã musu. 42 Ben Luda kpɛɛ lìńnɛ à tò aɔ̃ dɔnzi kɛ̀ ludambɛ pɔ́nɔnɛ lán wà kɛ̃̀ annabinɔ takada guu nà wà bè:
Isarailinɔ, èe kɛ mámbe a saa òma gbáan wɛ̃̀ baplaaro.
43 Tãa Mɔlɛki bisa kutaan á sɛna
kɔ̃n sɔsɔnɛ tãa Rɛfã kɛ̀ a zɛo takao.
Dii kɛ̀ á pì a dɔnzi kɛ̀ńnɛnɔ yãnzin
mé tó wà táao Babilɔnu kãa kpa.
44 Wa dezinɔ Luda bà kuunaǹyo kutaa vĩ gbáan. Luda à taka ɔ̀dɔa Musanɛ, ben wà kɛ̀ lán Ludaa ònɛ nà. 45 Kutaa pì gɔ̃̀ Yɔsuanɛ kɔ̃n wa dezinɔ, ben aɔ̃ mɔ̀ wà bori pãnde kɛ̀ Luda pɛ̀ḿmaǹnɛnɔ bùsu sìḿma. Kutaa pì kú gwe ai Dauda gurɔ.
46 Dauda pì nna kɔ̃n Ludao, ben à wɛ́ɛ kɛ̀a lɛ à e à kpɛ́ bo Yakubu Ludanɛ. 47 Sulemanu bé à kpɛ́ pì bònɛ. 48 Mɔde Luda Musude èg̃ɔ̃ kú kpɛ́ kɛ̀ gbɛ̃̀nteenɔɔ bò guuro, lán annabi ò nà:
49 Dii bè:
Musu né ma kíblekitamɛ,
tɔɔtɛ né ma tintimɛ.
Kpɛ́ kparee takan é bomɛɛ?
Mákpan ma pitakii kún?
50 Mámbe ma pɔ́ píngi kɛ̀roo?
51 Ludayãdarisainɔn a ũ! A nɔ̀sɛ wɛ̃̀naro! A swã gbãamɛ! Eègɔ̃ gii Luda Ninizi, eègɔ̃ kɛɛ lán a dezinɔ bà. 52 Annabi kpareen a dezinɔ gì wɛ́ɛ tãazi? Aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gĩakɛ wà Gbɛ̃ Maa mɔna yã ò pìnɔ dɛ̀dɛ. Adee pìn a bɔ à kpɛɛ a à dɛ̀ sa. 53 A doka kɛ̀ malaikanɔ sùo sì, mɔde ée zĩi kɛ à yãaro.

Sitivĩ papana gbèo

54 Kɛ̀ aɔ̃ yã pì mà aɔ̃ pɔ fɛ̃̀zi, aɔ̃ swaa sòzi. 55 Ben Luda Nini dì Sitivĩa à wɛ́ɛ pɛ̀ ludambɛɛa, ben à Luda gakui è kɔ̃n Yesuo zɛna à ɔplaazi. 56 Ben à bè: À ma! Ma ludambɛɛ è wɛ̃na, Gbɛ̃ntee Né zɛna Luda ɔplaazi. 57 Ben aɔ̃ ɔ tàta ń swãlɛ aɔ̃ wii gbãaa lɛ̀, ben aɔ̃ kùsia lɛdolɛ. 58 Aɔ̃ à gàɛ wà bɔ̀o wétɛ kpɛɛ, ben aɔ̃ɔ à pápaa gbèo lɛ wà à dɛ. Aɔ̃ ń uta ìsinɔ bɔ̀ wà kàɛ ɔ̀wazi kɛ̀ wè benɛ Solu saɛ. 59 Kɛ̀ aɔ̃ɔe Sitivĩ pápaa gbèo lɛ, à adua kɛ̀ à bè: Dii Yesu, ǹ ma ninii sí. 60 Ben à kùɛ à wii gbãaa lɛ̀ à bè: Dii, ǹton ń durun kɛ̀kii daro. Yã beee ona gbɛran à gà.

8

1 Solu kú gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Sitivĩ dènɔ kpɛɛ.

Solu wɛ́ɛtãmma mɔna Yesudeenɔnɛ

Zĩ beeean wà nà wɛ́ɛtãna sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔa maamaa. Zĩrinɔ baasi, aɔ̃ fãakɔ̃a ń píngi Yudea kɔ̃n Samaria bùsunɔ guu. 2 Ludayãdari kenɔ Sitivĩ vĩi aɔ̃ à gɛ̀ ɔ́ɔ dɔ̀ kɔ̃n wii gbãaao. 3 Ben Solu aĩa kɛ̀ kɔ̃n sɔsi gbɛ̃nɔ kaatɛnao. Èg̃ɔ̃ gɛ̃ɛ ua

kɔ̃n uao àgɔ̃ gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔ kũkũu àgɔ̃ ń gáɛɛ à gá à ń ká kpésiaan.

Baarunnakpana Samaria bùsun

4 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ fàakɔ̃aanɔ gàa wà Yesu baaru kpà gu sãnda píngin.
5 Filipi gàa Samaria bùsu wétɛ ken, ben à Mɛsaya waazi kɛ̀ńnɛ.
6 Kɛ̀ gbɛ̃nɔ Filipi yã mà, bensɔ̃ aɔ̃ dabuyã kɛ̀ à kɛ̀nɔ è, aɔ̃ làakari dɔ̀ yã kɛ̀ èe ooa kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 7 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zĩnnɔ gòḿma kɔ̃n wii gbãaaonɔɔ pari, bensɔ̃ gbɛ̃ kɔ̀ɔkũnanɔ kɔ̃n ɛrɛnɔ kɛ̀kɔ̃a pari.
8 Ben wà pɔnnaa kɛ̀ maamaa wétɛ pì guu.

9 Gɔ̃gbɛ̃ kee kú gwe zaa zi wè benɛ Simɔ. Ègɔ̃ dabuyã kɛɛ à bɔ̀ Samariadeenɔ saɛ, ben à a zĩnda dìɛ gbɛ̃ bèɛdee ũ. 10 Né féte gbɛ̃nsi píngi è làakari dɔ à yãa aɔ̃ be: Gbɛ̃ pì né gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Luda Gbãabitadeemɛ. 11 Dabuyã kɛ̀ ègɔ̃ kɛɛ ń té zaa gìkɛna ń kũ gbãa. 12 Mɔde kɛ̀ aɔ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia baaru kɛ̀ Filipi kpàńnɛ kɔ̃n Yesu Kirisi tɔ́o mà, aɔ̃ɔ sì, ben aɔ̃ batisi kɛ̀ gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔ ń píngi. 13 Baa Simɔ yã pì sì à batisi kɛ̀, ben à nà Filipia. Kɛ̀ à dabuyã kɔ̃n gbãa yã bíta kɛ̀ Filipi e kɛɛnɔ è, yã pìnɔ bɔ̀ à saɛ.

14 Kɛ̀ zĩrinɔɔ mà zaa Yerusalɛmu Samariadeenɔ Luda yã sì, aɔ̃ Pita kɔ̃n Yohanao zĩḿma. 15 Kɛ̀ aɔ̃ kà gwe, aɔ̃ adua kɛ̀ńnɛ lɛ aɔ̃ Luda Nini e yãnzi. 16 Wà ń batisi kɛ̀ yã kɔ̃n Dii Yesu tɔ́o, mɔde Luda Ninii e di aɔ̃ gbɛ̃kearo. 17 Kɛ̀ aɔ̃ ɔ kɛ̀ḿma, ben aɔ̃ Luda Nini è sa. 18 Kɛ̀ Simɔ è aɔ̃ Luda Nini è kɔ̃n zĩrinɔ ɔnammanao, ben à mɔ̀ńnɛ ɔɔo 19 à bè: À ma gba gbãaa pì se, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ ma ɔ kɛ̀a é Luda Nini e. 20 Ben Pita bènɛ: N ɔɔ kaatɛnyo, zaakɛ nɛ́ɛ daa né ludangbaa lú kɔ̃n ɔɔomɛ. 21 N ɔɔ kú zĩi pì guuro, n baka kú à guuro, zaakɛ n nɔ̀sɛ maa Ludanɛro. 22 Ǹ kpɛɛ li n yã zaaa pìnɛ ǹ adua kɛ Diia, ke eé sùu kɛnyo kɔ̃n n laasuu beee takao gwɛɛ?
23 Zaakɛ má è kɛ̀ sɛwɛɛ kãsãa kú n guu, durun bà kànnɛ. 24 Ben Simɔ bè: À adua kɛmɛ Diia lɛ yã kɛ̀ á ò ke tón ma lero yãnzi.

25 Kɛ̀ Pita kɔ̃n Yohanao Dii sèeda kɛ̀ aɔ̃ à yã dàńnɛ, ben aɔ̃ èara aɔ̃ɔe taa Yerusalɛmu, aɔ̃ɔe baaru nnaa kpaa Samaria lakutunɔ guu pari.

Filipi kɔ̃n Etiopia gbãade keo

26 Dii malaika yã ò Filipinɛ à bè: Ǹ fɛɛ ǹ gá sɔɔmɛtɛ kpa. Ǹ zé kɛ̀ bɔ̀ Yerusalɛmu à gàa Gaza sé, zé kɛ̀ bɔ̀ɛ gbáan. 27 Ben à dà zén. Etiopia gbɛ̃kee té zé pìn. Etiopia bùsu kína kɛ̀ dɛ nɔgbɛ̃ ũu kɛ̀ wè benɛ Kandase bɛgwarimɛ, à auziki dãkparinɔ gbɛ̃nsimɛ. À mɔ̀ à dɔnzi kɛ̀ Yerusalɛmu, 28 ben à lìara èe taa vɛ̃ɛna a sɔ̃goro guu, èe annabi Isaya takada kyó kɛɛ. 29 Ben Luda Nini bè Filipinɛ: Ǹ gá ǹ sɔ̃ sɔ̃goro kɛ̀kãazi. 30 Ben Filipi bàa lè à gàa. À mà èe annabi Isaya takada kyó kɛɛ, ben à à là à bè: Ń kyó kɛ̀ nɛ́ɛ kɛɛ

bɔkɔ̃tɛ dɔ̃ɔ́? 31 À wèàla à bè: Tó gbɛ̃kee e à bɔkɔ̃tɛmɛro, mɛ́ fɔ̃ mà
à dɔ̀rɔ dɔ̃ɔ́? Ben à Filipi sìsi à gɛ̃̀ à vɛ̃̀ɛ à saɛ. 32 Yã̀ kɛ̀ èe à kyó kɛɛ
pìn yɛ̀:
Lán sãa kɛ̀ wèe gaa à kòto kpá bà,
lán sãnɛ bɔ̀rɔ kɛ̀ wèe à kã̀ kɛ̃ɛ bà,
à yĩtɛ kpɛ̃ èe lɛ́ wɛ̃kɔ̃aro.
33 Wà wí dàa,
wèe yãkpaɛ kɛo a zɛ́aro.
Dé bé eé fɔ̃ à à gurɔ gbɛ̃nɔ yã̀ oo?
Zaakɛ wà à wɛ̃̀ndi bɔ̀ anduna guu.
34 Ben gɔ̃gbɛ̃ pì bè Filipinɛ: Ǹ omɛ, dé musun annabi yã̀ beee ò
sɔ̃ɔ? À zĩndan yɔ́ ke gbɛ̃ pãndemɛ? 35 Naana Luda yã̀ pìa Filipi
Yesu baaru nnaa kpànɛ. 36 Kɛ̀ aɔ̃ɔe gaa aɛ, aɔ̃ kà í kiia, ben gɔ̃gbɛ̃
pì bè: Ǹ í gwa kɛ̀. Bɔ́ bé eé kpámɛ mà batisi kɛɛ? 37 Ben Filipi
bènɛ: Tó n yã̀ pì sì kɔ̃n nɔ̀sɛo do, né fɔ̃. À wèàla à bè: Má sì kɛ̀
Yesu Kirisi né Luda Néme. 38 Ben à bè wà góro zɛ. Ben aɔ̃ plaa
ń píngi aɔ̃ pìta wà gɛ̃̀ ín. Ben à à batisi kɛ̀. 39 Kɛ̀ aɔ̃ bikṵ̃ baa, ben
Dii Nini Filipi kpà guuzi, gɔ̃gbɛ̃ pì e à e dɔro, ben pɔnnaa guu à
gɛ̃̀ zɛ́la. 40 Filipi a zĩnda è zɛ Azotu, ben à gàa à Yesu baaru nnaa
kpà wɛ́tɛ kɔ̃n wɛ́tɛo ai à gàa à kào Sizarea.

9

Yesu bɔ à mɔna Soluzi
(Zĩr 22:6-16, 26:12-18)

1 Gurɔ beeea sɔ̃ Solu e pɔ́ bɔɔ a yĩn, èe yã̀ pãsĩ oo Dii ìbanɔ
dɛdɛna yã̀ musu. À gàa sa'oriki kiia, 2 à gbèkaa à takada kɛ̃
Damasiku aduakɛkpɛdeenɔnɛ à kpáawa, lɛ tó à zɛ́ pì deenɔ
è gwe, gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔ ń píngi, eé ń kũkũ à suńyo
Yerusalɛmu. 3 Kɛ̀ à dà zɛ́n, èe gaa à kà kĩi kɔ̃n Damasikuo, ben
kãndo gupuraa bɔ̀ ludambɛ à damala. 4 À bɔ̀ à lèɛ, ben à kòto
mà à bènɛ: Solu, Solu, bɔ́ bé à tò nɛ́ɛ wɛ́ɛ tãamaa? 5 Ben à bè:
Dén n ũu, Dii? Ben à wèàla à bè: Mámbe Yesu kɛ̀ nɛ́ɛ wɛ́ɛ tãaa
ũ. 6 Ǹ fɛɛ ǹ gɛ̃ wɛ́tɛ guu, weé onnɛ yã̀ kɛ̀ né kɛ. 7 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe
gaa lɛdoonɔ gɔ̃ sàii. Aɔ̃ kòto pì mà, mɔde aɔ̃ɔe gbɛ̃ke ero. 8 Kɛ̀
Solu fɛ̀ɛ, à a wɛ́ɛ wɛ̃̀, ben èe guu ero. Ben wà à kṵ̀ a ɔɔa wà gàao
Damasiku. 9 À kɛ̀ gurɔ aagɔ̃ gu'ena sai, èe pɔ́ blero èe í miro.

10 Yesude kee kú Damasiku kɛ̀ wè benɛ Anania. Dii yã̀ ònɛ
wɛ́ɛgupu'ena guu à bè: Anania. Ben à wèàla à bè: Maɛ kɛ̀,
Dii. 11 Ben Dii bènɛ: Ǹ fɛɛ ǹ da zɛ́ kɛ̀ wè be Súusun ai Yudasi
bɛ ua ǹ Taasu gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Solu gbeka. È̀e adua kɛɛ gwe.
12 Wɛ́ɛgupu'ena guu à n e, n mɔ n ɔ kèa lɛ à guu e. 13 Ben Anania
bènɛ: Dii, má mà wà gbɛ̃ pì yã̀ ò pari, lán à yã̀ zaaa kɛ̀ n gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔnɛ nà. 14 Sa'orikinɔ à gbà zɛ́ à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe

n sisii gura kɛ̀nↄ kʊ̃kʊ̃. Beee yãnzin à mↄ̀zi. 15 Ben Dii bɛ̀nɛ: Ǹ gá, zaakɛ ma gbɛ̃ pì sɛ̀ à gá ma tɔ́ bↄ bori pãndenↄnɛ kʊ̃n ń kínanↄ kʊ̃n Isarailinↄomɛ. 16 Lán eé wɛ́ɛtãmma e ma tɔ́ yãnzi nà mɛ́ ↄdↄanɛ. 17 Ben Anania bↄ̀ à gàa à gɛ̃̀ ua pìn, à ↄ kɛ̀ Solua à bè: Solu ma gbɛ̃, Dii Yesu kɛ̀ bↄ̀ à mↄ̀nzi zén gurↄↄ kɛ̀ nɛ́ɛ mↄↄ kɛ̀, àmbe à ma zĩ lɛ ǹ guu e Luda Nini summa yãnzi. 18 Gwe gʊ̃ↄ pɔ́ bↄ̀ɛ à wɛ́ɛn lán kpↄ̀tɛɛ bà aʊ̃ lɛ̀ɛ, ben à guu è. Ben à fɛ̀ɛ à batisi kɛ̀. 19 Kɛ̀ à pɔ́ blè, à gbãaa è.

Solu waazikɛna zaa Damasiku

Solu gurↄplaa kɛ̀ kʊ̃n Damasiku Yesudeenↄ, 20 ben à nà Yesu yã waazikɛnaa gʊ̃ↄ Yudanↄ aduakɛkpɛnↄ guu, à bè Yesu né Luda Néme. 21 Yã pì bↄ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aʊ̃ↄ mànↄ saɛ aʊ̃ bè: Gbɛ̃ beee bé èe gbɛ̃ pì sìsirinↄ ásaru kɛ Yerusalɛmuroo? Àmbe èe mɔ́ kɛ̀ à ń kʊ̃kʊ̃ à táńyo sa'orikinↄ kiiaroo? 22 Solu sʊ̃ gbãaa èg̃ʊ̃ kaara, ben à yã Yuda kɛ̀ aʊ̃ↄ kú Damasikunↄ fù à ↄ̀dↄańnɛ kɛ̀ Yesu né Mɛsayamɛ.

23 Gurↄ plaaa gbɛra Yudanↄ lé kpàkʊ̃sʊ̃zi aʊ̃ à dɛ, 24 ben à ń lékpakʊ̃sʊ̃naazii pì mà. Aʊ̃ↄe wétɛ bĩilɛnↄ dãkpaa fãantɛ̃ kʊ̃n gwãavĩo lɛ wà à dɛ yãnzi. 25 Gwãavĩn Solu gbɛ̃nↄ à dà gbíin wà à gbàrɛ kʊ̃n bàↄ bàazi bↄna bĩi musu.

Solu waazikɛna zaa Yerusalɛmu

26 Kɛ̀ à kà Yerusalɛmu, à wètɛ à na Yesudeenↄa, ben aʊ̃ vĩa kɛ̀nɛ ń píngi, aʊ̃ↄe à Yesudekɛ wɛ́ɛ síro. 27 Ben Banaba à sɛ̀ à gàao zĩrinↄ kiia, à gbàńnɛ lán Solu Dii è zén nà kʊ̃n yã kɛ̀ Dii ònɛↄ kʊ̃n lán à Yesu yã ò gupuraaa nà zaa Damasikuo. 28 Ben Solu gɛ̃̀ ń té à lìgańyo Yerusalɛmu à yã ò gbɛ̃nↄnɛ kʊ̃n Dii tɔ́o gupuraan. 29 Kɛ̀ à yã ò Yuda Girikiyãmarinↄnɛ à lɛokpakʊ̃a kɛ̀ńyo, ben aʊ̃ↄe wɛtɛɛ wà à dɛ. 30 Kɛ̀ à gbɛ̃nↄↄ dɔ̃̀, aʊ̃ gàa wà zɛ̀nɛ Sizarea, ben à tà Taasu.

31 Beee gbɛra sↄsi kɛ̀ kú Yudea kʊ̃n Galilio kʊ̃n Samaria bùsuo kuu aafia píngi. Aʊ̃ↄe gbãa kũu wèe gaa aɛ vĩakɛna Diinɛ guu, aʊ̃ↄe kaara kɛ̀ Luda Nini ń làakari kpàɛńnɛ yãnzi.

Ainɛa kɛ̃kʊ̃ana

32 Pita è lili o wɛ́tɛ kʊ̃n wɛ́tɛo píngi, ben à gàa Luda gbɛ̃ kɛ̀ aʊ̃ↄ kú Lidanↄ gwa. 33 À gʊ̃gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Ainɛa è gwe, à kɔ̃̀ↄ kʊ̀ kaɛna wɛ̃̀ sↄraagʊ̃. 34 Ben Pita bɛ̀nɛ: Ainɛa, Yesu Kirisi n kɛ̃kʊ̃a. Ǹ fɛɛ ǹ n pɛ̀ koko. Ben à fɛ̀ɛ gʊ̃ↄ. 35 Lidadeenↄ kʊ̃n Sarↄnudeenↄ à è, ben aʊ̃ lìɛ wà aɛ dↄ̀ Diia.

Tabita fɛɛna gaan

36 Nↄgbɛ̃ Yesude kee kú Yↄpa à tɔ́n Tabita, kʊ̃n Giriki yão sʊ̃ Dↄkasi. Tɔ́ pì bè zʊ̃. Yã maa kɛna pɛ̀kʊ̃rɛa, bensʊ̃ à takaasideenↄ wɛ̃nda dʊ̃. 37 Gurↄ beeean à gyãa kɛ̀ à gà. Kɛ̀ wà à zú ò, wà à sɛ̀ wà dàɛ kpé musu guu. 38 Yↄpa sʊ̃ↄ zà̀ kʊ̃n Lidaoro. Kɛ̀

Yesudeenɔɔ mà Pita kú gwe, aɔ́ ń gɔ̃ɔn plaaanɔ zĩa aɔ́ wéɛ kèa wà bè: Ǹ mɔ́ wa kiia kpakpaa. 39 Ben Pita fɛ̀ɛ à gàaáyo. Kɛ̀ à kà, wà dìdio kpé pì musu. Ben gyaanɔnɔ sɔ̃zi ń píngi kɔ̃n ɔ́ɔ dɔɔo, aɔ́ uta kɔ̃n pɔ́kãsãa kɛ̀ Tabita kɛ̀ gurɔɔ kɛ̀ à kpé kúńyonɔ ɔ̀dɔanɛ. 40 Pita pèḿma à ń bɔ́ɛ bàazi. À kùɛ à adua kɛ̀, ben à aɛ dɔ̀ gɛ̀ pìa à bè: Tabita, ǹ fɛɛ. Kɛ̀ à wéɛ wɛ̃̀, à Pita è, ben à fɛ̀ɛ à vɛ̃̀ɛ. 41 Pita à kǔ a ɔɔa à à fɛ̀ɛ à à zɛ̀. Ben à Luda gbɛ̃ pìnɔ sìsi kɔ̃n gyaanɔnɔ, ben à à kpàḿma bɛ̃ɛ. 42 Yã̀ pì dà Yɔpala píngi, ben wà Dii náanɛ kɛ̀ gwe pari. 43 Pita gurɔplaa kɛ̀ gwe zaa Simɔ Ãa bɛ.

10

Pita kɔ̃n Kɔnɛliuo

1 Gbɛ̃kee kú Sizarea à tɔ́n Kɔnɛliu. Àmbe soza gãli kɛ̀ wè be Itali gãli gbɛ̃nsi ũ. 2 Gbɛ̃ pì né ludayãdarimɛ, èg̃ Luda vĩa vĩ, àpi kɔ̃n a bɛdeenɔ ń píngi. È gba da maamaa, bensɔ̃ èg̃ adua kɛɛ gɛ̃̀n baaag̃. 3 Zĩkea fãantɛ̃ mɔ̀ aag̃ à Luda malaika è tɛ̃tɛ̃ntɛ̃ wéɛgupu guu, à gɛ̃̀ a bɛ à bènɛ: Kɔnɛliu. 4 Ben Kɔnɛliu wéɛ bìia kɔ̃n vĩao, ben à bè: Bómɛɛ, Dii? À wèàla à bè: N aduakɛna kɔ̃n n gbadana gbɛ̃nɔnɛo kà Luda kiia, ben à sì. 5 Ǹ gbɛ̃nɔ zĩ Yɔpa sa, lɛ aɔ́ Simɔ kɛ̀ wè benɛ Pita sísi. 6 À pìta gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Simɔ Ãa bɛ. À bɛɛ kú ísia léa. 7 Kɛ̀ malaika pì tà, Kɔnɛliu a zĩkɛri gɔ̃ɔn plaa kenɔ sìsi kɔ̃n soza ludayãdari kɛ̀ nazio. 8 Kɛ̀ à yã̀ pì tɔ̃kɛ̃́nɛ píngi, ben à ń zĩ Yɔpa.

9 Kɛ̀ guu dɔ̀, ben aɔ́ dà zén aɔ́ kà kĩi kɔ̃n wétɛ pìo. Gurɔ beeea kɛ̀ ɔfãntɛ̃ kà mìdangura, Pita dì kpé musu lɛ à adua kɛ. 10 Nɔaa e a dɛɛ à yezi à pɔ́ ble, ben gurɔɔ kɛ̀ wèe pɔ́blee kɛɛ à wéɛgupu è. 11 À ludambɛɛ è wɛ̃kɔ̃ana, pɔ́kee e pitaa lán bisa bíta bà. Bà dɔdɔna a gɛ̃tɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔnɔa píngi, èe suu gĩzĩ. 12 Pɔ́ bori píngi kú à guu, nɔ̀bɔnɔ kɔ̃n pɔ́taa'onkusɛanɔ kɔ̃n bãanɔ. 13 Ben wà bènɛ: Pita, ǹ fɛɛ ǹ dɛ ǹ só. 14 Ben Pita bè: Agya Dii. Méɛ tɛ̃ pɔ́ ke pɔ́ gbãsĩ ble zikiro. 15 Ben à kòto pì mà à gɛ̃n plaadeeo dɔ wà bè: Pɔ́ kɛ̀ Luda bè à zɛ̃na, ǹton à tɛ̃ boro. 16 À kɛ̀ lɛ gɛ̃n aag̃, ben kãndo wà pɔ́ pì gà wà tào ludambɛ.

17 Pita e bídi kɛɛ wéɛgupu kɛ̀ à è pìa, ben Kɔnɛliu zĩ̀ri kɛ̀ aɔ́ Simɔ bɛɛ gbèkanɔ kà gɔ̃ɔ, aɔ́ zɛna gãnulɛa. 18 Aɔ́ lé zù wà gbèka tó gwen Simɔ kɛ̀ wè benɛ Pita pìtan. 19 Ai tia Pita e laasuu lɛɛ wéɛgupu kɛ̀ à èa, ben Luda Nini bènɛ: Gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔnɔɔ e n gbekaa. 20 Ǹ pita ǹ gáńyo seka sai, zaakɛ mámbe ma ń zĩmma. 21 Ben Pita pìta à gàa gbɛ̃ pìnɔ kiia à bè: Mámbe gbɛ̃ kɛ̀ ée gbekaa ũ. Bóyãnzin a mɔ kèzi? 22 Aɔ́ bè: Sozanɔ gbɛ̃nsi Kɔnɛliu bé à wa zĩ. Gbɛ̃ maaamɛ, à Luda vĩa vĩ. Yudanɔ píngi è à tó nnaa sí.

Luda malaika bènɛ à n sísi ǹ mɔ́ a bɛ lɛ à n yã ma. 23 Ben Pita
gɛ̃ńyo ua à ń yàari kɛ̀.

Kɛ̀ guu dɔ̀, à fɛ̀ɛ à dàńyo zén. Yɔpa Yesude kenɔ gàao lɛdo. 24 À
gurɔ aagɔ̃deen aɔ̃ kà Sizarea. Kɔnɛliu a danɛnɔ kɔ̃n a gbɛ̃nna
fɛ̀fɛ̃nɔ kàkɔ̃a èe ń dãa. 25 Kɛ̀ Pita gɛ̃ ua, ben Kɔnɛliu gàa à dààlɛ
à kùɛ à aɛzĩ. 26 Ben Pita à fɛ̀ɛ à bè: Ǹ fɛɛ ǹ zɛ. Gbɛ̃nteen ma ũ
se. 27 Èe yã ooo ai aɔ̃ gàa wà gɛ̃o kpén, ben à gbɛ̃nɔ lè kakɔ̃ana
gwe paripari. 28 À bèńnɛ: Á dɔ̃ kɛ̀ Yudanɔ zé vĩ aɔ̃ yãkɔ̃tɛ kɔ̃n
bori pãndeo ai aɔ̃ gɛ̃ ń uaro. Mɔde Ludaa ɔ̀dɔamɛ màton gbɛ̃ke
gbãsĩ gwa ke mà à tɛ̃ boro. 29 Beee yãnzi kɛ̀ wà ma sisi, ma mɔ
seka sai. Má yezi mà yã kɛ̀ a ma sisia ma sa. 30 Ben Kɔnɛliu
bè: À gurɔ siigɔ̃deen yɛ̀, kɛ̀ méɛ adua kɛɛ ma bɛ ɔfãntɛ̃ mɔ̀ aagɔ̃
mɔndaa'i. Ben kãndo ma gbɛ̃ke è zɛna ma aɛ à pókãsãa kɛ̀ èe té
kɛɛ dana 31 à bè: Kɔnɛliu, Luda n aduakɛna sì, n gbadana kànɛ.
32 Ǹ gbɛ̃nɔ zĩ Yɔpa Simɔ kɛ̀ wè benɛ Pita sísi. À pìta Simɔ Ãa bɛ
zaa ísia léa. 33 Ben ma gbɛ̃nɔ zǐmma gɔ̃ɔ. Lán n mɔ nà à kɛ̀ maa.
Tia sa wa píngi wá kú kɛ̀ Luda dɔ̃na guu, lɛ wà yã kɛ̀ Dii ònnɛ ǹ
owee ma yãnzi.

Pita yã'onaa

34 Pita nà yã'onaa à bè: Má sì yãpura sa kɛ̀ Luda è gbɛ̃ke
wéɛ gwaro. 35 Bori sãnda píngi té gbɛ̃ kɛ̀ èe vĩa kɛɛnɛ, bensɔ̃
è yã maaa kɛɛ, adee yã bé è kánɛ. 36 Ń lékpãsã kɛ̀ Ludaa
kɛ̀ Isarailinɔnɛ dɔ̃, à kɛnaao nna Yesu Kirisi gãzĩ baaru nnaa
kpàńnɛ. Àmbe bori sãnda píngi Dii ũ. 37 Á yã kɛ̀ kɛ̀ Yudea
gu sãnda píngi dɔ̃, lán à nàa nà zaa Galili Yaaya waazikɛna
batisikɛna yã musu gbɛra. 38 Á dɔ̃ lán Luda a Ninii pìsi Yesu
Nazarɛtia nà, ben à kú kɔ̃n gbãaao à gàa wétɛ kɔ̃n wétɛo, à yã
maaa kɛ̀ńnɛ à gbɛ̃ kɛ̀ Ibilisi ń gãsã fǐńnɛ ń kpɛɛnɔ kɛ̃kɔ̃a, zaakɛ
Ludaa kúo. 39 Wámbe yã kɛ̀ kɛ̀ Yudea bùsun kɔ̃n Yerusalɛmuo
píngi sèedadeenɔ ũ. Wà à lògo lía wà à dɛ̀, 40 ben Luda à fɛ̀ɛ bɔna
gaan à gurɔ aagɔ̃dee zĩ à tò à a zĩnda ɔ̀dɔawe. 41 Èe kɛ gbɛ̃ sãnda
píngi bé à à èro, sé wamɔwa kɛ̀ Luda gĩakɛ à wa sɛ à sèedadee
ũunɔ. À fɛɛna gaan gbɛra wa pó blè wa í mìo. 42 Ben à dìɛwe
wà waazi kɛ gbɛ̃nɔnɛ wà ońnɛ kɛ̀ ambe gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa dìɛ gbɛ̃
bɛ̃ɛnɔ kɔ̃n gèwãadeenɔ píngi yãkpaɛkɛri ũ. 43 Annabinɔ píngi à
yã ò aɔ̃ bè gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ à náanɛ kènɔ durunnɔ é kɛ̃ḿma à tó gãzĩ.

Luda Nini pitana bori pãndenɔa

44 Gurɔɔ kɛ̀ Pita kpé èe yã pì oońnɛ, Luda Nini pìta gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe
yã pì maanɔa ń píngi. 45 Yã pì bɔ̀ Yuda Yesudee kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ kɔ̃n
Pitaonɔ saɛ, kɛ̀ baa bori pãndenɔn Luda a Ninii pìsiḿma gbaa
ũ yãnzi. 46 Zaakɛ aɔ̃ɔ mà aɔ̃ɔe yãke borii oo aɔ̃ɔe Luda yãbɔnsaɛ
kɛnanɔ oo. Ben Pita bè: 47 Gbɛ̃ pìnɔ Luda Nini è lán wa bà. Dé

bé é fɔ̃ à gíńnɛ ń batisikɛnazi? 48 Ben à bè wà batisi kɛńnɛ kɔ̃n
Yesu Kirisi tɔ́o. Ben aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀a à gurɔplaa kɛńyo.

11

Pita bori pãndenɔ yã̄ gbãna Yuda Yesudeenɔnɛ

1 Zĩrinɔ kɔ̃n Yesudee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yudeanɔɔ mà lán bori pãndenɔ
Luda yã̄ sì nà se. 2 Kɛ̀ Pita sù Yerusalɛmu, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zɛ̀ kɔ̃n
bàngukɛyãonɔ à taari è 3 aɔ̃ bè: N gɛ̃ gɛfɔɔdeenɔ bɛ n pɔ́ blèńyo.
4 Ben Pita fɛ̀ɛ èe yã̄ pì bɔkɔ̃tɛɛńnɛ zéazɛa à bè: 5 Má kú Yɔpamɛ,
méɛ adua kɛɛ, ben ma wɛ́ɛgupu è. Ma pɔ́ke è lán bisa bíta
bà, bà dɔdɔna à gɛ̃tɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔnɔa, à bɔ̀ ludambɛ èe pitaa
ma kiia. 6 Ma wɛ́ɛ pɛ̀a tíii, ma nɔ̀bɔnɔ è à guu, sɛ̃̀tɛpɔnɔ kɔ̃n
pɔ́taa'onkusɛanɔ kɔ̃n bãanɔ. 7 Ben ma kòto mà wà bèmɛ: Pita,
ǹ fɛɛ ǹ dɛ ǹ só. 8 Ben ma bè, agya Dii, tɛ̃̀ pɔ́ kesɔ̃ pɔ́ gbãsĩ kee
e gɛ̃ ma lén zikiro. 9 Kòto pì bɔna ludambɛ gɛ̃n plaadee bè dɔ,
pɔ́ kɛ̀ Ludaa kɛ̀kɛ à gɔ̃̀ wásawasa, màton à tɛ̃̀ boro. 10 À kɛ̀ lɛ gɛ̃n
aagɔ̃, ben wà ɛ̀ara wà gà píngi wà tào ludambɛ. 11 Gurɔ beee
zakan gɔ̃ɔn aagɔ̃ kɛ̀ wà ń zĩma bɔna Sizareanɔ mɔ̀ ua kɛ̀ má kún.
12 Ben Luda Nini bèmɛ mà gáńyo seka sai. Wa gbɛ̃ gɔ̃ɔn swɛɛdoo
kɛ̀kiinɔ gàamao lɛdo se, ben wa gɛ̃ gbɛ̃ kɛ̀ gbɛ̃ pìnɔ zĩ̀maa bɛ.
13 Ben à òwe lán a malaika è nà, à bɔ̀ à mɔ̀azi a kpén à òare à
gbɛ̃ zĩ Yɔpa à ma sísi, 14 lɛ mà yã̄ kɛ̀ eé a mì sí oare, api kɔ̃n a
bɛdeenɔ ń píngi. 15 Kɛ̀ ma na yã̄'onaa, Luda Nini pìtaḿma lán
à pìtawa káaku nà. 16 Ben yã̄ kɛ̀ Dii ò kɛ̀ dɔ̀magu kɛ̀ à bè, Yaaya
gbɛ̃nɔ batisi kɛ̀ kɔ̃n ío, api sɔ̃ é wa batisi kɛ kɔ̃n Luda Ninio. 17 Kɛ̀
Luda gba dɔ̃nkɔ̃ kɛ̀ńnɛ kɔ̃n wamɔwa kɛ̀ wa Dii Yesu Kirisi náanɛ
kɛ̀nɔ, dén ma ũ mà fɔ̃ mà gí Ludanɛ? 18 Kɛ̀ aɔ̃ yã̄ pì mà, aɔ̃ɔe yãke
o dɔro, ben aɔ̃ Luda tɔ́ bɔ̀ wà bè: Wá è Luda ɛ̀ara à bori pãndenɔ
gbà zé dɔ aɔ̃ nɔ̀sɛ liɛ aɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo e.

Antiɔkudeenɔ zɛna kɔ̃n Yesuo

19 Wɛ́ɛtãmmana kɛ̀ fɛ̀ɛ Sitivĩ gaa gbɛra bé à tò gbɛ̃nɔ fãakɔ̃a
wà tà Fenisia bùsun kɔ̃n Sipiru bùsuo kɔ̃n Antiɔkuo, aɔ̃ɔe Luda
yã̄ oo Yudanɔnɛ ńtɛ̃ɛ. 20 Mɔde aɔ̃ gbɛ̃ kenɔ né Sipiru bùsu
kɔ̃n Sirɛni bùsuo gbɛ̃nɔnɛ, ben aɔ̃ gàa Antiɔku aɔ̃ɔe yã̄ oo bori
pãndenɔnɛ se dɔ, aɔ̃ɔe Dii Yesu baaru nnaa kpaańnɛ. 21 Dii e ɔ
daaḿma, ben gbɛ̃nɔ yã̄ pì sì pari aɔ̃ aɛ dɔ̀ Diia.

22 Ben yã̄ pì baaru kà Yerusalɛmu sɔsi gbɛ̃nɔ kiia, ben aɔ̃
Banaba zĩ̀ Antiɔku. 23 Kɛ̀ à kà gwe, à è lán Luda aubarika
kɛ̀ńnɛ nà, ben à pɔɔ kɛ̀ nna. À lé dàḿma ń píngi aɔ̃ zɛ kɔ̃n
Diio kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 24 Banaba né gbɛ̃ maaamɛ, Luda Nini kɔ̃n
ludanaanɛkɛnao pɛ̀kɔ̃rɛa, ben wà kàara Dii gbɛ̃nɔ guu pari.
25 Ben Banaba gàa Taasu lɛ à Solu wɛtɛ. 26 Kɛ̀ à à è, ben à sùo
Antiɔku. Aɔ̃ègɔ̃ kaakɔ̃a kɔ̃n sɔsi gbɛ̃nɔ paripari aɔ̃gɔ̃ yã̄ daańnɛ

ai wɛ̀ do papana. Antiↄku gwen wà Yesu ìbanↄ sìsin Yesudeenↄ
ũ káaku.
27 Gurↄ beeean annabinↄ bɔ̀ Yerusalɛmu aɔ̃ mɔ̀ Antiↄku. 28 Aɔ̃
gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Agabu fɛ̀ɛ à zɛ̀ à gĩakɛ à dekaa bíta kɛ̀ eé ká
anduna guu píngi yã ɔ̀ńnɛ kɔ̃n Luda Nini gbãaao. Kalaudiu
kíblena gurↄn dekaa pì kà. 29 Ben Yesudeenↄ zɛ̀o wà ń gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ↄ kú Yudeanↄ kámasa kɛ lán baade gbãaa kà nà wà kpãsãńnɛ.
30 Ben aɔ̃ↄ kɛ̀ lɛ aɔ̃ Banaba kɔ̃n Soluo zĩo aɔ̃ kpá ń gbɛ̃nsinↄa.

12

Yemisi dɛna kɔ̃n Pita dana kpésiaan-o

1 Gurↄ beeean kí Hɛrↄdu ↄ pèɛ Yesude kenↄa pãsĩpãsĩ. 2 À
Yohana vĩi Yemisi dɛ̀ kɔ̃n fɛ̃ɛdaao. 3 Kɛ̀ à è yã beee kɛ̀ Yudanↄnɛ
nna, ben à ɛ̀ara à Pita kṵ̀ dↄ. À beee kɛ̀ Burɛdi Sésɛ'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaa
zĩmɛ. 4 Kɛ̀ à Pita kṵ̀, à à dà kpésiaan à à nà sozanↄnɛ ń ↄzĩ aɔ̃ à
dãkpa. Soza pìnↄ gãli doo né gɔ̃ↄn siisiigɔ̃mɛ lɛo siigɔ̃. À dìɛ à
yãkpaɛ kɛo gbɛ̃nↄ wáa Banla zĩbaa gbɛra. 5 Ben wà Pita kũna
kpésiaan, mↄde sↄsi gbɛ̃nↄↄ e adua kɛɛnɛ zɛna sai.

Pita bↄna kpésiaan

6 Zĩ kɛ̀ tó guu dɔ̀ kɛ̀ Hɛrↄdu é bↄo, zĩ beeea gwãavĩn Pita e ii
oo soza gɔ̃ↄn plaaanↄ dagura yina kɔ̃n mɔ̀kyakooo mèn plaa,
bensɔ̃ gɔ̃ↄn plaaanↄↄ kú kpɛɛlɛa aɔ̃ↄe kpé pì dãkpaa. 7 Kãndo gɔ̃ↄ
Dii malaika gɛ̀ gwe, ben kpé pì pù. À Pita lɛ̀ a gbɑ̀ntɛ̃a à à vù à
bè: Ǹ fɛɛ kpakpaa. Ben mɔ̀kyakoo pìnↄ bɔ̀ɛ à ↄↄa. 8 Ben malaika
pì bènɛ: Ǹ n uta da ǹ n kyatee kpá. Pita kɛ̀ lɛ, ben malaika pì
bè: Ǹ n uta kakɔ̃a ǹ kũ ǹ témazi. 9 Ben Pita bɔ̀ à tèzi. È̀e yã kɛ̀
malaika e kɛɛnɛ dɔ̃ yãpuraa ũro, èe daa nanaan ée oo. 10 Aɔ̃
gɛ̀tɛ gudãkpari káakula kɔ̃n à plaadeeo, ben aɔ̃ kà bĩilɛa. Bĩilɛ pì
gbà né mɔ̀mɛ, ben à wɛ̀ńnɛ kɔ̃n a zĩndao. Aɔ̃ bɔ̀ɛ aɔ̃ↄe gɛ̃ɛ wétɛn,
ben gwe gɔ̃ↄ malaika pì Pita tò zédaa guu. 11 Kɛ̀ Pita wéɛ kɛ̀kɔ̃a
à bè: Má dɔ̃ sãnsãn sa kɛ̀ Dii a malaika zĩ, lɛ à ma bↄ Hɛrↄdu ↄzĩ
kɔ̃n yã kɛ̀ Yudanↄ wéɛ dↄzi wà kɛmɛɛo píngi.

12 Kɛ̀ à làakari sù, à gàa Yohana kɛ̀ wè benɛ dↄ Maaku da
Mariama bɛ. Wà kakɔ̃ana gwe pari wèe adua kɛɛ. 13 Kɛ̀ à gãnu
gbà lɛ̀, ben nↄgbɛ̃ zĩkɛri kɛ̀ wè benɛ Roda gàa gwa. 14 Kɛ̀ à Pita
kòto dɔ̀, pↄnnaa guu èe zé wɛ̃ro, à bàa lɛ̀ à ɛ̀ara à gàa à bèńnɛ
Pita zɛ kpɛɛlɛa. 15 Wà bènɛ: Ĩa e kaamman yɔ́? Ben à zɛ̀o kɛ̀
yãpuramɛ. Ben wà bè: À malaikamɛ. 16 Pita kpé èe gbà lɛɛ.
Kɛ̀ aɔ̃ↄ wɛ̀, aɔ̃ à è, ben yã pì bɔ̀ ń saɛ. 17 Ben à ↄ kɛ̀ńnɛ yáku aɔ̃
yĩtɛ, ben à tɔ̀kɛ̃ńnɛ lán Dii a bↄ kpésiaan nà. Ben à bɔ̀: À gá à o
Yemisinɛ kɔ̃n wa gbɛ̃ kpaaanↄ. Ben à bɔ̀ à gàa gu pãndea dↄ.

18 Kɛ̀ guu dɔ̀, zɔka gbãaa gɛ̃̀ sozanɔ dagura aɔ̃ɔe kɔ̃ lalaa: Bɔ́
bé à Pita lè? 19 Hɛrɔdu bè wà à wɛtɛ. Kɛ̀ wèe à ero, ben à yã̀ làla
gudãkpari pìnɔa, ben à bè wà ń dɛdɛ.

Hɛrɔdu gana

Beee gbɛra Hɛrɔdu bɔ̀ Yudea à gàa à gurɔplaa kɛ̀ Sizarea.
20 À pɔ fɛ̃̀ Tayadeenɔ kɔ̃n Sidɔ̃deenɔzi maamaa, ben gbɛ̃ beeenɔ
lɛdolɛ kɛ̀ aɔ̃ mɔ̀ à gwa lɛdo. Aɔ̃ gàa kína pì bɛgwari Blasatu kiia.
Kɛ̀ Blasatu ń yãzɛ è, aɔ̃ gàa lɛdolɛ kɛ kɔ̃n Hɛrɔduo, zaakɛ aɔ̃ bùsu
póblee è bɔ à bùsummɛ.
21 Kɛ̀ gurɔɔ kɛ̀ wà dìɛ kà, Hɛrɔdu a kíble'utanɔ dà à gàa à vɛ̃̀ɛ a
tintia, ben à yã̀ ò gbɛ̃nɔnɛ. 22 Gbɛ̃nɔ wii lɛ̀ wà bè: Luda ke bé èe
yã̀ oo, èe kɛ gbɛ̃nteenlo. 23 Gwe gɔ̃ɔ Dii malaika à lɛ̀ à à nɛ̀, kɛ̀ èe
bítakɛɛ dɔ̃ Ludanɛro yãnzi, ben à mɛ̀ kɔ̀kɔ kà à gà.
24 Luda yã gɔ̃̀ dagula èe kaara. 25 Banaba kɔ̃n Soluo sɔ̃, kɛ̀ aɔ̃
ń kámasa yã kɛ̀kɛ wà yã̀a, aɔ̃ bɔ̀ Yerusalɛmu aɔ̃ Yohana kɛ̀ wè
benɛ Maaku sɛ̀ wà tào.

13

Banaba kɔ̃n Soluo zĩna

1 Annabinɔ kɔ̃n yãdannɛrinɔɔ kú Antiɔku sɔsi gbɛ̃nɔ té, aɔ̃
tɔ́n Banaba kɔ̃n Simɛɔ kɛ̀ wè benɛ Báasiaao kɔ̃n Sirɛni bùsu gbɛ̃
Lusiuo kɔ̃n Manaɛ kɛ̀ né blè kɔ̃n kí Hɛrɔduo lɛdooo kɔ̃n Soluo.
2 Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe dɔnzi kɛɛ Diinɛ kɔ̃n léyinao, Luda Nini bè: À
Banaba kɔ̃n Soluo diɛ ńdona zĩi kɛ̀ ma ń séa yãnzi. 3 Kɛ̀ aɔ̃ lé yì
aɔ̃ adua kɛ̀, ben aɔ̃ ɔ dìdiḿma aɔ̃ ń gbáɛ, aɔ̃ dà zén.

Kuuna Sipiru bùsun

4 Kɛ̀ Luda Nini Banaba kɔ̃n Soluo zɛ̃̀ lɛ, aɔ̃ gàa Sɛlusia. Zaa
gwe aɔ̃ gɛ̃̀ góro'itɛn aɔ̃ gàa Sipiru bùsun. 5 Kɛ̀ aɔ̃ kà Salami, aɔ̃
Luda yã waazi kɛ̀ Yudanɔ aduakɛkpɛnɔ guu. Yohana Maaku
kúńyo dɔnlɛri ũ. 6 Aɔ̃ bɔ̀ɛ luan pìn ai Pafɔ, ben aɔ̃ kpàkɔ̃a kɔ̃n
Yuda dabukɛri kɛ̀ dɛ annabi ɛgɛɛ ũuo gwe. À tɔ́n Yesunɛ. 7 Ègɔ̃
kú kɔ̃n bùsu pì gbɛ̃nsi Sɛgiu Pɔluo. Gbɛ̃nsi pì né ɔ̃ndɔ̃rimɛ, ben à
Banaba kɔ̃n Soluo sìsi kɛ̀ à yezi à Luda yã ma yãnzi. 8 Dabukɛri
pì tɔ́n Ɛlima kɔ̃n Giriki yão. À íbɛtɛ kpàńyo, èe wɛtɛɛ à gbɛ̃nsi pì
swã̀ gbãgbã̀ lɛ àton Yesu náanɛ kɛro yãnzi. 9 Ben Solu kɛ̀ wè
be dɔ Pɔlu, Luda Nini dìa, ben a wɛ́ɛ pɛ̀ Ɛlimaa à bè: 10 Ibilisi
nénɔ doken n ũ! Maa píngi kpaaside! Gbɛ̃ntee kɛ̀ yã̀ zaa píngi
pèkɔ̃rɛa! Wɛ́ɛzɛ̃ri pãsĩ! Né Dii zé súusu lɛna kpɛɛgãnda tóroo?
11 Tia sa Dii é ɔ kúɛmma lɛ ǹ vì̀a kũ. Né gurɔplaa kɛ ɔfãntɛ̃'esai.
Gwe gɔ̃ɔ Ɛlima wɛ́ɛ gɔ̃̀ dãadãa, gusiaa kùɛa. Ben èe ɔ máɛmaɛɛ
à gbɛ̃ wɛtɛ à a ɔ kũ. 12 Kɛ̀ gbɛ̃nsi pì yã̀ kɛ̀ kɛ̀ pì è, à Dii náanɛ kɛ̀,
zaakɛ Dii yã̀ kɛ̀ Pɔlu dànɛ à kù̀ gbãa.

Kuuna Antiɔku kɛ̀ kú Pisidia bùsun

13 Ben Pɔlu gɛ̃ góro'itɛn kɔ̃n a gbɛ̃nɔ aɔ̃ bɔ̀ Pafɔ wà gàa
Pɛga, Pamfilia bùsun. Gwen Yohana Maaku ń tón à ɛ̀ara à
tà Yerusalɛmu. 14 Bɔna Pɛga aɔ̃ gàa Antiɔku kɛ̀ kú Pisidia
bùsun. Kámmabogurɔɔ zĩ aɔ̃ gàa wà vɛ̃ɛ aduakɛkpɛn. 15 Doka kɔ̃n
annabinɔ takadanɔ kyókɛna gbɛra aduakɛkpɛ gbɛ̃nsinɔ gbɛ̃ zĩ à
bèńnɛ: Gbɛ̃nɔ, tó á kaarana yãke vĩ à o gbɛ̃nɔnɛ, à o. 16 Ben Pɔlu
fɛ̀ɛ à ɔ zùńnɛ à bè: Isarailinɔ kɔ̃n bori pãnde dɔnzirinɔ, à ma yã
ma. 17 Isarailinɔ Luda wa dezinɔ sɛ̀, ben à ń borii kàara kɛ̀ aɔ̃ɔ
kú Igipiti bùsun. Ben à bɔ̀ńyo gwe kɔ̃n a gbãa bítao. 18 À ń gwa
gbáan lán wɛ̃ baplaaa bà. 19 À gbãaa blè Kanaa bùsu bori mɛ̀n
swɛɛplaaanɔa, ben à ń bùsu pì kpàḿma. 20 À píngi kà wɛ̃ wàa
plaa kpé baplaa akuri taka. Beee gbɛra à yãgɔ̃gɔ̃rinɔ dìɛńnɛ ai
à gàa pé annabi Samuɛlia. 21 Kɛ̀ aɔ̃ kína gbèka, ben Luda Kisi né
Solu, Bɛyãmi borii dìɛńnɛ. À kpata blè wɛ̃ baplaa, 22 ben Luda
à bɔ̀ kpatan à Dauda kà à gɛ̃ɛ ũ. Luda Dauda yã ò à bè á è Yɛsɛ
né Dauda pɔɔ kɛ̀are, eé a pɔyezi píngi yã kɛmɛ. 23 À borii guu
à Yesu bɔ̀n Isarailinɔnɛ Mìsiri ũ lán à à lé gbɛ̃ nà. 24 Ai Yesu pì
gɔ̃ gá mó Yaaya gĩakɛ à waazi kɛ̀ Isarailinɔnɛ ń píngi, à ɔ̀ńnɛ aɔ̃
ń nɔ̀sɛ liɛ aɔ̃ batisi kɛ. 25 Kɛ̀ Yaaya zĩi kà yãana à bè: Dén ée daa
má dɛ a ũu? Gbɛ̃ kɛ̀ á wɛ́ɛ dɔzin ma ũro. À ma! Adee e mɔɔ ma
gbɛra, méɛ ká mà à kyatee bɔbɔnɛro.

26 Ma gbɛ̃nɔ, Ibraĩ boriinɔ kɔ̃n bori pãnde dɔnzirinɔ,
wapinɔn Luda mìsina yã kɛ̀kii kpàsãwe. 27 Yerusalɛmudeenɔ
kɔ̃n ń gbãadeenɔɔ e Yesu dɔ̃ro, aɔ̃ɔe annabinɔ takada kɛ̀ wègɔ̃
à kyó kɛɛ kámmabogurɔɔ zĩ píngi zé dɔ̃ro, ben aɔ̃ɔ tò annabi pìnɔ
yã pàpa aɔ̃ yã vɛ̃ɛa. 28 Aɔ̃ɔe yãke ea kɛ̀ à kà wà à dɛro, ben
aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀ Pilatia wà à dɛ. 29 Kɛ̀ aɔ̃ yã kɛ̀ wà kɛ̃ à yã musu kɛ̀
píngi, wà à pìta lía wà à dàɛ mirawɛɛn. 30 Mɔde Luda à fɛ̀ɛ bɔna
gaan. 31 Gurɔ pariinɔ guu à bɔ̀ à mɔ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ Galili aɔ̃ gàao
Yerusalɛmunɔzi. Aɔ̃mbe à sèedadeenɔ ũ gbɛ̃nɔnɛ. 32 Wapinɔ sɔ̃,
wa mɔ à baaru nnaa kpáare. Lán Luda lé gbɛ̃ wa dezinɔnɛ nà
33 à kɛ̀ wamɔwa kɛ̀ wá dɛ aɔ̃ borii ũunɔnɛ, à Yesu fɛ̀ɛ lán wà ò
Saamu plaadee guu nà. Luda bè:
Ma nén n ũ,
gbàan ma n i.
34 È̀e yai kũro, mɔde Luda à fɛ̀ɛ bɔna gaan lán Ludaa ò nà yã à
bè:
Mé kúadona aubarika kɛare yãpura
lán má ò Daudanɛ nà.
35 Ben wà ò gukea dɔ wà bè:
Né we n gbɛ̃ kɛ̀ kú adona yai kũro.
36 Dauda sɔ̃ Luda pɔyezi kɛ̀ a gurɔɔa, à gà wà à mira kpàkɔ̃zi
kɔ̃n à dezinɔ pɔ́o, ben à yai kù. 37 Gbɛ̃ kɛ̀ Luda à fɛ̀ɛ bɔna gaan
pì e yai kũro. 38 Ma gbɛ̃nɔ, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ durunnɔ kɛ̃nnɛna waazi

kɛ̀ wée kɛɛaree bɔ̀ Yesu gãzĩmɛ. 39 Musa doka è fɔ̃ à tò yã̄ bɔ́ńyo
nnaro, mɔde Luda è tó yã̄ bɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe Yesu náanɛ kɛɛnɔ
nna à píngi guu. 40 À làakari kɛ, lɛ yã̄ kɛ̀ annabinɔɔ ò tón a lero
41 aɔ̃ bè:
À ma, a faborinɔ,
à kɛ gìri à kaatɛ,
zaakɛ mɛ́ yãke kɛ a gurɔɔa.
Baa tó wà òare, é síro.
42 Kɛ̀ Pɔlu kɔ̃n Banabao e bɔɛɛ aduakɛkpɛn, wà kùɛńnɛ aɔ̃ ɛara
wà mɔ́ yã̄ pì ońnɛ kámmabogurɔ làa dɔ. 43 Kɛ̀ wèe fãakɔ̃a, Yudanɔ
kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è dɔnzi kɛńyonɔ bɔ̀ wà tɛ̀ Pɔlu kɔ̃n Banabaozi pari.
Aɔ̃ yã̄ òńnɛ aɔ̃ lɛ́ dàḿma, lɛ aɔ̃gɔ̃ gaa aɛ kɔ̃n gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Ludaa
kɛ̀ńnɛo.
44 Kámmabogurɔ làa wétɛdeenɔ kàkɔ̃a ń píngi wà mɔ̀ Dii yã̄ ma.
45 Kɛ̀ Yudanɔ parii è lɛ, aɔ̃ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpà maamaa, ben aɔ̃ɔe
Pɔlu yã̄ ɛgɛ boo wèe à sɔ̃sɔ̃ɔ. 46 Ben Pɔlu kɔ̃n Banabao yã̄ òńnɛ
kɔ̃n kùgbãaao wà bè: Ámbe à kɔ̃ sìo wà Luda yã̄ oare gĩa káaku.
Zaakɛ a gizi ée daa ée ká à wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo ero, wé ɛara wà
aɛ dɔ bori pãndenɔa sa. 47 Zaakɛ Dii yã̄ kɛ̀ dìɛwe à bè:
Ma n diɛ gupuraa ũ bori pãndenɔnɛ,
lɛ ǹ gá kɔ̃n mìsina yão ai tɔɔtɛ lé zɛkiia.
48 Kɛ̀ bori pãndenɔ yã̄ pì mà, aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna aɔ̃ bɛ̀ɛ lì Dii yãnɛ,
ben gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń díɛ wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaro pó ũunɔ Yesu náanɛ
kɛ̀. 49 Ben Dii yã̄ dà bùsu pìla píngi. 50 Yudanɔ ɔ sɔ̀ bori pãnde
nɔgbɛ̃ dɔnziri bɛ̀ɛdeenɔzi kɔ̃n wétɛ gbãadeenɔo, ben aɔ̃ wɛ́ɛ tà
Pɔlu kɔ̃n Banabaoa aɔ̃ pɛ̀ḿma ń bùsun. 51 Aɔ̃ lutɛ̃ gògo ń gbánɔa
aɔ̃ tona kɔ̃n Ludao sèeda ũ, ben aɔ̃ gàa Ikɔniu. 52 Yesudeenɔ sɔ̃,
Luda Nini pɛ̀kɔ̃rɛḿma kɔ̃n pɔnnaao.

14

Kuuna Ikɔniu

1 Aɔ̃ɔ kɛ̀ Ikɔniu lán aɔ̃ɔ kɔ̃ dɔ̃o nà, aɔ̃ gɛ̀ Yudanɔ aduakɛkpɛn
aɔ̃ yã̄ ò ai Yudanɔ kɔ̃n bori pãndenɔ Dii náanɛ kɛ̀ paripari.
2 Ben Yuda kɛ̀ aɔ̃ gì yã̄ pì sízinɔ bori pãndenɔ swã̄ gbɛ̀gbã̄
Yesudeenɔnɛ aɔ̃ íbɛtɛ kpàńyo. 3 Baa kɔ̃n beeeo Pɔlu kɔ̃n Ban-
abao gurɔplaa kɛ̀ gwe aɔ̃ Dii yã̄ ò kɔ̃n kùgbãaao, ben Dii ń gbá zɛ́
aɔ̃ sèedanɔ kɔ̃n dabuyãnɔ kɛ̀, kɛ̀ yãpuraa kpà a gbɛ̃kɛyã̄ kɛ̀ aɔ̃ɔe
ooa. 4 Ben wétɛdeenɔ kɛ̀kɛ̃kɔ̃a, gbɛ̃kenɔ zɛ̀ kɔ̃n Yudanɔ, gbɛ̃kenɔ
sɔ̃ kɔ̃n zĩrinɔ. 5 Ben Yudanɔ kɔ̃n bori pãndenɔ kɔ̃n ń gbãadeenɔ
zèo wà wɛ́ɛ tãḿma wà ń pápa gbèo. 6 Kɛ̀ Pɔlu kɔ̃n Banabao ń
yã̄ dɔ̀, ben aɔ̃ bàa sì wà tà Likaonia bùsu wétɛnɔ guu, Lisitira
kɔ̃n Dɛbio kɔ̃n ń lakutunɔ. 7 Ben aɔ̃ɔ kpɛ́ wèe baaru nnaa pì
kpaańnɛ gwe.

Kuuna Lisitira

8 Gɔ̃gbɛ̃ kee kú Lisitira à gbánɔɔ fɛ̃fɛ̃na. Zaa lán wà à ì nà
ɛrɛmɛ, èe táa o zikiro. 9 È swã kpaa Pɔlu yãzi, ben Pɔlu wéɛ
pèa tíii, à è à ludanaanɛkɛna kà à à kɛ̃kɔ̃a, 10 ben à bènɛ kɔ̃n
kòto gbãaao: Ǹ fɛɛ ǹ zɛ n gbáa. Ben à vǐ à zè à nà táa'onaa. 11 Kè
gbɛ̃nɔɔ è lán Pɔlu kè nà, ben aɔ̃ wiii kàkũn kɔ̃n Likaonia yão wà
bè: Tãanɔ lì gbɛ̃nteenɔ ũ aɔ̃ pìtawa. 12 Aɔ̃ tó kpà Banabanɛ Zusu,
Pɔlu sɔ̃ Ɛmɛsi kè àmbe è dɔńnɛ aɛ kɔ̃n yã'onao yãnzi. 13 Zusu
pì kpé kú wétɛ kpɛɛ, ben à gbằgbãri mɔ̀ kɔ̃n zùswaree kè wà
lávu zãblebɔ kèńnɛnɔo wétɛ bĩilɛa. À yezi gbɛ̃nɔ saa oo zǐrinɔa.
14 Kè Banaba kɔ̃n Pɔluo yã pì mà, aɔ̃ ń utanɔ gà wà kɛ̃kɛ̃, ben
aɔ̃ sì gbɛ̃nɔ té kɔ̃n wiiio 15 wà bè: Gbɛ̃nɔ, bóyãnzi ée kɛɛ lɛzi?
Gbɛ̃nteenɔn wa ũ se lán a bà. Baaru nnaan wée kpaaare, lɛ à
kpɛɛ li pó gina kènɔnɛ à aɛ dɔ Luda Wɛ̃ndidea. Àmbe à musu kè
kɔ̃n tɔɔtɛo kɔ̃n ísiaao kɔ̃n pó kè kú à guunɔ píngi. 16 À bori píngi tò
yã aɔ̃ ń zĩnda zé sè. 17 Baa kɔ̃n beeeo à a zĩnda ɔ̀dɔaare maakɛna
guu. È tó lou maare lɛ à pó kɛ̃ a gurɔɔa. È a gba póble bíta lɛ àgɔ̃
kú pɔnnaa guu. 18 Baa kɔ̃n yãbee'onao, ɔsi kɔ̃n ɔsiio aɔ̃ gbasa
wà gì gbɛ̃nɔnɛ wà saa oḿma.

19 Ben Yudanɔ bɔ̀ Antiɔku kɔ̃n Ikɔniuo aɔ̃ mɔ̀ wà gbɛ̃nɔ swã
gbằgbã. Ben aɔ̃ Pɔlu pàpa gbèo aɔ̃ à gàɛ wà bɔo wétɛ kpɛɛ, aɔ̃ɔe
daa à gàmɛ. 20 Kè Yesudeenɔ kàkɔ̃azi, ben à fɛɛ à gɛ̀ wétɛ guu.
Kè guu dɔ̀, àpi kɔ̃n Banabao gàa Dɛbi.

Zǐrinɔ tana Antiɔku

21 Kè aɔ̃ baaru nnaa kpàńnɛ wétɛ pì guu, aɔ̃ gbɛ̃nɔ è pari.
Ben aɔ̃ èara wà gàa Lisitira kɔ̃n Ikɔniuo kɔ̃n Antiɔkuo, 22 aɔ̃ɔe
Yesudeenɔ gbaa gbãaa, aɔ̃ɔe lé daaḿma aɔ̃ zɛ gbãa Yesu
náanɛkɛna guu wà bè: Séde wà nawɛ̃a kɛ maamaa gĩa, gbasa
wà gɛ̃ kpata kè bɔ̀ Luda kiia guu. 23 Aɔ̃ gbɛ̃nsinɔ dìɛńnɛ sɔsi kɔ̃n
sɔsio, ben aɔ̃ adua kèńnɛ kɔ̃n léyinao aɔ̃ ń ná Dii kè aɔ̃ à náanɛ
kè ɔzĩ.

24 Kè aɔ̃ bɔ̀ɛ Pisidia bùsu kpa, ben aɔ̃ kà Pamfilia bùsun. 25 Aɔ̃
Luda yã ò Pɛga, ben aɔ̃ gàa Atalia. 26 Gwen aɔ̃ gɛ̀ góro'itɛn, aɔ̃ tà
Antiɔku, guu kè wà ń ná Ludanɛ a ɔzĩ yã, lɛ à gbɛ̃kɛɛ kɛńnɛ zĩi
kè aɔ̃ɔ kè wà yằa tia yã musu. 27 Kè aɔ̃ kà, aɔ̃ sɔsi gbɛ̃nɔ kàkɔ̃a aɔ̃
yã kè Ludaa kèńnɛ gbằńnɛ píngi, lán à bori pãndenɔ gbà zé aɔ̃ a
náanɛ kè nà. 28 Ben aɔ̃ gurɔplaa kèńyo gwe.

15

Yãgɔ̃gɔ̃na Yerusalɛmu

1 Gbɛ̃kenɔ bɔ̀ Yudea aɔ̃ mɔ̀ Antiɔku, ben aɔ̃ yã dà Yesudeenɔnɛ
wà bè: Tó ée bằngu kɛ lán Musa dìɛ nàro, é mìsina ero. 2 Pɔlu
kɔ̃n Banabao zɔka kàńzi aɔ̃ lɛokpakɔ̃a kèńyo maamaa yã pì
musu. Ben Yesudeenɔ zèo Pɔlu kɔ̃n Banabao kɔ̃n ń gbɛ̃kenɔ

gá Yerusalɛmu lɛ aɔ̃ yã pì gɔ̃gɔ̃ kɔ̃n zĩrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ. 3 Aɔ̃ gàa wà zɛ̀ńnɛ, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ Fenisia kɔ̃n Samariao bùsu kpaao. Aɔ̃ bori pãndenɔ nɔ̀sɛliɛna yã tɔ̃kɛ̀ ń gbɛ̃nɔnɛ gwe, ben aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna maamaa. 4 Kɛ̀ aɔ̃ kà Yerusalɛmu, sɔsi gbɛ̃nɔ kɔ̃n zĩrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ gbãakɛ kpàńzi, ben aɔ̃ yã kɛ̀ Ludaa kɛ̀ńnɛ píngi baaru kpàńnɛ. 5 Ben Farisi Yesude kenɔ fɛ̀ɛ wà bè: Séde bori pãndenɔ bằngu kɛ, wà ońnɛ aɔ̃gɔ̃ Musa doka kũna. 6 Ben zĩrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kɔ̃ kàkɔ̃a aɔ̃ɔe yã pì gwaa. 7 Kɛ̀ yãgɔ̃gɔ̃na gbằa kǔ, Pita fɛ̀ɛ à bɛ̀ńnɛ: Ma gbɛ̃nɔ, á dɔ̃ kɛ̀ Luda ma diɛ a té à gì kɛ̀, lɛ bori pãndenɔ Yesu baaru nnaa ma ma lén aɔ̃ à náanɛ kɛ. 8 Luda baade píngi nɔ̀sɛ dɔ̃, ben à ń gbá a Ninii ń sina sèeda ũ lán à wa gba nà. 9 Ludaa e ń diɛ doodo kɔ̃n wapinɔro. À ń nɔ̀sɛ pìpińnɛ kɛ̀ aɔ̃ Yesu náanɛ kɛ̀ yãnzi. 10 Bóyãnzi ée Luda lɛɛ ée gwaa tiazi? Asoo kɛ̀ wa dezinɔ fùa wà sé kɔ̃n wapinɔ, àmbe á yezi à dińnɛ́? 11 Lɛnlo! Wá sì kɛ̀ wé mìsina e Dii Yesu gbɛ̃kɛ yãnzi lán aɔ̃pinɔ bà se.

12 Gbɛ̃nɔ kɛ̀ kítikiti ń píngi, ben aɔ̃ swã kpà Banaba kɔ̃n Pɔluozi, aɔ̃ɔe sèedanɔ kɔ̃n dabuyã kɛ̀ Ludaa kɛ̀ ń gãzĩ bori pãndenɔ ténɔ oońnɛ. 13 Kɛ̀ aɔ̃ yã ò wà yằa, Yemisi fɛ̀ɛ à yã ò à bè: Ma gbɛ̃nɔ, à ma yã ma. 14 Simɔ ò lán Luda wɛ́ɛ pằ bori pãndenɔla káaku nà à gbɛ̃nɔ sɛ̀ ń té a pó ũ. 15 Annabinɔ yãnɔ kɔ̃ sɛ̀ kɔ̃n beeeo, zaakɛ aɔ̃ bè:

16 Beee gbɛra mé ɛara mà mɔ́ mà Dauda bɛzĩ bo,
mé à guforonɔ kɛkɛ mà tata mà à fɛɛ,
17 lɛ gbɛ̃ntee kpaaanɔ ma kii wɛtɛ,
bori pãnde gbɛ̃ kɛ̀ ma tɔ́ kúḿma pìnɔ ń píngi.
Dii kɛ̀ èe yã pì kɛɛ bé à ò,
18 àmbe à tò wà yã pì dɔ̃ zaa káaku.

19 Beee yãnzi má è à maa wà yã kɛ̀ zĩ'ũu diɛ bori pãnde kɛ̀ aɔ̃ɔe aɛ dɔɔ Ludaanɔnɛro. 20 Wà takada kɛ̃ńnɛ aɔ̃ mì kɛ̃ tãa pɔ́bleea kɔ̃n pãpãkɛnao kɔ̃n nɔ̀bɔ kòtokpasaio kɔ̃n aruo. 21 Zaakɛ à gì kɛ̀ kɛ̀ wègɔ̃ Musa takada kyó kɛɛ aduakɛkpɛnɔ guu kámmabogurɔɔ zĩ píngi wègɔ̃ à doka waazi kɛɛ wétɛ kɔ̃n wétɛo.

Gbɛ̃nɔ zĩna bori pãnde Yesudeenɔa

22 Ben zĩrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n sɔsi gbɛ̃nɔ píngi zèo wà gbɛ̃nɔ bɔ ń té wà ń zĩ Antiɔku kɔ̃n Pɔluo kɔ̃n Banabao. Ben aɔ̃ ń aɛde kenɔ bɔ̀, Yudasi kɛ̀ wè benɛ Basaba kɔ̃n Silasio. 23 Wà ń zĩ láo, yã kɛ̀ wà kɛ̃̀ à guun yè:

Wamɔwa zĩrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ wa ì kpà amɔa wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ bori pãnde ũunɔa zaa Antiɔku kɔ̃n Siria bùsuo kɔ̃n Silisia bùsuo. 24 Wá mà wa gbɛ̃kenɔ gàa a kiia wa lé saɛ, aɔ̃ a nɔ̀sɛ yàkaare aɔ̃ a da bídin ń yã'ona guu. 25 Ben wa lɛdolɛ kɛ̀ wa zɛo kɛ̀ wà gbɛ̃nɔ bɔ wà ń zĩawa kɔ̃n wa gbɛ̃ yenzideenɔ Banaba kɔ̃n Pɔluo 26 kɛ̀ aɔ̃ gì ń wɛ̃̀ndizi wa Dii Yesu Kirisi tóbɔna

yãnzi. 27 Beee yãnzi wée Yudasi kɔ̃n Silasio zĩiawa, lɛ aɔ̃ yã
kɛ̀ wá kɛ̃̀ lán oare kɔ̃n léo. 28 Zaakɛ Luda Nini kɔ̃n wapinɔ wa
zɛo wàton aso ke diarero, séde pó kɛ̀ zé vĩi kɛ̀kiinɔ. 29 À mì kɛ̃
nɔ̀bɔ kɛ̀ wà saa òo tãaaa kɔ̃n aruo kɔ̃n nɔ̀bɔ kòtokpasaio kɔ̃n
pãpãkɛnao. À maa à mì kɛ̃ beeenɔa. Wà kɔ̃ e aafia!
30 Ben wà ń gbáɛ aɔ̃ gàa Antiɔku. Aɔ̃ sɔsi gbɛ̃nɔ kàkɔ̃a ń
píngi, ben aɔ̃ lá pì kpàḿma. 31 Kɛ̀ aɔ̃ à kyó kɛ̀, ben aɔ̃ pɔɔ kɛ̀
nna maamaa kɔ̃n nɔ̀sɛyĩikũyã pìo. 32 Yudasi kɔ̃n Silasio né
annabinɔmɛ, ben aɔ̃ lé dà ń gbɛ̃ pìnɔa maamaa aɔ̃ ń gbá gbãaa.
33 Kɛ̀ aɔ̃ gurɔplaa kɛ̀ gwe, Yesudeenɔ lé zàḿma, ben aɔ̃ tà ń zĩrinɔ
kiia aafia. 34-35 Pɔlu kɔ̃n Banabao gɔ̃̀ Antiɔku. Kɔ̃n gbɛ̃ pari
pãndenɔ aɔ̃ Dii yã dàńnɛ, aɔ̃ baaru nnaa kpàńnɛ.

Pɔlu kɔ̃n Banabao kɛ̃kɔ̃ana

36 Gurɔ plaaa gbɛra Pɔlu bè Banabanɛ: Wà ɛara wà gá wa
gbɛ̃nɔ gwa wétɛ kɛ̀ wa Dii yã waazi kɛ̀n yãanɔ guu, wàgɔ̃ dɔ̃ lán
aɔ̃ɔ kuu nà. 37 Banaba yezi à Yohana Maaku sé à gáńyo, 38 ben
Pɔlu e daa à maa aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ kɛ̃́ḿma Pamfilia à gì téńzi ń zĩi guu
sé dɔro. 39 Kɛ̀ aɔ̃ɔe kɔ̃ yã maro, ben aɔ̃ kɛ̀kɔ̃a. Banaba Maaku sɛ̀
aɔ̃ gɛ̃̀ góro'itɛn aɔ̃ gàa Sipiru. 40 Ben Pɔlu Silasi sɛ̀. Yesudeenɔ ń
ná Diinɛ a ɔzĩ lɛ à gbɛ̃kɛɛ kɛńnɛ, ben aɔ̃ dà zén, 41 aɔ̃ bɔ̀ɛ Siria kɔ̃n
Silisiao aɔ̃ sɔsi gbɛ̃nɔ gbà gbãaa.

16

Pɔlu wétɛgana kɔ̃n Timɔtio kɔ̃n Silasio

1 Pɔlu kà Dɛbi kɔ̃n Lisitirao. Gwen Yesude kee kún à tɔ́n
Timɔti. À da né Yuda Yesudeemɛ, à de sɔ̃ né Girikimɛ. 2 À tɔ́
nna Yesudee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Lisitira kɔ̃n Ikɔniuonɔ kiia. 3 Pɔlu yezi à
gáao, ben a bằngu kɛ̀nɛ Yuda kɛ̀ aɔ̃ɔ kú wétɛ pìnɔ guunɔ yãnzi,
zaakɛ aɔ̃ píngi dɔ̃ kɛ̀ à de né Girikimɛ. 4 Wétɛ kɛ̀ aɔ̃ gàan píngi, aɔ̃
yã kɛ̀ zĩrinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔɔ dìɛ Yerusalɛmu ò sɔsi gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃gɔ̃
kũna. 5 Ben aɔ̃ɔe gbãa kũu ń ludanaanɛkɛna guu aɔ̃ɔe pari kũu
lán guu e dɔɔ nà.

Pɔlu wɛ́ɛgupu'ena Toroasi

6 Luda Nini gìńnɛ aɔ̃ gá Luda yã o Asia bùsun, ben aɔ̃ bɔ̀ɛ
Firigia kɔ̃n Galatia bùsunɔo. 7 Kɛ̀ aɔ̃ kà Misia bùsu lén, aɔ̃ yɔ̃̀a
wà gɛ̃ Bitinia bùsun, ben Yesu Ninii e weńnɛro. 8 Kɛ̀ aɔ̃ gɛ̃̀
Misia bùsula, ben aɔ̃ kà Toroasi. 9 Gwãavĩ Pɔlu Masedonia bùsu
gbɛ̃ke è zɛala wɛ́ɛgupu'ena guu, èe agbaa kpaanɛ à bè: Ǹ bikũ
ǹ mɔ́ wa kiia Masedonia ǹ dɔwalɛ. 10 Kɛ̀ à wɛ́ɛgupu è lɛ, ben wa
Masedonia soru kɛ̀ gɔ̃ɔ, zaakɛ wá dɔ̃̀ sa kɛ̀ Luda bé èe wa sísi wà
gá baaru nnaa kpáńnɛ.

Lidia Yesu zé sɛna

11 Ben wa gɛ̃ góro'itɛn Toroasi wa mì pè Samɔtarasia. Kè guu
dɔ̀ wa ka Nɛapɔli. 12 Bɔna gwe wa gaa Filipi. Àmbe Masedonia
bùsu kpadoo pì wétɛdaa ũ kè Romudeenɔɔ vĩ. Ben wa gurɔplaa
kè wétɛ pì guu. 13 Kámmabogurɔɔ zĩ wa bɔ wétɛ kpɛɛ, wa gaa
swaa saɛ, guu kè wá mà aduakɛkii kún. Ben wa vɛ̃ɛ wa yã ò
nɔgbɛ̃ kè aɔ̃ kakɔ̃ana gweenɔnɛ. 14 Nɔgbɛ̃ kee kú gwe wè benɛ
Lidia. Tiatira gbɛ̃mɛ, bisa wɛ́ɛ tɛ̃a búgu yàrimɛ, bensɔ̃ Luda
dɔnzirimɛ. Èe yã kè Pɔlu e oo maa, ben Dii a swɛ̃ wɛ̃nɛ à yã
pì sì. 15 À batisi kè kɔ̃n a bɛdeenɔ, ben à wɛ́ɛ kèwa à bè: Tó a ma
Dii náanɛkɛna sì, à mɔ́ à pita ma bɛ. Ben wa à yãzɛ è.

Pɔlu kɔ̃n Silasio dana kpésiaan Filipi

16 Zĩkea kè wée gaa aduakɛkiia, wa dakɔ̃rɛ kɔ̃n zɔ̀nɔgbɛ̃ kè mlɛ̃
tãa vĩio. À diinɔ è ɔɔ e maamaa à ziayã'onnɛna musu. 17 Ben à
bɔ̀ à téwazi, wapinɔ kɔ̃n Pɔluo, èe wii lɛɛ à bè: Gbɛ̃ kènɔ né Luda
Musude zɔ̀blerinɔmɛ, aɔ̃ɔe mìsina zé kpàakpa kɛɛare. 18 Èg̃ɔ̃ kɛɛ
lɛ lán guu e dɔɔ nà, ben yã pì Pɔlu ã̀'ã. À lìɛ à bè zĩn pìnɛ: Má
ònnɛ kɔ̃n Yesu Kirisi tóo ǹ goa. Ben à gòa gɔ̃ɔ.

19 Kè à diinɔ dɔ̃ ń àre'ena à yã musu tãmaa yã̀a, ben aɔ̃ Pɔlu
kɔ̃n Silasio kù aɔ̃ ń gáɛ wà gàańyo gbãadeenɔ kiia yàra guu.
20 Aɔ̃ gàańyo yãkpaɛkɛrinɔ kiia aɔ̃ bè: Gbɛ̃ kènɔ né Yudanɔmɛ,
aɔ̃ɔe wa wétɛ yakaawe. 21 Fɛɛakaarayã kè wa Romudeenɔ doka
gì wà sí ke wà kɛɛn aɔ̃ɔe daańnɛ. 22 Parii fɛ̀ɛńzi, ben yãkpaɛkɛri
pìnɔ bè wà ń pónɔ pitiḿma wà ń lélɛ gòo. 23 Kè wà gbɛ̃na maaa
kèńnɛ, ben wà ń dá kpésiaan wà bè kpé pì dãkparinɛ à ń dãkpa
maamaa. 24 Kè wà ònɛ lɛ, ben à ń dá kpétu à ń gbánɔ dà lín
gíngin.

25 Lezãndo Pɔlu kɔ̃n Silasio e adua kɛɛ aɔ̃ɔe lè sii Ludanɛ,
gbɛ̃ kpaaanɔɔ e swã kpaa ń yãzi. 26 Kãndo tɔɔtɛ nìgãnigã kɔ̃n
gbãaao ai kpé pì gǔnɔ dège. Gwe gɔ̃ɔ à gbànɔ wɛ̃̀wɛ̃ píngi, ben
pisinanɔ mɔ̀kyakoonɔ bɔɛḿma píngi. 27 Kè kpé dãkpari pì vù,
à gbànɔ è wɛ̃wɛ̃na píngi, ben à a fɛ̃ɛdaa wòto à yezi à a zĩnda
dɛ, zaakɛ èe daa pisinanɔ bàa sìmɛ. 28 Ben Pɔlu pǔtã kɔ̃n kòto
gbãaao à bè: Ǹton n zĩnda kari kɛro. Wá kú kè wa píngi. 29 Kpé
dãkpari pì bè wà mɔ́ fitiao, ben à sì ń té kɔ̃n bào à kùɛ Pɔlu kɔ̃n
Silasio aɛ èe lugalugaa. 30 À bɔ̀ńyo bàazi, ben à bè: Mareenɔ,
dian mé kɛ mà mìsina ee? 31 Aɔ̃ bènɛ: Ǹ Dii Yesu náanɛ kɛ, né
mìsina e, mpi kɔ̃n n bɛdeenɔ a píngi. 32 Ben aɔ̃ Dii yã ònɛ kɔ̃n
a bɛdeenɔ ń píngi. 33 Lezãndo beeean kpé dãkpari pì ń sé à
gàa à ń bɔ̀nɔ pìpińnɛ, ben à batisi kè gɔ̃ɔ kɔ̃n a gbɛ̃nɔ ń píngi.
34 Ben à gɛ̃ńyo a bɛ à póblee kèńnɛ. Àpi kɔ̃n a bɛdeenɔ pɔɔ kè
nna maamaa kè aɔ̃ Luda náanɛ kè yãnzi.

35 Kɛ̀ guu dɔ̀, yãkpaɛkɛrinɔ dogarinɔ zĩ̀ aɔ̃ gá onɛ à gbɛ̃ pìnɔ gbarɛ. 36 Ben kpé dãkpari pì bè Pɔlunɛ: Yãkpaɛkɛrinɔ gbɛ̃nɔ zĩma lɛ mà a gbarɛ. À bɔɛ à tá aafia. 37 Ben Pɔlu bè dogari pìnɔnɛ: Aɔ̃ wa gbɛ̃ gbɛ̃nɔ wáa yãkpaɛkɛnawao sai aɔ̃ wa da kpésiaan, wamɔwa kɛ̀ Romudeenɔn wa ũ. Tia sa aɔ̃ɔ yezi wà wa bɔɛ asii guuɔ́? O'o! Auo! Séde aɔ̃ mɔ́ wà wa bɔɛ ń zĩnda. 38 Dogari pìnɔ yã pì gbà yãkpaɛkɛrinɔnɛ. Kɛ̀ aɔ̃ɔ mà Romudeenɔn ń ũ, ben vĩa ń kũ. 39 Ben aɔ̃ mɔ̀ wà agbaa kpàńnɛ wà ń bɔ́ɛ kpésiaan, ben wà wɛ́ɛ kɛ̀mma aɔ̃ bɔńnɛ ń wétɛ guu. 40 Kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ɛ kpésiaan, aɔ̃ gàa Lidia bɛ. Aɔ̃ Yesudeenɔ lè gwe, ben aɔ̃ ń nɔ̀sɛ yĩi kùńnɛ aɔ̃ gɛ̃ zéla.

17

Pɔlu kuuna Tɛsalonika

1 Aɔ̃ bɔ̀ɛ kɔ̃n Amfipɔlio kɔ̃n Apɔlɔniao, ben aɔ̃ kà Tɛsalonika, guu kɛ̀ Yudanɔ aduakɛkpɛ kún. 2 Ben Pɔlu gɛ̃ aduakɛkpɛn lán à kɔ̃ dɔ̃o nà, à waazi kɛ̀ńnɛ yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn musu kámmabogurɔ gɛ̃n aagɔ̃. 3 Èe bɔkɔ̃tɛɛńnɛ lán à kɔ̃ sìo Mɛsaya wɛ́ɛtãmma e nà à fɛɛ bɔna gaan à bè: Yesu kɛ̀ mɛ́ɛ à yã ooaree bé à Mɛsaya pì ũ. 4 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ yã pì zɛ́ è, ben aɔ̃ nà Pɔlu kɔ̃n Silasioa. Lɛn Giriki dɔnzirinɔ nàḿma lɛ pari se ai kɔ̃n nɔgbɛ̃ tɔ́deenɔ pari dɔ.

5 Ben Yudanɔ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpàńyo, aɔ̃ lilipãpã'orinɔ kàkɔ̃a aɔ̃ pari kʊ̃̀, ben aɔ̃ wétɛ lògo. Aɔ̃ gàa wà lìga Yasɔ̃ bɛɛzi, aɔ̃ɔe Pɔlu kɔ̃n Silasio wɛtɛɛ lɛ wà ń kũ wà bɔńyo gupuraaa. 6 Kɛ̀ wèe ń ero, aɔ̃ Yasɔ̃ kɔ̃n Yesude pãndenɔ gàɛ wà bɔ̀ńyo wétɛ gbãadeenɔ kiia, aɔ̃ɔe wii lɛɛ wèe bee: Gbɛ̃ pìnɔ né anduna gudɛrinɔmɛ. Aɔ̃ mɔ̀ kɛ̀, 7 ben Yasɔ̃ ń díɛ a bɛ. Gbɛ̃ pìnɔɔ e pãa Siza dokanɛ ń píngi, aɔ̃è be kína pãndee kuu wè benɛ Yesu. 8 Yã pì zɔ̃̀ gbɛ̃nɔ pɔɔa kɔ̃n wétɛ gbãadeenɔ. 9 Ben aɔ̃ ɔɔ sì Yasɔ̃a kɔ̃n a gbɛ̃ kpaaanɔ aɔ̃ ń gbáɛ.

Pɔlu kuuna Bɛrea

10 Gwãavĩ beeea gɔ̃ɔ Yesudeenɔ Pɔlu kɔ̃n Silasio gbàrɛ Bɛrea. Kɛ̀ aɔ̃ kà gwe, ben aɔ̃ gɛ̃ Yudanɔ aduakɛkpɛn. 11 Gbɛ̃ beeenɔ nɔ̀sɛ maaa dɛ Tɛsalonikadeenɔla aɔ̃ Luda yã sì ɔplaplaa. Lán guu e dɔɔ nà aɔ̃ègɔ̃ Luda yã gwagwaa lɛ wà dɔ̃ tó Pɔlu yã pìnɔ yãpuraa vĩ. 12 Aɔ̃ gbɛ̃nɔ Dii náanɛ kɛ̀ pari kɔ̃n Giriki nɔgbɛ̃ bɛɛdeenɔ kɔ̃n Giriki gɔ̃gbɛ̃nɔo pari dɔ. 13 Kɛ̀ Tɛsalonika Yudanɔɔ mà Pɔlu e Luda yã waazi kɛɛ Bɛrea dɔ, ben aɔ̃ mɔ̀ gwe aɔ̃ yãkete dà gbɛ̃nɔ té aɔ̃ ń pɔɔ fɛɛ. 14 Ben Yesudeenɔ Pɔlu gbàrɛ gɔ̃ɔ ísiaa kpa, mɔde Silasi kɔ̃n Timɔtio gɔ̃̀ gwe. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gàa zɛ Pɔlunɛnɔ gàao Atɛni, ben aɔ̃ èara wà tà Silasi kɔ̃n Timɔtio kiia kɔ̃n Pɔlu légbɛo, à bè aɔ̃ mɔ́ wà a le kpakpaa.

Pɔlu kuuna Atɛni

16 Kɛ̀ Pɔlu e ń dãa Atɛni, à nɔ̀sɛ yàka kɛ̀ à è tãa di wétɛ pì guu
yãnzi. 17 Ben à waazi kɛ̀ Yudanɔnɛ kɔ̃n bori pãnde dɔnzirinɔ
aduakɛkpɛn kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ èg̃ ń lee yàra guunɔ lán guu e dɔɔ
nà. 18 Pɔlu e yã̀ lɛɛkɔ̃zi kɔ̃n yãwaaripari kɛ̀ wè ń sísi Ɛpikurenɔ
kɔ̃n Sotoikinɔ. Ben aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè: Bɔ́ yãn titimako kɛ̀ e bɔɛɛ?
Gbɛ̃kenɔ bè: Wée daa tãa dufunɔ yã̀ kpàakpan èe kɛɛ. Aɔ̃ɔ ò lɛ kɛ̀
èe Yesu yã̀ kɔ̃n à fɛɛna gaan-o baaru nnaa kpaaǹɛ yãnzimɛ.
19 Ben aɔ̃ Pɔlu sɛ̀ wà gàao gbɛ̃nsinɔ kiia Areopagu aɔ̃ bè: Né yã̀
dufu kɛ̀ nɛɛ̀ daǹɛ owéroo? 20 Wa yãbɔnsaɛ mà n lézĩ, wá yezi
wà à bɔkɔ̃tɛ dɔ̃. 21 Atɛnideenɔ píngi kɔ̃n nibɔ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ
aɔ̃èg̃ ye yã̀ pãndeziro, séde yã̀ dufu mana kɔ̃n à wàaripanao.
22 Ben Pɔlu fɛ̀ɛ à zɛ̀ Areopagudee pìnɔ té à bè: Atɛnideenɔ, má
è á mìsiɛna tãanɔnɛ aĩa vĩ maamaa yã̀ píngi guu. 23 Kɛ̀ méɛ lili oo
a wétɛ guu, méɛ pɔ́ kɛ̀ eè dɔnzi kɛńnɛnɔ tàasi kɛɛ, ben ma sa'oki
ke è, wà pɔ́ kɛ̃̀a wà bè: Luda kɛ̀ wá dɔ̃ro pɔ́. Luda kɛ̀ á à dɔ̃roo
ée dɔnzi kɛɛnɛ, à baarun méɛ kpaaare. 24 Luda anduna kɛ̀ kɔ̃n
pɔ́ kɛ̀ kú à guunɔ píngi. Àmbe musu kɔ̃n tɔɔtɛo Dii ũ, èg̃ kú kpé
kɛ̀ gbɛ̃nteenɔ bònɛnɔ guuro. 25 À bà kú kɔ̃n gbɛ̃ntee ɔdamma
keoro. Àmbe è wɛ̃̀ndi kɔ̃n wesabonao kpá baade píngia kɔ̃n pɔ́
píngio. 26 À bori píngi bɔ̀ gbɛ̃ mèn do kiiamɛ, ben aɔ̃ɔ kú anduna
gooda siig̃ píngia. A gĩakɛ à gurɔɔ dìɛdiɛ bori píngɪnɛ kɔ̃n guu
kɛ̀ aɔ̃ég̃ kún léo. 27 À ń ké lɛ aɔ̃g̃ à wɛtɛɛ aɔ̃ ɔ máɛmaɛ ai aɔ̃ gá
bɔa. Baa kɔ̃n beeeo à zà̃ kɔ̃n wa gbɛ̃keoro. 28 Zaakɛ àmbe è tó
wàg̃ wɛ̃̀ndi vĩ wà wa mè sé wàg̃ kuu. Lán a kɛɛ kenɔ ò nà: À
boriinɔn wa ũ se. 29 Lán Luda boriinɔn wa ũ nà, wàtongɔ̃ daa
Ludaa dɛ lán tãa bàro kɛ̀ gbɛ̃ntee kɛ̀ kɔ̃n vurao ke kondogi ke
gbɛ̀ kɛ̀ à à ɔzĩi kèa a laasuua. 30 Luda mìkpɛɛ zù wa wéɛsiagurɔ
yãnɛ, mɔde èe yã̀ diɛɛ gbɛ̃nɔa gu sãnda píngia tia lɛ aɔ̃ nɔ̀sɛ liɛ.
31 Zaakɛ à gurɔɔ dìɛ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ à à sɛ̀ yãkpaɛ kɛ kɔ̃n andunao a
zéa. À gbɛ̃ kɛ̀ à à sɛ̀ pì fɛɛ bɔna gaan sèeda ũ baade píngɪnɛ.

32 Kɛ̀ aɔ̃ fɛɛ bɔna gaan yã̀ pì mà, aɔ̃ gbɛ̃kenɔ à fabò, mɔde
aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bè: Wé n yã̀ pì ma zĩkea dɔ. 33 Ben Pɔlu bɔ̀ ń kiia.
34 Gbɛ̃kenɔ nàa, ben aɔ̃ Yesu náanɛ kɛ̀. Areopagu gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ
Diɔnisiu kú ń té kɔ̃n nɔgbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Damario kɔ̃n gbɛ̃kenɔ dɔ.

18

Pɔlu gurɔplaakɛna Kɔrinti

1 Beee gbɛra Pɔlu bɔ̀ Atɛni à gàa Kɔrinti. 2 À kpàkɔ̃a kɔ̃n Yuda
keo gwe, Pɔntu bùsu gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Akila kɔ̃n a naɔ̃ Pirisilao.
Aɔ̃ sù kɔ̃n Itali bùsuo dufumɛ, kɛ̀ Siza Kalaudiu dìɛ Yudanɔnɛ
aɔ̃ bɔɛ Romu yãnzi. Pɔlu gàa ń kiia, 3 ben à pìtaḿma, èe zĩi
kɛɛńyo kɛ̀ ɔzĩdɔ̃nkɔ̃kɛrinɔn ń ũ yãnzi. Zaakɛ bisakutakɛrinɔn

ń ũ ń píngi. 4 Kámmabogurɔɔ zĩ píngi è waazi kɛ aduakɛkpɛn èe wɛtɛɛ Yudanɔ kɔ̃n Girikinɔ a yãzɛ e.

5 Kɛ̀ Silasi kɔ̃n Timɔtio bɔ̀ Masedonia bùsun aɔ̃ sù, Pɔlu zɛ̀ kɔ̃n waazikɛnao èe oo Yudanɔnɛ wásawasa kɛ̀ Yesun Mɛsaya ũ. 6 Kɛ̀ Yudanɔ íbɛtɛ kpào aɔ̃ à sɔ̃sɔ̃, ben à a pókãsãanɔ kpòkɛńla à bè: Yã kɛ̀ á kɛ̀ wí a musu, ma yãn dɔro. Zaa tia mé gá bori pãndenɔ kiiamɛ. 7 Kɛ̀ à bɔ̀ gwe, à gàa à pìta bori pãnde dɔnziri kɛ̀ wè benɛ Titiu Yusutu bɛ aduakɛkpɛ pì saɛ. 8 Aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi Kirisipu Dii náanɛ kɛ̀ kɔ̃n a bɛdeenɔ ń píngi. Kɔrintidee kɛ̀ aɔ̃ Pɔlu yã mànɔ Yesu náanɛ kɛ̀ pari, ben aɔ̃ batisi kɛ̀. 9 Gwãavĩ kea Dii ò Pɔlunɛ wéegupu'ena guu à bè: Ǹton tó vĩa n kũro, ǹton kámma bo kɔ̃n yã'onnɛnaoro, 10 zaakɛ gbɛ̃nɔɔ kú ma pó ũ pari wétɛ kɛ̀ guu. Má kúnyo, gbɛ̃ke é n kũ à ĩa dammaro. 11 Ben Pɔlu wɛ̀ do kɔ̃n mɔ swɛɛdooo kɛ̀ gwe ègɔ̃ Luda yã daa gbɛ̃nɔnɛ.

12 Gurɔɔ kɛ̀ Romu gbɛ̃ Galio dɛ Girisi bùsu gbɛ̃nsi ũ, Yudanɔ lɛdolɛ kɛ̀, aɔ̃ fɛ̀ɛ Pɔluzi, aɔ̃ gàao yãkpaɛkɛkiia 13 aɔ̃ bè: Àmbe e té kaa gbɛ̃nɔn aɔ̃gɔ̃ dɔnziyã kɛ̀ pã̀ wa dokanɛ kũna. 14 Kɛ̀ Pɔlu yezi à yã o, ben Galio bè Yudanɔnɛ: Yudanɔ, tó dà ke taari bíta kemɛ yã, à kɔ̃ sìo mà mɛnaao. 15 Lán ée yãkete kaa gbɛ̃nɔ tó yã musu nà kɔ̃n a zĩnda dokao, beee gɔ̃̀ a yã ũmɛ. Ma gi yã beee taka kɛkɛnazi. 16 Ben à pèḿma à ń bóɛ yãkpaɛkɛkpɛn. 17 Ben parii aduakɛkpɛ gbɛ̃nsi Sɔsɔtɛnɛ kǔ aɔ̃ à gbɛ̃̀gbɛ̃ yãkpaɛkɛkpɛ kpɛɛlɛa. Mɔde èe kɛ Galionɛ yãke ũro.

Pɔlu tana Antiɔku

18 Pɔlu gurɔplaa kɛ̀ Kɔrinti dɔ, ben à lé zà Yesudeenɔa à gɛ̃̀ góro'itɛn èe taa Siria bùsun. Pirisila kɔ̃n Akilao gàao. À mì bò Kɛnkɛrɛa lu kɛ̀ à sɛ̀ Ludanɛ yãnzi. 19 Kɛ̀ aɔ̃ kà Ɛfesu, Pɔlu Pirisila kɔ̃n Akilao tò gwe. A gàa aduakɛkpɛn aɔ̃ yã lɛ̀kɔ̃zi kɔ̃n Yudanɔ, 20 ben aɔ̃ wéɛ kɛ̀a à gurɔplaa kɛńyo. Ben à gì, 21 mɔde kɛ̀ èe lé zaaḿma à bè: Tó Ludaa wè, mé ɛara mà mɔ́ a gwa. Ben à gɛ̃̀ góro'itɛn zaa Ɛfesu. 22 Kɛ̀ à kà Sizarea, à gàa à ì kpà sɔsi gbɛ̃nɔa zaa Yerusalɛmu, ben à tà Antiɔku. 23 Kɛ̀ à gurɔplaa kɛ̀ gwe à ɛ̀ara à dà zén à gàa wétɛ kɔ̃n wétɛo Galatia bùsun kɔ̃n Firigia bùsuo à Yesudeenɔ gbà gbãaa ń píngi.

Apolo waazikɛna Ɛfesu

24 Yuda kee kuu à tɔ́n Apolo, Alɛsandaria gbɛ̃mɛ. À lé nna, bensɔ̃ à Luda yã dɔ̃ maamaa. 25 Wà Dii zé yã dànɛ, ben Yesu yãdannɛna à swɛ̀ blè. È dańnɛ a zéa, mɔde Yaaya batisikɛna yãn à dɔ̃. À mɔ̀ Ɛfesu, 26 ben à nà yã'onaa aduakɛkpɛn kɔ̃n kùgbãaao. Kɛ̀ Pirisila kɔ̃n Akilao à yã mà, ben aɔ̃ à sìsi aɔ̃ Luda zé yã bɔ̀kɔ̃tɛnɛ sãnsãn. 27 Kɛ̀ Apolo yezi à gá Girisi bùsun, Yesudeenɔ à gbà swɛ̀, ben aɔ̃ takada kɛ̀ Yesudee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú

gweenɔnɛ lɛ aɔ̃ à kũ ɔplaplaa. Kɛ̀ à kà gwe, à ɔ dà gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Yesu náanɛ kɛ̀ Luda gbɛ̃kɛɛ gãzĩnɔa maamaa. 28 Zaakɛ à yã̄ Yudanɔ fù parii guu mámmam, à ɔ̀dɔaǹnɛ Luda yã̄ guu kɛ̀ Yesun Mɛsaya ũ.

19

Pɔlu kuuna Ɛfesu

1 Gurɔɔ kɛ̀ Apolo kú Kɔrinti, Pɔlu gɛ̀ Asia bùsu gura. Kɛ̀ à kà Ɛfesu, à Yesude kenɔ lè gwe, 2 ben à ń lá à bè: Kɛ̀ a Dii náanɛ kɛ̀, a à Ninii èɔ́? Ben aɔ̃ wèàla wà bè: Auo, wée à Nini kuuna yã̄ ma sero. 3 Ben à ń lá à bè: Batisi kpareen á kɛ̀? Aɔ̃ wèàla wà bè: Yaaya pómɛ. 4 Ben Pɔlu bèńnɛ: Yaaya gbɛ̃nɔ batisi kɛ̀ aɔ̃ nɔ̀sɛlɪɛna sèeda ũmɛ. À ò gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ eé mɔ́ a kpɛɛ náanɛ kɛ. Yesun à téa gwe. 5 Kɛ̀ aɔ̃ yã̄ pì mà, aɔ̃ batisi kɛ̀ kɔ̃n Dii Yesu tɔ́o. 6 Kɛ̀ Pɔlu ɔ kɛ̀ḿma, Luda Nini dìḿma, ben aɔ̃ yãke borii ò aɔ̃ annabikɛyã̄ ò. 7 Gbɛ̃ pìnɔ ń píngi kà lán gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaa bà.

8 Pɔlu èɡɔ̃ gaa aduakɛkpɛn ai mɔ aagɔ̃. À yã̄ ò ǹnɛ kɔ̃n kùgbãaao, èe yã̄ gágaaǹyo lɛ aɔ̃ a yãzɛ e kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia musu. 9 Mɔde aɔ̃ gbɛ̃kenɔ swãgbãaa kɛ̀ aɔ̃ɔe Luda yã̄ síro, ben aɔ̃ zé pì zaa bò parii guu. Ben Pɔlu gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Yesu náanɛ kɛ̀nɔ sɛ̀ɛ aɔ̃ bɔ̀ ń té. Ben èɡɔ̃ yã̄ gágaaǹyo Tiranu kyókpɛn lán guu e dɔɔ nà. 10 À kɛ̀ lɛ ai wɛ̀ plaa, ben Asia bùsudeenɔ Dii yã̄ mà Yudanɔ kɔ̃n Girikinɔ ń píngi.

Seva nénɔ

11 Luda Pɔlu gbà zé à dabuyã̄ bɔnsaɛnɔ kɛ̀. 12 Lɛn baa tó wà ísimmagogobɔnɔ ke fùranɔ kɛ̀ Pɔlu mèa wà gàa wà kɛ̀ gyãreenɔa, aɔ̃è kɛ̃kɔ̃amɛ aɔ̃ zĩnnɔ è goḿma. 13 Yuda zĩngommari kɛ̀ aɔ̃èɡɔ̃ lili oo kenɔ wètɛ wà zĩn go kɔ̃n Dii Yesu tɔ́o aɔ̃ bè: Wá òare kɔ̃n Yesu kɛ̀ Pɔlu è à yã̄ waazi kɛ tɔ́o, à goḿma. 14 Yudanɔ sa'oriki kɛ̀ wè benɛ Seva néɡɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ɔn swɛɛplaaanɔ bé wè kɛ lɛ. 15 Ben zĩn bèńnɛ: Má Yesu dɔ̃, bensɔ̃ ma Pɔlu baaru mà. Apinɔ sɔ̃, dén a ũu? 16 Ben zĩndee pì kùsiḿma à gbãaa mɔ̀ńnɛ, à ń né ń píngi à ń kɛ̃nna, ben aɔ̃ bàa lè wà bɔ̀ɛ ua pì guu bũu. 17 Kɛ̀ Ɛfesudeenɔ yã̄ pì mà Yudanɔ kɔ̃n Girikinɔ ń píngi, vĩa ń kũ, ben wà Dii Yesu tɔ́ sè lezĩ. 18 Ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Yesu náanɛ kɛ̀nɔ mɔ̀ aɔ̃ɔe ń yãkɛnanɔ oo gupuraaa pari. 19 Pɔdammari kenɔ ń takadanɔ nàkɔ̃a aɔ̃ mɔ̀ wà kà tén parii wáa. Kɛ̀ wà takada pìnɔ ɔɔ dɔ̀dɔ, wà è à kà kondogi ɔɔ mɛ̀n bɔrɔ baplaa akuri. 20 Lɛn Dii yã̄ e daagula lɛ èe gbãa kũu.

Yãkete fɛɛna Ɛfesu

21 Yã̄ beeenɔ kɛna gbɛra Pɔlu zɛ̀o a nɔ̀sɛ guu kɛ̀ eé bɔɛ kɔ̃n Masedonia bùsuo kɔ̃n Girisi bùsuo à gá Yerusalɛmu à bè tó a gaa gwe, séde mà gá Romu. 22 Ben à a dɔnlɛri gɔ̃ɔn plaa kenɔ zì Masedonia, Timɔti kɔ̃n Erasatuo. Àmɔ sɔ̃ gɔ̃ Asia bùsun gĩa.

23 Gurɔ beeean yãkete fɛ̀ɛ maamaa Dii zé yã musu.
24 Kondogipiri kee kuu à tɔ́n Dɛmɛtɛriu, è Atɛmi tãakpɛ taka pi
kɔ̃n kondogio. À pìri daanɔ è àre bíta e zĩi pìa. 25 Ben à ń kákɔ̃a
kɔ̃n ń gbɛ̃daaa kɛ̀ aɔ̃è zĩ beee taka kɛɛnɔ à bèńnɛ: Gbɛ̃nɔ, á dɔ̃ kɛ̀
ɔzĩi kɛ̀n wa blekii ũ. 26 Ée ee bensɔ̃ ée maa lán Pɔlu e kɛɛ nà, kɛ̀
à bè tãa kɛ̀ wà ń pínɔ né diinɔnlo. À gbɛ̃nɔ mì lìɛ pari, aɔ̃ à yãzɛ
è. Èe kɛ Ɛfesu kɛ̀n adoro ai kɔ̃n Asia bùsu gu parideeomɛ. 27 Yã
kɛ̀ é fɔ̃ à mɔ́nzi iwe fá. Èe kɛ wa ɔzĩ lɛɛna adonlo, à yã é tó tãa
nɔgbɛ̃ bíta Atɛmi kpé kɛ pã, tãa kɛ̀ Asia bùsudeenɔ kɔ̃n anduna
gbɛ̃nɔ píngi è dɔnzi kɛnɛ pì gakui kɔ̀ é ɛ́.
28 Kɛ̀ aɔ̃ yã pì mà, aɔ̃ pɔ fɛ̀, ben aɔ̃ nà wiilɛnaa wà bè:
Ɛfesudeenɔ Atɛmi bíta. 29 Wétɛ lògo, gbɛ̃nɔ bàa lɛ̀ aɔ̃ɔe sii
kɔ̃kakɔ̃akɛkiin, ben wà Masedonia bùsu gɔ̃ɔn plaa Gayusi kɔ̃n
Arisitaku kɛ̀ aɔ̃è gá wétɛn kɔ̃n Pɔluonɔ kǔ wà gàaǹyo gwe.
30 Pɔlu yezi à gɛ̃ zà pì guu, ben Yesudeenɔɔ e wenɛro. 31 Asia
bùsu gbɛ̃nsi kenɔ né à gbɛ̃nnanɔmɛ, ben aɔ̃ gbɛ̃nɔ zĩa wà lɛ
dàa àton gɛ̃ zànlo. 32 Kakɔ̃ana yàka, gbɛ̃nɔɔ e wii lɛɛ aɔ̃ɔe kɔ̃
yã maaro, zaakɛ aɔ̃ paridee dɔ̃ tó bɔ́yãnzin wà kàkɔ̃aziro.
33 Yudanɔ ɔ sɔ̃ Alɛsandazi à yã o, ben zà guu gbɛ̃kenɔ e lé dɔɔa.
Ben Alɛsanda ɔ gbǎkɛńnɛ lɛ aɔ̃ yĩtɛ, à yezi à Yudanɔ bà bɔ yãn
gbɛ̃nɔ wáa. 34 Kɛ̀ wà à dɔ̃ Yuda ũ, ben aɔ̃ píngi wiii sìkɔ̃n lán awa
plaaa bà aɔ̃ bè: Ɛfesudeenɔ Atɛmi bíta.
35 Ben wétɛ gbɛ̃nsi ń zɔka zɛ̀ à bè: Ɛfesudeenɔ, baade píngi dɔ̃
kɛ̀ á dɛ tãa bíta Atɛmi kpé dãkpari ũ kɔ̃n à lakpasagbɛo. 36 Lán
gbɛ̃ke é fɔ̃ à bɔ beee kpɛɛro nà, à a zĩnda kũ tɛɛɛ. Àton yãke
kɛ kɔ̃n nɔ̀sɛ wãaoro. 37 A mɔ kɔ̃n gbɛ̃ kènɔ gura kɛ̀, aɔ̃ɔe ɔ kɛ
wa tãakpɛ pókearo aɔ̃ɔe wa tãa tó zaaa síro. 38 Beee yãnzi, tó
Dɛmɛtɛriu kɔ̃n a pìri daanɔ yã vĩ kɔ̃n gbɛ̃keo, yãkpaɛkɛgurɔɔ
kuu kɔ̃n yãkɛkɛrinɔ. Aɔ̃ gá kɔ̃ káara kɛ gwe. 39 Tó á yã pãnde vĩ
dɔ, weé gɔ̃gɔ̃are kakɔ̃ana kɛ̀ gbãadeenɔɔ sìsi guu. 40 Zaakɛ weé
fɔ̃ wà wa taari e zɔka kɛ̀ wà kà gbǎa kɛ̀kii yãnzi. Wé yãzɛdee e
wà o zɔka pì musuro, zaakɛ à gbázɛ vĩro. 41 Yãbee'ona gbɛran
à gbɛ̃nɔ gbàrɛ.

20

Pɔlu gana Masedonia bùsun kɔ̃n Girisio

1 Kɛ̀ zɔka yǎa, Pɔlu Yesudeenɔ kàkɔ̃a à ń gbá swɛ̃̀ à lé zàḿma,
ben à gàa Masedonia. 2 Kɛ̀ èe gɛ̃tɛɛ bùsu beeela, à gbɛ̃nɔ gbà
swɛ̃̀ kɔ̃n yãnɔ pari ai à gàa à kào Girisi, 3 ben à mɔ aagɔ̃ɔ kɛ̀
gwe. Kɛ̀ èe gaa gɛ̃ góro'itɛn lɛ à tá Siria bùsun, à mà Yudanɔ lé
kpàkɔ̃sɔ̃azi, ben à zèo à ɛara à tá kɔ̃n Masedonia kpaao. 4 Gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ gàa zɛnɛnɔ tɔ́n yè: Bɛrea gbɛ̃ Piru né Sopata kɔ̃n Tɛsalonika
gbɛ̃ Arisitaku kɔ̃n Sɛkunduo kɔ̃n Dɛbi gbɛ̃ Gayusio kɔ̃n Timɔtio

kɔ̃n Asia bùsu gbɛ̃ Tikiku kɔ̃n Torofimuo. 5 Gbɛ̃ beeenↄ dɔ̀we aɛ wà gàa, aɔ̃ↄe wa dãa Toroasi. 6 Wapinↄ sɔ̃ Burɛdi Sésɛ'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaa gbɛra wa gɛ̃ góro'itɛn Filipi, ben gurↄ sↄↄroo gbɛra wa ń lé Toroasi. Gwen wa azuma doo dèn.

Yutiku lɛɛna bɔna windon

7 Azumanɛngo zĩ wa kɔ̃ kàkɔ̃a, lɛ wà burɛdi só lɛdo. Pɔlu e waazi kɛɛńnɛ. Kɛ̀ à yezi à tá tó guu dɔ̀, ben à dà yãla ai lezãndo. 8 Fitia parii kú kpé musu guu kɛ̀ wá kɔ̃kakɔ̃an. 9 Gɔ̃kparɛ kee vɛ̃ɛna windo guu kɛ̀ wè benɛ Yutiku, èe igoba paa. Kɛ̀ Pɔlu waazikɛna kɛ̀ gbɛ̀a, ii à lɛ̀, ben à bɔ̀ zaa kpé musu pì lɛo aagɔ̃de windo guu à lɛ̀ɛ, ben wà à sɛ̀ gɛ̀ ũ. 10 Ben Pɔlu pìta à kùsia, ben à à sɛ̀ à kpà a kùla à bè: Àton tó swɛ̀ kɛ̃aguro, à kú wɛ̀ndio. 11 Kɛ̀ à ɛ̀ara à dìdi musu, à burɛdi lìlikɔ̃rɛ a sò, ben à yã ò maamaa ai guu dↄo, ben à dà zén. 12 Ben wà tà kɔ̃n gɔ̃parɛ pìo bɛ̃ɛ, gbɛ̃nↄ nↄ̀sɛ yĩi kǔ maamaa.

Zaa Toroasi ai Milɛtu

13 Wapinↄ sɔ̃ wa gaa wa gɛ̃ góro'itɛn, wa dↄ Pɔlunɛ aɛ wa ta Aso, wétɛ kɛ̀ wé à sén. Lɛn à zɛ̀o lɛ, zaakɛ à yezi à gá gwe kɛ̀sɛmɛ. 14 Kɛ̀ à wa le Aso, ben wa à sɛ̀ wa gaa Mitilɛni. 15 Kɛ̀ guu dɔ̀, wa bↄ gwe kɔ̃n góro'itɛo wa gaa Kio. Gu sìa dↄnao wa gaa Samↄ, ben à gurↄ aagɔ̃dee zĩn wa ka Milɛtu. 16 Pɔlu zɛ̀o yã à dↄ Ɛfesuzi lɛ gurↄↄ tón gɛ̃a Asia bùsunlo yãnzi, zaakɛ èe wãa lɛ à e à ká Yerusalɛmu ai Pɛntikↄsi zĩbaa gɔ̃ kámɛ, tó eé sí kɛ.

Pↄlu lézana Ɛfesu gbɛ̃nsinↄa

17 Pɔlu gbɛ̃nↄ zǐ sↄsi gbɛ̃nsinↄa Ɛfesu à bè aɔ̃ mó Milɛtu. 18 Kɛ̀ aɔ̃ kà, ben à bèńnɛ: Á dɔ̃ lán mɛɛ̀ kɛ nà gurↄↄ kɛ̀ má kúao zaa zĩ kɛ̀ ma gbá pèɛ Asia bùsun kɛ̀. 19 Ma zĩi kɛ̀ Diinɛ zĩndabusana guu kɔ̃n wéɛ'io. Ma nawɛ̃a kɛ̀ Yudanↄ lékpakɔ̃sɔ̃namazi yãnzi. 20 Méɛ kaarana yãke utɛarero, ma waazi kɛ̀are má dàare gupuraaa kɔ̃n a bɛɛnↄ. 21 Ma lé dà Yudanↄa kɔ̃n Girikinↄ ń píngi aɔ̃ aɛ dↄ Ludaa aɔ̃ wa Dii Yesu náanɛ kɛ. 22 Tia sa méɛ gaa Yerusalɛmu lán Luda Nini ma dan nà, yã kɛ̀ eé ma le gwe má dɔ̃ro. 23 Wétɛ kɔ̃n wétɛo Luda Ninii e oomɛ kpésia kɔ̃n wéɛtãmmanao e ma dãa. 24 Mↄde ma wɛ̀ndi bɛɛ vĩmɛ dↄro, séde mà yã kɛ̀ méɛ pɛɛa le mà zĩi kɛ̀ Dii Yesu dàmɛɛ kɛ mà à mì dɛ. Àmbe Luda gbɛ̃kɛ baarunnakpana gbɛ̃nↄnɛ ũ.

25 Amↄa kɛ̀ ma lili ò a té ma kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia waazi kɛ̀areenↄ, má dɔ̃ tia sa kɛ̀ wé wéɛ sikɔ̃lɛ dↄro. 26 Beee yãnzi má òare gbɛ̀a, tó a gbɛ̃ke sɔ̀sã, ma yãn beee ũ dↄro. 27 Ma Luda pↄyezi píngi òare, méɛ à ke utɛarero. 28 À làakari dↄ a zĩndaa kɔ̃n sãa kɛ̀ Luda Nini a diɛ ń gbɛ̃nsi ũunↄ ń píngi. À Luda sↄsi gbɛ̃ kɛ̀ à ń lú kɔ̃n a zĩnda aruo pìnↄ gwa. 29 Má dɔ̃ kɛ̀ ma tana gbɛra lɛwan pãsĩ kɛ̀ aɔ̃ↄ sãanↄ wɛ̃nda vĩroonↄ é si a té. 30 Baa a gbɛ̃kenↄ

é fɛɛ wà yãlɛkpɛɛ daǹnɛ, lɛ wà gbɛ̃nↄ gá wà naḿma. 31 Beee yãnzi àgɔ̃ kú a làakaria. Lán ma lé dà a baadea kɔ̃n wɛ́ɛ'io nà fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo wɛ̀ aagɔ̃ↄ dagura kámmabosai, à tó à yã gɔ̃ dↄagu.

32 Tia sa méɛ a naa Ludanɛ a ↄzĩ kɔ̃n à gbɛ̃kɛ yã kɛ̀ eé fɔ̃ à gbãaa kaaraareeo, à a gba zé lɛ a baka gɔ̃ kú kɔ̃n à gbɛ̃nↄ ń píngi. 33 Méɛ gbɛ̃ke ↄↄ ke à pↄ́kãsã ke ni dɛro. 34 Á dɔ̃ a zĩndanɛ kɛ̀ ma zĩi kɛ̀ kɔ̃n ma zĩnda ↄↄomɛ, ben ma pↄ́ kɛ̀ wá à nii vĩ kɔ̃n ma gbɛ̃nↄo è. 35 Má ɔ̀dↄaare à píngi guu à zĩi kɛ lán kɛ̀ bà à gbãasaideenↄ ĩan ká. Yã kɛ̀ Dii Yesu ò gɔ̃ dↄagu kɛ̀ à bè gbadana pↄnnaa vĩ dɛ gbasinala.

36 Yãbee'ona gbɛra à kùɛ a kosooa kɔ̃n ń baade píngio à adua kɛ̀. 37 Aɔ̃ wɛ́ɛ'i kàn ń píngi aɔ̃ mlɛ̃̀mlɛ̃ Pↄlua aɔ̃ lé pèpɛa. 38 Yã kɛ̀ tò aɔ̃ pↄↄ sia kǔ bíta bé à dɛ kɛ̀ à bè ń wɛ́ɛ é sikɔ̃lɛ dↄroo ũ. Ben aɔ̃ zɛ̀nɛ ai góro'itɛ kiia.

21

Pↄlu tana Yerusalɛmu

1 Wa kɛ̃naḿma gbɛra wa gɛ̃ góro'itɛn wa da zén wa mì pɛ̀ Kosua. Gu làa dↄnao wa ka Rode, ben bↄna gwe wa gaa Patara. 2 Gwen wa góro'itɛ kɛ̀ èe gaa Fenisia bùsun è, ben wa gɛ̃n wa da zén. 3 Kɛ̀ wa Sipiru è kãaa, wa pãnɛ ↄzɛɛzi wée gaa Siria bùsun, ben wa ka Taya, guu kɛ̀ wà góro'itɛ asoo bↄ̀ɛn. 4 Wa Yesudeenↄ wɛ̀tɛ, ben wa azuma doo kɛ̀ńyo. Aɔ̃ gbɛ̃kenↄ ò Pↄlunɛ kɔ̃n Luda Nini gbãaao kɛ̀ àton gá Yerusalɛmuro. 5 Mↄde kɛ̀ wa gurↄ beeenↄ lé pà, wa fɛɛ wée taa. Aɔ̃ gàa zɛwe ń píngi kɔ̃n ń nↄↄnↄ kɔ̃n ń néno wétɛ kpɛɛ ai ísia léa. Ben wa kuɛ wa kosooa wa adua kɛ̀. 6 Kɛ̀ wa lé zàkɔ̃a, wa gɛ̃ góro'itɛn. Aɔ̃mↄnnↄ sɔ̃ ɛ̀ara ń bɛ.

7 Bↄna Taya wa ɛara wa da zén ai wa ka Tↄlɛmai. Wa ì kpà Yesudeenↄa wa kɛńyo gurↄ do. 8 Kɛ̀ guu dɔ̀, wa fɛɛ wa gaa Sizarea. Wa gaa wa pita baarunnakpari Filipi bɛ. Gɔ̃ↄn swɛɛplaaa kɛ̀ wà ń sɛ́ yãanↄ dokemɛ. 9 À nénↄgbɛ̃ annabinↄ vĩ gɔ̃ↄn siigɔ̃ aɔ̃ↄe zã kɛ kɔ̀ro. 10 Wa gurↄplaakɛna gwee guu annabi kɛ̀ wè benɛ Agabu bↄ̀ Yudea bùsun à mↄ̀. 11 Kɛ̀ à mↄ̀ wa kiia, à Pↄlu utaba sɛ̀ à a zĩnda gbánↄ kɔ̃n a ↄↄnↄ yìo à bè: Lán Luda Ninii ò nàn yè: Gbɛ̃ kɛ̀ bà kɛ̀ vĩi, lɛn Yudanↄ é à yi Yerusalɛmu aɔ̃ à kpá bori pãndenↄa lɛ. 12 Kɛ̀ wa yã pì mà, wapinↄ kɔ̃n wétɛ pì deenↄ wa agbaa kpà Pↄlunɛ àton gá Yerusalɛmuro. 13 Ben à bè: Bóyãnzi ée ↄ́ↄ dↄↄ ée ma nↄ̀sɛ yakaamɛzi? Àtongɔ̃ yina ũ sero. Baa tó mé ga Yerusalɛmu Dii Yesu tↄ́ yãnzi, ma sorumi mà. 14 Kɛ̀ wèe fɔ̃ wà milɛ blèro, wa kámma bò wa bè: Dii pↄyezi kɛ. 15 Beee gbɛra wa soru kɛ̀, ben wa gaa Yerusalɛmu. 16 Yesudee kɛ̀ aɔ̃ↄ kú Sizarea kenↄ gàa wà pìtawao Sipiru gbɛ̃ Nasɔ̃ bɛ. Yesudeen à ũ zaa zi.

Pɔlu gana Yemisi gwa

17 Kɛ̀ wa ka Yerusalɛmu, Yesudeenɔ wa si kɔ̃n pɔnnaao. 18 Kɛ̀ guu dɔ̀, Pɔlu gàawao Yemisi bɛ. Gbɛ̃nsinɔ kakɔ̃ana gwe ń píngi. 19 Pɔlu ì kpàḿma, ben à yã̄ kɛ̀ Ludaa kɛ̀ a zĩi gãzĩ bori pãndenɔ té tɔ̀kɛ̃ńnɛ mámmam zéazɛa. 20 Kɛ̀ aɔ̃ yã̄ pì mà, aɔ̃ Luda sáabu kpà. Ben aɔ̃ bènɛ: Ǹ yã̄ pì gwa, wa gbɛ̃. Yudanɔ Yesu náanɛ kɛ̀ bɔrɔ ũgbangba, ben aɔ̃ píngi aĩa vĩ Musa doka musu. 21 Aɔ̃ɔ mà kɛ̀ nɛ́ɛ yã̄ daa Yuda kɛ̀ aɔ̃ɔ kú bori pãndenɔ ténɔnɛ aɔ̃ kpɛɛ li Musa dokanɛ, aɔ̃ton bàngu kɛ ń nɛ́nɔnɛro aɔ̃tongɔ̃ ń fɛɛakaarayãnɔ kũnaro. 22 Wé kɛ diaa? Zaakɛ aɔ̃é gí n mɔna maziro. 23 Ǹ kɛ lán wé onnɛ nà. Wa té gɔ̃ɔn siigɔ̃ kenɔ lù sɛ̀ Ludanɛ. 24 Ǹ ń sɛ́ à gá gbãsĩ bɔ a zĩndan, ǹ ń fĩa bo lɛ aɔ̃ e wà mì bo, baade píngi gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ yã̄ kɛ̀ aɔ̃ɔ mà n musu né yãpuranlo. Aɔ̃é e kɛ̀ mpi sɔ̃ ń té Musa dokazi. 25 Bori pãnde Yesudeenɔ sɔ̃, wa takada kɛ̃ wá òńnɛ wa zɛo aɔ̃ mì kɛ̃ nɔ̀bɔ kɛ̀ wà saa òo tãaa kɔ̃n aruo kɔ̃n nɔ̀bɔ kòtokpasaio kɔ̃n pãpãkɛnao.

26 Ben Pɔlu gbɛ̃ pìnɔ sɛ̀ à tàńyo. Kɛ̀ guu dɔ̀, aɔ̃ gbãsĩ bɔ̀ ń zĩndan, ben à gɛ̃̀ Luda ua lɛ à gbãsĩbɔguro lé dìɛ kɔ̃n saa kɛ̀ weé o ń baadenɛo.

Pɔlu kũna Luda ua

27 Kɛ̀ gbãsĩbɔna guro swɛɛplaa beee kà yãana, Asia bùsu Yuda kenɔ Pɔlu è Luda ua. Aɔ̃ té kà pariin, ben aɔ̃ à kù. 28 Aɔ̃ɔe wii lɛɛ wà bè: Isarailinɔ, à wa faaba kɛ. Gbɛ̃ kɛ̀kii bé èɡɔ̃ yã̄ daa baade píngɛ gu píngia, kɛ̀ bɔ̀ wa gbɛ̃nɔ yã̄ kpɛɛ kɔ̃n wa dokao kɔ̃n gura kɛ̀o. Beee gbɛra à dɔkɛ̀ Luda uao dɔ à gɛ̃̀n kɔ̃n Girikinɔ. 29 Aɔ̃ɔ ò lɛ kɛ̀ aɔ̃ Ɛfesu gbɛ̃ Torofimu è kɔ̃n Pɔluo wétɛ guu yã̄ yãnzimɛ, ben aɔ̃ɔe daa Pɔlu gɛ̃̀o Luda uamɛ.

30 Wétɛ lògo, gbɛ̃nɔ wì kɔ̃n bào zaa gu píngia aɔ̃ mɔ̀ wà Pɔlu kù Luda ua aɔ̃ à gàɛ wà bɔ̀o. Gwe gɔ̃ɔ wà Luda ua pì gbànɔ tàta. 31 Kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà à dɛ, yã̄ pì baaru Romu sozanɔ gbɛ̃nsi kii lè, à mà Yerusalɛmu lògo. 32 Gwe gɔ̃ɔ à soza bàdeenɔ sɛ̀ kɔ̃n à bàsaideenɔ, ben aɔ̃ gɛ̃́la kɔ̃n bào. Kɛ̀ gbɛ̃nɔ sozanɔ gbɛ̃nsi pì è kɔ̃n sozanɔ lɛdo, aɔ̃ Pɔlu gbɛ̃na tò. 33 Ben gbɛ̃nsi pì sɔ̃̀ Pɔluzi à à kù à bè wà à yi kɔ̃n mɔ̀kyakoonɔ mèn plaa. À ń lá à bè: Dén gbɛ̃ pì ũu? Bɔ́ yãn à kɛ̀? 34 Ben zà guu gbɛ̃nɔɔ e wii lɛɛ aɔ̃ɔe yã̄ dɔ̃nkɔ̃ ooro. Kɛ̀ zɔka e tó gbɛ̃nsi pì fɔ̃̀ à yã̄ pì sãnsãn maro, à bè wà gáo sozanɔ bɛ. 35 Kɛ̀ wà kào didikiia, sozanɔ bé wà à sɛ̀ gbɛ̃nɔ nanakɔ̃ana yãnzi. 36 Zaakɛ baade píngi tézi kɔ̃n wiiio aɔ̃ɔe bee: À à dɛ.

Pɔlu gina kɔ̃n a zĩndao

37 Kɛ̀ wà yezi wà gɛ̃ kɔ̃n Pɔluo sozanɔ bɛ, ben à gbɛ̃nsi pì là à bè: Né we mà yã̄ ońnɛɔ́? Ben à à là à bè: Nɛɛ̀ Giriki yã̄ maɔ́?

38 Igipiti gbɛ̃ kɛ̀ fɛ̃ gbãadeenↄzi zĩna à gàa gbáan kɔ̃n bùsudɛri gɔ̃ↄn bↄrↄ siigɔ̃ↄnↄn n ũroo? 39 Pↄlu wèàla à bè: Yudan ma ũ. Wà ma i Taasu, Silisia bùsummɛ. Wétɛ tↄ́saideenlo. Ma wéɛ kèmma ǹ ma gba zé mà yã o gbɛ̃nↄnɛ. 40 À à gbà zé, ben Pↄlu zè didikiia à ↄ kè gbɛ̃nↄnɛ yáku. Kè aɔ̃ yɪ̀lɛ kítikiti, à yã ò́ńnɛ kɔ̃n Eberu yão à bè:

22

1 Ma gbɛ̃nↄ kɔ̃n ma mareenↄ, à swã kpá à ma yãzɛ ma tia. 2 Kè aɔ̃ↄ mà èe yã oońnɛ kɔ̃n Eberu yão, aɔ̃ zè kítikiti. Ben Pↄlu bè: 3 Yudan ma ũ, wà ma i Taasu, Silisia bùsummɛ, ben ma né blè wétɛ guu kè. Gamaliɛli kiian ma doka kè wa dezinↄ kũna dàdan a zéa. Má aĩa vĩ Ludanɛ lán á kuu nà gbàa a píngi. 4 Ma wéɛ tã̀ dↄnzizɛ pì sèrinↄa ai aɔ̃ gbɛ̃kenↄ gàga, ma gɔ̃gbɛ̃ kɔ̃n nↄgbɛ̃nↄ kʊ̀kʊ̃ ma ń ká kpésiaan. 5 Sa'oriki kɔ̃n gbɛ̃nsinↄↄ dɛ ma sèedadeenↄ ũ ń píngi. Ma takada kè aɔ̃ↄ kɛ̃ Damasiku Yudanↄnɛ sì ń ↄzĩ, méɛ gaa gwe mà gbɛ̃ pìnↄ kũkũ mà suńyo Yerusalɛmu wà wéɛ tãḿma.

Pↄlu a Yesu zé sɛna tɔ̃kɛ̃nnɛna
(Zĩr 9:1-19, 26:12-18)

6 Kè má té zén, ma ka kĩi kɔ̃n Damasikuo ↄfãntɛ̃ kà mìdangura, ben kãndo gupura bíta bↄ̀ ludambɛ à dàmala. 7 Ma bↄ ma lɛɛ tↄↄtɛ, ben ma kòto mà wà bèmɛ: Solu, Solu, à kè dia néɛ wéɛ tãamaa? 8 Ben ma bè: Dén n ũu, Dii? Ben à bèmɛ: Mámbe Yesu Nazarɛti kè néɛ wéɛ tãaa ũ. 9 Gbɛ̃ kè aɔ̃ↄ kúmaonↄ gupuraa pì è, mↄde aɔ̃ↄe gbɛ̃ kè èe yã oomao kòto maro. 10 Ben ma à là: Bɔ́n mé kɛɛ, Dii? Ben à bèmɛ mà fɛɛ mà gɛ̃ Damasiku. Gwen weé yã kè a dìɛmɛ mà kɛɛ omɛ píngi. 11 Gupuraa pì í gbãaa tò ma wéɛ e guu e dↄro, ben ma gbɛ̃nↄ ma kũ ma ↄↄa aɔ̃ gɛ̀mao Damasiku.

12 Dↄnziri kee kú gwe kè wè benɛ Anania. È mì siɛ Luda dokanɛ, bensɔ̃ Damasiku Yudanↄ píngi è à tↄ́ nnaa sí. 13 À mↄ̀ ma kiia à zè ma saɛ, ben à bèmɛ: Solu ma gbɛ̃, ǹ ɛara ǹ guu e. Gwe gɔ̃ↄ ma wéɛ wɛ̃̀, ben ma à è. 14 À bè wa dezinↄ Luda bé à ma sɛ lɛ mà wéɛ si Gbɛ̃ Maalɛ mà yã ma à lén mà à pↄyezi dɔ̃. 15 À bè mégɔ̃ dɛ à sèedadee ũ màgɔ̃ yã kè má è kɔ̃n yã kè má mào oo baade píngiɛ. 16 Ben à bè bɔ́n méɛ dãa dↄↄ, mà fɛɛ mà batisi kɛ ma durunnↄ é kɛ̃ma kɔ̃n à sísinao.

Pↄlu zĩna bori pãndenↄ kiia

17 Kè ma ɛara Yerusalɛmu, méɛ adua kɛɛ Luda ua, ben ma wéɛgupu è. 18 Ma Dii è, à òmɛ mà kɛ kpakpaa mà bↄ Yerusalɛmu, zaakɛ gbɛ̃nↄ é yã kè méɛ oo a musu síro. 19 Ben ma bè Diinɛ, aɔ̃ↄ dɔ̃ sãnsãn kè mɛègɔ̃ gɛ̃ɛ aduakɛkpɛ kɔ̃n aduakɛkpɛn-o lɛ màgɔ̃ à náanɛkɛrinↄ kaa kpésiaan wàgɔ̃ ń gbɛ̃ɛ. 20 Kè wèe à sèedade Sitivĩ dɛɛ sɔ̃, mapi má kú gwe ma zɛ kɔ̃n à

dɛ̀rinɔ, má ń utanɔ kũnańnɛ. 21 Ben Dii bèmɛ mà gá, é ma zĩ ai
bori pãndenɔ kiia zãazã.

Pɔlu né Romu gbɛ̃mɛ

22 Aɔ̃ swã kpà à yãzi ai à gàa à kà bori pãndenɔ yã pìa, ben
aɔ̃ nà wiiia wà bè: À à dɛ! Gbɛ̃ kɛ̀ taka kuuna zé vĩro! 23 Aɔ̃ɔe
wii lɛɛ aɔ̃ɔe ń utanɔ gbãkɛɛ aɔ̃ɔe bùsuti fãa musu. 24 Ben Romu
sozanɔ gbɛ̃nsi bè wà gɛ̃ kɔ̃n Pɔluo ń bɛ, wà à gbɛ̃ kɔ̃n flãò ai à
yãpuraa o wà e wà yã kɛ̀ wèe wiii dɔɔa à yãnzi ma. 25 Kɛ̀ wèe
Pɔlu ɔɔnɔ poroo lɛ wà à yi, à bè soza bàdee kɛ̀ kú gweenɛ: A à
zé vĩ à Romu gbɛ̃ gbɛ̃ yãkpaɛkɛsaió? 26 Kɛ̀ soza pì yã pì mà, à
gàa à bè ń gbɛ̃nsinɛ: Bón né kɛɛ? Gbɛ̃ pì né Romu gbɛ̃mɛ. 27 Ben
gbɛ̃nsi pì mɔ̀ à Pɔlu là à bè: Ǹ omɛ, Romu gbɛ̃n n ũɔ́? À wèàla
à bè: Eè. 28 Ben gbɛ̃nsi pì bènɛ: Ma ɔɔ bíta kpàmɛ, ben ma gɔ̃
Romu gbɛ̃ ũ. Ben Pɔlu bènɛ: Mapi sɔ̃ wà ma i à ũmɛ. 29 Ben gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà yã lalaa yãanɔ bɔ̀ru kpɛɛ gɔ̃ɔ. Kɛ̀ gbɛ̃nsi pì dɔ̃ kɛ̀
Pɔlu né Romu gbɛ̃mɛ, vĩa à kǔ kɛ̀ à tò wà mɔ̀ kàa yãnzi.

Yuda gbãadeenɔ yãkpaɛkɛna kɔ̃n Pɔluo

30 À guu dɔ̀ kɛ̀ gbɛ̃nsi pì yezi à yã kɛ̀ Yudanɔ mɔ̀o sãnsãn ma,
à mɔ̀ pòroa, ben à sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda gbãadeenɔ kàkɔ̃a à mɔ̀
kɔ̃n Pɔluo ń aɛ.

23

1 Pɔlu wɛ́ɛ pɛ̀ gbãadeenɔa à bè: Ma gbɛ̃nɔ, yãkee e ma swɛ̀ vĩ
Luda aɛro ai kɔ̃n a gbɛ̀ao. 2 Ben sa'oriki Anania ò a dogarinɔnɛ
aɔ̃ à lɛ́ a léa. 3 Ben Pɔlu bènɛ: Luda n lɛ́ se, gbɛ̃ntee kãkã bɛ. Ń
vɛ̃ɛna nɛ́ɛ yãkpaɛ kɛɛmao doka musu, ben mpi sɔ̃ n bɔ à kpɛɛ, n
bè wà ma lɛ́. 4 Ben dogari pìnɔ bè: Ḿbe nɛ́ɛ Luda sa'oriki sɔ̃sɔ̃ɔ
lɛɔ́? 5 Pɔlu bè: Gbɛ̃nɔ, má dɔ̃ sa'orikinlo, zaakɛ wà kɛ̀ Luda yãn
wà bè wàton wa bùsu gbãadee tó zaaa síro.

6 Pɔlu dɔ̃ kɛ̀ gbãadee pìnɔ gbɛ̃kenɔ né Sadusinɔmɛ, aɔ̃ gbɛ̃kenɔ
sɔ̃ Farisinɔ, ben à òńnɛ gbãngbãn: Ma gbɛ̃nɔ, Farisin ma ũ,
Farisinɔ nén ma ũ. Gɛ̀nɔ fɛɛna tãmaa kɛ̀ má vĩ yãnzin ée yãkpaɛ
kɛɛmaozi. 7 Kɛ̀ à yã pì ò, Farisinɔ kɔ̃n Sadusinɔ fɛ̀ɛ kɔ̃o kɔ̃n
lɛokpakɔ̃ao, ben kakɔ̃ana kpàatɛ lɛo plaa. 8 Sadusinɔ è be gɛ̀nɔ
è fɛɛro, bensɔ̃ malaikanɔ kɔ̃n niniinɔɔ kuuro. Farisinɔ sɔ̃ zɛ̀ kɔ̃n
yã pìnɔo píngi. 9 Zɔka gbãaa gɛ̀ ń té, ben Farisi kɛ̀ aɔ̀è doka
dańnɛ kenɔ fɛ̀ɛ kɔ̃n lɛokpakɔ̃a gbãaao aɔ̃ bè: Wée yã zaa ke e gbɛ̃
kɛ̀aro. Tó ninii ke malaika bé à yã ònɛ sɔ̃ né? 10 Kɛ̀ lɛokpakɔ̃a
gbãa kǔ, sozanɔ gbɛ̃nsi e vĩa kɛɛ lɛ gbɛ̃nɔ tón Pɔlu kɛ gyáigyairo
yãnzi, ben à ò a sozanɔnɛ aɔ̃ pita wà gɛ̃ ń té aɔ̃ à kũ wà gáo ń bɛ.

11 Zĩ beeea gwãavĩ Dii bɔ̀ à mɔ̀ Pɔluzi à bè: Ǹ làakari kpáɛ! Lán
n ma yã ò Yerusalɛmu kɛ̀ nà, séde ǹ o Romu dɔ.

Lɛ́kpakɔ̃sɔ̃na Pɔluzi

12 Kɛ̀ guu dɔ̀, Yuda kenɔ kàkɔ̃a asii guu aɔ̃ la dà wà bè weé pɔ́ blero weé í miro ai wà gá Pɔlu dɛo. 13 Lɛ́kpakɔ̃sɔ̃ri pìnɔɔ dɛ gɔ̃ɔn baplaaala. 14 Aɔ̃ gàa sa'orikinɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kiia aɔ̃ bɛ̀ńnɛ: Wá sì kɔ̃n Ludao wa bè tó wée Pɔlu dɛro, tó wa pɔ́ blè, Luda láari kɛwa. 15 Apinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ a píngi à gá à o sozanɔ gbɛ̃nsinɛ à mɔ́are kɔ̃n Pɔluo lán wà be á yezi à à yãnɔ tàasi kɛ tia dɛ à káakupɔlaa bà. Wapinɔ sɔ̃ wégɔ̃ kú soru guu wà à dɛ zén ai àgɔ̃ gá ká kɛ̀.

16 Kɛ̀ Pɔlu dãre négɔ̃gbɛ̃ ń yã kɛ̀ aɔ̃ɔ gɔ̃gɔ̃ pì mà, ben à gàa à gɛ̃̀ sozanɔ bɛ à ò Pɔlunɛ. 17 Ben Pɔlu soza bàdee sìsi à bènɛ: Ǹ gá kɔ̃n gɔ̃kparɛ kèo a gbɛ̃nsi kiia, zaakɛ à yezi à baaru ke kpánɛmɛ. 18 Ben à à sɛ̀ à gàao ń gbɛ̃nsi kiia à bè: Pɔlu kɛ̀ wà à dà kpén ma sisi à kùɛmɛ mà mɔ́ n kiia kɔ̃n gɔ̃kparɛ kèo. À yãke vĩ à yezi à onnɛ. 19 Ben gbɛ̃nsi pì gɔ̃kparɛ pì kṵ̃ a ɔɔa à gàao gusaɛ ń gɔ̃ɔn plaa, ben à à là à bè: Bɔ́ yãn ń vĩ ǹ omɛɛ? 20 Ben à bè: Yudanɔ bé wà lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃, aɔ̃ɔ yezi wà kúɛnnɛ ǹ mɔ́ kɔ̃n Pɔluo ń gbãadeenɔnɛ zia, lán wà be aɔ̃ɔ yezi wà à yã gwa tia dɛ à káakupɔlaa bà. 21 Ǹton weńnɛro, zaakɛ aɔ̃ gbɛ̃nɔɔ e à dãa zén wà dɛ gɔ̃ɔn baplaaala. Aɔ̃ la dà wà bè weé pɔ́ blero weé í miro ai wà gá à dɛo. Aɔ̃ sorumi mà kɔ̀, n yãn aɔ̃ swã dɔzi. 22 Gbɛ̃nsi pì bè gɔ̃kparɛ pìnɛ: Ǹton tó gbɛ̃̀ke dɔ̃ kɛ̀ ń òmɛro. Ben à à gbàrɛ.

Pɔlu gbarɛna Sizarea

23 Ben à soza bàde gɔ̃ɔn plaaanɔ sìsi à bèńnɛ: À o soza fɛ̃ɛdade gɔ̃ɔn wàa doonɔnɛ aɔ̃ soru kɛ wà gá Sizarea uusiɛ úblegurɔ kɔ̃n sɔ̃de gɔ̃ɔn baaagɔ̃ akurinɔ kɔ̃n sáride gɔ̃ɔn wàa doonɔ. 24 À sɔ̃ yã kɛkɛ Pɔlunɛ à dia lɛ wà gáo bùsu gbɛ̃nsi Felisi kiia aafia. 25 Ben à takada kɛ̀nɛ à bè:

26 Bùsu gbɛ̃nsi Felisi, mamɔma Kalaudiu Lisia ma takada kɛ̀ kɛ̀nnɛ ma ì kpàmma. 27 Yudanɔ bé wà gbɛ̃ kèkii kṵ̃ aɔ̃ɔ yezi wà à dɛ. Kɛ̀ ma à dɔ̃̀ Romu gbɛ̃ ũ, ben ma gaa kɔ̃n sozanɔ ma à sìńma. 28 Kɛ̀ má yezi mà à taari kɛ̀ aɔ̃ɔ èa ma, ma à sɛ̀ ma gaao aɔ̃ yãkpaɛkɛrinɔ kiia. 29 Gwen má dɔ̃̀n kɛ̀ taari kɛ̀ aɔ̃ɔ èa né ń doka yãmɛ, èe yã kɛ̀ kà wà à dɛ ke wà à da kpésiaan kɛro. 30 Kɛ̀ wà lɛ́ kpàkɔ̃sɔ̃zi, wà à kpãi kèmɛ, ben ma à gbàrɛmma gɔ̃ɔ má ò yãdeenɔnɛ aɔ̃ gá kɔ̃n à yão n kiia gwe.

31 Ben sozanɔɔ kɛ̀ lán wà òńnɛ nà aɔ̃ Pɔlu sɛ̀ wà gàao Antipatari gwãavĩ. 32 Kɛ̀ guu dɔ̀, soza kɛ̀ aɔ̃ɔe táa oo kèsɛ pìnɔ Pɔlu nà sɔ̃deenɔnɛ ń ɔzĩ aɔ̃ dɔo aɛ, ben aɔ̃ èara wà tà ń bɛ. 33 Kɛ̀ sɔ̃deenɔ kà Sizarea, aɔ̃ takada pì kpà bùsu gbɛ̃nsi pìa, ben aɔ̃ Pɔlu nànɛ à ɔzĩ. 34 Bùsu gbɛ̃nsi pì takada pì kyó kɛ̀, ben à Pɔlu là bùsu kɛ̀ à bɔ̀n. À mà kɛ̀ Silisia bùsun à bɔ̀n, 35 ben à bènɛ: Tó

gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã̄ vĩnyonↄ mɔ̀, mɛ́ ma lán aɔ̃é o nà. Ben à bè wàgɔ̃ à dãkpaa Hɛrↄdu pitakiia.

24

Yudanↄ Pↄlu káarakpana

1 Gurↄ sↄↄroo gbɛra sa'oriki Anania mɔ̀ Sizarea kɔ̃n gbɛ̃nsi kenↄ kɔ̃n dokadɔ̃ri kɛ̀ wè benɛ Tɛtuluo. Aɔ̃ mɔ̀ Pↄlu káara kpá bùsu gbɛ̃nsi kiia. 2 Kɛ̀ wà Pↄlu sìsi, Tɛtulu fɛ̀ɛ èe yã̄ daaàla à bè: Felisi, kɔ̃n n aubarikao wa bùsu kaɛna aafia. N zia laasuulɛna bé à wa bùsu kɛ maa. 3 Wè n tɔ́ nnaa sí wàgɔ̃ n sáabu kpaa gu píngia gurↄ píngi. 4 Kɛ̀ má yezi mà n yã̄ gágaro, mɛ́ wɛ́ɛ kɛmma ǹ sùu kɛwao ǹ wa yã̄ néngo kɛ̀kii ma. 5 Wá è kɛ̀ gbɛ̃ pì né gudɛrimɛ. È yãkete da Yudanↄ té anduna guu píngi, à dɛ dↄnzizɛ ɛgɛɛ kɛ̀ wè ń sísi Nazarɛtideenↄ dↄn'aɛdee ũ. 6 Baa se à yezi à Luda ua gbãsĩ lɛ́, ben wa à kṳ̀. 7-8 Tó n à làla n zĩnda, né taari kɛ̀ wá èa yãpuraa dɔ̃. 9 Ben Yudanↄ yã'i kàara wà bè lɛn yã̄ pìnↄↄ dɛ lɛ.

Pↄlu gina kɔ̃n a zĩndao Felisi aɛ

10 Ben bùsu gbɛ̃nsi pì mì kɛ̀ degũ Pↄlunɛ lɛ à yã̄ o. Ben Pↄlu bè: Lán má n dɔ̃ yãkpaɛkɛri ũ bùsu kɛ̀ guu à wɛ̰̀ gì kɛ̀ nà, beee yãnzi mɛ́ɛ ma mìbↄna yã̄ oo ma làakariazi. 11 Tó ń gbèka, weé onnɛ kɛ̀ ma gana Yerusalɛmu mà dↄnzi kɛɛ dɛ gurↄ kuri awɛɛplaalaro. 12 Wèe ma e mɛ́ɛ lɛokpakɔ̃a kɛɛ kɔ̃n gbɛ̃keo Luda uaro. Wèe ma e mɛ́ɛ yãkete daa aduakɛkpɛnↄ guu ke wɛ́tɛ guuro. 13 Gbɛ̃ pìnↄ é fɔ̃ wà taari kɛ̀ aɔ̃ↄ èmaa sèedadee ennɛro. 14 Má sì kɛ̀ zɛ́ kɛ̀ aɔ̃ↄe sísii dↄnzizɛ ɛgɛɛ pì guun mɛ́ɛ dↄↄ wa dezinↄ Ludazi. Má yã̄ kɛ̀ wà kɛ̰̀ Musa doka guu kɔ̃n annabinↄ takadanↄ náanɛkɛna píngi. 15 Ma wɛ́ɛ dↄ Ludazi lán aɔ̃pinↄ bà kɛ̀ gbɛ̃ maaanↄ kɔ̃n gbɛ̃ zaaanↄ é fɛɛ bↄna gaan ń píngi. 16 Beee yãnzi mɛèɡɔ̃ ma zĩnda totoo gurↄ píngi lɛ ma swɛ̰̀ tóngɔ̃ vĩi Luda aɛ ke gbɛ̃ntee aɛro. 17 Ma wɛ̀kɛna kɔ̃n ma bùsuo gbɛra ma ɛara ma su ma ↄ dàḿma ma saa ò 18 Luda ua. Kɛ̀ mɛ́ɛ saa oo ma gbãsĩbↄna gbɛra, ben wà ma le gwe. Mɛ́ɛ gbɛ̃nↄ kákɔ̃aro, yãkete kuuro. 19 Asia bùsu Yuda kenↄn yãdeenↄ ũ. Séde aɔ̃ mɔ́ wà yã̄ bↄ kɔ̃ lén n kiia. 20 Tó lɛnlo, ǹ tó gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ↄ kú kɛ̀nↄ dà kɛ̀ aɔ̃ↄ èma gurↄↄ kɛ̀ aɔ̃ yãkpaɛ kɛ̀mao o. 21 Sé yã̄ mèn doo kɛ̀ má òńnɛ kɔ̃n kòto gbãaao, gɛ̀nↄ fɛɛna yã̄ musun aɔ̃ↄe yãkpaɛ kɛɛmaozi.

22 Felisi Yesu zɛ́ bↄkɔ̃tɛ dɔ̃, ben à lá kà Yudanↄ yãla à bè: Tó sozanↄ gbɛ̃nsi Lisia mɔ̀, mɛ́ a yã̄ mì dɛare. 23 À ò soza bàdeenɛ àgɔ̃ Pↄlu dãkpaa, mↄde à à gba zɛ́ à ĩam pá, à tó à gbɛ̃nↄ à ĩan ká.

Pↄlu kuuna kpésiaan Sizarea

24 Gurↄ plaaa gbɛra Felisi mɔ̀ kɔ̃n a Yuda naɔ̃ kɛ̀ wè benɛ Durusilao. À Pↄlu sìsi, ben à Kirisi Yesu náanɛkɛna yã̄ màa. 25 Pↄlu

e yã oo maakɛna musu kɔ̃n zĩndakũnadɔ̃ɔo kɔ̃n yãkpaɛkɛna kɛ̀ èe mɔɔo, ben vĩa Felisi kṳ̀ à bè: Ǹ fɛɛ ǹ tá gĩa. Gurɔɔ kɛ̀ ma ɔ lè mɛ́ ɛara mà n sísi. 26 À wɛ́ɛ dɔ Pɔluzi kɛ̀ eé ɔdɔnkpɛɛgbaa daaremɛ, ben èg̃ à sisii gɛ̃n baaag̃ à mɔ́ fàadi boao. 27 Kɛ̀ à kɛ̀ wɛ̃ plaa, Pɔsiu Fɛsutu vɛ̃̀ɛ Felisi gɛ̃ɛ ũ. Kɛ̀ Felisi yezi àg̃ nna kɔ̃n Yudanɔ yãnzi, ben à Pɔlu tò da kpɛ́siaan.

25

Pɔlu zɛ̀ kɔ̃n gana Siza kiiao

1 Fɛsutu vɛ̃ɛna kpatan gurɔ aag̃ɔ gbɛra à fɛ̀ɛ Sizarea à gàa Yerusalɛmu. 2 Gwen sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda gbãadeenɔ mɔ̀ à kiia aɔ̃ fɛ̀ɛ kɔ̃n Pɔlu yão. Aɔ̃ wɛ́ɛ kèa 3 à sùu kɛ à tó Pɔlu mɔ Yerusalɛmu. Zaakɛ aɔ̃ zɛ̀o wà takutɛɛ kpákpanɛ zén wà à dɛmɛ. 4 Ben Fɛsutu bèńnɛ: Pɔlu kú kpésiaan Sizarea, mapi sɔ̃ mɛ́ tá gwe tia. 5 A gbãade kenɔ mɔ́ wà gámao. Tó à yã zaaa kèmɛ, é o.

6 Fɛsutu kèńyo lán gurɔ sɔraag̃ ke gurɔ kuri taka bà, ben à èara à tà Sizarea. Kɛ̀ guu dɔ̀, à vɛ̀ɛ a tintia à bè wà mɔ́ kɔ̃n Pɔluo. 7 Kɛ̀ wà mɔ̀o, Yuda kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ Yerusalɛmunɔ lìgazi, ben aɔ̃ yã bíta kɛ̀ wèe fɔ̃ wà à sèedadee èroonɔ dìa paripari. 8 Pɔlu yã sìńla à bè: Méɛ taari kɛ Yudanɔ doka ke Luda uanɛro, ke Siza. 9 Fɛsutu e wɛtɛɛ àg̃ nna kɔ̃n Yudanɔ, ben à Pɔlu là à bè: Né we ǹ gá Yerusalɛmu lɛ mà yãkpaɛ kɛnyo gwe yã kènɔ musuɔ́? 10 Pɔlu bè: Siza doka kɛ̀ kɔ̃ sì wà yãkpaɛ kɛomɛɛ aɛzĩn má zɛn kɛ̀. Méɛ taari kɛ Yuda kenɛro lán mpi ń dɔ̃ sãnsãn nà. 11 Tó ma taari kɛ̀ à kà wà ma dɛɛ kɛ̀, méɛ gízi mà garo. Mɔde lán méɛ yã kɛ̀ gbɛ̃ kènɔɔ e oo ma musu ke kɛ nàro, gbɛ̃ke zé vĩ à ma kpáḿmaro. Gana Siza kiian ma zɛo. 12 Kɛ̀ Fɛsutu lé kpàkɔ̃sɔ̃ kɔ̃n a gbɛ̃nɔ à bè: Kɛ̀ Sizan n zɛo, à kiian né gán.

Gana kɔ̃n Pɔluo kí Agaripa kɔ̃n Benisio aɛ

13 Gurɔ plaaa gbɛra kí Agaripa kɔn Benisio mɔ̀ Sizarea lɛ wà ì kpá Fɛsutua. 14 Kɛ̀ aɔ̃ɔe gurɔplaa kɛɛ gwe yãnzi, Fɛsutu bɔ̀ kɔ̃n Pɔlu yão kína pìnɛ à bè: Gɔ̃gbɛ̃ kee kú kɛ̀ kɛ̀ Felisi à tò da kpésiaan. 15 Kɛ̀ ma gaa Yerusalɛmu, sa'orikinɔ kɔ̃n Yuda gbɛ̃nsinɔ mɔ̀mɛ kɔ̃n à yão wà bè mà sùu kɛ mà yã daàla. 16 Ma bèńnɛ tó gbɛ̃ kɛ̀ wà mɔ̀ kɔ̃n à yão e zé e à kɔ̃ e kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã vĩ lɛdoonɔ à yã sìńlaro, wa Romudeenɔ weè à kpáḿmaro. 17 Kɛ̀ wa su kɛ̀ lɛdo, méɛ yã gágaro. Kɛ̀ guu dɔ̀ gɔ̃ɔ, ben ma vɛ̃ɛ ma tintia ma bè wà móméɛ kɔ̃n adeeo. 18 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ taari èa pìnɔ yã ò, aɔ̃ɔe yã zaaa kɛ̀ méɛ kpákpaa o à musuro. 19 Aɔ̃ yãkete vĩo ń dɔnzizɛ yã musu kɔ̃n gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ wè benɛ Yesu yão. À gà, ben Pɔlu zɛ̀ kɔ̃n à kuuna wɛ̃̀ndio yão. 20 Ma bídi kɛ̀ yã pì zé dɔ̃naa, ben ma à là tó à yezi à gá Yerusalɛmu wà yã pì gɔ̃gɔ̃nɛ gwe. 21 Ben Pɔlu bè Romu kínan a zɛo wàg̃ a kũna. Ben ma bè wàg̃ à dãkpaa ai

màgɔ̃ gá à gbarɛ Sizaa. 22 Ben Agaripa bè Fɛsutunɛ: Má yezi mà gbɛ̃ pì yã ma ma zĩnda. Ben Fɛsutu bè: Né yã ma à lén zia.
23 Kè guu dↄ Agaripa kɔ̃n Benisio mↄ kɔ̃n gakui bítao, ben aɔ̃ gɛ̃ kɔ̃kakɔ̃akɛkpɛn kɔ̃n sozanↄ gbɛ̃nsinↄ kɔ̃n wétɛ gbɛ̃ bèɛdeenↄ. Kè Fɛsutu yã ò, wà mↄ kɔ̃n Pↄluo. 24 Ben Fɛsutu bè: Kí Agaripa kɔ̃n amↄa kè á kúwao kènↄ píngi, a gbɛ̃ kèkii èɔ́? Yuda kè aɔ̃ↄ kú Yerusalɛmunↄ kɔ̃n gura kènↄ ń píngi gbɛ̃ pì yã sè wà mↄoma, aɔ̃ↄe wii lɛɛma aɔ̃ bè à maa àgɔ̃ kuu dↄro. 25 Mapi sɔ̃, mɛ́ɛ e à yãke kè kè kà wà à dɛro, ben lán à zè kɔ̃n Sizao nà, ma zɛo mà à gbarɛa. 26 Mɛ́ɛ yã pì gbá dɔ̃ gbasa mà takada kɛ̃ kínanɛ à yã musuro. Beee yãnzi ma mↄo a aɛ, atɛ̃nsa mpi kí Agaripa, lɛ yãlalanaa gbɛra mà yã e mà kɛ̃. 27 Zaakɛ pisina gbarɛḿmana taari kè wà èa sãnsãn ona sai zɛ́ vĩ ma kiiaro.

26

Pↄlu a zĩnda yã bↄkɔ̃tɛna kí Agaripa aɛ

1 Ben Agaripa bè Pↄlunɛ: Ń zɛ́ vĩ ǹ n yã o. Ben Pↄlu ↄ sè à a zĩnda yã bↄkɔ̃tɛ à bè: 2 Kí Agaripa, má è ma mìnnaa kè, kè má è mɛ́ɛ ma zĩnda yã bↄkɔ̃tɛɛ n aɛ gbàa taari kè Yudanↄↄ dìma píngi yã musu. 3 Atɛ̃nsa kè ń Yudanↄ fɛɛakaarayã dɔ̃ píngi kɔ̃n ń yãketenↄ. Beee yãnzi ma wɛ́ɛ kèmma ǹ ma yã kè mamɛ. 4 Yudanↄ ma kuuna dɔ̃ ń píngi zaa ma né féte zĩ naana zaa ma bùsun ai Yerusalɛmu. 5 Aɔ̃ↄ ma dɔ̃ à gì kè. Tó aɔ̃ↄ yezi, aɔ̃é fɔ̃ wà o kè má kú wa dↄnzirinↄ gãli kè gbãa kɔ̃n Luda yão kè wè be Farisinↄ té. 6 Tia sa wèe yãkpaɛ kɛɛmao kè ma wɛ́ɛ dↄ lé kè Ludaa gbɛ̃ wa dezinↄnɛzi yãnzi. 7 Wa bori mèn kuri awɛɛplaaanↄ èɡɔ̃ dↄↄ Ludazi fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo wɛ́ɛdↄna légbɛ̃na dɔ̃nkɔ̃ pìzi. Kí, tãmaa pì yãnzin Yudanↄ fèɛmazizi. 8 Bóyãnzin Luda gènↄ fɛɛna kèare yã zésaidee ũzi sɛɛ?
9 Mapi sɔ̃ yã, ma zɛo kè yã kè eé bↄ Yesu Nazarɛti kpɛɛ píngin mégɔ̃ kɛɛ. 10 Lɛn má kè lɛ Yerusalɛmu. Sa'orikinↄ ma gba zé, ben ma Luda gbɛ̃nↄ kà kpésiaan pari. Tó wèe ń dɛdɛɛ sɔ̃, ma lé èɡɔ̃ kú à guumɛ. 11 Mɛèɡɔ̃ gaa aduakɛkpɛ kɔ̃n aduakɛkpɛo gɛ̃n baaagɔ̃ màgɔ̃ wɛ́ɛ tãaḿma mà gã naḿma lɛ aɔ̃ lé sé Yesuzi. Ma pↄↄ fɛ̃naǹzi, ben mɛè gá ĩa daḿma wétɛ swabaaanↄa.

Pↄlu a Yesu zé sɛna yã'ona
(Zĩr 9:1-19, 22:6-16)

12 Beee yãnzi mɛ́ɛ gaa Damasiku kɔ̃n iko kè sa'orikinↄ ma gbarɛoozi. 13 Kí, kè má té zén kɔ̃n ↄfãntɛ̃o di mìdangura, ma gupuraa è à bↄ ludambɛ à dàmala kɔ̃n ma gbɛ̃nↄ, à pãsĩ dɛ ↄfãntɛ̃la. 14 Wa lɛɛ tↄↄtɛ wa píngi, ben ma kòto mà wà bèmɛ kɔ̃n Eberu yão: Solu, Solu, à kè dia nɛ́ɛ wɛ́ɛ tãamaa? Lèzɔ̃na kɔ̃n gbáo kyatee sai e ĩa daamma fá! 15 Ma bè: Dén n ũu, Dii? Ben Dii bè: Mámbe Yesu kè nɛ́ɛ wɛ́ɛ tãaa ũ. 16 Ǹ fɛɛ ǹ zɛ.

Ma bↄ ma mↄnzi lɛ mà n sɛ́ ma zĩkɛri ũmɛ, ǹgɔ̃ dɛ yã̀ kɛ̀ ń è kɔ̃n yã̀ kɛ̀ mɛ́ ↄdↄannɛɛo sèedadee ũ. 17 Mɛ́ n mì sí Yudanↄ ↄzĩ kɔ̃n bori pãndenↄ. Mɛ́ n zĩiḿma 18 lɛ ǹ ń wɛ́ɛ kɛ̃ń nɛ, aɔ̃ kpɛɛ li gusiaanɛ wà aɛ dↄ gupuraaa, aɔ̃ bↄ Setãn gbãaan wà gɛ̃ Luda pɔ́n, lɛ aɔ̃ durunnↄ e à kɛ̃ḿma, aɔ̃ baka gɔ̃ kú kɔ̃n Luda gbɛ̃nↄ ma náanɛkɛna yãnzi.

Pↄlu zĩkɛna Yesunɛ

19 Kí Agaripa, àmbe à tò mɛ́ɛ gí ludambɛ gbɛ̃ kɛ̀ bↄ̀ à mↄ̀mazi yãziro. 20 Ma waazi kɛ̀ Damasiku gĩa kɔ̃n Yerusalɛmuo, ben má kɛ̀ Yudea bùsu gu píngia kɔ̃n bori pãndenↄ kiiao. Má ↄǹńnɛ aɔ̃ nↄ̀sɛ liɛ wà aɛ dↄ Ludaa, aɔ̃ yã̀ kɛ̀ eé tó wà dɔ̃ kɛ̀ aɔ̃ nↄ̀sɛ lìɛ kɛ. 21 Beee yãnzin Yudanↄ ma kũ Luda uazi, aɔ̃ↄ yezi wà ma dɛ. 22 Luda dↄnlɛn má kuuo ai kɔ̃n a gbɑ̀ao, ben má zɛna à sèedadee ũ né féte kɔ̃n gbɛ̃nsinↄnɛ ń píngi. Mɛè yã̀ pãnde oro, sé yã̀ kɛ̀ annabinↄ kɔ̃n Musao ↄ à kɛɛ baasiro. 23 Aɔ̃ bè Mɛsaya é mè'ɔ̃amma e, àmbe eé fɛɛ bↄna gaan káaku à gupura yã̀ o Yudanↄnɛ kɔ̃n bori pãndenↄ.

24 Kɛ̀ Pↄlu e a zĩnda yã̀ bↄkɔ̃tɛɛ lɛ, Fɛsutu wiii dↄ̀a à bè: Ĩa kàmman yↄ́ Pↄlu? N dɔ̃na bíta bé èe n mì liɛɛ. 25 Ben Pↄlu bè: Ĩa e kámaro, gbɛ̃ bɛ̀ɛde Fɛsutu. Yãzɛdeen mɛ́ɛ oo, bensɔ̃ yãpuraamɛ. 26 Kí, lán ń yã̀ beeenↄ dɔ̃ nà mé fɔ̃ mà yã̀ onnɛ súusu vĩa sai. Má dɔ̃ kɛ̀ à kee e kɛ n mì kpɛɛro, zaakɛ yã̀ pì né gusaɛ yãnlo. 27 Kí Agaripa, n yã̀ kɛ̀ annabinↄↄ ↄ sìↄ́? Má dɔ̃ kɛ̀ ń sì. 28 Ben Agaripa bè Pↄlunɛ: Gurↄ zaka néngo kɛ̀ guu nɛ́ɛ daa né fɔ̃ ǹ ma liɛ mà gɔ̃ Yesudee ũn yↄ́? 29 Pↄlu bè: Baa tia ke gìkɛna má yezi, tó Ludaa wè. Èe kɛ ndonlo, kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ↄe ma yã̀ maa gbɑ̀anↄ ń píngi, aɔ̃ gɔ̃ lán má dɛ nà mↄ̀kyakoo kènↄ baasi. 30 Ben kína pì kɔ̃n bùsu gbɛ̃nsio kɔ̃n Benisio fɛ̃ɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kakɔ̃ana gweenↄ. 31 Kɛ̀ aɔ̃ bↄ̀ɛ, aɔ̃ↄe o'ookɔ̃nɛ: Gbɛ̃ pì e yã̀ kɛ̀ kà wà à dɛ ke wà à da kpésiaan kɛro. 32 Ben Agaripa bè Fɛsutunɛ: Tó gbɛ̃ pì e zɛ kɔ̃n gana Siza kiiao yãro, lɛ wé fɔ̃ wà à gbarɛ.

27

Gana kɔ̃n Pↄluo Romu góro'itɛ guu

1 Kɛ̀ wà zɛ̀o wà da Itali zén, ben wà Pↄlu kɔ̃n pisina kpaa kenↄ nà soza bàdee kɛ̀ wè benɛ Yuliunɛ a ↄzĩ. À dɛ soza gãli kɛ̀ wè be Siza sozanↄ dↄn'aɛdeenↄ doke ú. 2 Wa gɛ̃ góro'itɛ kɛ̀ bↄ̀ Adaramitiumu guu, èe bↄɛɛ kɔ̃n Asia bùsu wétɛnↄ, ben wa da zén. Masedonia bùsu gbɛ̃ Arisitaku Tɛsalonika kúwao. 3 Kɛ̀ guu dↄ̀ wa ka Sidɔ̃. Yuliu Pↄlu kũna kɔ̃n nↄ̀sɛo do, ben à à gbà zé à gá a gbɛ̃nↄ gwa lɛ aɔ̃ dↄnlɛ kɛnɛ. 4 Kɛ̀ wa bↄ gwe, wa ka í dagura. Kɛ̀ ĩa e daawalɛ yãnzi, ben wa dↄ Sipiru bùsuzi kpɛɛ kpa. 5 Táa'ona ísiaa dagura wa dↄ Silisia kɔ̃n Pamfilia bùsunↄzi,

ben wa ka Mira, Lisia bùsun. 6 Gwen soza bàdee pì Alɛsandaria góro'itɛ kɛ̀ èe gaa Itali èn, ben à wa kan.

7 Gurɔ kenɔ guu wa tá bùsa. Ɔsi kɔ̃n ɔsiion wa ka Sinidu léa. Kɛ̀ ĩa e wewe wà gá súusuro, wa pãnɛ wa bɔ Kɛrɛti bùsu kpɛɛ kpa Salamɔnɛ saɛ. 8 Ɔsi kɔ̃n ɔsiio wée dɔɔ Kɛrɛtizi, ben wa ka guu kɛ̀ wè be Górodɔki Maaan. À kĩi kɔ̃n wétɛ kɛ̀ wè be Laseao. 9 Lán wa gì kɛ̀ zén nà, wa gana aɛ gɔ̃ kari ũ, zaakɛ Yudanɔ léyigurɔɔ gɛ̃ kɔ̀. Beee yãnzi Pɔlu lé dàḿma 10 à bè: Gbɛ̃nɔ, má è tá kɛ̀kii é mɔ́ kɔ̃n ásaru bítao kɔ̃n mɔ́nzio. Èe kɛ góro pì kɔ̃n à asoonɔ adonlo, kɔ̃n wapinɔmɛ se. 11 Mɔde soza bàde górofĩri kɔ̃n górodeeo yã̄ sì dɛ Pɔlu yãla. 12 Gu pì maa wà góro dɔn wà buusiɛ ble gwero, ben gbɛ̃ paridee zɛ̀ kɔ̃n dana zén-o. Aɔ̃ yezi wà ká Fenisi, wétɛ kɛ̀ kú Kɛrɛti ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa, tó eé sí kɛ wà buusiɛ ble gwe.

Zàga'ĩa fɛɛna ísiaala

13 Kɛ̀ ĩa busɛ fɛ̀ɛ sɔɔmɛtɛ kpa, aɔ̃ɔe daa aɔ̃é fɔ̃ wà ń pɔyezi kɛmɛ. Ben aɔ̃ ń góro pòro wà dà zén aɔ̃ɔe dɔɔ Kɛrɛtizi kĩikĩi. 14 Èe gì kɛro zàga'ĩa gbãaa kɛ̀ wè be ĩa pãsĩ bɔ̀ Kɛrɛti kpiii kpa. 15 À góro lìɛ, wée fɔ̃ wà mì dɔa dɔro, ben wa gɔ̃ tézi. 16 Kɛ̀ à wa kpa luan néngo kɛ̀ wè be Kodazi, à kɛ̀wa sɔ̃ɔ féte. Ɔsi kɔ̃n ɔsiion wa wa góronɛ mìsibɔ è wá kṵ̀ gwe. 17 Kɛ̀ aɔ̃ɔ sɛ̀ wà gɛ̃̀o góro ìsi guu, ben aɔ̃ɔ kɛ̀kɛ aɔ̃ bà kɑ̃̀ góro ìsi pìnɛ. Kɛ̀ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ Libia bùsu ísararaa gɛ̃nanɛ yãnzi, ben aɔ̃ góro kúra pɛɛ ín aɔ̃ gɔ̃̀ té ĩazi. 18 Kɛ̀ guu dɔ̀, lán zàga'ĩa gì e wa góro yĩpayĩpaa gbãngbãn nà, ben aɔ̃ nà asoonɔ zuzunaa í guu. 19 À gurɔ aagɔ̃dee zĩ aɔ̃ ń góro zĩkɛbɔnɔ bɔ̀ɛ aɔ̃ɔ kwɛ̀ɛ ń zĩnda. 20 À kà gurɔ ũgbangba ɔfãntɛ̃ kɔ̃n sɔsɔnɛnɔɔ e bɔro, ĩa pãsĩ pì kɔ̃n louo e kpáɛro. Mìsina tãmaa kɛ̀ wá vĩ yãa yàawa píngi.

21 Wa gurɔplaa kɛ̀ wée e wa pɔ́ blèro, ben Pɔlu fɛ̀ɛ à bɛ̀ńnɛ: Gbɛ̃nɔ, tó a ma yã̄ màmɛ yã̄, lɛ wée fɛɛ Kɛrɛti, mɔ́nzi kɔ̃n ásaruo kɛ̀ borii gbasa à wa lero. 22 Ai tia méɛ lé daaawa à a làakari kpáɛ! A gbɛ̃ke é garo, séde góro pì yaka. 23 Gĩa gwãavĩ Luda kɛ̀ má dɛ à pɔ́ ũ méɛ dɔɔzi malaika bɔ̀ à mɔ̀mazi 24 à bè: Ǹton vĩa kɛro, Pɔlu. Séde ǹ Siza aɛ le. Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kúńyo góro guunɔ bɔ̀nnɛ aafia ń píngi. 25 Beee yãnzi gbɛ̃nɔ, à a làakari kpáɛ! Má Luda náanɛ vĩ kɛ̀ eé kɛ lán à òmɛ nà. 26 Séde wà ká luan ke ísararaan.

27 À gurɔ gɛ̃ro dosaidee zĩ gwãavĩ ĩa pãsĩ pì e wa gáɛɛ Adariatiki íla ai tia. Ben lezãndo góro gbɛ̃nɔɔ e daa wa ka kĩi kɔ̃n í baaomɛ. 28 Ben aɔ̃ bà ílɔgwabɔ gbàrɛ ín, aɔ̃ɔ è gɑ̃̀sãsuu basiigɔ̃. Kɛ̀ à kɛ̀ saa féte aɔ̃ɔ gbàrɛ dɔ, aɔ̃ɔ è à zɑ̃̀ kà gɑ̃̀sãsuu baaagɔ̃. 29 Aɔ̃ɔe kpana gbɛ̀laa vĩa kɛɛ, ben aɔ̃ kúra mèn siigɔ̃ gbàrɛ góro pɔ̀rɔ kpɛɛ, ben aɔ̃ɔe adua kɛɛ lɛ guu dɔḿma. 30 Góro gbɛ̃nɔɔ e zé wɛtɛɛ aɔ̃ bɔɛ góro guu aɔ̃ bàa lé, ben aɔ̃ɔe góro mìsibɔ pì pitaa aɔ̃ da íla, aɔ̃ɔe kɛɛ lán wà be wà yezi wà kúranɔ gbarɛ

góro aɛ bà. 31 Ben Pɔlu bè soza bàdeenɛ kɔ̃n à bàsaideenɔ: Tó gbɛ̃ beeenɔɔ e gɔ̃ góro guuro, é fɔ̃ à bɔro. 32 Ben sozanɔ góro mìsibɔ bànɔ zɔ̀zɔ̃ aɔ̃ tò à lèɛ ín.

33 Kè guu yezi à dɔ, Pɔlu agbaa kpàńnɛ ń píngi aɔ̃ pó ble à bè: À gurɔ gɛ̃ro dosain gbǎa a gɔ̃ logona póblee sai. 34 Méɛ agbaa kpaaare à pó ble, lɛ à gbãaa e à bɔ aafia. Baa a mìkã mèn do eé léɛro. 35 Pɔlu yãbee'ona gbɛra à burɛdi sè à Luda sáabu kpà baade píngi wáa, ben à lì èe soo. 36 Aɔ̃ baade píngi làakari kpàɛ, ben aɔ̃ pó blè sa. 37 Wamɔwa kè wá kú góro guunɔ wa píngi wa ka gɔ̃ɔn wàa do kpé baaagɔ̃ akuri awɛɛswɛɛdo. 38 Kè aɔ̃ pó blè wà kǎ, aɔ̃ pówɛɛ bɔ̀ɛ wà kà ín, lɛ góro e à futa kũ yãnzi.

Góro'itɛ yakana

39 Kè guu dɔ̀, aɔ̃ sǐsĩaa è aɔɔe dɔ̃ro. Kè aɔ̃ ígukoto è kɔ̃n bùsu'ãatɛ̃o sarara, ben aɔ̃ zèo wà gá kɔ̃n góroo ígɛɛzi, tó weé fɔ̃. 40 Aɔ̃ kúranɔ pòro aɔɔ dà í guu, ben aɔ̃ górolibɔnɔ bà pòro gɔ̃ɔ. Aɔ̃ góro aɛ bisa pòro ĩanɛ, ben aɔ̃ mì pè ígɛɛ pìa. 41 Ben aɔ̃ sì bùsu'ãatɛ̃n dɔ̃na sai, ben góro zè gwe. Bùsu'ãatɛ̃ pì góro aɛ kǔ gíngin èe fɔ̃ à nigãro, ben ísɔ̃kana kè e kakaa kɔ̃n gbãaao e góro pɔ̀rɔ kpɛɛ yakaa. 42 Sozanɔ zèo wà pisinanɔ dɛdɛ, lɛ aɔ̃ gbɛ̃ke tón í kpá wà pitińguro yãnzi. 43 Mɔde soza bàdee yezi à Pɔlu mì sí, ben à gìńnɛ aɔ̃ ń pɔyezi kɛ. À bè íkparinɔ dɔńnɛ aɛ aɔ̃ kusi ía aɔ̃ bikũ, 44 gbɛ̃ kpaaanɔ gɔ̃ té ń kpɛɛ lí lèɛtɛgɛɛnɔ ke góro kasonɔ musu. Lɛn baade píngi í baaa lè aafia lɛ.

28

Pɔlu kuuna Malata luan

1 Kè wa í baaa lè aafia, wá mà luan pì tɔ́n Malata. 2 Bɛdeenɔ wa si kɔ̃n yenzio maamaa. Aɔ̃ gbãakɛ kpàwazi, aɔ̃ té sà lèwe, zaakɛ lou nà manaa, ben ĩa bɔ̀ɛ. 3 Pɔlu yàka kete kàkɔ̃a à mɔ̀ èe kaa téɛn, pitigoo kú à guu. Kè té puusu à pà, à bɔ̀ à Pɔlu sò a ɔɔa. 4 Kè bɛdeenɔ mlɛ̃ pì è dɔ à ɔɔa, aɔ̃ bèkɔ̃nɛ: Gbɛ̃ beee né gbɛ̃dɛrimɛ yãpura. Baa kè à bikǔ́ íla aafia, yãpuraa e wenɛ àgɔ̃ kuuro. 5 Mɔde Pɔlu mlɛ̃ pì gbǎ̀kɛ à dà téɛn, èe póke kɛnɛro. 6 Gbɛ̃nɔ wɛ́ɛ dɔzi kè à ɔɔ é ká à léɛ à ga gwe gɔ̃ɔmɛ. Kè à gì kè, aɔ̃ è pókee e à lero, ben aɔ̃ lé lìɛ aɔ̃ bè, gbɛ̃ pì né tãa ìsi kemɛ.

7 Guu pì saɛn luan gbɛ̃nsi kè wè benɛ Publiu bɛɛ kún. À wa diɛ gurɔ aagɔ̃ à nibɔkɛɛ kèwe kɔ̃n yenzio. 8 Publiu dee daɛna kɔ̃n mèwãao èe bãndubãndu kɛɛ. Ben Pɔlu gɛ̃ à kiia à adua kènɛ, à ɔ kèa à à kɛ̃̀kɔ̃a. 9 Kè à kè lɛ, luan pì gyãre kpaaanɔ mɔ̀ à kiia, ben aɔ̃ kɛ̀kɔ̃a se. 10 Aɔ̃ wa kpe dà maamaa. Kè wée taa, aɔ̃ kũsãɛ kèwe dɔ.

Pɔlu kana Romu

11 Wa kuuna luan pì guu mɔ aagɔ̃ɔ gbɛra wa gɛ̃ góro'itɛ kɛ̀ buusiɛ blè gween wa da zén. Góro pì bɔ̀ Alɛsandaria wà sìka tãanɔ sèeda kɛ̀a. 12 Kɛ̀ wa ka Sirakusi, wa gurɔ aagɔ̃ɔ kɛ̀ gwe. 13 Bɔna gwe wa dɔ ígɛɛzi ai wa gaa káo Rɛgiumu. Kɛ̀ guu dɔ̀ ĩa bɔ̀ sɔɔmɛtɛ kpa, à gurɔ plaadeen wa ka Putɛɔli. 14 Wétɛ pì guun wa Yesudeenɔ lèn. Aɔ̃ bè wà sùu kɛ wà azuma doo kɛ́ńyo. Wá kɛ̀ lɛ, ben wa da Romu zén. 15 Romu Yesudeenɔ wa baaru mà, ben aɔ̃ mɔ̀ dawalɛ. Gbɛ̃kenɔ wa le Apiu Yàran, gbɛ̃kenɔ sɔ̃ guu kɛ̀ wè be Pitakimɛn'aagɔ̃n. Kɛ̀ Pɔlu ń é, à Luda sáabu kpà à a làakari kpàɛ.

Pɔlu waazikɛna Romu

16 Kɛ̀ wa ka Romu, wà Pɔlu gbà zé àgɔ̃ kuu adona kɔ̃n soza kɛ̀ eégɔ̃ à dãkpaao. 17 Gurɔ aagɔ̃ɔ gbɛra Pɔlu Yuda gbɛ̃nsinɔ sìsi. Kɛ̀ aɔ̃ kàkɔ̃a, à bèńnɛ: Ma gbɛ̃nɔ, méɛ zã̃ Yudanɔnɛ yãkearo. Méɛ bɔ wa dezinɔ fɛɛakaarayãke kpɛɛro, ben wà ma kũ Yerusalɛmu wà ma kpa Romudeenɔa. 18 Aɔ̃ ma lala yãzi aɔ̃ɔe yãke e ma musu kɛ̀ kà wà ma dɛro, ben aɔ̃ɔ yezi wà ma gbarɛ. 19 Ben Yudanɔ bɔ̀ ma kpɛɛ. Tiasi ma zɛ kɔ̃n gana Siza kiiao, èe kɛ má yã̃ vĩ kɔ̃n ma bùsu gbɛ̃nɔonlo. 20 Beee yãnzi ma a gbeka, lɛ wà kɔ̃ e mà yã̃ oao, zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ Isarailinɔ wɛ́ɛ dɔzi yãnzin wà mɔ̀ kɛ̀ kàmazi.

21 Ben aɔ̃ bènɛ: Wée takada ke e à bɔ̀ Yudea bùsun n yã̃ musuro. Wa gbɛ̃ke sɔ̃ɔ e bɔ gwe à sùwe kɔ̃n n baaru zaaaoro. 22 Wá è à maa wà yã̃ kɛ̀ ń vĩi ma n lézĩ, zaakɛ wá mà kɛ̀ wè dɔnzizɛ pì zaa bo gu píngiamɛ.

23 Aɔ̃ gurɔɔ dìɛkɔ̃nɛ kɔ̃n Pɔluo, ben aɔ̃ mɔ̀ à kiia ua kɛ̀ à pìtan paripari. À yezi aɔ̃ɔ a yãzɛ dɔ̃ Yesu yã̃ musu, ben à nà Musa dokaa kɔ̃n annabinɔ yãnɔ, à kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia yã̃ òńnɛ à bɔ̀kɔ̃tɛńnɛ zaa kɔngɔ ai uusiɛ. 24 Gbɛ̃kenɔ yã̃ kɛ̀ èe oonɔ zé è, mɔde gbɛ̃kenɔ gìzi. 25 Kɛ̀ aɔ̃ɔe kɛ̃ɛkɔ̃a kɔ̃n lɛokpakɔ̃ao, Pɔlu yã̃ mèn doo kàaraǹnɛ à bè: Yã̃ kɛ̀ Luda Ninii dà annabi Isayanɛ à ò a dezinɔnɛ né yãpuraamɛ, kɛ̀ à bè:

26 Ǹ gá ǹ o gbɛ̃ mɔ̀nɔnɛ,
aɔ̃égɔ̃ swã̃ kpaa yãkemana sai,
aɔ̃égɔ̃ guu gwaa yãke'ena sai.
27 Aɔ̃ɔ nɔ̀sɛ vĩro lɛ wàton ɔ̃ndɔ̃ kũro yãnzi,
aɔ̃ swã̃ gbãa lɛ aɔ̃ton yã̃ maro yãnzi,
aɔ̃ wɛ́ɛ kpakɔ̃rɛna lɛ aɔ̃ton guu ero yãnzi,
zaakɛ aɔ̃ɔ yezi wà aɛ dɔma mà ń gba aafiaro.
28-29 Beee yãnzi, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Luda gbɛ̃nɔ zǐ kɔ̃n mìsina yão bori pãndenɔa. Aɔ̃mbe weé sí.

30 Pɔlu kɛ̀ kpé kɛ̀ èe à fĩa boo guu wɛ̃̀ plaa mámmam. Ègɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è mó fàadi boonɔ kũu ɔplaplaa ń píngi. 31 À kpata kɛ̀ bɔ̀

Luda kiia yã waazi kɛ̀ńnɛ à Dii Yesu Kirisi yã dàńnɛ kɔ̃n làakario kpaɛna, gbɛ̃kee e kpánɛro.

ROMUDEENƆ

Baade píngi né durunkɛrimɛ 1:1-3:20
Lán Luda è tó yã̄ bɔ́ńyo nna nà 3:21-4:25
Kuuna gbɛ̃ dufunɔ ũ Kirisi guu 5:1-8:39
Yã̄ kɛ̀ Ludaa e wɛtɛɛ Isarailinɔ musu 9:1-11:36
Yesudeenɔ yãkɛna 12:1-15:13
Pɔlu ìkpammana 15:14-16:27

Pɔlu ìkpana Romudeenɔa

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zɔ̀bleri, Luda ma sisi à ma diɛ a zǐri ũ, baaru nnaa 2 kɛ̀ à gĩakɛ à à lé gbɛ̃ a annabinɔnɛ aɔ̃ɔ kɛ̃ à yãn kpàri ũ. 3-4 À Né Yesu Kirisi wa Dii yãn baaru nnaa pì ũ. À gbɛ̃nteekɛɛ guu à bɔ̀ Dauda borii guumɛ. À ludaninikɛɛ guu à fɛɛna gaan ɔ̀dɔawe kɔ̃n gbãaao kɛ̀ Luda Nén à ũ. 5 Kirisi ma gba zé màgɔ̃ dɛ a zǐri ũ bori píngɪnɛ, lɛ aɔ̃ e wà à náanɛ kɛ aɔ̃ gɔ̃ à yãmarinɔ ũ lɛ à tó bɔ. 6 Á kú gbɛ̃ kɛ̀ Yesu Kirisi ń sísi à ń sénɔ té se. 7 Ma takada kɛ̀kii kɛ̃are, a Romudee kɛ̀ Ludaa yeazi à a sisi a gɔ̃ à gbɛ̃nɔ ũ píngi. Luda wa De kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare à a gba aafia.

8 Káaku gĩa ma Luda sáabu kɛ̀ Yesu Kirisi gãzĩ a píngi yã̄ musu, kɛ̀ a ludanaanɛkɛna dà andunala píngi yãnzi. 9 Tó méɛ adua kɛɛ gurɔ píngi, a yã̄ è sãmaguro. Ludan ma sèedadee ũ. Àpin méɛ dɔɔzi kɔ̃n nɔ̀sɛo do méɛ à Né yã̄ baaru kpaa. 10 Mɛɛ̀gɔ̃ wɛ́ɛ kɛa à zé kɛkɛmɛ lán à yezi nà, lɛ mà e mà mó a gwa sa. 11 Ma wɛ́ɛsialɛna nii e ma dɛɛ maamaa, lɛ mà e mà Luda Nini gba ke daagu a kãsãpɛɛna yãnzi, 12 lɛ a ludanaanɛkɛna kɔ̃n ma pɔ́o e à wa baade gba swɛ̀. 13 Ma gbɛ̃nɔ, má yezi àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ mɛɛ̀gɔ̃ gurɔɔ diɛɛ gɛ̃n baaagɔ̃ mà mó a gwa, lɛ mà a zĩi gbɛ̀ e a té lán má è bori pãndenɔ té nà, mɔde ai tia méɛ zé ero. 14 Girikiyãmarinɔ kɔ̃n Girikiyãmarisaideenɔ ń píngi, dɔ̃rinɔ kɔ̃n dɔ̃risaideenɔ ń píngi, ń yã̄ gɔ̃ ma yã̄ ũ. 15 Beee yãnzi ma mɛ̀ wà̀ mà baaru nnaa pì kpá a Romudeenɔnɛ se. 16 Mɛɛ̀ wí dɛ kɔ̃n baaru nnaa pì yãoro, àmbe gbãaa kɛ̀ Luda è gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛɛnɔ mì sío ũ, atɛ̃nsa Yudanɔ, ń gbɛra bori pãndenɔ. 17 Baaru nnaa pì è owe lán Luda è tó yã̄ bɔ́ńyo nna nà. À dɛ ludanaanɛkɛna yã̄ ũ adomɛ, lán wà kɛ̃ Luda yãn nà wà bè: Gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nna à náanɛ kɛ̀ èe kɛɛ yãnzi égɔ̃ kuu.

Gbɛ̃nteenɔ né taarideenɔmɛ Luda kiia

18 Zaa musu Luda è a pɔfɛ̃ pita gbɛ̃ntee kɛ̀ ń zaakɛna è zé zɔ̃ yãpuraanɛnɔa ń pãkpazina kɔ̃n ń zaakɛnao yãnzi. 19 Yã̄ kɛ̀ weé fɔ̃ wà dɔ̃ Luda yã̄ musu utɛnańnɛro, Luda bé à yã̄ pì bɔ̀ńnɛ

gupuraaa. 20 Zaa gurɔɔ kɛ̀ à anduna kàɛ, à gbãaa kɛ̀ è yãaro kɔ̃n à ludakɛɛ kɛ̀ wè e kɔ̃n wɛ́ɛoroo bɔ̀ gupuraaa à zĩinɔ guu wásawasa. Beee yãnzi gbɛ̃nteenɔ agbaakpana vĩro. 21 Aɔ̃ɔ Luda dɔ̃, mɔde aɔ̃è bɛ̀ɛ líne a zéa wà à sáabu kpáro. Ń laasuunɔ kɛ̀ pã, ben aɔ̃ gɔ̃̀ gusiaan ń mìsai yãnzi. 22 Aɔ̃ ń zĩnda dìɛ ɔ̃ndɔ̃rinɔ ũ, ben aɔ̃ gɔ̃̀ mìsaideenɔ ũ. 23 Aɔ̃è dɔnzi kɛ gbɛ̃ntee kɛ̀ aɔ̃è gaanɔ kɔ̃n bãanɔ kɔ̃n nɔ̀bɔnɔ kɔ̃n pótaa'onkusɛanɔ takanɛ Luda kɛ̀ è garoo gɛ̃ɛ ũ.

24 Àmbe à tò Luda ń kpá gbãsĩkɛnazi, lɛ aɔ̃ wísaiyã kɛ kɔ̃o, lán aɔ̃è à ni dɛ ń nɔ̀sɛ guu nà. 25 Aɔ̃ Luda yãpuradee lendee kpà kɔ̃n ɛgɛɛo. Aɔ̃è dɔnzi kɛ Luda pɔ́kɛnanɔnɛ wà dɔńzi Luda kɛ̀ pɔ́ píngi kɛ̀ gɛ̃ɛ ũ. Aubarikadeen à ũ gurɔ píngi! Aami.

26 Beee yãnzi Luda ń kpá wísaiyã nidɛnaa. Baa ń nɔgbɛ̃nɔ yã kɛ̀ wè kɛɛ lendee kpà kɔ̃n yã kɛ̀ wè kɛrooo. 27 Lɛmɛ se gɔ̃gbɛ̃nɔ yã kɛ̀ wè kɛ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔo tò, aɔ̃è lugakɔ̃zi. Gɔ̃gbɛ̃ kɔ̃n gɔ̃gbɛ̃o è wísaiyã kɛ kɔ̃o aɔ̃è à gbè e ń zĩndaa ń sãsãna lén. 28 Zaakɛ aɔ̃ɔe we wà zè kɔ̃n Luda dɔ̃naoro, ben à ń laasuu kɛ̀ lɛkpɛɛ, lɛ aɔ̃ yã kɛ̀ dɛ wà kɛroonɔ kɛ. 29 Yã zaa píngi pèkɔ̃rɛḿma: Nɔ̀sɛ pãsĩ, wɛ́ɛkaka, kɛna kɔ̃o ĩi, nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ, gbɛ̃dɛna, swèe, gbɛ̃blena kɔ̃n mɔnafikikɛnao. Kɔmɔtɔdeenɔn ń ũ, 30 gbɛ̃yakarinɔ, Luda ibɛɛnɔ, gbɛ̃ takiikɛrinɔ, yɔ̀kɔ̃deenɔ, ĩadãrinɔ, zaa laasuulɛrinɔ, de kɔ̃n dao yãmarisaideenɔ, 31 mìsaideenɔ, náanɛsaideenɔ, gbɛ̃yãkɛrisaideenɔ, sósobisaideenɔ. 32 Aɔ̃ɔ dɔ̃ kɛ̀ Ludaa dìɛ kɛ̀ yã beee taka kèrinɔ kà wà ń dɛdɛ, mɔde aɔ̃è zɛ kɔ̃n à kɛnanɔ adoro, aɔ̃è té ká à kèrinɔmmɛ dɔ.

2

Luda é yãkpaɛ kɛ a zéa

1 Beee yãnzi mmɔn kɛ̀ nɛɛ̀ gbɛ̃ pãnde taari ee, ń agbaa vĩ ǹ kpáro. Tó n gbɛ̃ pãnde taari è, n n zĩnda dà yãmmɛ, zaakɛ n gbɛ̃taari'eri nɛɛ̀ kɛ lɛ se dɔ. 2 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda yãkpaɛkɛna kɔ̃n yã beee taka kèrinɔɔ kuu a zéamɛ. 3 Mmɔn kɛ̀ nɛɛ̀ yã beee taka kèrinɔ taari e, ben nɛɛ̀ kɛ lɛ se, nɛ́ɛ daa né bɔ Luda yãkpaɛkɛnan yɔ́? 4 Ke nɛ́ɛ dɔkɛɛ kɔ̃n Luda nnakɛnnɛna bítao kɔ̃n à mɛnao kɔ̃n à sùuomɛ? Ń dɔ̃ kɛ̀ Ludaa e à nnaa kɛɛnnɛ lɛ ǹ n nɔ̀sɛ liɛ yãnzinloo? 5 N swãgbãaa kè, nɛ́ɛ nɔ̀sɛ liɛro, nɛ́ɛ pɔfɛ̃ kaakɔ̃anzi ai Luda pɔfɛ̃pitammagurɔɔ zĩ, tó Luda yãkpaɛkɛna kɔ̃n gbɛ̃nɔ a zéa bɔ̀ gupuraaa. 6 Eé fĩa bo baadenɛ a yãkɛnaa. 7 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe gakui kɔ̃n bèɛo kɔ̃n mèvãsaio wɛtɛɛ bensɔ̃ aɔ̃ɔe à maaa kɛɛ kɔ̃n mɛnaonɔ é wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo e. 8 Gbɛ̃ kɛ̀ ń zĩnda pɔyeziyã e dɔɔńnɛ aɛ aɔ̃ gì yãpuraazi aɔ̃ɔ té à zaaazinɔ sɔ̃, Luda é pɔfɛ̃ kɔ̃n pɛ̃tɛ̃o pitaḿma. 9 Wɛ́ɛtãmma kɔ̃n wãwãao é zaakɛri píngi le, atɛ̃nsa Yudanɔ, ń gbɛra bori pãndenɔ. 10 Luda é maakɛri

píngi gba gakui kɔ̃n bèɛo kɔ̃n aafiao, atɛ̃nsa Yudanɔ, ń gbɛra bori pãndenɔ. 11 Zaakɛ Luda è gbɛ̃ke wɛ́ɛ gwaro.

12 Gbɛ̃ kὲ durun kὲ Musa doka dɔ̃sai é kaatɛ lɛ doka pì sai. Gbɛ̃ kὲ durun kὲ nana doka pì ɔzĩ sɔ̃, Luda é yãkpaɛ kɛo doka pì musumɛ. 13 Èe kɛ gbɛ̃ kὲ èe doka maa kɔ̃n swão bé à maa Luda kiiaro. Gbɛ̃ kὲ èe zĩi kɛɛa bé eé bɔ maa. 14 Tó borii kὲ aɔ̃ Musa doka dɔ̃roonɔ yã kὲ kɔ̃ sìo kὲ kɔ̃n ń zĩndao, aɔ̃ɔ doka vĩ ń zĩndaamɛ. 15 Aɔ̃ɔe ɔdɔɔawe kὲ yã kὲ kú doka pì guu kú ń nɔ̀sɛmmɛ. Aɔ̃ laasuu e yãpura kpaaa dɔ, zaakɛ aɔ̃ laasuu mὲn doro, à kenɔ è ń da yãn, à kenɔ è ń bɔn. 16 Lɛmɛ yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ Luda é yãkpaɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃nteenɔ yã kὲ utɛna aɔ̃ nɔ̀sɛn musu Kirisi Yesu gãzĩ, lán baaru nnaa kὲ mɛ́ɛ kpaa ò nà.

Yudanɔ né dokadarisaideenɔmɛ

17 N Yuda ina, n zɛ kɔ̃n n Yudakɛɛo, ń Musa doka náanɛ vĩ, nɛ́ɛ yɔ̀kɔ̃ kɛɛ Ludao. 18 Ń Luda pɔyezi dɔ̃ kɔ̃n yã kὲ zɛ́ vĩo, kὲ wà doka pì dàdannɛ yãnzi. 19 Nɛ́ɛ daa ń dɛ vɔ̀lanɔ wɛ́ɛdee ũ, gbɛ̃ kὲ aɔ̃ɔ kú gusiaa guunɔ fitia ũ, 20 wɛ́ɛsiadeenɔ yãdannɛri ũ, gbɛ̃ dufunɔ aufaa ũ. Nɛ́ɛ daa Luda dokan dɔ̃na kɔ̃n yãpuraao mì ũ. 21 Mmɔn kὲ nɛὲ yã da gbɛ̃ pãndenɔnɛ, bóyãnzi nɛὲ da n zĩndanɛziroo? N bè wàton kpãi oro, mpi nɛὲ o sɔ̃ɔ́? 22 Nɛὲ be wàton zina kɛro, nɛὲ zina kɛ sɔ̃ɔ́? Nɛὲ kya ká tãanɔn, nɛὲ ń kpɛ́ pɔ́nɔ kpãi o sɔ̃ɔ́? 23 Nɛὲ yɔ̀kɔ̃ kɛ Luda doka musu, ben n doka pì danasai è Luda tɔ́ yaka. 24 Zaakɛ a yãnzin bori pãndenɔ èg̃ɔ Luda tɔ́ zaaa siizi lán wà kɛ̃ à yãn nà.

25 Tó ń Luda doka kũna, ben bằngukɛna àre vĩnnɛ. Tó nɛ́ɛ à yã da sɔ̃ro, ń sáa kɔ̃n gɛfɔɔdeenɔmɛ. 26 Tó gɛfɔɔdee Luda dokanɔ kũna, Luda é gɛfɔɔdee pì gwa sáa kɔ̃n gbɛ̃ kὲ bằngu kὲoroo? 27 Baa tó ń doka takada pì kũna bensɔ̃ n bằngu kὲ, tó nɛ́ɛ doka pì daro, bằngukɛrisaidee kὲ kũna é tó yã danla. 28 Kuuna Yuda ũ yãpuraa né mὲbaayãnlo, lɛmɛ bằngukɛna yãpuraa né mὲbaayãnlo se. 29 Kuuna Yuda ũ yãpuraa né nɔ̀sguuɛyãmɛ, lɛmɛ dɔ bằngukɛna yãpuraa né nɔ̀sɛguuyãmɛ se. Luda Nini zĩimɛ, èe kɛ doka takada yãnlo. Luda bé è gbɛ̃ beee taka sáabu kpá, èe kɛ gbɛ̃nteenlo.

3

1 Kaarana kpareen Yudakɛɛ vĩi? Àre kpareen bằngukɛna vĩi? 2 À kaarana vĩ bíta yã píngi guu. Káaku gĩa Luda a yã nàńnɛ ń ɔzĩmɛ. 3 Kὲ aɔ̃ gbɛ̃kenɔ náanɛ vĩro, bón beee vĩi? Aɔ̃ kuuna náanɛ sai é Luda náanɛ gboroɔ́? 4 Auo! Lɛnlo! À tó Luda gɔ̃ yãpuraa vĩ, baa kὲ gbɛ̃ píngi né ɛgɛdeemɛ, lán wà kɛ̃ Luda yãn nà wà bè:

Tó n yã ò, n yã égɔ̃ zɛ́ vĩ,

tó n yãkpaɛ kɛ̀ńyo, n yã é ble.
5 Tó wa zaakɛɛ è Luda maakɛɛ bɔ gupuraaa, bɔ́ yãn wé oo?
Wé be Ludaa maaro kɛ̀ è pɔfɛ̃ pitawa yãnzin yɔ́? Méɛ oo lán
gbɛ̃ntee ona bàmɛ. 6 Auo! Lɛnlo! Tó Luda yãzɛ vĩro, à kɛ̀ dia
eé fɔ̃ à yãkpaɛ kɛ kɔ̃n andunao? 7 Gbɛ̃ke é be, tó a ɛgɛdekɛɛ e
Luda náanɛ kaara bensɔ̃ èe à tó bɔɔ, bóyãnzin eé yã daala lán
durunkɛri bàzi? 8 Tó ń ò lɛ nɛ́ɛ bee wà yã zaaa kɛ, yã maaa é
bɔn. Gbɛ̃kenɔ ma tó zaaa sì wà bè lɛn mɛɛ̀ o lɛ. Luda yãdanlana
kɔ̃ sìńyo.

Gbɛ̃kee maaro

9 Tɔ̀! Wa Yudanɔ wá sɔ̀ɔn yɔ́? Lɛnlo fá! Zaakɛ ma Yudanɔ kɔ̃n
bori pãndenɔ bɔ̀bɔ ń dàn ń píngi kɔ̀, aɔ̃ píngi né durun zɔ̀nɔmɛ.
10 Wà kɛ̃̀ Luda yãn wà bè:
Gbɛ̃kee maaro, baa mɛ̀n do.
11 Làakaride kee kuuro, Luda kii wɛtɛri kee kuuro.
12 Aɔ̃ sɔ̀sã ń píngi aɔ̃ gɔ̃̀ dɔ̀rɔ sai,
yãmaakɛri kee kuuro, baa mɛ̀n do.
13 Aɔ̃ kɔ̀to dɛ lán mira wɛ̃na bàmɛ,
aɔ̃è lénnaa kásaǹnɛ,
aɔ̃ légbɛ né pitigoo sɛwɛɛmɛ,
14 yã ĩi kɔ̃n gbɛ̃kanao ń lé pà.
15 Aɔ̃ɔ wãa kɔ̃n gbɛ̃dɛnao,
16 aɔ̃è kisia kɔ̃n pɔsiaao kpáńzi,
17 aɔ̃ɔ aafia zé dɔ̃ro,
18 aɔ̃ wɛ́ɛ èɡɔ̃ Luda wí vĩro.

19 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda doka píngi dɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ na doka pì ɔzĩnɔ pɔ́
ũmɛ, lɛ gbɛ̃ píngi lé gɔ̃ nakɔ̃ana, anduna gbɛ̃ píngi gɔ̃ taaridee
ũ Luda kiia. 20 Zaakɛ gbɛ̃ke é bɔ maa Luda kiia doka pì kũna
yãnziro. Luda doka bé è tó wà durun dɔ̃.

Dian Luda è tó yã bɔńyo nna nà

21 Dian Luda è tó yã bɔńyo nna nà bɔ̀ gupuraaa sa, lán à yã
kɛ̃na Musa doka kɔ̃n annabinɔ takadanɔ guu nà. Èe kɛ à doka
kũna yãnlo. 22 Luda è tó yã bɔńyo nna Yesu Kirisi náanɛkɛna
yãnzimɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ èe à náanɛ kɛɛ píngi pɔ́mɛ. Gbɛ̃kee bɔna adoro,
23 zaakɛ baade píngi durun kɛ̀, aɔ̃ kɛ̃̀sã Luda gakuizi. 24 Luda è
tó yã bɔńyo nna gbaa ũ a gbɛ̃kɛ yãnzi Kirisi Yesu kɛ̀ à ń bó gãzĩ.
25 Àpin Ludaa kpà durun agbaakpabɔ ũ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe à aru náanɛ
kɛɛnɔnɛ, lɛ à ɔdɔa baade píngінɛ kɛ̀ eè yã kɛ a zéamɛ. À mɛna yã,
èe durun ziinɔ yã daro, 26 ben à ɔ̀dɔańnɛ tia kɛ̀ eè yã kɛ a zéa.
Dian Luda è yã kɛ a zéa nàn gwe, bensɔ̃ è tó yã bɔ kɔ̃n Yesu
náanɛkɛrinɔo nna.

27 Gbɛ̃nteenɔ é fɔ̃ wà ĩa dã dɔ́? Beee é sí kɛro. Bóyãnzii?
Zaakɛ à dɛ zĩkɛna dokaa yã ũro, ludanaanɛkɛna yãmɛ. 28 Zaakɛ
má è yã è bɔ gbɛ̃o nna Yesu náanɛkɛna yãnzimɛ, zĩkɛna dokaa

baasi. 29 Luda né Yudanɔ Ludamɛ ńtɛ̃ɛ́? Bori pãndenɔ Ludan seroo? Eè, bori pãndenɔ Ludamɛ dɔ. 30 Zaakɛ Luda mèn domɛ. Eé tó yã̄ bɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ bǎngu kɛ̀o nna a náanɛ kɛ̀ èe kɛɛ yãnzimɛ, bensɔ̃ eé tó yã̄ bɔ kɔ̃n gɛfɔɔdeeo nna a náanɛ dɔ̃nkɔ̃ pì musu. 31 Wée doka daa póke ũro ludanaanɛkɛna yãnzin yɔ́? Lɛnlo, wée gbãaa kpaaamɛ.

4

Yã̄ bɔna Ibraĩo nna ludanaanɛkɛna yãnzi

1 Wa Yudanɔ, wé be diamɛ wa dezi káaku Ibraĩ yã̄ musuu? 2 Tó Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nna yã̄ kɛ̀ à kɛ̀ yãnzi, lɛ à ĩadãyã̄ è, mɔde èe fɔ̃ à dǎ Luda aɛzĩro. 3 Dian wà ò nà Luda yãn? Wà bè Ibraĩ Luda náanɛ kɛ̀, ben Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nna a náanɛ kɛ̀ à kɛ̀ yãnzi. 4 Fĩabona zĩkɛrinɛ né gbɛ̃kɛkɛnnɛnanlo, à asaiapɔmɛ. 5 Baa tó gbɛ̃ e yãke kɛro, tó èe Luda kɛ̀ è tó yã̄ bɔ kɔ̃n taarideenɔ nna náanɛ kɛɛ, Luda é tó yã̄ bɔo nna a náanɛ kɛ̀ èe kɛɛ yãnzi. 6 Dauda gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nna yãkekɛsai aubarika'ena yã̄ ò à bè:

7 Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kɛ̀ Luda pɔ́ kù ń taarinɔla à ń durunnɔ
kɛ̃́ńmanɔ ũ.

8 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ Dii é à durun yã̄ daroo ũ.

9 Aubarika beee né gbɛ̃ kɛ̀ bǎngu kɛ̀ pómɛ adoɔ́, ke gɛfɔɔde pómɛ dɔ? Wà bè Ludaa tò yã̄ bɔ̀ kɔ̃n Ibraĩo nna, kɛ̀ à à náanɛ kɛ̀ yãnzi. 10 Ibraĩ dɛ diamɛ gurɔɔ kɛ̀ Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nnaa? À bǎngukɛnaɔ́ ke gɛfɔɔdeemɛ? Èe bǎngu kɛro, gɛfɔɔdeemɛ. 11 Ben à bǎngu kɛ̀ sèeda ũ kɛ̀ Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nna à gɛfɔɔdekɛgurɔ yãnzi. Lɛn à dɛ gɛfɔɔdee kɛ̀ Ludaa tò yã̄ bɔ̀ńyo nnaanɔ dezi ũ lɛ ń píngi ń ludanaanɛkɛna yãnzi. 12 À dɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bǎngu kɛ̀nɔ dezi ũmɛ dɔ. Èe kɛ aɔ̃ bǎngukɛna yãnzinlo, kɛ̀ aɔ̃ɔ tɛ́ wa dezi Ibraĩ kèsɛgbɛzi yãnzimɛ kɛ̀ à Luda náanɛ kɛ̀ a gɛfɔɔdekɛgurɔ.

Dian Ibraĩ Luda náanɛ kɛ̀ nà

13 Luda lɛ́ gbɛ̃̀ Ibraĩnɛ kɔ̃n à boriinɔ à bè anduna é gɔ̃ ń pɔ́ ũ. Èe kɛ à doka kũna yãnzinlo, kɛ̀ Ludaa tò yã̄ bɔ̀o nna a náanɛ kɛ̀ à kɛ̀ yãnzimɛ. 14 Tó gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ doka kũnanɔ bé weé kí ble, ɛ̃ndɛ̃ ludanaanɛkɛna àre vĩro bensɔ̃ Luda légbɛ̃na kɛ̀ famma, 15 zaakɛ doka è mɔ́ kɔ̃n Luda pɔfɛ̃omɛ. Guu kɛ̀ doka kúnlo, taari ègɔ̃ kuuro. 16 Beee yãnzi pɔ́ kɛ̀ Luda a lɛ́ gbɛ̃̀ ena né à náanɛkɛna yãmɛ, lɛ àgɔ̃ dɛ à gbɛ̃kɛ yã̄ ũ. Légbɛ̃na pì sɔ̃ né Ibraĩ bori pìnɔ pómɛ ń píngi, èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Musa doka kũna ńtɛ̃ɛnɔnlo, kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe Luda náanɛ kɛɛ lán Ibraĩ bànɔomɛ dɔ. Ibraĩ né wa píngi dezimɛ. 17 À dɛ wa dezi ũ Luda kiia, lán wà kɛ̃̀ Luda yãn nà. Luda bè a à dìɛ bori pariinɔ dezi ũ. Ibraĩ Luda kɛ̀ è wɛ̃̀ndi kpá gènɔa à tó pɔ́ kɛ̀ kuu yãroonɔ gɔ̃ kuu náanɛ kɛ̀. 18 À Luda náanɛ kɛ̀ à wɛ́ɛ dɔ̀ pɔ́ kɛ̀ gbɛ̃ke wɛ́ɛ dɔziroozi, ben à gɔ̃̀ bori pariinɔ dezi

ũ lán Ludaa òne nà à bè, lɛmɛ à boriinↄ égↄ̃ dɛ lɛ. 19 Ibraĩ kà lán wɛ̀ basↄↄroo taka bà. Baa tó à laasuu lè a gↄ̃gbɛ̃kɛbↄsaia kↄ̃n Sara né'isↄ tatanao, à ludanaanɛkɛna e busaro. 20 Èe seka kɛ lé kè Ludaa gbɛ̀nɛaro, èe gí Luda náanɛ kɛziro, ben à gbãa è a ludanaanɛkɛnaa à Luda tó bɔ̀, 21 zaakɛ à dↄ̃ kè à yã fɛɛna vĩro, Luda é fↄ̃ à lé kè à gbɛ̀ pì kɛ. 22 Beee yãnzin Ludaa tò yã bↄ̀o nnazi. 23 Wèe yã bↄnao nnaa pì kɛ̃ à mèn doo yãnziro, 24 wà kɛ̀ wamↄwa kè Luda é tó yã bↄwao nnaanↄ yãnzimɛ dↄ, wamↄwa kè wée Luda kè à wa Dii Yesu fɛ̀ɛ bↄna gaan náanɛ kɛɛnↄ. 25 Luda à kpàḿma lɛ à e à wa taarinↄ kɛ̃we yãnzimɛ, ben à à fɛ̀ɛ wɛ̀ndio lɛ yã e à bↄwao nna yãnzi.

5

Kɛna nna kↄ̃n Ludao

1 Lán Ludaa tò yã bↄ̀wao nna nà à náanɛ kè wée kɛɛ yãnzi, wá nnao sa wa Dii Yesu Kirisi gãzĩ. 2 À náanɛkɛna guu wa zé è à gãzĩ wa gɛ̃ Luda gbɛ̃kɛɛ kè wá kúo pì guu, ben wée pↄnnaa kɛɛ kↄ̃n Luda gakui kè wá wéɛ dↄzio. 3 Èe kɛ beee adoro, wée pↄnnaa kɛɛ kↄ̃n wa nawɛ̃akɛnao dↄ, zaakɛ wá dↄ̃ kè nawɛ̃a è mó kↄ̃n mɛnao, 4 mɛna è mó kↄ̃n dà maaao, dà maaa è mó kↄ̃n tãmaao, 5 tãmaa sↄ̃ è wa néro, zaakɛ Luda a yenzi dà wa nↄ̀sɛn a Ninii kè à wa gbaa gãzĩ. 6 Wa gbãasai guu Kirisi gà wamↄwa zaakɛrinↄ gɛ̃ɛ ũ gurↄↄ kè Ludaa dìɛa. 7 Gana gbɛ̃ maaa gɛ̃ɛ ũu aagaro. Ke gbɛ̃ke é we à ga gbɛ̃ maaa gɛ̃ɛ ũ gwɛɛ, 8 ben Ludaa ↄ̀dↄawe dian á yewazi nà, zaakɛ wa durundekɛɛ guun Kirisi gà wa gɛ̃ɛ ũ. 9 Lán yã bↄ̀wao nna nà sa à aru yãnzi, wa wa sina Luda pↄfɛ̃a à gãzĩ yã o dↄ́? 10 Yã wá ĩi kↄ̃n Ludaomɛ, ben wa kɛo nna à Né gana yãnzi. Lán wa kɛ Ludao nna nà sa, wa wa mìsina à kuuna wɛ̀ndio yãnzi yã o dↄ́? 11 Èe kɛ kèkiimɛ adoro, wée pↄnnaa kɛɛ kↄ̃n Ludao dↄ wa Dii Yesu Kirisi kè tò wa kɛo nnaa gãzĩ.

Kirisi yãlɛkↄ̃zina kↄ̃n Adamuo

12 Gbɛ̃ mèn doo yãnzin durun gɛ̀ anduna guu, ben durun gaa ì. Lɛmɛ dↄ gaa kú baade píngia, kɛ̀ baade píngi durun kè yãnzi. 13 Durun kú anduna guu lɛ Musa doka kpé à mↄ́. Gurↄↄ kɛ̀ doka kuuro, Ludaa e durun yã daro, 14 mↄde sɛna zaa Adamua ai à gàa pé Musaa ga kí blè baade píngia, baa gbɛ̃ kè aↄ̃ↄe durun kɛ lán Adamu sãsãna bàroonↄ. Adamu né gbɛ̃ kè eé mó takamɛ.

15 Mↄde ludangbaa é sí lékↄ̃zi kↄ̃n Adamu taarioro, zaakɛ lán gbɛ̃nↄ gà nà pari Adamu ado sãsãna yãnzi, Luda gbɛ̃kɛ kↄ̃n à gbaao kè kà gbɛ̃nↄa pari Yesu Kirisi ado gbɛ̃kɛ yãnzi dɛ beeela. 16 Ludangbaa é sí lékↄ̃zi kↄ̃n gbɛ̃ mèn do durun pìoro. Taari mèn doo pì bé à mↄ̀ kↄ̃n yãkpaɛkɛnao, ben yã vɛ̃ɛ gbɛ̃nteenↄa.

Taarinɔ mɔ̀ kɔ̃n ludangbaao, ben yã bɔ̀ kɔ̃n gbɛ̃nɔ nna. 17 Lán Adamu ado taari bé à tò gaa mɔ̀ à kí blè nà, Yesu Kirisi ado yã kɛ̀ à mɔ̀o bíta dɛ beeela. Beee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ńnɛ, kɛ̀ à tò yã bɔ̀ńyo nna gbaa ũunɔ é kí ble wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo guu. 18 Beee yãnzi lán taari mèn doo pì tò yã vɛ̃̀ɛ bori píngia nà, lɛmɛ dɔ maakɛna mèn doo pì è tó bori píngi bɔ maa lɛ aɔ̃ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo e. 19 Lán gbɛ̃ mèn do swãgbãaa bé à tò gbɛ̃nɔ gɔ̃̀ durundeenɔ ũ parii nà, lɛmɛ dɔ gbɛ̃ mèn do yãmana é tó gbɛ̃nɔ bɔ maa pari lɛ. 20 Doka mɔ̀ lɛ taari e àgɔ̃ kaara yãnzimɛ, mɔde kɛ̀ durun kàara, Luda gbɛ̃kɛɛ kàara dɛ beeela. 21 Lán durun kíblena mɔ̀ kɔ̃n gaao nà, lɛn dɔ Luda gbɛ̃kɛ kíblena è tó wà bɔ maa lɛ, wà wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo e wa Dii Yesu Kirisi gãzĩ.

6

Kuuna Kirisi guu

1 Wé be diamɛ? Wé gí wàgɔ̃ durun kɛɛ lɛ Luda gbɛ̃kɛɛ e àgɔ̃ kaaran yɔ́? 2 Auo! Lɛnlo! Wamɔwa kɛ̀ wá dɛ gènɔ ũ durun yã musu, à kɛ̀ dia wégɔ̃ kpɛɛ wàgɔ̃ durun kɛɛ dɔɔ? 3 Wamɔwa kɛ̀ wa batisi kɛ̀ Kirisi Yesu pɔ́ ũunɔ, á dɔ̃ kɛ̀ wá kúo à gaa guuroo? 4 Wa gao batisikɛna guu, wà wa vĩio lɛ wàgɔ̃ kú kɔ̃n wɛ̃̀ndi dufuo, lán Kirisi fɛ̃ɛ gaan kɔ̃n a De gbãa gakuio à kuu nà. 5 Lán wa gɔ̃o mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ à gaa guu nà, lɛn wé gɔ̃o lɛ à fɛɛna guu se. 6 Wá dɔ̃ kɛ̀ wa dà zii gào lía, lɛ wa mɛ̀ durundee kaatɛ wàton zɔ̀ ble durunnɛ dɔro, 7 zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ gà bɔ̀ durun yãmmɛ. 8 Lán wa ga kɔ̃n Kirisio nà, wá à náanɛ vĩ kɛ̀ wégɔ̃ kuuo dɔ. 9 Wá dɔ̃ lán Kirisi fɛ̃ɛ gaan nà, eé ga dɔro, gaa gbãa vĩa dɔro. 10 Zaakɛ gana kɛ̀ à gà, à gà durun yã musu gɛ̃̀n domɛ, kuuna kɛ̀ à kuu tia sɔ̃, à kuu Luda pɔ́ ũmɛ. 11 Lɛn apinɔ se, à a zĩnda diɛ gènɔ ũ durun yã musu lɛ, égɔ̃ kuu Luda pɔ́ ũ Kirisi Yesu guu. 12 Beee yãnzi àton tó durun kí ble a mɛ̀ kɛ̀ eé gaaa a dà zaaa dɔare aɛ dɔro. 13 Àton a mègu ke kpá durun-a yãzaakɛbɔ ũro. À a zĩnda kpá Ludaa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ fɛ̃ɛ gaan wà kuunɔ ũ, à a mèguunɔ kpáa yãmaakɛbɔnɔ ũ. 14 Àton tó durun gɔ̃ gbãa vĩawa dɔro, zaakɛ á na doka ɔzĩro, sé Luda gbɛ̃kɛɛ.

Maakɛna zɔ̀nɔ

15 Dian gwee? Lán wá kú doka ɔzĩ dɔro nà, sé Luda gbɛ̃kɛɛ ɔzĩ, wégɔ̃ kpɛɛ wàgɔ̃ durun kɛɛn yɔ́? Auo! Lɛnlo! 16 Á dɔ̃ kɛ̀ tó a a zĩnda kpà gbɛ̃a ée mì siɛɛnɛ, á dɛ adee zɔ̀ ũnloo? Tó durunn a a zĩnda kpàa, é gamɛ. Tó a mì sìɛ Ludanɛ sɔ̃, é bɔ maa. 17 Wa sáabu kɛ̀ kɔ̃n Ludao, zaakɛ durun zɔ̀nɔn a ũ yã, ben a mì sìɛ yã kɛ̀ wà dàare zéazɛanɛ kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 18 A bɔ durun yãn a gɔ̃ maakɛna zɔ̀nɔ ũ. 19 Méɛ yã pì oo lán gbɛ̃ntee yã'ona bà a gbãasai yãnzimɛ. Lán a a mèguunɔ kpà yã pãpãkɛna kɔ̃n

yã zaaao zɔ̀nↄ ũ a yã zaaa kɛ̀ nà, lɛn tia dↄ à a mɛ̀guunↄ kpá maakɛna zɔ̀nↄ ũ lɛ a kuuna gɔ̃ adona. 20 Kɛ̀ á dɛ durun zɔ̀nↄ ũ yã, a bà kú kɔ̃n maakɛnaoro. 21 Àre kpareen á è yã kɛ̀ á kɛ̀ yã kɛ̀ à kɛ̀are wíyã ũ tiaanↄ musuu? Yã pìnↄ mìdɛna né gaamɛ. 22 Tia sa lán a bↄ durun yãn nà ée dↄↄ Ludazi, a àren kuuna adona ũ, à mìdɛna sɔ̃ né wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroomɛ. 23 Durun asaia né gaamɛ, mↄde gbaa kɛ̀ Ludaa dàwe wa Dii Kirisi Yesu guun wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo ũ.

7

Wá kú Musa doka ↄzĩ dↄro

1 Ma gbɛ̃nↄ, méɛ yã ooare lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Musa doka dɔ̃ↄnↄ bà. Á dɔ̃ kɛ̀ doka iko vĩ gbɛ̃a gurↄↄ kɛ̀ à kú wɛ̃ndionloo? 2 Lɛn doka pì nↄzãree yì a zãa lɛ gurↄↄ kɛ̀ à kú wɛ̃ndio. Tó à zã gà, ben doka pì è à gbarɛ. 3 Gurↄↄ kɛ̀ à zã kuu, tó à gɔ̃ gɔ̃ pãnde pɔ́ ũ, weé benɛ zinakɛrimɛ. Tó à zã gàmɛ sɔ̃, doka pì à gbàrɛn gwe. Tó à gɔ̃ gɔ̃ pãnde pɔ́ ũ sa, beee né zina yãmɛ dↄro. 4 Lɛn apinↄ se ma gbɛ̃nↄ, a ga doka musu Kirisi mɛ̀ gãzĩ, ben a gɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ fɛ̀ɛ bↄna gaan pì pɔ́ ũ, lɛ wà e wà kaarana e Luda pɔ́ ũ. 5 Kɛ̀ wa dà dↄ̀we aɛ yã, doka bé à tò durun nii wa dɛ wa mɛ̀ guu, ben wa kaarana è ga pɔ́ ũ. 6 Tia sɔ̃ wa ga pɔ́ kɛ̀ wa kũ zɔ̀ ũu pì yã musu, wa bↄ dokan, ben wée dↄↄ Ludazi à Ninii zɛ́ dufu guu, èe kɛ doka takada zɛ́ ziinlo.

Doka kɔ̃n durun-o

7 Wé be diamɛ? Luda doka né durunn yɔ́? Lɛnlo fá! Doka pì bé à tò ma durun dɔ̃. Tó doka e be wàton pɔ́ ni dɛroro, lɛ má dɔ̃ dian pɔ́nidɛna èɡɔ̃ dɛ nàro. 8 Durun zɛkii è Luda yãdiɛna pì gãzĩ, ben à tò pɔ́ píngi nii ma dɛ. Zaakɛ kɛ̀ má doka dɔ̃ro, durun dɛmɛ yãke ũro. 9 Má kuu yã doka sai, mↄde kɛ̀ ma yãdiɛna pì mà, durun vù iin, 10 ben ma ga. Yãdiɛna kɛ̀ dɛ à wɛ̃ndi kpámaa pì mɔ̀mɛ kɔ̃n gaao. 11 Durun zɛkii è yãdiɛna pì gãzĩ, ben à kɛ̀kɛ à ma dɛ yã pì gãzĩ. 12 Lɛmɛ doka pì kuuna adona, bensɔ̃ Luda yãdiɛna pì kuuna adona, à zɛ́ vĩ bensɔ̃ à maa. 13 Yã maaa bé à tò ma gaɔ́? Lɛnlo fá! Lɛ durun e à bↄ gupuraaa, à gaa ìmɛ yã maaa gãzĩ, lɛ wà durun dɔ̃ durun ũ yãdiɛna pì gãzĩ.

Zì̀kana kɔ̃n durun-o

14 Wá dɔ̃ kɛ̀ doka pì bɔ̀ Luda kiiamɛ. Mapi sɔ̃, dàdeen ma ũ, má na durun ↄzĩ. 15 Mɛɛ̀gɔ̃ yã kɛ̀ méɛ kɛɛ gbá dɔ̃ro, zaakɛ mɛɛ̀ yã kɛ̀ má yezi mà kɛɛ kɛro, yã kɛ̀ má yezi mà kɛroon mɛɛ̀ kɛ. 16 Tó yã kɛ̀ má kɛ̀ e kɔ̃ sé kɔ̃n ma pↄyeziyãoro, ma we kɛ̀ doka pì maa. 17 Èe kɛ mámbe méɛ kɛɛro, durun kɛ̀ kú ma guumɛ. 18 Má dɔ̃ kɛ̀ yã maaa kú ma guuro, ma dà maaro. Mɛɛ̀gɔ̃ yezi mà yã maaa kɛ, mↄde mɛɛ̀ fɔ̃ mà kɛro. 19 Yã maaa kɛ̀ má yezi mà kɛ, mɛɛ̀

kɛro. Yã zaaa kɛ̀ má yeziroon mɛɛ̀ kɛ. 20 Tó yã kɛ̀ má yeziroon méɛ kɛɛ, èe kɛ mámbe méɛ kɛɛro, durun kɛ̀ kú ma guumɛ. 21 Má è tó má yezi mà à maaa kɛ, à zaaa bé è dↄmɛ aɛ. 22 Luda doka bé è kɛmɛ nna ma swɛ̃̀ guu, 23 mↄde má è iko pãndee kú ma mɛ̀ guu, èg̃ zĩ̀ kaa kɔ̃n iko kɛ̀ kú ma laasuu guuo, ben má na durun iko kɛ̀ kú ma mɛ̀ guu pì ↄzĩ. 24 Mamↄma wɛ̃ndade ina, dé bé eé ma sí ma mɛ̀ kɛ̀ ma kpa gaazi kɛ̀ ↄzĩi? 25 Ma sáabu kɛ̀ kɔ̃n Ludao! Kɔ̃n wa Dii Yesu Kirisi gbãaao. Lɛn má dɛ zↄ̀ ũ Luda dokanɛ ma laasuu guu lɛ, bensɔ̃ má dɛ zↄ̀ ũ durun ikonɛ ma dà guu.

8

Zĩ̀blena kɔ̃n Luda Nini gbãaao

1 Yã é vɛ̃ɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ↄ kú Kirisi Yesu guunↄa dↄro, 2 zaakɛ kuuna Kirisi Yesu guu Luda Nini kɛ̀ è wɛ̀ndi kpámma gbãaa ma bↄ durun kɔ̃n gaao ikon. 3 Yã kɛ̀ Musa doka e fɔ̃ à kɛ̀ro gbɛ̃ntee gbãasaikɛ yãnzi, Ludaa kɛ̀. À a zĩnda Né zĩ̀ gbɛ̃ntee ũ lán wamↄwa durundeenↄ bà durun kɛ̃nnɛna yãnzi, ben à wí dà durun-a a Né mɛ̀ pì gãzĩ, 4 lɛ yã kɛ̀ doka e wɛtɛɛ yãpuraa kɛwa, wamↄwa kɛ̀ wa dà è dↄwe aɛ dↄro, sé Luda Nini. 5 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ dà è dↄ́nɛ aɛnↄ è làakari dↄ ń dà yãa, gbɛ̃ kɛ̀ Luda Nini è dↄ́nɛ aɛnↄ è làakari dↄ Luda Nini yãa. 6 Dà dↄnnɛna aɛ né gaamɛ. Luda Nini dↄnnɛna aɛ né wɛ̀ndi kɔ̃n aafiaomɛ. 7 Dà dↄnnɛna aɛ né íbɛtɛkpana kɔ̃n Ludaomɛ. Adee è mì siɛ Luda dokanɛro, eé fɔ̃ sero. 8 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ dà è dↄ́nɛ aɛnↄ yã è ká Ludanɛro.

9 Apinↄ sɔ̃, a dà è dↄare aɛro, sé Luda Nini, tó à kú a guu yãpura. Tó gbɛ̃ Kirisi Ninii vĩ sɔ̃ro, à dɛ Kirisi pↄ́ ũro. 10 Tó Kirisi kú a guu, baa tó a mɛ̀ gà durun yãnzi, Luda Ninii dɛare wɛ̃̀ndi ũmɛ, kɛ̀ Ludaa tò yã bↄ̀ao nna yãnzi. 11 Tó Luda kɛ̀ Yesu fɛ̀ɛ gaan Ninii kú a guu, Luda kɛ̀ Kirisi pì fɛ̀ɛ gaan é wɛ̀ndi kpá a mɛ̀ kɛ̀ gà pìa à Ninii kɛ̀ kú a guu gãzĩ.

12 Beee yãnzi ma gbɛ̃nↄ, tɛna wa dàzi né tiasinlo, pↄyezimɛ. 13 Tó á té a dàzi, é gamɛ. Tó a a yãzaakɛnanↄ mì dɛ̀ kɔ̃n Luda Nini gbãaao sɔ̃, égɔ̃ kuu. 14 Gbɛ̃ kɛ̀ Luda Nini è dↄ́nɛ aɛnↄ bé wà Luda nénↄ ũ. 15 Zaakɛ ninii kɛ̀ è tó wà zↄ̀ ble kɔ̃n vɛ̀aon á èro, Luda Nini kɛ̀ tò a gɔ̃ Luda nénↄ ũun á vĩ, ben weè wii lé Ludaa kɔ̃n à gbãaao wà be: Baa, wa De. 16 Ninii pì è o wa niniinɛ kɛ̀ Luda nénↄn wa ũ. 17 Lán à nénↄn wa ũ nà, à túbiblerinↄn wa ũ. Luda túbiblerinↄn wa ũ, wé ble lɛdo kɔ̃n Kirisiomɛ. Tó wa nawɛ̃a kɛ̀o, wégɔ̃ kúo à gakui guu.

Wéɛdↄna Luda gakuizi

18 Má è wé fɔ̃ wà gurↄↄ kɛ̀kii nawɛ̃a lékɔ̃zi kɔ̃n gakui kɛ̀ Luda é bↄowe gupuraaaro. 19 Luda pↄ́kɛnanↄ píngi wéɛ dↄ à nénↄ bↄna gupuraaazi yãana sai. 20 Zaakɛ Ludaa tò a pↄ́kɛnanↄ gɛ̃̀

pãpãkɛɛ guu píngi. Èe kɛ aɔ̃ pɔyezinlo, Luda bé à kɛ̀ lɛ, lɛ ń wɛ́ɛdɔzina guu 21 anduna bɔ yakana kɛ̀ èe zɔ̀ bleenɛ guu, gbasa àgɔ̃ a zĩnda vĩ Luda nénɔ gakui guu. 22 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda pɔ́kɛnanɔ píngi e mboo kɔ̃n wãwãao lán né'i pɔ́ bà ai tia. 23 Èe kɛ beeemɛ adoro, wamɔwa kɛ̀ wá Luda Nini vĩ kpégaau ũunɔ, wée mboo kpãi se ai Luda gɔ̃ gá wa mɛ̀ liɛ à wa sí a nénɔ ũ. 24 Luda wa mì sì lɛ wà wɛ́ɛ dɔ beeezi. Pɔ́ kɛ̀ wà è kɔ̃n wɛ́ɛo né wɛ́ɛdɔzina yãn dɔro. Dé bé è wɛ́ɛ dɔ pɔ́ kɛ̀ à gĩakɛ à èzi? 25 Tó wa wɛ́ɛ dɔ pɔ́ kɛ̀ wée eroozi sɔ̃, weègɔ̃ dãa kɔ̃n mɛnaomɛ.

26 Lɛmɛ sɔ̃ Luda Nini è dɔwalɛ wa gbãasai guu, zaakɛ wá aduakɛna dɔ̃ a zɛ́aro, ben Luda Nini è kúɛ kɛwe Ludanɛ kɔ̃n mbona kɛ̀ à yã gɛ̃ onalaao. 27 Luda è nɔ̀sɛ guu e bensɔ̃ à a Ninii laasuu dɔ̃, zaakɛ Luda Nini è kúɛ kɛ Luda gbɛ̃nɔnɛ lán Ludaa yezi nàmɛ. 28 Wá dɔ̃ kɛ̀ yã píngi è bɔ maa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ye Ludazinɔnɛ, gbɛ̃ kɛ̀ à ń sísi à ń sɛ́ lán èe wɛtɛɛ nànɔ. 29 Zaakɛ Ludaa dìɛ zaa káaku kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ à gĩakɛ à ń dɔ̃nɔ bɔkɔ̃ba kɔ̃n a Néo, lɛ àgɔ̃ dɛ daudu ũ dãaro pariinɔ té. 30 Gbɛ̃ kɛ̀ à ń díɛ zaa káaku pìnɔn à ń sísi, ben à tò yã bɔ̀ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ à ń sísi pìnɔo nna, ben à tò gbɛ̃ kɛ̀ yã bɔ́ńyo nnaa pìnɔ gɔ̃ gakui vĩ.

Yenzi kɛ̀ Ludaa vĩwao Kirisi Yesu guu

31 Wé o diamɛ yã beeenɔ musuu? Lán Luda zèwao nà, dé bé eé fɔ̃ à kpáwee? 32 Lán èe gí kɔ̃n a zĩnda Néoro nà à à kpà wa píngi yãnzi, eé gí pɔ́ píngi naawe gbaa ũ sɔ̃ziɔ́? 33 Dé bé eé gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sénɔ káara kɛɛ? Luda bé è tò yã bɔ̀ńyo nna. 34 Dé bé eé yã dawalaa? Kirisi Yesu gà, kɛ̀ dɛ beeelaa à èara à fɛ̀ɛ à kú Luda ɔplaazi, èe kúɛ kɛɛnɛwe. 35 Bɔ́ bé eé wa kɛ̃ Kirisi yenzia? Nawɛ̃a ke ĩadamma ke wɛ́ɛtãmma ke nɔaa ke takaasi ke kari ke fɛ̃ɛdaa, aɔ̃ ke é fɔ̃ɔ́? 36 À kɛ̃na Luda yãn wà bè:

N yãnzi wá kú gaa lézĩzi zaa kɔngɔ ai uusiɛ,
wè wa diɛ lán sãa kɛ̀ weé ń kòto kpánɔ bà.

37 Yã beeenɔ guu píngi wá dɛ zỳblerila gbɛ̃ kɛ̀ yewazi gãzĩ. 38 Zaakɛ má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ gaa ke wɛ̀ndi ke malaikanɔ ke zĩnnɔ ke tia yã ke zia yã ke gbãadeenɔ 39 ke musu pɔ́nɔ ke tɔɔtɛ pɔ́nɔ ke Luda pɔ́kɛna pãndenɔ, aɔ̃ ke é fɔ̃ à wa kɛ̃ yenzi kɛ̀ Ludaa vĩwaoaro wa Dii Kirisi Yesu guu.

9

Luda Isarailinɔ sɛna a gbɛ̃nɔ ũ

1 Méɛ yãpuraa oo Kirisi guumɛ, méɛ ɛgɛɛ toro. Ma laasuu è wezi kɔ̃n Luda Ninio se. 2 Ma pɔsiaa kɛ̀ bíta, ma nɔ̀sɛ èɡɔ̃ yakana gurɔ píngi. 3 Mé fɔ̃ mà wɛ́ɛ kɛ Ludaa à ma kɛ̃ Kirisia, à láari kɛma ma Isaraili daanɔ gɛ̃ɛ ũ. 4 Aɔ̃mɔnnɔn Luda ń sɛ́ a nénɔ ũ, à a gakui ɔ̀dɔańnɛ, à bà kúńyo, à a doka kpàńma, à dɔnzikɛna dàńnɛ, à lé gbɛ̀ńnɛ. 5 Aɔ̃ɔ dɛ Luda gbɛ̃ káakunɔ boriinɔ ũ, bensɔ̃ aɔ̃

borii guun Kirisi kɛ̀ dɛ gbɛ̃ píngilaa bɔ̀n gbɛ̃ntee ũ. Àmbe Luda kɛ̀ dɛ wàgɔ̃ à sáabu kpaa gurɔ píngi ũ. Aami.

6 Èe kɛ yã̀ kɛ̀ Ludaa ò lɛ̀ɛ pãnlo, zaakɛ Isaraili gbɛ̃ píngin Isaraili yãpuraa ũro. 7 Èe kɛ Ibraĩ boriinɔ píngi bé Ibraĩ pì néno ũ Luda kiiaro, zaakɛ Ludaa bè Ibraĩnɛ, Isaaku boriinɔn weégae beńnɛ à boriinɔ ũ. 8 Lɛmɛ èe kɛ né kɛ̀ à ń í pɔyezionɔn Luda néno ũro, né kɛ̀ à ń í Luda légbɛ̃na musunɔn borii pìnɔ ũ. 9 Zaakɛ Luda lé gbɛ̃̀ à bè: Mé ɛara mà mɔ́ zii mɔndaa'i, Sara é né i gɔ̃gbɛ̃ ũ. 10-12 Èe kɛ beee adoro. Luda è gbɛ̃nɔ sé lán èe wɛtɛɛ nàmɛ, èe kɛ aɔ̃ yãkɛna yãnzinlo, kɛ̀ à ń sísi yãnzimɛ. Lɛmɛ kɛ̀ Rɛbɛka sìkanɔ nɔ̀ sì kɔ̃n wa dezi Isaakuo, ai àgɔ̃ gá ń i, ai aɔ̃gɔ̃ gá à maaa ke à zaaa kɛ, Luda bè Rɛbɛkanɛ, à kɛ̀ bɔ̀ káaku égɔ̃ né ũ gbɛ̃ zãanɛ. 13 Lán wà kɛ̀ Luda yãn nà wà bè:

Má ye Yakubuzi,
Isau sɔ̃, ma gizi.

14 Wé be diamɛ? Yã zaaa kú Luda kiian yɔ́? Lɛnlo fá! 15 Zaakɛ à bè Musanɛ,

gbɛ̃ kɛ̀ á yezi à sùu kɛon é kɛo,
bensɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ á yezi à wɛ̃nda dɔ̃nɛn é dɔ̃nɛ.

16 Beee yãnzi Luda gbɛ̃nɔ sɛna e bɔ gbɛ̃nteenɔ pɔyezi gãzĩro ke aɔ̃ aĩakɛnan, à bɔ̀ Luda sùu guumɛ. 17 Zaakɛ Ludaa ò Fili'aunanɛ a yãn à bè: Ma n ka kpatan lɛ mà a gbãaa ɔdɔa gbɛ̃nɔnɛ n musumɛ, wà ma tó kpá anduna guu píngi. 18 Lɛmɛ gbɛ̃ kɛ̀ à yezi à sùu kɛon è kɛo lɛ, bensɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ à yezi à à swã gbãgbãn è gbãgbã.

Luda pɔfɛ̃ kɔ̃n à sùuo

19 A gbɛ̃ke é ma la, bóyãnzi Ludaa e gbɛ̃nɔ taari eezi dɔɔ? Dé bé eé fɔ̃ à gí Luda pɔyezizi? 20 N gbɛ̃ntee ina, dén n ũ gbasa ǹ yã sí Ludalaa? Oroo é a bòri la à be: Bóyãnzi n ma bo lán kɛ̀ bàziɔ́? 21 Orobori zɛ́ vĩ à oro swãde kɔ̃n à swãsaio bo kɔ̃n gù dɔ̃nkɔ̃ kɛ̀ à tòtooroo? 22 Tó Ludaa yezi à a pɔfɛ̃ ɔdɔańnɛ lɛ aɔ̃ɔ a gbãaa dɔ̃, ben à mɛna bíta kɛ̀ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ à pɔfɛ̃ pitaḿma à ń kaatɛnɔ sɔ̃ né! 23 Tó à beee pì kɛ̀, lɛ wamɔwa kɛ̀ à sùu kɛ̀waonɔ a gakui bíta dɔ̃ sɔ̃ né, wamɔwa kɛ̀ à gĩakɛ à wa kɛkɛ lɛ wà gɛ̃ a gakui pì guunɔ! 24 Gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sísi à ń sé pìnɔn wa ũ. Èe kɛ Yudanɔmɛ ńtɛ̃ɛro, kɔ̃n bori pãndenɔomɛ se. 25 Lán Ludaa bè annabi Osea takadan nà

Borii kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ ma gbɛ̃nɔ ũroonɔn mé beńnɛ ma gbɛ̃nɔ.
Borii kɛ̀ má yeńziroonɔn mégɔ̃ yeńzi.

26 Gura kɛ̀ Luda bèńnɛ aɔ̃ɔ dɛ a gbɛ̃nɔ ũro,

gwen weé ń sísi Luda Wɛ̃ndide pì néno.

27 Isaya wii lè Isarailinɔ yã musu à bè:

Baa tó Isarailinɔɔ pari
lán ísialɛ bùsu'ãatɛ̃ bà,

aɔ̃ kpaaa kɛ̀ gɔ̃ bé eé bↃ.
28 Zaakɛ Dii é yã̄ kɛ̀ à ò kɛ anduna guu,
bensɔ̃ eé à mì dɛ zɛna saimɛ.
29 Lán Isaya gĩakɛ à bè nà:
Tó Dii Zǐkpɛdee e wa bori kenↃ tó yãro,
lɛ wa gɔ̃ lán SↃdↃmudeenↃ bà,
lɛ wa kɛ lán GↃmↃradeenↃ bà.

IsarailinↃ gina Kirisi baaruzi

30 Wé be diamɛ saa? Bori pãndenↃ e wɛtɛ Luda tó yã̄ bɔ́ńyo nnaro, ben à tò à bɔ́ńyo nna. À tò yã̄ bɔ́ńyo nna a náanɛ kɛ̀ aɔ̃ kɛ̀ yãnzi. 31 IsarailinↃ sɔ̃Ↄ e wɛtɛɛ Luda tó yã̄ bↃńyo nna doka musu, ben èe bↃńyo nnaro. 32 Bɔ́yãnzii? Kɛ̀ aɔ̃Ↄ yezi Luda tó yã̄ bↃńyo nna ń yãkɛnaa yãnzimɛ, èe kɛ à náanɛkɛna yãnzinlo. Aɔ̃ gɛ̃n sì gbɛ̀ kɛ̀ è ń pãɛa 33 lán wà kɛ̃ Luda yãn nà:
Ǹ gwa, méɛ gbɛ̀ kɛ̀ è tó wà gɛ̃n sí diɛ ZayↃn,
gbɛ̀si kɛ̀ è tó wà fuu.
Wí é gbɛ̃ kɛ̀ à à náanɛ kɛ̀ kũro.

10

1 Ma gbɛ̃nↃ, yã̄ kɛ̀ má yezi ma swɛ̃ guu méɛ a wéɛ kɛɛ Ludaan IsarailinↃ mìsina ũ. 2 Mé fɔ̃ mà ń sèeda kɛ kɛ̀ aɔ̃Ↄ aĩa vĩ kɔ̃n Luda yão, mↃde aɔ̃ wéɛ kɛ̃naro. 3 Zaakɛ aɔ̃Ↄ dɔ̃ dian Luda è tó yã̄ bↃńyo nna nàro, ben aɔ̃èɡɔ̃ wɛtɛɛ yã̄ bↃńyo nna kɔ̃n ń zĩnda gbãaao. Dian Luda è tó yã̄ bↃńyo nna nà, aɔ̃Ↄe síro. 4 Zaakɛ Kirisi Musa doka lɛ́ pàpa, lɛ yã̄ bↃ kɔ̃n gbɛ̃ sãnda píngi kɛ̀ à à náanɛ kɛ̀o nnamɛ.

Mìsina né gbɛ̃ píngi pɔ́mɛ

5 Dian doka è tó yã̄ bↃńyo nna nàn Musa ò a takadan à bè, gbɛ̃ kɛ̀ yã̄ pì kɛ̀ bé é wɛ̃ndi e à guu. 6 Dian ludanaanɛkɛna è tó yã̄ bↃńyo nna nà kɛ̃na à yãn à bè:
Ǹton o n nↄ̀sɛn ǹ be,
dé bé eé gá ludambɛ à Kirisi pitaro,
7 ke dé bé eé gá gèwãan à Kirisi bↃ gaanlo.
8 Yã̄ kɛ̀ à òn yè:
Yã̄ pì kúnyo kĩi,
à kú n lén kɔ̃n n nↄ̀sɛo.
Ludanaanɛkɛna yã̄ kɛ̀ weè à waazi kɛɛn yã̄ pì ũ. 9 Tó ń ò kɔ̃n léo gupuraaa kɛ̀ Yesun Dii ũ bensɔ̃ ń sì n swɛ̃n kɛ̀ Luda à bↄ̀ gaan, eé n mì sí. 10 Zaakɛ yã̄ pì sina n swɛ̃n bé è tó yã̄ bↃnyo nna bensɔ̃ yã̄ pì ona kɔ̃n n léo bé è n mì sí. 11 À kɛ̃na Luda yãn wà bè, wí é gbɛ̃ kɛ̀ èe à náanɛ kɛɛ kũ zikiro.

12 YudanↃ kɔ̃n bori pãndenↃ e bↃ doodo kɔ̃oro, zaakɛ aɔ̃ píngi Dii dɔ̃nkɔ̃mɛ, è kaarana kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è à sísinↄnɛ ń píngi. 13 Zaakɛ Dii sìsirinↃ é bↃ ń píngi. 14 Dian gbɛ̃nↃ é à sísi à náanɛkɛna saii?

Dian aɔ̃é à náanɛ kɛ à yãmana saii? Dian aɔ̃é à yã ma waazikɛri saii? 15 Tó wèe waazikɛrinɔ zĩńmaro, dian aɔ̃é waazi kɛńnɛ nà? À kɛ̃na Luda yãn wà bè: Baarunnakparinɔ mɔna è kɛńnɛ nna fá! 16 Mɔde èe kɛ baade píngi bé à baaru nnaa pì sìro. Ben Isaya bè: Dii, dé bé à wa yã sì? 17 Lɛmɛ ludanaanɛkɛna è bɔ à yãmana kiiamɛ, yã pì sɔ̃ né Kirisi yãmɛ. 18 Ma bè yɔ́ɔ! Aɔ̃ɔe manloo? Aɔ̃ɔ mà.

Aɔ̃ kòto dà andunala píngi,
aɔ̃ yã'ona gàa ai tɔɔtɛ lézɛkiia.
19 Ma bè yɔ́ɔ! Isarailinɔɔ e dɔ̃roɔ́? Káaku gĩa Musa bè:
Mé tó aɔ̃ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpá kɔ̃n borii kè aɔ̃ɔ dɛ ma gbɛ̃ ũroonɔo,
mé tó aɔ̃ pɔ fɛ̃ gbɛ̃ntee wéɛsiadeenɔ yã musu.
20 Ben Isaya Luda yã ò kɔ̃n kù gbãaao à bè:
Gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe ma kii wɛtɛroonɔ bé wà ma e,
ma a zĩnda ɔ̀dɔa gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe ma gbekaroonɔnɛ.
21 Isarailinɔ yã musu à bè:
Zaa kɔngɔ ai uusiɛ ma ɔ dɔ̀
bori swãgbãadee kè aɔ̃ fɛ̃maonɔnɛ.

11

Ludaa e Isarailinɔ zĩnnaro

1 Ma bè yɔ́ɔ! Luda a zĩnda gbɛ̃nɔ zĩnnan yɔ́? Lɛnlo fá! Mapi, Isarailin ma ũ. Ibraĩ boriin ma ũ Bɛyãmi borii guu. 2 Ludaa e a gbɛ̃ kè à gĩakɛ à ń dɔ̃nɔ zĩnnaro. Á Ilia yã kè kɛ̃na Luda yãn kèkii dɔ̃roo? Kè à gàa kɔ̃n Isarailinɔ yão Luda kiia, à bè: 3 Dii, aɔ̃ n annabinɔ dèdɛ aɔ̃ n gbãgbãkiinɔ gbòro. Mámbe ma gɔ̃ mado, ben aɔ̃ɔe ma wɛɛ. 4 Luda bè Ilianɛ diamɛ? À bè, á gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe kúɛ Baalinɛroonɔ kũna a pó ũ gɔ̃ɔn bɔrɔ swɛɛplaa. 5 Lɛmɛ dɔ aɔ̃ gbɛ̃ kpaaa kè Luda ń sé a gbɛ̃kɛɛ guunɔɔ kpé kuu ai gbãa. 6 Lán à ń sé a gbɛ̃kɛɛ guu nà, èe kɛ aɔ̃ yãkɛna yãnzinlo. Tó lɛnlo, ɛ̃ndɛ̃ Luda gbɛ̃kɛɛ égɔ̃ gbɛ̃kɛɛ ũro. 7 Dian gwee? Isarailinɔɔ e yã kè wèe wɛtɛɛ ero, mɔde aɔ̃ gbɛ̃ kè Luda ń sénɔɔ è. Aɔ̃ gbɛ̃ kè aɔ̃ gɔ̃̀nɔ nɔ̀sɛ tàta, 8 lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:

Luda iwesaa kpàńzi,
ben aɔ̃ wéɛ e guu ero,
aɔ̃ swã e yã maro ai kɔ̃n a gbãao.
9 Dauda bè dɔ:
Aɔ̃ zĩbaakɛna gɔ̃́nɛ takutɛɛ ũ à ń kũ,
à gɔ̃́nɛ gɛ̀nsikii ũ lɛ à yã lúńnɛ.
10 Aɔ̃ wéɛ sisi lɛ aɔ̃ton guu ero,
aɔ̃ wó gɔ̃ kokona gurɔ píngi.

11 Ma bè yɔ́ɔ! Kè Isarailinɔ gɛ̀n sì, aɔ̃ lèɛ mámmann yɔ́? Lɛnlo fá! Aɔ̃ taarinɔ yãnzin Luda bori pãndenɔ mì sìzi, lɛ Isarailinɔ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpáńyo yãnzi. 12 Lán aɔ̃ taarinɔ bé à tò anduna

kaarana è nà, bensɔ̃ aɔ̃ funa bé à tò bori pãndenɔ kaarana è, weé ń lé papana yã o dɔ́?

Bori pãndenɔ mìsina

13 Méɛ yã oo a bori pãndenɔnɛ sa. Lán má dɛ zǐri ũ bori
pãndenɔ kiia nà, mɛè ĩa dã ma zǐrikɛ yã musu, 14 lɛ mà a zĩnda
boriinɔ nɔ̀sɛ fɛɛ aɔ̃ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpá mà ń gbɛ̃kenɔ mì sí. 15 Zaakɛ
Luda gina Isarailinɔzi bé à tò anduna kɛ̀o nna, tó à ɛ̀ara à ń sí
dɔ, beee égɔ̃ dɛ diamɛ? Beee égɔ̃ dɛ wɛ̃̀ndi ũ gɛ̀nɔnɛ.

16 Tó wà pɔ́ dufu dàɛ, à kpaaa gɔ̃̀ aubarika pɔ́ ũmɛ. Tó lí kãsãa
dɛ Luda pɔ́ ũ, à gǎnɔɔ dɛ à pɔ́ ũmɛ se. 17 Luda kù lí yãpura gǎ
kenɔ zɔ̃̀zɔ̃, ben à mmɔn kɛ̀ ń dɛ kùtɛ̃ lí ũu pɛ̀ à gbɛ̀n, lɛ ǹgɔ̃ kuu
kɔ̃n kù lí maaa kãsã gbãaao. 18 Ǹton kya ká kù lí yãpura gǎ
kɛ̀ à zɔ̃̀zɔ̃nɔnlo. N kɛ dia nɛ́ɛ ĩa dãa? Ń kuu lí kãsãa yãnzimɛ,
èe kɛ lí kãsãa bé à kuu n yãnziro. 19 Né be, à lígã pìnɔ zɔ̃̀zɔ̃ lɛ
à n pɛ́ ń gbɛ̀n yãnzimɛ. 20 Lɛmɛ, mɔde à ń zɔ̃zɔ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a náanɛ
kɛro yãnzi. Mmɔn sɔ̃, n zɛkii è kɛ̀ nɛ́ɛ Luda náanɛ kɛɛ yãnzi.
Ǹton wada kɛro. Ǹ làakari kɛ! 21 Lán Ludaa e gí kù lí yãpura
gǎnɔ zɔ̃zɔ̃ziro nà, eé gí n zɔ̃zi sero. 22 Ǹ gwa lán Ludaa maa nà
bensɔ̃ à pãsĩ. À pãsĩ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ fùanɔ, ben à maannɛ, tó n
zɛ kɔ̃n à maakɛnao. Tó lɛnlo, eé n zɔ̃mɛ se. 23 Tó Isarailinɔ ń
ludanaanɛkɛsai tò, eé ɛara à ń pé ń gbɛ̀mmɛ, zaakɛ à ń pɛna ń
gbɛ̀n gbãa vĩ. 24 Tó Luda n zɔ̃ kùtɛ̃ lía à n pɛ kù lí yãpuraa lán
wè kɛro nà, kù lí gǎ yãpuraanɔ ɛara à pɛna ń zĩnda lía zé vĩ dɛ
beeelaroo?

Isarailinɔ mìsina zãa

25 Ma gbɛ̃nɔ, má yezi àgɔ̃ asiiyã kɛ̀kii dɔ̃, lɛ a wɛ́ɛ tóngɔ̃ sia à a
zĩnda diɛ ĩadãrinɔ ũro yãnzi. Isaraili kpaaanɔ swãgbãa kǔ gĩa
ai bori pãndenɔ gɛ̃na kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu lé gɔ̃ ká. 26 Beee
gbɛra Luda é Isarailinɔ mì sí ń píngi lán à kɛ̃na Luda yãn nà kɛ̀
wà bè:
Mìsiri é bɔ Zayɔn,
eé Yakubu boriinɔ kɛ̃ ludadɔ̃saia.
27 Ma bà kuunaǹyo yãn gwe
gurɔɔ kɛ̀ mé ń durunnɔ kɛ̃ńnɛ.
28 Baaru nnaa pì yã musu aɔ̃ɔ dɛ Luda ibɛɛnɔ ũ a yãnzi. Luda
gbɛ̃nɔ sɛna yã musu aɔ̃ɔ dɛ Luda yenzideenɔ ũ aɔ̃ dezinɔ yãnzi.
29 Zaakɛ ludangbaanɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ à ń sísi à ń sénɔ è sí liɛro. 30 A
bori pãndenɔ ée Luda yã ma yãro. Tia sa Luda sùu kɛ̀ao kɛ̀
Isarailinɔɔ e à yã maro yãnzi. 31 Lɛn Isarailinɔ gì Luda yã mazi
lɛ tia, lɛ Luda e à sùu kɛao, gbasa à sùu kɛńyo. 32 Luda yãmasai
kpà gbɛ̃ sãnda píngizi, lɛ à e à sùu kɛńyo ń píngi yãnzimɛ.

Luda sáabukpana

33 Luda ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n a dɔ̃nao bítakɛɛ kà zà fá.

Gbɛ̃ke é fɔ̃ à bↄ yã̀ kɛ̀ à zɛ̀o asiiaro,
weé fɔ̃ wà à dɔ̀rↄ dɔ̃ro.
34 Dé bé à Dii nɔ̀sɛ dɔ̃ↄ?
Dé bé à yã̀ dànɛ à lédammari ũu?
35 Dé fĩa bé à dↄ Ludaa kɛ̀ eé bonɛ?
36 Pɔ́ píngi bɔ̀ à kiiamɛ,
aɔ̃ↄ kuu kɔ̃n à gbãaao,
bensɔ̃ aɔ̃ↄ kuu à pɔ́ ũ.
Wàgɔ̃ à tɔ́ bↄↄ gurↄ píngi. Aami.

12

Zĩkɛna Ludanɛ

1 Beee yãnzi ma gbɛ̃nↄ, lán Luda wa wɛ̃nda dɔ̀ lɛ nà, ma wɛ́ɛ kɛ̀awa à a zĩnda kpáa sa'opↄ bɛ̃ɛ seesai kɛ̀ è kánɛ ũ. Àmbe a dↄnzikɛna a zéa ũ. 2 Àton té anduna tiaa kɛ̀ tuubaziro. À tó Luda a dà liɛ, a làakari e à gɔ̃ dufu, lɛ à e à à pↄyezi dɔ̃, yã̀ kɛ̀ maa, ben à nna, ben à papana.

3 Gbaa kɛ̀ Ludaa dàmɛ yãnzin mɛ́ɛ oo a píginɛzi, àton a zĩnda maa bo dɛ a maa lélaro. A baade a zĩnda diɛ a yãpura lén lán Luda à gbà zɛ́ à a náanɛ kɛ nà. 4 Gbɛ̃ntee mɛ̀ mɛ̀n doo guunↄ vĩ pari, aɔ̃ baade kɔ̃n a zĩiomɛ. 5 Lɛmɛ, baa kɔ̃n wa parikɛɛo, wa mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ Kirisi guumɛ, mègu daanↄn wa ũ. 6 Wa gbaa bɔ̀ doodo kɔ̃nɛ lán Ludaa dàwe nà a gbɛ̃kɛɛ guu. Tó annabikɛyã'ona gbaan ń vĩ, ǹ kɛ n ludanaanɛkɛna lén. 7 Tó zĩrikɛɛmɛ, ǹ kɛ. Tó yãdannɛnamɛ, ǹ daǹnɛ. 8 Tó lédammanamɛ, ǹ daǹma. Tó gbadanamɛ, ǹ da aaga. Tó dↄn'aɛdekɛɛmɛ, ǹ kɛ kɔ̃n aĩao. Tó wɛ̃ndadɔ̃nnɛnamɛ, ǹ dɔ̃ǹnɛ kɔ̃n pↄnnaao.

9 À kɔ̃ sìo yenzi gɔ̃ mↄnafiki sai. À kpɛɛ li à zaaanɛ, à zɛ kɔ̃n à maaao. 10 Àgɔ̃ nna kɔ̃o kɔ̃ gbɛ̃nↄ ũ. Àgɔ̃ wãa kɔ̃n bèɛlikɔ̃nɛnao. 11 Àgɔ̃ aĩa vĩ mɛa sai, a mè gɔ̃ wãa Dii zĩi guu. 12 À pↄnnaa kɛ yã̀ kɛ̀ a wɛ́ɛ dↄzi yã̀ musu. À mɛna fɔ̃ nawɛ̃akɛna guu. À mɛ̀ kpá aduakɛnaa. 13 À dↄnlɛ kɛ Luda gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ e kɛ̃sãaǹmanↄnɛ. Àgae nibↄ kɛ. 14 À sa maaa o a wɛ́ɛtãmmarinↄnɛ. À sa maaa oǹnɛ, àton ń káro. 15 À pↄnnaa kɛ kɔ̃n pↄnnakɛrinↄ. À ↄ́ↄ dↄ kɔ̃n ↄ́ↄdↄrinↄ. 16 Àgɔ̃ kú kɔ̃o nna. Àton a zĩnda sé lezĩro. À gbɛ̃nna kpá kɔ̃n takaasideenↄ. Àton a zĩnda diɛ yãdɔ̃rinↄ ũro. 17 Àton yã̀ zaaa fĩa bo kɔ̃n à zaaaoro. Àgae yã̀ kɛ̀ maa baade píginɛ kɛ. 18 Tó eé sí kɛ, tó á à zɛ́ vĩ, àgɔ̃ nna kɔ̃n gbɛ̃ sãnda píngio. 19 Ma gbɛ̃ yenzideenↄ, àton gɛ̃ɛ bo gbɛ̃aro, à à tó kɔ̃n Ludao. À kɛ̃na Luda yãn wà bè:
Dii bè, ambe é gɛ̃ɛ boǹma,
ambe é fĩa boǹma.

20 Tó nɔaa e n ibɛɛ dɛɛ, ǹ pɔ́blee kpáa. Tó ímiimɛ sɔ̃, ǹ à gba í. Tó ń kɛ̀ lɛ, nɛ́ɛ à ɔɔ kaanɛ a lɛ́mmɛ. 21 Ǹton tó yã̄ zaaa zǐ̀ blemmaro. Ǹ zǐ̀ blea kɔ̃n à maaao.

13

Mìsiɛna bùsu gbãadeenɔnɛ

1 Baade píngi mì siɛ bùsu gbãadeenɔnɛ, zaakɛ iko kee kuu Luda lé saɛro. Luda bé à gbãadee kɛ̀ aɔ̃ɔ kuunɔ dìɛ ń píngi. 2 Beee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ gbãade yã̄ kpɛɛ, adee bɔ̀ Luda yãdiɛna kpɛɛmɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ ń kpɛɛnɔ ń zĩnda dà yãmmɛ. 3 Èe kɛ maakɛrinɔ bé wè vĩa kɛ kpatablerinɔnɛro, sé zaakɛrinɔ. Tó ń yezi gbãadeenɔ vĩa dadanziro, ǹ yã̄ maaa kɛ, eé n sáabu kpá. 4 Gbãadee né Luda zĩkɛrimɛ n aafia yãnzi. Tó n yã̄ zaaa kɛ̀ sɔ̃, ǹ vĩa kɛnɛ, zaakɛ à fɛ̃ɛdaa logona pãnlo. Luda zĩkɛrimɛ, è gɛ̃ɛ bonɛ zaakɛria. 5 Beee yãnzi à maa à mì siɛ́ńnɛ. Èe kɛ wɛ́ɛtãmma yãnzi adonlo, a laasuu yãnzimɛ dɔ. 6 Beee yãnzin eè bɛ'ɔɔ kpázi dɔ, zaakɛ gbãadeenɔ né Luda zĩkɛrinɔmɛ, aɔ̃ɔe zĩi pì kɛɛnɛmɛ. 7 À baade fĩa bońnɛ píngi. À bɛ'ɔɔ kpá à sìria, à a laaanɔ takada sí dɔ. À mì siɛ gbɛ̃ kɛ̀ dɛ à mì siɛnɛnɛ. À gbɛ̃ kɛ̀ dɛ à à yã̄ da yã̄ da.

Gurɔɔ kà kĩi, wàgɔ̃ yekɔ̃zi

8 Àton gbɛ̃ke fĩa sɛ́ro, sé yekɔ̃zina fĩa baasiro. Gbɛ̃ kɛ̀ ye a gbɛ̃daaazi, Luda doka pèkɔ̃rɛamɛ. 9 Wà bè ǹton zina kɛro, ǹton gbɛ̃ dɛro, ǹton kpãi oro, ǹton gbɛ̃ pɔ́ ni dɛro. Yã̄ pìnɔ kɔ̃n yãdiɛna pãnde kɛ̀ aɔ̃ɔ kuunɔ píngi kú yã̄ kɛ̀kii guumɛ wà bè: Ǹgɔ̃ ye n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̃̀ndi bà. 10 Yenzi è tó gbɛ̃ yã̄ zaaa kɛ̀ a gbɛ̃daaanɛro. Yenzin Luda doka papana ũ.

11 À kɛ lɛ, zaakɛ á gurɔɔ kɛ̀ wá kúa kɛ̀ dɔ̃. A vuna iin gurɔɔ kà, zaakɛ wa mìsina kĩi tia dɛ gurɔɔ kɛ̀ wa Yesu náanɛ kɛ̀la. 12 Guu sì à kà zà̀, gudɔna kà kĩi. Wà mì kɛ̃ gusia yãnɔa wà gupura gɔ̃kɛbɔnɔ sɛ́ɛ. 13 Wàgɔ̃ kú wa dɔ̀rɔa fãantɛ̃ gbɛ̃nɔ ũ faasai kɔ̃kɔ̃ kɔ̃n wɛ̃dɛnao sai, pãpãkɛna kɔ̃n wísaiyão sai, lɛokpakɔa kɔ̃n zanguo sai. 14 À Dii Yesu Kirisi zékpaɛ sé. Àton tó a dà zii dɔare aɛ à à nidɛna kɛro.

14

Kɔ̃ taari'ena

1 À gbɛ̃ kɛ̀ busɛ ludanaanɛkɛna guu diɛ yãkete sai. 2 Gbɛ̃kenɔ ludanaanɛkɛna è pɔ́ke tɛ̀ boro, ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ludanaanɛkɛna busananɔ è nɔ̀bɔ sóro. 3 Gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́ píngi ble tón kya ká gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́ píngi bleroonlo, bensɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́ píngi bleroo tón gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́ píngi blee taari ero, zaakɛ Luda à sìmɛ. 4 Dén n ũ kɛ̀ nɛ́ɛ danɔ zĩkɛri taari ee? Tó à fɔ̃ ke à fùan yoo, à Dii yãn gwe. Eé fɔ̃, zaakɛ

Dii gbãaa é tó à fɔ̃. 5 Gbɛ̃kenↄ sì kɛ̀ gurↄ kenↄ nna dɛ à kenↄla, gbɛ̃ pãndenↄ sì kɛ̀ gurↄ píngi sáamɛ. Baade laasuu gɔ̃ dɔ̃nkɔ̃ kɔ̃n yã kɛ̀ à zɛ̀oo. 6 Gbɛ̃ kɛ̀ è gurↄↄ bↄↄ è bↄ Dii yãnzimɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́ píngi blee è ble kɔ̃n Dii gbãaaomɛ à Luda sáabu kpá. Gbɛ̃ kɛ̀ è pɔ́ tɛ̃ è tɛ̃ Dii yãnzimɛ à Luda sáabu kpá. 7 Gbɛ̃ke ègɔ̃ kuu a zĩnda yãnziro, gbɛ̃ke è ga a zĩnda yãnziro. 8 Tó wá kuu, wá kuu Dii pɔ́ ũmɛ, tó wa ga, wa ga Dii pɔ́ ũmɛ. Wá kuun yoo, wa gan yoo, wá dɛ Dii pɔ́ ũmɛ. 9 Zaakɛ Kirisi gà à fɛ̀ɛ, lɛ àgɔ̃ dɛ gɛ̀wãadeenↄ kɔ̃n gbɛ̃ bɛ̃ɛnↄ Dii ũmɛ. 10 Kɛ̀ nɛ́ɛ n gbɛ̃ndoo taari ee sɔ̃ nɛ́? Mmↄn sɔ̃, à kɛ̀ dia nɛ́ɛ kya kaa n gbɛ̃ndoon sɔ̃ↄ? Luda égɔ̃ vɛ̃ɛna a tintia, wa píngi wé bↄ wà zɛ à aɛ, 11 lán à kɛ̃na Luda yãn nà Dii bè:

Kɔ̃n ma kuunao, baade píngi é kúɛmɛ,
gbɛ̃ sãnda píngi é ma ludakɛɛ dɔ̃.
12 Lɛn baade é a zĩnda yã tɔ̃kɛ̃ Ludanɛ lɛ.

Àton yã kɛ̀ eé tó a gbɛ̃ndoo fuu kɛro

13 Beee yãnzi wàton kɔ̃ taari e dↄro. Kɛ̀ dɛ à kɔ̃ taari e, à zɛo kɛ̀ é yã kɛ̀ eé tó a gbɛ̃ndoo fuu kɛro. 14 Dii Yesu guu má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ pɔ́ble ke ègɔ̃ gbãsĩ a zĩndaro. Mↄde tó gbɛ̃ dìɛ kɛ̀ pɔ́ gbãsĩ, ben ègɔ̃ gbãsĩnɛ. 15 Tó n n gbɛ̃ndoo nɔ̀sɛ yàkanɛ pɔ́ kɛ̀ ń blè yãnzi, ń yenzi vĩnɛro. Pɔ́blee kɛ̀ ń blè yãnzi ǹton gbɛ̃ kɛ̀ Kirisi gà à yãnzi kaatɛro. 16 Àton tó wà kya káare pɔ́ kɛ̀ á è à maanlo, 17 zaakɛ kpata kɛ̀ bↄ Luda kiia né́ pɔ́blena kɔ̃n íminao yãnlo. Yãkɛna a zéa kɔ̃n aafiao kɔ̃n pↄnnaa kɛ̀ Luda Nini è iǹnɛo yãmɛ. 18 Gbɛ̃ kɛ̀ èe dↄↄ Kirisizi lán beee bà yã è ká Ludanɛ, bensɔ̃ gbɛ̃ntee è à sáabu kpá. 19 Beee yãnzi wàgae kɔ̃ aafia wɛtɛ wàgɔ̃ kɔ̃ sɛɛ lezĩ. 20 Ǹton Luda zĩi yaka pɔ́blee yãnziro. Pɔ́ble píngi maamɛ, mↄde pɔ́ kɛ̀ eé tó n gbɛ̃ndoo fuu blena maaro. 21 Nↄ̀bↄsonan yoo, wɛ̃minan yoo, yã kɛ̀ eé tó n gbɛ̃ndoo fu píngi, à maa ǹ tɛ̃mɛ. 22 Pɔ́ kɛ̀ ń náanɛ kɛ̀, ǹ tó à gɔ̃nnɛ kɔ̃n Ludao. Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ èe a zĩnda taari e kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ à zɛ̀oroo ũ. 23 Tó gbɛ̃ e seka kɛɛ pɔ́blee kɛ̀ èe bleea sɔ̃, à a zĩnda dà yãmmɛ, kɛ̀ èe kɔ̃ sɛ́ kɔ̃n à ludanaanɛkɛnaoro yãnzi. Yã kɛ̀ èe kɔ̃ sɛ́ kɔ̃n gbɛ̃ ludanaanɛkɛnaoroo né́ durummɛ.

15

Wàgɔ̃ yekɔ̃zi wɛ́ɛdↄna Ludazi guu

1 Wamↄwa kɛ̀ wá gbãa ludanaanɛkɛna guunↄ, séde wà gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gbãaroonↄ sɛ́ lezĩ aɔ̃ gbãasaikɛɛ guu. Wàtongae wa pↄyezi kɛro. 2 Wa baade gae yã kɛ̀ eé kɛ a gbɛ̃daaanɛ nnaa kɛ à bↄna maaa yãnzi kɔ̃n à kãsãpɛɛnao. 3 Zaakɛ Kirisi e a zĩnda pↄyezi kɛro. À kɛ̃na Luda yãn wà bè, gbɛ̃nↄ dↄkɛna Ludao gɔ̃̀nɛ. 4 Yã kɛ̀ wà kɛ̀ yã píngi, wà kɛ̀ lédanawaa yãnzimɛ. Luda yã pì è wa gba mɛna, è wa gba swɛ̀ lɛ wàgɔ̃ tãmaa vĩ. 5 Luda kɛ̀ è ń gba mɛna

à ń gba swɛ̃ tó àgɔ̃ nɔ̀sɛdɔ̃nkɔ̃ vĩ kɔ̃o lán Kirisi Yesu pó bà, 6 lɛ à Luda wa Dii Yesu Kirisi De tó bɔ kɔ̃n nɔ̀sɛ dɔ̃nkɔ̃o kɔ̃n lɛdolɛo.

7 À kɔ̃ sí lán Kirisi a si nà Luda tóbɔna yãnzi. 8 Méɛ ooare, Kirisi gɔ̃ zĩri ũ Yudanɔnɛ, lɛ à lé kɛ̀ Ludaa gbɛ̃ aɔ̃ dezinɔnɛ papa, aɔ̃gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Luda náanɛ vĩ, 9 lɛ bori pãndenɔ Luda tó bɔ à sùu yãnzi lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:

Beee yãnzi mé n sáabu kpá boriinɔ té,
mé n tó kpá.

10 Wà bè dɔ:

Boriinɔ, à pɔnnaa kɛ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ.

11 Wà bè dɔ:

Amɔa bori píngi à Dii tó kpá,
amɔa bùsu píngi gbɛ̃nɔ à à táaki lé.

12 Isaya bè dɔ:

Yɛsɛ kãsãa é pìto pá,
eé fɛɛ à kí ble bori pãndenɔnɛ,
aɔ̃égɔ̃ wéɛ dɔɔzi.

13 Luda kɛ̀ gbɛ̃ píngi wéɛ dɔzi tó pɔnnaa pɛkɔ̃rɛawa kɔ̃n aafiao a náanɛ kɛ̀ ée kɛɛ yãnzi, lɛ a wéɛdɔzina kaara kɔ̃n à Ninii gbãaao.

Pɔlu zĩkɛna Ludanɛ

14 Ma gbɛ̃nɔ, má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ maakɛɛ pɛ̀kɔ̃rɛawa, á yã píngi dɔ̃ wásawasa, é fɔ̃ à lé dakɔ̃a. 15 Ma takada kɛ̀ kɛ̃na guu ma yãkenɔ kɛ̀ kɔ̃n kùgbãaao diɛna, lɛ àgɔ̃ dɔagu yãnzi, zaakɛ Luda ma gba zé 16 ma gɔ̃ Kirisi Yesu zĩkɛri ũ bori pãndenɔnɛ. Méɛ baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kpaaǹnɛ, lɛ aɔ̃ kuuna gɔ̃ adona Luda Nini gãzĩ, aɔ̃ gɔ̃ Ludanɛ sa'obɔ kɛ̀ è kɛnɛ ũ. 17 Kuuna Kirisi Yesu guu méɛ ĩa dãa zĩi kɛ̀ méɛ kɛɛ Ludanɛ yã musu. 18 Zaakɛ má yãke ona vĩro, tó èe kɛ yã kɛ̀ Kirisi kɛ̀ ma kiia baasiro. À tò bori pãndenɔ Luda yã mà ma yã'ona kɔ̃n ma yãkɛnao gãzĩ 19 kɔ̃n sèedanɔ kɔ̃n dabudabuyãnɔ gbãaao kɔ̃n Luda Nini gbãaao. Bɔna Yerusalɛmu ma liga wétɛ kɔ̃n wétɛo ai Ilirikumu bùsun, ma Kirisi baaru kpàakpa kɛ̀ papana. 20 Mɛ̀gɔ̃ yezi mà baaru nnaa pì kpá guu kɛ̀ wèe Kirisi yã man zikiro, lɛ màton bú ba gbɛ̃ pãnde pó gbɛ̀nlo yãnzi. 21 Lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:

Gbɛ̃ kɛ̀ wèe à yã oǹnɛ yãroonɔ wéɛ é kɛ̃,
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe à baaru ma yãroonɔ é dɔ̀rɔ dɔ̃.

22 Yã kɛ̀ èɡɔ̃ kpaa ma mɔna a kiianɛ gɛ̃n baaagɔ̃n gwe. 23 À kà wɛ̃ ũgbangba kɛ̀ mɛ̀gɔ̃ yezi mà mɔ́ a gwa. Tia sa lán yãkee e gɔ̃mɛ bùsu kɛ̀kiinɔ guu dɔro nà, 24 má tãmaa vĩ wà wéɛ sikɔ̃lɛ sa ma gana Sapaini bùsun guu. Tó ma gurɔplaa kɛao kɔ̃n pɔnnaao, é zé kɛmɛ gana gwe. 25 Tia la méɛ gaa kɔ̃n dɔnlɛo Luda gbɛ̃nɔnɛ Yerusalɛmu, 26 zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Masedonia kɔ̃n Girisinɔ zɛ̀o wà Luda gbɛ̃ takaasidee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yerusalɛmunɔ

kámasa kɛ. 27 Aɔ̃ zɛ̀o, mɔde tiasimɛ, zaakɛ lán Yudanɔ Luda
auziki lì bori pãndenɔzi nà, à maa bori pãndenɔ ń anduna
auziki li Yudanɔzi se. 28 Tó ma gbaa pì nàńnɛ ń ɔzĩ ma yãa, ma
gana Sapaini guu mɛ́ bɔɛ a kiia. 29 Má dɔ̃ kɛ̀ tó mɛ́ mɔ́ a kiia, mɛ́
mɔ́are Kirisi aubarikao papanamɛ.

30 Ma gbɛ̃nɔ, ma naare wa Dii Yesu Kirisizi kɔ̃n yenzi kɛ̀ Luda
Nini è kpáḿmao, à fɛɛ à zɛ à Luda wɛ́ɛ kɛmao, 31 lɛ à ma bɔ
Yudea Yesusaideenɔ ɔzĩ, lɛ zĩi kɛ̀ mɛ́ kɛ Yerusalɛmu Luda gbɛ̃nɔ
té kɛńnɛ nna, 32 gbasa mà a le kɔ̃n pɔnnaao, tó Ludaa wè, mɛ́
mɔ́ kámma bo a kiia. 33 Luda Aafiade gɔ̃ kúao a píngi. Aami!

16

Ìkpammana

1 Mɛ́ɛ wa dãre Febe, Kɛnkɛrɛa sɔsi dɔnlɛri naaare a ɔzĩ. 2 À à
sí Dii guu, lán à maa Luda gbɛ̃nɔ kɛ kɔ̃o nà. À dɔàlɛ kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ à
yezi a kiiao píngi, zaakɛ à dɔ̀ gbɛ̃nɔlɛ pari kɔ̃n mapio se.

3 À ì kpá Pirisila kɔ̃n Akilaoa. Ma zĩkɛri daanɔmɛ Kirisi Yesu
zĩi guu. 4 Aɔ̃ sì wà ń zĩnda da kari guu ma yãnzi. È̀e kɛ mámbe
madoro, bori pãnde sɔsinɔ gbɛ̃nɔɔ e ń sáabu kpaa píngi dɔ.

5 À ì kpá sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ègɔ̃ kɔ̃ kaakɔ̃a aɔ̃ bɛɛ guunɔa.

À ì kpá ma gbɛ̃ yenzide Ɛpɛnɛtua, àmɔ kɛ̀ à Kirisi náanɛ kɛ̀
Asia bùsun káaku.

6 À ì kpá Mariamaa, àmɔ kɛ̀ zĩi kɛ̀are maamaa.

7 À ì kpá Andarɔnikua kɔ̃n Yuniao. Ma bori daa kɛ̀ wà wa da
kpésiaan lɛdoonɔmɛ. Aɔ̃ tɔ́ bɔ̀ Luda zì̀rinɔ té bensɔ̃ aɔ̃ɔ kú Kirisi
guu ma ã.

8 À ì kpá Ampliatu kɛ̀ dɛ ma gbɛ̃ yenzidee ũ Dii guua.

9 À ì kpá Ubanu kɛ̀ dɛ wa zĩkɛri daa ũ Kirisi zĩi guua kɔ̃n ma
gbɛ̃ yenzide Satakio.

10 À ì kpá Apɛlɛ kɛ̀ à zɛna gbãa Kirisi guua.

À ì kpá Arisitɔbulu bɛdeenɔa.

11 À ì kpá ma Yuda daa Hɛrɔdiɔ̃a.

À ì kpá Nasisu bɛdee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Dii guunɔa.

12 À ì kpá Tirifɛnaa kɔ̃n Tirifosao. Nɔgbɛ̃ pìnɔ è zĩi kɛ Diinɛ
maamaa.

À ì kpá Pɛsia. Nɔgbɛ̃ yenzidee pì zĩi kɛ̀ Diinɛ maamaa.

13 À ì kpá Rufu kɛ̀ bɔ̀ ado Dii zĩi guua kɔ̃n à da kɛ̀ mɛ́ɛ gwaa
ma da ũuo.

14 À ì kpá Asinkiritua kɔ̃n Flɛgɔ̃o kɔ̃n Ɛmɛsio kɔ̃n Patarobao
kɔ̃n Ɛmasio kɔ̃n ń Yesude daa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú lɛdoonɔ ń píngi.

15 À ì kpá Filɔlɔgua kɔ̃n Yuliao kɔ̃n Nɛrɛuo kɔ̃n à dãreo kɔ̃n
Ɔlimpao kɔ̃n Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú lɛdoonɔ ń píngi.

16 À ì kpákɔ̃a kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ lépɛmmanao. Kirisi sɔsinɔ ì
kpàawa ń píngi.

Lézamma

17 Ma gbɛ̃nɔ, méɛ ooare à làakari kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ yã̀ kɛ̀ á dàda
kpɛɛnɔzi. Aɔ̃è gbɛ̃nɔ kɛ̃kɔ̃a wà gbɛ̃nɔ sãsã. À kɛ̃ḿma, 18 zaakɛ
gbɛ̃ beee takanɔ è dɔ wa Dii Kirisiziro, sé ń gbɛɛ yã. Aɔ̃è
taarisaideenɔ sãsã kɔ̃n lénnaao kɔ̃n yãdɔ̃ɔo. 19 Baade píngi a
mìsiɛna Diinɛ baaru mà. Méɛ pɔnnaa kɛɛ a yã musu. Má yezi
àgɔ̃ à maa ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩ àgɔ̃ taarisaideenɔ ũ à zaaa musu. 20 Luda
Aafiade é Setãn dúgu zɔ̃ a gbá gĩzĩ tia. Wa Dii Yesu gbɛ̃kɛɛ kɛare.
21 Ma zĩkɛri daa Timɔti kɔ̃n ma bori daanɔ Lusiu kɔ̃n Yasɔ̃o
kɔ̃n Sosipatao ì kpàawa.

22 Mamɔma Tɛtiu kɛ̀ ma takada kɛ̀ kɛ̃̀ ì kpàawa Dii guu.

23-24 Ma bɛdee Gayusi kɛ̀ sɔsi gbɛ̃nɔ è kakɔ̃a à bɛɛ ì kpàawa.
Wétɛ ɔɔ'utɛri Erasatu ì kpàawa kɔ̃n wa gbɛ̃ndo Kaatuo.

Luda tɔ́bɔna

25 Tia sa Luda é fɔ̃ à a gba gbãa kɔ̃n Yesu Kirisi baaru nnaa
kɛ̀ méɛ kpaao, lán asiiyã kɛ̀ utɛna zaa tontori kɛ̀ wà bìiamɛɛo dɛ
nà. 26 Luda kɛ̀ ègɔ̃ kuu gurɔ píngi dìɛ wà yã kɛ̀ kɛ̃na annabinɔ
takadanɔ guu pì bɔ gupuraaa sa, lɛ bori píngi e à dɔ̃ aɔ̃ Luda
náanɛ kɛ aɔ̃ gɔ̃ à yãmarinɔ ũ. 27 Wà Luda mèn do ɔ̃ndɔ̃de tó bɔ
Yesu Kirisi gãzĩ ai gurɔ píngi! Aami.

KƆRINTIDEENƆ TAKADA KAAKU

Kɔrinti sɔsi gbɛ̃nɔ kɔ̃kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana 1:1-4:21
Kɔrinti sɔsi gbɛ̃nɔ durunkɛna 5:1-7:40
Wàgɔ̃ kú kɔ̃n làakarıo gɔ̃na ń zĩndanɛ yã musu 8:1-11:1
Dɔnzikɛna 11:2-14:40
Gènɔ fɛɛna 15:1-15:58
Pɔlu ìkpammana 16:1-16:24

Pɔlu ìkpana Kɔrintideenɔa

1 Mamɔma Pɔlu kɛ̀ Luda ma sisi à ma sɛ lán à yezi nà, ma gɔ̃ Kirisi Yesu zì̀ri ũ. Mapi kɔ̃n wa gbɛ̃ndo Sɔsɔtɛnɛo, 2 wámbe wa takada kɛ̀ kɛ̃ sɔsi kɛ̀ kú Kɔrintinɛ. Luda a sisi a gbɛ̃nɔ ũ, a kuuna adona Kirisi Yesu guu lɛdo kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̀gɔ̃ wa Dii Yesu Kirisi pì sisii gu píngianɔo, mɔwa kɛ̀ wa Dii dɔ̃nkɔ̃nɔ. 3 Luda wa De kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare, à a gba aafia.

4 Mɛ̀gɔ̃ Luda sáabu kɛɛ gurɔ sãnda píngi a yã musu gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ à kɛ̀are a kuuna Kirisi Yesu guu yãnzi. 5 Kuuna à guu pɔ́ píngi kàaraare, yã'ona píngi kɔ̃n dɔ̃na píngio, 6 zaakɛ wa Kirisi yã'onaaree kãsãa pɛ̀ɛ a guu, 7 ben Luda Nini gba kee e kɛ̃sãawaro, gurɔɔ kɛ̀ a wɛ́ɛ dɔ wa Dii Yesu Kirisi a zĩnda ɔdɔanazi. 8 Wa Dii Yesu Kirisi é tó à zɛ gbãa ai gurɔ lɛ́ ká, lɛ àgɔ̃ kuu taari sai à mógurɔ. 9 Luda náanɛ vĩ. Àmbe à a sisi, a gɔ̃ kɔ̃ gbɛ̃ ũ kɔ̃n à Né Yesu Kirisi wa Diio.

Kɔrinti sɔsi gbɛ̃nɔ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana

10 Ma gbɛ̃nɔ, ma naare wa Dii Yesu Kirisizi, àgɔ̃ lɛ́dolɛ vĩ kɔ̃o a píngi, lɛ kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana e à yãa a té, à kɔ̃ kũ kɔ̃n laasuu dɔ̃nkɔ̃o kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 11 Má mà Koloe bɛdeenɔ lézĩ kɛ̀ yãkete kú a té. 12 Lán má mà nàn yɛ̀: A gbɛ̃kenɔ bè, wà zɛ̀ kɔ̃n Pɔluo. Gbɛ̃kenɔ bè, wà zɛ̀ kɔ̃n Apoloo. Gbɛ̃kenɔ bè, wà zɛ̀ kɔ̃n Pitao. Gbɛ̃kenɔ bè dɔ, wà zɛ̀ kɔ̃n Kirisio. 13 Kirisi kɛ̃kɛ̃kɔ̃anan yɔ́? Wà Pɔlu pà lía a yãnzin yɔ́? A batisi kɛ̀ kɔ̃n Pɔlu tɔ́on yɔ́? 14 Ma Luda sáabu kɛ̀, kɛ̀ mɛ́ɛ a gbɛ̃ke batisi kɛro, séde Kirisipu kɔ̃n Gayusio baasiro. 15 Lán à dɛ nà lɛ gbɛ̃ke é e à be a batisi kɛ̀, a gɔ̃ ma ìba ũro. 16 Eè, ma Sɛtɛfana bɛdeenɔ batisi kɛ̀ dɔ. Beee baasiro, tó ma gbɛ̃ pãnde batisi kɛ̀, mɛ́ɛ dɔn dɔro. 17 Kirisi e ma zĩ gbɛ̃ batisikɛna yãnziro, séde à baaru nna kpana. Èe kɛ kɔ̃n yãdɔ̃ɔonlo, lɛ à gana lía tón kɛ pãro yãnzimɛ.

Kirisi né Luda ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n à gbãaaomɛ

18 Kirisi gana lía né mìsaiyãmɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe sãsãanɔnɛ. Wamɔwa kɛ̀ Ludaa e wa mì sínɔ sɔ̃, à dɛwe à gbãaa ũ. 19 À kɛ̃na Luda yãn wà bè:
Mé ɔ̃ndɔ̃rinɔ ɔ̃ndɔ̃ɔ mì dɛ,

mé wéɛzɛ̃rinɔ wéɛzɛ̃ɛ kɛ pã.
20 Ɔndɔ̃ri kú mámɛ? Takadadɔ̃ri kú mámɛ? Anduna tiaa kɛ̀ki
yãpingidɔ̃ri kú mámɛ? Ludaa e anduna ɔ̃ndɔ̃ɔ diɛ mìsaiyã
ũroo? 21 Luda ɔ̃ndɔ̃ɔ guu, èe tó anduna gbɛ̃nɔ a dɔ̃ kɔ̃n ń zĩnda
ɔ̃ndɔ̃ɔoro. À kɛ̀nɛ à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a náanɛ kɛɛnɔ mì sí waazi kɛ̀
wà dìɛ mìsaiyã ũu pì gãzĩ. 22 Yudanɔɔ ye dabudabuzi, Girikinɔ
è ɔ̃ndɔ̃ɔ wɛtɛ. 23 Wamɔwa sɔ̃, Kirisi gana lía kpàakpaan wée
kɛɛ, ben è tó Yudanɔ kpagula, bori pãndenɔ è be mìsaiyãmɛ,
24 mɔde gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sísi à ń sénɔ, Yudanɔ kɔ̃n Girikinɔ ń píngi,
Kirisi dɛńnɛ Luda gbãaa kɔ̃n à ɔ̃ndɔ̃ɔo ũ. 25 Luda mìsaiyã pì dɛ
gbɛ̃ntee ɔ̃ndɔ̃ɔla. Luda gbãasaikɛɛ pì dɛ gbɛ̃ntee gbãaala.

26 Ma gbɛ̃nɔ, à gwa dian á dɛ nà gurɔɔ kɛ̀ Luda a sisi. Danɔ
kiia a paridee ɔ̃ndɔ̃ro, a paridee gbãadee ũro, a paridee kínɛ
ũro. 27 Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ anduna mìsaidee ũunɔ sɛ̀, lɛ à wí
dao ɔ̃ndɔ̃rinɔa. À gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ anduna gbãasaidee ũunɔ sɛ̀, lɛ
à wí da gbãadeenɔa. 28 À gbɛ̃ kɛ̀ anduna ń díɛ kpɛɛdeenɔ ũ,
kɛ̀ wè kyakaŋgu bensɔ̃ aɔ̃ yã ègɔ̃ kuuroonɔ sɛ̀, lɛ à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã
ègɔ̃ kuunɔ kɛ kpɛɛdeenɔ ũ, 29 lɛ gbɛ̃ke tón e à ĩa dã Luda aɛro.
30 Apinɔ sɔ̃, Ludaa tò á kú Kirisi Yesu guu, ben à gɔ̃̀ wa ɔ̃ndɔ̃ɔ ũ.
Kuuna Kirisi pì guu Ludaa tò yã bɔ̀wao nna, wa kuuna adona,
bensɔ̃ à wa mì sì. 31 Bee yãnzi lán à kɛ̃na Luda yãn nà, tó gbɛ̃
yezi à ĩa dã, à dã Dii yã musu.

2

Kirisi kɔ̃n a gana lía yão

1 Ma gbɛ̃nɔ, kɛ̀ ma mɔ a kiia, ma mɔ Luda yã kpàakpaa
kɛaremɛ, èe kɛ ma mɔ ɔ̃ndɔ̃ gbãaa ke lénnaa kɛarenlo. 2 Ma
zɛo kɛ̀ mé yãke oarero, séde Yesu Kirisi yã baasiro, atɛ̃nsa à
gana lía yã. 3 Ma mɔna a kiia guu ma mɔ kɔ̃n kùvĩio kɔ̃n vĩao
kɔ̃n lugaluganao. 4 Ma waazikɛna guu mɛ́ɛ yã o kɔ̃n lénnaao
ke ɔ̃ndɔ̃ɔoro. Má ò kɔ̃n Luda Nini gbãaa ɔdɔanaomɛ, 5 lɛ a
ludanaanɛkɛna tón bɔ gbɛ̃ntee ɔ̃ndɔ̃ɔ guuro, sé Luda gbãaa
guu.

Ɔndɔ̃ɔ kɛ̀ Luda Nini è dańnɛ

6 Baa kɔ̃n beeeo weè ɔ̃ndɔ̃yã o gbɛ̃ kàsaanɔnɛ. Èe kɛ anduna
tiaa kɛ̀ki ɔ̃ndɔ̃ɔ ke à gbãadee kɛ̀ aɔ̃ gbãaa e yãaanɔ pónlo. 7 Luda
ɔ̃ndɔ̃ɔn wée oo, à pɔyezi kɛ̀ utɛna yãa pì. À gĩakɛ à dìɛ wa gakui
ena yãnzi zaalɛ èe anduna káɛro. 8 Anduna tiaa kɛ̀ki gbãadee
ke ɔ̃ndɔ̃ɔ pì dɔ̃ro. Tó aɔ̃ɔ dɔ̃mɛ yã, lɛ aɔ̃ɔe Dii gakuide pá líaro.
9 Lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:

Pɔ́ kɛ̀ wɛ́ɛ e ero bensɔ̃ swã e maro,
à laasuu e gɛ̃ gbɛ̃ke swɛ̃̀ guuro,
àmbe Luda à soru kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezinɔnɛ.

10 Ludaa ɔ̀dɔawe kɔ̃n a Nini gbãaao, zaakɛ à Ninii pì yã́ píngi
tàasikɛna, baa kɔ̃n Luda asii bítanɔ.
11 Gbɛ̃kee a daa nɔ̀sɛ guu yã́ dɔ̃ro, tó èe kɛ à ninii kɛ̀ kú à guu
baasiro. Lɛmɛ dɔ gbɛ̃kee Luda nɔ̀sɛ guu yã́ dɔ̃ro, tó èe kɛ Luda
pì Ninii baasiro. 12 Anduna kɛ̀ niniin wá èro, Ninii kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiian wá è, lɛ wà gbaa kɛ̀ Ludaa dàwee dɔ̃. 13 Yã́ kɛ̀ wée oon
gwe, èe kɛ yã́ kɛ̀ gbɛ̃ntee ɔ̃ndɔ̃ɔ è dańnɛnlo, yã́ kɛ̀ Luda Nini è
dańnɛmɛ. Lɛn weè Luda Nini yã́ bɔkɔ̃tɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ Luda Nini
vĩĩnɔnɛ lɛ. 14 Anduna gbɛ̃ è Luda Nini yãnɔ síro, zaakɛ à dɛnɛ
mìsaiyã́ ũmɛ. Eé fɔ̃ à à mì dɔ̃ sero, zaakɛ Luda Nini pì gbãaan
wè à yã́ zé dɔ̃o. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ Luda Nini è dɔnɛ aɛzĩ è yã́ píngi zé dɔ̃,
gbɛ̃ke sɔ̃ zé vĩ à à zaa boro. 16 À kɛ̃na Luda yãn wà bè: Dé bé à
Dii nɔ̀sɛ dɔ̃ gbasa à lé daa? Mɔde wapinɔ wá Kirisi nɔ̀sɛ vĩ.

3

Zĩkɛna Ludanɛ

1 Ma gbɛ̃nɔ, méɛ fɔ̃ mà yã́ òare lán mɛè o gbɛ̃ kɛ̀ Luda Ninii
dɔ́ńnɛ aɛnɔnɛ bàro, ben má òare lán anduna gbɛ̃nɔ bà, zaakɛ
nékpãntɛ̃nɔn a ũ Kirisi guu. 2 Zwiin má kpàawa, èe kɛ pɔ́
lɔmadeenlo, zaakɛ ée ká kɔ̀ro. Baa ai tia ée káro, 3 zaakɛ
dàdeenɔn a ũ ai tia. Lán á zakɔ̃n nà, bensɔ̃ á yãkete vĩ, dàdeenɔn
a ũroo? A dà bé à dɔare aɛ. 4 Kɛ̀ a gbɛ̃ke bè a zɛ kɔ̃n Pɔluo, ben
gbɛ̃ pãnde bè a zɛ kɔ̃n Apoloo, á kú kɔ̃n a dàon gweroo? 5 Dén
Apoloo ũu? Dén Pɔlu ũu? Zĩkɛrinɔn wa ũ, ben a Kirisi náanɛ kɛ̀
wa gãzĩ. Wa baade e zĩi kɛ̀ Dii dànɛ kɛɛmɛ. 6 Ma pɔ́ tɔ̃, Apolo í
kànɛ, ben Ludaa tò à gbɛ̀. 7 Lɛmɛ pɔ́tɔ̃ri kɔ̃n íkario dɛ pɔ́ke ũro,
sé Luda kɛ̀ è tó à gbã. 8 Pɔ́tɔ̃ri kɔ̃n íkario sáamɛ. Aɔ̃ baade é a
àre e a zĩ lémmɛ. 9 Luda zĩkɛri daanɔn wa ũ. Luda búgbɛn a ũ,
Luda kpén a ũ.

10 Gbaa kɛ̀ Ludaa dàmɛ bé à tò ma ɛ̃ɛ kpàɛ lán ɛ̃bori gonidee
bà, ben gbɛ̃ pãnde mɔ̀ èe kpé pì boo. Baade làakari kɛ a
kpébonaa, 11 zaakɛ gbɛ̃ke é fɔ̃ à ɛ̃ɛ ke kpáɛ dɔro, sé ɛ̃ɛ kɛ̀ kpaɛna
Yesu Kirisi ũu baasiro. 12 Tó gbɛ̃ kpé pì dɔ̀ kɔ̃n vurao ke kondogi
ke gbɛ̀ bɛ̀ɛdee ke tó à dɔ̀ kɔ̃n lío ke lá ke sɛ̀, 13 baade zĩ yãpura é
bɔ gupuraaa. Weé e yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ, zaakɛ gu é dɔ kɔ̃n téomɛ,
weé baade zĩ taka gwa té pì guu. 14 Tó gbɛ̃ zĩi kɛ̀ à kɛ̀ bɔ̀ tén aafia,
adee é àre e. 15 Tó gbɛ̃ zĩ té kɔ̀, eé mónzi e, adee é bɔ ɔkori lán
wè bɔ tén nà.

16 Á dɔ̃ kɛ̀ Luda kpén a ũ, Luda Ninii kú a guuroo? 17 Tó
gbɛ̃ Luda kpé pì yàka, Luda é adee kaatɛ, zaakɛ kpé pì kuuna
adonamɛ, bensɔ̃ ámbe kpé pì ũ.

18 Gbɛ̃ke tón a zĩnda sãsãro. Tó a gbɛ̃kee e a zĩnda diɛɛ anduna
kɛ̀ki ɔ̃ndɔ̃ri ũ, à gɔ̃ńnɛ mìsaidee ũ lɛ à e à ɔ̃ndɔ̃ kũ. 19 Zaakɛ
anduna kɛ̀ki ɔ̃ndɔ̃ɔ dɛ Ludanɛ mìsaiyã́ ũmɛ. À kɛ̃na Luda yãn

wà bè: È ɔ̃ndɔ̃rinɔ kũ ń wéɛzɛ̃ɛ guu. 20 À kɛ̃na dɔ: Dii dɔ̃ kè ɔ̃ndɔ̃rinɔ laasuu pã. 21 Bee yãnzi gbɛ̃ke tón ĩa dã gbɛ̃ntee yã musuro. Pɔ́ píngi né a pómɛ: 22 Pɔlu, Apolo, Pita, anduna, wɛ̃ndi, gaa, tia pónɔ, zia pónɔn yoo, à píngi né a pómɛ. 23 Apinɔ sɔ̃, Kirisi pón a ũ, Kirisi sɔ̃ né Luda pómɛ.

4

Kirisi zɩ̀rinɔ

1 Bee yãnzi à wa gwa Kirisi zĩkɛrinɔ ũ, Luda asiiyã gwàrinɔ ũ. 2 À kɔ̃sìo gwàrinɔ gɔ̃ náanɛ vĩ. 3 Tó apinɔ ke gbɛ̃ntee yãkpaɛkɛrinɔ ma taari è, yã pãamɛ ma kiia. Mɛè ma zĩnda maakɛɛ ke zaakɛɛ ero. 4 Yãkee e ma kù vĩro, mɔde bee é ma bɔro, Diin ma yãkpaɛkɛri ũ. 5 Bee yãnzi àton gĩakɛ à gbɛ̃ke taari e Dii mógurɔɔ ãro. Àmbe eé guu pu pɔ́ kè utɛna gusiaan-a à nɔ̀sɛ yã bɔ gupuraaa. Zĩ beeean baade é ma, dian Luda é a sáabu kpá nà.

6 Yã kè má òaree kènɔ, má ò mapi kɔ̃n Apoloo yã musumɛ, lɛ àgɔ̃ yã kèkii dɔ̃: Wàton vĩ Luda yãlaro. A gbɛ̃ke tón ĩa dã, à zɛ kɔ̃n gbɛ̃ dooo, à bɔ gbɛ̃ doo kpɛɛro. 7 Bɔ́ ń dɛońlaa? Ń póke vĩ n zĩndanɛ, kè wèe n gbarɔ́? Wà n gba, ben néɛ ĩa dãa lán wèe n gbaroo bàɔ́? 8 A kãn gwe kɔ̀ɔ́? A kɛ ɔɔdeenɔ ũn gwe kɔ̀ɔ́? Ée kí blee wa sain gweɔ́? Má yezi àgɔ̃ kí blee, wàgɔ̃ lɛdo. 9 Zaakɛ má è wamɔwa Luda zɩ̀rinɔ, Luda wa diɛ zãa lán gbɛ̃ kè wè ń dɛ pari wáanɔ bàmɛ. Gu sãnda píngi gbɛ̃nɔ wée fiwa, malaikanɔ kɔ̃n gbɛ̃nteenɔ ń píngi. 10 Wa gɔ̃ mìsaideenɔ ũ Kirisi yãnzi, ben kuuna Kirisi pì guu á dɛ ɔ̃ndɔ̃rinɔ ũroo? Wá busana ben á gbãa vĩroo? Wá kpɛbɔna ben á kpedanaroo? 11 Ai tia nɔaa kɔ̃n ímiio e wa dɛɛ, wá té bũu, wa gɔ̃ pógbɛ̃nanɔ ũ, bɛsaideenɔ ũ. 12 Weè zĩ gbãaa kɛ ai wà kpasa. Tó wà wa ka, weè sa maaa ońnɛmɛ. Tó wà ĩa dàwa, weè mɛna fɔ̃. 13 Tó wà wa sɔ̃sɔ̃, weè agbaa kpáńnɛmɛ. Ai tia wèe wa diɛɛ anduna bɔtɔ pónɔ ũ, baade píngi bùsa ũ.

14 Méɛ yã kèkii oare wídanaawaa yãnzinlo. Méɛ a gbaa làakari ma né yenzideenɔ ũmɛ. 15 Baa tó Kirisi guu a gwàrinɔ kà gɔ̃ɔn ũgbangba, a de'ina pariro. Mámbe ma a i kɔ̃n Kirisi Yesu baarunnakpanaareeo, ben á kú à guu. 16 Bee yãnzi méɛ agbaa kpaaare, àgɔ̃ té ma zékpaɛzi. 17 Bee yãnzin ma a né yenzide Timɔti zɩ̀awazi. Àpi né náanɛdeemɛ Dii guu, àmbe eé ma kuuna Kirisi guu yãkɛna dɔagu. Yã kè mɛè dańnɛ sɔsinɔ guun gwe. 18 A gbɛ̃kenɔ e ĩa dãa, lán mé mɔ́ a gwaroo bà. 19 Tó Dii wè, mé mɔ́ a gwa tia, mé ĩadãri pìnɔ gbãa lé e, èe kɛ aɔ̃ yã'ona adonlo. 20 Zaakɛ kpata kè bɔ̀ Luda kiia né yã'ona yãnlo, gbãaamɛ. 21 Á yezi diamɛ? Mà mɔ́azi kɔ̃n gòon yɔ́, ke mà mɔ́ kɔ̃n yenzio kɔ̃n nɔ̀sɛyĩiomɛ?

5

Pãpãkɛna sɔsi gbɛ̃nɔ tɛ́

1 Má mà pãpãkɛna gɛ̀ a tɛ́, yã kɛ̀ à taka kú baa kifiinɔ tɛ́ sero. Wà bè, a gbɛ̃nɔ doke a de nɔɔ sì. 2 Ben ée ĩa dãaɔ́? À kɔ̃sìo a nɔ̀sɛ yakamɛ, à gbɛ̃ kɛ̀ yã pì kɛ̀ bɔ a tɛ́. 3 Baa tó má kúaoro, ma ninii kúao, ben ma yãkpaɛ kɛ̀ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ yã pì kɛ̀o gɔ̃ɔ lán wà be má kú gwee bà. 4-5 Tó a kɔ̃ kàkɔ̃a, tó wa Dii Yesu gbãa kúao, tó ma ninii kúao, à gbɛ̃ pì kpá Setãn-a kɔ̃n wa Dii Yesu tɔ́o, lɛ à dà kaatɛ, à ninii e à bɔ aafia Dii mɔ́gurɔɔ zĩ.

6 A ĩadãna maaro. Á dɔ̃ kɛ̀ burɛdi ɛ̃zɛ̃ féte è flawadɛna bíta sésɛroo? 7 À burɛdi ɛ̃zɛ̃ zi kwéɛ, é gɔ̃ flawa dufu ũ a sésɛ'ɛ̃zɛ̃ sai, lán à kɔ̃sìo àgɔ̃ dɛ nà, zaakɛ Kirisi gà wa Banla sãnɛ bɔ̀rɔ ũmɛ. 8 Bee yãnzi wàgɔ̃ kuu burɛdi sésɛ'ɛ̃zɛ̃sai zĩbaakɛrinɔ ũ yãpuraa guu kɔ̃n nɔ̀sɛ puraao. Wàtongɔ̃ kuu burɛdi sésɛ'ɛ̃zɛ̃ zi zĩbaakɛrinɔ ũ mɔnafiki kɔ̃n zaakɛnao guuro.

9 Takada kɛ̀ má kɛ̃are guu ma bè, àton kakɔ̃a kɔ̃n pãpãkɛrinɔoro. 10 Èe kɛ anduna kɛ̀ pãpãkɛrinɔ ke wãkũdeenɔ kɔ̃n gbɛ̃blerinɔ ke tãagbãgbãrinɔnlo, zaakɛ tó gbɛ̃ beeenɔmɛ, séde é bɔ anduna guu. 11 Auo, má òare gbɛ̃ kɛ̀ wà bè wa gbɛ̃mɛ, bensɔ̃ à dɛ pãpãkɛri ke wãkũdee ke tãagbãgbãri ke gbɛ̃yakari ke wɛ̃dɛri ke gbɛ̃bleri ũ, àton kakɔ̃aoro, àton ɔ kakɔ̃ao sero. 12 Ma bà ũgba kɔ̃n yãgɔ̃gɔ̃na kɔ̃n Yesusaideenɔo? A zĩnda gbɛ̃nɔ bé à kɔ̃sìo à yã gɔ̃gɔ̃ńyoroo? 13 Luda bé eé yãkpaɛ kɛ kɔ̃n Yesusaideenɔo. À gbɛ̃ zaaa pì bɔ a tɛ́.

6

Yãkpaɛkɛna kɔ̃o

1 Tó a gbɛ̃ke yã vĩ kɔ̃n a Yesude daaao, bɔ́yãnzi è gá yãkpaɛ kɛ kɔ̃n adeeo Luda gbɛ̃nɔ kiiaziroo, sé ludadɔ̃risainɔ kiia? 2 Á dɔ̃ kɛ̀ Luda gbɛ̃nɔ bé weé yãkpaɛ kɛ kɔ̃n andunaoroo? Lán ámbe é yãkpaɛ kɛ kɔ̃n andunao nà, ée ká à yãketenɔ gɔ̃gɔ̃roo? 3 Á dɔ̃ kɛ̀ wámbe wé yãkpaɛ kɛ kɔ̃n malaikanɔoroo? Weé anduna kɛ̀ki pɔ́ o dɔɔ́? 4 Tó á yã beee taka gɔ̃gɔ̃na vĩ, é gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ sɔsi gbɛ̃nɔnɛ pɔ́ke ũroonɔ sé yãgɔ̃gɔ̃rinɔ ũɔ́? 5 Ma beee ò lɛ mà wí daawa yãnzimɛ. Á gbɛ̃ke vĩ a tɛ́ kɛ̀ à ɔ̃ndɔ̃ɔ kà à a gbɛ̃nɔ yã gɔ̃gɔ̃ńnɛroo? 6 Séto a gbɛ̃ doo a gbɛ̃daaa sísi yãkpaɛa Yesusaideenɔ kiiaɔ́? 7 Lán á yã vĩ kɔ̃n kɔ̃o nà, a sãsã yãa kɔ̀ mámmam. Bɔ́yãnzin é we wà a takii kɛroo? Bɔ́yãnzin é tó wà a bleroo? 8 Apinɔ eè gbɛ̃ takii kɛ, eè gbɛ̃ ble, baa a kɔ̃ tɛ̃ɛ. 9 Á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ zaaanɔ é gɛ̃ kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guuroo? Àton a zĩnda sãsãro, pãpãkɛrinɔ ke tãagbãgbãrinɔ ke zinakɛrinɔ ke gɔ̃gbɛ̃ kaaruanɔ ke gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̀è daɛ kɔ̃n ń gɔ̃gbɛ̃ daaaonɔ 10 ke kpãinɔ ke wãkũdeenɔ ke wɛ̃dɛrinɔ ke gbɛ̃yakarinɔ ke gbɛ̃blerinɔ, aɔ̃ gbɛ̃ke é gɛ̃ kpata kɛ̀

bɔ̀ Luda kiia guuro. 11 A gbɛ̃kenɔ dɛ lɛmɛ yã, ben a zú ò, a gɔ̃ Luda pɔ́ ũ, Ludaa tò yã bɔ̀ao nna kɔ̃n Dii Yesu Kirisi tɔ́o kɔ̃n wa Luda Nini gbãaao.

Wà pɑpãkɛna tó

12 Eè be, á yã píngi kɛna zɛ́ vĩmɛ. Mɔde yãkenɔ àre vĩro. Eè be, á yã píngi kɛna zɛ́ vĩmɛ. Mɔde àton tó yãke bà káare a yĩnlo. 13 Eè be dɔ, pɔ́blee né nɔ̀sɛ pɔ́mɛ, bensɔ̃ nɔ̀sɛ né pɔ́ble pɔ́mɛ. Baa kɔ̃n beeeo Luda é ń píngi kaatɛ. Mè né pãpãkɛbɔnlo, Dii pɔ́mɛ, bensɔ̃ Dii bé mè pì gwàri ũ. 14 Luda wa Dii bɔ̀ gaan, bensɔ̃ eé wa bɔ gaan kɔ̃n a gbãaao. 15 Á dɔ̃ kɛ̀ a mè bé Kirisi mègunɔ ũroo? Weé Kirisi mègu sé wà kɛ kaarua mègu ũn yɔ́? Wàton ero! 16 Á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ kàkɔ̃a kɔ̃n kaaruao kèo mè dɔ̃nkɔ̃nloo? À kɛ̃na Luda yãn wà bè, aɔ̃ gɔ̃ɔn plaaa é gɔ̃ mè doo ũ. 17 Gbɛ̃ kɛ̀ kàkɔ̃a kɔ̃n Diio kèo mèn do Ninii guu. 18 À kɛ̃ pãpãkɛnaa. Durun pãnde kè gbɛ̃ è kɛ píngi bà kú à mèoro. Pãpãkɛri sɔ̃ è durun kɛ a mènɛmɛ. 19 Á dɔ̃ kɛ̀ a mè bé Ninii kè Luda a gba, kè kú a guu kpé ũroo? Ámbe á a zĩnda vĩro, 20 Luda a lu, à fĩa bò. Bee yãnzi à Luda tó bɔ kɔ̃n a mèo.

7

Nɔsɛna

1 Takada kè á kɛ̀ yã musu, à maamɛ gɔ̃gbɛ̃ gɔ̃ kuu nɔgbɛ̃ sai. 2 Mɔde kè pãpãkɛna dàgula yãnzi, gɔ̃gbɛ̃ píngi gɔ̃ a zĩnda nɔɔ vĩ, nɔgbɛ̃ píngi gɔ̃ a zĩnda gɔ̃ɔ vĩ. 3 Gɔ̃gbɛ̃ gae pɔ́ kè kɔ̃sìo kɛ a naɔ̃nɛ. Nɔgbɛ̃ gae kɛ a zãnɛ lɛ se dɔ. 4 Nɔgbɛ̃ mè kuu a zĩnda pɔ́ ũro, sé à zã pɔ́ ũ. Lɛmɛ dɔ gɔ̃gbɛ̃ mè kuu a zĩnda pɔ́ ũro, sé à naɔ̃ pɔ́ ũ. 5 Àton gíkɔ̃nɛro, séde á màkɔ̃nɛ, lɛ à làakari dɔ aduakɛnaa gĩa, gbasa à a kɛna kɛ, lɛ Setãn tón ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛare, à fu mɛnaaro yãnzi. 6 Lén má dàawa, èe kɛ tiasinlo. 7 Má yezi baade píngi gɔ̃ dɛ lán ma bà, mɔde baade kɔ̃n a gbaa kè Ludaa dànɛomɛ, gbɛ̃ kè kɔ̃n a pɔ́o, gbɛ̃ kèkãa kɔ̃n a pɔ́o.

8 Méɛ yã kèkii oo pɔsɛɛnɔnɛ kɔ̃n gyaanɔnɔ. À maa aɔ̃gɔ̃ kuu ńdo lán ma bà, 9 mɔde tó aɔ̃é fɔ̃ wà ń zĩnda kũro, aɔ̃ nɔɔ sé, aɔ̃ zã kɛ, zaakɛ kɔ̃sɛna maa dɛ lugana kɔ̃zila.

10 Méɛ yã diɛɛ nɔdeenɔnɛ kɔ̃n gɔ̃deenɔ, èe kɛ mapinlo, Diimɛ. Nɔgbɛ̃ tón gí a zãziro, 11 gɔ̃gbɛ̃ tón pé a naɔ̃aro. Tó nɔgbɛ̃ gà à gì a zãzi, à gɔ̃ pɔsɛ kesɔ̃ à ɛara a zãzi.

12 Méɛ oo gbɛ̃ kpaaanɔnɛ, èe kɛ Dii bé à òro. Tó a gbɛ̃kee nɔ Yesusaidee vĩ, ben nɔɔ pì yezi àgɔ̃ kúo lɛdo, àton pɛ́aro. 13 Lɛmɛ dɔ tó nɔgbɛ̃ gɔ̃ Yesusaidee vĩ, ben gɔ̃ɔ pì yezi àgɔ̃ kúo lɛdo, àton gíziro. 14 Zaakɛ Luda è gɔ̃ Yesusaide sí a naɔ̃ yãnzi, bensɔ̃ è nɔ Yesusaide sí a zã yãnzi. Tó lɛnlo, aɔ̃ nénɔ égɔ̃ gbãsĩmɛ. Mɔde tia aɔ̃ kuuna adona. 15 Tó Yesusaidee pì gìzi, à gízi. Yã beee taka

guu aɔ̃ kuuna kɔ̃n kɔ̃o né tiasinlo. Luda a sisi, à a sɛ àgɔ̃ kuu aafiamɛ. 16 Nɔgbɛ̃, ke né n zã mì sí, ń dɔ́ɔ́? Gɔ̃gbɛ̃, ke né n naɔ̃ mì sí, ń dɔ́ɔ́?

À zɛ kɔ̃n a gwenao

17 Baade zɛ kɔ̃n a gwena kɛ̀ Luda à dìɛn-o gurɔɔ kɛ̀ Dii à sìsi. Lɛn mɛɛ̀ dańnɛ lɛ sɔsinɔ guu píngi. 18 Luda gbɛ̃ sìsi bǎngukɛnan yoo, àton wɛtɛ à kɛ gɛfɔɔdee ũro. Luda gbɛ̃ sìsi gɛfɔɔdeen yoo, àton bǎngu kɛro. 19 Bǎngukɛna yãke vĩro, bensɔ̃ gɛfɔɔ yãke vĩro, sé àgɔ̃ yã̀ kɛ̀ Ludaa dìɛnɔ kũna. 20 Lán baade kuu nà gurɔɔ kɛ̀ Luda à sìsi, à zɛo lɛ. 21 Luda n sisi zɔ̀ ũun yoo? Ǹton bídi kɛro. Mɔde tó n ga n gɔ̃na wɛ̃ɛnɛ ũ zé è, ǹ bɔ zɔ̀bleen. 22 Zɔ̀ kɛ̀ Dii à sìsi gɔ̃ wɛ̃ɛnɛ ũ Dii pì guumɛ. Lɛmɛ dɔ wɛ̃ɛnɛ kɛ̀ Dii à sìsi gɔ̃ zɔ̀ ũ Kirisi guu. 23 Luda a lu, à fĩa bò. Àton gɔ̃ gbɛ̃ntee zɔ̀ ũro. 24 Ma gbɛ̃nɔ, lán baade kuu nà gurɔɔ kɛ̀ Luda à sìsi, à zɛ kɔ̃n Ludao lɛ.

Pɔsɛɛnɔ kɔ̃n gyaanɔɔnɔ

25 Pɔsɛɛnɔ yã̀ musu mɛ́ɛ yãke ma Dii kiiaro, mɔde lán má náanɛ vĩ Dii sùu guu nà, lán ma laasuu dɛ nàn mé oare. 26 Nawɛ̃a kɛ̀ kuu tia bé à tò, mɛ́ɛ daa à maa kɛ̀ gbɛ̃ zɛ kɔ̃n a kuunao. 27 Tó ń nɔɔ vĩ, ǹton be né à gbarɛro. Tó ń vĩ sɔ̃ro, ǹton wɛtɛ ǹ séro. 28 Tó ń sɛ̀ sɔ̃, nɛ́ɛ durun kɛro. Tó nɔkparɛ zã̀ kɛ̀ sɔ̃, èe durun kɛro. Gbɛ̃ beeenɔ é yã̀ e andunan, ben má yezi beee taka a lero. 29 Ma gbɛ̃nɔ, yã̀ kɛ̀ mɛ́ɛ oon yè: Gurɔɔ e gɔ̃ zǎro. Zaa tia nɔdeenɔ gɔ̃ lán gbɛ̃ kɛ̀ vĩroonɔ bà. 30 Ɔɔdɔrinɔ gɔ̃ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe ɔ́ɔ dɔɔroonɔ bà. Pɔnnadeenɔ gɔ̃ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ pɔɔ nnaroonɔ bà. Pólurinɔ gɔ̃ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ póke vĩroonɔ bà. 31 Andunablerinɔ gɔ̃ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe bleeroonɔ bà, zaakɛ lán anduna kɛ̀ kuu nà tiaa e gɛ̃tɛɛmɛ.

32 Má yezi àgɔ̃ kuu kǎhãn saimɛ. Pɔsɛɛ è làakari dɔ Dii yãnɔa, yã̀ kɛ̀ kɛ̀ Diinɛn è kɛ. 33 Nɔdee è làakari dɔ anduna yãnɔa, yã̀ kɛ̀ kɛ̀ a naɔ̃nɛn è kɛ, 34 à laasuu èɡɔ̃ kpàatɛna. Nɔgbɛ̃ pɔsɛɛ ke nɔkparɛ è làakari dɔ Dii yãnɔa, è a mè kɔ̃n a niniio kpáa. Nɔzãree sɔ̃ è làakari dɔ anduna yãnɔa, yã̀ kɛ̀ kɛ̀ a zãnɛn è kɛ. 35 Èe kɛ mɛ́ɛ gata kpaaarenlo. Ma beee ò a aafia yãnzimɛ, lɛ à yã̀ kɛ a zéa, à a zĩnda kpá Diia gu pãnde gwana sai.

36 Tó gbɛ̃ nɔkpamma vĩ, tó à ségurɔɔ e gɛ̃ɛ, ben à kɛ̀nɛ wíyã ũ, tó à à kàka lán kɛ̀ bà, à à sɛ́ lán à kɛ̀nɛ nà, èe kɛ durun ũro. Aɔ̃ kɔ̃ sɛ́. 37 Mɔde tó à yã̀ pì bɔ̀ a nɔ̀sɛmmɛ, ben tiasi e à kákaro, ben à a zĩnda kũna dɔ̃, tó à dà a swɛ̀n kɛ̀ é a nɔkparɛ pì séro, à kɛ̀ maamɛ. 38 Lɛmɛ gbɛ̃ kɛ̀ a pɔ́ sɛ̀ kɛ̀ maa, mɔde gbɛ̃ kɛ̀ èe a pɔ́ séroo kɛ̀ maa dɛ beeela.

39 Nɔgbɛ̃ né a zã̀ pɔ́mɛ gurɔɔ kɛ̀ à zã̀ kú kɔ̃n wɛ̀ndio. Tó à zã̀ gà à anduna tò, à zé vĩ à zã̀ kɛ kɔ̃n gɔ̃ɔ kɛ̀ à yezio, mɔde gɔ̃ɔ pì

gɔ̃ kuu Dii pɔ́ ũ. 40 Baa kɔ̃n beeeo tó à gɔ̀ pɔsɛ, méɛ daa à pɔɔ égɔ̃ nna dɛ tó à zã̀ kɛ̀la. Méɛ daa mapi, má Luda Nini vĩ se.

8

Sa'opɔblee

1 Sa'opɔble yã̀ musu, wá dɔ̃ kɛ̀ wa píngi wa dɔ̃na vĩ. Dɔ̃na sɔ̃ɔ yɔ̀kɔ̃ vĩ, yenzi bé à kaarana vĩ. 2 Tó gbɛ̃ e daa á yã̀ dɔ̃, èe dɔ̃ dian à kɔ̃ sìo à dɔ̃ nà gĩaro. 3 Tó gbɛ̃ ye Ludazi, Ludaa à dɔ̃. 4 Tɔ̀, sa'opɔblena yã̀ musu wá dɔ̃ kɛ̀ tãa né pɔ́kemɛ anduna guuro, zaakɛ Luda mèn do kuunan wá dɔ̃. 5 Baa tó pɔ́ kɛ̀ wè beńnɛ tãanɔɔ kú musu kɔ̃n tɔɔtɛo, ben danɔ kiia tãanɔɔ dimmɛ, diinɔɔ dimmɛ, 6 wa kiia Luda mèn domɛ, àmbe wa De ũ, kɛ̀ pɔ́ píngi bɔ̀ à kiia bensɔ̃ wá kuu à yãnzi. Dii mèn domɛ dɔ, àmbe Yesu Kirisi ũ, kɛ̀ pɔ́ píngi kɛ̀, bensɔ̃ wá kuu à gãzĩ.

7 Mɔde baade píngi dɔ̃ lɛro. Gbɛ̃kenɔ kɔ̃ dɔ̀ kɔ̃n tãa yão ai tia, ben aɔ̃è pɔ́ kɛ̀ wèe blee diɛ sa'opɔblee ũ, aɔ̃ yãke dɔ̃kɔ̃ziro, ben aɔ̃ laasuu kú zɛ́a dɔro. 8 Pɔ́blee bé eé wa na Ludaaro. Tó wée blero, kɛ̃sãnanlo. Tó wá blè, kaarananlo. 9 À làakari kɛ a kuuna wɛ̃ɛnɛnɔ ũuzi, lɛ àton kɛ gɛ̀nsikii ũ gbɛ̃ kɛ̀ ludanaanɛkɛna kɛ̀sãḿmanɔnɛro. 10 Mmɔn kɛ̀ ń dɔ̃na vĩ, tó gbɛ̃ kɛ̀ yãke dɔ̃kɔ̃ziroo n e, nɛ́ɛ pɔ́ blee tãa kuu, eé à gba swɛ̀ à sa'opɔ ble seroo? 11 Tó ń kɛ̀ lɛ, n dɔ̃na n gbɛ̃daaa kɛ̀ ludanaanɛkɛna kɛ̃sãna kɛ̀ Kirisi gà à yãnzi kàatɛn gwe. 12 Tó a durun kɛ̀ a Yesude daanɔnɛ a gbɛ̃ kɛ̀ yãke dɔ̃kɔ̃ziroo kari kèn gwe, bensɔ̃ Kirisin a durun kènɛ. 13 Beee yãnzi tó ma nɔ̀bɔsona bé eé tó ma Yesude daa fu, mɛ́ só ziki dɔro, lɛ ma Yesude daaa tón furo yãnzi.

9

Zɛ̀rinɔ ń zĩnda busana Kirisi baaru nna yãnzi

1 Má a zĩnda vĩnloo? Zɛ̀rin ma ũroo? Méɛ wɛ́ɛ si wa Dii Yesulɛroo? Ámbe á dɛ ma zĩi gbè ũ Dii guu fá? 2 Baa tó má dɛ zɛ̀ri ũ gbɛ̃ pãndenɔnɛro, má dɛare à ũ fá. Kuuna Dii guu ma zɛ̀rikɛɛ sèedan a ũ.

3 Yã̀ kɛ̀ mɛè o ma zaaborinɔnɛn yè: 4 Má pɔ́blena kɔ̃n íminao zɛ́ vĩ ma zĩi guuroo? 5 Má à zɛ́ vĩ màgɔ̃ té kɔ̃n nɔ Yesudeeo guu kɛ̀ méɛ gaan lán zɛ̀ri kpaaanɔ kɔ̃n Dii dãaronɔ kɔ̃n Pitao bàroo? 6 Mamɔma kɔ̃n Banabao wa gɔ̃ɔn plaa, wámbe wá zɛ́ vĩ wà wa ɔzĩi tónloo? 7 Dé bé è soza ble a zĩnda bɔ̀kɔ ɔɔo? Dé bé è lí ba, ben è à bɛɛ bleroo? Dé bé èɡɔ̃ zù dãa, ben è à zwii miroo?

8 Baa kɛ̀ gbɛ̃ntee yãkɛnanɔn má lɛ̀kɔ̃zioare, à kú Musa doka guu lɛroo? 9 À kɛ̃na Musa doka takadan wà bè, àton lésɔ da zùnɛ gurɔɔ kɛ̀ èe pówɛɛ gbɛ̃ɛro. Zùn Luda è làakari dɔaɔ́? 10 Wa yãnzi à yã̀ pì òziroo? Eè, wa yãnzin wà yã̀ pì kɛ̀zi, lɛ búbari gae sɛ̀ wa kɔ̃n tãmaao, pówɛɛgbɛ̃ri gae pɔ́ gbɛ̃ kɔ̃n tãmaao, eé

a baka e à guu. 11 Tó wa Luda yã tɔ̃ a té, ben wa wa baka èawa, yãken yɔ́? 12 Tó danɔ zɛ́ beee vĩawa, wé wa pɔ́ o dɔɔ́? Wée sɛ́ɛ zɛ́ beee guuro, wa yã píngi fɔ̃, lɛ wàton zɛ́ zɔ̃ Kirisi baaru nnaanɛro yãnzi. 13 Á dɔ̃ kɛ̀ Luda ua zĩkɛrinɔ è Luda ua pɔ́ bleroo? Luda gbãgbãkii sa'orinɔ è ń baka le gbãgbãkii pì guuroo? 14 Lɛn Dii dìɛ a baarunnakparinɔ gɔ̃ pɔ́ blee baaru pì kpana yã musu lɛ. 15 Baa kɔ̃n beeeo mɛ́ɛ zɛ́ pìnɔ ke sɛ́ro, bensɔ̃ mɛ́ɛ beee oo lɛ wà kɛmɛ yãnzinlo. Gaa maamɛ dɛ beeela. Gbɛ̃ke é e à kpá ma ĩadãna kènɛro. 16 Kirisi baarunnakpana dɛmɛ ĩadãna yã ũro, tiasi bé à ɔ tɔ̃ma. Wãiyoo mapi, tó mɛ́ɛ baaru nnaa pì kpaaro. 17 Tó mɛ́ɛ zĩi pì kɛɛ kɔ̃n ma zĩnda pɔyeziomɛ, ma wɛ́ɛ dɔ asaiazimɛ. Lán Luda bé à nàmɛ ma ɔzĩ nà, à kɔ̃ sìo mà kɛmɛ. 18 Bɔ́mɛ ma asaia ũu? Tó ma baaru nnaa pì kpà ɔsãsãna sai, tó mɛ́ɛ iko kɛ̀ má vĩ baaru nnaa pì kpana guu kɛḿmaro, ma asaian gwe.

19 Baa kɛ̀ gbɛ̃kee ma vĩro, ma a zĩnda dìɛ zɔ̀ ũ gbɛ̃ píngɪnɛ, lɛ mà gbɛ̃nɔ e pari yãnzi. 20 Kɛ̀ má kú kɔ̃n Yudanɔ, ma gɔ̃ lán ń bà, lɛ aɔ̃ ma yãzɛ e yãnzi. Kɛ̀ má kú kɔ̃n Musa dokadarinɔ, ma gɔ̃ à dàri ũ, baa kɛ̀ à iko vĩmaro, lɛ à dàrinɔ ma yãzɛ e yãnzimɛ. 21 Kɛ̀ má kú kɔ̃n doka pì dàrisaideenɔ, ma gɔ̃ lán ń bà, lɛ aɔ̃ ma yãzɛ e yãnzi. Èe kɛ ma bɔ Luda doka zɛ́nnlo, Kirisi bé à iko vĩma. 22 Kɛ̀ má kú kɔ̃n gbɛ̃ busananɔ, ma busa, lɛ aɔ̃ ma yãzɛ e yãnzi. Mɛè gɔ̃ pɔ́ píngi ũ gbɛ̃ píngɪnɛ, baa dia, lɛ mà e mà ń gbɛ̃kenɔ mì sí. 23 Yã kɛ̀ mɛè kɛ píngi, mɛè kɛ Kirisi baaru nna yãnzimɛ, lɛ mà a baka e à aubarika guu.

24 Bàkpakɔ̃sɔ̃na guu, gbɛ̃ píngi bé è bàa lé, mɔde á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ mèn doo bé è bleroo? À bàa lé lɛ se, à e à ble. 25 Kɔ̃kɔ̃'ori píngi è a zĩnda tòto kɛ, è a zĩnda foru kɛ yã píngi musu. È kɛ lɛ fùra kɛ̀ è yaka ena yãnzi. Wamɔwa sɔ̃, à kɛ̀ è yakaro yãnzimɛ. 26 Beee yãnzi bà kɛ̀ mɛ́ɛ lɛɛ, má dɔ̃ pɔ́ kɛ̀ mɛ́ɛ pɛɛa, èe kɛ mɛ́ɛ ɔsi kaa gukorianlo. 27 Auo, mɛè ĩa da ma mèa, mɛè ma mè takii kɛ, lɛ ma waazikɛna danɔnɛ gbɛra, màton bɔ pãro yãnzi.

10

Làakarikɛna tãagbãgbãnazi

1 Ma gbɛ̃nɔ, má yezi wa dezinɔ yã kèkii dɔagu. Aɔ̃ tè téluguuzi ń píngi, aɔ̃ táa ò wà bɔ̀ɛ Isia Tɛ̃aan ń píngi. 2 Luda ń batisi kɛ̀ téluguu pì guu kɔ̃n ísiaa pìo ń píngi Musa ìbanɔ ũ. 3 Aɔ̃ Luda pɔ́ble dɔ̃nkɔ̃ blè ń píngi, 4 aɔ̃ Luda í dɔ̃nkɔ̃ mì ń píngi, zaakɛ aɔ̃ Luda kpiii kɛ̀ kúńyo í mì. Kpiii pì sɔ̃ bé Kirisi ũ. 5 Baa kɔ̃n beeeo aɔ̃ paridee yã e ká Ludanɛro, ben aɔ̃ gè gɔ̃ kpáɛ gbáan. 6 Yã pì dɛwe sèeda ũ, lɛ wàton yã zaaa ni dɛ, lán aɔ̃ à ni dè nàro. 7 Àtongɔ̃ dɛ tãagbãgbãrinɔ ũ lán aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bàro. À kɛ̃na Luda yãn wà bè: Gbɛ̃nɔ vɛ̃ɛ wèe pɔ́ blee, wèe í mii, ben aɔ̃ fɛ̃ɛ wèe pãpãa kɛɛ.

8 Wàtongɔ̃ dɛ pãpãkɛrinɔ ũ lán aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bàro. Aɔ̃ pãpãa kè, ben aɔ̃ gàga gurɔ dɔ̃nkɔ̃ zĩ gɔ̃ɔn bɔrɔ baro awɛɛ'aagɔ̃. 9 Wàton Dii yɔ̃ wà gwa lán aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bàro. Aɔ̃ à yɔ̃ wà gwà, ben mlɛ̃nɔ ń sóso aɔ̃ gàga. 10 Àton wisɔ̃ɔ ká lán aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bàro. Aɔ̃ wisɔ̃ɔ kà, ben ga malaika ń dédɛ.

11 Yã̀ pì ń lé sèeda ũ wamɔwa kɛ̀ wá kú gurɔ zãannɔnɛ, ben wà kɛ̃ takadan lɛ wà wa gbao làakari yãnzi. 12 Gbɛ̃ kɛ̀ èe daa á zɛna gbãa, à làakari kɛ lɛɛnazi. 13 Yɔ̃agwana kee e a lero, séde kɛ̀ è baade píngi lee baasiro. Luda náanɛ vĩ, eé tó wà a yɔ̃ wà gwa dɛ a gbãa lélaro. Yɔ̃agwana guu eé a gba zé à mɛna fɔ̃ à bɔn.

14 Beee yãnzi ma gbɛ̃ yenzideenɔ, à mì kɛ̃ tãagbãgbãnaa. 15 Méɛ yã̀ ooare làakarideenɔ ũ. À yã̀ kè méɛ ooaree laasuu lé a zĩnda à gwa. 16 Togo aubarikadee kɛ̀ weè sáabu kpáo, tó wá mì, wa bà kú Kirisi aruoroo? Burɛdi kɛ̀ weè lílikɔ̃rɛ, tó wá sò, wa bà kú Kirisi mèoroo? 17 Zaakɛ burɛdi kɔ̃ɔ domɛ, baa kɔ̃n wa parikɛɛo wa mè dɔ̃nkɔ̃mɛ, wa baade a baka vĩ kɔ̃ɔ dɔ̃nkɔ̃ pì guumɛ. 18 À gwa Isarailinɔa. Gbɛ̃ kè sa'opɔ blè bà kú kɔ̃n Luda gbãgbãkiioroo? 19 Ma bè diamɛ? Méɛ bee tãa sa'opɔblee né pɔ́ken yɔ́? Ke aɔ̃ tãanɔ né pɔ́kemɛ? 20 Lɛnlo, ma bè pɔ́ kè wà saa òo, wà ò tãaamɛ, èe kɛ Ludaanlo. Má yezi a bà gɔ̃ kú kɔ̃n tãaoro. 21 É fɔ̃ à Dii togo í mi kɔ̃n tãa pɔ́oro. É fɔ̃ à Dii pɔ́ ble kɔ̃n tãa pɔ́oro. 22 Ke wá yezi wà Dii nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ fɛɛmɛ? Wa gbãaa kà à ũn yɔ́?

23 Eè be, yã̀ píngi zé vĩ. Lɛmɛ, mɔde yã̀ píngi àre vĩro. Eè be, yã̀ píngi zé vĩ. Lɛmɛ, mɔde yã̀ píngi kaarana vĩro. 24 Gbɛ̃ke zĩnda yã̀ tón dɔnɛ aɛro, sé à gbɛ̃daaa yã̀. 25 À nɔ̀bɔ kɛ̀ wèe yaa yàran só yãke gbekana sai a laasuu yãnzi, 26 zaakɛ tɔɔtɛ kɔ̃n pɔ́ kè kúnnɔ píngi né Dii pɔ́mɛ. 27 Tó Yesusaidee a sisi pɔ́bleea, tó à kɛ̀are, tó a gaa, à pɔ́ kè wà kpàawaa ble yãke gbekana sai a laasuu yãnzi. 28 Tó wà gà wà bèare sa'opɔbleemɛ, àton blero laasuu yãnzi kɔ̃n gbɛ̃ kè òare yãnzio. 29 Méɛ beee oo adee laasuu yãnzimɛ, èe kɛ a pɔ́nlo.

Gbɛ̃ pãnde laasuu yãnzin mégɔ̃ ma zĩnda vĩziroɔ́? 30 Tó ma pɔ́ blè kɔ̃n sáabukɛnao, bɔ́yãnzin wè ma zaa bo pɔ́ kè ma sáabu kèzi pì yã̀ musuu? 31 Yã̀ kè ée kɛɛ píngi, ée pɔ́ bleen yoo, ée í miin yoo, àgɔ̃ à píngi kɛɛ Luda tɔ́bɔna yãnzi. 32 Àton tó Yudanɔ ke Girikinɔ ke Luda sɔsi gbɛ̃nɔ fu a yãkɛna yãnziro. 33 Lɛn mɛè kɛ lɛ. Yã̀ píngi guu mɛè aĩa kɛ, lɛ ma yã̀ ká baade píngineɛmɛ. Mɛè ma zĩnda pɔnnaa wɛtɛro, sé parii pɔ́, lɛ aɔ̃ e wà bɔ yãnzi.

11

1 Àgɔ̃ ma yãkɛna dadaa, lán mɛè Kirisi pɔ́ dada nà.

Nɔgbɛ̃nɔ pɔ́kuna ń mìa yã̀

2 Ma a sáabu kpà kɛ̀ ma yã̄ èg̃ɔ̃ dɔ́agu yã̄ píngi guu, bensɔ̃ á
kɛatokɔ̃nɛpɔ kɛ̀ má dàareenɔ kũna. 3 Má yezi àg̃ɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Kirisi bé
g̃ɔ̃gbɛ̃ píngi mì ũ, g̃ɔ̃gbɛ̃ bé nɔgbɛ̃ mì ũ, bensɔ̃ Luda bé Kirisi mì
ũ. 4 Gɔ̃gbɛ̃ kɛ̀ èe adua kɛɛ ke èe annabikɛyã̄ oo kɔ̃n pɔ́o kuna a
mìa e a mì kpɛ bɔ́ɔmɛ. 5 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ èe adua kɛɛ ke èe annabikɛyã̄
oo mìgbã̄ e a mì kpɛ bɔ́ɔmɛ, à dɛ lán à mì potoopo bàmɛ. 6 Tó
nɔgbɛ̃ e pɔ́ kú a mìaro, à a mìkã̄ kɛ̃ɛ. Zaakɛ mìkã̄kɛ̃ɛna ke mìbona
dɛ nɔgbɛ̃nɛ wíyã̄ ũ, à pɔ́ kú a mìa. 7 Èe kɔ̃ sío g̃ɔ̃gbɛ̃ pɔ́ kú a mìaro,
kɛ̀ à dɛ Luda taka kɔ̃n à gakuio ũ yãnzi. Nɔgbɛ̃ sɔ̃ bé g̃ɔ̃gbɛ̃ gakui
ũ. 8 Zaakɛ Luda e g̃ɔ̃gbɛ̃ bɔ nɔgbɛ̃ guuro, nɔgbɛ̃n à bɔ̀ g̃ɔ̃gbɛ̃ guu.
9 Èe g̃ɔ̃gbɛ̃ kɛ nɔgbɛ̃ yãnziro, nɔgbɛ̃n à kɛ̀ g̃ɔ̃gbɛ̃ yãnzi. 10 Beee
yãnzi kɔ̃n malaikanɔ yão dɔ, séde nɔgbɛ̃ gae pɔ́ kú a mìa a zã̄
iko sèeda ũ. 11 Dii guu nɔgbɛ̃ kuu a zĩ̃ndanɛ g̃ɔ̃gbɛ̃ sairo, g̃ɔ̃gbɛ̃ sɔ̃
kuu a zĩ̃ndanɛ nɔgbɛ̃ sairo. 12 Zaakɛ lán nɔgbɛ̃ bɔ̀ g̃ɔ̃gbɛ̃ guu nà,
lɛn dɔ g̃ɔ̃gbɛ̃ è bɔ nɔgbɛ̃ guu lɛ, bensɔ̃ pɔ́ píngi è bɔ Luda kiiamɛ.
13 À yã̄ pì laasuu lɛ́ à gwa. Nɔgbɛ̃ aduakɛna mìgbã̄ maaɔ́?
14 Á dɔ̃ a zĩ̃ndanɛ kɛ̀ mìkã̄ gbɑ̀a dɛ g̃ɔ̃gbɛ̃nɛ wíyã̄ ũroo? 15 Mɔde
tó nɔgbɛ̃ vĩ̃, à dɛnɛ gakui ũmɛ, zaakɛ Luda nɔgbɛ̃ gbà mìkã̄ à
kúalamɛ. 16 Tó gbɛ̃ke yezi à lɛokpakɔ̃a kɛ, àg̃ɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ wapinɔ kɔ̃n
Luda sɔsinɔ, wá yã̄ pãnde kũnaro, sé beee.

Dii pɔ́blee
(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

17 Yã̄ kɛ̀ má yezi mà daare tiaa guu, mé a sáabu kpáro, zaakɛ
a kakɔ̃ana è zaaa iare dɛ à maaala. 18 Káaku gĩ̃a má mà, tó a kɔ̃
kàkɔ̃a, eè bɔ kɔ̃ kpɛɛ gãli kɔ̃n gãliomɛ. Ma yã̄ pì sì kpado. 19 Séde
kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana g̃ɔ̃ kú a té, lɛ wà yãpuradeenɔ dɔ̃ a té. 20 Tó a kɔ̃ kàkɔ̃a,
èe kɛ Dii pɔ́bleen eè blero, 21 zaakɛ a baade è wã̄ a pɔ́bleezimɛ.
Nɔaa è gbɛ̃kenɔ dɛ, wɛ̃ɛ è gbɛ̃kenɔ dɛ. 22 Á bɛɛ vĩ̃ à pɔ́ ble, à í
minloo? Ke eè kya ká Luda sɔsin à wí da pɔ́saideenɔamɛ? Mé
oare diamɛ? Mé a sáabu kpán yɔ́? Kài! Mé a sáabu kpá yã̄ beee
musuro.

23 Yã̄ kɛ̀ má sì Dii kiia, má dàareen yè: Zĩ̃ kɛ̀ wà Dii Yesu
kpàḿma, à gwãavĩ̃ pìa à burɛdi sè, 24 ben à aubarika dàn à
lìlikɔ̃rɛ, ben à bè, a mɛ̀ kɛ̀ à kpà a yãnzin yè, àgaegɔ̃ beee kɛɛ
a yã̄ dɔnaagu yãnzi. 25 Lɛmɛ dɔ kɛ̀ aɔ̃ pɔ́ blè wà yàa, à togoo sɛ̀
à bè, Luda bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃nɔ dufu a aru gãzĩ̃n yè. Tó ée mii,
àgaegɔ̃ mii à yã̄ dɔnaagu yãnzi. 26 Zaakɛ tó a burɛdi pì sò, tó a í
pì mì, ée Dii gaa baaru kpaa ai àg̃ɔ̃ gá mómɛ.

27 Beee yãnzi tó gbɛ̃ burɛdi pì sò, tó à Dii í pì mì, burɛdi kɔ̃n
í pìo yãdasai, à taari kɛ̀ Diinɛ à mɛ̀ kɔ̃n à aruo yã̄ musumɛ.
28 Baade a zĩ̃nda yã̄ gwa, gbasa à burɛdi pì só, à í pì mi, 29 zaakɛ
tó gbɛ̃ sò, tó à mì Dii mɛ̀ gbádɔ̃sai, à yã̄ dà a zĩ̃ndalamɛ. 30 Beee
yãnzi gyãreenɔ kɔ̃n aafiasaideenɔɔ pari a tézi, bensɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
kɛ̀ sainɔɔ kɛ̃sãnaro. 31 Tó wé wa zĩ̃nda yã̄ gwa, Dii é wa taari

ero. 32 Tó à wa taari è, èe wa totoomɛ, lɛ yã tón vɛ̃ɛwa kɔ̃n andunaoro yãnzi. 33 Beee yãnzi ma gbɛ̃nɔ, tó a kɔ̃ kàkɔ̃a, ée Dii pɔ́ blee, àgae kɔ̃ dã. 34 Tó nɔaa e gbɛ̃ dɛɛ, à pɔ́ ble a bɛ, lɛ a kakɔ̃ana tón yã iarero yãnzi. Mɛ́ yã kɛ̀ gɔ̃̀nɔ bɔkɔ̃tɛare, tó ma mɔ.

12

Luda Nini gbaanɔ

1 Ma gbɛ̃nɔ, Luda Nini gbaanɔ yã musu, má yezi àgɔ̃ dɔ̃na sairo. 2 Á dɔ̃ kɛ̀ gurɔɔ kɛ̀ á dɛ kifiinɔ ũ, tãa kɛ̀ aɔ̃è yã oroonɔ bé wègɔ̃ a gáɛɛ, wàgɔ̃ dɔɔare aɛ. 3 Beee yãnzi má yezi àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Luda Nini è di gbɛ̃a à Yesu láari kɛro, bensɔ̃ gbɛ̃ke é fɔ̃ à be Yesun Dii ũro, séto Luda Ninii dɔnɛ aɛ.

4 Gba borii pari, mɔde Luda Nini mèn doo pìmɛ. 5 Zĩ borii pari, mɔde Dii mèn doo pìmɛ. 6 Gbãa sèedanɔ borii pari, mɔde Luda mèn doo pìmɛ, àmbe è à píngi kɛ baadenɛ. 7 Luda Nini è didi baadea gbɛ̃ píngi kaarana yãnzimɛ. 8 Luda Nini è gbɛ̃ke gba zé à ɔ̃ndɔ̃ yã o, ben Nini mèn doo pì è gbɛ̃ pãnde gba zé à dɔ̃na yã o. 9 Nini mèn doo pì è gbɛ̃ pãnde gba ludanaanɛkɛna zé, gbɛ̃ pãnde sɔ̃ gbɛ̃kɛ̃kɔ̃ana zé. 10 È gbɛ̃ gba dabuyãkɛna zé, gbɛ̃ pãnde sɔ̃ annabikɛyã'ona zé. È gbɛ̃ gba zé à niniinɔ dɔ̃kɔ̃zi. È gbɛ̃ gba zé à yãke borii o, è gbɛ̃ gba yãke borii pì bɔkɔ̃tɛna zé. 11 Nini dɔ̃nkɔ̃ mèn doo pì bé è à píngi kɛ, è gbaa pì da baadenɛ lán à yezi nà.

Mɛ̀ kɔ̃n a guunɔ

12 Mè mèn do guunɔɔ pari. Baa kɔ̃n à parikɛɛo, mè mèn doomɛ píngi. Lɛn wa kuuna Kirisi guu dɛ lɛ se. 13 Wapinɔ píngi, Yudanɔ ke bori pãndenɔ, zɔ̀nɔ ke wɛ̃ɛnɛnɔ, Luda wa kɛ mè dɔ̃nkɔ̃ ũ kɔ̃n a Nini mèn doo pì gbãaaomɛ, à wa gba a Nini mèn doo pì, ben wá mì wa píngi. 14 Mèguunɔɔ pari, èe kɛ mèn donlo. 15 Tó gbá bè, lán ɔɔn a ũro nà, á dɛ mè pɔ́ ũro, beee yãnzi eégɔ̃ dɛ mè pɔ́ ũroziɔ́? 16 Tó swã bè, lán wɛ́ɛn a ũro nà, á dɛ mè pɔ́ ũro, beee yãnzi eégɔ̃ dɛ mè pɔ́ ũroziɔ́? 17 Tó mè bũnu dɛ swã ũ, bɔ́n weé yã mao? Tó mè bũnu dɛ swã ũ, bɔ́n weé pɔ́ gũu mao? 18 Lán à dɛ nà, Luda mèguunɔ pèpɛkɔ̃rɛ aɔ̃ píngi, lán à yezi nà. 19 Tó aɔ̃ píngi dɛ mègu bori dɔ̃nkɔ̃ ũ, mè égɔ̃ kú mámɛ? 20 Tia la mèguunɔɔ pari, mè mèn domɛ. 21 Wɛ́ɛ é fɔ̃ à be ɔɔnɛ a bà kúororo. Lɛmɛ dɔ mì é fɔ̃ à be gbánɛ a bà kúororo. 22 Mèguu kɛ̀ wèe daa à kɛ̃sãna, mè é fɔ̃ à kɛ à sairo. 23 Mègu kɛ̀ wèe daa à gakui vĩro, wè à kpe da dɛ mègu kpaaanɔla. À guu kɛ̀ wèe à ena diɛɛ wíyã ũ, wè pɔ́ nazi dɛ mègu kpaaanɔla, 24 mɔde à kɛ̀ maaa bà kú kɔ̃n beeeoro. Kɛ̀ Luda mè̀ kàkɔ̃a, à gakui kàara pɔ́ kɛ̀ gakui e kɛ̃sãaḿmanɔnɛ dɛ mègu kpaaanɔla. 25 Lɛ mè tóngɔ̃ kpaatɛtɛnaro, à guunɔɔ kɔ̃ yã dɔ̃. 26 Tó mèguunɔ dokee e nawɛ̃a

kɛɛ, à mègu kpaaanɔ píngi è kɛomɛ. Tó wà mègunɔ doke kpe dà, à mègu kpaaanɔ píngi è pɔnnaa kɛomɛ.

27 Ámbe Kirisi mè ũ, bensɔ̃ a baade dɛ mè pì guu ũ. 28 Káaku gĩa Luda zǐrinɔ dìɛ sɔsi guu, à plaadee annabinɔ, à aagɔ̃de yãdannɛrinɔ, beee gbɛra dabudabukɛrinɔ, beee gbɛra gbɛ̃ kè à ń gbá gbɛ̃kɛ̃kɔ̃ana zénɔ kɔ̃n dɔnlɛrinɔ kɔ̃n yãgɔ̃gɔ̃rinɔ kɔ̃n gbɛ̃ kè aɔ̃è yãke borii oonɔ. 29 Zǐrinɔn ń ũ ń píngió? Annabinɔn ń ũ ń píngió? Yãdannɛrinɔn ń ũ ń píngió? Dabudabukɛrinɔn ń ũ ń píngió? 30 Luda gbɛ̃kɛ̃kɔ̃ana gba dàńnɛ ń píngin yó? Aɔ̃è yãke borii o ń píngin yó? Aɔ̃è yãke borii bɔkɔ̃tɛ ń píngin yó? 31 À wɛ́ɛ pé gbaa kè dɛńlaanɔa.

Tia sa mɛ́ zɛ́ kè maa dɛńlaa ɔdɔaare.

13

Yenzi

1 Tó ma yãke borii ò, gbɛ̃ntee ke malaika pɔ́, tó má yenzi vĩro, ma kĩi kè lán mɔ̀lɛna ke sɛ̃gɛ̃pana bàmɛ. 2 Tó ma annabikɛyã'ona gbaa è, tó ma yã píngi asii mà, bensɔ̃ má dɔ̃na píngi vĩ, tó ma ludanaanɛkɛna kà mà kpiii sɔ̃ki kpá, tó má yenzi vĩro, póken ma ũro. 3 Tó ma pɔ́ kè má vĩinɔ kpàatɛ takaasideenɔnɛ píngi, tó má tò wà té sɔ̀ma, tó má yenzi vĩro, à àre vĩmɛro.

4 Yenzi mɛna vĩ, à gbɛ̃kɛɛ vĩ. Yenzi è nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpáńyoro, è a zĩnda sé lezĩro, è ĩa dãro. 5 È wí daḿmaro, è a zĩnda maaa wɛtɛro, è fɛ̃ńzi kpaaro, è yã da a nɔ̀sɛ guuro. 6 È yáa dɔ à zaaaro, è pɔnnaa kɛ kɔ̃n yãpuraaomɛ. 7 Yenzi è yã píngi fɔ̃, è yã píngi náanɛ kɛ, èg̃ɔ yã píngi tãmaa vĩ, è mɛna kɔ̃n yã píngio.

8 Yenzi yãana vĩro. Mɔde tó annabikɛyã'onamɛ eé yãa, tó sɔ̃ yãkebori'onamɛ à lé é zɛ, tó dɔ̃namɛ, eé gɛ̃ zéla. 9 Zaakɛ wa dɔ̃na kɔ̃n wa annabikɛyã'onao e paparo. 10 Tó yã papana gurɔɔ mɔ̀, à kè èe paparoo é gɛ̃ zéla. 11 Kè má dɛ né féte ũ, mɛè né féte yã o, mɛè né féte laasuu lé, mɛè yã gwa lán né féte bà. Kè ma kɛ gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃na ũ, ma ɔ kpà néfetekɛyãzi. 12 Tia la wée guu ee dígi guu dãadãa, zĩ beeea sɔ̃ wé wɛ́ɛ sikɔ̃lɛ. Tia la ma dɔ̃na e paparo, zĩ beeea sɔ̃ mé yã dɔ̃ wásawasa lán Ludaa ma dɔ̃ nà. 13 Tia sa yã mèn aagɔ̃ɔ kènɔ bé wà gɔ̃̀: Ludanaanɛkɛna kɔ̃n tãmaao kɔ̃n yenzio, mɔde yenzi bé à dɛńla.

14

Yãkebori'ona kɔ̃n annabikɛyã'onao

1 À tó yenzi dɔare aɛ, à wɛ́ɛ pé Luda Nini gbaanɔa, atɛ̃nsa annabikɛyã'ona. 2 Gbɛ̃ kè èe yãke borii oo e yã oo gbɛ̃nɔonlo, sé Luda, zaakɛ gbɛ̃kee e maaro, èe asiiyã oo kɔ̃n Luda Nini gbãaaomɛ. 3 Gbɛ̃ kè èe annabikɛyã oo e yã oo gbɛ̃nɔomɛ, èe ń

gbaa gbãaa, èe lɛ́ daaḿmamɛ, èe ń làakari kpáɛɛńnɛmɛ. 4 Gbɛ̃
kɛ̀ èe yãke borii oo e a zĩnda kaaramɛ, gbɛ̃ kɛ̀ èe annabikɛyã
oo e sɔsi gbɛ̃nɔ kaaramɛ. 5 Má yezi à yãke borii o a píngi,
mɔde má yezi à annabikɛyã o dɛ beeela. Annabikɛyã'ori dɛ
yãkebori'orila, séto wèe bɔkɔ̃tɛɛ lɛ sɔsi gbɛ̃nɔ e wà kaara.
6 Ma gbɛ̃nɔ, tó ma mɔazi, ben ma yãke borii òao, bɔ́ àren
à vĩaree? Séde ma yã'ona gɔ̃ dɛ yãwɛɛwɛ̃na ũ ke dɔ̃na ke
annabikɛyã'ona ke yãdannɛna. 7 Lɛn à dɛ lɛ kɔ̃n pɔ́'ɔbɔrinɔ dɔ.
Kure ke mɔrɔ, tó èe ɔ́ bɔ súusuro, weé fɔ̃ wà dɔ̃ dian èe oo nàɔ́?
8 Tó kuu ɔ́ e bɔ súusuro, sozanɔ é zǐ soru kɛro. 9 Lɛmɛ apinɔ se,
tó ée yãke borii oo, ben wèe maaro, dian weé yã kɛ̀ ée oo gbázɛ
dɔ̃ nà? A yã é gɛ̃ ĩamɛ. 10 Yãnɔ borii pari anduna guu, aɔ̃ kee
bɔkɔ̃tɛnasai sɔ̃ro. 11 Tó wèe borii kɛ̀ mɛè à yã maroo oo, mégɔ̃
dɛ à òrinɛ gbɛ̃ zǐtɔ ũmɛ, bensɔ̃ eégɔ̃ dɛmɛ gbɛ̃ zǐtɔ ũ se. 12 Lɛmɛ
apinɔ sɔ̃, lán á aĩa vĩ kɔ̃n Luda Nini gbaanɔ nà, à aĩa kɛ àgɔ̃ gáo
aɛ lɛ sɔsi gbɛ̃nɔ e wà kãsãa péɛ.
13 Beee yãnzi yãkebori'ori wéɛ kɛ, lɛ à e à yã kɛ̀ èe oo bɔkɔ̃tɛ.
14 Tó ma adua kɛ̀ kɔ̃n yãkebori'onao, ma ninii bé à kɛ̀, ma
laasuu e dɔmɛ aɛro. 15 Tɔ̀, yã pì dɛ diamɛ? Mé adua kɛ kɔ̃n
niniio, mé kɛ kɔ̃n làakario dɔ. Mé lɛ̀ sí kɔ̃n niniio, mé sí kɔ̃n
làakario dɔ. 16 Tó n Luda tó nnaa sì kɔ̃n niniio, dian gbɛ̃ dufu
kɛ̀ kú gwee é be, aami, sáabu kɛ̀ ń kpà yã musuu? Zaakɛ èe
yã kɛ̀ ń ò dɔ̀rɔ dɔ̃ro. 17 Baa tó n sáabu kpà a zéa, èe n Yesude
daa gbãaa kaararo. 18 Ma Luda sáabu kɛ̀, kɛ̀ mɛè yãke borii o
dɛala a píngi, 19 mɔde kakɔ̃ana guu tó ma yã mèn sɔɔroo ò kɔ̃n
làakario, ma yã dàońnɛ, à maamɛ dɛ mà yã mèn ũgbangba o kɔ̃n
yãkebori'onaola.
20 Ma gbɛ̃nɔ, a laasuu tóngɔ̃ dɛ lán néno pó bàro. Àgɔ̃ dɛ lán né
fétenɔ bà yãzaakɛna musu, mɔde a laasuu gɔ̃ dɛ gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃nanɔ
pɔ́ ũ. 21 À kɛ̃na Luda yãn wà bè:

Mé boriyã pãnde o gbɛ̃ kɛ̀kiinɔnɛ gbɛ̃ zǐtɔnɔ lén,
baa kɔ̃n beeeo aɔ́ swã kpá ma yãziro.

22 Beee yãnzi yãkebori'ona dɛ sèeda ũ Yesudeenɔnɛro, sé Yesu-
saideenɔ. Lɛn dɔ annabikɛyã'ona e kɛ Yesusaideenɔ póke ũro,
sé Yesudeenɔ. 23 Tó sɔsi gbɛ̃nɔ kɔ̃ kàkɔ̃a ń píngi, ben aɔ̃ɔe yãke
borii oo ń píngi, tó gbɛ̃ dufunɔ ke Yesusaideenɔ mɔ̀ gwe, aɔ̃é
be ĩa kàḿmanloo? 24 Tó baade píngi e annabikɛyã oo sɔ̃, ben
Yesusaidee ke gbɛ̃ dufu mɔ̀ gwe, eé ń píngi yãzɛ dɔ̃ à a taari e,
25 asiiyã kɛ̀ kú à nɔ̀sɛn é bɔ gupuraaa, eé daɛ a puua à mì siɛ
Ludanɛ, gbasa à be, Ludaa kú a té yãpura.

Dɔnzikɛna zékpaɛ

26 Wé be diamɛ ma gbɛ̃nɔ? Tó a kɔ̃ kàkɔ̃a, a baade gaegɔ̃
lɛ̀ vĩ ke yãdannɛna ke yãwɛɛwɛ̃na ke yãkebori'ona ke yãke
borii pì bɔkɔ̃tɛna. À à píngi kɛ, lɛ gbɛ̃nɔ e wà kãsãa péɛ. 27 Tó

wèe yãke borii oo, gɔ̃ɔn plaa ke aagɔ̃, àton dɛ beeelaro. Aɔ̃ kɔ̃ gba zɛ́, gbɛ̃ mèn doo bɔkɔ̃tɛ. 28 Tó à bɔkɔ̃tɛri kuuro, à lɛ́ nakɔ̃a kakɔ̃ana guu, à a pɔ́ o ado kɔ̃n Ludao. 29 Annabikɛyã'orinɔ gɔ̃ɔn plaa ke aagɔ̃ɔnɔ yã o, gbɛ̃ kpaaanɔ laasuu lɛ́ aɔ̃ yãa. 30 Tó Luda yã sù gbɛ̃ kè vɛ̃ɛnaa, gbɛ̃ kè èe yã oo yĩtɛ. 31 A píngi é fɔ̃ à annabikɛyã o doodo, à yã dadakɔ̃nɛ a píngi, à kɔ̃ sɛ́ lezĩ. 32 Sé annabikɛyã'orinɔ gɔ̃ ń lɛ́ kũna dɔ̃, 33 zaakɛ Ludaa ye yã yàaaziro, sé à zɛ́dee.

Lán wè kɛ sɔsinɔ guu nà píngi, 34 nɔgbɛ̃nɔ lɛ́ gɔ̃ yĩtɛna kakɔ̃ana guu, zaakɛ aɔ̃ yã'ona zɛ́ vĩro. Aɔ̃ mì siɛ, lán wà ò Musa doka guu nà. 35 Tó aɔ̃ɔ yezi wà yãke dɔ̃, aɔ̃ ń zã̃ gbekazi bɛ, zaakɛ nɔgbɛ̃ yã'ona kakɔ̃ana guu nɛ́ wíyãmɛ. 36 A kiian Luda yã bɔ̀n yɔ́? Ke a mèn do yãnzin à mɔ̀zi?

37 Tó gbɛ̃ e daa annabikɛyã'orin à ũ ke gbɛ̃ kè Luda Ninii dɔnɛ aɛ, àgɔ̃ dɔ̃ kè yã kè má kɛ̃aree pì nɛ́ Dii yãdiɛnamɛ. 38 Tó gbɛ̃ pã̃ kpàzi, weé pã̃ kpázi se. 39 Beee yãnzi ma gbɛ̃nɔ, à wɛ́ɛ pɛ́ annabikɛyã'onaa, mɔde àton gí yãkebori'onaziro. 40 À yã píngi kɛ a zɛ́kpaɛa súusu.

15

Kirisi fɛɛna gaan

1 Ma gbɛ̃nɔ, baaru nnaa kè má kpàare, kè á sì a zɛon, má yezi mà ɛara mà dɔagu. 2 Baaru nnaa pì bé eé a mì sí, tó á waazi kè má kɛ̃aree pì kũna. Tó lɛnlo, a Yesunaanɛkɛna kè pãmɛ. 3 Yã kè dɛ́ńlaa kè má sì, má dàareen yè: Kirisi gà wa durun yãnzi, lán à kɛ̃na Luda yãn nà. 4 Wà à vĩ̀, ben à fɛ̀ɛ à gurɔ aagɔ̃dee zĩ̃, lán à kɛ̃na Luda yãn nà. 5 À a zĩ̃nda ɔ̀dɔa Pitanɛ, ben à a zĩ̃nda ɔ̀dɔa a ìba gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔnɛ dɔ. 6 Beee gbɛra à a zĩ̃nda ɔ̀dɔa wa gbɛ̃nɔnɛ kè aɔ̃ kɔ̃ kàkɔ̃a gu dɔ̃nkɔ̃n, aɔ̃ɔ dɛ gɔ̃ɔn wàa plaa kpɛ́ basɔɔroola. Aɔ̃ paridee kuu ai tia, mɔde aɔ̃ gbɛ̃kenɔ anduna tò. 7 Beee gbɛra à a zĩ̃nda ɔ̀dɔa Yemisinɛ, ben à a zĩ̃nda ɔ̀dɔa zĩ̀rinɔnɛ ń píngi. 8 Aɔ̃ píngi gbɛra à bɔ̀ à mɔ̀mazi, ben ma gɔ̃ lán nɛ́ kpàalaa'ii bà. 9 Zaakɛ Luda zĩ̀rinɔ té mámbe kpɛɛ, méɛ ká wà bemɛ zĩ̀riro, zaakɛ ma ĩa dà Luda sɔsia. 10 Gbaa kè Ludaa dàmɛ yãnzi má dɛ gbɛ̃ kè má dɛ à ũu ũzi, bensɔ̃ gbaa kè à dàmɛɛ pì ginaro, zaakɛ ma ɔsi kà dɛ́ńla ń píngi. Mámbe má kèro, gbaa kè Ludaa dàmɛɛ bé à tò má kè. 11 Tɔ̀, à bɔ̀ ma kiian yoo ke aɔ̃ kiia, yã kè wée à waazi kɛɛ á sìn gwe.

Gènɔ fɛɛna gaan

12 Zaakɛ wée Kirisi fɛɛna gaan waazi kɛɛ, à kè dia a gbɛ̃kenɔ è be gènɔ é fɛɛroo? 13 Tó gènɔ é fɛɛro, ɛ̃ndɛ̃ Kirisi e fɛɛro. 14 Tó Kirisi e fɛɛro sɔ̃, ɛ̃ndɛ̃ wa waazikɛna kè pã, bensɔ̃ a Kirisi náanɛkɛna kè pã, 15 wa gɔ̃ Luda sèeda ɛgɛdeenɔ ũ, kè wá bè à Kirisi fɛ̀ɛ yãnzi. Zaakɛ tó gènɔ è fɛɛro, ɛ̃ndɛ̃ Ludaa e à fɛɛro.

16 Tó Luda è gènɔ fɛɛro, ẽndɛ̃ Kirisi e fɛɛro. 17 Tó Kirisi e fɛɛro, a Kirisi náanɛkɛna kè pã, ben á kú a durun guu ai tia, 18 gbɛ̃ kè aɔ̃ anduna tò Kirisi guunɔ sɔ̃ sɑ̀sã. 19 Tó wa kuuna wɛ̀ndio kè yãnzin wa wɛ́ɛ dɔ Kirisizi ado, lɛ wɛ̃ndadeenɔn wa ũ dɛ baade píngila.

20 Yãpuraa guu Kirisi fɛ̀ɛ bɔna gaan, àmbe gàafɛɛ káaku ũ gbɛ̃ kè aɔ̃ dàɛ wà ii ònɔ té. 21 Lán gaa bɔ̀ gbɛ̃ntee gãzĩ nà, lɛn gènɔ fɛɛna bɔ̀ gbɛ̃ntee gãzĩ lɛ. 22 Kuuna Adamu borii ũu tò gaa dà baade píngila. Lɛmɛ dɔ gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú Kirisi guunɔ é wɛ̀ndi e ń píngi. 23 Baade kɔ̃n a gurɔɔomɛ. Kirisi bé gàafɛɛ káaku ũ, à gbɛra à gbɛ̃nɔ é fɛɛ à mɔ́gurɔ. 24 Gbasa gurɔ lɛ́ ká, Kirisi é kíkɛɛ mì dɛ píngi kɔ̃n ikonɔ kɔ̃n gbãaanɔ, eé a kpata tó De Ludanɛ. 25 Séde Kirisi gɔ̃ kí blee ai Luda gɔ̃ à ibɛɛnɔ kɛ à tinti ũ. 26 Ibɛɛ kè eé à mì dɛ zãan gaa ũ, 27 zaakɛ Luda pɔ́ píngi nà Kirisinɛ a ɔzĩ. Kè à bè, pɔ́ píngi kú à ɔzĩ, wá dɔ̃ kè Luda kè pɔ́ píngi nànɛ a ɔzĩ pì baasimɛ. 28 Tó à pɔ́ píngi nànɛ a ɔzĩ, àpin à Né kè à pɔ́ píngi nànɛ a ɔzĩ pì é mì siɛnɛ, Luda pì égɔ̃ dɛ à píngi ũ pɔ́ píngine.

29 Gbɛ̃ kè aɔ̃è batisi kɛ gènɔ gɛ̃ɛ ũ sɔ̃ né? Tó gènɔ è fɛɛ yãpuraro, bɔ́yãnzi wè batisi kɛ aɔ̃ gɛ̃ɛ ũzi? 30 Wapinɔ sɔ̃, bɔ́yãnzi weègɔ̃ wa zĩnda da kari guu gurɔ píngizi? 31 Kɔ̃n ĩa kè mɛè dã a yã musu kuuna Kirisi Yesu wa Dii guuo, mɛègɔ̃ kú gaa lézĩmɛ lán guu e dɔɔ nà. 32 Tó ma zĩnda yãnzin ma ɔsi kàzi kɔ̃n nɔ̀bɔ pãsĩnɔ zaa Ɛfesu, bɔ́ àren à vĩmɛɛ? Tó gènɔ é fɛɛro,

wà pɔ́ ble, wà í mi,
zaakɛ wé ga ziamɛ.

33 Àton tó wà a sãsãro, gbɛ̃nna zaaa è dà maaa yakamɛ. 34 À su a làakaria súusu, àton durun kɛ dɔro, zaakɛ a gbɛ̃kenɔ Luda dɔ̃ro. Ma beee ò lɛ à a wíyã dɔ̃ yãnzimɛ.

Gàafɛɛnɔ mè

35 Gbɛ̃kenɔ é be, gènɔ é fɛɛ diamɛ? Mè kparee takan aɔ̃égɔ̃ vĩi? 36 Yɔ̃nkɔyãmɛ! Weè pɔ́ tɔ̃ à bɔɛ fɔ̃mbabɔna sairo. 37 Tó wà pɔ́ tɔ̃, gbadon yoo ke pɔ́wɛɛ pãnde, è bɔɛ pɔ́wɛɛ pì ũro. 38 Luda è tó à bɔɛ lán à dìɛ nàmɛ, baade kɔ̃n a boriio. 39 Pɔ́ wɛ̀ndideenɔ píngi mè dɔ̃nkɔ̃ro. Gbɛ̃ntee pɔ́ ado, nɔ̀bɔnɔ pɔ́ ado, bãanɔ pɔ́ ado, kpɔ̀nɔ pɔ́ ado. 40 Ludambɛ pónɔɔ kuu, anduna pónɔɔ kuu. Ludambɛ pónɔ gakui ado, anduna pónɔ gakui ado. 41 Ɔfãntɛ̃ gakui ado, mɔvura pɔ́ ado, sɔsɔnɛnɔ pɔ́ ado. Baa sɔsɔnɛ pìnɔ gakui bɔ̀kɔ̃o doodo.

42 Lɛn eégɔ̃ dɛ lɛ gènɔ fɛɛgurɔɔ zĩ. Wè gè vĩi à vã, eé fɛɛ vãna sai. 43 Wè gè vĩi bèɛ sai, mɔde eé fɛɛ kɔ̃n gakuio. Wè gè vĩi gbãaa sai, mɔde eé fɛɛ kɔ̃n gbãaao. 44 Wè gè vĩi anduna mè ũ, mɔde eé fɛɛ wɛ̀ndi kè è yãaro mè ũ. Lán anduna kè mè kuu nà, lɛmɛ wɛ̀ndi kè è yãaro mè kuu lɛ dɔ. 45 À kɛ̃na Luda yãn wà bè, gbɛ̃ káaku

Adamu gɔ̃ gbɛ̃ bɛ̃ɛ ũ, mɔde Adamu zãa gɔ̃ nini wɛ̀ndikpammari ũ. 46 Èe kɛ wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaro mɛ̀ bé è dɔ aɛro, anduna mɛ̀ bé è dɔ aɛ, à gbɛra sa wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaro mɛ̀. 47 Gbɛ̃ntee káaku bɔ̀ bùsuti guumɛ, à plaadee bɔ̀ ludambɛmɛ. 48 Gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ dɛ tɔɔtɛ pó ũunɔɔ bɔ̀kɔ̃ba kɔ̃n gbɛ̃ kè bɔ̀ tɔɔtɛn-o. Gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ dɛ ludambɛ pó ũunɔɔ bɔ̀kɔ̃ba kɔ̃n gbɛ̃ kè bɔ̀ ludambɛɛo. 49 Lán wá dɛ gbɛ̃ kè bɔ̀ tɔɔtɛn taka ũ nà, lɛn wégɔ̃ dɛ gbɛ̃ kè bɔ̀ ludambɛɛ taka ũ lɛ se.

50 Yã kè má òn yè ma gbɛ̃nɔ. Tó kpata kè bɔ̀ Luda kiia bɔ̀ gupuraaa, wé e wà ble kɔ̃n wa mèoro. Wé e wàgɔ̃ kú gu kɛ̀ è vãroo guu kɔ̃n wa mɛ̀ kɛ̀ è vãaoro. 51 À ma, mé asiiyã oare. Wé ga wa píngiro, mɔde wé li wa píngi 52 kãndo lán wée'ibakɛna bà kãkãki zãade pégurɔɔ zĩ. Zaakɛ kãkãki é ɔ́ bɔ, gènɔ é fɛɛ yaikũsai, wapinɔ sɔ̃ wé li. 53 Séde wa mɛ̀ kɛ̀ è vãa gɛ̃ à kɛ̀ è vãroo guu. Séde wa mɛ̀ kɛ̀ è gaa kɛ̀ gɛ̃ à kɛ̀ è garoo guu. 54 Tó wa mɛ̀ kɛ̀ è vãa gɛ̃ à kɛ̀ è vãroo guu, bensɔ̃ wa mɛ̀ kɛ̀ è gaa gɛ̃ à kɛ̀ è garoo guu, ben yã kɛ̀ kɛ̃na Luda yãn kɛ̀ é papa wà bè:

Wà zǐ blè gaaa, à mì dɛ̀.

55 Ga, n zǐblena tɔ́n diaa?
Ga, n sɛwɛɛ kú mámɛ?

56 Durun bé ga sɛwɛɛ ũ, durun gbãaa sɔ̃ è bɔ doka guumɛ. 57 Wà Luda sáabu kɛ, kɛ̀ è tó wà zǐ ble wa Dii Yesu Kirisi gãzĩ. 58 Beee yãnzi ma gbɛ̃ yenzideenɔ, à zɛ gbãa gíngin bɔru kpɛɛ sai. À wɛ́ɛ tã Dii zĩizi gurɔ píngi, zaakɛ á dɔ̃ kè zĩi kè ée kɛɛ Diinɛ pãro.

16

Pɔlu wɛ́tɛgasorukɛna

1 Luda gbɛ̃nɔ kámasakɛna yã musu, lán má ò Galatia bùsu sɔsinɔnɛ nà, à kɛ lɛ se. 2 Azumanɛngo kɔ̃n Azumanɛngoo a baade gae ɔɔ kɛ̀ à è a gbãa lén bɔ adona, àgɔ̃ kaakɔ̃a, lɛ àton kámasa pì wɛtɛ gurɔɔ kè ma mɔro yãnzi. 3 Tó ma mɔ, mé gbɛ̃ kè a ń díɛ aɔ̃ gánɔ zĩ Yerusalɛmu kɔ̃n takadao kɔ̃n kámasa kè á kàkɔ̃aa pìo. 4 Tó à kɔ̃ sìo mà gámɛ sɔ̃, aɔ̃é gá zɛmɛ.

Yã kè Pɔlu kpàkpa à kɛɛnɔ

5 Tó ma bɔɛ kɔ̃n Masedonia bùsuo, mé mɔ́ a kiia, zaakɛ mé pã Masedonialamɛ. 6 Mɛ́ɛ kpákpaa mà gurɔplaa kɛao. Baa buusiɛ se mégɔ̃ yezi mà bleao, é gá zɛmɛ guu kè mé gán. 7 Tia la má yezi mà gɛ̃ala bàrararo, mɛ́ɛ kpákpaa mà gurɔplaa kɛao, tó Dii wè. 8 Mé gɔ̃ Ɛfesu ai Pɛntikɔsi zĩbaa zĩmɛ, 9 zaakɛ Luda zé bɔmɛ maamaa mà zĩ maaa kɛ, bensɔ̃ ibɛɛnɔɔ pari.

10 Tó Timɔti gà à mɔ̀, àton yã kɛnɛ búgubugu à vĩa kɛarero, zaakɛ èe zĩi kɛɛ Diinɛ lán ma bàmɛ. 11 A gbɛ̃ke tón kya kánlo. À kũsãɛ kɛnɛ, lɛ à e à ká ma kiia aafia, zaakɛ mapi kɔ̃n ma gbɛ̃nɔ wa wɛ́ɛ dɔzi.

12 Wa gbɛ̃ndo Apolo sɔ̃, mɛ̀gɔ̃ nakɔ̃rɛɛa gɛ̀n baaagɔ̃ à mɔ́ à a
gwa kɔ̃n wa gbɛ̃ kpaaanɔ. À ye mɔnazi gĩaro. Tó à zé è, eé mɔ́.

Lédamma zãa

13 Àgɔ̃ kú a làakaria, àgɔ̃ zɛna Yesunaanɛkɛna guu. Àgɔ̃
wɔ́rɔngɔ vĩ, àgɔ̃ gbãa. 14 À yã píngi kɛ kɔ̃n yenzio.

15 Á Sɛtɛfana bɛdeenɔ dɔ̃, kɛ̀ aɔ̃mbe Yesude káakunɔ ũ Girisi
bùsun, ben aɔ̃ ń zĩnda kpà wàgɔ̃ dɔɔ Luda gbɛ̃nɔ lé. Ma gbɛ̃nɔ,
ma wéɛ kèawa, 16 à mì siɛ gbɛ̃ beee takanɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe aĩa
kɛɛ lɛdo zĩ dɔ̃nkɔ̃ pì guunɔ ń píngi. 17 Ma pɔɔ kɛ̀ nna Sɛtɛfana
kɔ̃n Fɔtunatuo kɔ̃n Akaikuo mɔnaa, zaakɛ aɔ̃ gɔ̀mɛ a gɛ̃ɛ ũmɛ.
18 Aɔ̃ɔ tò ma làakari kpàɛ kɔ̃n a pɔ́o. À bɛ̀ɛ lí gbɛ̃ beee takanɔnɛ.

19 Asia bùsu sɔsinɔ ì kpàawa. Akila kɔ̃n Pirisilao kɔ̃n sɔsi gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃è kɔ̃ kakɔ̃a ń bɛɛnɔ ì kpàawa maamaa Dii guu. 20 Wa gbɛ̃
kɛ̀ wá lɛdoonɔ ì kpàawa a píngi. À ì kpákɔ̃a kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ
lépɛmmanao. 21 Mamɔma Pɔlu, ma ɔgbɛn yè. Ma ì kpàawa. 22 Tó
gbɛ̃kee ye Diiziro, Luda láari kɛa. Wa Dii e mɔɔ. 23 Dii Yesu
gbɛ̃kɛɛ kɛare. 24 Má yeazi a píngi kuuna Kirisi Yesu guu.

KƆRINTIDEENƆ TAKADA PLAADEE

Pɔlu kɔ̃n Kɔrinti sɔsi gbɛ̃nɔ 1:1-7:16
Yudea Yesudeenɔ kámasakɛna 8:1-9:15
Pɔlu gina kɔ̃n a zĩndao 10:1-13:14

Làakarikpaɛna

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zì̀ri Luda pɔyezi guu kɔ̃n wa gbɛ̃ Timɔtio, wámbe wa takada kɛ̀ kɛ̃̀ sɔsi kɛ̀ kú Kɔrintinɛ kɔ̃n Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Girisi bùsunnɔ ń píngi. 2 Luda wa De kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare, à a gba aafia.

3 Wà Luda wa Dii Yesu Kirisi De sáabu kpá, De Luda wɛ̃ndadɔ̃nnɛri nɔ̀sɛkpaɛri pì. 4 È wa làakari kpáɛwe wa wahaa píngi guu, lɛ wà e wà gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú baa wahaa kparee taka guunɔ làakari kpáɛńnɛ se kɔ̃n làakarikpaɛbɔ kɛ̀ Luda wa làakari kpàɛoweeo. 5 Lán nawɛ̃a kɛ̀ Kirisi kɛ̀ è liwazi nà, lɛmɛ dɔ wa làakari è kpáɛ maamaa Kirisi yãnzi. 6 Tó wée nawɛ̃a kɛɛ, a làakari kpaɛna kɔ̃n a mìsinao yãnzimɛ. Tó Luda wa làakari kpàɛ, a làakari kpaɛna yãnzimɛ, lɛ à e à nawɛ̃a dɔ̃nkɔ̃ kɛ̀ wée kɛɛ fɔ̃. 7 Wá tãmaa vĩ a yã musu seka sai, zaakɛ wá dɔ̃ lán a bà kúwao nawɛ̃akɛna guu nà, lɛn a bà kú kɔ̃n wa làakari kpaɛnao lɛ dɔ.

8 Wa gbɛ̃nɔ, wá yezi àgɔ̃ dɔ̃ lán wà wɛ́ɛ tə̃̀wa Asia bùsun nà. Wà mɛ̀ ɔ̃̀wa maamaa dɛ wa gbãa lɛ́la, baa wa wɛ̃̀ndi wá wɛ́ɛ dɔzi sero. 9 Yã dàwala, wée daa wa gamɛ. Beee wa le, lɛ wàton zɛ kɔ̃n wa zĩnda gbãaaoro, séde kɔ̃n Luda kɛ̀ è gènɔ fɛɛ gbãaao. 10 À wa bɔ kari bíta guu, bensɔ̃ eé wa bɔn. Àpin wá wɛ́ɛ dɔzi à wa bɔn dɔ 11 adua kɛ̀ ée kɛɛwee gãzĩ. Lɛmɛ gbɛ̃nɔ é sáabu kɛnɛ pari wa yã musu gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ à kɛ̀we yãnzi gbɛ̃ pariinɔ aduakɛna sàabu.

Pɔlu tá gborona

12 Yã kɛ̀ weè à ĩa dãan yɛ̀: Wa laasuu e oowe kɛ̀ kɔ̃n Luda gbãaao wá kú kɔ̃n nɔ̀sɛpuraao mɔnafiki sai anduna guu, atɛ̃nsa a kiia. Anduna ɔ̃ndɔ̃ɔn wá kúoro, séde Luda gbɛ̃kɛɛ. 13 Weè lá ke kɛ̃arero, séde kɛ̀ é à kyó kɛ à dɔ̃ɔ baasiro. 14 Lán á wa dɔ̃ nà féte tia, má yezi à wa dɔ̃ sãnsãn, lɛ à ĩa dã wa yã musu Dii Yesu mɔ́gurɔɔ zĩ, lán wé dã a yã musu nà.

15-16 Bee náanɛkɛna guu má dìɛ yã kɛ̀ tó méɛ gaa Masedonia, mà bɔɛ a kiia mà a gwa káaku, mà ɛara mà su kɔ̃n a kiio, lɛ à aubarika e gɛ̀n plaa, gbasa à dɔnlɛ kɛmɛ ma Yudea gana guu. 17 Kɛ̀ ma tá beee dìɛ, ma yã fɛɛ kèn yɔ́? Tó má dìɛ mà yã kɛ, anduna yã è dɔmɛ aɛ mà be, lɛmɛ, lɛmɛ ke auo, auon yɔ́? 18 Lán Luda náanɛ vĩ nà, yã kɛ̀ wá òare né lɛmɛ, èe kɛ auonlo. 19 Luda Né Yesu Kirisi kɛ̀ mapi kɔ̃n Silasio kɔ̃n Timɔtio wa à yã

waazi kɛ̀are nɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ è be lɛmɛ, èe kɛ auonlo, àmbe Luda eè ũ. 20 Zaakɛ lɛ́ kɛ̀ Ludaa gbɛ̃̀ píngi yãpuraa è kɛ à guumɛ. Beee yãnzi kɔ̃n Yesu Kirisi tɔ́on wè be, aami, Luda tɔ́bɔna yãnzi. 21 Luda bé à wa kãsãa pɛ̀ɛ Kirisi guu kɔ̃n apinɔ, à wa diɛ a pɔ́ ũ, 22 à a sèeda kɛ̀wa, à a Ninii dà wa swɛ̃̀n pɔ́ kɛ̀ wé e kpégaau ũ.

23 Ludaa ma nɔ̀sɛ dɔ̃, àmbe ma sèedadee ũ. Kɛ̀ má yezi mà a bɔbɔ a dànlo yãnzin méɛ gá Kɔrintizi dɔro. 24 È̀e kɛ wée gbãa mɔɔare a ludanaanɛkɛna musunlo, zaakɛ a kãsãa pɛ̀ɛ kɔ̀, wée zĩi kɛɛao a pɔnnaa yãnzimɛ.

2

1 Ben ma zɛo kɛ̀ mɛ́ mɔ́ a kiia kɔ̃n nɔ̀sɛyakanao dɔro. 2 Tó má tò a nɔ̀sɛ yàka, dé bé eé ma pɔɔ kɛ nnaa, tó èe kɛ amɔa kɛ̀ ma a nɔ̀sɛ yàkaareenɔ baasiroo? 3 Ma takada kɛ̃̀are lɛ, lɛ tó ma mɔ a gwa, amɔa kɛ̀ á dɛ à ma pɔɔ kɛ nnaanɔ tón ma nɔ̀sɛ yakaro yãnzimɛ. Má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ ma pɔnnaa nɛ́ a píngi pɔnnaamɛ. 4 Ma takada pì kɛ̃̀are nawɛ̃a guu kɔ̃n pɔsia bítao kɔ̃n wɛ́ɛ'io plèplɛ, èe kɛ lɛ a pɔɔ yaka yãnzinlo, lɛ àgɔ̃ dɔ̃ lán má yeazi nà yãnzimɛ.

Sùukɛna kɔ̃n taarideeo

5 Tɔ̀, tó gbɛ̃ke nɔ̀sɛyakana yã kɛ̀, èe kɛ ma nɔ̀sɛn à yàkaro, a píngi pɔ́n à yàka, ke a gbɛ̃kenɔ, lɛ màton o à gɛ̃ ɔlaro. 6 Ĩaa kɛ̀ a paridee dà adee pìa mɔ̀a. 7 Beee yãnzi à sùu kɛo tia, à à làakari kpáɛnɛ, lɛ à pɔsia bíta tón à kaatɛro yãnzi. 8 Beee yãnzi ma agbaa kpàare, à ɔdɔanɛ tɛ̃tɛ̃ntɛ̃ kɛ̀ á yezi. 9 Àmbe à tò ma takada kɛ̀kãa kɛ̃̀are, ma lí pèɛoawa, lɛ mà e mà dɔ̃ tó a yã kɛ̀ má òare kũna píngi. 10 Tó a gbɛ̃ kɛ̃̀ kɔ̃n à taario, mɛɛ̀ adee kɛ̃ se. Zaakɛ tó ma gbɛ̃ yã kɛ̀nɛ, tó yãkee gàa gɔ̃ kuu, mɛɛ̀ kɛ a yãnzi Kirisi aɛzĩ, 11 lɛ Setãn tón ɔ̃ndɔ̃ɔ daɛwaziro yãnzi, zaakɛ wá à mɔnafikinɔ dɔ̃.

Luda zĩ̃kɛrinɔ

12 Kɛ̀ ma ka Toroasi lɛ mà Kirisi baaru nnaa kpá, Dii zɛ́ bɔ̀mɛ, 13 mɔde ma làakari kpaɛnaro, kɛ̀ méɛ ma gbɛ̃ndo Titu ero yãnzi. Ben ma lɛ́ zàḿma gwe, ma da Masedonia zɛ́n.

14 Ma sáabu kɛ̀ Ludanɛ, zaakɛ ègɔ̃ dɔɔwe aɛ gurɔ píngi, weègɔ̃ zĩ̀blerinɔ ũ Kirisi guu, weè à dɔ̃na gũu dagula gu sãnda píngia. 15 Zaakɛ wá dɛ tuaetiti gũnnadee kɛ̀ Kirisi kpàta Ludanɛ ũ gbɛ̃ kɛ̀ èe ń̀ mì siinɔ té kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe kaatɛɛnɔ. 16 Wá dɛ gè gũu ũ gbɛ̃kenɔnɛ, ben è gaa iḿnɛ. Wá dɛ wɛ̃̀ndi gũu ũ gbɛ̃ kpaaanɔnɛ, ben è wɛ̃̀ndi iḿnɛ. Wa dé bé à kà à zĩ beee kɛɛ? 17 Wá dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̀ègɔ̃ laa taa kɔ̃n Luda yãonɔ bàro. Kirisi guu weè yã o kɔ̃n nɔ̀sɛpuraao kɔ̃n Luda dɔ̃nao à zĩ̀rinɔ ũ.

3

1 Wa ɛara wée wa zĩnda sáabu kpaan yɔ́? Wa bà kú kɔ̃n sèeda takada kɛ̀ wà kɛ̃̀aree ke kɛ̀ á kɛ̀ńnɛo lán gbɛ̃̀kenɔ bàn yɔ́? 2 Ámbe wa takada pì ũ kɛ̀ kɛ̃na wa swɛ̃̀a. Baade píngi é fɔ̃ à dɔ̃ à à kyó kɛ. 3 Ée ɔdɔɔa gupuraaa kɛ̀ ámbe takada kɛ̀ Kirisi kɛ̃̀ à nàwe wa ɔzĩ ũ. Èe takada pì kɛ̃ kɔ̃n ãntu'ioro, à kɛ̃̀ kɔ̃n Luda Wɛ̃̀ndide Niniiomɛ. Èe kɛ̃ gbɛ̀ walaaaro, à kɛ̃̀ a swɛ̃̀amɛ.

4 Yã kɛ̀ wá à náanɛ vĩin gwe Luda aɛzĩ Kirisi gãzĩ. 5 Èe kɛ wa ka wa zĩndanɛ wà be, yã pì bɔ̀ wa kiianlo, Ludan wa gbãaa ũ. 6 Àmbe à wa kaa, ben wá dɛ à bà kuuna kɔ̃n gbɛ̃̀nɔo dufu zĩkɛrinɔ ũ. Èe kɛ doka kɛ̀ kɛ̃nanlo, Luda Nini yãmɛ. Zaakɛ doka è gaa ińnɛ, Ninii pì sɔ̃, è wɛ̃̀ndi ińnɛ.

7 Kɛ̀ Luda doka kɛ̃̀ gbɛ̀ walaaa, à gakui bɔ̀ Musa uua. Baa kɛ̀ à tékɛna e gì kɛro, Isarailinɔɔ e fɔ̃ wà gwàro. Tó zé kɛ̀ è gaa ińnɛ pì bɔ̀ kɔ̃n gakui beee takao, 8 weé Ninii pì zé gakui yã o dɔ́? 9 Tó zé kɛ̀ è yã dańlaa gakui vĩ, ɛ̃ndɛ̃ zé kɛ̀ è tó yã bɔńyo nnaa gakui dɛàla zã̀. 10 Pɔ́ kɛ̀ gakui vĩ yãa gakui vĩ dɔro, gakui kɛ̀ dɛàlaa pì yãnzi. 11 Tó pɔ́ kɛ̀ èe gì kɛroo bɔ̀ kɔ̃n gakuio, pɔ́ kɛ̀ èg̃ɔ̃ kuu gakui dɛàla zã̀.

12 Zaakɛ wá tãmaa beee taka vĩ, weè yã o kɔ̃n kùgbãaao, 13 èe kɛ lán Musa bàro, kɛ̀ à sáta kù a uua lɛ Isarailinɔ tón à uu tékɛna kɛ̀ è gì kɛroo yãana ero yãnzi. 14 Mɔde aɔ̃ swã gbãa, zaakɛ ai gbãa tó aɔ̃ɔe Luda bà kuunańyo takada kyó kɛɛ, sáta dɔ̃nkɔ̃ pì èg̃ɔ̃ da ń laasuulamɛ. È goro, séto gbɛ̃ kú Kirisi guu baasiro. 15 Ai gbãa tó aɔ̃ɔe Musa takada kyó kɛɛ, sáta pì èg̃ɔ̃ da ń laasuulamɛ. 16 Mɔde tó gbɛ̃ aɛ dɔ̀ Diia, sáta pì è goa. 17 Dii pìn Luda Nini ũ, bensɔ̃ guu kɛ̀ Dii Nini pì kún, è tó wà gɔ̃ ń zĩndanɛ. 18 Wamɔwa kɛ̀ pɔ́ gò wa uuanɔ, wée Dii gakui ɔdɔɔańnɛ lán dígi bà, weèg̃ɔ̃ lii lán à bà gakui gɔ̃ kaa gakuila. Dii kɛ̀ dɛ Luda Nini ũu pì kɛnan gwe.

4

Luda zɪ̀rinɔ zĩi

1 Beee yãnzi lán Luda zĩ beee dàwe a sùu guu nà, weè kpasaoro. 2 Wa ɔ kpà asii wísaiyãnɔzi, weè yã kɛ kɔ̃n mɔnafikioro, bensɔ̃ weè Luda yã liɛ kpɛɛgãndaro. Weè yãpuraa ońnɛ súusu, lɛ wà wa zĩnda ɔdɔa baade píngɪnɛ Luda aɛzĩ. 3 Tó baaru nnaa kɛ̀ wée kpaa utɛnamɛ, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe kaatɛɛnɔn à utɛnańnɛ. 4 Zaakɛ anduna kɛ̀kii dii Yesusaideenɔ wée vɪ̀a kʊ̀ńnɛ, lɛ aɔ̃ton baaru nnaa sí, Kirisi kɛ̀ dɛ Luda taka ũu gakui guu puńnɛro yãnzimɛ. 5 Wa zĩnda kpàakpan wée kɛɛro, Yesu Kirisi diikɛɛ kpàakpan wée kɛɛ, bensɔ̃ wée zĩi kɛɛare à

yãnzi. 6 Luda bè, guu pu gusiaan, ben à guu pù wa swɛ̃n lɛ dɔ. Gupuraa pì dɛ à gakui kɛ̀ èe té kɛɛ Kirisi uua dɔ̃na ũ.

7 Wá auziki beee vĩ wa mɛ̀ kɛ̀ dɛ lán gṵ oroo bànɔ guu, lɛ wà e wà dɔ̃ kɛ̀ gbãa bíta pì bɔ̀ Luda kiiamɛ, èe kɛ wa kiianlo. 8 Wègɔ̃ ĩa daawa kpa sãnda píngia, baa kɔ̃n beeeo weè furo. Wè bídi kɛ, mɔde wa tãmaa è yãaro. 9 Wè wɛ́ɛ tãwa, mɔde Luda è wa tónlo. Wè wa pãɛ, mɔde weè garo. 10 Gurɔ píngi wá kú Yesu gaa taka bori lézĩ, lɛ à kuuna e à ɔdɔa wa mèa yãnzi. 11 Zaakɛ wamɔwa kɛ̀ wá bɛ̃ɛnɔ weègɔ̃ kú gaa lézĩ Yesu yãnzi, lɛ à kuuna e à ɔdɔa wa mɛ̀ kɛ̀ eé gaaa. 12 Lɛn gaa pì e zĩi kɛɛ wa guu lɛ, bensɔ̃ wɛ̃ndi e zĩi kɛɛ a guu. 13 À kɛ̃na Luda yãn wà bè: Má Luda náanɛ vĩ, ben ma yã ò. Wapinɔ sɔ̃ wa Luda náanɛ dɔ̃nkɔ̃ pì kɛ̀, ben wée yã oo à yãnzi. 14 Zaakɛ wá dɔ̃ kɛ̀ lán Luda Dii Yesu fɛ̀ɛ gaan nà, eé wa fɛɛo gaan se, eé wa káɛ a aɛzĩ lɛdo kɔ̃n apinɔ. 15 Yã kɛ̀nɔ píngi e wa lee a yãnzi, lɛ Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ èe lii gbɛ̃nɔzi pari e à sáabukpana kaara à tóbɔna yãnzi.

Wɛ́ɛdɔna mɛ̀ dufuzi

16 Beee yãnzi weè kpasaro. Baa tó wa mèbaa e kaatɛɛ, wa ninii èngɔ̃ dufu kũu lán guu e dɔɔ nà. 17 Wa wɛ́ɛtãmma néngo kɛ̀ eé gɛ̃tɛ kèkii e gakui bíta kɛ̀ è yãaroo iiwe, kɛ̀ èe sí lékɔ̃ziro. 18 Wa wɛ́ɛ pé pɔ́ kɛ̀ wè wɛ́ɛ siàlɛaro, sé pɔ́ kɛ̀ wè wɛ́ɛ siàlɛroo. Zaakɛ pɔ́ kɛ̀ wè wɛ́ɛ siàlɛ né gurɔplaapɔmɛ. Pɔ́ kɛ̀ wè wɛ́ɛ siàlɛroo sɔ̃, èngɔ̃ kuu gurɔ píngi.

5

1 Wá dɔ̃ kɛ̀ tó wa sɔ̀ kɛ̀ wá kún kpé ũ anduna kɛ̀ guu yàka, Luda é kpé kɛ̀ wèe dɔ kɔ̃n ɔoro kpáwa a bɛ ai gurɔ píngi. 2 Tia sɔ̃ weè mbo sɔ̀ pì guu, wá yezi wà ludambɛ pɔ́ pì da, 3 zaakɛ tó wa bɔ sɔ̀n, wégɔ̃ kuu mɛ̀ sairo. 4 Gurɔɔ kɛ̀ wá kú sɔ̀ kèkii guu, weè mbo lán wá aso sɛna bà. Èe kɛ wá yezi wà bɔ à guunlo, wá yezi wà ludambɛ pɔ́ damɛ, lɛ wɛ̃ndi wa sɔ̀ kɛ̀ eé gaa pì mɔ́. 5 Beee yãnzin Luda wa soru kɛzi, ben à a Ninii kpàwa pɔ́ kɛ̀ wé e kpégaau ũ.

6 Beee yãnzi wa kù èngɔ̃ gbãa. Wá dɔ̃ kɛ̀ gurɔɔ kɛ̀ wá kú mɛ̀ kèkii guu, wá kú Dii kiiaro. 7 Zaakɛ ludanaanɛkɛnan wá kúo, èe kɛ wɛ́ɛsinaàlɛ yãnlo. 8 Wa swɛ̃ èngɔ̃ kpaɛna. Bɔna sɔ̀ pìn gana Dii kiian wá yezi. 9 Kuuna mɛ̀ guun yoo, bɔna à guun yoo, weègɔ̃ wɛtɛɛ wa yã kánɛ. 10 Zaakɛ Kirisi égɔ̃ vɛ̃ɛna a tintia, wa píngi wé bɔ wà zɛ à aɛ, eé fĩa bo wa baadenɛ à kuuna mɛ̀ guu yãkɛnaa, à maaa ke à zaaa.

Gbɛ̃nteenɔ kɛna nna kɔ̃n Ludao zĩi

11 Lán wée vĩa kɛɛ Diinɛ lɛ nà, weè wɛtɛ gbɛ̃nɔ yã pì zé e. Ludaa wa dɔ̃ sãnsãn, bensɔ̃ wá yezi à wa dɔ̃ a swɛ̃n lɛ dɔ. 12 Wée wa zĩnda sáabu kpaa a kiia dɔnlo, wée a gbaa zé à ĩa dã wa yã

musumɛ, lɛ à e à yã we gbɛ̃ kɛ̀ è ĩa dã kɔ̃n mɛ̀baayão, èe kɛ swɛ̀ yãnloola. 13 Tó ée daa wa mì lìɛ, Luda yãnzimɛ. Tó wá kú wa dɔ̀rɔa, a yãnzimɛ. 14 Zaakɛ Kirisi yenzi bé èe té kaawagu. Wá è tó gbɛ̃ mɛ̀n doo gà gbɛ̃ píngi yãnzi, aɔ̃ gà ń píngin gwe. 15 À gà gbɛ̃ píngi yãnzi, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gɔ̃̀nɔ tóngɔ̃ kuu ń zĩnda pɔ́ ũ dɔro, sé gbɛ̃ kɛ̀ gà ń yãnzi à vù pɔ́ ũ.

16 Beee yãnzi weè gbɛ̃ke gwa lán anduna gbɛ̃nɔ è gwa nà tia dɔro. Baa kɛ̀ wá Kirisi dɔ̃ lán anduna gbɛ̃nɔ à dɔ̃ nà yã, wá à dɔ̃ lɛ tia dɔro. 17 Zaakɛ tó gbɛ̃ kú Kirisi guu, à gɔ̃̀ gbɛ̃ dufu ũ. À kuuna zii gɛ̃̀tɛ, kuuna dufu bé à gɔ̃̀nɛ. 18 Beee bɔ̀ Luda kiiamɛ píngi. À wa kɛao nna Kirisi gãzĩ, ben à gbɛ̃nɔ kɛnaao nna zĩi dàwe. 19 Kirisi guu Luda anduna kè a zĩndao nna gbɛ̃nɔ taarinɔ yã dana sai, ben à gbɛ̃nɔ kɛnaao nnaa pì yã nàwe wa ɔzĩ. 20 Beee yãnzi Kirisi gɛ̃ɛnɔn wa ũ. Ludaa e gbɛ̃nɔ sisii wa gãzĩ. Wa agbaa kpàare Kirisi gbɛ̀n, à kɛ nna kɔ̃n Ludao. 21 Ludaa tò durunsaidee gɔ̃̀ durun agbaakpabɔ ũ wa yãnzi, lɛ kuuna à guu Luda tó yã bɔwao nna.

6

1 Zaakɛ Luda zĩkɛri daanɔn wa ũ, wa agbaa kpàare, àton Luda gbɛ̃kɛɛ sí à à kɛ pãro. 2 Luda bè:

Ma yã màmma a gurɔɔa,
ma dɔnlɛ mìsina gurɔ.
Gurɔɔ kà sa, gbɛ̀an mìsina gurɔɔ pì ũ.

3 Weè yã kɛ̀ eé tó gbɛ̃ fuu kɛro, lɛ wàton wa zĩi taari ero yãnzi. 4 Weè wa zĩnda ɔdɔa gbɛ̃nɔnɛ zé sãnda píngi guu kɛ̀ Luda zĩkɛrinɔn wa ũ. Weè mɛna fɔ̃ maamaa kɔ̃n ĩadammao kɔ̃n nawɛ̃ao kɔ̃n wéɛtãmmanao. 5 Wà wa gbɛ̃, wà wa ka kpésiaan, wà fɛ̀ɛwazi. Wa zĩ gbãaa kɛ̀, wée e wà ii òro, nɔaa wa dɛ. 6 Wá ɔ̀dɔańnɛ kɔ̃n nɔ̀sɛ puraao kɔ̃n dɔ̃nao kɔ̃n sùuo kɔ̃n maakɛnao kɔ̃n Luda Ninio kɔ̃n yenzi mɔnafiki saio 7 kɔ̃n yãpura'onao kɔ̃n Luda gbãaao. Wá yãmaakɛbɔnɔ kũna wa ɔplaan kɔ̃n wa ɔzɛɛo. 8 Wè wa kpe da, wè wa kpɛ bɔ. Wè wa tɔ́ zaaa sí, wè wa tɔ́ nnaa sí. Yâpuradeenɔn wa ũ, ben wè wa diɛ mɔnafikideenɔ ũ. 9 Tɔ́deenɔn wa ũ, ben wè wa diɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ wà ń dɔ̃roonɔ bà. Wá bɛ̃ɛ fá, ben wè wa diɛ gènɔ ũ. Wè wa diɛ pógbɛ̃nanɔ ũ, mɔde wè wa dɛro. 10 Wa pɔɔ èg̃ɔ̃ nnamɛ, ben wègɔ̃ wa diɛɛ pɔsiadeenɔ ũ. Weè gbɛ̃nɔ kɛ auzikideenɔ ũ pari, ben wègɔ̃ wa diɛɛ takaasideenɔ ũ. Wá pó píngi vĩ, ben wègɔ̃ wa diɛɛ pósaideenɔ ũ.

11 Kɔrintideenɔ, wa yã òare súusu, wa wa nɔ̀sɛ wɛ̀are. 12 Wée wa nɔ̀sɛguuyã utɛarero, mɔde a a pó ùtɛwe. 13 Ma yã òare lán ma néno bà. Lán wa wa nɔ̀sɛ wɛ̀are nà, à a nɔ̀sɛ wɛ̃we lɛ se.

Àton kɛ sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Yesusaideenɔoro

14 Àton kɛ sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Yesusaideenɔoro. Yã maaa bàa ũgba
kɔ̃n à zaaao? Bɔ́n gupura kɔ̃n gusiaao vĩ kɔ̃n kɔ̃o? 15 Kirisi
yã é kɔ̃ sɛ́ kɔ̃n Setãn pɔ́o diamɛ? Dian Yesudee bà égɔ̃ kú kɔ̃n
Yesusaideeo? 16 Luda kpɛ́ è kɔ̃ sɛ́ kɔ̃n tãanɔoɔ́? Zaakɛ Luda
Wɛ̃ndide kpɛ́n wa ũ, lán à ò nà:
Mégɔ̃ kúńyo, mégɔ̃ té ń té,
mégɔ̃ dɛ ń Luda ũ,
aɔ̃égɔ̃ dɛ ma gbɛ̃nɔ ũ.
17 Beee yãnzi Dii bè:
À kɛ̃mma, àgɔ̃ kú adona,
àton ɔ kɛ pɔ́ gbãsĩaro,
mɛ́ a sí, 18 mégɔ̃ dɛnɛ De ũ,
égɔ̃ dɛ ma négɔ̃gbɛ̃nɔ ũ kɔ̃n ma nénɔgbɛ̃nɔ.
Dii Gbãapingide bé à ò.

7

1 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, lán Luda lɛ́ gbɛ̀we lɛ nà, wà mì kɛ̃ yã
kɛ̀ è mɛ̀ kɔ̃n niniio gbãsĩ lɛ́a mámmam, wà wa kuuna adona lɛ́
papa vĩakɛna Ludanɛ guu.

Pɔlu pɔɔ kɛ̀ Kɔrintideenɔa nna

2 À tó wa yã gɔ̃ kú a swɛ̀n. Wée taari kɛ gbɛ̃kenɛro, wée gbɛ̃ke
sãsãro, wée gbɛ̃ke takii kɛro. 3 Mée beee o mà yã daoalanlo. Má
ò yã kɛ̀ a yã kú wa swɛ̀n wà ga lɛdo ke wàgɔ̃ kuu lɛdomɛ. 4 Má
a náanɛkɛna maamaa, mɛɛ̀ lɛ́ gbɛ̃ɛ a yã musu maamaa. Wa
nawɛ̃akɛna guu píngi ma làakari kpaɛna métɛmɛtɛ, ma pɔɔ kɛ̀
nna à gɛ̀ ɔla. 5 Baa kɛ̀ wa ka Masedonia bùsun, wa mɛ̀ kpaɛnaro.
Nawɛ̃a lìgawazi kpa sãnda píngia, wà fɛ̀ɛwazi kɔ̃n swèeo, vĩa
gɛ̀wagu. 6 Ben Luda kɛ̀ è yɛ̃ɛsaideenɔ sɛ́ lezĩ wa sɛ lezĩ Titu
mɔna guu. 7 Èe kɛ à mɔnan adoro, kɛ̀ a à sɛ̀ lezĩ yãnzimɛ dɔ.
À bèwe ée ma bɛgɛ kɛɛ, á kú tómadɔ̃yãa guu, ma yã a kũna gbãa
sa, ben ma pɔnnaa kàara.

8 Baa kɛ̀ takada kɛ̀ má kɛ̃aree a nɔ̀sɛ yàka, mɛ́ɛ ma nɔ̀sɛ lìɛro.
Kɛ̀ má è takada pì a nɔ̀sɛ yàka gurɔ plaa, lɛ ma nɔ̀sɛ lìɛ yã, 9 mɔde
ma pɔɔ kɛ̀ nna sa. Èe kɛ kɛ̀ ma a pɔɔ yàkaare yãnzinlo, kɛ̀ a pɔsiaa
tò a nɔ̀sɛ lìɛ yãnzimɛ. A nɔ̀sɛyakana pì bɔ̀ Luda kiiamɛ. Beee
yãnzi wée ásaru kɛarero. 10 Pɔsiaa kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia, è tó gbɛ̃ nɔ̀sɛ
lìɛ à mìsina e, eé tómadɔ̃yãa kɛro. Anduna pɔsiaa bé è gaa ińnɛ.
11 À gwa pɔ́ kɛ̀ pɔsiaa kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia pì ìare. A mɛ̀ wå sa, a gi
kɔ̃n a zĩndao, a làakari fɛ̀ɛ, vĩa a kũ, a bɛgɛ kɛ̀, a wée tå, a ń swã
gà. Yã pì guu píngi a a zĩnda ɔdɔa kɛ̀ á taari vĩ yã pì guuro.

12 Baa kɛ̀ ma takada pì kɛ̃are, èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ taari kɛ̀ ke gbɛ̃ kɛ̀
wà taari kènɛ yãnzinlo, má kɛ̃ Luda dɔ̃na guumɛ, lɛ a yewazina
e à bɔare gupuraaa. 13 Beee yãnzi wa làakari kpaɛna. Wa

làakari kpaɛna pì gbɛra, wa pɔnnaa kàara maamaa Titu pɔnna yã musu, kɛ̀ a píngi á tò à ninii sù yãnzi. 14 Ma lé gbɛ̃nɛ kɔ̃n a yão yã, ée tó wí ma kũro. Lán wa yãpuraa òare yã píngi guu nà, lɛn wa légbɛ̃na Titunɛ kɛ̀ yãpuraa ũ lɛ. 15 Lán a bɛ̀ɛ lìnɛ nà, a à kpe dà, bensɔ̃ a à yã mà a píngi, tó à dɔ̀ a yã pìn, à yenaazii è kaaramɛ. 16 Ma pɔɔ èg̃ɔ nna, kɛ̀ má a náanɛkɛna yã píngi guu yãnzi.

8

Kɔ̃kamasakɛna

1 Wa gbɛ̃nɔ, wá yezi àgɔ̃ gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Ludaa kɛ̀ Masedonia bùsu sɔsinɔnɛ dɔ̃. 2 Aɔ̃ yɔ̃agwana kɔ̃n wɛ́ɛtãmma pãsĩo guu, aɔ̃ pɔɔ kɛ̀ nna maamaa, ben baa kɔ̃n ń takaaside búgubugukɛɛo aɔ̃ gba dà à gɛ̃̀ ɔla. 3 Má òare aɔ̃ gba dà kɔ̃n nɔ̀sɛo do ń gbãa lén, à dɛ ń gbãaala se. 4 Aɔ̃ wɛ́ɛ kɛ̀wa ń zĩnda kúɛ kɔ̃n kúɛo, wà ń gba zé ń ɔɔ e àgɔ̃ kú Luda gbɛ̃nɔ kámasakɛna guu. 5 Aɔ̃ kɛ̀ dɛ pɔ́ kɛ̀ wa wɛ́ɛ dɔzila, aɔ̃ ń zĩnda kpà Diia gĩa kɔ̃n wapinɔ dɔ Luda pɔyezi guu. 6 Beee yãnzi wa wɛ́ɛ kɛ̀ Titua à gá kámasa yã kɛ̀ à nàa a té mì dɛ. 7 Zaakɛ á gbãa yã píngi guu, ludanaanɛkɛna kɔ̃n yã'onao kɔ̃n dɔ̃nao kɔ̃n yã píngi aĩao kɔ̃n yenzi kɛ̀ á vĩwaoo, àgɔ̃ gbãa kámasa pì kɛna guu dɔ.

8 Èe kɛ mɛ́ɛ yã diɛɛarenlo, aĩa kɛ̀ gbɛ̃ pãndenɔ kɛ̀n mɛ́ɛ ooare, lɛ mà a yenzi yãpuraa dɔ̃. 9 Á wa Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ dɔ̃. Pɔ́dee ina gɔ̃̀ pɔ́saidee ũ a yãnzi, ben à pɔ́saidekɛɛ guu à a kɛ pɔ́deenɔ ũ. 10 Lán má è nà yã pì musun yè: À kɔ̃ sìo amɔa kɛ̀ a zɛ kɔ̃n yã pìo zaa muyã bensɔ̃ ée kɛɛnɔ, 11 à yã pì mì dɛ sa. Zaakɛ a sorumi mà kɔ̃n à kɛnao, à kɛ a gbãa lén. 12 Tó gbɛ̃ gba dà kɔ̃n nɔ̀sɛo do pɔ́ kɛ̀ à vĩ lén, èe kɛ kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ à vĩrooonlo, beee bé è ká. 13 Èe kɛ mɛ́ɛ asoo lagoo gbɛ̃ pãndenɔnɛ, mɛ́ɛ diiarenlo, lɛ à kɛ sɛ̃nkpɛmɛ. 14 Tia lán kɛ̀ bà zaakɛ pɔ́ dìazi, à kpá gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ è kɛ̃sãmmanɔa, lɛ zĩkea tó pɔ́ dìńzi, bensɔ̃ pɔ́ kɛ̀sãawa, aɔ̃é kpáawa. Lán beee bà égɔ̃ sɛ̃nkpɛ. 15 Lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:
Gbɛ̃ kɛ̀ sèɛ bíta pɔ́ e diziro,
gbɛ̃ kɛ̀ sèɛ féte pɔ́ e kɛ̃sãro.

Titunɔ yã

16 Ma sáabu kɛ̀ kɔ̃n Ludao, kɛ̀ à tò a yã kú Titu swɛ̃̀n lán à kú ma swɛ̃̀n nà se. 17 À wa yã mà, à mɛ̀ wà à mɔ́ a gwa, lán à pɔɔ yezi nà. 18 Wa gbɛ̃ doo kɛ̀ à tɔ́ dàgula sɔsinɔ té ń píngi baarunnakpana musun wá dànɛ. 19 Beee gbɛra dɔ sɔsinɔ à dà à gáwao kámasa zĩi kɛ̀ wée kɛɛ kɛ. Wée zĩi pì kɛɛ Dii tóbɔna yãnzimɛ kɔ̃n aĩa kɛ̀ wá vĩio. 20 Wá yezi gbɛ̃ke wa taari e lán wée kɛɛ nà kɔ̃n gba bíta kɛ̀ na wa ɔzĩ yãoro. 21 Èe kɛ yã kɛ̀ maa Diinɛn wée pɛɛa adoro, yã kɛ̀ maa gbɛ̃nteenɔnɛmɛ se. 22 Wa wa

gbɛ̃ndo pãnde dàńnɛ dɔ. Wa à làakari gwà à gɛ̃n lé vĩro, wá è à aĩa vĩ yã́ píngi guu, bensɔ̃ à aĩa ɛ̀ara à kàara tia, kɛ̀ à a náanɛkɛna yãnzi. 23 Titu daa sɔ̃, ma zĩkɛri daa kɛ̀ weè a maaa wɛtɛ lɛdoon à ũ. Wa gbɛ̃ kpaaanɔ sɔ̃, sɔsinɔ zĩrinɔmɛ, aɔ̃mbe Kirisi tɔ́bɔrinɔ ũ. 24 Beee yãnzi à ɔdɔańnɛ kɛ̀ á yeńzi, lɛ sɔsi pì gbɛ̃nɔ dɔ̃ kɛ̀ lé kɛ̀ wée gbɛ̃ɛ a yã́ musu né yãpuraamɛ.

9

1 Èe kɔ̃ sío mà takada kɛ̃are Luda gbɛ̃nɔ kɔ̃ kámasa kɛna pì yã́ musuro, 2 zaakɛ má dɔ̃ kɛ̀ a nɔ̀sɛ maaa dà, ben ma lé gbɛ̀ Masedonia gbɛ̃nɔnɛ ma bè, Girisi gbɛ̃nɔ sorumi mà zaa muyã. A aĩakɛna pì ń gbɛ̃ parideenɔ mè fɛ̀ɛ. 3 Ben ma wa gbɛ̃ pìnɔ zĩawa, lɛ àgɔ̃ kú soru guu lán ma ò nà, lɛ lé kɛ̀ wá gbɛ̀ yã́ pì musu tón kɛ pãro. 4 Tó Masedonia gbɛ̃kenɔ tɛ̀mazi, tó aɔ̃ mɔ̀ wà è kɛ̀ a sorumi e maro, wí é wa kũ, kɛ̀ wa a náanɛkɛna yãnzi. Weé a pɔ́ o dɔ́? 5 Beee yãnzi má dìɛ kɛ̀ à maa mà o gbɛ̃ pìnɔnɛ aɔ̃ dɔmɛ aɛ, aɔ̃ gbaa kɛ̀ a gĩakɛ a à lé gbɛ̀ yã́ kɛkɛ káaku, lɛ a sorumi ma, àgɔ̃ dɛ nɔ̀sɛdo gbaa ũ, èe kɛ gba tiasinlo.

Gbadana kɔ̃n nɔ̀sɛo do

6 Àgɔ̃ yã́ kɛ̀kii dɔ̃:

Tó ń tɔ̀ féte, né kɛ̃ féte,
tó ń tɔ̀ bíta, né kɛ̃ bíta.

7 Baade kpá lán à dà a swɛ̀ guu nà uusisina sai tiasi sai. Ludaa ye gbɛ̃ kɛ̀ è gba da kɔ̃n pɔnnaaozi. 8 Luda é fɔ̃ à tó aubarika píngi gɔ̃ diazi, lɛ gurɔ píngi pɔ́ píngi mɔ́awa yã́ píngi guu ai à gɔ̀ dìazi à yã́ maa píngi kɛo. 9 Lán à kɛ̃na Luda yãn nà wà bè:

È gba da takaasideenɔnɛ maamaa,
à yãmaakɛna yãana vĩro.

10 Lán Luda è pɔ́borii kpá pɔ́tɔ̃ria nà kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ wè bleeo, eé pɔ́borii kpáawa, à kaaraare, lɛ a maakɛna ɔgbɛ e à ɔ tá. 11 Eé a kɛ pɔ́deenɔ ũ yã́ píngi guu, lɛ àgɔ̃ gba daa bítabita gurɔ píngi, gbɛ̃nɔ Luda sáabu kpá gbaa kɛ̀ á dàńnɛ wa gãzĩ yãnzi. 12 Zaakɛ Luda gbɛ̃nɔ pɔ́kɛ̃sãmma bɔkɔ̃tɛn kámasa zĩi pì e kɛɛ adoro, eé tó Luda sáabukpana dagula maamaamɛ dɔ. 13 Gbɛ̃nɔ é Luda tɔ́ bɔ, zaakɛ kámasa kɛ̀ á kɛ̀ pì é ɔdɔańnɛ, kɛ̀ a mì sìɛ Kirisi baaru nnaa kɛ̀ a zɛonɛ, bensɔ̃ a gbɛ̃kɛɛ kèńnɛ kɔ̃n gbɛ̃ píngio kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 14 Aɔ̃é adua kɛare kɔ̃n a yão dana ń swɛ̀n Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ pìsiawa yãnzi. 15 À Luda sáabu kpá à gbaa kɛ̀ gɛ̀ onala yãnzi.

10

Pɔlu gina kɔ̃n a zĩndao a zĩ yã́ musu

1 Mamɔma Pɔlu, ma agbaa kpàare kɔ̃n Kirisi nɔ̀sɛyĩio kɔ̃n à busɛkɛɛo, mamɔma kɛ̀ wè be, tó má kúao má busɛ, tó má

kúaoro sɔ̃, mɛɛ̀gɔ̃ pãsĩ. 2 Ma wɛ́ɛ kɛawa, tó ma mɔ, àton tó màgɔ̃ pãsĩaoro, zaakɛ mɛ́ fɔ̃ màgɔ̃ pãsĩ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è be anduna yã bé èe dɔɔwe aɛnɔɔ. 3 Wá kú anduna guumɛ, mɔde weè zì ká lán anduna gbɛ̃nɔ bàro. 4 Wa gɔ̃kɛbɔnɔ né anduna pónlo, Luda gɔ̃kɛbɔ gbãaa kɛ̀ weè zɛki gbãaanɔ gboroonɔmɛ. Weè ɛgɛ lɛokpakɔ̃anɔ gboroo 5 kɔ̃n wada yã kɛ̀ è gíńnɛ wà Luda dɔ̃ɔo píngi. Weè laasuu píngi milɛ ble, lɛ aɔ̃ mì siɛ Kirisinɛ. 6 Tó a mì sìɛwe mámmam, wa yãa kɛ̀ wà wɛ́ɛ tã swãyãmarisaideenɔa.

7 Eè yã gwa musumɛ. Tó gbɛ̃ a zĩnda náanɛkɛna kɛ̀ Kirisi pón a ũ, adee gɔ̃ dɔn kɛ̀ Kirisi pón wa ũ lán à bà se. 8 Baa tó ma lɛ́ gbɛ̀ à kɛ̀ bíta iko kɛ̀ Dii kpàwa yã musu, wí é ma kũro, zaakɛ a kãsãpɛɛna yãnzimɛ, èe kɛ a lɛɛna yãnzinlo. 9 Àton kɛ lándɔ̃ má yezi mà vĩa dadaazi kɔ̃n ma takadakɛ̃nao bàro. 10 Wè be ma takadanɔɔ bɛ̀ɛ vĩ, bensɔ̃ aɔ̃ gbãa, mɔde tó wà wɛ́ɛ sìmalɛ, è ń kũ gbãaro, ma yã è ká póke lézĩro. 11 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe oo lɛɛnɔ gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ lán wa yãnɔɔ dɛ nà takadanɔ guu tó wá kúaoro, lɛn wé kɛ lɛ, tó wa kɔ̃ è.

12 Dén kɛ̀we wà wa zĩnda kɛ sɛ̃nkpɛ kesɔ̃ wà wa zĩnda lékɔ̃zi kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe ń zĩnda sáabu kpaanɔo. Tó aɔ̃ ń zĩnda kpàkɔ̃sɔ̃ kɔ̃o kesɔ̃ aɔ̃ ń zĩnda lɛ̀kɔ̃zi kɔ̃o, aɔ̃èɡɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ro. 13 Wamɔwa sɔ̃, wé lɛ́ gbɛ̃ à gɛ̃ ɔlaro. Wé lɛ́ gbɛ̃ ikokɛkii kɛ̀ Ludaa dìɛwe lémmɛ, kɛ̀ à kà a kiia se. 14 Lán wa ka a kiia nà, wée vĩi wa ikokɛki lélaro, zaakɛ wa mɔ kɔ̃n Kirisi baaru nnaao ai a kiia káaku. 15 Weè lɛ́ gbɛ̃ à gɛ̀ ɔla wà gbɛ̃ pãndenɔ zĩ ká wa pólaro. Zaakɛ a ludanaanɛkɛna e kaara, wá yezi zĩi kɛ̀ wée kɛɛ a té ɔ tá maamaa ai à ká ikokɛkii kɛ̀ Ludaa dìɛwe lén, 16 lɛ wà gá wà baaru nnaa pì kpá bùsu kɛ̀ kú a aɛnɔ guu, légbɛ̃na kɔ̃n gbɛ̃ pãndenɔ kãndagbɛbanao sai. 17 Tó gbɛ̃ yezi à lɛ́ gbɛ̃, à gbɛ̃ Dii yã musu. 18 Èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda sáabu kpá bé à maaro, sé gbɛ̃ kɛ̀ Dii è à sáabu kpá.

11

Pɔlu kɔ̃n zì̀ri ɛgɛɛnɔ

1 À mɛnamao kɔ̃n ma yɔ̃nkɔkɛɛo féte. Mɔde ée mɛnaa kɔ̀. 2 Lán Luda è nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpá nà, lɛn mɛ́ɛ kpaa lɛ se a yã musu. Ma a kpa gɔ̃ mèn dooa, àmbe Kirisi ũ, lɛ mà a kpãsãa nɔkparɛ lɛzii ũ. 3 Lán mlɛ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛ̀ Awauzi nà à à sàsã, vĩa e ma kũu kɛ̀ eé a laasuu likɔ̃aare lɛ se, lɛ à a nana Kirisia gbãsĩ sai kɔ̃n nɔ̀sɛo do tó. 4 Tó gbɛ̃ke mɔ̀ à Yesu yã kɛ̀ bɔ̀ ado kɔ̃n wa pɔ́o waazi kɛ̀are, eè wezi aaga. Eè ninii kɛ̀ bɔ̀ ado kɔ̃n kɛ̀ á sìo sí, eè baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀ ado kɔ̃n kɛ̀ á mào ma. 5 Mɛ́ɛ daa má kɛ̃sãna zì̀ri kɛ̀ a ń díɛ bíta mɔ̀nɔzi yãke guuro. 6 Baa tó ma lɛ́ nnaro, má dɔ̃na vĩ. Wá ɔ̀dɔaare a píngi tɛ̃tɛ̃ntɛ̃ yã píngi guu.

7 Kɛ̀ ma baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia waazi kɛ̀are pósinaawaa sai, ben ma a zĩnda bùsa a kaarana yãnzi, ma taari kɛ̀n yɔ́?

8 Ma sɔsi pãndenɔ takii kɛ̀, ma a asaia èḿma, lɛ mà e mà zĩi
kɛo a té yãnzi. 9 Gurɔɔ kɛ̀ má kúao, tó pɔ́ e kɛ̃sãama, mɛɛ̀ ĩa da
gbɛ̃kearo. Wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ Masedonia bùsunnɔ mɔ̀mɛ kɔ̃n pɔ́
kɛ̀ èe kɛ̃sãamaao. Méɛ we mà kɛ a gbɛ̃kenɛ asoo ũro, bensɔ̃ mé
we mà kɛ a gbɛ̃kenɛ asoo ũro. 10 Kɔ̃n Kirisi yãpuraa kɛ̀ kú ma
guuo, gbɛ̃ke é kpámɛ mà lé pì gbɛ̃ Girisi bùsunlo. 11 Bɔ́yãnzin
má ò lɛzi? Ludaa dɔ̃ kɛ̀ má yeazi.

12 Yã kɛ̀ méɛ kɛɛ, mégɔ̃ kɛɛmɛ, lɛ mà gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe ń zĩ lɛɛkɔ̃zi
kɔ̃n wa pɔ́onɔ kãsãa kɛ̃ɛ kɔ̃n ń légbɛ̃nanɔ. 13 Gbɛ̃ beee takanɔ né
zǐri ɛgɛɛnɔmɛ! Zĩkɛri mɔnafikideenɔmɛ! Aɔ̃è li Kirisi zǐrinɔ ũ.
14 Yãbɔnsaɛnlo. Baa Setãn pì è li gupura malaika ũ se. 15 Zaakɛ
lɛmɛ, tó à zĩkɛrinɔ lì yã maaa zĩkɛrinɔ ũ, yãbɔnsaɛnlo. Zãazãa
aɔ́ é ń yãkɛna gbè e.

Pɔlu nawɛ̃akɛna a zǐrikɛɛ guu

16 Ma ɛara méɛ oo dɔ, gbɛ̃ke tón ma gwa yɔ̃nkɔɔ ũro. Tó lɛn
sɔ̃ro, àgɔ̃ ma diɛɛ lán yɔ̃nkɔɔ bà, lɛ mà e mà lé gbɛ̃ féte. 17 Yã kɛ̀
méɛ oo, Dii bé à ma danlo. Lé kɛ̀ méɛ gbɛ̃ɛ ma zĩnda náanɛkɛna
guu, méɛ gbɛ̃ɛ mìsaikɛɛ guumɛ. 18 Zaakɛ gbɛ̃nɔɔ e lé gbɛ̃ɛ ń zĩnda
yã musu pari, mapi se mé gbɛ̃. 19 Zaakɛ a ɔ̃ndɔ̃rinɔ eè mɛna fɔ̃
kɔ̃n mìsaideenɔ kɔ̃n pɔnnaao. 20 Tó wèe a kɛɛ zɔ̀nɔ ũ, tó wèe a aru
mii, tó wèe a takii kɛɛ, tó wèe dɛnlaa ɔdɔɔaare, tó wèe a swãn
kɛɛ, eè mɛna fɔ̃. 21 Yãpuramɛ, wá busɛ kɔ̃n yã beeenɔ kɛnao!
Beee kèmɛ wíyã ũ! Mɔde pɔ́ kɛ̀ gbɛ̃ náanɛkɛna, èe à lé gbɛ̃ɛ, má
à náanɛkɛna se. Méɛ beee oo yɔ̃nkɔkɛɛ guumɛ. 22 Eberunɔn
ń ũɔ́? Àmbe ma ũ se. Isarailinɔn ń ũɔ́? Àmbe ma ũ se. Ibraĩ
boriinɔn ń ũɔ́? Àmbe ma ũ se. 23 Kirisi zĩkɛrinɔn ń ũɔ́? Má à
zĩkɛri ũ dɛńla. Méɛ oo lán ĩadee bàmɛ. Ma zĩi kɛ̀ dɛńla, wà ma
da kpésiaan dɛńla, má a gbɛ̃na gɛ̀n lé dɔ̃ro, ma kuuna gaa lézĩ
gɛ̀n lé vĩro. 24 Yudanɔ ma gbɛ̃ kɔ̃n flǎo lé baplaa mèn dosai ai
gɛ̀n sɔɔro. 25 Wà ma lɛlɛ kɔ̃n gòo gɛ̀n aagɔ̃. Wà ma papa kɔ̃n
gbèo gɛ̀n do. Góro'itɛ lé kùɛmao gɛ̀n aagɔ̃, ma kɛ gurɔ do ísiaa
guu fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo. 26 Ma wétɛgana paridee guu mɛègɔ̃
kú kari guu: Swa kari, kpãi wéɛdewɛnɔ kari, Yudanɔ kari, bori
pãndenɔ kari, wétɛ guu kari, sɛ̃tɛ kari, ísia kari, Yesude ɛgɛɛnɔ
kari. 27 Ma zĩ gbãaa kɛ̀ kɔ̃n wãwãao, ma itɛ̃ kɛ̀ à gɛ̀n lé vĩro, nɔaa
ma dɛ, ímii ma dɛ, mɛègɔ̃ kuu póblee sai gɛ̀n baaagɔ̃, má té bũu
ĩa guu. 28 À kpaaanɔ ona baasi sɔsinɔ píngi laasuu è ĩa dama
lán guu e dɔɔ nà. 29 Dé bé eé busa, mà gí busazii? Dén weé kɛ̃
zéa à gí ɔ̃mazii?

30 Tó à kɔ̃ sìo mà lé gbɛ̃, mé gbɛ̃ ma gbãasaikɛɛ musumɛ.
31 Luda wa Dii Yesu Kirisi Dee dɔ̃ kɛ̀ méɛ ɛgɛɛ tooro. Wàgɔ̃ à
sáabu kpaa gurɔ píngi! 32 Gurɔɔ kɛ̀ má kú Damasiku, ben kí
Areta asakpaa bè wà wétɛ pì bĩilɛnɔ dãkpa, lɛ wà e wà ma kũ

yãnzi, 33 ben wà ma bɔ windo guu, wà ma pita kɔ̃n bàɔ gbíi guu bĩi kpɛɛ, ben ma bàa sì.

12

Pɔlu wɛ́ɛgupu'ena

1 À kṳ̀ tiasi mà lɛ́ gbɛ̃. Baa kɛ̀ à àre vĩro, mɛ́ lɛ́ pá wɛ́ɛgupu'enanɔa kɔ̃n yã kɛ̀ Dii ɔ̀dɔamɛɛnɔo sa. 2 Má gbɛ̃ke dɔ̃ Kirisi guu, wà à sɛ̀ wà gàao ai ludambɛ aagɔ̃deen, à wɛ̀ gɛ̃ro dosain yɛ̀. À gàa kɔ̃n mèon yɔ́, mɛ̀ sain yɔ́, má dɔ̃ro, sé Luda. 3 Má dɔ̃ kɛ̀ wà adee pì sɛ̀ wà gàao ai auzɛnnammɛ. À gàa kɔ̃n mèon yɔ́, mɛ̀ sain yɔ́, Luda bé à dɔ̃. 4 À yã kɛ̀ è sí oroo mà, kɛ̀ gbɛ̃ntee é fɔ̃ à tɔ̃kɛ̃roo. 5 Mɛ́ lɛ́ gbɛ̃ adee yã musu, mɛ́ gbɛ̃ ma zĩnda yã musuro, sé ma gbãasaikɛɛ yã. 6 Baa tó mɛ́ lɛ́ gbɛ̃, èe kɛ má yɔ̃nkɔnlo, zaakɛ yãpuraan mɛ́ o. Mɔde mɛ́ lɛ́ gbɛ̃ro, lɛ gbɛ̃ke tón ma diɛ dɛ pó kɛ̀ à èma ke yã kɛ̀ à mà ma lénlaro. 7 Lɛ màton ĩa dã yã bíta kɛ̀ Ludaa ɔ̀dɔamɛɛnɔ musuro yãnzi, à pó sɔ̀tɔ ma mɛ̀ guu Setãn zǐri ṹ, àgɔ̃ wɛ́ɛ tãama, lɛ màton ĩa dãro yãnzi. 8 Ma wɛ́ɛ kɛ̀ Diia gɛ̃n aagɔ̃ yã pì musu, lɛ à pó pì bɔ ma mèn, 9 ben à bèmɛ, a gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ eè kɛmɛɛ mɔ̀ma. Gbãasaikɛɛ guun a gbãa papana è bɔn. Beee yãnzi mɛ́ lɛ́ gbɛ̃ kɔ̃n pɔnnaao ma gbãasaikɛɛ musu, lɛ Kirisi gbãaa gɔ̃ kú ma guu. 10 Àmbe à tò mɛɛ̀ pɔnnaa kɛ kɔ̃n gbãasaikɛɛo kɔ̃n wídammao kɔ̃n nawɛ̃ao kɔ̃n ĩadammao kɔ̃n wɛ́ɛtãmmao Kirisi yãnzi, zaakɛ gurɔɔ kɛ̀ ma gbãaa kɛ̀sãman mɛɛ̀gɔ̃ gbãa.

Kɔrintideenɔ yã Pɔlu kṹna gbãa

11 Ma yɔ̃nkɔyã kɛ̀, ámbe a ma dan. Ámbe à dɛ yã à ma sáabu kpá. Baa tó má kuu pɔ́ke ũro, má kɛ̃sãna zǐri kɛ̀ a ń díɛ bíta mɔ̀nɔzi yãke guuro. 12 Ma a zǐrikɛɛ ɔ̀dɔaare kɔ̃n mɛnao maamaa sèedakɛnanɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɔ̃n dabuyãnɔ guu. 13 Bɔ́ bé à a kɛ̃sã sɔsi kpaaanɔa? Ke kɛ̀ mɛɛ gɔ̃ a gbɛ̃kenɛ asoo ũro yãnzimɛ? À sùu kɛmao kɔ̃n taari beeeo! 14 Tia sa ma soru kɛ̀ mà mɔ́ a kiia à gɛ̃n aagɔ̃deeo, mɛ́ sɔ̃ gɔ̃ a gbɛ̃kenɛ asoo ũro. Ámbe mɛɛ a wɛtɛɛ, èe kɛ a pónɔn mɛɛ wɛtɛɛro. Zaakɛ denɔ bé wè auziki diɛ ń nénɔnɛ, èe kɛ nénɔ bé wè diɛńnɛro. 15 Mɛ́ fɔ̃ mà pó kɛ̀ má vĩi dɛare píngi, mà a zĩnda kpáawa kɔ̃n pɔnnaao. Tó ma yeazina e kaara, a yemazina é lagon yɔ́? 16 Baa kɛ̀ a wezi kɛ̀ mɛɛ gɔ̃are asoo ũro, gbɛ̃nɔ è be wɛ́ɛzɛ̃rin ma ṹ, ma pó sìawa kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔo. 17 Ma a ble gbɛ̃ kɛ̀ ma ń zĩawaanɔ ke gãzĩ́? 18 Ma kúɛ kɛ̀ Titunɛ à gá a kiia, ben ma wa gbɛ̃ndoo dànɛ. Titu a blen yɔ́? Wa nɔ̀sɛ dɔ̃nkɔ̃nloo? Wa tuuba dɔ̃nkɔ̃nloo?

19 Ée daa yã wée bɔkii wɛtɛɛn yɔ́? Lɛnlo! Wée yã oo kɔ̃n Luda dɔ̃nao kuuna Kirisi guumɛ. Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, ma beee ɔ̀are

píngi a kãsãpɛɛna yãnzimɛ. 20 Vĩa e ma kũu kɛ̀ tó ma mɔ a kiia, mɛ́ a le lán má yezi nàro, bensɔ̃ é ma e lán ée kpákpaa nàro. Mɛ́ɛ vĩa kɛɛ swèenɛ kɔ̃n nɔ̀sɛgɔ̃aanɔɔ kɔ̃n pɔfɛ̃o kɔ̃n aĩa pãsĩo kɔ̃n kɔ̃yakanao kɔ̃n kɔ̃penao kɔ̃n ĩadãnao kɔ̃n zɔkakanao. 21 Vĩa e ma kũu kɛ̀ tó ma ɛara ma mɔ a kiia, ma Luda é tó wí ma kũ a aɛzĩ. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ durun kɛ̀ yã, aɔ̃ gbãsĩ kɛ̀, aɔ̃ pãpãa kɛ̀, aɔ̃ wísaiyã kɛ̀nɔ, tó aɔ̃ɔe nɔ̀sɛ liɛ wà mì kɛ̀ yã pìnɔaro, mɛ́ pɔsiaa kɛńyo.

13

Lɛ́dammana zãa

1 À gɛ̃n aagɔ̃deen yɛ̀ kɛ̀ mɛ́ mɔ́ a gwa. Wè yã píngi yãpuraa ma sèedade gɔ̃ɔn plaaa ke gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ lɛ́zĩ. 2 Ma gĩakɛ ma lɛ́ dà gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ durun kɛ̀nɔa yã kɔ̃n gbɛ̃ kpaaanɔ dɔ ma mɔna a kiia gɛ̃n plaadeeo, tia ma ɛara mɛ́ɛ lɛ́ daaḿma dɔ baa kɛ̀ má kúaoro, tó ma ɛara ma mɔ dɔ, mɛ́ ń gbɛ̃ke tóro yoo. 3 Ée sèeda wɛtɛɛ kɛ̀ Kirisi e yã oo ma gãzĩn yɔ́? Tɔ̀! Èe kɛ Kirisi gbãaa sainlo, à gbãa a té. 4 Baa kɛ̀ à gà lía gbãasaikɛɛ guu, à kuu tia kɔ̃n Luda gbãaaomɛ. Lɛmɛ kuuna à guu wá kú kɔ̃n gbãasaikɛɛo lɛ se, mɔde wégɔ̃ kúo a té kɔ̃n Luda gbãaao.

5 À a zĩnda tàasi kɛ à gwa, tó á kú Yesu Kirisi náanɛkɛna guu. À kɛkɛ à a zĩnda gwa. Á dɔ̃ kɛ̀ Kirisi kú a guuroo? Tó lɛnlo, a funamɛ. 6 Má dɔ̃ kɛ̀ é e kɛ̀ wée furo. 7 Wée wɛ́ɛ kɛɛ Ludaa, lɛ àton à zaa ke kɛro. Èe kɛ lɛ gbɛ̃nɔ wa zĩ sáabu kpá yãnzinlo, lɛ à à maaa kɛ yãnzimɛ, baa tó wèe wa gwaa gbɛ̃ funanɔ ũ. 8 Wé fɔ̃ wà bɔ yãpuraa kpɛɛro, sé wà zéo. 9 Tó wá gbãa vĩro bensɔ̃ á gbãa, wa pɔɔ ègɔ̃ nnamɛ. Weè adua kɛare, lɛ à kɛkɛ à bɔ maa. 10 Ma yã beeenɔ kɛ̀are kɛ̀ má kúaoro, lɛ tó ma mɔ, màton kɛare pãsĩ kɔ̃n iko kɛ̀ Dii kpàmaaoro. À kpàma a kãsãpɛɛna yãnzimɛ, èe kɛ a lɛɛna yãnzinlo.

11 Tɔ̀, ma gbɛ̃nɔ, à pɔnnaa kɛ. À yã kɛkɛ à bɔ maa. À ma lɛ́damma ma. À lɛ́dolɛ kɛ àgɔ̃ nna kɔ̃o, Luda yenzide aafiadee gɔ̃ kúao. 12 À ì kpákɔ̃a kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ lɛ́pɛmmanao. Luda gbɛ̃nɔ ì kpàawa ń píngi. 13 Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛare, Luda gɔ̃ yeazi, kɔ̃gbɛ̃kɛɛ gɔ̃ kú a té kɔ̃n Luda Ninio a píngi.

GALATIANƆ

Baaru nna pãndee kuuro

1-2 Mamɔma Pɔlu Luda zǐri kɔ̃n ma Yesude daa kɛ̀ wá lɛdoonɔ píngi, wámbe wa takada kɛ̀ kɛ̃̀ sɔsi kɛ̀ kú Galatia bùsu guunɔ deenɔnɛ. Ma zǐrikɛɛ e bɔ gbɛ̃nɔ kiia ke gbɛ̃ntee gãzĩro, Yesu Kirisi kɔ̃n De Luda kɛ̀ à à fɛ̀ɛ bɔna gaan-o bé à ma zĩ. 3 Wa De Luda kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare, à a gba aafia. 4 Kirisi gì a wɛ̃̀ndizi wa De Luda pɔyezia, à wa durun kɛ̃̀we, lɛ à wa bɔ anduna tia zaaa kèkiin. 5 Luda bé à gakui vĩ gurɔ píngi! Aami.

6 Kɛ̀ ée kpɛɛ lii Luda kɛ̀ à a sisi a gbɛ̃kɛɛ guunɛ kpakpaa lɛ, à aɛ dɔ̀ zé pãndea, yã pì bɔ̀ ma saɛ maamaa. 7 Baaru nna pãnde kee kuuro. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà Kirisi baaru pì liɛnɔɔ e a liikɔ̃amɛ. 8 Baa tó wapinɔ ke malaika kɛ̀ bɔ̀ ludambɛ baaru nnaa kɛ̀ èe kɔ̃ sé kɔ̃n kɛ̀ wá òareeoro waazi kɛ̀are, Luda láari kɛa. 9 Wá òare yã bensɔ̃ méɛ ooare dɔ, tó gbɛ̃ke baaru nnaa kɛ̀ èe kɔ̃ sé kɔ̃n kɛ̀ á màoro waazi kɛ̀are, Luda láari kɛa.

10 Méɛ sáabu wɛtɛɛ gbɛ̃nteean yɔ́, ke Luda? Méɛ wɛtɛɛ ma yã ká gbɛ̃nteenɛn yɔ́? Tó gbɛ̃nteen má yezi à káńnɛ ai tia, ɛ̃ndɛ̃ Kirisi zɔ̀blerin ma ũro.

Yesu Pɔlu sɛna a zǐri ũ

11 Ma gbɛ̃nɔ, má yezi à dɔ̃ kɛ̀ baaru nnaa kɛ̀ mɛɛ̀ kpáaree e bɔ gbɛ̃ntee kiiaro. 12 Méɛ ma gbɛ̃ntee kiiaro, gbɛ̃ke bé à dàmɛro, Yesu Kirisi bé à bɔ̀ à mɔ̀omɛ.

13 Á mà lán má kuu nà yã Yudanɔ dɔnzizɛn. Ma wɛ́ɛ tầ Luda sɔsi gbɛ̃nɔa pãsĩpãsĩ, má wètɛ mà ń kaatɛ. 14 Ma Yudanɔ dɔnzizɛ pì yã kǔ̀ ɔplaplaa dɛ ma sáanɔla pari, ma aĩa dɛńla wa dezinɔ fɛɛakaarayã pì guu. 15 Mɔde Luda ma diɛ a pɔ́ ũ zaa ma da gbɛɛɛn. Kɛ̀ ma sisina a gbɛ̃kɛɛ guu gurɔɔ kàmɛ, 16 ben à a Né gbàrɛma, lɛ mà à baaru nnaa kpá bori pãndenɔnɛ. Méɛ gá dada gbɛ̃ke gãzĩro, 17 méɛ gá Yerusalɛmu gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kuu zǐrinɔ ũ ma ãanɔ kiiaro, ma gaa Larubunɔ bùsun gɔ̃ɔmɛ, ben ma ɛara ma su Damasiku.

18 Wɛ̀ aagɔ̃ɔ gbɛran ma gaa Yerusalɛmu, lɛ wà kɔ̃ dɔ̃ kɔ̃n Pitao, ben ma kɛo gurɔ gɛ̃ro. 19 Méɛ zǐri pãnde ero, sé Dii dãaro Yemisi. 20 Yã kɛ̀ má kɛ̃̀aree pì, má sì kɔ̃n Ludao kɛ̀ ɛgɛɛn má tòro. 21 Beee gbɛran ma gaa Siria bùsun kɔ̃n Silisia bùsuo. 22 Gurɔ beeea Kirisi sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Yudeanɔɔ e wɛ́ɛ simalɛro, 23 mɔde aɔ̃ɔ mà wà bè, gbɛ̃ kɛ̀ èe wɛ́ɛ tãaḿma yã bé èe dɔnzizɛ kɛ̀ à wètɛ à kaatɛ pì waazi kɛ tia sa, 24 ben aɔ̃ Luda tó bɔ̀ ma yã musu.

2

Pɔlu kɔ̃yãmana kɔ̃n zɛ̀ri kpaaanɔ

1 Wɛ̃̀ gɛ̃ro dosai gbɛra ma ɛara ma gaa Yerusalɛmu kɔ̃n
Banabao. Ma Titu sɛ̀, à gàawao se. 2 Ma gaa gwe, kɛ̀ Luda bé à bɔ̀
à mɔ̀mazi à bè mà gá yãnzimɛ. Ben ma baaru nnaa kɛ̀ mɛɛ̀ kpá
bori pãndenɔnɛ bɔ̀kɔ̃tɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ gbɛ̃nsi ũunɔnɛ ńtɛ̃ɛ, lɛ zĩi kɛ̀
má kɛ̀ kɔ̃n kɛ̀ méɛ kɛɛo tón kɛ pãro. 3 Titu kɛ̀ wá lɛdo, baa kɔ̃n
a Girikikɛɛo, aɔ̃ɔe gã naa à bàngu kɛro. 4 Yã pì fɛɛ Yesude ɛgɛɛ
kɛ̀ aɔ̃ gɛ̀̀wazi kpãinɔ musumɛ. Aɔ̃ gɛ̀̀wazi lɛ wà wa wɛ̃ɛnɛkɛna
Kirisi Yesu guu asii gwa aɔ̃ wa da zɔ̀blenammɛ, 5 ben weè we
wà mì sìɛńnɛro baa féte, lɛ à e àgɔ̃ baaru nnaa pì yãpura kũna
yãnzi. 6 Gbɛ̃ kɛ̀ wèe ń gwaa gbɛ̃nsi ũunɔɔ e yãke kaaramɛro.
Lán aɔ̃ɔ dɛ nà e kɛmɛ yãke ũro, zaakɛ Luda è gbɛ̃ke wɛ́ɛ gwaro.
7 Aɔ̃ɔ è Luda baaru nna kpana bori pãndenɔnɛ nàmɛ ma ɔzĩ,
lán à à kpana Yudanɔnɛ nà Pitanɛ a ɔzĩ nà. 8 Zaakɛ lán Luda
zĩi kɛ̀ Pita gãzĩ nà a zɛ̀̀rikɛ yã musu Yudanɔ té, lɛn à zĩi kɛ̀ ma
gãzĩ bori pãndenɔ té lɛ. 9 Yemisi kɔ̃n Pitao kɔ̃n Yohana kɛ̀ wèe ń
gwaa Luda sɔsi wesagba ũunɔ gbaa kɛ̀ Ludaa dàmɛɛ dɔ̃̀, ben aɔ̃
ɔ kpàwa, wamɔwa kɔ̃n Banabao kɔ̃gbɛ̃kɛɛ sèeda ũ. Aɔ̃ɔ sì wà gá
bori pãndenɔ kiia, aɔ̃mɔnnɔ sɔ̃ Yudanɔ kiia. 10 Yã kɛ̀ aɔ̃ɔ yezin
yɛ̀, ń takaasideenɔ yã gɔ̃ dɔwagu. Gurɔ beeea sɔ̃ wa mè wɔ̃̀ kɔ̃n
à kɛnao kɔ̀.

Yesu náanɛkɛna bé è wa mì sí

11 Kɛ̀ Pita mɔ̀ Antiɔku, ma ginɛ tɛ̃tɛ̃ntɛ̃, kɛ̀ à zɔ̃̀ yãa
yãnzi. 12 Zaakɛ ai Yemisi zɛ̀̀rinɔ gɔ̃ gá ká, è pɔ́ ble kɔ̃n bori
pãndenɔomɛ. Kɛ̀ aɔ̃ kà, ben à bɔ̀ru kpɛɛ à kɛ̃́ńma, kɛ̀ èe vĩa kɛɛ
Yuda kɛ̀ aɔ̃ zɛ̀ kɔ̃n bàngukɛna yãonɔnɛ yãnzi. 13 Yuda kpaaanɔ
nàa mɔnafikikɛna pì guu. Baa Banaba se aɔ̃ à gà wà nàńma.
14 Kɛ̀ má è aɔ̃ baaru nna yãpura kũna a zɛ́aro, má ò Pitanɛ aɔ̃
píngi wáa: N Yuda ina ń kuu lán bori pãnde bà, èe kɛ lán Yuda
bànlo. À kɛ̀ dia nɛɛ̀ gã na bori pãndenɔa, lɛ aɔ̃gɔ̃ Yudanɔ yã
kũna?

15 Yudanɔn wa ũ ina guu, bori pãnde durunkɛrinɔn wa ũro.
16 Mɔde wá dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ke è bɔ maa doka pì kɛna yãnziro, séde
Yesu Kirisi náanɛkɛna ado. Baa wapinɔ, wa Kirisi Yesu náanɛ
kɛ̀, lɛ wà e wà bɔ maa wa Kirisi náanɛkɛna pì yãnzimɛ, èe
kɛ doka pì kɛna yãnzinlo, zaakɛ gbɛ̃ke è bɔ maa dokakũna
yãnziro. 17 Gurɔɔ kɛ̀ wée wɛtɛɛ wà bɔ maa Kirisi guu, tó wá
è durunkɛrinɔn wa ũ se, beee bè Kirisi e durun gbaa zén
yɔ́? Auo! 18 Tó ma ɛara méɛ doka kɛ̀ má gbòro kɛkɛɛ, doka
pì taarideen ma ũ gwe. 19 Zaakɛ ma gɔ̃ gɛ̀ ũ doka pì musu,
ben ma kpɛɛ lìnɛ, lɛ màgɔ̃ kuu Luda pɔ́ ũ yãnzi. Ma ga lía kɔ̃n
Kirisio. 20 Mámbe má kuu dɔro, Kirisi bé à kú ma guu. Tia sa

ma gbɛ̃nteekɛɛ guu má kú Luda Né kɛ̀ yemazi à gì a wɛ̃ndizi ma yãnzi náanɛkɛna guumɛ. 21 Méɛ Luda gbɛ̃kɛɛ da pãro. Tó gbɛ̃ è bɔ maa doka pì yãnzimɛ, ɛ̃ndɛ̃ Kirisi gà pãmɛ.

3

Musa doka kɔ̃n ludanaanɛkɛnao

1 A Galatia mìsaideenɔ! Wà pɔ́ dàawan yɔ́? Wa Yesu Kirisi gana lía ɔ̀dɔaare à è sãnsãn. 2 Má yezi mà yã mèn doo gbekaawa. A Luda Nini è dokakũna yãnzin yɔ́, ke yã kɛ̀ á mà pì náanɛkɛna yãnzimɛ? 3 À kɛ̀ dia a gɔ̃ mìsaideenɔ ũ lán kɛ̀ bà? A naa kɔ̃n Luda Nini gbãaao, ben ée mì dɛɛ kɔ̃n a zĩnda gbãaaoɔ́? 4 A nawɛ̃a bíta kɛ̀ pãn yɔ́? Auo, èe kɛ pãro. 5 Luda a Ninii kpàawa, à dabuyãnɔ kɛ̀ a tɛ́ a dokakũna yãnzin yɔ́, ke yã kɛ̀ á mà pì náanɛkɛna yãnzimɛ?

6 À gwa Ibraĩa. À Luda náanɛ kɛ̀, ben Ludaa tò yã bɔ̀o nna a náanɛ kɛ̀ à kɛ̀ yãnzi. 7 Àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe Luda náanɛ kɛɛnɔ bé Ibraĩ boriinɔ ũ. 8 Luda yã takada gĩakɛ à à baaru kpà Ibraĩnɛ à bè, Luda é aubarika da bori píngin à gãzĩ, zaakɛ Luda yã takada pì gĩakɛ à dɔ̃ kɛ̀ Luda é tó yã bɔ nna kɔ̃n bori pãndenɔ a náanɛ kɛ̀ aɔ̃é kɛ yãnzi. 9 Lɛn Luda è aubarika da gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛɛnɔn lɛ, lán à kɛ̀ a náanɛkɛri Ibraĩnɛ nà. 10 Gbɛ̃ kɛ̀ zɛ̀ kɔ̃n dokakũnao gɔ̃̀ láari pɔ́ ũmɛ, zaakɛ à kɛ̃na Luda yãn wà bè, gbɛ̃ kɛ̀ yã kɛ̀ aɔ̃ɔ kú doka takada guunɔ kũna píngi a zɛ́aroo né láari pɔ́mɛ. 11 Wá dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ Luda è tó yã bɔ̀ńyo nna dokakũna yãnziro, zaakɛ wà bè, gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa tò yã bɔ̀o nna a náanɛ kɛ̀ èe kɛɛ yãnzi bé eégɔ̃ kuu. 12 Doka e kɔ̃ e kɔ̃n ludanaanɛkɛnaoro, zaakɛ wà bè, gbɛ̃ kɛ̀ yã pì kɛ̀, adee é wɛ̀ndi e à guu. 13 Kirisi gɔ̃̀ láari pɔ́ ũ wa gɛ̃ɛ ũ, à wa bɔ doka láari guu, zaakɛ à kɛ̃na Luda yãn wà bè, gbɛ̃ kɛ̀ wà lògo lía né láari pɔ́mɛ. 14 Beee kɛ̀ lɛ lɛ aubarika kɛ̀ Ludaa dà Ibraĩn e à gɔ̃ bori pãndenɔnɛ Kirisi Yesu gãzĩmɛ, lɛ wà Ninii kɛ̀ Luda à lɛ́ gbɛ̃̀ e à náanɛkɛna yãnzi.

Musa doka kɔ̃n Luda lɛ́gbɛ̃nao

15 Ma gbɛ̃nɔ, gbɛ̃ntee yãkɛna takan méɛ ooare. Tó gbɛ̃ lɛ́gbɛ dìɛ, bensɔ̃ à sèedadeenɔ vĩ, weé fɔ̃ wà gbororo, weé fɔ̃ wà yãke kaaranlo. 16 Lɛn Luda lɛ́ gbɛ̃̀ Ibraĩnɛ lɛ kɔ̃n à boriio. Luda yã takada e be kɔ̃n à boriinɔ lán gbɛ̃ pariinɔn à tɛ́ḿma bàro, à bè kɔ̃n à boriiomɛ. Gbɛ̃ mèn don à téa, àmbe Kirisi ũ. 17 Yã kɛ̀ má yezi mà oon yè: Luda gĩakɛ à lɛ́ gbɛ̃̀nɛ yã à bè a bà égɔ̃ kúo. Wɛ̃̀ wàa plaa kɔ̃n mèn baaakurio gbɛran doka mɔ̀. Doka pì é fɔ̃ à lɛ́gbɛ̃na pì gbororo, eé fɔ̃ à à kɛ pãro. 18 Tó wè Luda aubarika e dokakũna guu, ɛ̃ndɛ̃ èe bɔ à lɛ́gbɛ̃na guu dɔro. Mɔde Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Ibraĩnɛ, kɛ̀ à à lɛ́ gbɛ̃̀nɛ yãnzimɛ. 19 Bóyãnzi à doka dìɛzi dɔɔ? À doka kàara ai Ibraĩ borii kɛ̀ Luda lɛ́ gbɛ̃̀ à yã

musu gɔ̃ mɔ́mɛ, lɛ gbɛ̃nɔ e wà dɔ̃ kɛ̀ wà dɛ taarideenɔ ũ Luda kiia yãnzi. Luda a doka pì kpà malaikanɔa, aɔ̃ nà yãkɛkɛrinɛ a ɔzĩ, à diɛ gbɛ̃nɔnɛ. 20 Luda légbɛ̃na sɔ̃, à yãmɛ ado, à bà kú kɔ̃n yãkɛkɛrioro.

21 Tɔ̀, doka pì bɔ̀ Luda légbɛ̃na kpɛɛn yɔ́? Lɛnlo! Tó doka kɛ̀ è wɛ̃ndi kpáḿma kuu yã, lɛ wa bɔ maa doka pì yãnzi. 22 À kɛ̃na Luda yãn wà bè, durun gbɛ̃ sãnda píngi kà kpén, lɛ aubarika kɛ̀ Luda à lé gbɛ̃̀ pì e à gɔ̃ Yesu Kirisi náanɛkɛrinɔ pɔ́ ũ à náanɛ kɛ̀ aɔ̃ɔe kɛɛ pì yãnzi.

23 Zaalɛ Yesunaanɛkɛna e mɔ́ro, doka wa ka kpén, à wa kũna pisinanɔ ũ ai Yesunaanɛkɛna kɛ̀ èe mɔɔ gàa à bɔ̀o gupuraaa. 24 Lɛn doka pì dɛ wa gwàri ũ lɛ yã ai Kirisi gɔ̃ mɔ́, lɛ yã bɔwao nna à náanɛkɛna yãnzi. 25 Lán Yesunaanɛkɛna sù nà sa, wa bɔ wa gwàri yãn.

26 Kuuna Kirisi Yesu guu á dɛ Luda nénɔ ũ a píngi à náanɛ kɛ̀ ée kɛɛ yãnzi, 27 zaakɛ amɔa kɛ̀ a batisi kɛ̀ Kirisi pɔ́ ũunɔ, a Kirisi dà sèɛ. 28 Yudanɔ kɔ̃n bori pãndenɔ, zɔ̀nɔ kɔ̃n wɛ̃ɛnɛnɔ, gɔ̃gbɛ̃nɔ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔɔ doodona kɔ̃nɛro, zaakɛ a píngi pɔ́ dɔ̃nkɔ̃n a ũ kuuna Kirisi Yesu guu. 29 Tó á dɛ Kirisi pɔ́ ũ, á dɛ Ibraĩ boriinɔ ũmɛ, bensɔ̃ á dɛ aubarika kɛ̀ Luda à lé gbɛ̃̀nɛ blèrinɔ ũ.

4

1 Méɛ ooare, gurɔɔ kɛ̀ túbibleri dɛ né ũ, baa tó à de auzikinɔɔ dɛ à pɔ́ ũ píngi, à dɛ zɔ̀laro. 2 È mì siɛ gwàrinɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ ai gurɔɔ kɛ̀ à dee dìɛa. 3 Lɛn wapinɔ se, gurɔɔ kɛ̀ wée kàsa kũro, weè zɔ̀ ble anduna pɔ́ kɛ̀ wè mì siɛńnɛnɔnɛ. 4 Kè gurɔɔ kɛ̀ Ludaa dìɛ kà, à a Né zĩ̀, wà à ì gbɛ̃ntee ina ũ Musa doka guu, 5 lɛ à wamɔwa kɛ̀ wée zɔ̀ blee Musa dokanɛnɔ bo, wà gɔ̃ à nénɔ ũ. 6 Luda a Né Ninii dà wa swɛ̃̀ guu, kɛ̀ wá dɛ à nénɔ ũ yãnzi. Ninii pì è wii lé à be: Baa, ma De! 7 Beee yãnzi zɔ̀n n ũ dɔro, nén n ũ. Lán Luda nén n ũ nà, à n kɛ a túbibleri ũmɛ.

Pɔlu bídikɛna Galatianɔ yãa

8 Gurɔɔ kɛ̀ á Luda dɔ̃ro, eè dɔ pɔ́ kɛ̀ dɛ Luda ũroonɔzi. 9 Lán á Luda dɔ̃ nà tia sa, atɛ̃nsa kɛ̀ Ludaa a dɔ̃, bóyãnzi a ɛara ée aɛ dɔɔ pɔ́ gina futa gbãasai pìnɔazi dɔɔ? Bóyãnzin a ɛara á yezi à dɔńzi dɔzi? 10 Eè gurɔ kenɔ kɔ̃n mɔ kenɔ kɔ̃n zĩbaa kenɔ kɔ̃n wɛ̃̀ kenɔ tɛ̃̀ bo. 11 Vĩa ma kũ a yã musu. Ase zĩ pãan má kè a téɔ́?

12 Ma gbɛ̃nɔ, ma wéɛ kèawa, à gɔ̃ lán ma bà, zaakɛ ma gɔ̃ lán a bà. Ée taari kɛmɛ yãro. 13 Á dɔ̃ kè gyãkɛna guun ma baaru nnaa kpàare káaku. 14 Baa kè ma gyãkɛna kèare yɔ̃agwana ũ, ée kya kámaguro, ée lóu sumaro, a ma si lán Luda malaika kesɔ̃ Kirisi Yesu bàmɛ. 15 Aubarika kè ée kɛɛmɛ yãa kè diaa? Mé fɔ̃ mà o a yã musu mà be, tó eé sí kɛ yã, lɛ a a wéɛ bɔ̀bɔ á kpàma. 16 Kè ma yãpuraa òare yãnzin ma gɔ̃ a zanguri ũzi saɔ́? 17 Gbɛ̃ mɔ̀nɔ

mè wǎ kɔ̃n a yão, mɔde à maaa yãnzinlo. Aɔ̃ɔ yezi à kɛ̃wamɛ, lɛ à naḿma. 18 Mɛ̀wãna kɔ̃n gbɛ̃ yão à maaa yãnzi bé à nna. Ma mè wǎ kɔ̃n a yão gurɔ píngimɛ, èe kɛ gurɔɔ kɛ̀ má kúao adonlo. 19 Ma né yenzideenɔ, méɛ a ina wãwãa kɛɛ dɔ ai Kirisi gɔ̃ sɔ̀ kɛ a guu. 20 Má yezi màgɔ̃ kúao tia, lɛ mà a yã'ona liɛ, zaakɛ ma bídi kɛ̀ a yãamɛ.

Agyara kɔ̃n Sarao

21 À omɛ, amɔa kɛ̀ á yezi doka gɔ̃ iko vĩawaanɔ, ée yã kɛ̀ à kɛ̃na Musa doka takada guu maroo? 22 Wà bè Ibraĩ négɔ̃gbɛ̃nɔ ì gɔ̃ɔn plaa. À à doo ì kɔ̃n zɔ̀omɛ, ben à à doo ì kɔ̃n wɛ̃ɛnɛo. 23 Zɔ̀ pì né ì gbɛ̃nteekɛɛ guumɛ, ben wɛ̃ɛnɛ a pó ì Luda légbɛ̃na yãnzi. 24 Nɔgbɛ̃ pìnɔ yã dɛwe yáasi taka ũ, Luda bà kuunaǹyo yã lɛo plaaa ũ. À doo bɔ̀ Sinai kpii kiiamɛ, è zɔ̀kɛɛ iǹnɛ. Àmbe Agyara ũ. 25 À dɛ Sinai kpiii kɛ̀ kú Larubunɔ bùsun yáasi taka ũ. Yerusalɛmu tiaa dɛ à ũ dɔ, zaakɛ èe zɔ̀ blee kɔ̃n a gbɛ̃nɔ ń píngimɛ. 26 Yerusalɛmu kɛ̀ kú musun wɛ̃ɛnɛ ũ. Àmbe wa da ũ. 27 Zaakɛ à kɛ̃na Luda yãn wà bè:

Ǹ pɔnnaa kɛ, n pãaa kɛ̀ née né iro!
Ǹ guda kɛ, mmɔn kɛ̀ nɛ́ɛ nɔ̀wãwãa kɛro!
Zaakɛ mmɔn kɛ̀ n zã pã kpànzi,
n né parii dɛ nɔgbɛ̃ kɛ̀ a zã aɛ dɔ̀a póla.

28 Amɔanɔ sɔ̃ ma gbɛ̃nɔ, Luda légbɛ̃na néɛnɔn a ũ lán Isaaku bà. 29 Né kɛ̀ wà ì gbɛ̃nteekɛɛ guu ĩa dà né kɛ̀ wà ì kɔ̃n Luda Nini gbãaaoa. Lɛn à dɛ lɛ kɔ̃n à tiaao. 30 À kɛ̃na Luda yãn diamɛ? Wà bè: Ǹ pé zɔ̀ pìa kɔ̃n a néo, zaakɛ zɔ̀ né é túbi ble kɔ̃n wɛ̃ɛnɛ néoro. 31 Beee yãnzi ma gbɛ̃nɔ, zɔ̀ néɛnɔn wa ũro, wɛ̃ɛnɛ néɛnɔn wa ũ.

5

Gɔ̃na wɛ̃ɛnɛnɔ ũ Kirisi guu

1 Gɔ̃na wɛ̃ɛnɛnɔ ũ yãnzin Kirisi wa bozi. À zɛo gíngin, àton tó wà ɛara wà bà káare a yĩn zɔ̀nɔ ũ dɔro.

2 Mamɔma Pɔlu méɛ ooare, tó á tò wà bǎngu kɛ̀are, Kirisi é kaarana kɛarero. 3 Ma ɛara má ò, ma kaaraare, gbɛ̃ kɛ̀ tò wà bǎngu kɛ̀are, séto à mì siɛ Musa dokanɛ píngi. 4 Amɔa kɛ̀ ée wɛtɛɛ à bɔ maa doka guunɔ, a a zĩnda kɛ̃̀ Kirisia, a kɛ̃ Luda gbɛ̃kɛɛa. 5 Yesu náanɛkɛna guu wá bɔna maaa tãmaa vĩ, wa wéɛ dɔzi kɔ̃n à Ninii gbãaao. 6 Kirisi Yesu guu bǎngukɛna ke bǎngukɛnasai yãke vĩro, séde Yesu náanɛkɛna kɛ̀ è yenzi iǹnɛ.

7 Ée gaa aɛ yã maamaa. Dé bé à tɛna yãpuraazi zé zɔ̀aree? 8 Yã kɛ̀ a à zé è e bɔ Luda kɛ̀ à a sisi à a sɛɛ kiiaro. 9 Burɛdi ɛ̃zɛ̃ néngo è flawadɛna sésɛ píngi. 10 Má a náanɛ vĩ Dii guu, kɛ̀ é nɔ̀sɛ

pãnde daro. Gbɛ̃ kɛ̀ èe a liikɔ̃a sɔ̃ é a zĩ gbɛ̀ e, baa démɛ. 11 Mapi
sɔ̃ ma gbɛ̃nɔ, tó bàngukɛna waazin méɛ kɛɛ ai gbàa, bɔ́yãnzin
wèe wéɛ tãamazi dɔɔ? Tó lɛmɛ, lɛ Kirisi gana lía yã é ɔ̃ gbɛ̃kearo.
12 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a liikɔ̃a kɔ̃n bàngukɛyãonɔ gá wà ń zĩnda fɛ̃ɛ kɛ se.
13 Amɔanɔ sɔ̃ ma gbɛ̃nɔ, Luda a sisi à gɔ̃ wɛ̃ɛnɛnɔ ũmɛ, mɔde
àton tó a gɔ̃na wɛ̃ɛnɛnɔ ũu pì gɔ̃are pɔyezikɛna zé ũro. Àgɔ̃ mì
siɛkɔ̃nɛ kɔ̃n yenzio, 14 zaakɛ yã mèn doo kèkiin Musa doka píngi
mì ũ: Ǹgɔ̃ ye n gbɛ̃daaazi lán n zĩnda wɛ̃ndi bà. 15 Tó ée swaa
tɛ̃tɛ̃ɛkɔ̃a ée kɔ̃ sósoo, à làakari kɛ kɔ̃kaatɛnazi.

Luda Nini dɔnnɛna aɛ

16 Méɛ ooare, à tó Luda Ninii dɔare aɛ, a gbɛ̃nteekɛpɔyezi é
mì dɛ. 17 A gbɛ̃nteekɛpɔyezi è kɔ̃ sé kɔ̃n Luda Nini pɔ́oro, bensɔ̃
Luda Nini pɔyezi è kɔ̃ sé kɔ̃n a gbɛ̃nteekɛpɔoro. Aɔ̃è gíkɔ̃zimɛ,
beee yãnzi eè fɔ̃ à yã kè á yezi kɛro. 18 Tó Luda Ninii e dɔɔare
aɛ, doka iko vĩawaro.
19 Wá wa gbɛ̃nteekɛdanɔ dɔ̃ sãnsãn: Pãpãkɛna, gbãsĩkɛna,
wísaiyã, 20 tãagbãgbãna, ɛ̃zɛ̃dekɛɛ, zangu, swèe, nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ,
nɔ̀sɛwãaa, dɛnlawɛtɛna, kɛ̃kɛ̃kɔ̃ana, kɔ̃kpaatɛtɛna, 21 kɛna kɔ̃o
ĩi, wɛ̃dɛna, kɔ̃kɔ̃pãpã'ona kɔ̃n yã beee takanɔ. Ma à lé dàawa lán
má dàawa nà yã, yã beee taka kèrinɔ é kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia
blero.
22 Luda Nini sɔ̃ è yenzi ińnɛ kɔ̃n pɔnnaao kɔ̃n aafiao kɔ̃n
mɛnao kɔ̃n gbɛ̃kɛɛo kɔ̃n maakɛnao kɔ̃n náanɛo 23 kɔ̃n busɛkɛɛo
kɔ̃n zĩndakũnadɔ̃ɔo. Doka ke è gí yã beeenɔ takaziro. 24 Gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ Kirisi Yesu pɔ́ ũunɔ ń gbɛ̃nteekɛda pà lía kɔ̃n a
pɔ́nidɛnanɔ kɔ̃n a pɔyezinɔ lɛdo. 25 Lán wá kú Luda Nini gãzĩ
nà, wà à dɔ̀rɔ sé. 26 Wàtongɔ̃ wada vĩro, wàton kɔ̃ dɔkɔ̃aro, wàton
nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ kpá kɔ̃oro.

6

Ɔdana kɔ̃a

1 Ma gbɛ̃nɔ, tó a gbɛ̃ke gà à sàsã à durun kè, amɔa kɛ̀ Luda
Ninii e dɔɔare aɛnɔ à gɔ̃gɔ̃o busɛbusɛ, à làakari kɛ lɛ wàton a yɔ̃
wà gwa sero. 2 Àgae kɔ̃ aso sé. Ée Kirisi doka papaan gwe. 3 Tó
gbɛ̃kee e a zĩnda gwaa póke ũ, bensɔ̃ à kuu póke ũro, èe a zĩnda
sãsãamɛ. 4 Baade a yãkɛna tàasi kɛ, gbasa à ĩa dã. Àton a yã
lɛkɔ̃zi kɔ̃n gbɛ̃ pãnde pɔ́oro, 5 zaakɛ baade é a zĩnda aso sémɛ.
6 Gbɛ̃ kɛ̀ wèe Luda yã daanɛ, à a auziki li a dannɛrinɛ.
7 Àton a zĩnda kɛkɛro, Ludaa e sí faboro. Pɔ́ kè gbɛ̃ tɔ̃n è kɛ̃.
8 Tó gbɛ̃ tɔ̃ a gbɛ̃nteekɛdaa, eé kaatɛna inɛ. Tó gbɛ̃ tɔ̃ Luda Nini
dɔnɛna aɛ guu sɔ̃, eé wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroo inɛ. 9 Wàton kpasa kɔ̃n
maakɛnaoro, zaakɛ tó wée kámma booro, wé àre e a gurɔɔa.
10 Beee yãnzi tó wa zé è, wàgae à maaa kɛ baade píginɛ, atɛ̃nsa
wa Yesu náanɛkɛri daanɔ.

Lɛ́zamma

11 À wɛ̃zã̄ gbèregbere kɛ̀ má kɛ̀ kɔ̃n ma zĩnda ɔɔo gwa sa.

12 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe yã̄ kɛɛ gbɛ̃nɔ wɛ́ɛ yãnzinɔ bé wèe gã̄ naaawa kɔ̃n bằngukɛyão, lɛ wàton wɛ́ɛ tãḿma zɛna kɔ̃n Kirisi gana lía yãoro yãnzi. 13 Baa bằngukɛri pìnɔ see doka kũnaro. Aɔ̃ɔ yezi à bằngu kɛ, lɛ wà e wà ĩa dã̄ a sèeda pì yã̄ musu yãnzimɛ. 14 Mé ĩa dã̄ pɔ́ke yã̄ musuro, séde wa Dii Yesu Kirisi gana lía yã̄ baasiro, zaakɛ beee yãnzi anduna gɔ̃̀mɛ gɛ̀ ũzi bensɔ̃ ma gɔ̃ gɛ̀ ũ andunanɛ. 15 Bằngukɛna ke bằngukɛnasai yãke vĩ̃ro, séde gɔ̃na gbɛ̃ dufu ũu. 16 Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã̄ pì kũnanɔnɛ, à ń gba aafia. Aɔ̃mbe Isaraili yãpuraanɔ ũ.

17 Zaa gbằa gbɛ̃ke tón wɛ́ɛ tãma dɔro. Ĩaa kɛ̀ wà dàma Yesu yãnzi bɔ̀gbɛ kpɛ́ kú ma mèa.

18 Ma gbɛ̃nɔ, wa Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛare! Aami.

ƐFESUDEENƆ

Gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Ludaa kɛ̀we Kirisi guu

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zɩ̀ri Luda pɔyezina guu, mámbe
ma takada kɛ̀ kɛ̃ Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe Kirisi Yesu náanɛ kɛɛ zaa
Ɛfesunɔnɛ. 2 Wa De Luda kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare, à
a gba aafia.

3 Wà Luda wa Dii Yesu Kirisi De sáabu kpá! Wa kuuna Kirisi
guu Luda a Ninii aubarika píngi dàwagu zaa musu. 4 À wa sɛ a
guu anduna kaɛna ã, lɛ wa kuuna gɔ̃ dɛnɛ adona see sai. Yenzi
guu 5 à gĩakɛ à wa diɛ a nénɔ ũ Yesu Kirisi gãzĩ lán èe wɛtɛɛ
a pɔyezi guu nà, 6 lɛ à tɔ́ bɔ a gbɛ̃kɛ gakuidee kɛ̀ à kɛ̀we a Né
yenzidee guu yãnzi. 7 À guu à wa bo kɔ̃n a aruo. À wa taarinɔ
kɛ̃̀we a gbɛ̃kɛ bíta 8 kɛ̀ à kɛ̀we à gɛ̃̀ ɔla yãnzi. Ɔndɔ̃ píngi kɔ̃n
wéɛzɛ̃ píngio guu 9 à tò wa a pɔyezi asii dɔ̃̀ lán à zɛ̀o à kɛ Kirisi
gãzĩ nà. 10 Tó à pɔyezi pì kɛgurɔɔ kà, eé pɔ́ píngi kakɔ̃a Kirisi ń
Mìdeenɛ, pɔ́ kɛ̀ kú musu kɔ̃n tɔɔtɛo píngi. 11 Luda kɛ̀ è yã́ píngi kɛ
lán à zɛ̀o a pɔyezi guu nà gĩakɛ à wa diɛ lán èe wɛtɛɛ nà, à wa sɛ a
pɔ́ ũ Kirisi guu, 12 lɛ wamɔwa kɛ̀ wa wɛ́ɛ dɔ Kirisizi zaa káakunɔ
wàgɔ̃ dɛ à tɔ́ gakuide bɔ̀rinɔ ũ. 13 Apinɔ sɔ̃, a yãpura yã́ mà, a
baaru nnaa kɛ̀ à a mì sì pì sì. À guu Luda a zĩnda sèeda kɛ̀awa
à Ninii kɛ̀ à à lɛ́ gbɛ̀ ũ. 14 Àmbe túbi kɛ̀ wé e kpégaau ũ ai Luda
gɔ̃ gá a gbɛ̃nɔ bo, lɛ aɔ̃ à tɔ́ gakuidee bɔ yãnzi.

Pɔlu aduakɛna Ɛfesudeenɔnɛ

15 Beee yãnzi zaa gurɔɔ kɛ̀ ma a Dii Yesu náanɛkɛna mà kɔ̃n
yenzi kɛ̀ á vĩ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ ń píngi, 16 méɛ kámma bo kɔ̃n Luda
sáabukpanao a yã musuro. A yã èɡɔ̃ dɔmagu ma aduakɛna guu.
17 Mɛɛ̀ wéɛ kɛ kɛ̀ De gakuide, wa Dii Yesu Kirisi Luda à a gba
ɔ̃ndɔ̃ɔ à a wéɛ kɛ̃are kɔ̃n a Ninii gbãaao, lɛ à e à à dɔ̃ wásawasa.
18 Mɛɛ̀ wéɛ kɛa à a nɔ̀sɛ wɛ̃are, lɛ à e à tãmaa kɛ̀ à a sisia dɔ̃, à
túbi gakuidee auziki kɛ̀ à dìɛ a gbɛ̃nɔnɛ 19 kɔ̃n a gbãa bíta bɔnsaɛ
kɛ̀ èe zĩi kɛɛ wamɔwa kɛ̀ weè à náanɛ kɛɛnɔ guuo. Gbãa bíta pì
zĩi kɛ̀ Kirisi guu 20 gurɔɔ kɛ̀ Luda à fɛ̀ɛ gaan à à vɛ̃̀ɛ a ɔplaazi
zaa musu. 21 Gwen Kirisi dɛn kpatablerinɔ kɔ̃n ikodeenɔ kɔ̃n
gbãadeenɔ kɔ̃n diinɔla ń píngi kɔ̃n tɔ́ kɛ̀ wè mì siɛńnɛnɔ píngi. È̀e
kɛ anduna tiaa kɛ̀kii adonlo, kɔ̃n à kɛ̀ eé mɔ́omɛ dɔ. 22 Ludaa tò
à iko vĩ pɔ́ píngia, ben à à dìɛ baabɔ píngi mìdee ũ sɔsinɛ. 23 Sɔsi
pìn Kirisi mɛ̀ ũ, à dɛ Kirisi kɛ̀ è pɔ́ píngi papa gu píngia papana
ũ.

2

Fɛɛ bɔna gaan gɛ̃na wɛ̀ndin

1 Á dɛ yã̀ gɛ̀nɔ ũ Ludanɛ a taarinɔ kɔ̃n a durunnɔ yãnzi. 2 Á
té anduna kɛ̀ki tuubazi, a mì sìɛ ĩa gbãadeenɔ kínanɛ, Setãn kɛ̀
kpɛ́ dɔna ludayãmarisaideenɔnɛ aɛ pì. 3 Wa píngi wá dɛ lán ń
bà yã se. Weè pɔ́ kɛ̀ wa mɛ̀ yezi kɔ̃n yã́ kɛ̀ wa pɔɔ gbàɔ kɛ. Wa ina
guu wá dɛ gbɛ̃ kɛ̀ Luda é pɔfɛ̃ pitaḿmanɔ ũ lán danɔ bà, 4 mɔde
Luda sùu bíta, à yenzi vĩ̃we maamaa. 5 Gurɔɔ kɛ̀ wá dɛ gɛ̀nɔ ũ
wa taarinɔ yãnzi, à wa fɛɛ kɔ̃n Kirisio lɛdo. À a mì sì a gbɛ̃kɛɛ
guu. 6 Kirisi Yesu guu à wa sɛ à wa vɛ̃ɛo zaa musu, 7 lɛ à e à a
gbɛ̃kɛ bíta bɔnsaɛ ɔdɔaḿnɛ anduna kɛ̀ eé mɔ́ guu yãnzi yã maaa
kɛ̀ à kɛ̀we kuuna Kirisi Yesu guu musu. 8 Luda a mì sì a gbɛ̃kɛɛ
guu Yesu náanɛ kɛ̀ á kɛ̀ yãnzi. Beee e bɔ a kiianlo, Luda bé à
a gba. 9 A mìsina e bɔ a yãkɛna gãzĩ̃nlo, lɛ gbɛ̃ke tón ĩa dãoro
yãnzi. 10 Luda ɔgbɛn wa ũ. Kirisi Yesu guu à wa kɛ lɛ wàgɔ̃ kú
kɔ̃n yã maaa kɛ̀ à gĩ̃akɛ à dìɛwee kɛnao.

Gɔ̃na mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ Kirisi guu

11 Amɔa kɛ̀ á dɛ bori pãndenɔ ũ ina guu, à laasuu lé a kuuna
ziia. Bãngudeenɔ è beare gɛfɔɔdeenɔ, mɔde aɔ̃ bãngukɛna dɛ
gbɛ̃ntee ɔgbɛ ũmɛ. 12 Gurɔ beeea á kuu Kirisi sai, á dɛ gbɛ̃
zĩ̀tɔnɔ ũ Isarailinɔnɛ. A baka kú Luda bà kuunaḿyo kɔ̃n à
légbɛ̃ḿnɛnao guuro. Á kú anduna guu tãmaa sai ludadɔ̃sai.
13 Kirisi Yesu guu tia, amɔa kɛ̀ á zã̀ kɔ̃n Ludao yãanɔ a sɔ̃zi
kĩi kɔ̃n Kirisi aru gbãaao. 14 Àmbe wa kuuna kɔ̃o nnaa ũ, à
tò Yudanɔ kɔ̃n bori pãndenɔ gɔ̃̀ mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ ũ. À mɛ̀ guu à íbɛtɛ
kɛ̀ da ń dagura bĩi ũu gbòro, 15 à Musa doka kpà guuzi kɔ̃n à
yãdiɛnanɔ, lɛ à tó aɔ̃ plaa ń píngi gɔ̃ao gbɛ̃ dufu mèn doo ũ. Lɛn
à ń kɛ́ kɔ̃o nna lɛ. 16 À íbɛtɛ yà̀a, à ń plaa ń píngi kɛ̀ nna kɔ̃n
Ludao mɛ̀ dɔ̃nkɔ̃ pì guu a gana lía yãnzi. 17 À mɔ̀ à kɛna nna
kɔ̃n Ludao baaru kpà amɔa kɛ̀ á zã̀ kɔ̃n Ludaonɔnɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ɔ kĩ̃ionɔ dɔ. 18 Kirisi yãnzi wa píngi wá zɛ́ vĩ wà sɔ̃ De Ludazi
kɔ̃n à Nini dɔ̃nkɔ̃ gbãaao.

19 Beee yãnzi á dɛ gbɛ̃ zĩ̀tɔnɔ ke bɔ̀amɔnɔ ũ dɔro, a gɔ̃ bɛdeenɔ
ũ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ, à uadeenɔ. 20 Ámbe kpɛ́ kɛ̀ Ludaa bò ɛ̃ɛ kɛ̀
zĩ̀rinɔ kɔ̃n annabinɔɔ dàɛa ũ, bensɔ̃ Kirisi Yesun à ɛ̃daɛgbɛ ũ.
21 À guun kpɛ́ pɔ́ píngi è kɔ̃ kũn, èɡɔ̃ gbãa Luda kpɛ́ ũ Dii guu.
22 À guu apinɔ se, á dɛ kpɛ́ pì bobɔnɔ ũ, ámbe Luda Nini kúkii ũ.

3

Pɔlu zĩ̃kɛna bori pãndenɔ té

1 Beee bé à tò mamɔma Pɔlu má dɛ pisina ũ Kirisi Yesunɛ a
bori pãndenɔ yãnzi. 2 Ée ma lán Luda a gbɛ̃kɛkɛnnɛna zĩi dàmɛ

mà kɛ a tɛ́roo? 3 Luda a asiiyã ɔ̀dɔamɛ, má kɛ̀are féte kɔ̀. 4 Tó a à kyó kɛ̀, é fɔ̃ à dɔ̃ lán ma wɛ́ɛ kɛ̃̀ nà Kirisi asiiyã musu. 5 Luda e yã pì o gbɛ̃̀kenɛ yãro, ben tia sa à ɔ̀dɔa a zɛ̀rinɔ kɔ̃n a annabinɔnɛ kɔ̃n a Ninii gbãaao. 6 Yã kɛ̀ utɛna yãa pìn yɛ̀: Kirisi Yesu guu baaru nna mana yãnzi bori pãndenɔ gɔ̃̀ Luda túbiblerinɔ ũ lɛdo kɔ̃n Yudanɔ, aɔ̃ gɔ̃́ńyo mɛ̀dɔ̃nkɔ̃deenɔ ũ. Aɔ̃ baka kú lɛ́ kɛ̀ Ludaa gbɛ̃̀ guu. 7 Ma gɔ̃ baaru nnaa pì kpàri ũ gbaa kɛ̀ Ludaa dàmɛ yãnzi kɔ̃n à gbãaa kɛ̀ èe zĩi kɛɛ ma guuo. 8 Mamɔma kɛ̀ má kɛ̃sãna Luda gbɛ̃nɔ té, Luda gbaa pì dàmɛ, ben mɛ́ɛ Kirisi auziki yãanasai baaru kpaa bori pãndenɔnɛ, 9 mɛ́ɛ asiiyã kɛ̀ Ludaa e wɛtɛɛ gbɛ̃ sãnda píngine bɔɔńnɛ gupuraaa. Asiiyã pì utɛna Luda kɛ̀ pó píngi kɛ̀ kiia zaa káaku, 10 ben tia sa à tò kpatablerinɔ kɔ̃n ikodee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú musunɔ a ɔ̃ndɔ̃ bori pariinɔ dɔ̃̀ sɔsi gãzĩ. 11 Luda pɔyezi kɛ̀ kuu zaa gurɔ píngi pì lɛ́ pàpa Kirisi Yesu wa Dii gãzĩ. 12 À guu wá zɛ́ vĩ wà sɔ̃ Ludazi kɔ̃n swɛ̀o kpaɛna à náanɛkɛna yãnzi. 13 Beee yãnzi ma wɛ́ɛ kɛ̀awa àton tó a nɔ̀sɛ yaka nawɛ̃a kɛ̀ mɛ́ɛ kɛɛ a musu yãnziro. A bɔna maaa yãnzimɛ.

Kirisi yenzi

14 Beee yãnzi mɛɛ̀ kúɛ De Ludanɛ. 15 À kiian à bɛdee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú musu kɔ̃n tɔɔtɛonɔ ń tó èn ń píngi. 16 Mɛɛ̀ wɛ́ɛ kɛa à a gba gbãaa a nɔ̀sɛ guu kɔ̃n a Ninii gbãaao a auziki gakuide lén, 17 lɛ Kirisi vɛ̃ɛ a swɛ̀n a náanɛ kɛ̀ ée kɛɛ yãnzi, a kãsãpɛɛna gɔ̃ gbãa yenzi guu, 18 lɛ à e à à yenzi yàasa kɔ̃n à gbɛ̀ao kɔ̃n à lezĩo kɔ̃n à lɔ̀o gbázɛ dɔ̃ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ píngi, 19 lɛ à e à à yenzi kɛ̀ weé fɔ̃ wà à lɛ́ dɔ̃ píngiroo dɔ̃, Luda papana píngi pɛkɔ̃rɛawa.

20 Luda bíta! Eé fɔ̃ à kɛwe dɛ lán weè à wɛ́ɛ kɛ ke weè à laasuu lɛ́ nàla maamaa kɔ̃n gbãaa kɛ̀ èe zĩi kɛɛ wa guuo. 21 Wàgɔ̃ à tó bɔɔ sɔsi kɔ̃n Kirisi Yesuo guu ai wa boriia gurɔ sãnda píngi! Aami.

4

Mɛ̀dɔ̃nkɔ̃kɛna

1 Mamɔma kɛ̀ má dɛ pisina ũ Diinɛ, ma wɛ́ɛ kɛ̀awa a kuuna gɔ̃ dɛ lán Luda a sisi àgɔ̃ dɛ nà. 2 À kɔ̃ fɔ̃ àgɔ̃ yekɔ̃zi zĩndabusana guu kɔ̃n nɔ̀sɛyĩio kɔ̃n mɛnao. 3 À wɛ́ɛ tã àgɔ̃ lédolɛ kɛ̀ bɔ̀ Luda Nini kiia vĩ bà kɛ̀ è a dɔkɔ̃a ũ. 4 Mɛ̀ mèn domɛ, bensɔ̃ Ninii pì mèn domɛ. Lɛn tãmaa kɛ̀ Luda a sisia mèn do lɛ se. 5 Dii mèn do bensɔ̃ dɔnzizɛ mèn do kɔ̃n batisi mèn dooo. 6 Luda mèn domɛ wa píngi De ũ. Àmbe à iko vĩ wa baadea, èɡɔ̃ zĩi kɛɛ wa baade píngi guu, à kú kɔ̃n wa baade píngio.

7 Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ wa baadenɛ, lán à gba dàwe nà lén. 8 Beee yãnzi à kɛ̃na Luda yãn wà bè:

Kɛ̀ à fɛ̀ɛ à tà musu, à dɔ̀ zɛ̃̀lzɔnɔnɛ aɛ,
à gba dà gbɛ̃nɔnɛ.

9 À fɛɛ à tana musu beee dɛ diamɛ? Beee bè à pìta ai tɔɔtɛ gĩzĩ gĩa. 10 Gbɛ̃ kɛ̀ pìta pìmɛ gbɛ̃ kɛ̀ fɛ̃ɛ à tà ludambɛ musumusu ũ, lɛ à gu sãnda píngi pa. 11 Àmbe à gbɛ̃kenɔ gbà zé aɔ̃gɔ̃ dɛ zĩrinɔ ũ, gbɛ̃kenɔ annabinɔ, gbɛ̃kenɔ baarunnakparinɔ, gbɛ̃kenɔ pasitɔnɔ ke yãdannɛrinɔ, 12 lɛ Luda gbɛ̃nɔ gɔ̃ kú à zĩ soru guu, lɛ Kirisi mɛ̀ gbãa kũ, 13 ai wa píngi wàgɔ̃ gá ká Luda Né náanɛ dɔ̃nkɔ̃ kɛnaa à dɔ̃na dɔ̃nkɔ̃ guu, lɛ wà gɔ̃ gbɛ̃ papananɔ ũ Kirisi kɛ̀ pó píngi pɛ̀kɔ̃rɛa bíta lén. 14 Tó lɛmɛ wégɔ̃ dɛ né féte kɛ̀ wè ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n mɔnafikio kɛńzi wà ń sãsãnɔ ũ dɔro, kɛ̀ yã dufu dannɛna è ń sɛ́ lán ĩa ke ísɔ̃ bà. 15 Auo, wé yãpuraa o kɔ̃n yenzio wà gbã yã píngi musu Kirisi kɛ̀ dɛ à mì ũu guu. 16 À guun mɛ̀gu píngi è kɔ̃ kũn aɔ̃ nakɔ̃a kɔ̃n tĩĩinɔ gbãaao, ben mɛ̀guunɔ è zĩi kɛ a zɛ́a, mɛ̀ ègɔ̃ gbãa àgɔ̃ kaara kɔ̃n yenzio.

Kuuna zi kɔ̃n kuuna dufuo

17 Beee yãnzin mɛ́ɛ yã ooare kɔ̃n Dii tɔ́o, mɛ́ɛ a gbaao làakari. Àtongɔ̃ kuu lán kifii kɛ̀ aɔ̃ nɔ̀sɛfutakɛɛ dɔńne aɛnɔ bàro. 18 Aɔ̃ laasuu ń ké yɔ̃nkɔ, aɔ̃ɔ zǎ kɔ̃n wɛ̃ndi kɛ̀ Luda è kpáḿmao, kɛ̀ aɔ̃ wɛ́ɛ sia, bensɔ̃ aɔ̃ swã gbãaa yãnzi. 19 Aɔ̃ɔ nɔ̀sɛ vĩro, aɔ̃ ń zĩnda kpà wísaiyãa, aɔ̃ɔ dà zaa bori píngi kɛna nii vĩ. 20 Amɔanɔ sɔ̃, ée Kirisi yã dada lɛro. 21 A à yã mà, ben Yesu guu a yãpuraa kɛ̀ à vĩi dàda. 22 Wà òare à ɔ kpá a dà zii kɛ̀ dɔare aɛzi, kɛ̀ yàka a pónidɛna zaaanɔ yãnzi. 23 Wà òare à a nɔ̀sɛ liɛ a laasuu gɔ̃ dufu, 24 é dà dufu kɛ̀ Ludaa kɛ̀ lán a pó bà sɛ́, a kuuna égɔ̃ adona kuuna yãpuradee ũ yãzɛdekɛna guu.

25 Beee yãnzi à ɔ kpá mɔnafiki yãzi, a baade gae yãpuraa o a gbɛ̃daaanɛ, zaakɛ mèdɔ̃nkɔ̃deenɔn wa ũ. 26 Tó a pɔ fɛ̃̀, àton durun kɛro. Àton tó ɔfãntɛ̃ gɛ̃ kpén àgɔ̃ kpɛɛ pɔfɛ̃naro, 27 lɛ àton Ibilisi gba zéro yãnzi. 28 Gbɛ̃ kɛ̀ è kpãi o yã kpãi tó. À wɛ́ɛ tã à zĩ maaa kɛ kɔ̃n a ɔɔo, lɛ à pó e à takaasideenɔ gba. 29 Àton tó yã zaa ke bɔ a lénlo, séde à zédee kɛ̀ eé gbɛ̃ kaara, à kɛ àre ũ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe maanɔnɛ. 30 Àton Luda Nini kɛ̀ kú adona da pɔsiaanlo. À dɛ sèeda kɛ̀ Ludaa kɛ̀awa ai a bogurɔzĩ ũ. 31 Àton kɛ ĩi kɔ̃n gbɛ̃keoro. À pɔfɛ̃ tó kɔ̃n pɛ̃tɛ̃o kɔ̃n patana gbãaao kɔ̃n gbɛ̃sɔ̃sɔ̃nao kɔ̃n pãsĩ bori sãnda píngio. 32 Àgɔ̃ gbɛ̃kɛɛ vĩ kɔ̃o. Àgɔ̃ kɔ̃ wɛ̃nda vĩ. À sùu kɛ kɔ̃o lán Luda sùu kɛ̀ao nà Kirisi guu.

5

Kuuna gupuraan

1 Lán á dɛ Luda né yenzideenɔ ũ nà, à à zɛ́kpaɛ sɛ́. 2 Lán Kirisi yewazi nà à gì a wɛ̃ndizi wa yãnzi sa'obɔ kɛ̀ à gũ nna Ludanɛ ũ, à tó yekɔ̃zina dɔare aɛ lɛ se.

3 Lán á dɛ Luda gbɛ̃nɔ ũ nà, èe kɔ̃ sío wà pãpãkɛna ke dà zaa
bori píngi ke wãkũ yã ma a té sero. 4 Wísaiyã'ona kɔ̃n yã dɔ̀rɔsai
onao kɔ̃n fàadi zaa bonao e kɔ̃ síaoro dɔ, sé sáabukpana yã. 5 Àgɔ̃
dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ pãpãkɛri ke dàzaade ke wãkũde ke é kpata kɛ̀ bɔ̀
Luda kiia ble lɛdo kɔ̃n Kirisioro. Pɔ́ kɛ̀ gbɛ̃ è à wãkũ kɛɛ gɔ̃̀ à dii
ũmɛ. 6 Àton tó gbɛ̃ke a sãsã kɔ̃n yã pã korioro. Yã beee takanɔ
bé eé tó Luda pɔfɛ̃ pita a yãmarisaideenɔa. 7 Àton tó a bà gɔ̃
kúńyoro. 8 Á kú gusiaan yã, tia sa Dii guu á kú gupuraan. Àgɔ̃
kuu gupura gbɛ̃nɔ ũ, 9 zaakɛ gupuraa è maa bori sãnda píngi
ińnɛ kɔ̃n yãzɛdeeo kɔ̃n yãpuraao. 10 À yã kɛ̀ è ká Diinɛ dada.
11 A bà tóngɔ̃ kú kɔ̃n gusia yãkɛna kɛ̀ à kaarana vĩrooro. À
yã beeenɔ bɔbɔ gupuraaa. 12 Baa yã kɛ̀ gbɛ̃ pìnɔ è kɛ asii guu
ona né wíyãmɛ. 13 Tó wà bɔ̀ kɔ̃n yão gupuraaa, wè à sãnsãn dɔ̃,
14 zaakɛ gupuraa è tó wà pɔ́ píngi e. Beee yãnzi wè be:

I'ori ǹ vu ǹ fɛɛ bɔna gènɔ té,
Kirisi é guu punnɛ.

15 Àgɔ̃ a táa'ona dɔ̃ maamaa. Àtongɔ̃ dɛ yɔ̃nkɔɔnɔ ũro, sé
ɔ̃ndɔ̃rinɔ. 16 Àgae yã kɛ̀ Luda à zɛ́ bɔ̀aree kɛ, zaakɛ gurɔɔ
kɛ̀kiinɔɔ zaa. 17 Beee yãnzi àtongɔ̃ mìsaideenɔ ũro, àgɔ̃ dɔ̃ lán Dii
pɔyezi dɛ nà. 18 Àtongɔ̃ kú kɔ̃n wɛ̃dɛnaoro, è pãpãa zĩḿmamɛ,
mɔde à tó Luda Nini gɔ̃ zĩi kɛ a guu papana, 19 gbasa à fàadi
bo kɔ̃o kɔ̃n saamuo kɔ̃n Luda tɔ́kpanao kɔ̃n lɛ̀ kɛ̀ Luda Nini è
daareeo. À lɛ̀ sí à Dii tɔ́ kpá a swɛ̃̀ guu, 20 àgɔ̃ De Luda sáabu
kɛɛ gurɔ píngi yã píngi guu kɔ̃n wa Dii Yesu Kirisi tɔ́o. 21 À mì
siɛkɔ̃nɛ Kirisi vĩa kɛ̀ á vĩ yãnzi.

Gɔ̃gbɛ̃ kuuna kɔ̃n a naɔ̃o

22 A nɔgbɛ̃nɔ, a baade gae mì siɛ a zãnɛ lán Diin ée kɛɛnɛ bà.
23 Zaakɛ gɔ̃gbɛ̃n nɔgbɛ̃ mì ũ, lán Kirisi dɛ sɔsi kɛ̀ dɛ à mè ũu mì ũ
nà kɔ̃n à Mìsirio. 24 Lán sɔsi è mì siɛ Kirisinɛ nà, lɛmɛ se nɔgbɛ̃nɔ
gae mì siɛ ń zãnɔnɛ lɛ yã píngi guu.

25 A gɔ̃gbɛ̃nɔ sɔ̃, a baade gɔ̃ ye a naɔ̃zi lán Kirisi ye sɔsizi nà, à
gì a wɛ̃̀ndizi à yãnzi. 26 À à gbãsĩ bɔ̀n kɔ̃n ío a yã gãzĩ lɛ àgɔ̃ de a
pɔ́ ũ, 27 lɛ à à kpan'aɛ kɛ kɔ̃n gakuio pógbɛ sai yitookũna sai see
sai gbãsĩ sai taari sai. 28 Lɛn à kɔ̃ sìo gɔ̃gbɛ̃ píngi gɔ̃ ye a naɔ̃zi lɛ
lán a zĩnda mè bà. Gbɛ̃ kɛ̀ ye a naɔ̃zi ye a zĩndazimɛ. 29 Gbɛ̃ke è gí
a zĩnda mèziro. È póblee kpáa è làakari dɔa lán Kirisi è kɛ sɔsinɛ
nà, 30 kɛ̀ wá dɛ à mèguunɔ ũ yãnzi. 31 Beee yãnzi gɔ̃gbɛ̃ é a de
kɔ̃n a dao tó, aɔ̃é nakɔ̃a kɔ̃n a naɔ̃o, aɔ̃ gɔ̃ɔn plaaa é gɔ̃ mè doo ũ.
32 Asii bíta kú yã pì guu, má è à dɛ lɛ Kirisi dagura kɔ̃n a sɔsio.
33 Baa kɔ̃n beeeo à dɛ a yã ũ se dɔ. A baade gɔ̃ ye a naɔ̃zi lán a
zĩnda bà. Nɔgbɛ̃ sɔ̃ a zã yã da.

6

Nɛ́nɔ yā

1 A nɛ́nɔ, Dii guu àgae a de kɔ̃n a dao yã ma, zaakɛ beee bé à
maa. 2-3 À bɛ̀ɛ lí a de kɔ̃n a daonɛ, lɛ àgɔ̃ aafia à gì kɛ anduna
guu. Yã kɛ̀ Ludaa dìɛ káaku kɔ̃n lɛ́gbɛ̃naon gwe.

4 A denɔ sɔ̃, àton a nɛ́nɔ nɔ̀sɛ yakaro. À ń toto à lɛ́ daḿma
Yesude nɛ́gwana ũ.

Zɔ̀nɔ yā

5 A zɔ̀nɔ, àgae a anduna kɛ̀ diinɔ yã ma kɔ̃n nɔ̀sɛo do kɔ̃n
vĩao kɔ̃n luganao, lán Kirisin ée kɛɛnɛ bà. 6 Àton zĩi kɛńnɛ ń
wɛ́ɛ yãnziro. Àgae Luda pɔyezi kɛ kɔ̃n yãpuraao kɛ̀ ámbe Kirisi
zɔ̀nɔ ũ yãnzi. 7 Àgae zĩi kɛ kɔ̃n aĩao lán Diin ée kɛɛnɛ bà, èe kɛ
gbɛ̃nteenlo. 8 Àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ Dii é baade maakɛna fĩa bonɛ, zɔ̀ kesɔ̃
wɛ̃ɛnɛ.

9 A diinɔ sɔ̃, àgae kɛńnɛ lɛ se. À yã pãsĩ ońnɛna tó. Àgɔ̃ dɔ̃
kɛ̀ aɔ̃pinɔ kɔ̃n apinɔo píngi, a Dii kú musu, è yã kɛ gbɛ̃ke wɛ́ɛ
yãnziro.

Gɔ̃kɛbɔ kɛ̀ Ludaa kpàwaanɔ

10 Yã kɛ̀ gɔ̀n yè: Àgɔ̃ gbãa Dii guu kɔ̃n à iko gbãa bítao. 11 À
gɔ̃kɛbɔ kɛ̀ Ludaa kpàawaanɔ da píngi, lɛ à e à zɛ gíngin à Ibilisi
ɔ̃ndɔ̃ɔ fɔ̃. 12 Zaakɛ èe kɛ gbɛ̃nteenɔn wée ɔsi kaańyoro, séde nini
zaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú musunɔ. Aɔ̃ɔ dɛ anduna kɛ̀kii gusia kíblerinɔ ũ
kɔ̃n ń mìdeenɔ kɔ̃n ń ikodeenɔ. 13 Beee yãnzi à gɔ̃kɛbɔ pìnɔ sɛ́ɛ
à da píngi, lɛ à fɔ̃ à zɛ à gí gurɔ zaa zĩ, gbasa à gɔ̃ zɛna gíngin à
píngi kɛna gbɛra. 14 Àgɔ̃ zɛna gbãa, à yãpuraa dɔ a pii asaa ũ,
à yãzɛdee da mɔ̀ uta ũ. 15 À kɛna nna kɔ̃n Ludao baaru nnaa
kpá kyatee ũ, lɛ àgɔ̃ kú kɔ̃n soruo. 16 Àgɔ̃ ludanaanɛkɛna kũna
sɛngbango ũ gurɔ píngi, lɛ à fɔ̃ à Setãn kà tédeenɔ dɛ píngi. 17 À
mìsina sé à kú mɔ̀fura ú, àgɔ̃ Luda yã kɛ̀ dɛ à Ninii fɛ̃ɛdaa ũ kũna.
18 Àgaegɔ̃ adua kɛɛ gurɔ píngi, àgɔ̃ Luda dɔnlɛ gbekaa yã píngi
guu kɔ̃n à Ninii dɔnnɛ'aɛo. Àgae itɛ̃ kɛ kɔ̃n mɛna bítao, àgɔ̃ adua
kɛɛ Luda gbɛ̃nɔnɛ ń píngi. 19 À adua kɛmɛ dɔ, lɛ tó mée yã oo,
Luda ma gba lé mà a baaru nnaa asii ońnɛ vĩa sai. 20 Baaru
nnaa pì yãnzi má dɛ Luda wéédee kɛ̀ wà dà kpésiaan ũ. Àgɔ̃
adua kɛɛmɛ, lɛ mà baaru nnaa kpá vĩa sai lán à kɔ̃ sìo mà kpá
nà.

Lézammana

21 Wa gbɛ̃ndo yenzide Tikiku, Dii zĩkɛri náanɛdee é ma baaru
kpáare píngi, lɛ à e àgɔ̃ ma kuuna dɔ̃ kɔ̃n pó kɛ̀ mée kɛɛo. 22 Ma à
zĩawa, lɛ à wa kuuna oaremɛ, a nɔ̀sɛ e à yĩi kũ.

23 Wa gbɛ̃nɔ, De Luda kɔ̃n Dii Yesu Kirisio a gba aafia, à a
yekɔ̃zina kaaraare kɔ̃n a ludanaanɛkɛnao. 24 Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ ye wa Dii Yesu Kirisizi yãana sainɔnɛ ń pínɡi.

FILIPIDEENƆ

Pɔlu aduakɛna Filipideenɔnɛ

1 Mamɔma Pɔlu kɔ̃n Timɔtio Kirisi Yesu zɔ̀blerinɔ wámbe wa takada kɛ̀ kɛ̃ Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Filipinɔnɛ kuuna Kirisi Yesu guu kɔ̃n ń gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n ń dɔnlɛrinɔ. 2 Luda wa De kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare, à a gba aafia.

3 Gurɔɔ kɛ̀ a yã̄ dɔ̀magu píngi, mɛɛ̀gɔ̃ ma Luda sáabu kpaamɛ. 4 Ma aduakɛna guu píngi mɛɛ̀gɔ̃ adua kɛɛare a píngi kɔ̃n pɔnnaao, 5 kɛ̀ a ɔ kàkɔ̃amao baaru nna kpana guu zaa gurɔɔ kɛ̀ á mà ai kɔ̃n a gbɛ̃̀ao yãnzi. 6 Má dɔ̃ sãnsãn, lán Luda zĩ maaa dàɛ a té nà, eégɔ̃ kɛɛ ai à gá mì dɛo Kirisi Yesu mógurɔzĩ. 7 À maa kɛ̀ má a yã̄ kũna a píngi lɛ, zaakɛ a yã̄ kú ma swɛ̃̀n. Má da kpésiaann yoo, má zɛ kɔ̃n baaru nnaa pìo a yãpura ona yãnzin yoo, a píngi á baka vĩ zé kɛ̀ Luda ma gbaa guu. 8 Ludaa dɔ̃ kɛ̀ mée a bɛgɛɛ kɛɛ a píngi kɔ̃n Kirisi Yesu yenzi boriio. 9 Mɛɛ̀ adua kɛɛare, lɛ a yenzi gɔ̃ kaara àgɔ̃ gaa dɔ̃na guu kɔ̃n wéɛkɛ̃nao súusu, 10 lɛ à yã̄ kɛ̀ kɔ̃ sìo à kɛɛ dɔ̃, àgɔ̃ kuu nɔ̀sɛpuradeenɔ ũ taari sai Kirisi mógurɔzĩ. 11 Àgɔ̃ pana kɔ̃n yã̄ maaa kɛ̀ è bɔ Yesu Kirisi kiianɔo, lɛ wà Luda tó bɔ wà à sáabu kpá.

Kirisin Pɔlu wɛ̃̀ndi ũ

12 Ma gbɛ̃nɔ, má yezi àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ yã̄ kɛ̀ ma le té kà baaru nna gana aɛmmɛ, 13 ben soza kíbɛ dogarinɔ píngi kɔ̃n gbɛ̃ kpaaanɔɔ dɔ̃̀ kɛ̀ Kirisi yãnzin wà ma dà kpésiaanzi. 14 Ma dana kpésiaan yãnzi wa gbɛ̃ parideenɔ Dii náanɛ kɛ̀ dɛ yãala, ben aɔ̃ kùgbãaa kàara, aɔ̃ɔe Luda yã̄ oo gbɛ̃nɔnɛ vĩa sai.

15 Yãpuramɛ, aɔ̃ gbɛ̃kenɔ è Kirisi yã̄ waazi kɛ dɛnlana yãnzi kɔ̃n nɔ̀sɛgɔ̃aanɔo, gbɛ̃kenɔ sɔ̃ kɔ̃n nɔ̀sɛ maaao. 16 Gbɛ̃ kɛ̀kiinɔ è kɛ kɔ̃n yenziomɛ, zaakɛ aɔ̃ɔ dɔ̃ kɛ̀ má zɛna kɔ̃n Yesu baarunnakpanao yãnzin má yina kèzi. 17 Nɔ̀sɛgɔ̃aanɔdee pìnɔ sɔ̃ è Kirisi yã̄ waazi kɛ dɛnla'ɔdɔannɛna yãnzimɛ, èe kɛ kɔ̃n nɔ̀sɛ puraaonlo. Aɔ̃ɔe daa wèe ma kuuna kpésiaan nawɛ̃a kaaramɛ. 18 Yãken yɔ́? Mɔnafiki guun yoo, yãpuraa guun yoo, à píngi dé, wèe Kirisi yã̄ waazi kɛɛmɛ. Ma pɔɔ nna kɔ̃n beeeo, bensɔ̃ eé ɛara à kɛ nna dɔ, 19 zaakɛ má dɔ̃ kɛ̀ adua kɛ̀ ée kɛɛmɛ kɔ̃n Yesu Kirisi Ninii dɔnlɛo é tó mà bɔ. 20 Ma wée dɔzi, bensɔ̃ má à náanɛ vĩ maamaa, kɛ̀ wí é ma kũ yãke guuro. Tia sa lán a zii bà kɔ̃n kùgbãaao mé Kirisi tó bɔ ma mɛ̀ guu, má kuun yoo kesɔ̃ ma gan yoo. 21 Zaakɛ Kirisi yãnzin má kuuzi, gaa dɛmɛ àre ũ. 22 Tó ma kuuna wɛ̃̀ndio dɛmɛ zĩ àredee ũ, má dɔ̃ à kɛ̀ mé séro, 23 ma laasuu kpaatɛnamɛ. Má yezi mà tá, lɛ màgɔ̃ kú kɔ̃n Kirisio. Gwee maamɛ dɛ gura kɛ̀la zǎ. 24 Mɔde à maa màgɔ̃ kú

wɛ̃ndio a yãnzi. 25 Beee yã̃ fɛɛna vĩro. Má dɔ̃ kɛ̀ mɛ́ gɔ̃ kɛ̀ màgɔ̃ kúao a píngi, lɛ à e à gá aɛ kɔ̃n pɔnnaao ludanaanɛkɛna guu.
26 Lɛn gurↄↄ kɛ̀ mɛ́ ɛara mà mↄ́ a gwa lɛ, é zɛ́ e à ĩa dã̃ Kirisi Yesu guu maamaa ma yãnzi. 27 À píngi dé, tó ma mↄ a gwa ke mɛ́ɛ mↄ́ro yoo, à tó a kuuna kɔ̃ sɛ́ kɔ̃n Kirisi baaru nnaao, lɛ tó mɛ́ɛ a baaru maa, mà ma kɛ̀ á zɛna gíngin kɔ̃n lédolɛo, ée ↄsi kaa kɔ̃n nↄ̀sɛo do baaru nnaa pì zɛ́ yãnzi. 28 Àton tó a ibɛɛnↄ yãke vĩa a kũro. Beee égɔ̃ dɛ́ńnɛ sèeda ũ kɛ̀ aɔ̃ mì pè kaatɛnaa, amↄanↄ sɔ̃ é bↄ maa. Luda kɛnan gwe. 29 Zaakɛ Luda a gba zɛ́ à nawɛ̃a kɛ Kirisinɛ, èe kɛ à náanɛkɛna adonlo. 30 Ↄsii kɛ̀ á è mɛ́ɛ kaa yã̃, bensɔ̃ á mà mɛ́ɛ kaa ai tia, apinↄ á kú ↄsi dɔ̃nkɔ̃ pì guumɛ.

2

Zĩndabusana

1 Tó a kuuna Kirisi guu lédamma vĩ, tó à yenzi e tɛ́ kaaagu, tó á lédolɛ vĩ kɔ̃n à Niniio, tó á kɔ̃ wɛ̃nda vĩ kɔ̃n sùuo, 2 à laasuu dɔ̃nkɔ̃ kɛ, àgɔ̃ yenzi dɔ̃nkɔ̃ vĩ lédɔ̃nkɔ̃deenↄ ũ, pↄyeziyãdɔ̃nkɔ̃deenↄ ũ, lɛ ma pↄnnaa gɔ̃ papana. 3 Àton yãke kɛ dɛnlana ke yɔ̀kɔ̃kɛna yãnziro. Zĩndabusana guu à a gbɛ̃daaa diɛ bɛ̀ɛ vĩ dɛ a zĩndala. 4 Gbɛ̃ke tón laasuu lɛ́ a zĩnda mèn do yãaro, à gbɛ̃ pãndenↄ pↄ́ lɛ́ dↄ. 5 Àgɔ̃ nↄ̀sɛ kɛ̀ Kirisi Yesu vĩi vĩ se.

6 À ludakɛɛ guu èe a zĩnda kɛna sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Ludao yã̃ daro,
7 ben à a zĩnda gwena tòn, à zɪ̀rikɛɛ sɛ̀,
à gɔ̀ gbɛ̃ntee ũ, à gbɛ̃nteekɛɛ sɛ̀.
8 À a zĩnda bùsa,
à mì sìɛ ai à gàa à gào,
ai líkpangbãroo gaaa.
9 Beee yãnzi Luda à sɛ̀ lezĩ,
à tↄ́ kɛ̀ dɛ tↄ́ píngilaa kpànɛ,
10 lɛ tó wà Yesu tↄ́ sì,
gbɛ̃ sãnda píngi é kúɛnɛ
ludambɛ kɔ̃n tↄↄtɛo kɔ̃n tↄↄtɛ gĩzĩo,
11 gbɛ̃ sãnda píngi é o a léo
kɛ̀ Yesu Kirisi bé Dii ũ
De Luda tↄ́bↄna yãnzi.

À guu puńnɛ anduna guu

12 Beee yãnzi ma gbɛ̃ yenzideenↄ, lán eè ma yã̃ ma gurↄↄ kɛ̀ má kúao nà, atɛ̃nsa kɛ̀ má kúao tia dↄro, àgɔ̃ a bↄna maa lɛ́ paazi kɔ̃n vĩao kɔ̃n luganao. 13 Zaakɛ Luda bé èe zĩi kɛɛ a guu, lɛ àgɔ̃ ye à pↄyezizi gbasa à kɛ. 14 À yã̃ píngi kɛ wisɔ̃ kɔ̃n lɛokpaakɔ̃ao sai, 15 lɛ àgɔ̃ taari sai, gbãsĩ sai, Luda né seesaideenↄ ũ tɔ̃ↄrigbɛ̃ sãsãna nↄ̀sɛpãsĩdeenↄ té, kɛ̀ ée guu puńnɛ anduna guu lán sↄsↄnɛnↄ bà, 16 àgɔ̃ wɛ̃ndi yã̃ kũna, lɛ mà e mà ĩa dãao Kirisi

mógurɔzĩ yãnzi. Tó ée kɛɛ lɛ, lɛ méɛ bà pã léro bensõ méɛ zĩ pãa kɛro. 17 Baa tó ma aru é kwéɛ a ludanaanɛkɛna sa'o'i ũ, ma pɔɔ égõ nna, méɛ pɔnnaa kɛɛao a píngi. 18 Apinɔ sõ, à pɔnnaa kɛ lɛ, wà kɛ lɛdo.

Timɔti kõn Ɛpafarɔdituo

19 Kõn Dii Yesu aubarikao mé Timɔti zĩawa tia, lɛ mà e mà a baaru ma, ma làakari kpáɛ. 20 Má gbɛ̃ke vĩ kɛ̀ à ye a yãzi kõn yãpuraao lán à bàro. 21 Baade píngi zĩnda yã bé è dɔnɛ aɛ, èe kɛ Yesu Kirisi yãnlo. 22 Á dõ lán Timɔti aĩa kɛ̀ nà, à baaru nna zĩi kɛ̀mao lán né kõn a deo bà. 23 Tó má a zɛna dõ súusu, má yezi mà à zĩawa gõɔ. 24 Má Dii náanɛ vĩ kɛ̀ mé mó tia ma zĩnda.

25 Ma gbɛ̃ Ɛpafarɔditu, ma zĩkɛri daa, ma kõdɛkɛri daa kɛ̀ a à zĩ̀ à dɔmalɛ kõn pó kɛ̀ méɛ à ni dɛɛnɔ, má è à maa mà à gbarɛawamɛ. 26 Èe a bɛgɛ kɛɛ a píngi, bensõ à nɔ̀sɛ yàka, kɛ̀ a à gyãkɛna baaru mà yãnzi. 27 À gyãa kɛ̀ yãpura ai à kà gana, ben Luda à wɛ̃nda gwà. Èe kɛ àpi adonlo, kõn mapiomɛ se, lɛ ma pɔsiaa tón kaararo yãnzi. 28 Beee yãnzin méɛ wãa mà à gbarɛawazi, lɛ a wéɛ sikõlɛ, a pɔɔ kɛ nna, ma làakari kpáɛ. 29 À gbãakɛ kpázi Dii guu kõn pɔnna bítao. À bɛ̀ɛ lí gbɛ̃ beee takanɛ. 30 À gɔ̃ féte kɛ̀ eé ga Kirisi zĩ yãnzi. À a zĩnda kpà gaaa, lɛ à e à dɔnlɛ kɛ̀ é fɔ̃ à kɛmɛroo kɛmɛ yãnzi.

3

Kirisi dõna

1 Ma gbɛ̃nɔ, yã kɛ̀ gɔ̃n yɛ̀: À pɔnnaa kɛ Dii guu. Mé gí yã kɛ̀ má òare yãa gbɛ̀ sisiziro. Àmbe aafia ũare. 2 À làakari kɛ lɛwan mɔ̀nɔzi, zaakɛri kɛ̀ aɔ̃è ń kɛ gyáigyai pìnɔ! 3 Wamɔwa kɛ̀ weè dɔnzi kɛ Ludanɛ kõn à Ninii gbãaao, weè ĩa dã Kirisi Yesu guu, weè náanɛ kpá wa zĩnda yãaro wámbe bằngude yãpuraanɔ ũ. 4 Mapi, má zé vĩ mà náanɛ kpá ma zĩndaa. Tó gbɛ̃ e daa á a zĩnda náanɛkɛna, ma pó dɛàla. 5 Ma bằngu kɛ̀ ma gurɔ sɔraagɔ̃dee zĩ. Isarailin ma ũ ina guu, Bɛyãmi borii, Eberu bori yãpuraa. Musa doka musu má kú Farisinɔ gãli guu. 6 Ma aĩa kɛ̀, ma wéɛ tằ sɔsi gbɛ̃nɔa. Yãkɛna a zéa Musa doka guu, gbɛ̃kee e fɔ̃ à ma taari èro. 7 Mɔde yã kɛ̀ má kũna àre ũ yãa pìnɔ gɔ̃mɛ àre sai tia Kirisi yãnzi. 8 À kɛ̀ dɛńlaa ma yã píngi dìɛ àre sai ma Dii Kirisi Yesu dõna kɛ̀ dɛ à píngila yãnzi. Kirisi pì yãnzin ma ɔ gbàrɛ yã píngizi bùsa ũzi, lɛ màgɔ̃ à vĩ, 9 màgɔ̃ kú à guu kõn yã kɛ̀ è tó wà kɛ nna kõn Ludao a náanɛkɛna yãnzio. Luda è tó yã bɔńyo nna dokakũna yãnzinlo, è tó yã bɔńyo nna Kirisi náanɛkɛna yãnzimɛ. 10 Yã kɛ̀ má yezi bé à dɛ mà Kirisi dõ kõn gbãaa kɛ̀ à fɛɛo bɔna gaan-o, lɛ ma bà gɔ̃ kú à nawɛ̃akɛna guu, mà gɔ̃ lán à bà à gaa guu 11 gbasa mà gɔ̃ gàafɛɛ ũ.

Pɔ́ kɛ̀ nɛ́ɛ pɛɛa lena

12 Èe kɛ má lè pínginlo bensɔ̃ má papana gĩaro. Mɛ́ɛ pɛɛamɛ, lɛ mà yã̄ kɛ̀ Kirisi Yesu ma sɛ a pɔ́ ũ yãnzi sí ma pɔ́ ũ. 13 Ma gbɛ̃nɔ, mɛ́ɛ sɛ́ kɛ̀ má lè má kṳ̀ kɔ̀ro. Yã̄ mèn doon mɛ́ɛ kɛɛ, mɛɛ̀ nɔnɔ pɔ́ kɛ̀ kú ma aɛzi, pɔ́ kɛ̀ kú ma kpɛɛ laasuulɛna sai. 14 Mɛ́ɛ pɛɛ pɔ́ kɛ̀ ma wɛ́ɛ dɔzia, lɛ mà àre kɛ̀ Luda wa sisia gana musu e Kirisi Yesu gãzĩ. 15 Wamɔwa gbɛ̃ papananɔ, wàgɔ̃ laasuu beee vĩ. Tó á laasuu pãnde vĩ, Luda é a wɛ́ɛ kɛ̃are yã̄ beee musu. 16 À píngi dé, guu kɛ̀ wa kan kɛ̀, wà gá aɛ zɛ́ dɔ̃nkɔ̃ pì guu.

17 Ma gbɛ̃nɔ, à ma zɛ́kpaɛ sɛ́, lán wa à taka kɛ̀are nà, a wɛ́ɛ gɔ̃ té gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kuuna kɔ̃ sìonɔzi. 18 Mɛɛ̀gɔ̃ ooare yã̄ gɛ̃̀n baaagɔ̃, bensɔ̃ ma ɛara mɛ́ɛ ooare tia dɔ kɔ̃n wɛ́ɛ'io, gbɛ̃nɔɔ kuu pari kɛ̀ aɔ̃ yãkɛna ń kɛ́ Kirisi gana lía ibɛɛnɔ ũ. 19 Aɔ̃ mì pɛ̀ kaatɛnaa. Aɔ̃ gbɛɛɛn ń dii ũ, wíyãn ń ĩadãbɔ ũ, anduna yãn aɔ̃ laasuu ègɔ̃ kúa. 20 Wapinɔ sɔ̃, ludambɛ gbɛ̃nɔn wa ũ, wa wɛ́ɛ dɔ Mìsiri kɛ̀ eé bɔ gweezi, àmbe Dii Yesu Kirisi ũ. 21 Eé wa mɛ̀ gbãasainɔ li lán a mɛ̀ gakuidee bà kɔ̃n a gbãaa kɛ̀ eé fɔ̃ à tó pɔ́ píngi mì siɛareeo.

4

Lɛ́dammana

1 Beee yãnzi ma gbɛ̃ yenzidee kɛ̀ mɛ́ɛ a bɛgɛ kɛɛnɔ, amɔa kɛ̀ á dɛ ma ĩadãbɔ kɛ̀ mɛɛ̀ pɔnnaa kɛo ũunɔ, àgɔ̃ zɛna gíngin Dii guu lɛ, ma gbɛ̃nɔ.

2 Ma agbaa kpà Yuodianɛ kɔ̃n Sintisio aɔ̃gɔ̃ lɛ́dolɛ vĩ Dii guu. 3 Mmɔn sɔ̃ ma gbɛ̃ndo náanɛde, ma wɛ́ɛ kɛ̀mma, ǹ dɔ nɔgbɛ̃ pìnɔlɛ, zaakɛ aɔ̃ ɔsi kàmao baaru nna kpana guu kɔ̃n Kɛlɛmɛntio kɔ̃n ma zĩkɛri daanɔ. Aɔ̃ tó kú wɛ̃̀ndi takadan.

4 Àgɔ̃ pɔnnaa kɛɛ Dii guu gurɔ píngi. Má òare dɔ, à pɔnnaa kɛ. 5 À a zĩnda busa baade píginɛ. Dii mɔna kà kĩi. 6 Àton yãke kã̀hãn kɛro. Yã̄ píngi guu à adua kɛ à yã̄ gbeka Ludaa kɔ̃n sáabukɛnao, à a yã'ɔ̃ammanɔ onɛ, 7 eé a nɔ̀sɛ kɔ̃n a làakario kpáɛare Kirisi Yesu guu. Nɔ̀sɛkpaɛna pì bíta, à dɛ gbɛ̃ntee dɔ̃nala.

8 Ma gbɛ̃nɔ, yã̄ kɛ̀ gɔ̃aren yɛ̀: Yã̄ kɛ̀ yãpuraa vĩ bensɔ̃ à bɛɛ vĩ, yã̄ kɛ̀ zɛ́ vĩ bensɔ̃ à gbãsĩ vĩro, yã̄ kɛ̀ nna bensɔ̃ à aubarika vĩ, yã̄ kɛ̀ maa bensɔ̃ wè à sáabu kpá, àgae laasuu lɛ́ yã̄ beeenɔ musu. 9 Yã̄ kɛ̀ má dàare á sì, yã̄ kɛ̀ á mà ma lɛ́zĩ bensɔ̃ á èma, à yã̄ beeenɔ kɛ, Luda Aafiade égɔ̃ kúao.

Pɔlu Filipideenɔ sáabukpana

10 Ma pɔɔ nna bíta Dii guu, zaakɛ a laasuu èara à sù ma yãa sa. A bà kúmao zaa zi, mɔde zén ée ero. 11 Mɛ́ɛ o lɛ kɛ̀ mɛ́ɛ takaasi kɛɛ yãnzinlo, zaakɛ má dà ma zĩndanɛ màgɔ̃ sáabu vĩ gwena píngi guu. 12 Má takaasikɛna dɔ̃ bensɔ̃ má nnamana dɔ̃. Gurɔ píngi gu píngia kãna ke nɔaa, pɔ́dinzi ke pɔ́kɛ̃sãmmana

yãke vĩmɛ dɔro. 13 Mɛ́ pɔ́ píngi fɔ̃ Kirisi kɛ̀ è ma gba gbãaa yãnzi.
14 Baa kɔ̃n beeeo kɛ̀ a bà kú kɔ̃n ma takaasikɛnao, a yã maaa
kɛ̀.
15 Filipideenɔ, á dɔ̃ a zĩndanɛ, ma baaru nna kpanaare káaku
guu, kɛ̀ ma bɔ Masedonia bùsun, sɔsi kee kuu kɛ̀ ɔ dàma kɔ̃n
ɔɔ bɔkɔ̃tɛoro, sé apinɔ. 16 Baa gurɔɔ kɛ̀ má kú Tɛsalonika, a pɔ́
kɛ̀ mɛ́ɛ à ni dɛɛnɔ kpɑ̀sɑ̃mɛ dɛ gɛ̃n doola. 17 Èe kɛ gbaan mɛ́ɛ
wɛtɛɛro, a àre kaarana Luda kiian mɛ́ɛ wɛtɛɛ. 18 Ma pɔ́ kɛ̀ á
kpɑ̀sɑ̃mɛɛ è, à pàpa ai à dìzi. Ɛpafarɔditu a gbaanɔ kpà̀ma, pɔ́
mɔ̀ma sa. À dɛ sa'obɔ kɛ̀ à gũ nna Ludanɛ bensɔ̃ è kánɛ à sí ũ.
19 Ma Luda é pɔ́ kɛ̀ á à nii vĩinɔ kpáawa Kirisi Yesu guu à auziki
gakuide lɛ́n. 20 Wàgɔ̃ wa Luda wa De tɔ́ bɔɔ gurɔ píngi! Aami.

Lɛ́zammana

21 À ì kpá Luda gbɛ̃nɔa ń píngi kuuna Kirisi Yesu guu. Ma
gbɛ̃ kɛ̀ wá kú lɛdoonɔ ì kpà̀awa. 22 Luda gbɛ̃nɔ ì kpà̀awa ń píngi,
atɛ̃nsa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Siza bɛɛnɔ. 23 Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛare
a niniin.

KƆLƆSEDEENƆ

Sáabukpana kɔ̃n aduakɛnao

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zǐri Luda pɔyezi guu kɔ̃n wa gbɛ̃
Timɔtio, wámbe wa takada kɛ̀ kɛ̀ 2 wa gbɛ̃ náanɛdee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú
adona Kirisi guu zaa Kɔlɔsenɔnɛ. Luda wa De gbɛ̃kɛɛ kɛare, à
a gba aafia.

3 Gurɔ píngi tó wée adua kɛɛare, weègɔ̃ Luda wa Dii Yesu
Kirisi De sáabu kpaamɛ, 4 zaakɛ wa a Kirisi Yesu náanɛkɛna
baaru mà kɔ̃n yenzi kɛ̀ á vĩ wa gbɛ̃nɔnɛo ń píngi, 5 kɛ̀ a wɛ́ɛ dɔ
pɔ́ kɛ̀ diɛnaare ludambɛɛzi yãnzi. A yãpura yã mà zaa zi baaru
nnaa kɛ̀ wá kpàaree guu. 6 Baaru nnaa pì e né ii èe daagula
anduna guu píngi, lán à kɛ̀ a té nà zaa gurɔɔ kɛ̀ á mà, ben a Luda
gbɛ̃kɛ sãnsãn dɔ̀. 7 Wa gbɛ̃ yenzide wa zĩkɛri daa Ɛpafara bé à
yã pì dàare wa gɛ̃ɛ ũ. Kirisi zĩkɛri náanɛdeemɛ, 8 àmbe à yenzi
kɛ̀ Luda Nini a kaa òwe.

9 Beee yãnzi zaa gurɔɔ kɛ̀ wa a baaru mà, weègɔ̃ wɛ́ɛ kɛɛare
Ludaa yãana sai, lɛ à tó à a pɔyezi dɔ̃ wásawasa, à Ninii a gba
ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n wɛ́ɛzɛ̃ɛo píngi, 10 lɛ àgɔ̃ kuu lán Dii yezi nà, a yã píngi
kánɛ, lɛ a yã maa píngi kɛna gɔ̃ daagula, a Luda dɔ̃na gɔ̃ kaara,
11 lɛ àgɔ̃ gbãa yã píngi guu à gbãa gakuide lén, lɛ à pɔ́ píngi fɔ̃
kɔ̃n mɛnao kɔ̃n pɔnnaao, 12 lɛ àgɔ̃ De Luda sáabu kpaa, zaakɛ
à wa ka baka kɛ̀ à dìɛ a gbɛ̃nɔnɛ gupuraan-a. 13 À wa bɔ gusia
ikon, à wa kpa a Né mèn do yenzide kpatan. 14 À gãzĩn wa gɔ̃
wɛ̃ɛnɛnɔ ũ, wa durun kɛ̃̀wa.

Kirisi dɛ pɔ́ píngila

15 Kirisi né Luda kɛ̀ wè e kɔ̃n wɛ́ɛoroo takamɛ,
àmbe daudu ũ Luda pɔ́kɛnanɔ té píngi.
16 Luda pɔ́ kɛ̀ kú musu kɔ̃n tɔɔtɛo kɛ̀ píngi à gãzĩ,
pɔ́ kɛ̀ wè eenɔ kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ wè eroonɔ,
kpatablerinɔn yoo ke diinɔ
ke gbãadeenɔ ke ikodeenɔ.
Pɔ́ píngi bɔ̀ à kiiamɛ,
bensɔ̃ aɔ̃ɔ kuu à pɔ́ ũ.
17 À kuu pɔ́ píngi ã,
pɔ́ píngi kuu à gãzĩmɛ.
18 Àmbe sɔsi kɛ̀ dɛ à mè ũu mì ũ.
Àmbe naana ũ, gàafɛɛ káaku ũ,
lɛ à gɔ̃ pɔ́ píngi mìdee ũ.

19 Zaakɛ à kà Ludanɛ a kíkɛ píngi pékɔ̃rɛa. 20 À tò pɔ́ píngi kɛ̀ao
nna à gãzĩ, pɔ́ kɛ̀ kú tɔɔtɛ ke musunɔn yoo. À aru kɛ̀ kwɛ̀ɛ lía bé
à mɔ̀ kɔ̃n kɛna nnaa pìo.

21 A kɛ̃ Ludaa yã. À ibɛɛnɔn a ũ a laasuu kɔ̃n a zaakɛnanɔ
yãnzi, 22 ben Ludaa tò a kɛao nna Kirisi gana a gbɛ̃nteekɛmɛ
guu yãnzi sa, lɛ à a kpan'aɛ kɛ gbãsĩ sai, see sai, taari sai, 23 tó
á zɛna gbãa a ludanaanɛkɛna guu degena sai gíngin, tó ée kɛ̃
tãmaa kɛ̀ á vĩ baaru nnaa kɛ̀ á mà guuaro. Wà baaru nnaa pì
kpà gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa kɛ̀ tɔɔtɛ kɛ̀nɔnɛ píngi kɛ̀ mamɔma Pɔlu, ma gɔ̃
à kpàri ũ.

Pɔlu sɔsi zĩkɛna

24 Tia sa méɛ pɔnnaa kɛɛ kɔ̃n nawɛ̃a kɛ̀ méɛ kɛɛ a yãnzio.
Nawɛ̃a kɛ̀ Kirisi kɛ̀ sɔsi kɛ̀ dɛ à mɛ̀ ũ yãnzi, méɛ pó kɛ̀ gɔ̃ papaa
ma mɛ̀ guu. 25 Luda zĩi dàmɛ, ben ma gɔ̃ sɔsi dɔnlɛri ũ. À ma
zĩ mà a yã oare papana. 26 Asiiyã kɛ̀ utɛna gbɛ̃nɔnɛ zaa káaku
zaalɛ Ludaa e anduna káɛroo bé à bɔ̀ Luda gbɛ̃nɔnɛ gupuraaa
sa. 27 Ludaa yezi aɔ̃ɔ dɔ̃ lán asiiyã pì gakui bíta nà bori pãndenɔ
kiia. Asii pìn yɛ̀: Kirisi kú a guu, ben a wéɛ dɔ gakuizi. 28 À
waazin weè kɛ gbɛ̃ píginɛ, weè lé daoḿma, weè yã dao baade
píginɛ kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ píngio, lɛ wà gá kɔ̃n baadeo papana Luda aɛzĩ
Kirisi guu. 29 Beee yãnzi méɛ zĩi kɛɛ, méɛ aĩa kɛɛ kɔ̃n à gbãaa kɛ̀
èe zĩi kɛɛ ma guuo gbãngbãn.

2

1 Má yezi àgɔ̃ aĩa bíta kɛ̀ méɛ kɛɛaree dɔ̃, apinɔ kɔ̃n Laodiseadeenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ wée wéɛ sikɔ̃lɛroonɔ píngi, 2 lɛ aɔ̃ swɛ̀ e à kpáɛ,
aɔ̃ lɛdolɛ kɛ kɔ̃n yenzio, lɛ aɔ̃ wéɛ kɛ̃ wásawasa, aɔ̃gɔ̃ Luda asiiyã
kɛ̀ dɛ Kirisi pì ũu dɔ̃. 3 À kiian ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n dɔ̃nao auziki píngi utɛn.
4 Méɛ beee ooare, lɛ gbɛ̃ke tón a sãsã kɔ̃n lénna lɛokpakɔ̃aoro
yãnzi. 5 Baa tó má kúaoro, ma ninii kúao, má è ée yã kɛɛ a zéa,
bensɔ̃ a Kirisi náanɛkɛna gbãa, ben ma pɔɔ kɛ̀ nna.

Pɔ́ píngi papammana Kirisi guu

6 Lán a Kirisi Yesu sì a Dii ũ nà, àgɔ̃ kú à guu lɛ, 7 a kãsãa
gɔ̃ pɛɛna à guu. À kaara à guu, àgɔ̃ gbãa à náanɛkɛna guu lán
wà dàare nà. Àgɔ̃ kú kɔ̃n sáabukpanao maamaa. 8 À làakari kɛ
lɛ gbɛ̃ke tón dɔ̃na gbãaa kásaare à a sãsã kɔ̃n gbɛ̃ntee ɔ̃ndɔ̃ pã
korioro. Yã beeenɔ è bɔ fɛɛakaarayãnɔ kɔ̃n anduna yãkɛnanɔ
kiiamɛ, èe kɛ Kirisi kiianlo. 9 Zaakɛ Luda kíkɛ píngi pɛ̀kɔ̃rɛ
Kirisia a gbɛ̃nteekɛmɛ guu. 10 Kuuna gbɛ̃ kɛ̀ dɛ gbãa píngi kɔ̃n
iko píngio mìdee ũu pì guu, à píngi pɛ̀kɔ̃rɛawa. 11 À guun a
bằngu kɛ̀n à bɔ̀ a dà ziin ũ. Èe kɛ bằngu kɛ̀ gbɛ̃ntee è kɛńnɛnlo,
bằngu kɛ̀ Kirisi è kɛńnɛmɛ. 12 Zaakɛ batisikɛna guu wà a vĩio,
ben a fɛɛo, kɛ̀ a gbãaa kɛ̀ Luda à fɛ̃ɛo bɔna gaan náanɛ kɛ̀ yãnzi.
13 Á dɛ gènɔ ũ yã Luda kiia a taarinɔ kɔ̃n a dà ziinɔ yãnzi, ben
Luda a gba wɛ̃ndi dufu lɛdo kɔ̃n Kirisio, à sùu kɛ̀wao kɔ̃n wa
taarinɔ píngi. 14 Luda wa taari takada kɛ̀ wa da yãn gògo, à sɛ̀ à

pà lía. 15 Kirisi gana lía gbãaa sì diinɔ kɔ̃n gbãadeenɔa, à bɔ̀ńyo gupuraaa à ń kpɛ bɔ̀, à ń kpan'aɛ kɛ̀ zǐzɔnɔ ũ.

16 Beee yãnzi àton tó gbɛ̃ke a taari e póblena ke ímina ke zĩbaa ke mɔ dufu bɔna ke kámmabogurɔzĩ yã musuro. 17 Yã beeenɔ píngi né yã kɛ̀ wà bè eé mɔ́ takamɛ, yã pìnɔ yãpuraan Kirisi ũ. 18 Àton tó gbɛ̃ kɛ̀ è a zĩnda busa ɛgɛ pɔ́ ũ kɛ̀ è dɔnzi kɛ malaikanɔnɛ a sãsã à a kɛ̃ pɔ́ kɛ̀ a wɛ́ɛ pɛ́aaro. Wɛ́ɛgupu'ena yã bé èg̃ gbãa gbɛ̃ beee takanɛ, ben è a zĩnda sɛ́ lezĩ pã a gbɛ̃nteekɛda laasuunɔ yãnzi. 19 À pɛna Kirisi kɛ̀ dɛ mì ũuaro. Kirisi guun mègu píngi è kɔ̃ kũn, aɔ̃ nakɔ̃a kɔ̃n tĩinɔ gbãaao, mè pì èg̃ gbãa lán Ludaa yezi à gbã nà.

20 Zaakɛ a ga kɔ̃n Kirisio anduna yãkɛnanɔ musu, bɔ́yãnzin eè ń yãdiɛnnɛnanɔ ma lán anduna gbɛ̃nɔ bàzi? 21 Wè be, ǹton kèkii na n ɔzĩro, ǹton kèkii dãro, ǹton ɔ kɛ kèaro. 22 Pɔ́ beeenɔ píngi è yãa kɔ̃n ń aufãnikɛnaomɛ. Gbɛ̃ntee yãdannɛnan beeenɔ ũ. 23 Yã beeenɔɔ dɛ lán ɔ̃ndɔ̃ yã bàmɛ, zaakɛ aɔ̃è dɔnzi yã tiasi daǹnɛ kɔ̃n zĩndabusanao kɔ̃n ĩadana ń zĩnda mèao. Baa kɔ̃n beeeo è kpá wa dànɔnɛro.

3

Kuuna wɛ̀ndi dufu guu

1 Lán a fɛɛ kɔ̃n Kirisio nà, à tó ludambɛ yã dɔare aɛ, zaakɛ gwen Kirisi vɛ̃ɛn Luda ɔplaazi. 2 À tó a laasuu gɔ̃ kú ludambɛ yãnɔa, àtongɔ̃ kú anduna pɔ́aro. 3 Zaakɛ a ga, a wɛ̀ndi utɛna kɔ̃n Kirisio Luda guu.

4 Lán Kirisi dɛ a wɛ̀ndi ũ nà, tó à bɔ̀ gupuraaa, apinɔ se é bɔo kɔ̃n gakuio sa. 5 Beee yãnzi à anduna yã kɛ̀ aɔ̃ɔ kú a nɔ̀sɛ guunɔ dɛ: Pãpãkɛna, wíyã, mèfɛɛna, yã zaa nidɛna kɔ̃n wãkũo. Pɔ́ kɛ̀ gbɛ̃ è à wãkũ kɛɛ gɔ̃̀nɛ à dii ũmɛ. 6 Yã beeenɔ yãnzin Luda é pɔfɛ̃ pita a yãmarisaideenɔa. 7 Apinɔ se, á kú yã pìnɔ guu yã, aɔ̃ dɔare aɛ. 8 À ɔ kpá yã kɛ̀ takanɔzi sa: Pɔfɛ̃na, zɔkakana, nɔ̀sɛ pãsĩ, gbɛ̃sɔ̃sɔ̃na kɔ̃n yãpãpã'onao. 9 Àtongae ɛgɛɛ tokɔ̃nɛro, zaakɛ a a dà zii kɔ̃n à yãkɛnanɔ gòala, 10 a à dufu sɛ̀ kɛ̀ à kɛ̀kɛ èe dufu kũu dɔ̃na guu lɛ à gɔ̃ lán a Kèri pɔ́ bà. 11 Gwe Yudanɔ kɔ̃n bori pãndenɔ dɔ̃nkɔ̃mɛ kɔ̃n bàngudeenɔ kɔ̃n gɛfɔɔdeenɔ kɔ̃n sɛ̀tɛ gbɛ̃nɔ kɔ̃n wɛ́ɛsiadeenɔ kɔ̃n zɔnɔ kɔ̃n wɛ̃ɛnɛnɔ. Kirisin ń píngi ũ, à kú ń guu ń píngi.

12 Beee yãnzi, lán Luda a sɛ a gbɛ̃ yenzideenɔ ũ nà, dà kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ à daalaanɔn yè: Wɛ̃ndaa, gbɛ̃kɛɛ, zĩndabusana, busɛkɛɛ kɔ̃n mɛnao. 13 À kɔ̃ fɔ̃. Tó yãke gà à a ka kɔ̃o, à sùu kɛ kɔ̃o. Lán Dii sùu kɛ̀ao nà, à kɛ kɔ̃o lɛ se. 14 À píngi musu à yenzi kɛ̀ è yã pìnɔ kakɔ̃a wásawasa daala. 15 À tó aafia kɛ̀ bɔ̀ Kirisi kiia kí ble a swɛ̀ guu, zaakɛ kuuna kɔ̃o aafian Luda a sisi mèdɔ̃nkɔ̃deenɔ ũzi.

Àgɔ̃ Luda sáabu kpaa. 16 À tó Kirisi yã vɛ̃ɛkii e a nɔ̀sɛn maamaa. À yã dakɔ̃nɛ, à lé dakɔ̃a kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ píngio. Sáabukpana guu à lɛ̀ sí Ludanɛ a swɛ̀ guu kɔ̃n saamuo kɔ̃n tókpanao kɔ̃n dɔnzi lɛ̀nɔ. 17 Pɔ́ kɛ̀ ée kɛɛ ke kɛ̀ ée oo píngi, à kɛ kɔ̃n Dii Yesu tóo, à De Luda sáabu kpá à gãzĩ.

Luda gbɛ̃nɔ kuuna kɔ̃o

18 A nɔgbɛ̃nɔ, a baade gae mì siɛ a zãnɛ. Lɛn à kɔ̃ sìo à kɛ Dii guu lɛ. 19 Gɔ̃gbɛ̃nɔ, a baade gaegɔ̃ ye a naɔzi. Àtongɔ̃ pãsĩńyoro. 20 Néno, à a de kɔ̃n a dao yã ma yã píngi guu, zaakɛ beee bé è ká Diinɛ. 21 Denɔ, àton a néno nɔ̀sɛ fɛɛ à ń pɔɔ yakaro. 22 Zɔ̀nɔ sɔ̃ à a anduna diinɔ yã ma yã píngi guu. Àton zĩi kɛńnɛ ń wɛ́ɛ yãnziro. À zĩi kɛńnɛ kɔ̃n nɔ̀sɛo do, zaakɛ Dii vĩakɛrinɔn a ũ. 23 Yã kɛ̀ ée kɛɛ píngi, àgae kɛ kɔ̃n yãpuraao, lándɔ̃ Diin ée kɛɛnɛ bà, èe kɛ gbɛ̃nteenlo. 24 Àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ é Dii láada e a baka ũ. Dii Kirisin ée dɔɔzi. 25 Zaakɛri é a zaaa gbè e. Luda è gbɛ̃ke wɛ́ɛ gwaro.

4

1 A diinɔ, à a zɔ̀nɔ gwa a zéa súusu. Àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ apinɔ se á Dii vĩ musu.

2 À a zĩnda kpá aduakɛnaa kɔ̃n itɛ̃kɛnao kɔ̃n sáabukpanao. 3 À wɛ́ɛ kɛwe Ludaa dɔ, à zé bɔwe wà à yã waazi kɛ, wà Kirisi asiiyã ońnɛ. Beee yãnzin wà ma da kpésiaanzi. 4 À wɛ́ɛ kɛmɛ mà yã pì o wásawasa, lán à kɔ̃ sìo mà o nà. 5 Àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃ Yesusaideenɔ té kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔo. Àgae yã kɛ̀ Luda à zé bɔ̀aree kɛ a gurɔɔa. 6 À tó a légbɛ gɔ̃ nna àgɔ̃ kaarana vĩ, lɛ àgɔ̃ dɔ̃ lán é yã lí baadea nà.

Lézammana

7 Wa gbɛ̃ yenzide Tikiku é ma baaru kpáare píngi. Àmbe zĩkɛri náanɛdee ũ, wa zɔ̀bleri daamɛ Dii zĩi guu. 8 Beee yãnzin méɛ à zĩiawa, lɛ à wa kuuna oare, à làakari e à kpáɛ.

9 A gbɛ̃ndo Ɔnɛsimu, wa gbɛ̃ yenzide náanɛdee e mɔɔo. Aɔ́é pɔ́ kɛ̀ wá kú à guu gura kɛ̀ oare píngi. 10 Arisitaku kɛ̀ wá kú lɛdo kpésiaan ì kpàawa kɔ̃n Banaba dãaro Maakuo. Wà Maaku yã òare kɔ̀. Tó à mɔ̀ a kiia, à gbãakɛ kpázi. 11 Yesu kɛ̀ wè benɛ Yusutu ì kpàawa dɔ. Yuda kɛ̀ wée kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia zĩi kɛɛ lɛdoonɔ lén gwe. Ma làakari kpaɛnańyo. 12 A gbɛ̃ndo Ɛpafara, Kirisi Yesu zɔ̀bleri ì kpàawa. Èɡɔ̃ aĩa kɛɛ kɔ̃n aduakɛnaareeo gurɔ píngi, lɛ à e à kàsara kũ àgɔ̃ papana Luda pɔyezi guu. 13 Mé fɔ̃ mà à sèeda kɛ kɛ̀ èe zĩi kɛɛare maamaa, amɔanɔ kɔ̃n Laodiseadeenɔ kɔ̃n Iɛrapɔlideenɔ. 14 Wa likita yenzide Luku kɔ̃n Demasio ì kpàawa. 15 À ì kpá wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Laodiseanɔa kɔ̃n Nimfao kɔ̃n sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è kɔ̃ kakɔ̃a à bɛɛnɔ. 16 Tó a takada kɛ̀ kyó kɛ̀, à kpá Laodisea sɔsi gbɛ̃nɔa aɔ̃ à kyó kɛ, gbasa à ń pɔ́

kyó kɛ se. 17 À o Akipunɛ, à làakari dɔ Dii zĩi kɛ̀ wà dànɛa, à à mì dɛ. 18 Mamɔma Pɔlu mámbe ma yã̀ kɛ̀ kɛ̃̀ kɔ̃n ma zĩnda ɔɔo, ma ì kpàawa. À tó ma kuuna kpɛ́siaan yã̀ gɔ̃ dɔagu. Luda gbɛ̃kɛɛ kɛare.

TƐSALONIKADEENƆ TAKADA KAAKU

Tɛsalonikadeenɔ zɛ́'ɔdɔannɛna

1 Mamɔma Pɔlu kɔ̃n Silasio kɔ̃n Timɔtio, wámbe wa takada
kɛ̀kii kɛ̃ Tɛsalonika sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú De Luda kɔ̃n Dii Yesu
Kirisio guunɔnɛ. Luda gbɛ̃kɛɛ kɛare, à a gba aafia. 2 Wa
aduakɛna guu a yã̀ ègɔ̃ dɔwagu gurɔ píngi, weègɔ̃ Luda sáabu
kpaa a píngi yã̀ musu. 3 Lán èe zĩi kɛɛ a ludanaanɛkɛnaa nà,
èe aĩa kɛɛ yenzi guu, bensɔ̃ èe mɛna kɛɛ wɛ́ɛdɔna wa Dii Yesu
Kirisizi yãnzi, yã̀ pìnɔ ègɔ̃ dɔwagu Luda wa De aɛzĩ. 4 Wa gbɛ̃
Luda yenzideenɔ, wá dɔ̃ kɛ̀ Luda a sɛ, 5 zaakɛ kɛ̀ wa baaru
nnaa kpàare, wée mɔ́ kɔ̃n yã'onao adoro, wa mɔ kɔ̃n Luda Nini
gbãaaomɛ, yã̀ pì wa kũna gbãa maamaa. Á dɔ̃ lán wá kú a té nà
a aafia yãnzi, 6 ben a gɔ̃ wapinɔ kɔ̃n Diio dàdarinɔ ũ. Nawɛ̃a bíta
guu a yã̀ pì sì kɔ̃n pɔnnaa kɛ̀ Luda Nini dàaguuo, 7 ben a zé ɔ̀dɔa
Yesudee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Masedonia bùsu guunɔnɛ kɔ̃n Girisi bùsuo
píngi. 8 Dii yã̀ bɔ̀ a kiia, èe zɛ Masedonia kɔ̃n Girisio adoro, a
Yesu náanɛkɛna yã̀ dàgula píngi, à baarukpana vĩ dɔro. 9 Wèe
oo lán wa zé è a kiia nà, lán a kpɛɛ lì tãanɔnɛ, a aɛ dɔ̀ Ludaa nà,
ben ée dɔɔ Luda Wɛ̀ndide yãpuradeezi, 10 ée à Né Yesu kɛ̀ à à
fɛ̀ɛ bɔna gaan dãa ai à bɔ ludambɛ, à mɔ́ wa sí pɔfɛ̃ kɛ̀ Luda é
bɔbɔḿmaa.

2

Pɔlu zĩkɛna Tɛsalonika

1 Ma gbɛ̃nɔ, á dɔ̃ a zĩndanɛ, kɛ̀ wa zé ena a kiia e kɛ pãro.
2 Á dɔ̃ lán wà wɛ́ɛ tầwa nà, wa nawɛ̃a kɛ̀ káaku zaa Filipi, ben
Luda wa gba kùgbãaa, wa à baaru nnaa kpàare ɔsi kɔ̃n ɔsiio.
3 Wa nakɔ̃rɛnaawaa dɛ ɛgɛ zé yã̀ ũro. Wée kɛɛ laasuu zaaa ke
a takiikɛna yãnzinlo. 4 Lán Luda wa ka a baaru nna kpanaa
nà, lɛn weè kpáńnɛ lɛ, èe kɛ gbɛ̃ntee pɔyezin wée wɛtɛɛro, sé
Luda wa laasuu tàasikɛri pɔ́. 5 Á dɔ̃ kɛ̀ wée yã̀ nnannaa o
gbɛ̃kenɛro, bensɔ̃ wée yãke kɛ kɔ̃n mɔnafikio wãkũ yãnziro.
Ludan wa sèedadee ũ. 6 Wée sáabu wɛtɛ gbɛ̃ntee kiiaro, apinɔ
ke gbɛ̃ pãndenɔ. 7 Baa kɛ̀ wá à zé vĩ wà gɔ̃are asoo ũ wa Kirisi
zĩrikɛ yãnzi, wá kɛ̀ao busɛbusɛ, lán nɔgbɛ̃ nédandee è làakari dɔ
a néa nà. 8 Kɛ̀ wá yeazi maamaa yãnzi, wée zɛo wà baaru nnaa
kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia kpáare adoro, kɔ̃n wa zĩnda kpanaawaaomɛ dɔ,
zaakɛ a gɔ̃ wa gbɛ̃ yenzideenɔ ũ. 9 Ma gbɛ̃nɔ, à tó wa zĩkɛna
kɔ̃n nawɛ̃ao yã̀ dɔagu. Gurɔɔ kɛ̀ wée baaru nnaa kɛ̀ bɔ̀ Luda
kiia pì kpaaare, weègɔ̃ zĩi kɛɛ fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo, lɛ wàton gɔ̃
a gbɛ̃kenɛ asoo ũro yãnzi. 10 Ámbe wa sèedadeenɔ ũ, kɔ̃n Ludao
dɔ, kɛ̀ wá kú amɔa kɛ̀ a Yesu náanɛ kɛ̀nɔ té a zéa nɔ̀sɛpuradeenɔ

ũ taari sai. 11 Á dɔ̃ kɛ̀ wa yã̄ kɛ̀ a baadenɛ lán de è kɛ a nɛ́nɔnɛ nà. 12 Wa lɛ́ dàawa, wa a nɔ̀sɛ kpàɛare, wa nakɔ̃rɛawa, lɛ a kuuna kɛ sɛ̃nkpɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń ká kpata gakuidee kɛ̀ bɔ̀ à kiiannɔo.

13 Kɛ̀ a Luda yã̄ kɛ̀ wá òaree pì mà, ée diɛ gbɛ̃ntee pó ũro, á sì lán à dɛ nà, Luda yã̄ yãpuraa ũ. Àmbe e zĩi kɛɛ amɔa kɛ̀ ée à náanɛ kɛɛnɔ guu. Bee yãnzi dɔ weègɔ̃ Luda sáabu kpaa yãana sai. 14 Wa gbɛ̃nɔ, a yã̄ kɛ̀ sɛ̃nkpɛ kɔ̃n Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Kirisi Yesu guu zaa Yudeanɔo, zaakɛ a bùsudeenɔ wɛ́ɛ tɑ̃̀awa se lán Yudanɔɔ tɑ̀ḿma nà. 15 Yudanɔ Dii Yesu dɛ̀ kɔ̃n annabinɔ dɔ, bensɔ̃ aɔ̃ pèwa. Aɔ̃ yã̄ è ká Ludanɛro, aɔ̃ íbɛtɛ kpà kɔ̃n gbɛ̃ sãnda píngio. 16 Aɔ̃è kpáwe wà yã̄ kɛ̀ Luda è gbɛ̃ mì sío o bori pãndenɔnɛ. Lɛn durun kɛ̀ aɔ̃ègɔ̃ kɛɛ gurɔ píngi èngɔ̃ diìàlɛ lɛ. Luda pɔfɛ̃ pìtaḿma sa.

Timɔti zĩna Tɛsalonika

17 Wa gbɛ̃nɔ, kɛ̀ wa kɛ̃kɔ̃a gurɔ plaa, wɛ́ɛ bé èe kɔ̃ ero, mɔde wa laasuu kúawa. Wa a bɛgɛɛ kɛ̀ maamaa, wa mɛ̀ wɑ̀ wà wɛ́ɛ sikɔ̃lɛ. 18 Wá yezi wà mɔ́ a gwa dɔ. Mamɔma Pɔlu ma mɔna zɛ́ wètɛ à dɛ gɛ̃̀n do ke gɛ̃̀n plaaala, ben Setãn kpàwe. 19 Tó wa Dii Yesu mɔ̀, dé bé eégɔ̃ dɛ wa tãmaa kɔ̃n wa pɔnnaao kɔ̃n wa gɑ̃̀sazubɔo ũ à aɛ a baasii? 20 Zaakɛ ámbe wa gakui kɔ̃n wa pɔnnaao ũ.

3

1 Kɛ̀ wée fɔ̃ wà mɛna dɔro, wa zɛo wà gɔ̃ Atɛni wa tɛ̃ɛ, 2 wa wa gbɛ̃ndo Timɔti, Luda zĩkɛri daa Kirisi baarunnakpana guu zĩawa, lɛ à a gba gbãaa, à a nɔ̀sɛ kpáɛare a ludanaanɛkɛna guu, 3 lɛ a gbɛ̃ke làakari tón fɛɛ wɛ́ɛtãmmana pì yãnziro. Á dɔ̃ a zĩndanɛ kɛ̀ Luda beee taka dìɛwe. 4 Gurɔɔ kɛ̀ wá kú a kiia, wa gĩakɛ wá òare kɛ̀ weé wɛ́ɛ tãwa, ben à kɛ̀ lɛ lán á dɔ̃ nà. 5 Bee yãnzi kɛ̀ mɛ́ fɔ̃ mà mɛna dɔro, ma à zĩ à a ludanaanɛkɛna gwa. Ke Ibilisi a lɛ à a gwa, wa zĩi kɛ̀ pãn yoo, wá dɔ̃ro.

6 Kɛ̀ Timɔti sù sa, à a ludanaanɛkɛna kɔ̃n a yenzio baaru kpàwe. À bè wa yã̄ èngɔ̃ dɔagu kɔ̃n laasuu maaao, bensɔ̃ ée wa bɛgɛ kɛɛ lán wée a bɛgɛ kɛɛ nà. 7 Ma gbɛ̃nɔ, a ludanaanɛkɛna yã̄ bé à tò wa làakari kpaɛna a yã̄ musu wa wɛ́ɛtãmmana kɔ̃n wa nawɛ̃ao guu píngi. 8 Zaakɛ á zɛna gíngin Dii guu, tia wa ĩampà sa. 9 Wé fɔ̃ wà Luda sáabu kpá a yã̄ musu. Wa wa Luda sáabu kpà maamaa kɔ̃n pɔnna bíta kɛ̀ weè kɛ à aɛ a yãnzio. 10 Gwãavĩ kɔ̃n fãantɛ̃o weègɔ̃ wɛ́ɛ kɛɛ maamaa, lɛ wà e wà wɛ́ɛ sikɔ̃lɛ, wà pó kɛ̀ kɛ̀sã a ludanaanɛkɛna guu papaare.

11 Luda wa De kɔ̃n wa Dii Yesuo zɛ́ bɔwe wà mɔ́ wà a gwa. 12 Dii yenzi kɛ̀ á vĩ kɔ̃o kɔ̃n baade píngio kaaraare, à dadaala lán yenzi kɛ̀ wá vĩao bà, 13 à a swɛ̀ gba gbãaa lɛ àgɔ̃ kuu gbãsĩ sai taarisaideenɔ ũ Luda wa De aɛ wa Dii Yesu kɔ̃n a gbɛ̃nɔ píngi mɔ́gurɔɔ zĩ.

4

Kuuna lán Ludaa yezi nà

1 Yã̀ kɛ̀ gɔ̃̀n yɛ̀, ma gbɛ̃̀nɔ, á mà wa lɛ́n lán à maa a kuuna ká
Ludanɛ nà. Á kuuna dɛ lɛ kɔ̀, mɔde wɛ́ɛ wɛ́ɛ kɛɛawa, wɛ́e agbaa
kpaaare wa Dii Yesu guu, àgɔ̃ kuu lɛ àgɔ̃ gaao. 2 Á yã̀ kɛ̀ wá dàare
kɔ̃n Dii Yesu tɔ́o dɔ̃. 3 Ludaa yezi a kuuna gɔ̃ adona, à mì kɛ̃
pãpãkɛnaa. 4 A baade gɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃ kɔ̃n bɛ̀ɛo gbãsĩ sai, 5 èe
kɛ kɔ̃n dà zaa nidɛnao lán kifii kɛ̀ aɔ̃ɔ Luda dɔ̃roonɔ bànlo. 6 Yã̀
pì musu gbɛ̃ke tón a gbɛ̃daaa takii kɛ ke à taari kɛnɛro, zaakɛ
Dii é wɛ́ɛ tã̀ yã̀ beee taka kèrinɔa lán wa gĩakɛ wá òare nà, wa a
swã̀ gào. 7 Ludaa e wa sísi wàgɔ̃ kú kɔ̃n gbãsĩoro, séde wa kuuna
gɔ̃ adona. 8 Bee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ gì yãdannɛna kɛ̀zi, èe kɛ gbɛ̃nteen
à gìziro, Luda kɛ̀ è a Ninii kɛ̀ kú adona dawaguun à gìzi.

9 Wé e wà yekɔ̃zina yã̀ oarero, zaakɛ a zĩndanɛ Luda yekɔ̃zina
dàare. 10 Á kuuna dɛ lɛ kɔ̀, á ye wa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Masedonia bùsu
guunɔzi ń píngi. Ma gbɛ̃nɔ, wa lé dàawa, àgɔ̃ kɛɛ lɛ àgɔ̃ gaao, 11 à
zé wɛtɛ àgɔ̃ kuu yãkete sai, à a zĩnda yã̀ kɛ à a zĩnda zĩi kɛ, lán wá
dìɛare nà, 12 lɛ a kuuna e à ká bàazideenɔnɛ, lɛ àton fu a zĩndaa
à da gbɛ̃keziro.

Dii mɔna

13 Ma gbɛ̃nɔ, wá yezi àgɔ̃ yãpuraa dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ anduna tònɔ
yã̀ musu, lɛ a pɔɔ tóngɔ̃ sia lán gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ tãmaa vĩroonɔ bàro
yãnzi. 14 Zaakɛ wá sì kɛ̀ Yesu gà à fɛ̀ɛ, lɛn dɔ Luda é tó gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
anduna tò Yesu guunɔ ɛara wà mɔ́o lɛdo.

15 Yã̀ kɛ̀ wɛ́e ooaree kɛ̀ki né Dii yãdannɛnamɛ. Wamɔwa gbɛ̃
kpaaa kɛ̀ wégɔ̃ kuu ai Dii mɔ́gurɔɔ zĩnɔ, wé dɔ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ anduna
tò pìnɔnɛ aɛro. 16 Dii bé eé bɔ ludambɛ, à pita kɔ̃n yãdiɛnnɛnao
kɔ̃n malaika gbɛ̃nsi kòtoo kɔ̃n Luda kãkãki ɔ́o, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gà
Kirisi guunɔ é fɛɛ bɔna gaan káaku, 17 beee gbɛra wamɔwa gbɛ̃
kpaaa kɛ̀ wá kuunɔ, weé wa séɛ́ńyo lɛdo ai ludambɛ luguun wà
da Diilɛ ĩa guu, gbasa wàgɔ̃ kúo ari gurɔ píngi. 18 Bee yãnzi à kɔ̃
làakari kpáɛ kɔ̃n yã̀ pìo.

5

1 Ma gbɛ̃nɔ, yã̀ pì kɛna ke à kɛgurɔɔ onaare zé vĩro, 2 zaakɛ á
dɔ̃ sãnsãn lán kpãi è mɔ́ gwãavĩ nà. Lɛn eégɔ̃ dɛ lɛ Dii mɔ́gurɔɔ
zĩ. 3 Tó gbɛ̃nɔɔ e bee, wá aafia, wá kú wa làakaria, kaatɛna é
mɔ́ḿma kãndo lán né'iwãwãa è mɔ́ nɔsindadeea nà, aɔ̃é bɔro.
4 Apinɔ sɔ̃ wa gbɛ̃nɔ, á kú gusiaanlo, gurɔɔ pì é suawa lán
kpãi bàro, 5 zaakɛ gupura gbɛ̃nɔn a ũ, fãantɛ̃ gbɛ̃nɔn a ũ a
píngi. Gwãavĩ ke gusia gbɛ̃nɔn wa ũro. 6 Beee yãnzi wàton ii
o lán danɔ bàro. Wà itɛ̃ kɛ wàgɔ̃ kú wa làakaria. 7 I'orinɔ è ii
o gwãavĩ, wɛ̃dɛrinɔ sɔ̃ è wɛ̃dɛɛ kɛ gwãavĩ. 8 Wapinɔ sɔ̃, zaakɛ
fãantɛ̃ gbɛ̃nɔn wa ũ, wàgɔ̃ kú kɔ̃n làakario, wà ludanaanɛkɛna

kɔ̃n yenzio da mɔ̀ uta ũ, wà mìsina tãmaa kú mɔ̀fura ũ. 9 Zaakɛ Ludaa e wa diɛ à pɔfɛ̃ pitawaro. À wa diɛ à wa mì sí wa Dii Yesu Kirisi gãzĩmɛ. 10 Àmbe à gà wa yãnzi lɛ wàgɔ̃ kúo, tó wá bɛ̃ɛ ke wa anduna tòn yoo. 11 Beee yãnzi à lé dakɔ̃a, à kɔ̃ gba gbãaa, lán ée kɛɛ nà.

Pɔlu yadiɛna Tɛsalonikadeenɔnɛ

12 Ma gbɛ̃nɔ, wa wɛ́ɛ kèawa, à bèɛ lí gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è zĩi kɛ a tɛ́nɔnɛ, kɛ̀ aɔ̃ iko vĩawa Dii guu, aɔ̃ɔe a daa zɛ́anɔ. 13 À ń gakui dɔ̃ńnɛ maamaa yenzi guu zĩi kɛ̀ aɔ̃ɔe kɛɛ yãnzi. Àgɔ̃ nna kɔ̃o. 14 Ma gbɛ̃nɔ, wa lé dàawa, à faasaideenɔ da zɛ́a, à gbɛ̃ yĩinɔ gba swɛ̀, à làakari dɔ gbãasaideenɔa, à mɛna kɔ̃n baade píngio. 15 À làakari kɛ, a gbɛ̃ke tón à zaaa fĩa bo kɔ̃n à zaaaoro. À zɛ́ wɛtɛ àgɔ̃ à maaa kɛɛkɔ̃nɛ kɔ̃n gbɛ̃ píngio gurɔ píngi.

16 Àgɔ̃ kú pɔnnaa guu gurɔ píngi. 17 Àgɔ̃ adua kɛɛ yãana sai. 18 Àgɔ̃ Luda sáabu kpaa yã píngi musu. Beee bé à dɛare à pɔyezi ũ Kirisi Yesu guu. 19 Àton Luda Nini té kɛ̀ è káńgu dɛdɛro, 20 àton kya ká annabikɛyãnlo. 21 À yã píngi tàasi kɛ, àgɔ̃ à maaa kũna, 22 à mì kɛ̃ zaakɛna bori píngia.

23 Luda Aafiade tó a kuuna gɔ̃ kú adona yã sãnda píngi guu, à a nini kɔ̃n a wɛ̀ndio kɔ̃n a mèo dãkpaare aafia taari sai ai wa Dii Yesu Kirisi mógurɔɔ zĩ. 24 Luda kɛ̀ à a sisi à a sɛ náanɛ vĩ, eé yã pì kɛare.

25 Ma gbɛ̃nɔ, à adua kɛwe. 26 À ì kpá wa gbɛ̃nɔa ń píngi kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ lépɛmmanao. 27 Ma naare Diizi, à takada kɛ̀ kyó kɛ wa gbɛ̃nɔnɛ ń píngi. 28 Wa Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛare.

TƐSALONIKADEENƆ TAKADA PLAADEE

Yãkpaɛkɛna Kirisi mógurɔɔ zĩ

1 Mamɔma Pɔlu kɔ̃n Silasio kɔ̃n Timɔtio, wámbe wa takada
kɛ̀kii kɛ̃ Tɛsalonika sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Luda wa De kɔ̃n Dii Yesu
Kirisio guunɔnɛ. 2 De Luda kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare, à
a gba aafia.

3 Wa gbɛ̃nɔ, à kɔ̃ sìo wàgɔ̃ Luda sáabu kpaa a yã musu gurɔ
píngi, lán à maa nà, zaakɛ a ludanaanɛkɛna e gaa aɛ maamaa,
bensɔ̃ yenzi kɛ̀ a baade vĩ kɔ̃o e kaara. 4 Beee yãnzi weè lɛ́
gbɛ̃ a yã musu Luda sɔsi kɔ̃n sɔsio guu, lán ée wɛ́ɛtãmma kɔ̃n
nawɛ̃a píngio fɔ̃ɔ nà kɔ̃n mɛnao kɔ̃n ludanaanɛkɛnao. 5 Beee
ɔ̀dɔa kɛ̀ Luda è yã gɔ̃gɔ̃ kɔ̃n gbɛ̃nɔ a zɛ́amɛ. Beee yãnzi a ka à gɛ̃
kpata kɛ̀ bɔ̀ Luda kiia guu kɛ̀ ée nawɛ̃a kɛɛ à yãnzi. 6 Luda è yã
kɛ a zɛ́amɛ. Eé wɛ́ɛ tã gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe wɛ́ɛ tãaawaanɔa, 7 eé amɔa
kɛ̀ wèe wɛ́ɛ tãaawaanɔ gba ĩampakii kɔ̃n wapinɔ, tó Dii Yesu
bɔ̀ ludambɛ kɔ̃n a malaika gbãaanɔ 8 kɔ̃n tévurao. Eé wɛ́ɛ tã
ludadɔ̃risai kɛ̀ aɔ̃ɔe wa Dii Yesu baaru nnaa síroonɔa. 9 Kaatɛna
yãana sain Luda é wɛ́ɛ tãoḿma. Weé ń kpakɛ Dii aɛzĩ kɔ̃n à
gbãa gakuideeo. 10 Tó à mɔ̀ gurɔɔ pì zĩ, eé tó bɔ a gbɛ̃nɔ yã musu,
gbasa à náanɛkɛri pìnɔ é à maa bo ń píngi. Égɔ̃ kú ń té, zaakɛ a
yã kɛ̀ wá ɔ̀aree sì.

11 Beee yãnzin weègɔ̃ adua kɛɛare kɔ̃sɔ̃kɔ̃sɔ̃zi, lɛ wa Luda tó
a kuuna ká gwena kɛ̀ à a sisia, à yã maaa kɛ̀ a zɛ kɔ̃n à kɛnaonɔ
kɔ̃n zĩi kɛ̀ ée kɛɛ à náanɛkɛna guunɔ píngi papaare kɔ̃n a gbãaao.
12 Dii Yesu é tó bɔ a musu, apinɔ sɔ̃ é tó bɔ à musu wa Luda kɔ̃n
Dii Yesu Kirisi pìo gbɛ̃kɛ yãnzi.

2

Ludayãdarisai

1 Wa gbɛ̃nɔ, Yesu Kirisi mɔna kɔ̃n wa kakɔ̃anao lɛ wà daàlɛ
yã musu, wa wɛ́ɛ kèawa, 2 àton tó a làakari fɛɛ aagaro. Tó
annabi yã ke waazi ke takada kɛ̀ wà bè à bɔ̀ wa kiia bè, Dii
mógurɔɔ kà kɔ̀, àton bídi kɛro. 3 Àton tó gbɛ̃ke a sãsã kɔ̃n yã
beee takaoro, zaakɛ gurɔ beee é móro, séto gbɛ̃nɔ bɔna Luda
kpɛɛ gurɔɔ kà gĩa kɔ̃n ludayãdarisai kɛ̀ mì pè kaatɛzɛa bɔna
gupuraaao. 4 Eé gí pɔ́ kɛ̀ wè ń diɛ dii ũunɔzi kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ wè dɔnzi
kɛńnɛnɔ píngi, eé a zĩnda sé lezĩ dɛńla, eé gá à vɛ̃ɛ Luda kpén,
à a zĩnda diɛ Luda ũ se. 5 Gurɔɔ kɛ̀ má kúao ma yã pì ɔ̀are. Ée
dɔnloo? 6 Á dɔ̃ pɔ́ kɛ̀ èe à dãdãa, lɛ àton bɔ a gurɔɔ ãroɔ́? 7 Zaakɛ
ludayãdasai e ɔ taa asii guu kɔ̀. Eé bɔro, séto gbɛ̃ kɛ̀ èe kpaanɛ
gù zén baasiro, 8 ludayãdarisai pì é gbasa à bɔ sa. Dii Yesu é

à dɛ kɔ̃n a lɛ́'ĩao, à à kaatɛ kɔ̃n a mɔna gakuio. 9 Ludayãdarisai pì é mɔ́ kɔ̃n Setãn gbãaao à dabuyãnɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɛ kɔ̃n sèeda ɛgɛ bori píngio. 10 Eé mɔnafiki bori píngi kɛ gbɛ̃ kè aɔ̃ mì pè kaatɛzɛanɔnɛ, kè aɔ̃ gì yãpuraa kè eé ń mì sízi yãnzi. 11 Beee yãnzi Luda é likɔ̃a pãsĩ zĩḿma lɛ aɔ̃ ɛgɛɛ náanɛ kɛ. 12 Yã é gbasa à vɛ̃ɛ gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe yãpura síroo kè aɔ̃è pɔnnaa kɛ kɔ̃n à zaaaonɔa ń píngi.

Luda a sɛ lɛ à a mì sí

13 Wa gbɛ̃ Dii yenzideenɔ, à maa wàgɔ̃ Luda sáabu kpaa gurɔ píngi a yã musu, zaakɛ Luda a sɛ zaa káaku, lɛ à bɔ kɔ̃n à Ninii kè tò wa gɔ̃ a pɔ́ ũ gbãaao a yãpura sina yãnzi. 14 Luda a sisi à a sɛ baaru nnaa kè wá kpàare yãnzi, lɛ a baka gɔ̃ kú wa Dii Yesu Kirisi gakui guu. 15 Beee yãnzi wa gbɛ̃nɔ, à zɛ gbãa, àgɔ̃ yã kè wá dàare kɔ̃n léo ke takada guu kũna. 16 Wa Dii Yesu Kirisi kɔ̃n Luda wa Deo yewazi, à gbɛ̃kɛɛ guu à wa làakari kpàɛwe ai gurɔ píngi, à tãmaa maaa dàwagu. 17 À a làakari kpáɛare, à a gba gbãaa yãmaakɛna kɔ̃n yãmaa'onao guu píngi.

3

À adua kɛwe

1 Yã kè gɔ̃n yè, wa gbɛ̃nɔ, à adua kɛwe, lɛ Dii yã e à dagula kpakpaa, àgɔ̃ bèɛ vĩńnɛ lán à vĩ a kiia nà. 2 À adua kɛwe, lɛ à wa bɔ gbɛ̃ zaa mìsaideenɔ ɔzĩ, zaakɛ èe kɛ gbɛ̃ sãnda píngi bé à Luda yã sìro. 3 Dii náanɛ vĩ, eé a gba gbãaa, eé a sí à zaaaa. 4 Wa a náanɛ kè Dii guu kè ée yã kè wá òareenɔ kɛɛ, bensɔ̃ égɔ̃ kɛɛ. 5 Dii tó à Luda yenzi kɔ̃n Kirisi mɛnao gbázɛ dɔ̃ a swɛ̃n.

Wàton mɛa kɛro

6 Wa gbɛ̃nɔ, wa naare Dii Yesu Kirisizi, à kɛ̃ wa gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ mɛa vĩinɔa, kè aɔ̃è zĩi kɛ kɔ̃n yã kè wá dàńnɛoroonɔ. 7 Á dɔ̃ a zĩndanɛ, kè à maa àgɔ̃ té wa zékpaɛzi, zaakɛ wée mɛa kɛ gurɔɔ kè wá kú a téro. 8 Wée gbɛ̃ke póblee sí wá blè fĩabona sairo, wa zĩi kè gwãavĩ kɔ̃n fãantɛ̃o, wa nawɛ̃a kè ai í sìwa, lɛ wàton gɔ̃ a gbɛ̃kenɛ asoo ũro yãnzi. 9 Wá à zé vĩ à dɔwalɛ, mɔde wá kè lɛ, lɛ à wa zékpaɛ sé yãnzimɛ. 10 Gurɔɔ kè wá kúao, wá dìɛ kè gbɛ̃ kè ye zĩkɛnaziroo é pɔ́ blero. 11 Wá mà kè a gbɛ̃kenɔ mɛa vĩ, aɔ̃è póke kobiro, sé gudɛɛ. 12 Wá dìɛ gbɛ̃ beee takanɔnɛ, wa nańnɛ Dii Yesu Kirisizi, aɔ̃ vɛ̃ɛki kũ wà zĩi kɛ wà ń zĩnda gwao.

13 Apinɔ sɔ̃ wa gbɛ̃nɔ, àton kpasa kɔ̃n yãmaakɛnaoro. 14 Tó gbɛ̃kee e yã kè wá òare takada kè guu daro, à à yã bɔ à diɛ. Àton kakɔ̃a kɔ̃n adeeoro, lɛ wí e à à kũ yãnzi. 15 Mɔde àton íbɛtɛ kpáoro, à lé daa a gbɛ̃ndoo ũ.

16 Dii Aafiade a gba aafia gurɔ píngi yã píngi guu. Dii gɔ̃ kúao a píngi. 17 Mamɔma Pɔlu mámbe ma ìkpammana kèkii kɛ̃ kɔ̃n ma

zĩnda ɔɔo. Beeen ma takada píngi sèeda ũ, lɛn mɛɛ̀ kɛ̃ lɛ. 18 Wa Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛare a píngi.

TIMƆTI TAKADA KAAKU

Yãdannɛrinɔ gbana làakari

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zǐri, lán Luda wa Mìsiri kɔ̃n Kirisi
Yesu kɛ̀ wa wɛ́ɛ dɔzio dìɛmɛ nà, 2 ma takada kɛ̀ kɛ̃nnɛ Timɔti,
ma né'inaa Yesu zɛ́ guu. De Luda kɔ̃n wa Dii Kirisi Yesuo gbɛ̃kɛɛ
kɛnnɛ kɔ̃n sùuo, à n gba aafia.

3 Lán ma nakɔ̃rɛmma nà gurɔɔ kɛ̀ mɛ́ɛ gaa Masedonia bùsun,
ǹ gɔ̃ Ɛfesu, ǹ o gbɛ̃kenɔnɛ aɔ̃ton yã kɛ̀ è kɔ̃ sɛ́ kɔ̃n Luda yãoroo
dańnɛ dɔro. 4 Aɔ̃ton làakari dɔ gara kɔ̃n dezinɔ tɔ́ kɔ̃ɔwɛna kɛ̀
lɛ́ vĩrooɔa dɔro. Beee è mɔ́ kɔ̃n lɛokpakɔ̃aomɛ. È tó Luda zĩi kɛ̀
è bɔ à náanɛkɛna guu gá aɛro. 5 Ma yã pì dìɛ lɛ aɔ̃gɔ̃ yenzi vĩ
yãnzimɛ, yenzi kɛ̀ è bɔ nɔ̀sɛpura kɔ̃n laasuu kɛna dɔ̃nkɔ̃o kɔ̃n
ludanaanɛkɛna mɔnafiki saio guu. 6 Gbɛ̃kenɔ pà yã pìnɔnɛ, aɔ̃
gɛ̀ yãpãpã'onan. 7 Aɔ̃ɔ yezi wàgɔ̃ dɛ Musa doka yãdannɛrinɔ ũ,
mɔde aɔ̃ yã kɛ̀ aɔ̃ɔe oo gbázɛ dɔ̃ro ke yã kɛ̀ aɔ̃ zɛ̀anɔ.

8 Wá dɔ̃ kɛ̀ doka pì maa, tó gbɛ̃ e zĩi kɛɛa a zɛ́a, 9 zaakɛ wá
dɔ̃ kɛ̀ Ludaa e doka diɛ gbɛ̃ maaanɔ yãnziro, séde dokadari-
saideenɔnɛ kɔ̃n swãgbãadeenɔ kɔ̃n ludawɛɛkɛrisainɔ kɔ̃n du-
runkɛrinɔ kɔ̃n ludadɔ̃risainɔ kɔ̃n dɔnzikɛrisaideenɔ kɔ̃n de kɔ̃n
dao dèrinɔ kɔ̃n gbɛ̃dɛrinɔ 10 kɔ̃n zinakɛrinɔ kɔ̃n pãpãbɛ̀ɛkɛrinɔ
kɔ̃n gbɛ̃sɛrikpãinɔ kɔ̃n ɛgɛdeenɔ kɔ̃n yãdɔmmarinɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃è bɔ yãdannɛna zédee kpɛɛnɔo ń píngi. 11 Yãzɛdee pì kɔ̃ sè kɔ̃n
baaru nnaa gakuidee kɛ̀ Luda aubarikadee à kpana nàmɛ ma
ɔzĩo.

Lán Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Pɔlunɛ nà

12 Ma Kirisi Yesu wa Dii kɛ̀ ma gba gbãaa sáabu kɛ̀, zaakɛ à
ma náanɛ kɛ̀, à ma sɛ mà zĩi kɛare. 13 Ma à tó zaaa sì yã, ma
wɛ́ɛ tã̀ à gbɛ̃nɔa, ma gbãaa mɔ̀ńnɛ. Baa kɔ̃n beeeo à sùu kèmao,
zaakɛ má kɛ̀ wɛ́ɛsiakɛ kɔ̃n à náanɛkɛnasaio guumɛ. 14 Ben wa
Dii gbɛ̃kɛ bíta kèmɛ, à tò ma a náanɛ kɛ̀, ben má yenzi kɛ̀ dɛ wa
pɔ́ ũ kuuna Kirisi Yesu guu vĩ. 15 Yã kèkii né yãpuraamɛ, à kɔ̃
sìo wà sí ɔplaplaa. Kirisi Yesu mɔ̀ anduna guu durunkɛrinɔ
mìsina yãnzi. Mapi, ma durun bé à dɛ danɔ póla, 16 ben Luda
ma wɛ̃nda gwà, lɛ mɛna bíta kɛ̀ Kirisi Yesu kɛ̀ kɔ̃n mamɔma
durunkɛri kàsarao bɔ gupuraaa, lɛ àgɔ̃ dɛ sèeda ũ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃é à
náanɛ kɛ, aɔ̃ wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo eenɔnɛ. 17 Luda mèn do léle,
gurɔ píngi Kína kɛ̀ è garo bensɔ̃ wè à e wɛ́ɛoroo gɔ̃ bɛ̀ɛ vĩ kɔ̃n
gakuio gurɔ píngi, aami.

18 Ma né Timɔti, lán wà gĩakɛ wà annabikɛyã ò n yã musu nà,
mɛ́ɛ yã pì daannɛ, lɛ ǹgɔ̃ kũna, ǹ zǐ maaa káo 19 ludanaanɛkɛna
guu kɔ̃n nɔ̀sɛkpaɛnao. Gbɛ̃kenɔ yã pìnɔ kpà swãkoto, ben aɔ̃

ludanaanɛkɛna è lé kúɛ. 20 ImɛnɛU kɔ̃n Alɛsandao kú ń té. Ma ń kpá Setãn-a, lɛ aɔ̃gɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ wè dɔkɛ kɔ̃n Ludaoro.

2

Dɔnzikɛna

1 Káaku gĩa ma lé dàmma, à adua kɛ baade píginɛ, à zé gbekańnɛ, à kúɛ kɛ Ludanɛ ń yãnzi kɔ̃n sáabukpanao. 2 À adua kɛ kínanɔnɛ kɔ̃n gbãadeenɔ ń píngi, lɛ wà e wàgɔ̃ kuu aafia yãkete sai ludayãdarinɔ ũ, wa kuuna gɔ̃ bɛ̀ɛ vĩ. 3 Beee bé à maa, è ká Luda wa Mìsirinɛ 4 kɛ̀ à yezi baade píngi mìsina e, aɔ̃gɔ̃ yãpuraa dɔ̃.

5 Zaakɛ Luda mèn domɛ,
bensɔ̃ yãkɛkɛri kuu mèn do
Luda kɔ̃n gbɛ̃nteenɔ dagura,
àmbe gbɛ̃ntee Kirisi Yesu ũ.

6 À a zĩnda kpà à baade píngi bò,
ben wà à sèeda kɛ̀ a gurɔɔa.

7 Beee yãnzin Luda ma diɛ à kpàakpakɛri kɔ̃n à zì̀rio ũzi, lɛ mà à dɔnzi zé yãpuradee da bori pãndenɔnɛ. Yãpuraan méɛ oo, èe kɛ ɛgɛɛnlo.

8 Má yezi gɔ̃gbɛ̃nɔ adua kɛ gu sãnda píngi, aɔ̃ ɔ sé musu gbãsĩ sai, pɔfɛ̃ kɔ̃n lɛokpakɔ̃aoo sai. 9 Má yezi dɔ nɔgbɛ̃nɔ ń zĩnda kɛkɛ a zéa yɔ̀kɔ̃kɛna sai, zĩndamɔnnɛna baasi. Èe kɛ kɔ̃n mì yɔ̀kɔ̃de tãnao ke vura kɔ̃n òso nɔmaablebɔnɔ ke bisa ɔɔdeenɔonlo. 10 Aɔ̃ ń zĩnda kɛkɛ kɔ̃n maakɛnao, lán à kɔ̃ sìo nɔgbɛ̃ dɔnzirinɔ kɛ nà. 11 Nɔgbɛ̃nɔ yã dada wàgɔ̃ yĩtɛna, aɔ̃ mì siɛ yã píngi guu. 12 Mɛè wezi nɔgbɛ̃nɔ yã dada gɔ̃gbɛ̃nɔnɛ ke aɔ̃gɔ̃ iko vĩḿmaro, séde aɔ̃gɔ̃ yĩtɛna kítikiti. 13 Zaakɛ Adamun Ludaa kɛ̀ káaku, à gbɛra Awau. 14 Èe kɛ Adamun wà sàsãro, nɔgbɛ̃n wà sàsã à gɔ̀ taaride ũ. 15 Mɔde tó à mɛna fɔ̃ kɔ̃n ludanaanɛkɛnao kɔ̃n yenzio kɔ̃n kúadonao zĩndamɔnnɛna baasi, eé né i aafia.

3

Sɔsi gbɛ̃nsinɔ

1 Yã kɛ̀kii né yãpuraamɛ: Tó gbɛ̃ yezi à kɛ gbɛ̃nsi ũ, èe zĩ maaa nii dɛɛ. 2 Gbɛ̃nsi gɔ̃ kuu taari sai, nɔmɛndodee ũ, làakaridee ũ. Àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃ gbɛ̃ dɔrɔdee ũ, nibɔfɔ̃ri ũ, gbɛ̃ kɛ̀ eé fɔ̃ à yã dańnɛ ũ. 3 Àtongɔ̃ dɛ wɛ̃dɛri ke gbɛ̃ pãsĩ ũro. Àgɔ̃ dɛ nɔ̀sɛdode yãketesaidee ũ. Ɔɔ tón dɔnɛ aɛro. 4 Àgɔ̃ a ua kũna dɔ̃, à nénɔ gae mì siɛnɛ, aɔ̃gae à ɔdɔkii gwa. 5 Zaakɛ tó gbɛ̃ a ua kũna dɔ̃ro, eé kɛ dia à fɔ̃ à Luda sɔsi gbɛ̃nɔ gwaa? 6 Àtongɔ̃ dɛ Yesude dufu ũro, lɛ àton ĩa dã, à a zĩnda da yãn lán Ibilisi bàro yãnzi. 7 Àgɔ̃ tó nnaa vĩ Yesusaideenɔ kiia dɔ, lɛ wàton à tó zaaa sí, à gɛ̃ Ibilisi takutɛɛnlo yãnzi.

Sɔsi dɔnlɛrinɔ

8 Lɛmɛ dɔ dɔnlɛrinɔ gɔ̃ dɛ gbɛ̃ bɛ̀ɛdeenɔ ũ. Aɔ̃tongɔ̃ dɛ lɛ́plaadeenɔ ũro. Wɛ̃ yã́ tɔ́n dɔ́ńnɛ aɛro. Aɔ̃tongɔ̃ dɛ ɔɔzaawɛtɛrinɔ ũro. 9 Aɔ̃gɔ̃ Yesu yã́ asiinɔ kũna kɔ̃n nɔ̀sɛpuraao. 10 Wà ń yã́ gwa gĩa, tó wèe yãke emmaro, gbasa wà ń diɛ dɔnlɛrinɔ ũ. 11 Lɛmɛ dɔ ń nɔɔnɔ gɔ̃ dɛ nɔgbɛ̃ bɛ̀ɛdeenɔ ũ, làakarideenɔ ũ, aɔ̃gɔ̃ náanɛ vĩ yã́ píngi guu. Aɔ̃tongɔ̃ dɛ kɔmɔtɔdeenɔ ũro. 12 Dɔnlɛri gɔ̃ dɛ nɔmɛndodee ũ, àgɔ̃ a ua kɔ̃n a nénɔ kũna dɔ̃. 13 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ń zĩi kɛ̀ a zéanɔ gwena égɔ̃ maaa, ń làakari égɔ̃ kpaɛna ń Kirisi Yesu náanɛkɛna guu maamaa.

Wa dɔnzizɛ asii bíta

14 Baa kɛ̀ méɛ yã́ kɛ̀nɔ oonnɛ, má dìɛ mé mɔ́ n gwa saa. 15 Tó ma mɔna gà à gì kɛ̀, má yezi ǹgɔ̃ dɔ̃ lán à kɔ̃ sìo wàgɔ̃ kuu Luda uadeenɔ ũ nà. Wámbe Luda Wɛ̃̀ndide sɔsi gbɛ̃nɔ ũ, yãpurapɛɛkii ũ kɔ̃n à gbãa'ekiio. 16 Wa dɔnzizɛ asii kɛ̀ bɔ̀ gupuraaa bíta yãpuramɛ:

À bɔ̀ à mɔ̀ gbɛ̃ntee ũ,
Luda Nini yãpuraa kpàa,
malaikanɔ à è.
Wà à yã́ waazi kɛ̀ boriinɔ té,
wà à náanɛ kɛ̀ anduna guu,
Luda à sɛ̀ à tào gakui guu.

4

Tɛ̃̀ yɑ̃

1 Luda Ninii ò wásawasa kɛ̀ gurɔ zãanɔ gbɛ̃kenɔ é pã kpá Yesu zézi, aɔ̃ té yã́ kɛ̀ zĩnnɔ è ɛgɛdeenɔ da à onanzi, aɔ̃ ń sãsã. 2 Mɔnafikidee pìnɔɔ à maaa dɔ̃kɔ̃zi kɔ̃n à zaaaoro, aɔ̃ nɔ̀sɛ gana lán wà be gɛ̃ wãaan wà kɛ̃̀o bà. 3 Aɔ̃è gbɛ̃nɔ dãdã nɔsɛnazi kɔ̃n zãkɛnao, bensɔ̃ aɔ̃è póble tɛ̀bona da gbɛ̃nɔnɛ, póblee kɛ̀ Ludaa kɛ̀ a náanɛkɛri kɛ̀ aɔ̃ yãpuraa dɔ̃nɔ yãnzi, kɛ̀ dɛ aɔ̃ ble kɔ̃n sáabukpanao. 4 Pó kɛ̀ Ludaa kɛ̀ píngi maamɛ. Wàton à ke tɛ̃̀ boro, wà ble kɔ̃n sáabukpanao, 5 zaakɛ Luda yã́ kɔ̃n wa aduakɛnao gbãsĩ bɔ̀n.

Kirisi Yesu zĩkɛri maaa

6 Tó n yã́ pìnɔ dà n gbɛ̃nɔnɛ, négɔ̃ dɛ Kirisi Yesu zĩkɛri maaa ũ kɛ̀ wà gwà kɔ̃n wa dɔnzizɛ yãnɔ kɔ̃n yãdannɛ maaa kɛ̀ ń tézio. 7 Ǹ mì kɛ̃ fɛɛakaara gara kɛ̀ è kɔ̃ sé kɔ̃n Luda yãorooa. Ǹ n zĩnda tòto kɛ, lɛ ǹgɔ̃ dɛ ludayãdari ũ. 8 Mètotona àre vĩ féte, mɔde dɛna ludayãdari ũu àre vĩ yã́ píngi guu, zaakɛ beee è mɔ́ kɔ̃n wɛ̃̀ndio gbãa kɔ̃n ziaao. 9 Yã́ kɛ̀kii né yãpuraamɛ, à kà wà sí ɔplaplaa. 10 Weè zĩi kɛ, weè ɔsi ká à musu, zaakɛ wa wɛ́ɛ dɔ Luda Wɛ̃̀ndidezi. Àmbe gbɛ̃ sãnda píngi Mìsiri ũ, atɛ̃nsa à náanɛkɛrinɔ.

11 Ǹ yã̄ pìnɔ diɛ́ńnɛ ǹ dadańnɛ. 12 Ǹton tó wà dɔkɛnyo kɛ̀ ń dɛ gɔ̃kparɛ ũ yãnziro. Ǹ tó n kuuna zɛ́ ɔdɔa Yesudeenɔnɛ yã'ona guu kɔ̃n yãkɛnao kɔ̃n yenzio kɔ̃n ludanaanɛkɛnao kɔ̃n kuuna gbãsĩ saio. 13 Ai màgɔ̃ mɔ́, ǹ aĩa kɛ ǹ Luda yã̄ kyó kɛ gbɛ̃nɔnɛ, ǹ dańnɛ ǹ lɛ́ daoḿma. 14 Gbaa kɛ̀ Ludaa dànnɛ gurɔɔ kɛ̀ wà annabikɛɛ kɛ̀ n yã̄ musu, bensɔ̃ gbɛ̃nsinɔ ɔ dìdimma, ǹton pã̄ kpáziro. 15 Ǹ làakari dɔ yã̄ pìnɔa ǹ mɛ̀ kpáa, lɛ baade píngi n gana aɛ e. 16 Ǹ n zĩnda yã̄ kɔ̃n n yãdannɛnao tàasi kɛ. Ǹgɔ̃ gaa aɛ kɔ̃n yã̄ pìnɔ. Tó ń kɛ̀ lɛ, né n zĩnda mì sí kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe swã̄ kpaa n yãzinɔomɛ.

5

Gyaanɔɔnɔ kɔ̃n dɔn'aɛdeenɔ yã̄

1 Ǹton kpãkɛ̃ mare ìsiziro. Ǹ lɛ́ daa lán n de bà. Ǹ lɛ́ da gɔ̃kparɛnɔa lán n vὶi kɔ̃n n dãaronɔ bà. 2 Ǹ lɛ́ da nɔgbɛ̃ ìsia lán n da bà, ǹ lɛ́ da nɔ gbãaaa lán n dãre bà kɔ̃n nɔ̀sɛ puraao.

3 Ǹ dɔ gyaanɔɔ kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃ke vĩroono lɛ. 4 Tó gyaanɔɔ néno ke dionɔ vĩ, aɔ̃ ń danɛnɔ gwana dada gĩa ń dɔnzikɛna guu, aɔ̃ fĩa bo ń denɔnɛ kɔ̃n ń danɔ, zaakɛ beee è ká Ludanɛ. 5 Gyaanɔɔ kɛ̀ gbɛ̃ke vĩro wɛ́ɛ dɔ Ludazi, àgɔ̃ adua kɛɛ àgɔ̃ dɔnlɛ gbekaaa gwãavĩ kɔ̃n fãantɛ̃o. 6 Gyaanɔɔ kɛ̀ à zĩnda pɔyezi è dɔnɛ aɛ né gèmɛ, baa tó à bɛ̃ɛ. 7 Ǹ yã̄ pìnɔ dańnɛ lɛ gbɛ̃ke tón ń taari ero. 8 Tó gbɛ̃ e a danɛnɔ gwaaro, atɛ̃nsa à uadeenɔ, à bɔ̀ Luda yã̄ kpɛɛmɛ, Yesusaidee dɛàla. 9 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ dɛ wà da gyaanɔnɔ tén yɛ̀: Nɔgbɛ̃ kɛ̀ kà wɛ̀ baaagɔ̃, bensɔ̃ à zã kɛ̀ gɛ̃n do, 10 wà à dɔ̃ maakɛri ũ, négwari maaa ũ, nibɔfɔ̃ri Luda gbɛ̃nɔ gbá pìpiri ũ, takaasidee dɔnlɛri ũ, nɔgbɛ̃ kɛ̀ mɛ̀ kpà yãmaakɛna píngia ũ. 11 Ǹton gyaanɔ nɔ gbãaanɔ danlo, zaakɛ tó aɔ̃ gɔ̃ nidɛna fɛ̀ɛ, aɔ̃ nana Kirisia é busamɛ, aɔ̃égɔ̃ yezi wà zã kɛ, 12 aɔ̃ ń zĩnda da yãn, kɛ̀ aɔ̃ lɛ́ kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃̀nɛ yã̄ gbòro yãnzi. 13 Beee gbɛra aɔ̃è mɛ̀a dada, aɔ̃èɡɔ̃ dɔdɔɔ ualɛzi. Èe kɛ mɛadeenɔn ń ũ adoro, aɔ̃è gɔ̃ gbɛ̃peri gudɛrinɔ ũmɛ dɔ, aɔ̃è yã̄ kɛ̀ dɛ wà oroo o. 14 Beee yãnzi má yezi gyaanɔ nɔ gbãaanɔ zã kɛ, aɔ̃ né i, aɔ̃ làakari dɔ bɛɛa, lɛ wàton wa ibɛɛnɔ gba zé aɔ̃ wa tó zaaa síro yãnzi. 15 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ bɔ̀ wà tɛ̀ Setãnzi kɔ̀. 16 Tó Yesude nɔgbɛ̃ ke gyaanɔnɔ vĩ a bɛ, àgae dɔńlɛ. Àton tó aɔ̃ gɔ̃ sɔsi gbɛ̃nɔnɛ asoo ũro, lɛ aɔ̃ e wà dɔ gyaanɔɔ kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃ke vĩroono lé yãnzi.

17 Gbɛ̃nsi kɛ̀ è dɔńnɛ aɛ a zéa kà wà fĩa bonɛ lɛo plaa, atɛ̃nsa gbɛ̃ kɛ̀ waazikɛna kɔ̃n yãdannɛnao aĩa vĩi. 18 Luda yã̄ bè: Àton lésɔ da zù kɛ̀ èe pó gbɛ̃ɛnɛro. À bè dɔ: Zĩkɛri kà à a asaia e. 19 Ǹton gbɛ̃ kɛ̀ mɔ̀ kɔ̃n gbɛ̃nsi káarao yã̄ síro, séto sèedadeenɔ kà gɔ̃ɔn plaa ke aagɔ̃ baasiro. 20 Ǹ kpãkɛ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ durun kɛ̀nɔzi

baade píngi wáa, lɛ vĩa e à gbɛ̃ kpaaanɔ kũ. 21 Ma nannɛ Luda kɔ̃n Kirisi Yesuozi kɔ̃n malaika kɛ̀ à ń sénɔ, ǹgɔ̃ yã̀ pìnɔ kũna, ǹton gbɛ̃ke bà bɔro. Ǹton yãke kɛ gbɛ̃kenɛ úblembɛ yãnziro. 22 Ǹton wã̀ ǹ ɔ di gbɛ̃a ǹ à da Luda zĩinlo. Ǹton tó n ɔɔ gɔ̃ kú gbɛ̃ke durun guuro. Ǹgɔ̃ n zĩnda kũna gbãsĩ sai. 23 Ǹton í pãa mi atɛ̃ɛro. Ǹgae geepiwɛ̃ gá féte n nɔ̀sɛ yãnzi kɔ̃n n gyãkɛna gɛ̀n baaagɔ̃ɔo.

24 Gbɛ̃kenɔ durun è bɔ gupuraaa ai wàgɔ̃ gá à yã̀ gɔ̃gɔ̃ńyo, gbɛ̃kenɔ sɔ̃ ń pó è bɔ kpakpaaro. 25 Lɛmɛ dɔ yãmaakɛna è bɔ gupuraaa, baa à kɛ̀ wèe ero eé e à gɔ̃ utɛnaro.

6

1 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ zɔ̀ ũunɔ ń diinɔ diɛ gbɛ̃ bèɛdeenɔ ũ aɔ̃ mì siɛńnɛ à píngi guu, lɛ wàton Luda tó kɔ̃n yã̀ kɛ̀ weè dańnɛo zaa boro yãnzi. 2 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ diinɔ dɛ Yesudee ũunɔ tón dɔkɛńyo kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ kɔ̃ gbɛ̃nɔ ũ yãnziro. Aɔ̃ zĩi kɛńnɛ maamaa, zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe ń zĩ àre bleenɔ né Yesudeenɔmɛ, aɔ̃ gbɛ̃ yenzideenɔmɛ. Ǹ yã̀ pìnɔ dańnɛ, ǹ lé daoḿma.

Yena ɔɔzi

3 Tó gbɛ̃kee e yã̀ pãnde daańnɛ, bensɔ̃ èe zɛ kɔ̃n wa Dii Yesu Kirisi yãzɛdeeo kɔ̃n wa zé yãdannɛnaoro, 4 wadadeemɛ, à yãke dɔ̃ro, lɛokpakɔ̃a kori kɔ̃n yãgwana yãanasaio à kṳ̀ gyãa ũ. Yã̀ beeenɔ è tó gbɛ̃nɔ wée dɔkɔ̃nɛ, aɔ̃ swèe kɛ, aɔ̃ kɔ̃ sɔ̃sɔ̃, aɔ̃ laasuu zaaa lékɔ̃zi, 5 aɔ̃gɔ̃ ĩi kɔ̃o. Gbɛ̃ pìnɔ laasuu kotina, yãpura ń kɛ̃, aɔ̃èɡɔ̃ daa dɔnzizɛ né ɔɔwɛtɛzɛmɛ. 6 Dɔnzikɛna àre bíta yãpura, tó gbɛ̃ zɛ̀ kɔ̃n pó kɛ̀ à vĩio. 7 Zaakɛ wée mó kɔ̃n pókeo anduna guu kɛ̀ro, wé sɔ̃ tá kɔ̃n pókeoro. 8 Tó wá pɔ́ble kɔ̃n pókãsãanɔo vĩ, beee mɔ̀. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà gɔ̃ auzikidee ũunɔ è ń zĩnda da yɔ̃agwana takutɛɛn. Pónidɛna mìsai kari è gɛ̃ńgu à ń kpá mɔ́nzi kɔ̃n kaatɛnaozi. 10 Yena ɔɔzi bé à dɛ yã̀ zaa píngi kãsãa ũ. Gbɛ̃kenɔ à kɔ̃dɛɛ kɛ̀ ai wà kɛ̃̀ wa dɔnzizɛa aɔ̃ wãwã̀ bíta kpà ń zĩndazi.

Ǹ ɔsi maaa ká

11 Zaakɛ Luda gbɛ̃n n ũ, ǹ bàa sí yã̀ pìnɔnɛ, ǹ tó yã̀ maaa gaegɔ̃ dɔɔnnɛ aɛ kɔ̃n yãkɛna a zéao kɔ̃n ludanaanɛkɛnao kɔ̃n yenzio kɔ̃n mɛnao kɔ̃n busɛkɛɛo. 12 Ǹ wa dɔnzizɛ ɔsi maaa ká, ǹ wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaro sí, zaakɛ beeen Luda n sisia gurɔɔ kɛ̀ n lé maaa gbɛ̃̀nɛ parii wáa. 13 Ma nannɛ Luda kɛ̀ è wɛ̃̀ndi kpá pó píngiazi kɔ̃n Kirisi Yesu kɛ̀ yã̀ maaa ò Pɔntiu Pilatinɛo, 14 ǹgɔ̃ yã̀ kɛ̀ wà dìɛnnɛ kũna gbãsĩ sai taari sai ai wa Dii Yesu Kirisi mógurɔɔ zĩ. 15 Gbãade mèn do Aubarikade, kínanɔ Kína, diinɔ Dii bé eé Kirisi pì bɔ gupuraaa a gurɔɔa. 16 À mèn doo bé è garo,

ègɔ̃ kú gupuraa kɛ̀ wè fɔ̃ wà sɔ̃ziroo guu. Gbɛ̃kee e wɛ́ɛ siàlɛro, weé fɔ̃ sero. Àmbe à gakui kɔ̃n gbãaao vĩ gurɔ píngi, aami.

17 Ǹ o anduna tiaa kɛ̀kii auzikideenɔnɛ, aɔ̃ton ĩa dãro. Aɔ̃ton gbãa e ɔɔda náanɛsaiaro, aɔ̃ gbãa e Luda kɛ̀ è pɔ́ píngi kpáwa bíta wà pɔnnaa kɛoa. 18 Ǹ ońnɛ aɔ̃ à maaa kɛ, aɔ̃ nnaa kɛńnɛ, aɔ̃ ɔ porońnɛ, aɔ̃gɔ̃ gbɛ̃kɛɛ vĩ. 19 Lán beee bà aɔ̃é kũsãɛ maaa di ń zĩndanɛ auzɛnna pɔ́ ũ, aɔ̃é wɛ̀ndi kɛ̀ dɛ wɛ̀ndi ũ yãpuraa e.

20 Timɔti, ǹ yã kɛ̀ Ludaa nànnɛ n ɔzĩ kũ gbãa. Ǹ mì kɛ̃ ludadɔ̃sai yã pãpã'onaa kɔ̃n yãlɛkpɛɛ'ona kɛ̀ wè be dɔ̃nao. 21 Gbɛ̃kenɔ zèo, ben aɔ̃ pà̀ wa dɔnzizɛnɛ.

Luda gbɛ̃kɛɛ kɛare.

TIMƆTI TAKADA PLAADEE

Pɔlu tɛ́kana Timɔtin

1 Mamɔma Pɔlu, Kirisi Yesu zɛ̀ri Luda pɔyezi guu wɛ̀ndi kɛ̀ à
à lɛ́ gbɛ̃ Kirisi Yesu guu yã musu, 2 mámbe ma takada kɛ̀ kɛ̃nnɛ,
ma nɛ́ yenzide Timɔti. De Luda kɔ̃n wa Dii Kirisi Yesuo gbɛ̃kɛɛ
kɛnnɛ kɔ̃n sùuo, à n gba aafia.

3 Ma sáabu kɛ̀ ma dezinɔ Ludanɛ kɛ̀ mɛɛ̀ dɔzi kɔ̃n nɔ̀sɛ puraao,
zaakɛ n yã èg̃ɔ̃ dɔɔmagu yãana sai ma aduakɛna gwãavĩ kɔ̃n
fãantɛ̃o guu. 4 Tó wɛ́ɛ'i kɛ̀ bɔ̀mma yã dɔ̀magu, mɛɛ̀ n bɛgɛ
kɛmɛ, mɛɛ̀gɔ̃ yezi wà wɛ́ɛ sikɔ̃lɛ, lɛ ma pɔnnaa kɛ bíta. 5 N
ludanaanɛkɛna kɔ̃n nɔ̀sɛo do yã dɔmagu. N dazi Loisi kɔ̃n n
da Yunisio Luda náanɛ kɛ̀ lɛ se, bensɔ̃ má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ nɛ́ɛ kɛɛ
lɛ se.

6 Beee yãnzi mɛ́ɛ dɔɔngu, ǹ tɛ́ ká gbaa kɛ̀ Ludaa dànnɛɛn
gurɔɔ kɛ̀ ma ɔ dìmma, 7 zaakɛ Ninii kɛ̀ è wa gba gbãa kɔ̃n yenzio
kɔ̃n zĩndakũnadɔ̃ɔon Ludaa kpàwa, èe kɛ nini vĩapɔnlo. 8 Beee
yãnzi ǹton wí dɛ kɔ̃n wa Dii yã onnɛnaoro. Ǹton wí dɛ ma
yãoro, mamɔma kɛ̀ wà ma da kpésiaan Kirisi yãnzi. Ǹ nawɛ̃a
kɛ̀ wè kɛ à baaru nna kpana yãnzi kɛmao kɔ̃n Luda gbãaao.
9 Àmbe à wa mì sì, à wa sisi wa gɔ̃ a pó ũ. Èe kɛ yã kɛ̀ wá kɛ̀
yãnzinlo, à zĩnda pɔyezi yãnzimɛ kɔ̃n gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ à kɛ̀weeo zaalɛ
gurɔɔ e naaro. 10 Gbɛ̃kɛɛ pì bɔ̀ gupuraaa wa Mìsiri Kirisi Yesu pì
mɔna guu sa. À ga gbãaa kàatɛ, à wɛ̀ndi kɔ̃n kuuna gurɔ píngio
bɔ̀we gupuraaa a baaru nnaa kɛ̀ wè kpá guu. 11 Luda ma diɛ a
zɛ̀ri ũ, lɛ mà baaru pì kpàakpa kɛ mà à yã dańnɛ. 12 Beee yãnzin
mɛ́ɛ nawɛ̃a kɛ̀ kɛɛzi, mɔde wí è ma kũro, zaakɛ má gbɛ̃ kɛ̀ ma
à náanɛ kɛ̀ dɔ̃, bensɔ̃ má dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ eé fɔ̃ à yã kɛ̀ à nàmɛ ma
ɔzĩ dãkpa ai a mógurɔɔ zĩ. 13 Ǹgɔ̃ yã kɛ̀ ń mà ma lézĩ ai a lɔ̀n pì
kũna yãzɛdedannɛna zékpaɛ ũ kɔ̃n ludanaanɛkɛnao kɔ̃n yenzi
kɛ̀ wá vĩ Kirisi Yesu guuo. 14 Ǹ yã maaa kɛ̀ Ludaa nànnɛ n ɔzĩ
kũ gbãa kɔ̃n à Ninii kɛ̀ kú wa guu gbãaao.

15 Ń dɔ̃ kɛ̀ Asia bùsudeenɔ ma zĩnna ń píngi. Figɛlu kɔ̃n
Ɛmɔgɛnɛo kú ń té. 16 Dii wɛ̃nda dɔ̃ Ɔnɛsifɔru bɛdeenɔnɛ! Zaakɛ
à mɔ̀ à ma nɔ̀sɛ kpàɛmɛ à gɛ̀n lé vĩro, èe wí dɛ kɔ̃n ma dana
kpésiaan yãoro. 17 Kɛ̀ à mɔ̀ Romu gɔ̃ɔ, à ma wɛtɛ ai à gàa à bɔ̀ma.
18 Dii wɛ̃nda dɔ̃nɛ yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ. Ń dɔnlɛ bíta kɛ̀ à kɛ̀mɛ zaa
Ɛfesu yã dɔ̃ sãnsãn.

2

Kirisi Yesu zɛ̀kari maaa

1 Mpi sɔ̃ ma né, ǹgɔ̃ gbãa kɔ̃n gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Ludaa vĩwao Kirisi
Yesu guuo. 2 Yã̀ kɛ̀ ń mà má ò parii wáa, ǹ na gbɛ̃ náanɛdeenɔnɛ
ń ɔzĩ, kɛ̀ aɔ̃é fɔ̃ wà dada gbɛ̃ pãndenɔnɛ. 3 Ǹ nawɛ̃a fɔ̃wao
Kirisi Yesu zǐkari maaa ũ. 4 Anduna yã̀ bɔkɔ̃tɛ è dɔ zǐkari kɛ̀
kú zǐlannɛ aɛro, lɛ à yã̀ ká à diinɛ yãnzi. 5 Bàkpakɔ̃sɔ̃ri sɔ̃, tó èe
bàa lé a zéaro, eé zǐblena fùra ero. 6 À kɔ̃ sìo búbari kɛ̀ zĩ gbãaa
kɛ̀ a baka sé káaku. 7 Ǹ laasuu lé yã̀ kɛ̀ má ò pìnɔzi, zaakɛ Dii é
n gba ɔ̃ndɔ̃ɔ à píngi guu.

8 Ǹ dɔn kɛ̀ Yesu Kirisi né Dauda boriimɛ, bensɔ̃ à fɛ̀ɛ bɔna
gaan. Baaru nnaa kɛ̀ mɛɛ̀ kpán gwe. 9 Beee yãnzin méɛ nawɛ̃a
kɛɛzi. Wà mɔ̀ kàma lán dàkɛri bà, mɔde Luda yã̀ e sí mɔ̀ káaro.
10 Beee yãnzi mɛɛ̀ yã̀ píngi fɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sénɔ yãnzi, lɛ aɔ̃pinɔ
se Luda ń mì sí, aɔ̃ gakui kɛ̀ è yãaroo e kuuna Kirisi Yesu guu.
11 Yã̀ kɛ̀kii né yãpuraamɛ:

Tó wa gao, wégɔ̃ kúo.

12 Tó wa mɛna fɔ̃̀, wé kí bleo.
Tó wa lé sɛ̀zi, eé séwazi se.
13 Tó wá náanɛ vĩro, à kpé náanɛ vĩ,
zaakɛ eé we à lé sé a zĩndaziro.

Dii zĩkɛri maa kɔ̃n lɛokpakɔ̃aoro

14 Ǹ yã̀ pìnɔ dɔ n gbɛ̃nɔn, ǹ naǹnɛ Ludazi aɔ̃ton lɛokpakɔ̃a kɛ
yãnɔ musuro. À àre vĩro, è gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe maanɔ yakamɛ. 15 Ǹ
aĩa kɛ lɛ Luda n sáabu kpá, zĩkɛri kɛ̀ è yã̀ yãpuraa wɛ̃kɔ̃aǹnɛ
súusu ũ, kɛ̀ wí è à kũ à zĩ yã̀ musuro. 16 Ǹ pã̀ yãbɔɛna pãa kɛ̀
è kɔ̃ sé kɔ̃n Luda yãoroonɛ. È gbɛ̃nɔ ludayãdasai kaaraǹnɛmɛ,
17 ben yã̀ kɛ̀ aɔ̀è daǹnɛ è daǹla lán fɔ̃̀ bà. Imɛnɛu kɔ̃n Filɛtuo
kú ń té. 18 Aɔ̃ kɛ̀ yãpuraaa, aɔ̀è be wà fɛ̀ɛ bɔna gaan kɔ̀, aɔ̀è
gbɛ̃kenɔ ludanaanɛkɛna yakaǹnɛ. 19 Baa kɔ̃n beeeo ɛ̃ɛ kɛ̀ Ludaa
dàɛ zɛna gbãa, wà yã̀ kɛ̀kii kɛ̀a: Dii gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ a pó ũunɔ dɔ̃.
Gbɛ̃ kɛ̀ è Dii sísi mì kɛ̃ yã̀ zaaaa.

20 Ua daa èɡɔ̃ pónɔ vĩ pari. Wà à kenɔ kɛ̀ kɔ̃n vurao kɔ̃n
kondogio yãtiisikɛbɔ ũ, bensɔ̃ wà à kenɔ kɛ̀ kɔ̃n lío kɔ̃n gʊ̀o
yãnɛngokɛbɔ ũ. 21 Tó gbɛ̃ ɔ bɔ̀ɛ yã̀ bɛ̀ɛsaidee guu, eé gɔ̃
yãtiisikɛbɔ ũ, eégɔ̃ aufãni vĩ Diinɛ, eégɔ̃ kú adona maakɛna
píngi soru guu. 22 Ǹ bàa sí gɔ̃kparɛ pónidɛnanɔnɛ, ǹ tó maakɛna
kɔ̃n ludanaanɛkɛnao kɔ̃n yenzio kɔ̃n kuuna kɔ̃o nnaao dɔnnɛ
aɛ lɛdo kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̀è Dii sísi kɔ̃n nɔ̀sɛ puraaonɔ. 23 Ǹ ɔ bɔɛ
mìsai lɛokpakɔ̃a kɛ̀ dɔ̃na ke vĩroon. Ń dɔ̃ kɛ̀ è swèe da. 24 À
maa Dii zɔ̀bleri gɔ̃ swèe vĩro. À nɔ̀sɛ gɔ̃ do kɔ̃n baade píngio,
yãdannɛri maaa kɛ̀ è gbɛ̃ fɔ̃ ũ, 25 à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è à yã̀ síroonɔ gba
làakari busɛbusɛ. Wègɔ̃ dɔ̃ro ke Luda é fɔ̃ à ń gba zé aɔ̃ nɔ̀sɛ liɛ

wà yãpura sí, 26 aɔ̃ bɔ Ibilisi kɛ̀ à ń kũ à ń dá a pɔyezi guu bàn, ń làakari suḿma.

3

Gbɛ̃nteenɔ yãkɛna gurɔ zãanɔa

1 Ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ gurɔ zãanɔ égɔ̃ pãsĩ. 2 Gbɛ̃nɔ zĩnda yã é dɔńnɛ aɛ, ɔɔ é ń swɛ̀ ble. Aɔ̃égɔ̃ dɛ wadadeenɔ ũ, ĩadãrinɔ, gbɛ̃sɔ̃sɔ̃rinɔ, de kɔ̃n dao yãmarisaideenɔ, guturunɔ, ludayãdarisainɔ, 3 nɔ̀sɛsaideenɔ, agbaawerisaideenɔ, gbɛ̃yakarinɔ, faasaideenɔ, aĩapãsĩdeenɔ, yã maa ibɛɛnɔ, 4 bɔnkpɛɛdeenɔ, laasuusaideenɔ, yɔ̀kɔ̃deenɔ. Aɔ̃égɔ̃ ye pɔnnakɛnazi dɛ Luda yãla. 5 Aɔ̃è dɔnzi kɛ, mɔde aɔ̃ ye à gbãaaziro. Ǹ kɛ̃ gbɛ̃ beee takanɔa. 6 Aɔ̃ gbɛ̃kenɔ è gɛ̃ nɔgbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è mì gbãkɛnnɛroonɔzi, aɔ̃ ń fu kɔ̃n léo. Durun sɔ̀ kɛ̀ nɔgbɛ̃ pìnɔn, dà zaaa bé à gɔ̀ńnɛ, 7 aɔ̀ègɔ̃ yã dadaa gurɔ píngi, mɔde aɔ̃è fu yãpura kũnaa. 8 Lán Yanɛ kɔ̃n Yambɛrɛsio bɔ̀ Musa kpɛɛ nà, lɛn gbɛ̃ pìnɔ è bɔ yãpuraa kpɛɛ lɛ. Aɔ̃ laasuu lɛkpɛɛmɛ, wa dɔnzizɛ guu pɔ́ ginzinanɔmɛ. 9 Aɔ̃ɔ gana aɛ vĩ dɔro, zaakɛ baade píngi ń mìsaikɛɛ dɔ̃, lán wà Yanɛ kɔ̃n Yambɛrɛsio pɔ́ dɔ̀ nà.

Luda yã àre

10 Mpi sɔ̃, ń témazi. Ń́ ma kuuna dɔ̃ kɔ̃n ma yãdannɛnao kɔ̃n yã kɛ̀ méɛ pɛɛao kɔ̃n ma ludanaanɛkɛnao kɔ̃n ma mɛnakɛɛo kɔ̃n ma yenzio kɔ̃n ma zɛna gbãaao 11 kɔ̃n wɛ́ɛ kɛ̀ wà tɛ̃maao kɔ̃n nawɛ̃a kɛ̀ má kèo. Ń́ yã kɛ̀ ma le Antiɔku kɔ̃n Ikɔniuo kɔ̃n Lisitirao dɔ̃ kɔ̃n wɛ́ɛtãmmana bíta kɛ̀ má fɔ̀o. Mɔde Dii ma bɔ à píngi guu. 12 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wàgɔ̃ kuu ludayãdarinɔ ũ Kirisi Yesu guunɔ é wɛ́ɛtãmma e. 13 Gbɛ̃ zaaanɔ kɔ̃n mɔnafikideenɔ zaakɛ égɔ̃ kaaramɛ. Aɔ̃é gbɛ̃nɔ sãsã, aɔ̃pinɔ égɔ̃ sãsãna. 14 Mpi sɔ̃, ǹ zɛ kɔ̃n yã kɛ̀ ń dàda ń sì yãpuraa ũuo. Ń́ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dàdannɛɛnɔ dɔ̃, 15 zaakɛ ń Luda yã dɔ̃ zaa n néngo zĩ. Eé fɔ̃ à n gba ɔ̃ndɔ̃ɔ à n ká Kirisi Yesu náanɛkɛna kɛ̀ è ń mì sía. 16 Yã kɛ̀ kú Luda yãn bɔ̀ Luda kiia píngimɛ. À àre vĩ, zaakɛ è yãpuraa dańnɛ, è ń ɛgɛɛ káńnɛ ń ɔzĩ, è ń gba làakari, è lɛ́ daḿma yãkɛna a zɛ́a guu, 17 lɛ Luda gbɛ̃ sorumi ma yãmaakɛna píngi zɛ́ guu.

4

1 Ma nannɛ Ludazi kɔ̃n Kirisi Yesu kɛ̀ eé ɛara à mɔ́ à kpata ble à yãkpaɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃ bɛ̃ɛnɔ kɔ̃n gèwãadeenɔo, 2 ǹ Luda yã waazi kɛ. Tó à zɛ́ kɛ̀ kesɔ̃ èe zɛ́ kɛro, ǹgɔ̃ kúo. Ǹ yã diɛńnɛ, ǹ kpãkɛ̃ńzi, ǹ lɛ́ daḿma, ǹ yã dańnɛ kɔ̃n mɛna bítao. 3 Zaakɛ gurɔke é mɔ́ kɛ̀ gbɛ̃nɔ é we wà swã kpá yãzɛdedannɛnaziro. Aɔ̃é yãdannɛrinɔ kakɔ̃ańzi ń zĩnda pɔyeziamɛ, lɛ aɔ̃ yã kɛ̀ kàńnɛ dańnɛ. 4 Aɔ̃é ń

mìkpɛɛ zu yãpuraanɛ wà aɛ dɔ garanɔa. 5 Mpi sɔ̃, ǹgɔ̃ làakari vĩ yã́ píngi musu. Ǹ nawɛ̃a fɔ̃, ǹ baarunnakpari kɛna kɛ, ǹ n zĩ lɛ́ papa.

Pɔlu kuuna gaa lɛ́zĩ zaa Romu

6 Ma gurɔɔ pàpa kɔ̀, weé ma aru kwɛ́ɛ sa'o'i ũ tia. 7 Ma ɔsi maaa kà, ma bàa lɛ̀ ma bɔɛzi. Má Yesu yã́ kũna ma à lɛ́ pàpa. 8 Kuuna maa fùra diɛna, èe ma dãa sa. Dii yãkpaɛkɛri maaa bé eé kúmɛ yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ. Èe kɛ mámbee madoro, kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ ye à mɔnazinɔ ń píngimɛ.

9 Ǹ zɛ́ wɛtɛ ǹ mɔ́ ma kiia kpakpaa. 10 Demasi ma ton à tà Tɛsalonika, kɛ̀ à ye andunazi yãnzi. Kɛrɛsɛni tà Galatia bùsun, bensɔ̃ Titu tà Dalamatia bùsun. 11 Luku bé à gɔ̀mao ado. Ǹ Maaku sɛ́ à mɔ́ lɛdo, zaakɛ è dɔmalɛ zĩi guu maamaa. 12 Ma Tikiku gbàrɛ Ɛfesu. 13 Tó nɛ́ɛ mɔɔ, ǹ ma utagyaba kɛ̀ má tò Kaapu bɛ zaa Toroasi sɛ́ ǹ mɔ́omɛ kɔ̃n ma takadanɔ, atɛ̃nsa à kɛ̀ wà kɛ̀ kɔ̃n báaonɔ.

14 Alɛsanda sia yã́ zaaa kɛ̀mɛ maamaa. Dii é yã́ kɛ̀ à kɛ̀ pì fĩa bonɛ. 15 Ǹ làakari kɛzi, zaakɛ à bɔ̀ wa yã́ kpɛɛ pãsĩpãsĩ. 16 Yãkpaɛkɛnamao káakupɔ guu gbɛ̃kee e zɛmaoro, aɔ̃ ma ton ń píngi. Luda tón ń yã́ pì daro. 17 Dii zɛ̀mao à ma gba gbãaa, ben ma zɛ́ è ma waazi kɛ̀ ma à lɛ́ pàpa, bori pãndenɔ mà ń píngi. À ma bɔ músu lɛ́zĩ. 18 Dii é ma bɔ yã́ zaaa guu píngi, eé ma mì sí ai mà gá káo à kpatan musu. Àmbe à gakui vĩ gurɔ píngi, aami.

Lɛ́zammana

19 Ǹ ì kpá Pirisila kɔ̃n Akilaoa kɔ̃n Ɔnɛsifɔru bɛdeenɔ. 20 Erasatu gɔ̀ Kɔrinti. Ma Torofimu tò kɔ̃n gyãao Milɛtu. 21 Ǹ zɛ́ wɛtɛ ǹ mɔ́ ai buusiɛ gɔ̃ ká. Yubulu kɔ̃n Pudɛnio kɔ̃n Linuo kɔ̃n Kalaudiao kɔ̃n wa gbɛ̃nɔ píngi ì kpàmma. 22 Dii gɔ̃ kúnyo. À gbɛ̃kɛɛ kɛare.

TITU

Titu zĩkɛna Kɛrɛti bùsun

1 Mamɔma Pɔlu, Luda zɔ̀bleri, Yesu Kirisi zĩrin ma ũ. À ma zĩ mà gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sénɔ kaara a náanɛkɛnan mà tó aɔ̃ à dɔnzizɛ yãpuraa dɔ̃, 2 lɛ aɔ̃ wéɛ gɔ̃ dɔ wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroozi, kɛ̀ Luda à lé gbɛ̀ zaalɛ anduna e káɛro. Eè ɛgɛɛ to sɔ̃ro. 3 Ben yã pì bɔ̀ gupuraaa a gurɔɔa waazi kɛ̀ Luda wa Mìsiri dàmɛ ma kɛɛ guu lán à dìɛ nà. 4 Mámbe ma takada kɛ̀ kɛ̃nnɛ Titu, ma né yãpuraa Yesu zé kɛ̀ wá kún lɛdoo guu. De Luda kɔ̃n Kirisi Yesu wa Mìsirio gbɛ̃kɛɛ kɛnnɛ, à n gba aafia.

5 Ma n to Kɛrɛti, lɛ ǹ yã kɛ̀ gɔ̀ gweenɔ gɔ̃gɔ̃, ǹ gbɛ̃nsinɔ diɛ wétɛ kɔ̃n wétɛo lán má ònnɛ nà. 6 À maa gbɛ̃nsi gɔ̃ kuu taari sai nɔmɛndodee ũ. À nénɔ gɔ̃ dɛ ludanaanɛkɛrinɔ ũ, wàtongɔ̃ ń dɔ̃ né zàzari swãgbãadeenɔ ũro. 7 Zaakɛ gbɛ̃nsi né Luda zĩ gwàrimɛ, àtongɔ̃ dɛ taaridee ke wadadee ke pɔfɛ̃ri ke wɛ̃dɛri ke gbɛ̃ pãsĩ ke ɔɔzaawɛtɛri ũro. 8 Sé àgɔ̃ dɛ nibɔfɔ̃ri ũ, làakarideе kɛ̀ zɛ̀ kɔ̃n maakɛnao ũ, gbɛ̃ súusu kɛ̀ kú adona bensɔ̃ à a zĩnda kũna dɔ̃ɔ ũ, 9 gbɛ̃ kɛ̀ zɛ̀ gbãngbãn kɔ̃n yã náanɛdee kɛ̀ wè daǹnɛo ũ, lɛ à e à lé da gbɛ̃ pãndenɔa kɔ̃n yãzɛdedannɛna pìo, à gbɛ̃ kɛ̀ bɔ̀ à yã kpɛɛnɔ ɛgɛɛ káǹnɛ ń ɔzĩ.

10 Zaakɛ swãyãmarisaidee kɛ̀ aɔ̃è gbɛ̃nɔ likɔ̃a kɔ̃n ń yã'onaonɔɔ pari, atɛ̃nsa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zɛ̀ kɔ̃n bãngukɛna yãonɔ. 11 Aɔ̃è ua lɛzii yaka. À maa wà lésɔ daǹnɛ. Aɔ̃è yã kɛ̀ dɛ wà daǹnɛroo daǹnɛ ɔɔ zaa ena yãnzi. 12 Kɛrɛti bùsu annabi ke bè, Kɛrɛtinɔ né ɛgɛdeenɔmɛ, nɔ̀bɔ pãsĩnɔmɛ, ye'uzi mɛadeenɔmɛ. 13 Yã pì né yãpuraamɛ. Beee yãnzi ǹ kpãkɛ̃ńzi maamaa, lɛ aɔ̃gɔ̃ dɔnzizɛ kũna gbãa. 14 Aɔ̃ton làakari dɔ Yudanɔ garaaro ke gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kɛ̀ yãpuraaa yãdiɛnanɔ. 15 Póke èɡɔ̃ gbãsĩ gbãsĩsaideenɔnɛro, bensɔ̃ póke èɡɔ̃ gbãsĩsai ludayãdarisai gbãsĩdeenɔnɛro, kɛ̀ aɔ̃ laasuu kɔ̃n ń nɔ̀sɛo zaa yãnzi. 16 Aɔ̃è be wà Luda dɔ̃, ben aɔ̃ yãkɛna è ń ɛgɛ bo. Bɛgizinɔmɛ, aɔ̃è yã maro, aɔ̃è fɔ̃ wà yã maa ke kɛro.

2

Yãdannɛna zédee

1 Mmɔn sɔ̃, ǹ yã kɛ̀ è kɔ̃ sé kɔ̃n yãzɛdedannɛnao daǹnɛ. 2 Ǹ da mare ìsinɔnɛ aɔ̃gɔ̃ ń zĩnda kũna dɔ̃ gbɛ̃ bɛ̀ɛdeenɔ ũ làakarideenɔ ũ. Aɔ̃gɔ̃ dɔnzizɛ kũna gbãa kɔ̃n yenzio kɔ̃n mɛnao. 3 Ǹ da nɔgbɛ̃nsinɔnɛ dɔ aɔ̃ kuuna gɔ̃ dɛ dɔnziri maaanɔ kuuna ũ. Aɔ̃tongɔ̃ dɛ gudɛri ke wɛ̃ zɔ̀nɔ ũro. Aɔ̃ yã maaa daǹnɛ, 4 lɛ aɔ̃ lé da nɔzãreenɔa aɔ̃ baade gɔ̃ ye a zãzi kɔ̃n a nénɔ, 5 aɔ̃gɔ̃ dɛ

làakarideenɔ ũ gbãsĩ sai, aɔ̃ làakari dɔ ń ua zĩia, aɔ̃ baade mì siɛ a zãnɛ lɛ wàton Luda yã zaa boro yãnzi.

6 Ǹ lé da gɔ̃kparɛnɔa dɔ aɔ̃gɔ̃ làakari vĩ. 7 Ǹ yãmaakɛna zé ɔdɔańnɛ à píngi guu. N yãdannɛna gɔ̃ bèɛ vĩ à kɔ̃ sé kɔ̃n n yãkɛnao 8 kɔ̃n yãzɛdee kɛ̀ weé fɔ̃ wà à ɛgɛ borooo, lɛ wí gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ n kpɛɛnɔ kũ, aɔ̃ton yã zaaa e wà o wa yã musuro yãnzi.

9 Ǹ lé da zɔ̀nɔa aɔ̃ mì siɛ ń diinɔnɛ yã píngi guu, aɔ̃ yã kɛ̀ eé káńnɛ kɛ. Aɔ̃ton yã sínlaro. 10 Aɔ̃ton kpãi oḿmaro. Aɔ̃ tó wàgɔ̃ ń dɔ̃ gbɛ̃ náanɛdeenɔ ũ maamaa, lɛ Luda wa Mìsiri yã kɛ̀ weè dańnɛ wɛ́ɛ bɔ yã píngi guu.

11 Zaakɛ Luda gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ mɔ̀ kɔ̃n mìsinao baade píngɪnɛ bɔ̀ gupuraaa. 12 Gbɛ̃kɛɛ pì e daawe wà kpɛɛ li yã kɛ̀ èe kɔ̃ sé kɔ̃n Luda yãoroonɛ kɔ̃n anduna pónidɛnanɔ, lɛ wàgɔ̃ wa zĩnda kũna dɔ̃ gbɛ̃ maaanɔ ũ, ludayãdarinɔ ũ anduna tiaa kɛ̀kii guu, 13 wa wɛ́ɛ gɔ̃ dɔ gurɔ aubarikadee kɛ̀ wée dãazi. Àmbe wa Luda bíta wa Mìsiri Yesu Kirisi mógurɔ gakuidee ũ. 14 À a zĩnda kpà wa yãnzi, à wa bɔ zaa píngi guu, à wa gbãsĩ gògo, lɛ wà gɔ̃ a zĩnda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ maakɛna aĩa vĩinɔ ũ. 15 Ǹ yã pìnɔ dańnɛ ǹ lé daoḿma. Ǹ kpãkɛ̃ńzi kɔ̃n iko kɛ̀ ń vĩio píngi. Ǹton tó gbɛ̃ke kya kánguro.

3

Wà làakari dɔ maakɛnaa

1 Ǹ dɔ n gbɛ̃nɔn aɔ̃ mì siɛ gbãadeenɔnɛ kɔ̃n ikodeenɔ, aɔ̃ ń yã ma, aɔ̃gɔ̃ kú kɔ̃n maakɛna píngi soruo. 2 Aɔ̃ton gbɛ̃ke tó zaaa síro. Aɔ̃gɔ̃ dɛ nɔ̀sɛdode yãketesaideenɔ ũ kɛ̀ aɔ̃ɔ busana baade píngɪnɛ. 3 Zaakɛ wapinɔ se, wá faa vĩ yãro, ludayãdarisainɔn wa ũ. Wa sãsã, wá dɛ pɔnnakɛna kɔ̃n dà zaa píngio zɔ̀nɔ ũ. Weègɔ̃ kú kɔ̃n nɔ̀sɛ zaaao kɔ̃n nɔ̀sɛgɔ̃aanɔo. Wá dɛ bɛgizinɔ ũ, wa zakɔ̃n. 4 Baa kɔ̃n beeeo kɛ̀ Luda wa Mìsiri gbɛ̃kɛ kɔ̃n à yenzio bɔ̀ gupuraaa, 5 ben à wa mì sì. Èe kɛ wa maakɛna yãnzinlo, kɛ̀ à wɛ̃nda dɔ̀we yãnzimɛ. À wa zú ò à wa i dufu, à tò wa gɔ̃ gbɛ̃ dufunɔ ũ kɔ̃n a Ninii 6 kɛ̀ à pìsiwa gbãaao Yesu Kirisi wa Mìsiri gãzĩ. 7 Beee yãnzi yã bɔ̀wao nna à gbɛ̃kɛ yãnzi, wa gɔ̃ túbiblerinɔ ũ, wá wɛ́ɛ dɔ auzɛnnazi. 8 Yã pì né yãpuramɛ.

Má yezi ǹ gã na yã pìnɔ onaa maamaa, lɛ ludanaanɛkɛrinɔ e wà mɛ̀ kpá maakɛnaa. Beee maa, à kaarana vĩ gbɛ̃nɔnɛ.

9 Ǹ bàa lé mìsai yãgagananɛ kɔ̃n dezinɔ tó kɔ̃ɔwɛnao kɔ̃n swèeo kɔ̃n lɛokpakɔ̃akɛna Musa doka yã musuo, zaakɛ yã pãanɔmɛ, aɔ̃ɔ kaarana vĩro. 10 Ǹ kpãkɛ̃ gbɛ̃ kɛ̀ è tó wà kɛ̃kɔ̃azi baa gɛ̀n plaa, gbasa ǹ péa. 11 Ǹgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ beee taka sằsã. Durunkɛrimɛ, à a zĩnda bɔ̀bɔ.

Lézammana

12 Tó ma Atema ke Tikiku zìmma, ǹ zé wɛtɛ ǹ mɔ́ ǹ ma le
Nikɔpɔli, zaakɛ ma zɛo mà buusiɛ dɛ gwe. 13 Ǹ aĩa kɛ ǹ kũsãɛ kɛ
bùsu dokadɔ̃ri Zenasinɛ kɔ̃n Apoloo lɛ pɔ́ke tón kɛ̃sãḿmaro ń tá
guu. 14 À maa wa gbɛ̃nɔ maakɛna dada aɔ̃ ń zĩnda kpáa, aɔ̃ yã
kɛ̀ kɔ̃ sìonɔ bɔkɔ̃tɛ lɛ wàtongɔ̃ kuu pãro. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ wá kú lɛdoonɔ
ì kpàmma ń píngi. Ǹ ì kpá gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yewazi Yesu zé guunɔa.
Luda gbɛ̃kɛɛ kɛare a píngi.

FILIMƆ

Pɔlu Filimɔ sáabukpana

1 Mamɔma Pɔlu kɛ̀ wà ma da kpésiaan Kirisi Yesu yãnzi kɔ̃n
wa Yesude daa Timɔtio, wámbe wa takada kɛ̀kii kɛ̀nnɛ, wa
zĩkɛri daa yenzide Filimɔ 2 kɔ̃n sɔsi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è kɔ̃ kakɔ̃a n bɛɛnɔ
kɔ̃n wa nɔgbɛ̃ yenzide Afiao kɔ̃n wa zǐkari daa Akipuo. 3 Luda
wa De kɔ̃n Dii Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛnnɛ, à n gba aafia.

4 N yã ègɔ̃ dɔmagu gurɔ píngi ma aduakɛna guu, mɛ̀gɔ̃ ma
Luda sáabu kpaa, 5 zaakɛ ma Dii Yesu náanɛ kɛ̀ nɛ́ɛ kɛɛ baaru
mà kɔ̃n yenzi kɛ̀ ń vĩ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔo ń píngi. 6 Mɛ̀gɔ̃ wɛ́ɛ kɛɛ,
lɛ wa kuuna kɔ̃o Yesu zén tó n wɛ́ɛ kɛ̃ à maaa kɛ̀ wá vĩ kuuna
Kirisi guu píngi musu. 7 Ma gbɛ̃, n yena Luda gbɛ̃nɔzi ma pɔɔ kɛ̀
nna maamaa, à ma làakari kpàɛmɛ, zaakɛ n ń làakari kpàɛńnɛ.

Pɔlu agbaakpana Filimɔnɛ Ɔnɛsimu yã musu

8 Beee yãnzi, baa kɛ̀ ma zé kà Kirisi guu mà yã kɛ̀ maa
ǹ kɛɛ diɛnnɛ, 9 baa kɔ̃n beeeo ma agbaa kpànnɛ kɔ̃n yenzio.
Mamɔma Pɔlu, mare ìsi ina kɔ̃n ma kuuna kpésiaan tia Kirisi
Yesu yãnzio, 10 ma agbaa kpànnɛ Ɔnɛsimu yã musu kɛ̀ à gɔ̀ ma
né ũ Yesu zé guu kpésiaan kɛ̀ yãnzi. 11 À aufãni vĩnnɛ yãro,
mɔde tia à aufãni vĩ mapi kɔ̃n mpionɛ. 12 Ma à gbàrɛmma,
àmbe ma swɛ̀ ũ. 13 Ma kuuna kpésiaan baaru nna kpana yãnzi,
má yezi àgɔ̃ kú ma saɛ, lɛ àgɔ̃ dɔɔmalɛ n gɛ̃ɛ ũ, 14 mɔde má yezi
mà yãke kɛ n lé saɛro, lɛ ǹton yã maaa kɛmɛ tiasioro, séde kɔ̃n
pɔyezinao. 15 Eégɔ̃ Ɔnɛsimu kɛ̃mma yã gurɔ plaa lɛ à ɛara à
summa àgɔ̃ kúnyo gurɔ píngi yãnzimɛ. 16 À kuu lán zɔ̀ bà dɔro,
zaakɛ à dɛ zɔ̀la, à dɛ n gbɛ̃ yenzidee ũ kuuna Kirisi guu. Ma gbɛ̃
yenzideemɛ. Weé mmɔn kɛ̀ à dɛ n zɔ̀ ũ, bensɔ̃ à gɔ̀ n gbɛ̃ ũ Dii
guu pɔ́ o dɔɔ́?

17 Beee yãnzi tó n ma diɛ n gbɛ̃ndoo ũ, ǹ gbãakɛ kpázi lán né
kpámazi nà. 18 Tó à zànnɛ yãkea ke tó à n fĩa kũna, beee gɔ̀ ma
yã ũ. 19 Ma Pɔlu mámbe ma yã kɛ̀kii kɛ̀ kɔ̃n ma zĩnda ɔɔo, mé n
fĩa bonnɛ. Kɛ̀ ń ma fĩa kũna n zĩnda wɛ̀ndi ũ, mé lé páaro. 20 Tɔ̀,
ma gbɛ̃, kuuna Dii guu ǹ à maaa kɛmɛ, ǹ ma làakari kpáɛmɛ wa
kuuna Kirisi guu yãnzi.

21 Ma takada kɛ̀ kɛ̀nnɛ, kɛ̀ má dɔ̃ kɛ̀ né ma yã ma, bensɔ̃ né kɛ
dɛ yã kɛ̀ má ònnɛɛla. 22 Beee gbɛra ǹ pitakii kɛkɛmɛ dɔ, zaakɛ
má wɛ́ɛ dɔzi Luda é ma bɔare wɛ́ɛkɛɛ kɛ̀ ée kɛɛa yãnzi.

Lézammana

23 Ɛpafara kɛ̀ wá kú lɛdo kpésiaan Kirisi Yesu yãnzi ì kpàmma
24 kɔ̃n ma zĩkɛri daanɔ Maaku kɔ̃n Arisitakuo kɔ̃n Demasio kɔ̃n
Lukuo. 25 Dii Yesu Kirisi gbɛ̃kɛɛ kɛare.

EBERUNƆ

Kirisi dɛ malaikanɔla 1:1-2:18
Kirisi dɛ Musala 3:1-4:13
Kirisi dɛ Aruna bori sa'orinɔla 4:14-7:28
Kirisi sa'orikɛɛ dɛńla 8:1-10:39
Wà Luda náanɛ kɛ 11:1-12:25
Lédammana 13:1-13:25

Luda Né dɛ malaikanɔla

1 Luda yã ò wa dezinɔnɛ yã káaku annabinɔ gãzĩ gɛ̀n baaagɔ̃
zénɔn pari, 2 mɔde à yã òwe a Né gãzĩ gurɔ zãa kɛ̀nɔn sa. Né
pì gãzĩn Luda anduna kɛ̀, à dìɛ kɛ̀ àmbe eégɔ̃ pó sãnda píngi vĩ.
3 Àmbe Luda gakui tékɛna ũ, à dɛ à kuuna sãnsãn ũ. Àmbe à pó
sãnda píngi kũna kɔ̃n a yã'ona gbãaao. Gbɛ̃nɔ durunkɛ̃nnɛna
gbɛra à vɛ̃ɛ musu Luda bíta ɔplaazi. 4 Lán tó kɛ̀ à blè pì dɛ
malaikanɔ póla nà, lɛn à bíta dɛńla lɛ. 5 Luda yã kɛ̀kii ò malaika
kenɛ yãó?

Ma Nén n ũ, gbɑ̀an ma n i,
Kesɔ̃:
Mégɔ̃ dɛnɛ De ũ,
eégɔ̃ dɛ ma Né ũ.

6 Kɛ̀ Ludaa tò a daudu mɔ̀ anduna guu à bè:

A malaikanɔ dɔnzi kɛnɛ ń píngi.

7 Malaikanɔ yã musu à bè:

Eè a zĩ̀rinɔ li ĩa ũ,
a zĩ́kɛrinɔ sɔ̃ɔ tévura ũ.

8 À Né yã musu sɔ̃ à bè:

Luda, négɔ̃ vɛ̃ɛna kíblekitaa ai gurɔ píngimɛ,
nɛɛ̀gɔ̃ n kíkɛgo kũna yãzɛdee ũ.

9 Ń ye maakɛnazi, n za zaakɛnan.
Beee yãnzi Luda, n Luda, n ka kpatan,
à pɔnnaa pìsimma dɛ n gbɛ̃nɔla.

10 Wà bè dɔ:

Dii, n anduna kãsãa pèɛ zaa káaku,
musu né n ɔzĩimɛ.

11 Aɔ̃ píngi é gɛ̃tɛ, mɔde négɔ̃ kuu.
Aɔ̃é zi kũ lán pókãsãa bà,
12 né ń koko lán uta bà,
né ń liɛ lán pókãsãa bà.
Mpi sɔ̃, n kuuna ègɔ̃ dɔ̃nkɔ̃,
n gurɔɔ yãana vĩro.

13 À yã kɛ̀kii ò malaika kenɛ yãó?

Ǹ vɛ̃ɛ ma ɔplaazi
ai màgɔ̃ n ibɛɛnɔ kɛnnɛ n tinti ũ.

14 Malaikanɔ né nini zĩkɛrinɔmɛ ń píngi. Luda è ń zĩ lɛ aɔ̃ dɔ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ́é mìsina enɔlɛmɛ.

2

Mìsina bíta

1 Beee yãnzi wà yãpuraa kɛ̀ wá mà kũ ɔplaplaa gínginzi, lɛ wàton kɛ̃ zéaro yãnzi. 2 Zaakɛ yã kɛ̀ Ludaa dìɛ malaikanɔ gãzĩ né tiasimɛ, ben wà fĩa bò gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gì mazi aɔ̃ mìkpɛɛ zùnɛnɔnɛ a zéa, 3 tó wée mìsina bíta pì yã da sɔ̃ro, wé bɔ́? Mìsina yã pì bɔ̀ Dii kiiamɛ, ben gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ mànɔ yãpuraa kpàa. 4 Luda èara à yãpuraa kpà yã pìa kɔ̃n sèedanɔ kɔ̃n yãbɔnsaɛnɔ kɔ̃n dabuyã pari kɛnanɔ kɔ̃n a Ninii gbaa kɛ̀ à kpàatɛtɛńnɛnɔ a pɔyezia.

Yesu gɔ̃na gbɛ̃ntee ũ lán wa bà

5 Èe kɛ malaikanɔn Luda anduna ziaa kɛ̀ wée à yã oo nàńnɛ ń ɔzĩro. 6 À kú Luda yãn gukea wà bè:
Bɔ́n gbɛ̃ntee ũ kɛ̀ à yã èngɔ̃ dɔnguu?
Bɔ́n à ũ kɛ̀ nɛɛ̀ làakari dɔa?
7 N à kɛ̀ kɛ̃sãna malaikanɔzi féte,
n à kpà kín kɔ̃n gakuio kɔ̃n bèɛo,
8 ń tò pɔ́ sãnda píngi mì sìɛnɛ.
Kɛ̀ Ludaa tò pɔ́ sãnda píngi mì sìɛnɛ, èe à ke tó mìsiɛnanɛ sairo. Tia la, wée e kɛ̀ pɔ́ sãnda píngi mì sìɛnɛ gĩaro, 9 mɔde wá è kɛ̀ Yesun wà téa. Luda à kɛ̃sã malaikanɔzi ai gurɔ plaa, lɛ Luda gbɛ̃kɛɛ guu à ga gbɛ̃ píngi gɛ̃ɛ ũ, ben à à kpà kpatan kɔ̃n gakuio kɔ̃n bèɛo ga nawɛ̃a kɛ̀ à kɛ̀ yãnzi.

10 Lán pɔ́ sãnda píngi bɔ̀ Luda kiia nà, bensɔ̃ pɔ́ sãnda píngi dɛ à pɔ́ ũ, kɛ̀ à yezi à gɛ̃ kɔ̃n gbɛ̃nɔ pari a gakui guu a nénɔ ũ, à kɔ̃ sìo à gbɛ̃ kɛ̀ mìsina zé bɔńnɛ kɛ papana nawɛ̃akɛna guu. 11 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gɔ̀ Luda gbɛ̃nɔ ũ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ è ń kɛ Luda gbɛ̃nɔ ũuo, ń píngi de dɔ̃nkɔ̃mɛ. Beee yãnzi ń sisina a gbɛ̃nɔ ũu è à wí kũro. 12 À bè:
Mé n tó bɔ ma gbɛ̃nɔ té,
mé n sáabu kpá kakɔ̃ana guu.
13 À bè dɔ:
Mé à náanɛ kɛ.
À bè dɔ:
Máɛ kɛ̀ kɔ̃n né kɛ̀ Ludaa kpàmaanɔ.

14 Zaakɛ né pìnɔ né gbɛ̃nteenɔmɛ, àpi se gɔ̀ gbɛ̃ntee ũ lán ń bà, lɛ à ga à Ibilisi kɛ̀ è mɔ́ gaao kaatɛ, 15 à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe vĩa kɛɛ gaanɛ wèe zɔ̀ blee ai ń wɛ̃ndi lénnɔ bo. 16 Yãpuraa guu malaikanɔn èe ɔ daaḿmaro, Ibraĩ boriinɔmɛ. 17 À kɔ̃ sìo à gɔ̃ lán a dãaronɔ bà yã sãnda píngi guu, lɛ à gɔ̃ Sa'oriki sùude náanɛdee ũ Luda zĩi guu, gbɛ̃nɔ durun agbaakpabɔ ũ dɔ. 18 Zaakɛ à nawɛ̃a kɛ̀ à yɔ̃agwana fɔ̃, eé fɔ̃ à gbɛ̃ kɛ̀ wèe ń lɛɛ wà ń gwaanɔ faaba kɛ.

3

Yesu dɛ Musala

1 Beee yãnzi ma gbɛ̃nɔ, amɔa kɛ̀ Luda a sisi a mɔ a kianɔ, à laasuu lɛ́ Yesu kɛ̀ Luda à zǐ Sa'oriki kɛ̀ wa zɛo ũua.
2 Náanɛdeemɛ Luda kɛ̀ à à dìɛnɛ lán Musa dɛ nà Luda ua guu.
3 Lán uakaɛri bɛ̀ɛ ègɔ̃ dɛ uala nà, lɛn Yesu gakui bíta dɛ Musa pɔ́la lɛ.
4 Ua sãnda píngi a kaɛri vĩ, bensɔ̃ pɔ́ sãnda píngi Kaɛrin Luda ũ.
5 Luda ua zĩkɛri náanɛdeen Musa ũ, yã kɛ̀ Luda é oo sèedadeemɛ.
6 Kirisi sɔ̃ bɛdee pì némɛ. Luda a ua nànɛ à ɔzĩ. Wámbe ua pì ũ, tó wá kpɛ́ wée tãmaa kɛ̀ wá vĩ lɛ́ gbɛ̃ɛ kɔ̃n swɛ̀o kpáɛna.

Luda gbɛ̃nɔ kámmabokii

7 Beee yãnzi lán Luda Ninii ò nà:

Tó a Luda kòto mà gbàa,
8 àton swãgbãaa kɛ lán a dezinɔ kɛ̀ nàro,
kɛ̀ aɔ̃ ma lɛ wà ma gwa gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ ma kpɛɛ gbáan.
9 Baa kɛ̀ aɔ̃ ma yãkɛnanɔ è wɛ̀ baplaa,
aɔ̃ ma lɛ wà ma gwa gwe, aɔ̃ ma gbãa lɛ́ gwà.
10 Ben ma pɔ fɛ̃ gbɛ̃ pìnɔzi,
ma bè gbɛ̃ sãsãnanɔn ń ũ,
aɔ̃ɔe ma zénɔ dɔ̃ro.
11 Ben ma la dà ma pɔfɛ̃ guu ma bè,
aɔ́ gɛ̃ ma kámmabokiinlo fá.

12 Ma gbɛ̃nɔ, à làakari kɛ a gbɛ̃ke tóngɔ̃ swɛ̀ zaa ludanaanɛkɛsai vĩ ai à gá kɛ̃o Luda Wɛ̀ndidearo.
13 Guu kɛ̀ è dɔ kɛ̀ eè be Gbàamɛ píngi, àgɔ̃ lɛ́ daakɔ̃a, lɛ durun tón a gbɛ̃ke sãsã à swãgbãa kũro yãnzi.
14 Kirisi gbɛ̃nɔn wa ũ, tó wá náanɛ kɛ̀ wá vĩ zaa káaku kũna gbãngbãn ai à léa.
15 Lán wà ò nà:

Tó a à kòto mà gbàa,
àton swãgbãaa kɛ lán a dezinɔ kɛ̀ nà
gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ ma kpɛɛro.

16 Dénɔn gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ Luda kòto mà aɔ̃ bɔ̀ à kpɛɛnɔ ũ, tó èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ Musa ń bɔ́ɛ Igipitinɔ baasiroo?
17 Dénɔn Luda pɔ fɛ̃ńzi ai wɛ̀ baplaa, tó èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ durun kɛ̀, aɔ̃ gɛ̀ gɔ̀ kaɛna gbáa guunɔ baasiroo?
18 Dénɔn à la dàńnɛ kɛ̀ aɔ́ gɛ̃ a kámmabokiinlo, tó èe kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gì à yã mazinɔ baasiroo?
19 Wá è kɛ̀ aɔ̃ɔe e wà gɛ̀nlo aɔ̃ ludanaanɛkɛsai yãnzi.

4

1 Zaakɛ gɛ̃na kámmabokiin kɛ̀ Luda à lɛ́ gbɛ̀ kpɛ́ kuu, wà làakari kɛ, lɛ wa gbɛ̃ke tón koraziro.
2 Zaakɛ wa baaru nnaa mà lán ń bàmɛ, mɔde yã kɛ̀ aɔ̃ɔ mà pì àre vĩńnɛro, kɛ̀ aɔ̃ɔe ma kɔ̃n

ludanaanɛkɛnaoro yãnzi. 3 Wamɔwa kɛ̀ wa yã pì sìnɔ, weè gɛ̃
kámmabokii pìn. Aɔ̃pinɔ sɔ̃ Luda bè:
Ma la dà kɔ̃n pɔfɛ̃o ma bè,
aɔ̃é gɛ̃ ma kámmabokiinlo.
À yã beee ò, baa kɛ̀ à a zĩi mì dɛ̀ zaa andunakaɛgurɔ,
4 zaakɛ wà gurɔ swɛɛplaade yã ò Luda yãn gukea wà bè, gurɔ
swɛɛplaadee zĩ Luda kámma bò kɔ̃n zĩi kɛ̀ à kɛ̀nɔ píngi. 5 Wá mà
tia à bè, aɔ̃é gɛ̃ a kámmabokiinlo. 6 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ baaru nnaa
pì mà zaa káakunɔɔ e gɛ̃nlo, kɛ̀ aɔ̃ɔe síro yãnzi, ben à gɛ̃na gɔ̃̀ gbɛ̃
pãndenɔnɛ. 7 Ben Luda ɛ̀ara à gurɔ ke dìɛ dɔ wè be Gbɑ̀a, beee
gbɛra à gì kɛ̀ ben à Dauda gbà lɛ́, à ò lán wà ò nà tia:
Tó a à kòto mà gbɑ̀a,
àton swãgbãaa kɛro.
8 Tó Yɔsua gɛ̃ńyo kámmabokii pìn yã, lɛ Ludaa e gurɔ pãnde yã
o zãaro. 9 Àmbe à tò kámmabokii gɔ̃̀ Luda gbɛ̃nɔ pɔ́ ũ. 10 Zaakɛ
gbɛ̃ kɛ̀ gɛ̃̀ Luda kámmabokiin kámma bò kɔ̃n a zĩiomɛ, lán Luda
kámma bò kɔ̃n a zĩio nà. 11 Tó lɛmɛ, wà wɛ́ɛ tã wà gɛ̃ kámmabokii
pìn, lɛ wa gbɛ̃ke tón gí Luda yã mazi, à fu lán ń bàro yãnzi.
12 Luda yã bɛ̃ɛ bensɔ̃ à gbãa, à lɛ́ nna dɛ fɛ̃ɛda kpa plaplaaala.
È ń zɔ̃ à gɛ̃ nɔ̀sɛ guu ai niniin, è gɛ̃ mèpɛpɛkɔ̃rɛkiin ai wá ufun, è
laasuu kɔ̃n nɔ̀sɛ yão gwagwa. 13 Luda pɔ́kɛna kee utɛnanɛro, à
ke kpánɛ guuziro. Luda kɛ̀ wé wa yãnɔ sɛ́ɛ wà sinnɛ è pɔ́ sãnda
píngi e ai a biia.

Yesu dɛ sa'orikinɔla

14 Zaakɛ wá sa'oriki ìsi kɛ̀ ludambɛɛ wɛ̀kɔ̃a ai Luda kiia vĩ
Luda Né́ Yesu ũ, wàgɔ̃ zé́ kɛ̀ wá sɛ̀ yã kũna gíngin. 15 Zaakɛ wá
sa'oriki vĩ kɛ̀ eé fɔ̃ à wa wɛ̃nda dɔ̃ wa gbãasaikɛɛ guu. Wà à yɔ̀
wà gwà lán wa bà yã píngi guu, èe durun kɛro. 16 Beee yãnzi
wà sɔ̃ Luda Gbɛ̃kɛkɛnnɛri kíblekitazi kɔ̃n swɛ̀ɔ kpaɛna, lɛ à wa
wɛ́ɛ gwa à gbɛ̃kɛɛ kɛwe à gurɔɔa.

5

1 Wè sa'oriki píngi sé gbɛ̃nɔ téɛmɛ, wè à diɛ ń wɛ́ɛdee ũ Luda
kiia, àgɔ̃ gba kpáa, àgɔ̃ à gbãgbãańnɛ ń durunnɔ yãnzi. 2 Eé fɔ̃
à kɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ sɑ̀sã aɔ̃ dɔ̃nasaikɛɛ guunɔo busɛbusɛ, zaakɛ
àpi kú kɔ̃n gbãasaikɛɛomɛ se. 3 Beee yãnzi séde à saa o a zĩnda
durun yã musu, lán è o gbɛ̃ kpaaanɔ pɔ́ musu nà se dɔ. 4 Gbɛ̃ke
è a zĩnda ká kpata pìnlo. Luda bé è à kán, lán à Aruna kàn nà.
5 Lɛn se Kirisi e a zĩnda ká sa'oriki kpatanlo, Luda bé à à kàn
à bè:
Ma Né́n n ũ,
gbɑ̀an ma n i.
6 À bè Luda yãn gukea dɔ:
Négɔ̃ dɛ sa'ori ũ ai gurɔ píngi Mɛlɛkizɛdɛki zékpaɛa.

7 Gurↄↄ kɛ̀ Yesu kú anduna guu à adua kɛ̀ kɔ̃n wii gbãaao kɔ̃n wɛ́ɛ'io, à kúɛ kɛ̀ Luda kɛ̀ eé fɔ̃ à a sí gaaanɛ, ben Luda à yã̀ mà, kɛ̀ è à yã̀ da yãnzi. 8 Baa kɔ̃n à Ludanɛkɛɛo, à mìsiɛna Ludanɛ dàda a nawɛ̃akɛna guu. 9-10 Kɛ̀ maaa pɛ̀kɔ̃rɛa à yǎa, Luda à kà sa'oriki ũ Mɛlɛkizɛdɛki zɛ́kpaɛa, ben à gɔ̃ mìsina kɛ̀ è yãaroo bↄkii ũ gbɛ̃ kɛ̀ aↄ̀ è à yã̀ maanↄnɛ ń píngi.

Làakarikɛna funazi

11 Yã̀ beee musu wá yã̀ vĩ pari wà oare, mↄde à bↄkɔ̃tɛna zĩ'ũmɛ, zaakɛ eè yã̀ dↄ̀rↄ dɔ̃ kpaaro. 12 Amↄa kɛ̀ a gì kɛn lán kɛ̀ bà, à maa àgɔ̃ dɛ yãdannɛrinↄ ũmɛ, mↄde ai tia á kpɛ́ dɛ wà ɛara wà Luda yã̀ kɛ̀ wè dada gbɛ̃ dufunↄnɛ dadaare dↄ. Yɔ̃'i bé à kɔ̃ sìao, ée ká à ú blero. 13 Zaakɛ yɔ̃miri píngi né néme, èe ká à ↄzɛɛ dɔ̃kɔ̃zi kɔ̃n ↄplaaoro. 14 Ú sɔ̃ né gbɛ̃ kàsara kɛ̀ aɔ̃ kɔ̃ dɔ̀onↄ póme. Aɔ̃ à maa kɔ̃n à zaaao dɔ̃kɔ̃zina dàda.

6

1 Beee yãnzi wà Kirisi yãdannɛna káakupↄnↄ kpá kpɛɛ, wà gá aɛ ai wà gɔ̃ gbɛ̃ papananↄ ũ. È̀e kɛ wé ɛara wàgɔ̃ yãtãkpaɛna kɛ̀nↄ gbɛ̀ sísi dↄnlo: Kpɛɛlina yã̀ gɛ̀nↄnɛ, ludanaanɛkɛna, 2 batisi yãdadana, ↄnammana, gɛ̀nↄ fɛɛna ke zia yãkpaɛkɛna. 3 Tó Ludaa wè, wé yã̀ beeenↄ kpá kpado wà gá aɛ. 4 Zaakɛ tó gbɛ̃ wɛ́ɛ kɛ̃̀, à ludangbaa è, à baka kú Luda Nini guume, 5 tó à Luda yã̀ kɔ̃n anduna kɛ̀ èe mↄↄ gbãaao dà̀ à gwà, à à nnaa dɔ̀ 6 gbasa à fù, zɛ́ kuu kɛ̀ à ɛara à nɔ̀sɛ liɛ dↄro, zaakɛ èe Luda Né paa lía dↄmɛ, èe wí daaa gupuraaame. 7 Tó lou e maa tↄↄtɛa gɛ̀n baaagɔ̃ èe mↄdↄ ee, ben à pó kɛ̀ àre vĩ búbarinↄnɛ bↄ̀ɛ, Luda è aubarika dan. 8 Tó à lɛ̀ kɔ̃n lɛ̀karao bↄ̀ɛ sɔ̃, à ginamɛ, à zà̃ kɔ̃n lɛ́kɛnaoro. Eé mì dɛ kɔ̃n tɛ́omɛ.

9 Apinↄ sɔ̃ ma gbɛ̃ yenzideenↄ, baa kɛ̀ wá ò lɛ, wa làakari kpaɛna a yã̀ musu kɛ̀ á kú kɔ̃n yã̀ maaa kɛ̀ bↄ̀ mìsina zɛ́ guunↄ. 10 Luda è yã̀ kɛ a zɛ́a, a yãkɛnanↄ kɔ̃n yenzi kɛ̀ á vĩoo é sãnlo, zaakɛ a dↄnlɛ kɛ̀ à gbɛ̃nↄnɛ, bensɔ̃ á kpɛ́ ée kɛɛ. 11 Wá yezi a baade gɔ̃ aĩa vĩ lɛ ai à lɛ́a, lɛ àton seka kɛ pↄ́ kɛ̀ a wɛ́ɛ dↄzi yã̀ musuro. 12 Àton mɛa kɛro. À gbɛ̃ kɛ̀ aↄↄe Luda náanɛ kɛɛ kɔ̃n mɛnao aↄↄe pó kɛ̀ Luda à lɛ́ gbɛ̃̀ eenↄ zɛ́kpaɛ sɛ́.

Lɛ́ kɛ̀ Ludaa gbɛ̃̀ seka vĩro

13 Gurↄↄ kɛ̀ Ludaa e lɛ́ gbɛ̃ɛ Ibraĩnɛ, kɛ̀ gbɛ̃kee kuu dɛàla à síoro, beee yãnzin à sì kɔ̃n a kuunaozi 14 à bènɛ, é aubarika dan yãpura à tó à borii kaaranɛ. 15 Ibraĩ mɛna fɔ̃̀, ben à pↄ́ kɛ̀ Luda à lɛ́ gbɛ̃̀nɛ è. 16 Wè yã̀ sí kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ dɛńla tↄ́ome. Ladana bé è tó wà yã̀ yãpuraa dɔ̃, bensɔ̃ è lɛokpakɔ̃a kɛ̃kɔ̃ańnɛ. 17 Ludaa yezi à ↄdↄa gbɛ̃ kɛ̀ à lɛ́gbɛ̃na é gɔ̃ ń pↄ́ ũunↄnɛ wásawasa kɛ̀ à lɛ́ liɛna vĩro, ben à sì kɔ̃n a kuunao. 18 Lɛmɛ yã̀ mèn plaaa kuu kɛ̀ liɛna

vĩro, Luda é fɔ̃ à ɛgɛɛ to à musuro. Yã̃ pìnↄↄ e wamↄwa kɛ̀ wa nazinↄ gbaa swɛ̀ maamaa, lɛ wà tãmaa kɛ̀ wa wɛ́ɛ dↄzi da seka sai. 19 Wá tãmaa beee vĩ wa wɛ̀ndibadↄbↄ ũ. À náanɛ vĩ, bensɔ̃ à gbãa, è gɛ̃wao lábure kpɛɛ ai Luda kúkiia, 20 guu kɛ̀ Yesu gĩakɛ à gɛ̀nwe à gɔ̀ sa'oriki ũ ai gurↄ píngi Mɛlɛkizɛdɛki zékpaɛa.

7

Sa'oriki Mɛlɛkizɛdɛki

1 Mɛlɛkizɛdɛkin Salɛmu kína ũ yã̃, Luda Musude sa'orimɛ. Gurↄↄ kɛ̀ Ibraĩ zɛ̀l blè kínanↄa èe suu, ben Mɛlɛkizɛdɛki gàa à dààlɛ, à sa maaa ònɛ, 2 ben Ibraĩ auziki kɛ̀ èe suuo píngi kuridee kpàa. Mɛlɛkizɛdɛki tó kɛ̀ bè yãzɛde kí. Beee gbɛra Salɛmu kína beee bè, aafia kí. 3 À de kɔ̃n dao kɔ̃n dezinↄ vĩro, à wɛ̀ndi naana ke mìdɛna vĩro. À bɔ̀ lán Luda Né bàmɛ, sa'orin à ũ ai gurↄ píngi.

4 À gwa lán à bíta dɛ nà. Wa dezi tontori Ibraĩ auziki kɛ̀ à sɛɛ zɛ̀llan kuridee kpàa. 5 Musa doka dìɛ Levi borii kɛ̀ aↄↄ dɛ sa'ori ũunↄnɛ, aↄ̃ pɔ́ kuridee sí ń Isaraili daanↄa, baa kɔ̃n ń Ibraĩ borikɛɛo. 6 Mɛlɛkizɛdɛki né Levi boriinlo. Baa kɔ̃n beeeo à Ibraĩ pɔ́nↄ kuridee sì, à sa maaa ò Ibraĩ kɛ̀ Luda lé gbɛ̃̀nɛnɛ. 7 Seka sai gbɛ̃ kɛ̀ sa maaa ò gbɛ̃nɛ bíta dɛ gbɛ̃ kɛ̀ à sa maaa ònɛla. 8 Sa'ori kɛ̀ aↄ̀ pɔ́ kuridee sí pìnↄ né gbɛ̃ kɛ̀ aↄ̀ gaanↄmɛ. Mɛlɛkizɛdɛki sɔ̃, gbɛ̃ kɛ̀ wà bè ègɔ̃ kuu ai gurↄ píngin à ũ. 9-10 Gurↄↄ kɛ̀ Mɛlɛkizɛdɛki gàa à dà Ibraĩlɛ, wèe Levi i kɔ̀ro, à kú a dezi de Ibraĩ plɛ̀mmɛ. Beee yãnzi weé fɔ̃ wà be sé, gurↄↄ kɛ̀ Ibraĩ pɔ́ kuridee pì kpà, Levi borii kɛ̀ wè pɔ́ kuridee kpámmanↄ bé wà kpà.

Yesu dɛ lán Mɛlɛkizɛdɛki bà

11 Levi bori sa'ori pìnↄn doka kɛ̀ Musa kpà Isarailinↄa kãsãa ũ. Tó aↄ́ fɔ̃ wà tó gbɛ̃nↄ gɔ̃ papana, weégɔ̃ sa'ori pãnde nii vĩ lán Mɛlɛkizɛdɛki bà dↄro, sé Aruna bori sa'ori zékpaɛ. 12 Tó sa'orinↄ lìɛ, séde doka liɛ. 13 Gbɛ̃ kɛ̀ wà yã̃ beeenↄ ò à musu né Isaraili borii kɛ̀ à gbɛ̃kee e sa'ona zĩi kɛ zikiroomɛ. 14 Zaakɛ wá dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ wa Dii bɔ̀ Yuda borii guumɛ. Wèe ma kɛ̀ Musa sa'ona yã̃ ò borii pì musuro. 15 Yã̃ kɛ̀ yã̃ pì wɛ́ɛ bɔ̀n yè: Sa'ori pãnde bɔ̀ lán Mɛlɛkizɛdɛki bà. 16 À gɔ̃na sa'ori ũu né doka ke borikɛ yãnlo. À wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaro gbãaa yãnzimɛ. 17 Zaakɛ wà bè:

Négɔ̃ dɛ sa'ori ũ ai gurↄ píngi Mɛlɛkizɛdɛki zékpaɛn.

18 Wà doka kɛ̀ kuu yãa pì kpà kpado, kɛ̀ à gbãaro, bensɔ̃ à kuu pɔ́ke ũro. 19 Zaakɛ doka pì e tó gbɛ̃ke gɔ̃ papanaro. Ben tãmaa kɛ̀ sɔ̀ↄ zé bɔ̀we, kɛ̀ wa sɔ̃o Ludazi.

20 Beee gbɛra Luda e beee kɛ ladana sairo. Gbɛ̃ kpaaanↄ gɔ̃
sa'orinↄ ũ ladana saimɛ, 21 mↄde Yesu gɔ̃ sa'ori ũ kɔ̃n ladanao,
kɛ̀ Luda bènɛ:
Dii la dà eé lé sↄkparo,
à bè eégɔ̃ dɛ sa'ori ũ ai gurↄ píngi.
22 Ladana pì yãnzi Yesun kpégaaudee ũ kɛ̀ tò Luda bà kuu-
nańyo dufu dɛ a ziila. 23 Beee gbɛra sa'orinↄↄ pari yã, zaakɛ
gaa è tó aɔ̃gɔ̃ kú ń zĩi guu gurↄ píngiro. 24 Mↄde kɛ̀ Yesu kuu ai
gurↄ píngi yãnzi, à sa'orikɛɛ gɛ̃ɛblena vĩro. 25 Beee yãnzi eé fɔ̃
à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è sɔ̃ Ludazi à gãzĩnↄ mì sí mámmam, zaakɛ à kuu ai
gurↄ píngimɛ, ègɔ̃ kúɛ kɛɛńnɛ Ludanɛ.
26 Sa'oriki beee taka bé à kɔ̃ sìwao. À kuuna adona. À yã zaaa
ke gbãsĩ vĩro. Luda à kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n durunkɛrinↄ, à à sɛ̀ à tàↄ musu
ai a kiia. 27 À bà kú kɔ̃n sa'ona lán guu e dↄↄ nàↄ lán sa'oriki
kpaaanↄ bàro. Gbɛ̃ pìnↄ è saa o ń zĩnda durunnↄ yãnzi kɔ̃n ń
gbɛ̃nↄ pónↄ dↄ. Àpi sɔ̃ↄ ò gɛ̃n domɛ, kɛ̀ à a zĩnda kpà. 28 Musa
doka è gbɛ̃nↄ ká sa'orikinↄ ũ aɔ̃ gbãasaikɛɛ guumɛ, mↄde kɛ̀
Ludaa la dà doka pì diɛna gbɛra, ben à a Né kɛ̀ gɔ̃ papana ai
gurↄ píngi kàn.

8

Yesun wa Sa'oriki ũ

1 Yã kɛ̀ wée oo mìn yɛ̀: Wá sa'oriki beee taka vĩ vɛ̃ɛna
kíblekitaa musu Luda Bítadee ↄplaazi. 2 È zĩi kɛ Ludakukiia,
bisakuta yãpuraa kɛ̀ Dii dↄ̀n, èe kɛ pó kɛ̀ gbɛ̃nteenↄↄ dↄ̀nlo.
3 Zaakɛ gbadana kɔ̃n sa'onao yãnzin wè sa'oriki píngi kázi, à
maa àpi gɔ̃ pó vĩ à kpá se. 4 Tó à kú anduna guu, eégɔ̃ dɛ sa'ori
ũro, zaakɛ sa'ori kɛ̀ aɔ̃è gbaanↄ kpá lán doka dìɛ nànↄↄ kuu kɔ̀.
5 Zĩi kɛ̀ aɔ̃ↄe kɛɛ né pó kɛ̀ kú musu takamɛ, à niniimɛ. Beee yãnzi
kɛ̀ Musa yezi à bisakutaa dↄ, Luda bènɛ à làakari kɛ à pó kɛ̀ a à
taka ↄdↄanɛ kpiii musu kɛ lán à dɛ nà píngi. 6 Yesu bé Luda bà
kuunawao yãkɛkɛri ũ. Zaakɛ Luda bà kuunawao pì dɛ à bà
kuunańyo ziila, zĩi kɛ̀ wà dànɛ dɛ sa'oriki pìnↄ póla. Luda bà
kuunawao pì légbɛ̃na dɛ à ziila dↄ. 7 Tó Luda bà kuunańyo zii
pì papanamɛ yã, lɛ à plaadee zé vĩro. 8 Kɛ̀ Dii Isarailinↄ taari è
à bè:
À gurↄↄ e mↄↄ kɛ̀ mé ma bà kuuna
kɔ̃n Isarailinↄ kɔ̃n Yudanↄ dufu kɛ.
9 Eégɔ̃ dɛ lán ma bà kuuna kɔ̃n ń dezinↄo
gurↄↄ kɛ̀ ma ń kũ ń ↄↄa
ma ń bóɛ Igipiti bàro.
Zaakɛ aɔ̃ↄe zɛ kɔ̃n ma bà kuunańyooro,
ben ma ń tón.
10 Ma bà kuuna kɔ̃n Isarailinↄ gurↄ beeenↄ gbɛra yãn yɛ̀:
Mé ma dokayãnↄ dańnɛ ń nↄ̀sɛ guu,

mɛ́ kɛ̃ ń swɛ̀a.
Mégɔ̃ dɛ ń Luda ũ,
aɔ̃égɔ̃ dɛ ma gbɛ̃nɔ ũ.
11 Aɔ̃ gbɛ̃ke é yã dada a daanɛro,
aɔ̃ gbɛ̃ke é ma dɔ̃na da a gbɛ̃nɛro,
zaakɛ aɔ̃ píngi égɔ̃ ma dɔ̃mɛ,
né féte gbɛ̃nsi ń píngi.
12 Mé sùu kɛńyo kɔ̃n ń taarinɔ,
mé ń durunnɔ yã da dɔro.
13 Kɛ̀ Luda bà kuunańyo dufu pì yã ò, à à káakupɔ zi bò. Pɔ́ kɛ̀ zi kṳ̀ à bùsa, à kpana guuzi zɑ̀ro.

9

Luda bà kuunańyo zi sa'ona

1 Luda bà kuunańyo káaku dɔnzi zékpaɛnɔ vĩ kɔ̃n Ludakukii kɛ̀ kú tɔɔtɛo. 2 Fitia kɔ̃n teebu kɛ̀ wè burɛdi káɛa Ludanɛo kú gãnu kɛ̀ wè be guu kɛ̀ kú adonan. 3 Kpénɛ kɛ̀ wè be Ludakukii pì kú lábure plaadee kpɛɛ. 4 À guun tuaetiti kpatakii kɛ̀ wà pì kɔ̃n vurao kún kɔ̃n Luda bà kuunańyo àkpati kɛ̀ vura kúɛa mámmam-o. Vura loo kɛ̀ mana kú à guu kú àkpati pì guu kɔ̃n Aruna gò kɛ̀ lá bɔrɔ kùo kɔ̃n Luda yãdiɛna gbɛ̀ walaanɔ. 5 Àkpati pì musu kɛrubu gakuideenɔɔ kú durunkɛ̃nnɛkiila. Pɔ́ pìnɔ bɔkɔ̃tɛna doodo gurɔɔn yèro.

6 Lán aɔ̃ kaɛna lɛ, sa'orinɔ èɡɔ̃ ɡɛ̃ɛ gãnun ɡɛ̀n baaagɔ̃ aɔ̃ ń sa'ona zĩi kɛ. 7 Sa'oriki bé è ɡɛ̃ kpétu ɡɛ̀n do wɛ̀ doo guu, bensɔ̃ è ɡɛ̃ aru sairo. È aru pì fãfã a zĩnda durun yãnzi kɔ̃n a gbɛ̃nɔ pɔ́ kɛ̀ aɔ̃ɔ kɛ̀ dɔ̃nasaikɛɛ guuo. 8 Luda Ninii e ɔdɔɔawe, gurɔɔ kɛ̀ kpé káaku pì kuu, Ludakuki zé wɛ̃naro. 9 Beee e yã lɛɛkɔ̃ziwe kɔ̃n tia yão à bè, pɔ́ kɛ̀ dɔnziri è Luda gbaanɔ kɔ̃n sa'opɔ kɛ̀ è kpáanɔ è fɔ̃ à à kù kɛ gbãa mámmamlo. 10 Yã diɛna pìnɔ né mɛ̀baayãmɛ. Póble kɔ̃n íminao kɔ̃n gbãsĩbɔna bori sãnda píngio yãmɛ. Wà dìɛ ai zé dufu gurɔɔ gɔ̃ kámɛ.

Luda bà kuunańyo dufu sa'ona

11 Ben Kirisi mɔ̀ yã maaa kɛ̀ kà tiaa sa'oriki ũ. À ɡɛ̃ bisakutaa kɛ̀ bíta bensɔ̃ à papana dɛ à káakupɔlaa guu, kɛ̀ gbɛ̃ntee bé à dɔ̀ro, anduna kɛ̀ki pɔ́n sɔ̃ro. 12 È e ɡɛ̃ Ludakukiin kɔ̃n blè ke zù aruoro, à ɡɛ̃ kɔ̃n a zĩnda aruo ɡɛ̀n domɛ, à gbɛ̃nɔ bòo ai gurɔ píngi. 13 Zaakɛ wè blè aru kɔ̃n zùsware aruo kɔ̃n zùnunu kɛ̀ wà kpàta túbuo fãfã gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ gbãsĩnɔa wà gbãsĩ bɔońgu, 14 weé Kirisi pɔ́ o dɔ́? À a zĩnda kpà Ludaa see sai kɔ̃n Ninii kɛ̀ èɡɔ̃ kuu ai gurɔ píngi gbãaao. À aru è wa swɛ̀ pípiwe bɔna kɛkɛkɛna gè pìnɔ guu, lɛ wà zĩi kɛ Luda Wɛ̀ndidenɛ.

15 Beee yãnzi Kirisi bé Luda bà kuunańyo dufu yãkɛkɛri ũ, lɛ gbɛ̃ kɛ̀ Luda ń sísinↄ auzɛnna kɛ̀ à à lé gbɛ̃̀ e yãnzi. À gà lɛ à ń bo, à taari kɛ̀ aɔ̃ kɛ̀ Luda bà kuunańyo zi yã̀ musunↄ kɛ̃́nɛ. 16 Tó wà yezi wà zĩi kɛ gbɛ̃ légbɛdiɛnaa, sé wàgɔ̃ dɔ̃ sãnsãn kɛ̀ adee gà, 17 zaakɛ gaa gbɛran légbɛ ègɔ̃ gbãaa vĩ. Tó légbɛdiɛri kpé bɛ̃ɛ, légbɛ ègɔ̃ gbãaro. 18 Beee yãnzin wèe Luda bà kuunańyo káakupↄ pì kya kɛ aru sairo. 19 Kɛ̀ Musa doka yãdiɛnanↄ ò baade píngi wáa, à sãkã tɛ̃a zónzon kɔ̃n sɛ̃sɔ̃vlãao sɛ̀ à zɔ̃ zùswarenɛ bɔ̀rↄ kɔ̃n blèkofĩi aru kɛ̀ wà yɛ̀kɔ̃tɛ kɔ̃n íoa, à fɛ̀fã Musa dokaa kɔ̃n gbɛ̃nↄo dↄ ń píngi 20 à bè, Luda bà kuunańyo arun gwe, kɛ̀ à dìɛare à kũna. 21 Lɛn Musa aru fɛ̀fã bisakutaaa kɔ̃n sa'ona zĩkɛbↄnↄo dↄ píngi. 22 Doka guu aru bé è gbãsĩ bↄ pɔ́ paride píngin. Arukwɛɛna sai durunnↄ kɛ̃nnɛna kuuro.

Kirisi a zĩnda kpà sa'opↄ ũ durun mìdɛna yãnzi

23 Zaakɛ à kɔ̃ sìo wà gbãsĩ bↄ pɔ́ kɛ̀ kú ludambɛɛ taka pìnↄn lán beee bà, sa'opↄ kɛ̀ dɛ beeelaa kɔ̃ sì kɔ̃n ludambɛ pɔ́ pìnↄ. 24 Zaakɛ Kirisi e gɛ̃ Ludakukii taka kɛ̀ gbɛ̃ntee dɔ̀nlo, à gɛ̀̃ à yãpuradeen ludambɛmɛ, guu kɛ̀ à kún tia wa Zɛnyodee ũ Luda aɛzĩ. 25 Sa'oriki è gɛ̃ Ludakukiin kɔ̃n pókãde aruo wɛ̀̃ kɔ̃n wɛ̃̀o, mↄde Kirisi e gɛ̃ lɛ à a zĩnda kpá gɛ̀n baaagɔ̃ yãnziro. 26 Tó èe kɛ lɛro, lɛ èe nawɛ̃a kɛɛ gɛ̀n baaagɔ̃ zaa andunakaɛgurↄ. Yãpuraa guu à mɔ̀ gɛ̀n domɛ gurↄↄ kɛ̀ anduna kà a kákiia sa, à a zĩnda kpà sa'opↄ ũ, lɛ à durun mì dɛ. 27 Ludaa dìɛ gbɛ̃nteenɛ à ga gɛ̀n do, gbasa à yãkpaɛ kɛo, 28 lɛn Kirisi a zĩnda kpà gɛ̀n do lɛ, à gbɛ̃ pariinↄ durun dì a mìa. Eé ɛara à mɔ́ à gɛ̀n plaadeeo, èe kɛ durun yãnzin dↄro, lɛ à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ wɛ́ɛ dↄzinↄ mì sí yãnzimɛ.

10

1 Musa doka né yã̀ maaa kɛ̀ èe mↄↄ takamɛ, èe kɛ yã̀ pìnlo. Beee yãnzi sa dɔ̃nkɔ̃ pì ona gɛ̀n baaagɔ̃ wɛ̀̃ kɔ̃n wɛ̃̀o è fɔ̃ à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe sɔ̃ↄ Ludazinↄ kɛ papana zikiro. 2 Tó saa pì ona gbãsĩ bɔ̀ dↄnzirinↄn gɛ̀n do ai gurↄ píngimɛ yã̀, lɛ aɔ̃ kù kɛ̀ gbãa, wà à ona tò. 3 Yãpuraa guu sa'ona pì bé è gbɛ̃nↄ durun yã̀ dↄńgu wɛ̀̃ kɔ̃n wɛ̃̀o. 4 Zaakɛ zùsware kɔ̃n blèkofĩio aru è fɔ̃ à durun kɛ̃́mma zikiro. 5 Beee yãnzi kɛ̀ Kirisi e mↄↄ anduna guu, à bè Ludanɛ:

Ń ye sa'opↄ ke gbaaziro,
ben n gbɛ̃ntee mɛ̀ kèmɛ.
6 Sa'pↄ kɛ̀ wè ká tén à té kũ
kɔ̃n sa'opↄ kɛ̀ wè o durun yã̀ musuo
è kénnɛro.
7 Ben ma bè: Maɛ̀ kɛ̀!
Lán wà kɛ̀ takadan ma yã̀ musu nà,
ma mↄ n pↄyezi kɛmɛ, Luda.

8 Káaku gĩa à bè, sa'ona kɔ̃n gbaao kɔ̃n saa kɛ̀ wè ká tén à té kũo
kɔ̃n saa kɛ̀ wè o durun yã musuo è ká Ludanɛro, à yeziro, baa
kɛ̀ doka bé à dìɛ. 9 Ben à bè, áɛ kɛ̀, a mↄ à pↄyezi kɛmɛ. À à
káakupↄ kpà kpadozi à plaade diɛna yãnzi. 10 Luda pↄyezi pì
kɛna guu Yesu Kirisi a zĩnda kpà sa'opↄ ũ gɛ̃n do, à tò wá kú
adona Luda gbɛ̃nↄ ũ.

11 Gurↄ píngi sa'orinↄ ègɔ̃ kú ń zĩi guumɛ, aɔ̃gɔ̃ sa dɔ̃nkɔ̃ kɛ̀ è fɔ̃
à durun kɛ̃ńnɛ zikiroo oo gɛ̃n baaagɔ̃. 12 Kirisi sɔ̃ saa ò durun
yãnzi gɛ̃n domɛ ai gurↄ píngi, ben à gàa à vɛ̀ɛ Luda ↄplaazi.
13 Zaa gurↄ beeean à kú gwe, èe dãa Luda a ibɛɛnↄ kɛare a tinti
ũ. 14 Zaakɛ sa'ona gɛ̃n doo pì guu, à tò gbɛ̃ kɛ̀ à gbãsĩ bↄ̀ńgunↄ gɔ̃̀
papana ai gurↄ píngi. 15 Luda Nini èara èe yã pì oowe dↄ à bè:
16 Ma bà kuunańyo gurↄ beeenↄ gbɛra yãn yè:
Mé ma dokayãnↄ dańnɛ ń nↄ̀sɛ guu,
mé kɛ̃ ń swɛ̀̃a.
17 Gbasa à bè:
Mé ń durun kɔ̃n ń taarinↄ yã da dↄro.
18 Lán à ń durun kɛ̀ńnɛ nà, sa'ona ń yãnzi zé vĩ dↄro.

Wà sɔ̃ Ludazi

19 Beee yãnzi ma gbɛ̃nↄ, kɔ̃n Yesu aru gbãaao wá gɛ̃na
Ludakukiin zé vĩ kɔ̃n swɛ̀̃o kpaɛna, 20 zaakɛ à wɛ̀̃ndi zé dufu
bↄ̀we a mè gãzĩ à gɛ̀̃wao lábure kpɛɛ. 21 Lán wá sa'ori ìsi vĩ nà
Luda uakũri ũ, 22 wà sɔ̃ Ludazi kɔ̃n nↄ̀sɛo do kɔ̃n à náanɛkɛna
seka saio kɔ̃n swɛ̀̃ kɛ̀ wà pìpi wà taari laasuu bↄ̀ à guuo kɔ̃n mè
kɛ̀ wà à zú ò kɔ̃n í wásawasao. 23 Wàgɔ̃ tãmaa kɛ̀ wa zɛo kũna
gíngin, zaakɛ Luda à lé gbɛ̃̀, bensɔ̃ à náanɛ vĩ. 24 Wà làakari dↄkɔ̃a,
wà té ká kɔ̃n yenzi kɔ̃n maakɛnao yã musu. 25 Wàton pã kpá wa
kakɔ̃anazi lán gbɛ̃kenↄ è kɛ nàro. Wà lé dakɔ̃a, atɛ̃nsa lán á è Dii
sugurↄↄ e kaa kĩi nà.

26 Tó wa yãpuraa mà wá dɔ̀̃, tó wá kpé wée durun kɛɛ gĩanzi,
sa'ona kɛ̀ eé durun kɛ̃wa kuu dↄro. 27 Pó kɛ̀ gɔ̀̃wee bé à dɛ wàgɔ̃
wéɛ dↄↄ yãkpaɛzi ũ kɔ̃n swɛ̀̃kɛ̃nguo kɔ̃n té gbãaa kɛ̀ eé Luda
ibɛɛnↄ kaatɛo. 28 Wè gbɛ̃ kɛ̀ gì Musa doka dazi dɛ à wéɛ gwana
sai gɔ̃ↄn plaa ke aagɔ̃ sèedakɛna musu. 29 Tó gbɛ̃ kèsɛ pèɛ Luda
Néa, ben à kya kà Luda bà kuunańyo aru kɛ̀ à gbãsĩ bↄ̀agun,
ben à Nini Gbɛ̃kɛkɛnnɛri sɔ̀̃sɔ̃, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ à wéɛtãmma égɔ̃ bíta
dɛ beeela maamaa. 30 Zaakɛ wá yã kèkii òri dɔ̃ à bè, ámbe é gɛ̃ɛ
boḿma, ámbe é fĩa bońnɛ. Wà bè dↄ, Dii é yãkpaɛ kɛ kɔ̃n a gbɛ̃nↄ.
31 Yã pãsĩmɛ, tó n lɛɛ n da Luda Wɛ̀̃ndide ↄzĩ.

32 À laasuu lé a kuuna yãaa. A wéɛkɛ̃na gbɛra a nawɛ̃a fɔ̀̃ a
ↄsi bíta kana guu. 33 Zĩkenↄa wè a sɔ̃sɔ̃, wè wéɛ tãawa parii guu.
Zĩkenↄa eè zɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ wèe wéɛ tãaḿma lán beee bànↄo. 34 A
pisinanↄ wɛ̃nda dɔ̀̃. Kɛ̀ wà a pónↄ sìawa, a wezi kɔ̃n pↄnnaao,

zaakɛ á dɔ̃ kɛ̀ a auziki maaa kɛ̀ eégɔ̃ kuu ai gurɔ píngi vĩ. 35 Beee
yãnzi àton tó a wórɔngɔ kɛ̀ àre vĩare bíta kɛ̃awaro. 36 Séde àgɔ̃
mɛna vĩ, lɛ à pɔ́ kɛ̀ Luda à lé gbɛ̃̀ e à pɔyezi kɛna gbɛra.
37 Zaakɛ à gɔ̀ fétemɛ, eé gì kɛro,
kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ èe mɔɔ é pita.
38 Gbɛ̃ maaa égɔ̃ kuu ma náanɛ kɛ̀ èe kɛɛ yãnzi,
mɔde tó à sɔ̀kpa kpɛɛ, ma pɔɔ égɔ̃ nnaro.
39 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è bɔru kpɛɛ aɔ̃ ń zĩnda kaatɛnɔn wa ũro. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
Luda náanɛ kɛ̀ aɔ̃ mìsina ènɔn wa ũ.

11

Gbɛ̃ káakunɔ ludanaanɛkɛna

1 Ludanaanɛkɛnan tãmaadɔnaa seka sai ũ, yã kɛ̀ wè wɛ́ɛ
siàlɛro sina yãpuraa ũ. 2 Gbɛ̃ káakunɔ ludanaanɛkɛna bé à tò
Luda ń sáabu kpà.
3 Wa ludanaanɛkɛna bé à tò wá dɔ̃ kɛ̀ à yã'ona bé à anduna
kàɛ. Pɔ́ kɛ̀ wè wɛ́ɛ siàlɛroon à pɔ́ kɛ̀ wè wɛ́ɛ siàlɛ kɛ̀o.
4 Abila ludanaanɛkɛna bé à tò à sa'ona Ludaa maaa dɛ̀ Kaini
póla. À ludanaanɛkɛna yãnzin Luda à sáabu kpàzi, à à dìɛ gbɛ̃
maaa ũ, ben à à gbaa sì. Baa kɛ̀ à gà, wá kpɛ́ wée à yã maa Luda
náanɛ kɛ̀ à kɛ̀ pì yãnzi.
5 Ɛnɔku ludanaanɛkɛna bé à tò Luda à sɛ̀, lɛ àton garo yãnzi.
Wèe à e dɔro, kɛ̀ Luda à sɛ̀ bɔna anduna guu yãnzi. Ai Luda gɔ̃
gá à sɛ́, à à sáabu kpà, à bè à yã kàare. 6 Gbɛ̃ke yã è ká Ludanɛ à
náanɛkɛna sairo. Séde gbɛ̃ kɛ̀ èe sɔ̃ɔzi sí kɛ̀ à kuu bensɔ̃ è fĩa bo
a kii wɛtɛrinɔnɛ.
7 Kɛ̀ Luda lé dà Nuua yã kɛ̀ wèe e yãroo musu, ben à Luda
náanɛ kɛ̀, à à yã mà, à góro'itɛ kɛ̀, à a uadeenɔ mì sìo. À
ludanaanɛkɛna bé à tò yã vɛ̃̀ɛ andunaa, bensɔ̃ Ludaa tò yã bɔ̀o
nna a náanɛ kɛ̀ à kɛ̀ pì yãnzi.
8 Kɛ̀ Luda Ibraĩ sìsi lɛ à gá bùsu kɛ̀ é kpáa àgɔ̃ vĩi guu, ben Ibraĩ
Luda náanɛ kɛ̀, à Luda yã pì mà. À bɔ̀ bɛ, baa kɛ̀ à guu kɛ̀ èe gaan
pì dɔ̃ro. 9 À Luda náanɛ kɛ̀, ben à bɛɛ pèɛ bisakutaa ũ bùsu kɛ̀
Luda à lé gbɛ̃̀nɛ pì guu nibɔ ũ. Lɛmɛ dɔ Isaaku kɔ̃n Yakubuo,
zaakɛ Luda légbɛ̃na pì gɔ̃̀ ń pɔ́ ũmɛ. 10 Zaakɛ wétɛ kɛ̀ Ludaa kàɛ
à bò à kãsãpɛɛnan Ibraĩ wɛ́ɛ dɔzi.
11 Sara ludanaanɛkɛna bé à tò à zé è à nɔ̀ sì, baa kɛ̀ pãaamɛ,
bensɔ̃ à zi kṳ̀, zaakɛ à dɔ̃ kɛ̀ Luda kɛ̀ lé gbɛ̃̀are náanɛ vĩ. 12 Baa
kɛ̀ à zi kṳ̀, gɔ̃gbɛ̃ mèn doo pì borii kɛ̀ pari lán sɔsɔnɛnɔ ke ísialɛ
bùsu'ãatɛ̃ bà, weé fɔ̃ wà à lé dɔ̃ro.
13 Gbɛ̃ pìnɔ gàga ń píngi ń ludanaanɛkɛna guu, pɔ́ kɛ̀ à à lé
gbɛ̃̀ńnɛnɔ ena sai. Aɔ̃ɔ è kãaa wà gbãakɛ kpàzi. Aɔ̃ bè, nibɔ kɔ̃n
bɔ̀amɔnɔn ń ũ anduna guu kɛ̀. 14 Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è o lɛɛnɔɔ e ɔdɔɔawe
kɛ̀ wèe ń zĩnda bùsu nii dɛɛmɛ. 15 Tó bùsu kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀n bɛgɛn aɔ̃ɔe

kɛɛ yã, lɛ aɔ̃ zɛ́ è aɔ̃ ɛ̀ara wà tà gwe. 16 Mↄde bùsu kɛ̀ maa dɛ beeelaan aɔ̃ↄe à nii dɛɛ, àmbe ludambɛ pɔ́ ũ. Beee yãnzi tó wà Luda sìsi ń Luda ũ, è kɛnɛ wíyã ũro, zaakɛ à wɛ́tɛdaa kàɛ ń pɔ́ ũ.

17-18 Kɛ̀ Luda Ibraĩ yɔ̃̀ à gwà, ben Ibraĩ Luda náanɛ kɛ̀, à Isaaku kpà sa'opↄ ũ. Luda lɛ́ gbɛ̃̀nɛ yã à bè, Isaaku boriinↄn weégae benɛ a boriinↄ ũ. Baa kɔ̃n beeeo à zɛ̀ kɔ̃n a né mèn doo pì kpanao. 19 À sì kɛ̀ Luda gbãaa é fɔ̃ à gènↄ fɛɛ bↄna gaan, ben à dɛ lándɔ̃ wà be à ɛ̀ara à Isaaku è bↄna gaan bà. 20 Isaaku Luda náanɛ kɛ̀, ben à sa'olɛ kɛ̀ Yakubu kɔ̃n Isauonɛ. 21 Kɛ̀ Yakubu kú gaa lɛ́zĩ, ben à Luda náanɛ kɛ̀, à sa'olɛ kɛ̀ Yusufu nɛ́nↄnɛ, ben à gbãa è a gòa à dↄnzi kɛ̀. 22 Kɛ̀ Yusufu kà gana, ben à Luda náanɛ kɛ̀, à Isarailinↄ bↄna Igipiti yã ò kɔ̃n lán aɔ̃é kɛ kɔ̃n à gɛ̀wao nà.

23 Musa de kɔ̃n à dao Luda náanɛ kɛ̀, ben aɔ̃ à ùtɛ ai mↄ aagɔ̃ à ina gbɛra, kɛ̀ aɔ̃ↄ è à àisi maa yãnzi. Aɔ̃ↄe vĩa kɛ doka kɛ̀ Fili'auna dìɛnɛro. 24 Kɛ̀ Musa bíta kṳ̀, ben à Luda náanɛ kɛ̀, à gìzi wà à sísi Fili'auna nénↄgbɛ̃ né ũ. 25 À sì wà wɛ́ɛ tãawa kɔ̃n Luda gbɛ̃nↄ dɛ kuuna kɔ̃n pↄnnaao durun guu gurↄ plaaala. 26 À dìɛ kɛ̀ wí kɛ̀ wè daḿma Kirisi yãnzi dɛ Igipiti auzikila, zaakɛ ziaa zĩ láadan à wɛ́ɛ kúa. 27 À ludanaanɛkɛna bé à tò à bↄ̀ Igipiti, èe vĩa kɛ Fili'auna pↄfɛ̃nɛro, à zè gíngin lándɔ̃ à Luda kɛ̀ wè e kɔ̃n wɛ́ɛoroo è bà. 28 À ludanaanɛkɛna bé à tò à Banla zĩbaa dìɛ kɔ̃n aru mámana kpɛɛlɛ gṳ̀ao, lɛ malaika gbɛ̃dɛdɛri tón ↄ kɛ ń daudunↄaro yãnzi. 29 Isarailinↄ Luda náanɛ kɛ̀, aɔ̃ bikṳ̀ Isia Tɛ̃aaa lán tↄↄtɛ kori bà. Kɛ̀ Igipitinↄ yɔ̀a lɛ, ben í dàńla. 30 Isarailinↄ Luda náanɛ kɛ̀, aɔ̃ táa ò wà lìga Yɛrikozi ai gurↄ swɛɛplaa, ben à bĩi kwɛ̀. 31 Kaarua Rahabu Luda náanɛ kɛ̀, à gu'asiigwarinↄ dìɛ à ń gwá maamaa, ben èe kaatɛ kɔ̃n ludayãdarisainↄoro.

32 Mɛ́ be dia dↄↄ? Mɛ́ zɛ́ e mà Gidiↄn yã oro ke Baraki ke Samusĩ ke Yɛfɛta ke Dauda ke Samuɛli ke annabinↄ. 33 Aɔ̃ Luda náanɛ kɛ̀, ben aɔ̃ zĩ blè kínanↄa, aɔ̃ yã gɔ̀gɔ̃ gbɛ̃nↄnɛ a zɛ́a, aɔ̃ lɛ́ kɛ̀ Ludaa gbɛ̀ńnɛ gbè è, aɔ̃ músunↄ lɛ́ nàkɔ̃a, 34 aɔ̃ té pãsĩ dè, aɔ̃ bↄ̀ fɛ̃ɛdaa lɛ́zĩ, aɔ̃ gbãaa è ń gbãasaikɛɛ guu, aɔ̃ pãsĩ kṳ̀ zĩ guu, aɔ̃ pè bori pãnde zĩ̀kpɛɛnↄa, 35 aɔ̃ nↄgbɛ̃nↄ né gènↄ fɛɛ bↄna gaan aɔ̃ↄ kpàḿma. Wà mɛ̀ ɔ̃̀ ń gbɛ̃kenↄa, ben aɔ̃ gìzi wà ń gbarɛ, lɛ wà fɛɛ bↄna gaan wà bↄ maa yãnzi. 36 Wà ń gbɛ̃kenↄ fabò, wà ń gbɛ̃ kɔ̃n flã̀o. Wà mↄ̀ kà ń gbɛ̃kenↄa, wà ń ká kpésiaan. 37 Wà ń pápa gbèo wà ń dédɛ, wà ń zɔ̃kɔ̃rɛ plaa kɔ̃n sagasigio, wà ń dédɛ kɔ̃n fɛ̃ɛdaao. Aɔ̃ táa ò sã báa kɔ̃n blè báao dana. Aɔ̃ gɔ̃̀ kori, wà wɛ́ɛ tã̀ḿma, wà ĩa dàḿma. 38 Anduna kuuna e kɔ̃ síńyoro. Aɔ̃ likɔ̃aa zɔ̃̀ sɛ̃̀n kɔ̃n kpiii musunↄ, aɔ̃ↄ kú gbèwɛɛnↄ kɔ̃n kokotɛ̃wɛɛnↄ guu. 39 Baa kɛ̀ Luda gbɛ̃ pìnↄ sáabu kpà ń píngi a náanɛ kè aɔ̃ↄ kɛ̀ yãnzi,

aɔ̃Ↄe pɔ́ kɛ̀ à à lɛ́ gbɛ̀ńnɛ ero, 40 Luda gĩakɛ à dìɛ, wà gwena maaa e dɛ ń pɔ́laa, lɛ aɔ̃tongɔ̃ papana wa sairo.

12

Luda a gbɛ̃nↃ totona

1 Beee yãnzi wapinↄ se, lán sèedadeenↄↄ diwazi nà lɛ, wà ↄ kpá pɔ́ kɛ̀ è kpáweenↄzi kɔ̃n durun kɛ̀ è wa kakũn aagao píngi, wà bàkpakɔ̃sɔ̃na kɛ̀ Ludaa dìɛwe lɛ́ kɔ̃n mɛnao. 2 Wà wɛ́ɛ pɛ́ Yesua kɛ̀ bↄ̀ kɔ̃n wa ludanaanɛkɛna zɛ́o bensɔ̃ à zɛ́ pì kɛ̀ papana. À gana lía fↄ̃, èe à wíyã daro pↄnnaa kɛ̀ diɛnanɛ ena yãnzi, ben à gàa à vɛ̀ɛ Luda kíblekita ↄplazi. 3 À laasuu lɛ́ à yãa, lán à mɛna fↄ̃ kɔ̃n durunkɛri kɛ̀ aɔ̃ íbɛtɛ beee taka kpàonↄo, lɛ àton kpasa a kã garo yãnzi. 4 Zaakɛ a ↄsikana kɔ̃n durun-o guu, ée zɛ a gi ai a gaa a gaoro. 5 Nↄ̀sɛyĩikũyã kɛ̀ wà òare lán nénↄ bà sa̰agun yↄ́? Wà bè:

Ma né, tó Dii e n totoo, ǹton diɛ pãro.

Tó à kpà̰kɛ̃nzi, ǹton tó n kã garo.

6 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ Dii yezin è toto,

è wɛ́ɛ tã gbɛ̃ kɛ̀ à sì a né ũua.

7 À wɛ́ɛtãmma diɛ totona ũ. Luda bé èe beee kɛare, kɛ̀ à nénↄn a ũ yãnzi. Né kee kuu kɛ̀ à de gí à à totoziↄ́? 8 Tó èe a toto lán a né kpaaanↄ bàro, ɛ̃ndɛ̃ à nénↄn a ũro, gitasↄtↄnɛnↄn a ũ. 9 Wá denↄ vĩ anduna kɛ̀ aɔ̃ wa toto, ben wa ń yã mà. Lán à dɛ lɛ nà, wà mì siɛ wa ninii Denɛ dɛ beeela wàgɔ̃ kuu. 10 Wa denↄ wa toto gurↄplaapↄ ũ aɔ̃ ɔ̃ndɔ̃ lén. Luda è wa toto wa kaarana yãnzimɛ, lɛ wa kuuna e àgɔ̃ adona lán à bà. 11 Totona kee pↄnnaa vĩ a gurↄaↄro, sé pↄsiaa, mↄde gbɛ̃ kɛ̀ totona pì ń kékɛnↄ è à gbè e zãa bↄna maa kɔ̃n aafiao ũ.

12 Beee yãnzi à a ↄↄ kɛ̀ aɔ̃ gↄ̀ dↄazinↄ kɔ̃n a gbá kɛ̀ aɔ̃ gↄ̀ teeenↄ gba gbãaa, 13 à zɛ́ sé súusu, lɛ amↄa kɛ̀ ée tɔ̃tɛɛnↄ tón kↄ̀ↄ kũro, aɔ̃ gɔ̃ kɔ̃n aafiao.

14 À wɛtɛ àgɔ̃ nna kɔ̃n baade píngio, a kuuna gɔ̃ adona, zaakɛ tó gbɛ̃ kuuna adonaro, eé Dii ero. 15 À làakari kɛ, a gbɛ̃ke tón kora Luda gbɛ̃kɛkɛnnɛnazi à gɔ̃ fĩndio'a ũ a tɛ́, à ĩa da gbɛ̃nↄa pari à ń yakaro. 16 A gbɛ̃ke tóngɔ̃ dɛ pãpãkɛri ke ludayãdarisai ũ lán Isau bàro. À a daudukɛzɛ yà pɔ́ gɛ̀n do blena yãnzi. 17 Á dɔ̃ kɛ̀ à sa'olɛ wètɛ a dea zãa, ben Luda gìnɛ. Baa kɛ̀ à wètɛ kɔ̃n wɛ́ɛ'io, èe zɛ́ e à yã kɛ̀ à kɛ̀ liɛro.

Luda bà kuunaŕyo zi kɔ̃n à dufuo

18 Èe kɛ Sinai kpiii kɛ̀ weé fɔ̃ wà ↄ kɛan a sɔ̃ziro, kɛ̀ èe tɛ́ kũu à gusiaa vĩ kɔ̃n gu bùgubuguo kɔ̃n zàga'ĩao 19 kɔ̃n kãkãki'ↄo kɔ̃n Luda kòto gbãaao. Kɛ̀ Isarailinↄ kòto pì mà, aɔ̃ agbaa kpànɛ wà bè àton yãke ońnɛ dↄro, 20 zaakɛ aɔ̃é yã kɛ̀ à dìɛńnɛ kɛ̀kii

fɔ̃ro à bè: Baa pɔ́kãdee bé à nà kpiii pìa, wà pápa gbɛ̀o wà dɛ. 21 Luda pitana pì né vĩa yãmɛ maamaa ai Musa bè, vĩa a kũ, ée lugalugaa.

22 Mↄde a sɔ̃ Zayↄn kpiiizi kɔ̃n Luda Wɛ̀ndide wétɛ Yerusalɛmu kè kú musuo kɔ̃n à malaika pariparii kè aɔ̃ kakɔ̃ana gweenↄ 23 kɔ̃n daudu kè aɔ̃ tó kɛ̃na gweenↄ kakɔ̃anao kɔ̃n Luda kè dɛ gbɛ̃ sãnda píngi yãkpaɛkɛri ũuo kɔ̃n gɛ̀wãa gbɛ̃ maaa kè aɔ̃ gɔ̃ papananↄ 24 kɔ̃n Yesu kè dɛ Luda bà kuunaŋ́yo dufu yãkɛkɛri ũuo kɔ̃n à aru fãfãna kè èe yã maaa oo dɛ Abila pɔ́laao.

25 À làakari kɛ àton gí yã'ori pì yã maziro. Lán gbɛ̃ kè aɔ̃ gì Luda lédamma mazi tↄↄtɛ kènↄↄ e bↄro nà, wapinↄ se, lán Ludaa e lé daawa zaa musu, tó wa kpɛɛ lìnɛ, weé wa pɔ́ o dↄ́? 26 À kòto tↄↄtɛ lùgaluga yã, ben à lé gbɛ̃̀ à bè, é guu lugaluga gɛ̃̀n do dↄ, èe kɛ tↄↄtɛ adonlo, kɔ̃n musuomɛ sa. 27 Kɛ̀ à bè, gɛ̃̀n do dↄ, beee e beewe Luda pɔ́kɛna kè eé lugalugaa pìnↄ é gɛ̃ zélamɛ, lɛ pɔ́ kè è lugaroonↄ e àgɔ̃ kuu. 28 Beee yãnzi lán wée kpata kè è nigãroo blee nà, wà Luda sáabu kpá, wàgɔ̃ dↄnzi kɛɛnɛ lán à yezi nà, wàgɔ̃ mì siɛɛnɛ vĩakɛnanɛ guu. 29 Zaakɛ wa Luda né té kɛ̀ è kũḿmamɛ.

13

Lédammana

1 À wéɛ tã àgɔ̃ gbɛ̃kɛɛ vĩ kɔ̃o. 2 À làakari dↄ nibↄyaarikɛnaa, zaakɛ lɛn gbɛ̃kenↄ malaikanↄ yàari kè dɔ̃na sai lɛ. 3 À tó gbɛ̃ kè wà ń ká kpésiaa guunↄ yã dↄagu lán á kúńyo kpésiaan bà, kɔ̃n gbɛ̃ kè wèe wéɛ tãaḿmanↄ, lán ámbe wèe wéɛ tãaawa bà. 4 Baade gae nↄsɛna da yã bɛ̀ɛdee ũ. Aɔ̃ton ń daɛkii gbãsĩ kpáro, zaakɛ Luda é yãkpaɛ kɛ kɔ̃n zinakɛrinↄ kɔ̃n pãpãkɛrinↄↄ. 5 Yena ↄↄzi tón dↄare aɛro. À zɛ kɔ̃n pɔ́ kè á vĩio, zaakɛ Luda bè:

Mé n tónlo,
mé pã kpanzi zikiro.

6 Beee yãnzi weè kùgbãaa kɛ wà be:

Diin ma dↄnlɛri ũ,
vĩa é ma kũro.
Bɔ́n gbɛ̃ntee é fɔ̃ à kɛmɛɛ?

Sa yapura ona

7 À tó a dↄn'aɛdee kè aɔ̃ Luda yã òareenↄ yã dↄagu. À ń kuuna tàasi kɛ ai à léa à Luda náanɛ kɛ lán ń bà. 8 Yesu Kirisi dɔ̃nkɔ̃ gĩa kɔ̃n gbɑ̀ao ai gurↄ píngi. 9 Àton tó wà a sãsã kɔ̃n yã nibↄ pari dannɛnanↄoro. À maa wa swɛ̀gbãaa e Luda gbɛ̃kɛɛ guu, èe kɛ sa'opↄble yã kè è àre ke kɛ gbɛ̃ kè aɔ̃ zèonↄnɛronlo. 10 Bisakuta sa'orinↄ zé vĩ wà sa'okii kè wá vĩ pɔ́blee blero. 11 Sa'oriki è gɛ̃

Ludakukiin kɔ̃n tubɔ aruo durunnɔ kɛ̃nnɛna yãnzi, ben wè à gɛ̀ kpata bùra kpɛɛ. 12 Beee yãnzi Yesu gà wétɛ kpɛɛ se, à gbãsĩ bɔ̀ gbɛ̃nɔn kɔ̃n a zĩnda aruo. 13 Wà bɔ wà gá à kiia bùra kpɛɛ, wí wa kũo se. 14 Zaakɛ wá wétɛ kɛ̀ eégɔ̃ kuu vĩ kɛ̀ro, wétɛ kɛ̀ èe mɔɔn wa wéɛ dɔzi. 15 Beee yãnzi wàgɔ̃ Luda sáabu kpá yãana sai Yesu gãzĩ wa sa'ona ũ. Gbaa kɛ̀ à sìsirinɔ è mɔ́on gwe. 16 À làakari dɔ maakɛna kɔ̃n kɔ̃gbɛ̃kɛnaoa. Sa beee taka ona bé è ká Ludanɛ. 17 À a dɔn'aɛdeenɔ yã ma à mì siɛńnɛ, lɛ aɔ̃ e wà zĩi kɛ kɔ̃n pɔnnaao, zaakɛ aɔ̃ɔ dɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃é ń zĩ yã tɔ̃kɛ̃ Ludanɛnɔ ũ. Tó aɔ̃ɔe zĩi kɛɛ kɔ̃n lésuuo, eé àre kɛarero.

Lézammana

18 À adua kɛwe. Yãkee e wa swɛ̀ vĩro, weègɔ̃ yezi wàgɔ̃ kú wa dɔ̀rɔa yã píngi guu. 19 Má wéɛ kɛawa à adua kɛmɛ, atɛ̃nsa mà e mà mɔ́ a kiia kpakpaa.

20 Luda Aafiade kɛ̀ wa Dii Yesu fɛ̀ɛ bɔna gaan sãdãriki ũ a bà kuunawao gurɔ píngi aru gãzĩ, 21 à a kɛkɛ kɔ̃n maa píngio, lɛ à à pɔyezi kɛ à yã kɛ̀ kànɛ kɛ wa guu Yesu Kirisi gãzĩ. Àmbe à gakui vĩ gurɔ píngi, aami.

22 Ma gbɛ̃nɔ, ma wéɛ kɛawa àgɔ̃ lédamma yã pì kũna kɔ̃n mɛnao, zaakɛ takada kɛ̀ má kɛ̃aree bítaro. 23 Àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ wà wa gbɛ̃ndo Timɔti gbàrɛ. Tó à kà kɛ̀ tia, wé mɔ́ a gwa lɛdo. 24 À ì kpá a dɔn'aɛdeenɔa ń píngi kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ píngi. Itali bùsudeenɔ ì kpàawa. 25 Luda gbɛ̃kɛɛ kɛare a píngi.

YEMISI

Yɔ̃agwana

1 Yemisi, Luda kɔ̃n Dii Yesu Kirisio zɔ̀bleri bé à ì kpà Isaraili
bori kuri awɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ fãakɔ̃ananɔa.

2 Ma gbɛ̃nɔ, nawɛ̃a borii pari. À pɔ́ kɛ̀ eé a lee diɛ pɔnna
yã ũ, 3 zaakɛ á dɔ̃ kɛ̀ a ludanaanɛkɛna yɔ̃agwana é mɛna iare.
4 À tó mɛna papaawa, lɛ àgɔ̃ dɛ gbɛ̃ kàsaranɔ ũ wásawasa yãke
kɛ̃sãnaawaa sai. 5 Tó ɔ̃ndɔ̃ɔ e kɛ̃sãa a gbɛ̃kea, à wɛ́ɛ kɛ Ludaa,
eé à gba, zaakɛ è baade píngi gba pɔ́ nɔ̀sɛo do taari'ena sai. 6 Tó
à wɛ́ɛ kɛ̀a sɔ̃, à à náanɛ kɛ seka sai, zaakɛ sekadee dɛ lán ko vlãa
bàmɛ. Guu kɛ̀ ĩa kàkan, gwen è gbɛ̃ɛn. 7 Gbɛ̃ beee taka tóngɔ̃ daa
é pɔ́ e Diiaro, 8 zaakɛ à nɔ̀sɛ kuu plaplaamɛ, ben ègɔ̃ seka kɛɛ yã
kɛ̀ èe kɛɛ guu píngi.

9 Takaasidee kɛ̀ kú wa té pɔnnaa kɛ, kɛ̀ Luda à sɛ̀ lezĩ
yãnzi. 10 Auzikidee pɔnnaa kɛ, kɛ̀ Luda à bùsa yãnzi, zaakɛ
auzikideenɔ é gɛ̃ zéla lán lávu kwɛna bàmɛ. 11 Ɔfãntɛ̃ è fɛɛ kɔ̃n
à puusu gbãaao, à lá è kori kũ à vú è kwɛ́ à maakɛɛ è yãa. Lɛn
auzikidee é kpá guuzi a bɔkɔ̃tɛnanɔ guu lɛ.

12 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ è yɔ̃agwana fɔ̃ ũ, zaakɛ à bɔna maaa
gbɛran Luda é auzɛnna kɛ̀ à à lɛ́ gbɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yeazinɔnɛ kɛnɛ
yàari ũ. 13 Tó yɔ̃agwana gbɛ̃ lè, àton be Ludanlo, zaakɛ weé fɔ̃
wà Luda yɔ̃ wà gwa kɔ̃n à zaaaoro, bensɔ̃ àpi è gbɛ̃ke yɔ̃ à gwa
kɔ̃n à zaaaoro. 14 Baade yɔ̃agwana è bɔ à pónidɛna kiiamɛ, ben
è à wɛ́ɛ ble à à gáɛ. 15 Ben pónidɛna pì è nɔ̀ sí à né i durun ũ. Tó
durun bíta kǔ sɔ̃, è gaa imɛ.

16 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, àton a zĩnda sãsãro. 17 Gba maa
wásawasa píngi è bɔ musu De Luda pɔ́ gupurinɔ Kɛ̀ri kiiamɛ.
È liɛro, à gupura'i è lagoro. 18 À pɔyezi guu à wa i kɔ̃n a yã
yãpuradeeo, lɛ wà e wàgɔ̃ aɛ à pókɛnanɔ té.

Yãmana kɔ̃n à kɛnao

19 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, à yã kɛ̀ ma. Àgae yã ma kpakpaa
a píngi, mɔde àton yã o kpakpaaro, àtongae pɔ fɛ̃ kpakpaaro.
20 Zaakɛ gbɛ̃ntee pɔfɛ̃ è mó kɔ̃n yã maaa kɛ̀ Ludaa yezioro.
21 Beee yãnzi à ɔ kpá dà zaaa kɔ̃n yã pãsĩ kɛ̀ dàgulaanɔzi píngi.
À yã kɛ̀ wà tɔ̃ a swɛ̃n, kɛ̀ eé fɔ̃ à a mì sí sí kɔ̃n zĩndabusanao.

22 Àton a zĩnda sãsãro, àton yã pì ma kɔ̃n swão pãro, à zĩi kɛa.
23 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ è yã ma, ben è zĩi kɛoroo dɛ lán gbɛ̃ kɛ̀ èe a zĩnda
gwaa dígi guu bàmɛ. 24 À zĩnda gwana gbɛra, tó à gɛ̀ zéla, lán
à dɛ nà è sãn gɔ̃ɔmɛ. 25 Gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ té Luda doka papanazi kɛ̀ è
tó wà gɔ̃ wɛ̃ɛnɛnɔ ũ, ben ègɔ̃ gaao aɛ, è ma à sãnlo, è zĩi kɛamɛ,
Luda é aubarika da adeen à yãkɛnan.

26 Tó gbɛ̃ a zĩnda dìɛ dɔnziri ũ, ben è a lé fɔ̃ro, èe a zĩnda kɛkɛɛmɛ, èe dɔnzi kɛɛ pãmɛ. 27 Dɔnzikɛna wásawasa kɛ̀ taari vĩ De Ludanɛroon yɛ̀: Wà tonɛnɔ kɔ̃n gyaanɔnɔ gwa aɔ̃ wɛ̃ndakɛɛ guu, wàgɔ̃ wa zĩnda kũna dɔ̃ gbãsĩ sai anduna yã musu.

2

Gbɛ̃ wɛ́ɛ gwana

1 Ma gbɛ̃nɔ, amɔa kɛ̀ ée wa Dii Gakuide Yesu Kirisi náanɛ kɛɛnɔ, àton gbɛ̃ wɛ́ɛ gwaro. 2 Tó gbɛ̃ gɛ̃̀ a kakɔ̃ana guu vura tãnga kɔ̃n pókãsã tékɛnao dana, tó takaasidee kɛ̀ bisa kãsã gbãsĩ dana gɛ̃̀ se, 3 tó a wɛ́ɛ té gbɛ̃ kɛ̀ pókãsã tékɛna danazi, tó a bènɛ à mó à vɛ̃ɛ gumaaan, tó a bè takaasideenɛ à gá à zɛ kãa, kesɔ̃ à mó à vɛ̃ɛ a gbá saɛ, 4 ée kɔ̃ tɛ̃̀ boomɛ, ée yã gwaa mɔnafikion gweroo?

5 À ma, ma gbɛ̃ yenzideenɔ. Luda gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ gbãasaideenɔ ũ anduna gbɛ̃nɔnɛ sè aɔ̃gɔ̃ gbãa à náanɛkɛna guu, lɛ wà kpata kɛ̀ à à lé gbɛ̃̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezinɔnɛ ble. 6 Apinɔ sɔ̃, ée gbãasaidee pìnɔ kpɛ bɔɔ. Auzikideenɔ bé wè gbãaa bleawaroo? Aɔ̃mbe aɔ̃è a gáɛ wà gáao yãkpaɛkɛkiiaroo? 7 Aɔ̃mbe aɔ̃è tó nnaa kɛ̀ kúawaa yakaroo? 8 Luda doka mìdee bè àgɔ̃ ye a gbɛ̃daaazi lán a zĩnda wɛ̃̀ndi bà. Tó á yã pì kũna yãpura, ée yã kɛɛ a zéamɛ. 9 Tó ée kɔ̃ wɛ́ɛ gwaa sɔ̃, ée durun kɛɛmɛ. Doka pì vɛ̃̀ɛawa a gɔ̃ taarideenɔ ũn gwe. 10 Zaakɛ tó gbɛ̃ doka kũna píngi, tó à fù mèn dooa, à gɔ̃̀ taaridee ũ à píngi guumɛ. 11 Luda bè àton zina kɛro. À bè dɔ àton gbɛ̃ dɛro. Baa tó néɛ zina kɛro, tó n gbɛ̃ dɛ̀, n gɔ̃ dokadarisaidee ũmɛ. 12 Amɔa kɛ̀ Luda é yã gɔ̃gɔ̃ao doka kɛ̀ è tó wà gɔ̃ wɛ̃ɛnɛnɔ ũu musu, àgae yã o àgae yã kɛ lán à kɔ̃ sìao nà. 13 Luda é yãkpaɛ kɛ kɔ̃n sùusaideenɔ sùu sai, mɔde yã é bɔ kɔ̃n sùudeeo nna.

Ludanaanɛkɛna kɔ̃n maakɛnao

14 Ma gbɛ̃nɔ, tó gbɛ̃ bè ée Luda náanɛ kɛɛ, tó è póke kɛro, bó yãn gwee? Ludanaanɛkɛna beee taka é fɔ̃ à à mì síó? 15 Tó a gbɛ̃ mèn do, gɔ̃gbɛ̃ ke nɔgbɛ̃ e pókãsãa kɔ̃n póbleeo takaasi kɛɛ, 16 tó a gbɛ̃ke bènɛ: Luda n gba aafia! Ǹton tó ĩa n dɛro! Ǹ pó ble ǹ kã! Tó èe wɛ̃̀ndibadɔbɔ kpáaro, bón beee ũu? 17 Lɛmɛ se ludanaanɛkɛna ado pókekɛsai né yã gèmɛ.

18 Tó gbɛ̃ n bè, néɛ Luda náanɛ kɛɛ, bensɔ̃ méɛ yã kɛɛ, mé bennɛ, ǹ n ludanaanɛkɛna pókekɛsai ɔdɔamɛ, mé ma ludanaanɛkɛna ɔdɔannɛ ma yãkɛna guu. 19 Ń sì kɛ̀ Luda mèn domɛ. À maa. Baa tãanɔ se, aɔ̃ɔ dɔ̃ lɛ, ben aɔ̃èɡɔ̃ lugalugaa. 20 Mìsaide! Pó kɛ̀ tò ludanaanɛkɛna pókekɛsai pã, ń yezi mà kánnɛ n ɔzĩ́ó? 21 Kè wa dezi káaku Ibraĩ a né Isaaku kpà sa'opɔ ũ, yã e bɔo nna à yãkɛna yãnziroo? 22 Ń èó? À ludanaanɛkɛna kɔ̃n

à yãkɛnao kpákɔ̃zimɛ. À yãkɛna bé à à ludanaanɛkɛna bɔ̀ɛzi.
23 Ben Luda yã kɛ̀kii pàpa kɛ̀ à bè, Ibraĩ Luda náanɛ kɛ̀, ben
Ludaa tò yã bɔ̀o nna a náanɛ kɛ̀ à kɛ̀ yãnzi. Ben wà tɔ́ kpànɛ
Luda gbɛ̃nna. 24 Á èɔ́? Yãkɛna bé è tó yã bɔ gbɛ̃o nna, èe kɛ
ludanaanɛkɛna adonlo. 25 Lɛmɛ dɔ kaarua Rahabu kɛ̀ nna kɔ̃n
Ludao a yãkɛna yãnzi, gurɔɔ kɛ̀ à gu'asiigwarinɔ dìɛ à ń̀ gbarɛ
zɛ́ kpãi guu. 26 Lán mɛ̀ ninisai dɛ gɛ̀ ũ nà, lɛn ludanaanɛkɛna
pɔ́kekɛsai dɛ gɛ̀ ũ lɛ se.

3

Léfɔ̃na

1 Ma gbɛ̃nɔ, àton kɛ yãdannɛrinɔ ũ pariro, zaakɛ á dɔ̃ kɛ̀ Luda
é wɛ́ɛ piti wa yãdannɛrinɔa yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ dɛ gbɛ̃ kpaaanɔla.
2 Wa píngi weègɔ̃ zãa yãa baabɔrɛmɛ. Tó gbɛ̃ lɛ́ è à ásaru kɛro,
taarisaideemɛ, eé fɔ̃ à a mɛ̀ píngi gbãaa fɔ̃. 3 Weè aizi ká sɔ̃nɛ, lɛ
à wa yã ma yãnzimɛ, ben weè à milɛ ble. 4 Kesɔ̃ à góro'itɛ gwa
ísiaala. Baa kɔ̃n à bítakɛɛo kɔ̃n zàga'ĩa gbãaa kɛ̀ è vuao, à fĩ̀bɔ
néngomɛ. Àmbe è à milɛ ble, ben à fìri è a pɔyezi danɛ. 5 Lɛmɛ
sɔ̃, néɲɛ né mègu néngomɛ, ben è ĩa dã kɔ̃n yã bítao.

À gwa lán té néngo è sɛ̃̀ bíta kpáta nà. 6 Néɲɛ dɛ lán té bàmɛ,
àmbe anduna zaaa ũ wa mɛ̀ guu. È tó gbãsĩ gɔ̃ kpá wa mèa
píngi. Gèwãatɛ bé è nakɔ̃rɛ néɲɛa, ben néɲɛ è té kpá wa anduna
kuunan. 7 Gbɛ̃ntee nɔ̀bɔsɛ̃tɛnɔ tòto kɛ̀ píngi kɔ̃n bãanɔ kɔ̃n
pɔ́taa'onkusɛanɔ kɔ̃n kpɔ̀nɔ, à kpé èe kɛɛ ai tia, 8 mɔde gbɛ̃ke
è fɔ̃ à a néɲɛ tòto kɛro. Àmbe pó zaaa kɛ̀ è zɛ tɛɛɛroo ũ. À pana
sɛwɛɛtɛ̃o. 9 Néɲɛn weè Dii wa De sáabu kpáo, ben weè ɛara wà
gbɛ̃ntee kɛ̀ à kɛ̀ lán a bà káo dɔ. 10 Lé dɔ̃nkɔ̃ pìn sáabukpana kɔ̃n
gbɛ̃kanao è bɔn. Ma gbɛ̃nɔ, àtongɔ̃ dɛ lɛro. 11 Íbɔkii è í nna kɔ̃n í
kyàkyão bɔ wèɛ dɔ̃nkɔ̃ guuɔ́? 12 Ma gbɛ̃nɔ, kãkã lí é né i kù ũɔ́?
Geepi lí é né i kãkãa ũɔ́? Lɛmɛ dɔ íbɔki í sùkusukudee é í nnaa
bɔro.

Ɔndɔ̃ɔ kɛ̀ è bɔ musu

13 A té, dén yãdɔ̃ri ɔ̃ndɔ̃dee ũu? À ɔdɔańɲɛ a kuuna maaa
guu kɔ̃n a yãkɛnanɔ kɔ̃n zĩndabusana kɛ̀ è bɔ ɔ̃ndɔ̃ɔ guuo. 14 Tó á
nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ pãsĩ kɔ̃n dɛnlawɛtɛnao vĩ a swɛ̃̀ guu sɔ̃, àton ĩa dãro,
àton gí yãpuraaziro. 15 Ɔndɔ̃ beee taka è bɔ musuro, anduna
pómɛ, a dà pómɛ, Ibilisi pómɛ. 16 Zaakɛ guu kɛ̀ nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ
kɔ̃n dɛnlawɛtɛnao kún, gwen kɔ̃yãmasai kɔ̃n yã zaa píngio ègɔ̃
kún. 17 Tó gbɛ̃ ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛ̀ è bɔ musu vĩ, káaku ègɔ̃ gbãsĩ vĩ̀ro, à
gbɛra ègɔ̃ yãkete vĩ̀ro, è a zĩnda busańɲɛ, è gbɛ̃ yã ma, à sùu
papana kɔ̃n maakɛnao. È gbɛ̃ tɛ̀ boro, bensɔ̃ ègɔ̃ mɔnafiki vĩ̀ro.
18 Íbɛtɛmidɛri è kɛna kɔ̃o nnaa tɔ̃, ben è yã maaa kɛ̃.

4

Gbɛ̃nnakpana kɔ̃n andunao

1 Bɔ́ bé è swèe kɔ̃n lɛokpakɔ̃ao da a tɛ́ɛ? Aɔ̃è bɔ a pɔyezi
kɛ̀ aɔ̃ɔe kɔ̃dɛɛ kɛɛ a mèguunɔ kiianloo? 2 Eègɔ̃ ye pɔ́zi, mɔde
eè ero, ben eè gbɛ̃ dɛ. Eè pɔ́ ni dɛ, ben eè pɔ́ kɛ̀ ée pɛɛa
lero. Ben eè lɛokpakɔ̃a kɛ, eè swèe kɛ. Á vĩro, kɛ̀ eè wɛ́ɛ kɛ
Ludaaro yãnzimɛ. 3 Tó à wɛ́ɛ kɛ̀, eè ero, kɛ̀ eè wɛ́ɛ kɛ nɔ̀sɛ
maaaoro yãnzimɛ, zaakɛ eègɔ̃ yezi à a bɔkɔ̃tɛ kɛ a pónidɛnanɔ
guumɛ. 4 Náanɛsaideenɔ, á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃nnakpana kɔ̃n andunao
né íbɛtɛkpana kɔ̃n Ludaonloo? Gbɛ̃ kɛ̀ yezi à kɛ anduna gbɛ̃ ũu
gɔ̀ Luda ibɛɛ ũmɛ. 5 Kɛ̀ wà kɛ̀ Luda yãn wà bè, Ninii kɛ̀ Ludaa
dà wa guu nɔ̀sɛgɔ̃aanɔ vĩ, ée daa yã pãamɛɔ́? 6 Mɔde gbɛ̃kɛɛ kɛ̀
Ludaa vĩwao dɛ beeela, zaakɛ wà kɛ̀ Luda yãn wà bè:
Luda è íbɛtɛ kpá kɔ̃n ĩadãrinɔ,
mɔde à gbɛ̃kɛɛ vĩ kɔ̃n zĩndabusarinɔ.
7 Beee yãnzi à mì siɛ Ludanɛ. À gí Ibilisinɛ, eé bàa síare. 8 À sɔ̃
Ludazi, eé sɔ̃azi. Durunkɛrinɔ, à ɔ bɔ durunn. Nɔ̀sɛplaadeenɔ,
à a swɛ̀ pípi. 9 À ɔ́ɔ dɔ kɔ̃n pɔsiaao kɔ̃n wɛ̃ndaao. À a yáadɔna
liɛ ɔ́ɔdɔna ũ, à a pɔnnaa liɛ nɔ̀sɛyakana ũ. 10 À a zĩnda busa Dii
aɛzĩ, eé a sɛ́ lezĩ.
11 Ma gbɛ̃nɔ, àton kɔ̃ tó zaaa síro. Gbɛ̃ kɛ̀ à a Yesude daa tó
zaaa sì ke à à zaa bò, à Luda doka sèeda zaaa kɛ̀ à à zaa bò. Tó
n Luda doka zaa bò sɔ̃, à màrin n ũro, à zaaborin n ũ. 12 Ludan
dokadiɛri ũ kɔ̃n yãkpaɛkɛrio. Àmbe à gbɛ̃ mìsina kɔ̃n à kaatɛnao
gbãa vĩ. Mpi sɔ̃, dén n ũ, kɛ nɛɛ̀ n gbɛ̃daaa zaa boo?

Luda bà bɔna

13 À yã ma sa, amɔa kɛ̀ eè be, gbãa ke zia é gá mɛɛwi, é vɛ̃ɛ
gwe wɛ̀ do, é laa tá à àre e. 14 Á yã kɛ̀ eé a le ziaa dɔ̃ɔ́? Á dɔ̃ lán a
wɛ̀ndi dɛ nàɔ́? Á dɛ lán sukaa bàmɛ. Tó à kpà féte, ben è gɛ̃ zéla
gɔ̃ɔ. 15 Yã kɛ̀ dɛ à oon yɛ̀: Tó Dii wè, ben wá aafia, wé kɛ lán kɛ̀
bà ke lán kɛ̀ bà. 16 Tia sɔ̃ ée ĩa dãa, a Luda bà bɔ̀. Ĩadãna beee
taka borii maaro. 17 Gbɛ̃ kɛ̀ maakɛna dɔ̃ ben èe kɛroo durun
kɛ̀.

5

Kpãkɛ̃na auzikideenɔzi

1 Amɔa auzikideenɔ, à yã ma sa. À ɔ́ɔ dɔ à wii lɛ́ mónzi kɛ̀ eé
a le yãnzi. 2 A auzikinɔ yàka, kɔ̀kɔnɔ a pókãsãanɔ blè. 3 A ɔɔ kɔ̃tɛ̃
kpà, ben à kɔ̃tɛ̃kpana pì é a da yãn, eé a mè piti lán tɛ́ bà. A
auziki zi dì gurɔ zãanɔa. 4 À ma! A kpasekɛ̃ri kɛ̀ aɔ̃ a bura pónɔ
kɛ̀areenɔ blè, ben ɔɔ pì yã Luda kii lè. Pókɛ̃ri pìnɔ wiipɛna gɛ̀ Dii
Zìkpɛde swãn. 5 A a mè nnaa mà tɔɔtɛ kɛ̀ a pɔyeziyãkɛna guu.

A mɛ̀ kpà kaatɛgurɔ pɔ́ ũ. 6 A yã̀ dà gbɛ̃ maaanɔla a ń dɛdɛ, aɔ̃ɔe gíarero.

Mɛna

7 Beee yãnzi ma gbɛ̃nɔ, àgɔ̃ mɛnaa ai Dii mɔ́gurɔɔ zĩ. À gwa lán búbari è a burapɔ bɛ̀ɛde kɛ̃gurɔɔ dã nà. È mɛna fɔ̃ zaa pɔ́tɔ̃tɔ̃gurɔ ai kwɛɛ. 8 Apinɔ sɔ̃, à mɛna fɔ̃ à zɛ gbãa, zaakɛ Dii mɔ́gurɔɔ kà kĩi. 9 Ma gbɛ̃nɔ, àton yãkete kákɔ̃ziro, lɛ Luda tón yãkpaɛ kɛaoro yãnzi. Yãkpaɛkɛri pì zɛna kpɛɛlɛ fá! 10 Ma gbɛ̃nɔ, annabi kɛ̀ aɔ̃ yã̀ ò yã̀ kɔ̃n Dii tɔ́onɔ, à mɛna kɛ̀ aɔ̃ɔ kɛ̀ nawɛ̃akɛna guu zékpaɛ sé. 11 Weè be aɔ̃ɔ aubarika vĩ, kɛ̀ aɔ̃ mɛna fɔ̃ yãnzimɛ. A Ayuba mɛnakɛna baaru mà, á mà lán Dii kɛ̀nɛ nà zãa, zaakɛ wɛ̃nda kɔ̃n sùuo papana Diia.

12 Atɛ̃nsa ma gbɛ̃nɔ, àton la daro. Àton be á sì kɔ̃n ludambɛɛo ke tɔɔtɛo kesɔ̃ pɔ́ pãndeoro. À tó a eè gɔ̃ eè. À tó a auo gɔ̃ auo, lɛ yã̀ tón vɛ̃ɛawaro yãnzi.

Aduakɛna ludanaanɛkɛna guu

13 A gbɛ̃kee e nawɛ̃a kɛɛ́? À adua kɛ. A gbɛ̃ke pɔɔ nnaɔ́? À Luda sáabu kpá. 14 A gbɛ̃kee e gyãa kɛɛ́? Adee sɔsi gbɛ̃nsinɔ sísi aɔ̃ adua kɛnɛ aɔ̃ nɔ́si kúa kɔ̃n Dii tɔ́o. 15 Adua kɛ̀ wà kɛ̀ ludanaanɛkɛna guu é gyãree pì kɛ̃kɔ̃a. Dii é à gba aafia. Tó à durun kɛ̀ yã̀ sɔ̃, eé kɛ̃nɛ. 16 Beee yãnzi à a durunnɔ okɔ̃nɛ à adua kɛkɔ̃nɛ, lɛ à aafia e. Gbɛ̃ maaa aduakɛna gbãa, è zĩi kɛ maamaa. 17 Ilia né gbɛ̃nteemɛ lán wa bà. À adua kɛ̀ maamaa, lɛ lou tón maro, ben lou e tɔ̃ tɔɔtɛaro ai wɛ̀ aagɔ̃ kɔ̃n mɔ swɛɛdooo. 18 À èara à adua kɛ̀ dɔ, ben lou'i bɔ̀ maamaa, tɔɔtɛ póblee kɛ̀.

19 Ma gbɛ̃nɔ, tó a gbɛ̃ mèn doo kɛ̀ yãpura zéa, ben a gbɛ̃ke èara à à dà zéa, 20 àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ tò durunkɛri pì bɔ̀ sãsãzɛn à èara à sù, à à sì gaaamɛ, bensɔ̃ à lá kù durunnɔla pari.

PITA TAKADA KAAKU

Tãmaa kɛ̀ è ń nɛroo

1 Mamɔma Pita, Yesu Kirisi zì̀ri bé à takada kɛ̀ kɛ̃̀ Luda gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃ɔ dɛ nibɔnɔ ũ anduna kɛ̀ guu, kɛ̀ aɔ̃ɔ fãakɔ̃ana bùsu kɛ̀kiinɔ
guunɔnɛ: Pɔntu, Galatia, Kapadosia, Asia kɔ̃n Bitiniao. 2 De
Luda gĩakɛ à a dɔ̃, ben à a sɛ, a gɔ̃ à pɔ́ ũ kɔ̃n à Ninii gbãaao, lɛ à
mì siɛ Yesu Kirisinɛ, à aru a gbãsĩ gogo. Luda gbɛ̃kɛ kɔ̃n aafiao
kaaraare.

3 Wà Luda wa Dii Yesu Kirisi De sáabu kpá! À sùu bíta guu
à wa i dufu kɔ̃n Yesu Kirisi fɛɛna gaan gbãaao, ben wá tãmaa
kɛ̀ è ń nɛroo vĩ, 4 zaakɛ túbi kɛ̀ diɛnaare ludambɛɛ pì è yakaro,
è gbãsĩ kpáro, à maaa è yãaro. 5 Luda sorumi mà, lɛ à a mì
sí a náanɛ kɛ̀ ée kɛɛ yãnzi, ben èe a dãkpaa kɔ̃n a gbãaao ai à
gá bɔ mìsina pìo gupuraaa gurɔ zãanɔa. 6 Ée pɔnnaa kɛɛ kɔ̃n
yã pìo, baa kɛ̀ é nawɛ̃a kɛ gĩa féte yɔ̃agwana bori sãnda píngi
yãnzi. 7 Lán wè vura maaa dɔ̃ té guu nà, lɛn yɔ̃agwana pìnɔɔ
e a ludanaanɛkɛna yɔ̃ɔ à gwa lɛ, zaakɛ a ludanaanɛkɛna pì bɛ̀ɛ
vĩ dɛ vura kɛ̀ à gakui è yãala maamaa. Tó a bɔ maa, Luda é a
sáabu kpá Yesu Kirisi sugurɔɔ zĩ, eé a kpe da kɔ̃n gakuio. 8 Baa
kɛ̀ ée à ero, á yezi. Baa kɛ̀ ée wɛ́ɛ siàlɛ zikiro, ée à náanɛ kɛɛ, ben
ée pɔnna bíta kɛ̀ gɛ̀ onalaa kɛɛ, 9 kɛ̀ ée a ludanaanɛkɛna gbɛ̀ ee
a mìsina ũ yãnzi.

10 Annabinɔ gĩakɛ wà gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Luda é kɛao yã ò, aɔ̃ mìsina pì
yã gwà, aɔ̃ à tàasi kɛ̀. 11 Kirisi Ninii kɛ̀ kú ń guu gĩakɛ à nawɛ̃a
kɛ̀ Kirisi pì é kɛɛ òńnɛ kɔ̃n gakui kɛ̀ eé e à gbɛraao, ben aɔ̃ɔ wɛ̀tɛ
wà yã pì zɛ́ dɔ̃ kɔ̃n à gurɔɔo. 12 Ben Ludaa tò aɔ̃ dɔ̃̀ kɛ̀ yã kɛ̀ aɔ̃ɔe
oo pì dɛ ń gurɔ pɔ́ ũro, a pɔ́mɛ. Tia sa baarunnakparinɔ yã pì
òare kɔ̃n Luda Nini kɛ̀ Luda pì zì̀ bɔna ludambɛɛ gbãaao. Baa
malaikanɔɔ e ɔsi kaa yã pì dɔ̃nazi.

Kuuna adona

13 Beee yãnzi à a laasuu vu iin, àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃, a wɛ́ɛ
gɔ̃ dɔ gbɛ̃kɛɛ kɛ̀ Luda é kɛare Yesu Kirisi sugurɔɔ zĩzi seka sai.
14 Lán á dɛ Luda né kɛ̀ aɔ̃ɔe à yã maanɔ ũ nà, àton tó dà zaaa kɛ̀
á vĩ yã a wɛ́ɛsiagurɔɔ dɔare aɛro. 15 Ludaa kú adonamɛ. Lán à
a sisi à a sɛ nà, àgɔ̃ kú adona a yãkɛna píngi guu. 16 Zaakɛ wà
kɛ̃̀ Luda yãn wà bè:

Àgɔ̃ kú adona,
zaakɛ má kú adonamɛ.

17 Zaakɛ Luda è yãkpaɛ kɛ kɔ̃n baadeo a yãkɛnaa ń wɛ́ɛ
gwana sai, tó ée à sisii De, à vĩa kɛnɛ a nibɔkɛɛ guu kɛ̀. 18 Á dɔ̃ lán
Luda a bɔ kuuna kori kɛ̀ dɛ a fɛɛakaarayã ũu guu nà. Ludaa e a

bo kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ à gakui è yãaoro lán vura ke kondogi bà, 19 à a bo
kɔ̃n Kirisi aru gakuideeomɛ, kɛ̀ dɛ lán sãnɛ bɔ̀rɔ kɛ̀ bɔ̀gbɛ vĩro à
gbãsĩ vĩroo bà. 20 Luda gĩakɛ à à dìɛ zaalɛ èe anduna káɛro, ben
à bɔoare gupuraaa gurɔ zãa kɛ̀nɔ zĩ. 21 Beee yãnzin ée Luda
náanɛ kɛɛzi. Luda à bɔ̀ gaan à gakui kpàa, lɛ à e à a náanɛ kɛ, a
wɛ́ɛ gɔ̃ dɔzi.

22 Lán mìsiɛna yãpuraanɛ a gbãsĩ gògo nà, ben á gbɛ̃kɛɛ vĩ
kɔ̃o mɔnafiki sai, àgɔ̃ yekɔ̃zi kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 23 Luda a i dufu kɔ̃n
a yã wɛ̀ndidee kɛ̀ èg̃ kuu gbãaao. Yã pì dɛ póborii kɛ̀ è gaa ũro,
póborii kɛ̀ è garoomɛ.

24 Baade píngi dɛ lán sɛ̃ bàmɛ,
aɔ̃ gakui dɛ lán sɛ̀vu bàmɛ píngi.
Sɛ̃ è gaga, à vú è kwɛ́,
25 mɔde Dii yã èg̃ kuu gurɔ sãnda píngi.
Yã pì bé à dɛ baaru nnaa kɛ̀ wà kpàaree ũ.

2

Gbɛ̀ wɛ̀ndidee

1 Beee yãnzi à yã zaa píngi tó kɔ̃n ɛgɛtona píngio kɔ̃n
mɔnafikio kɔ̃n nɔ̀sɛgɔ̃aanɔo kɔ̃n kɔ̃yakanao. 2 Lán nɛ́kpãntɛ̃nɔ
èg̃ yɔ̃'i ni dɛɛ nà, àgɔ̃ Luda yã kɛ̀ dɛ lán zwi'ipu wásawasa bà ni
dɛɛ lɛ se, lɛ à e à bíta kũ a mìsina zé guu, 3 tia sa kɛ̀ á dɔ̃̀ kɛ̀ Dii
maa. 4 À sɔ̃zi, àmbe gbɛ̀ wɛ̀ndidee kɛ̀ wà gìzi ũ, mɔde Luda à sɛ̀
bɛ̀ɛdee ũ. 5 Apinɔ sɔ̃, ámbe gbɛ̀ wɛ̀ndidee kɛ̀ Ludaa e a kpé ɛ̃ɛ
boooonɔ ũ. Ámbe à gbɛ̀̃gbãrinɔ ũ, eè saa kɛ̀ è kánɛ o kɔ̃n à Ninii
gbãaao Yesu Kirisi gãzĩ. 6 Zaakɛ wà kɛ̃̀ Luda yãn wà bè:

Ǹ gwa, méɛ gbɛ̀ diɛɛ Zayɔn,
ɛ̃daɛgbɛ bɛ̀ɛdee kɛ̀ má sɛ̀ ũ.
Wí é gbɛ̃ kɛ̀ èe à náanɛ kɛɛ kũro.

7 À dɛ gbɛ̀ bɛ̀ɛdee ũ amɔa kɛ̀ ée à náanɛ kɛɛnɔnɛ, mɔde à dɛ lɛ gbɛ̃
kɛ̀ aɔ̃ɔe à náanɛ kɛɛroonɔnɛro.
Gbɛ̀ kɛ̀ kpéborinɔ pã kpàzi
bé à gɔ̃̀ kpé gooda gbɛ̀ mìdee ũ.

8 Lɛmɛ dɔ à dɛ:
Gbɛ̀ kɛ̀ wè gɛ̃̀n sía ũ,
gbɛ̀si kɛ̀ wè kpáàla wà léɛ ũ.
Aɔ̃ gɛ̃̀n sìa, kɛ̀ aɔ̃ɔe Luda yã daro yãnzi. Lɛn Ludaa dìɛńnɛ lɛ.

9 Ámbe borii kɛ̀ Luda ń sénɔ ũ, kínanɔ kɔ̃n sa'orinɔ ũ, à gbɛ̃ kɛ̀
aɔ̃ɔ kú adonanɔ ũ, lɛ àgae Luda kɛ̀ à a sisi a bɔ gusiaan, à gɛ̃̀ao a
gupura bɔnsaɛ guu sáabu kpá.

10 Á dɛ Luda gbɛ̃nɔ ũ yãro,
mɔde tia a gɔ̃ ń ũ.
Ludaa e sùu kɛao yãro,

mɔde tia à kɛao.

Kuuna ludanaanɛkɛrisainɔ té

11 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, lán á dɛ nibɔ kɔ̃n bɔ̀amɔnɔ ũ nà anduna kɛ̀ guu, méɛ lé daaawamɛ, à mì kɛ̃ a dà zaaa kɛ̀ aɔ̃è zǐ káaonɔa. 12 Àgɔ̃ kuu gbɛ̃ bɛɛdeenɔ ũ kifiinɔ té. Lɛmɛ baa tó aɔ̃ a diɛ zaakɛrinɔ ũ, tó aɔ̃ yã maaa kɛ̀ ée kɛɛnɔ è, aɔ̃é Luda sáabu kpá gurɔɔ kɛ̀ eé mɔ́ńzi.

13 À mì siɛ ikodee kɛ̀ gbɛ̃ntee dìɛnɔnɛ ń píngi Dii yãnzi, kína kɛ̀ gbãa vĩ dɛńlaan yoo, 14 ke gbãadee kɛ̀ à dìɛ à wéɛ tã zaakɛrinɔa à maakɛrinɔ sáabu kpá. 15 Luda pɔyezin yè: A yãmaakɛna sàabu é yɔ̃nkɔ wɛ́ɛsiadeenɔ lé yĩtɛńnɛ. 16 Àgɔ̃ wɛ̃ɛnɛnɔ ũ, mɔde àton tó a gɔ̃na wɛ̃ɛnɛnɔ ũu gɔ̃are zaakɛna zɛ́ ũro. Àgɔ̃ kuu Luda zɔ̀blerinɔ ũ. 17 À bɛ̀ɛ li gbɛ̃ pínginɛ. Àgɔ̃ ye a Yesude daanɔzi. À vĩa kɛ Ludanɛ. À bɛ̀ɛ lí kínanɛ.

18 Zĩkɛrinɔ, à mì siɛ a diinɔnɛ, à bítakɛɛ dɔ̃ńnɛ yã píngi guu. Èe kɛ dii maa nɔ̀sɛdodeenɔnɛ ńtɛ̃ɛnlo, mɔde kɔ̃n ń gbɛ̃ pãsĩnɔomɛ se. 19 Tó wà wɛ́ɛ tầawa pã, tó a mɛna fɔ̃ Luda yãnzi, bee sáabu vĩare. 20 Tó wà a gbɛ̃ a taari yãnzi, tó a mɛna fɔ̃, bee tó nnaa vĩ máa? Mɔde tó a nawɛ̃a kɛ̀ yã maaa kɛ̀ á kɛ̀ yãnzi, tó a mɛna fɔ̃, Luda é a sáabu kpá. 21 Beee yãnzin Luda a sisi à a sɛzi. Kirisi nawɛ̃a kɛ̀are, à zé ɔ̀dɔaare, lɛ àgɔ̃ té à kèsɛgbɛzi yãnzi.

22 Èe durun kɛro,
wèe ma à ɛgɛɛ tòro.

23 Kɛ̀ wà à sɔ̃̀sɔ̃, èe yã síńlaro. Kɛ̀ à nawɛ̃a kɛ̀, èe yã pãsĩ ke ońnɛro, à zè kɔ̃n Luda yãkpaɛkɛri maaaomɛ. 24 Àmbe à wa durunnɔ dì a mìa à gào lía, lɛ wa bà tóngɔ̃ kú kɔ̃n durunnɔ dɔro, wàgɔ̃ kú maakɛna guu. À flàgbɛnɔ bé wà wa gba aafia. 25 Zaakɛ a sãsã lán sãanɔ bà yã, ben a aɛ dɔ̀ a Dầri kɔ̃n a Dãkparioa tia sa.

3

Kuuna kɔ̃o

1 Nɔgbɛ̃nɔ sɔ̃, à a zĩnda kpá a zãnɔa. Tó aɔ̃ gbɛ̃kenɔ e Luda yã daaro, a kuuna é ń liɛ. Baa tó ée yãke ońnɛro, 2 aɔ̃é e kɛ̀ á kuu gbãsĩ sai, bensɔ̃ a a zĩnda kpàḿma. 3 Àton tó a nɔmaakɛɛ gɔ̃ mèbaa pó ũro, mìtãna ke nɔmaablebɔnɔ ke pókãsãdanan yoo. 4 Mɔde àgɔ̃ dɛ a nɔ̀sɛ guu yã kɛ̀ è yãaroo ũ, nɔ̀sɛyĩi kɔ̃n zĩndabusanao. Beee bé à bɛ̀ɛ vĩ Ludanɛ. 5 Zaakɛ lɛn nɔgbɛ̃ dɔnziri kɛ̀ aɔ̃ wɛ́ɛ dɔ Ludazi yãanɔ ń zĩnda kèkɛ lɛ, aɔ̃ ń zĩnda kpà ń zãnɔa. 6 Lɛn Sara dɛ lɛ, è Ibraĩ yã ma, è à sísi Baa. Tó ée yã maaa kɛɛ, tó ée pó kɛ̀ wè vĩa kɛnɛ yã daaro, a Sara dà sèn gwe. 7 Gɔ̃gbɛ̃nɔ sɔ̃, àgɔ̃ kúńyo nɔgbɛ̃kɛɛ dɔ̃nańnɛ guu, àgae yã maḿma, lɛ póke tón kpáare a aduakɛna guuro, zaakɛ á dɛ wɛ̀ndi gbablerinɔ ũ lɛdomɛ.

8 Beee gbɛra àgɔ̃ lɛdolɛ vĩ kɔ̃o a píngi. Àgɔ̃ kɔ̃ wɛ̃nda dɔ̃, àgɔ̃
yekɔ̃zi, àgɔ̃ gbɛ̃kɛɛ vĩ kɔ̃o, à busakɔ̃nɛ. 9 Àtongae à zaaa fĩa bo
kɔ̃n à zaaaoro. Àtongae gbɛ̃ kɛ̀ à a sɔ̃sɔ̃ sɔ̃sɔ̃ro. À sa maaa onɛ,
zaakɛ Luda a sisi, lɛ à aubarika daagu yãnzimɛ.
10 Gbɛ̃ kɛ̀ yezi a wɛ̀ndi gɔ̃ maa,
bensɔ̃ à yezi a kuuna gɔ̃ nna,
à a lɛ́ kũ kɔ̃n yãzaa'onao,
àton tó ɛgɛɛ bɔ a lɛ́nlo.
11 Adee kpɛɛ li à zaaanɛ, à à maaa kɛ,
à aafia zɛ́ wɛtɛ, àgɔ̃ tézi.
12 Zaakɛ Dii èngɔ̃ gbɛ̃ maaanɔ tàasi kɛ,
è swã kpá ń aduakɛnanɔzi,
mɔde è mìkpɛɛ zu zaakɛrinɔnɛ.

Nawɛ̃akɛna maakɛna yãnzi

13 Tó á aĩa vĩ kɔ̃n maakɛnao, dé bé eé wɛ́ɛ tãawaa? 14 Baa
tó a nawɛ̃a kɛ̀ maakɛna yãnzi, á aubarika vĩ. Àtongae vĩa kɛ
aɔ̃ wɛ́ɛtãmmananɛro, àton tó a swɛ̀ degero. 15 À Kirisi dɔ̃ Dii
ũ a swɛ̀ guu. Àgɔ̃ kú soru guu gurɔ píngi, lɛ à e à yã we gbɛ̃
kɛ̀ èe a laa yã kɛ̀ á wɛ́ɛ dɔzi mìzila. 16 Àgae ońnɛ busɛbusɛ kɔ̃n
bèɛlinnɛnao. À ońnɛ kɔ̃n nɔ̀sɛpuraao dɔ, lɛ wí gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a sɔ̃sɔ̃ɔ
a yãmaakɛna Yesu zén yãnzinɔ kũ. 17 Nawɛ̃akɛna Luda pɔyezi
guu yãmaakɛna yãnzi maa dɛ nawɛ̃akɛna yãzaakɛna yãnzila.
18 Kirisi gà gɛ̃n do durunkɛ̃nnɛna yãnzi. Taarisaidee gà
wamɔwa taarideenɔ yãnzi, lɛ à e à gáwao Luda kiia. Wà à dɛ̀
mèbaa guu, ben Luda à vù ninikɛɛ guu. 19 À ninikɛɛ pì guu
à gàa à waazi kɛ̀ gèwãadee kɛ̀ wà ń ká kpésiaannɔnɛ. 20 Aɔ̃
bɔ̀ Luda yã kpɛɛmɛ yã, gurɔɔ kɛ̀ à mɛna ai Nuu gàa à góro'itɛ
kɛ̀ à yàao. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ ín aafia góro pì gãzĩnɔɔ pariro, gɔ̃ɔn
sɔraagɔ̃mɛ. 21 Í pì bé à dɛ a batisikɛna kɛ̀ è a mì sí tiaa taka
ũ. Batisikɛna pì né mè gbãsĩgogona yãnlo, légbɛ̃na Ludanɛ
kɔ̃n nɔ̀sɛpuraaomɛ. È ń mì sí, kɛ̀ Yesu Kirisi bɔ̀ gaan yãnzi.
22 À gbãaa blè malaikanɔa kɔ̃n tãanɔo kɔ̃n ń gbãadeenɔ kɔ̃n ń
ikodeenɔ, ben à tà ludambɛ, à kú Luda ɔplaazi.

4

Bɔna kuuna ziin

1 Lán Kirisi nawɛ̃a kɛ̀ a mèbaan nà, apinɔ se à nɔ̀sɛ beee bori
sé, zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ nawɛ̃a kɛ̀ a mèbaan, adee mì kɛ̀ durun-amɛ.
2 Gurɔɔ kɛ̀ gɔ̃are a kuuna guu, a dà zaaa tóngae dɔare aɛ dɔro,
sé Luda pɔyezi. 3 A kuuna kifiinɔ yãkɛna guu yãa mɔ̀ lɛ. Yã
á kú wísaiyãkɛna guu kɔ̃n mèbaayã nidɛnao kɔ̃n wɛ̃dɛkɛnao
kɔ̃n pãpã kɔ̃kɔ̃o kɔ̃n wɛ̃mikɔ̃kɔ̃ bɛ̃ɛo kɔ̃n tãagbãgbãna kɛ̀ Luda

zàn-o. 4 Kɛ̀ eè kakɔ̃aŋ́yo aɔ̃ pãpã bíta pì kɛna guu dɔro, è kɛŋ́nɛ yãbɔnsaɛ ũ, ben aɔ̃è a tɔ́ zaaa sí. 5 Aɔ̃é ŋ́ yãkɛnanɔ tɔ̃kɛ̃ Ludanɛ, kɛ̀ à yãkpaɛkɛna kɔ̃n gbɛ̃ bɛ̃ɛnɔ kɔ̃n gɛ̀wãadeenɔ sorumi mà. 6 Wà baaru nnaa kpà baa gɛ̀wãadee pìnɔnɛ se, lɛ aɔ̃ e wàgɔ̃ kú ninikɛɛ guu lán Luda bà, baa kɛ̀ yã vɛ̃ɛŋ́ma mɛ̀baa guu lán gbɛ̃ píngi bà.

Ludayãdarinɔ

7 Pɔ́ píngi yãana kà kĩi. Beee yãnzi àgɔ̃ kuu làakarideenɔ ũ, àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃, lɛ àgɔ̃ adua kɛɛ yãnzi. 8 Yã kɛ̀ dɛ à píngilaan yɛ̀: Àgɔ̃ yekɔ̃zi kɔ̃n nɔ̀sɛo do, zaakɛ yenzi è pɔ́ kúɛ durunnɔa pari. 9 À kɔ̃ yàari kɛ yãketekana sai. 10 Lán Luda gba dà a baadenɛ nà, à dɔokɔ̃lɛ ludangba bori doodo zĩkɛri maaanɔ ũ. 11 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ waazikɛri ũ, à Luda yã oŋ́nɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ dɔnlɛri ũ, à dɔŋ́lɛ kɔ̃n gbãaa kɛ̀ Luda à gbàɔ, lɛ à Luda tɔ́ kpá yã píngi guu Yesu Kirisi gãzĩ. Àmbe à gakui vĩ kɔ̃n gbãaao gurɔ píngi! Aami.

Nawɛ̃akɛna tɛna Yesuzi yãnzi

12 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, àton tó yɔ̃agwana pãsĩ kɛ̀ èe a lee bɔ a saɛ lán yã dufu bé à a lee bàro. 13 Lán a bà kú Kirisi nawɛ̃akɛna guu nà, à pɔnnaa kɛo, lɛ à e àgɔ̃ pɔnna bíta vĩ gurɔɔ kɛ̀ Kirisi pì é bɔ gupuraaa kɔ̃n gakuio. 14 Tó wà a sɔ̃sɔ̃ Kirisi tɔ́ kɛ̀ kúawa yãnzi, á aubarika vĩ, zaakɛ Luda Nini Gakuidee kúawa. 15 A gbɛ̃ke tón nawɛ̃a kɛ gbɛ̃dɛna ke kpãi'ona ke zaakɛna ke gudɛ yãnziro. 16 Tó a nawɛ̃a kɛ̀ a Yesudekɛ yãnzi, àton kɛare wíyã ũro. À Luda sáabu kpá kɛ Yesu tɔ́ kúawa yãnzi. 17 Zaakɛ wɛ́ɛtãmmagurɔɔ kà, Luda gbɛ̃nɔn à nàaŋ́yo. Lán wámbe à nàawao káaku nà, eé mì dɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gì Luda baaru nnaa mazinɔo diamɛ?
18 Zaakɛ gbɛ̃ maaanɔ mìsina kɛ̀ zĩ'ũ,
yã é bɔ kɔ̃n ludayãdarisainɔ kɔ̃n durunkɛrinɔo diamɛ?
19 Beee yãnzi gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe nawɛ̃a kɛɛ Luda pɔyezi guunɔ ŋ́ zĩnda na ŋ́ Kɛ̀ri náanɛdeenɛ a ɔzĩ, aɔ̃ɔ kpé gɔ̃ yã maaa kɛɛ.

5

Luda sã kpàsa gwana

1 Méɛ lé daa a gbɛ̃nsinɔa sa. Gbɛ̃nsin ma ũ se. Má dɛ nawɛ̃a kɛ̀ Kirisi kɛ̀ sèedadee ũ, bensɔ̃ ma bà kú kɔ̃n gakui kɛ̀ eé bɔ gupuraaao se. 2 Àgɔ̃ dɛ kpàsa kɛ̀ Ludaa kàɛaree dărinɔ ũ. À ɔ ligazi kɔ̃n pɔyezinao, èe kɛ tiasinlo, lán Ludaa yezi nà. Èe kɛ ɔɔwɛtɛna yãnzinlo. À kɛ kɔ̃n nɔ̀sɛo do. 3 Àtongae gbãaa ble gbɛ̃ kɛ̀ wà ŋ́ náare a ɔzĩ pìnɔaro. À tó a kuuna gɔ̃ a sãa pìnɔ daa zéa, 4 é kífura kɛ̀ à gakui è yãaroo e gurɔɔ kɛ̀ Sãdăriki é mɔ́.

5 A gɔ̃kparɛnɔ sɔ̃, à a zĩnda kpá gbɛ̃nsinɔa. A píngi à a zĩnda busakɔ̃nɛ, zaakɛ:

Luda è íbɛtɛ kpá kɔ̃n ĩadãrinɔ,
mɔde à gbɛ̃kɛɛ vĩ kɔ̃n zĩndabusarinɔ.
6 Beee yãnzi à a zĩnda busa Luda gbãadeenɛ, eé a sé lezĩ gurɔɔ
kè à dìɛa. 7 À a yã'ɔ̃ammanɔ tónɛ píngi, zaakɛ è làakari dɔawa.
8 A wéɛ gɔ̃ dɔ, àgɔ̃ kú a làakaria. A ibɛɛ Ibilisi dɛ lán músu
ɔ́ɔdɔri bàmɛ. Èe kpáɛ kɛɛazi, èe gbɛ̃ wɛtɛɛ à kũ. 9 À gínɛ, à zɛ
gbãa ludanaanɛkɛna guu, zaakɛ á dɔ̃ kè a Yesude daa kè aɔ̃ɔ
kú anduna guunɔ ń píngi e nawɛ̃a dɔ̃nkɔ̃ pì kɛɛmɛ se. 10 Luda
Aubarikapingide a sisi a gakui kè è yãarooa Kirisi guu. Tó a
nawɛ̃a kè féte, eé a bɔ maa, eé a zɛ gíngin, eé a gba gbãaa, eé a
kãsãa péɛ. 11 Àmbe à gbãa vĩ ai gurɔ píngi! Aami.

Lézammana

12 Wa gbɛ̃ndo Silasi bé à lá néngo kè kɛ̀mɛare. À kuumɛ gbɛ̃
náanɛdee ũ. Ma lé dàawa, má dɛ à sèedadee ũ kè yã kè má ò dɛ
Luda gbɛ̃kɛ yãpuraa ũ. À zɛo gíngin. 13 Babilɔnu gbɛ̃ kè Luda ń
sé lán a bànɔ ì kpàawa. Ma né Maaku ì kpàawa dɔ. 14 À ì kpákɔ̃a
kɔ̃n lépɛkɔ̃anao yenzi guu. Luda amɔa kè á kú Kirisi guunɔ gba
aafia a píngi.

PITA TAKADA PLAADEE

Yãpurakpana sisina kɛ̀ Luda wa sisia

1 Ma Simɔ Pita, Yesu Kirisi zɔ̀bleri, à zì̀ri, mámbe ma takada
kɛ̀ kɛ̃̀ gbɛ̃ kɛ̀ wa Luda wa Mìsiri Yesu Kirisi ń gbá zɛ́ aɔ̃ a náanɛ kɛ̀
lán wa bà a maakɛɛ gãzĩnɔnɛ. 2 Gbɛ̃kɛ kɔ̃n aafiao gɔ̃ papanaawa
Luda kɔ̃n wa Dii Yesuo dɔ̃na guu.

3 Luda wa sɛ wàgɔ̃ kú a gakui kɔ̃n a maakɛɛo guumɛ, à tò wá a
dɔ̃, ben à ludakɛgbãaa wa gba pó kɛ̀ kɔ̃ sìo wàgɔ̃ vĩi, lɛ wa kuuna
e à kɛ sɛ̃nkpɛ kɔ̃n à yão. 4 Lɛn à yã bíta bɛ̀ɛdee kɛ̀ à à lé gbɛ̃̀weenɔ
kɛ̀we lɛ, lɛ à yãnzi wà bɔ anduna dà zaaa kɛ̀ è ń yaka guu wà
Luda kuuna taka sé. 5 Yã beee yãnzi à aĩa kɛ maamaa, à Luda
náanɛ kɛ maakɛna guu, à yã maaa kɛ dɔ̃na guu, 6 àgɔ̃ dɔ̃na vĩ
a zĩnda kũna guu, àgɔ̃ a zĩnda kũna dɔ̃ mɛna guu, àgɔ̃ mɛna vĩ
nana Ludazi guu, 7 àgɔ̃ nana Ludazi kɔ̃gbɛ̃kɛɛ guu, àgɔ̃ gbɛ̃kɛɛ
vĩ kɔ̃o yenzi guu. 8 Zaakɛ tó á yã beeenɔ kũna, ben aɔ̃ɔe kaara,
égɔ̃ kuu pã kaarana sairo wa Dii Yesu Kirisi dɔ̃na guu. 9 Gbɛ̃ kɛ̀
yã beeenɔ kũna sɔ̃ro, à a wɛ́ɛ kpàkɔ̃rɛ, à gɔ̀ vla ũmɛ. À sân kɛ̀
Luda durun kɛ̀ à kɛ̀ yãanɔ kɛ̃̀are. 10 Beee yãnzi ma gbɛ̃nɔ, à aĩa
kɛ à yãpura kpá sisina kɛ̀ Luda a sisi à a sɛɛa. Tó ée yã beeenɔ
kɛɛ, é fu zikiro. 11 Lɛn weé gbãakɛ kpáazi maamaa lɛ, égɔ̃ kú
kɔ̃n wa Dii wa Mìsiri Yesu Kirisio à kpata kɛ̀ è yãaroo guu.

12 Beee yãnzi, baa kɛ̀ á yã beeenɔ dɔ̃, bensɔ̃ a kãsãpɛɛna
yãpuraa kɛ̀ á kũna guu, mégɔ̃ yã pìnɔ dɔagumɛ. 13 Gurɔɔ kɛ̀
má kpé kú ma sɔ̀ guu, mɛ́ɛ daa à maa màgɔ̃ té kaaagu yã pìnɔ
dɔaguna yãnzi. 14 Má dɔ̃ kɛ̀ ma bɔna ma sɔ̀n gurɔɔ é ká tia, lán
wa Dii Yesu Kirisi gĩakɛ à òmɛ nà. 15 Mé aĩa kɛ, lɛ yã pìnɔ e àgɔ̃
dɔagu gurɔ píngi ma gaa gbɛra.

Kirisi gakui sɛ̀edadeenɔ

16 Kɛ̀ wa wa Dii Yesu Kirisi suna kɔ̃n gbãaao òare, wée té gara
kɛ̀ wà dà kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔziro. Wa wɛ́ɛ sì à bítakɛɛlɛmɛ, 17 gurɔɔ kɛ̀
De Luda bɛ̀ɛ lìnɛ à à tó bɔ̀. À Luda bíta gakuide kòto mà à bè a
Né mèn do léle yenzideen à ũ, à yã è káare. 18 Wa kòto kɛ̀ bɔ̀
ludambɛɛ pì mà gurɔɔ kɛ̀ wá kúo kpiii kɛ̀ à kú adona musu.
19 Beee ɔ̀dɔawe kɛ̀ yã kɛ̀ annabinɔɔ ò né yãpuramɛ. À maa à
làakari dɔ yã pìa fitia kɛ̀ èe gu bùgubugu puu ũ ai gudɔnao sɔsɔnɛ
gɔ̃ gá fɛɛ a swɛ̃̀n, lɛ guu dɔawa. 20 À kɛ̀ dɛńlaa sa àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ke
è fɔ̃ à yã kɛ̀ annabi kɛ̃̀ Luda yãn bɔkɔ̃tɛ a zĩndaro. 21 Annabinɔ
yãke è bɔ gbɛ̃ntee pɔyezi guuro, aɔ̃ Luda yã ò lán à Ninii dɔ̀ńnɛ
aɛ nàmɛ.

2

Ɛgɛyãdannɛrinɔ

1 Annabi ɛgɛɛnɔ bɔ̀ yã̀ Isarailanɔ té. Lɛn ɛgɛyãdannɛrinɔ é bɔ a té lɛ se. Aɔ̃́ ɛgɛɛ kɛ̀ è tó wà kaatɛ ká Luda yãdannɛn, aɔ̃ lé sé Dii kɛ̀ ń bózi, aɔ̃́ ń zĩnda kaatɛ kãndo. 2 Weé téńzi pari aɔ̃ wísai yãkɛna guu, weé yãpura zé zaa bo aɔ̃ yãnzi. 3 Aɔ̃ wãkũkɛna guu aɔ̃́ a ble kɔ̃n ɛgɛɛ kɛ̀ aɔ̃̀ bleao. Yãkpaɛ vɛ̀ɛńma à gì kɛ̀, ii è na ń Kaatɛri wéɛnlo.

4 Zaakɛ Ludaa e malaika kɛ̀ aɔ̃ durun kɛ̀nɔ tóro, à ń ká kokotɛ̃wɛɛ siaa kɛ̀ kú gĩzĩgĩzĩ guu, àgɔ̃ ń kũna ai yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ. 5 Èe anduna zi kɔ̃n a yãdarisaidee kɛ̀ aɔ̃ɔ kú à guunɔ tóro, à tò í dàńla. Mɔde à Nuu kɛ̀ è maakɛna waazi kɛɛ bɔ̀ kɔ̃n gɔ̃ɔn swɛɛplaa pãndenɔ. 6 À yã dà Sɔdɔmu kɔ̃n Gɔmɔraola à ń káatɛ aɔ̃ gɔ̃̀ túbu ũ, à ń ké lɛ yã kɛ̀ eé ludayãdarisainɔ lee sèeda ũ. 7 Mɔde à Lutu bɔ̀, gbɛ̃ maaa kɛ̀ à nɔ̀sɛ yàka dokadarisaidee pìnɔ wísaiyãkɛna yãnzi. 8 Gbɛ̃ maaa pì kú ń té, yã zaaa kɛ̀ èe ee bensɔ̃ èe maa lán guu e dɔɔ nà ɔ̃a kɛ̀ à nɔ̀sɛ maa yãnzi. 9 Tó lɛmɛ, lɛ Dii gbɛ̃ kɛ̀ naaziinɔ bɔna yɔagwana guu zé dɔ̃, bensɔ̃ à gbɛ̃ zaaa kũna dɔ̃ lɛ à wɛ́ɛ tãa yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ. 10 À pãsĩn sa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃̀ kya ká dokannɔ ũ, aɔ̃ mɛ̀ dà zaaanɔ bé è dɔńnɛ aɛ gbãsĩkɛna guu.

Ɛgɛyãdannɛri pìnɔ né kùgbãade wadadeenɔmɛ. Dɔkɛna kɔ̃n malaika gakuideenɔ è ń vĩa kũro. 11 Malaika kɛ̀ aɔ̃ gbãa kɔ̃n ń ikoo dɛ ɛgɛyãdannɛri pìnɔlaanɔ è we wà ń tɔ́ zaaa sí aɔ̃ yã̀ dimńma Dii aɛro. 12 Gbɛ̃ pìnɔ è yã̀ kɛ̀ aɔ̃ɔ à gbá dɔ̃roo zaa bomɛ. Gbɛ̃ntee báa bé à dańla, aɔ̃ɔ laasuu vĩro. Wà ń í, lɛ wà ń kũkũ wà ń dɛdɛ yãnzimɛ. Aɔ̃́ kaatɛ lán nɔ̀bɔnɔ bà, 13 weé à zaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kɛ̀ fĩa bońnɛ. Dàzaakɛna fãantɛ̃ è kɛńnɛ nna. Gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe pɔ́ bleeao, aɔ̃̀ pɔnnaa kɛ kɔ̃n ń pɔ́nidɛnanɔ. Aɔ̃ kuuna a té né seemɛ kɔ̃n gbãsĩo. 14 Zinakɛna kú ń wéɛa, durunkɛna è mɔ́ńmaro. Aɔ̃̀ mɔnafiki kɛ gbɛ̃ kɛ̀ Luda yã̀ e kãsãa péɛ ń guuroonɔnɛ. Wãkũ ń swɛ̀ blè. Luda lé kɛ̀ńnɛmɛ. 15 Aɔ̃ sằsã, aɔ̃ kɛ̀ zé súusua, aɔ̃ zé dɔ̃nkɔ̃ sè kɔ̃n Bɛɔ né Balamu kɛ̀ ye ɔɔ zaaazio. 16 Zaaki pólɛgboo'ina yã̀ ònɛ lán gbɛ̃ntee bà, à kpằkɛ̃zi à zaakɛna yã musu, à gìnɛ kɔ̃n à mìsaiyãkɛnao. 17 Gbɛ̃ beeenɔɔ dɛ lán bia kɛ̀ aɔ̃ í bàbanɔ bàmɛ, lán lousisina kɛ̀ gɛ̃̀ zéla kɔ̃n ĩao bà. Gusia níginigin Ludaa dìɛńnɛ yàari ũ. 18 Aɔ̃̀ ĩa kori bíta dã, aɔ̃̀ ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ sãsãzɛn dufunɔnɛ kɔ̃n dàzaayão kɔ̃n wísaiyão. 19 Yã̀ kɛ̀ è ń yaka zɔ̀nɔn ń ũ, ben aɔ̃̀ gɔ̃na wɛ̃ɛnɛnɔ ũ lé gbɛ̃ńnɛ. Zaakɛ baade píngi né yã̀ kɛ̀ à à swɛ̀ blè zɔ̀mɛ.

20 Tó aɔ̃ bɔ̀ anduna yãgbãsĩkɛnan wa Dii wa Mìsiri Yesu Kirisi dɔ̃na gãzĩ, ben aɔ̃ɔ tò yã̀ pì èara à ń kagura kɛ̀, à ń swɛ̀ blè, aɔ̃ kuuna zãa zaa dɛ à káakupɔla. 21 Tó aɔ̃ɔe yãpura zé dɔ̃ yãro, lɛ beee maańnɛ dɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ dɔ̃̀ gbasa wà kpɛɛ lì Luda yã̀ kɛ̀ wà

dàńnɛnɛla. 22 Yáasi kɛ̀ wà kɛ̀ kɛ̀nɔ pàpa ń musu yãpura: Gbɛ̃ɛ è ɛara a pisizi. Lɛmɛ dɔ: Alɛdɛ kɛ̀ wà à zú ò è ɛara à máɛmaɛ bɔtɔngammɛ.

3

Dii mɔ́gurɔɔ zĩ

1 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, lá plaadee kɛ̀ má kɛ̀areen yɛ̀. Lá mɛ̀n plaaa pìnɔ guu píngi ma yã̀ dɔ̀agu, lɛ à vu iin kɔ̃n laasuu maaaomɛ. 2 Má yezi yã̀ kɛ̀ Luda annabinɔɔ ò yãanɔ dɔagu kɔ̃n yã̀ kɛ̀ wa Dii wa Mìsiri dìɛ a zɛ̀rinɔnɛ aɔ̃ ɔareeo. 3 Àgɔ̃ dɔ̃ zaa káaku kɛ̀ gurɔ zãanɔa zĩndapɔyezikɛrinɔ é mɔ́ wà a lalandi kɛ 4 wà be: È̀e a mɔna lɛ́ gbɛ̃roo? À kú máa? Wa denɔ gà, mɔde pɔ́ píngi kú a gbɛ̀n zaa lán Luda anduna kàɛ nàmɛ. 5 Kɛ̀ Luda yã̀ ò yã̀ à musu kɔ̃n andunao kɛ̀, aɔ̃ yã̀ pì kpà swãkoto. À tɔɔtɛ bɔ̀ ín, à à kɛ̀ í pì gãzĩ, 6 í pì bé à dà anduna káakupɔla, à à kàatɛ. 7 Luda yã̀'ona dɔ̃nkɔ̃ pì bé à tò musu kɔ̃n anduna tiaa kɛ̀o diɛna té pɔ́ ũ ai gurɔɔ kɛ̀ eé yãkpaɛ kɛ kɔ̃n a yãdarisaideenɔ, à ń kaatɛ.

8 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, àton tó yã̀ kɛ̀ sãaguro: Gurɔ doo dɛ Diinɛ lán wɛ̀ wàa sɔɔroo bàmɛ, wɛ̀ wàa sɔɔro sɔ̃ɔ dɛnɛ lán gurɔ doo bàmɛ. 9 Dii mɛ̀kpɛtɛ vĩ kɔ̃n yã̀ kɛ̀ à à lɛ́ gbɛ̃̀ kɛnao lán gbɛ̃kenɔ e daa nàro, èe mɛna kɛɛaomɛ. À yezi gbɛ̃ke kaatɛro, à yezi gbɛ̃ sãnda píngi nɔ̀sɛ liɛmɛ. 10 Dii mɔ́gurɔɔ zĩ égɔ̃ dɛ lán kpãi mɔna bàmɛ. Zĩ beeea musu é gɛ̃ zéla bìoo, à pɔ́nɔ é té kũ wà pia, tɔɔtɛ kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ kú à guunɔ égɔ̃ kuu dɔro. 11 Zaakɛ pɔ́ píngi é kaatɛ lɛ, gbɛ̃ kparee boriin égɔ̃ dɛ à ũu? À tó a kuuna gɔ̃ adona ludayãdarinɔ ũ 12 wɛ́ɛdɔna à mɔ́gurɔɔzi, à aĩa kɛ gurɔɔ pì ká kpakpaa. Zĩ pìa musu é kaatɛ kɔ̃n téo, à puusu wãaa é à pɔ́nɔ yɔ́. 13 Wapinɔ sɔ̃, wa wɛ́ɛ dɔ ludambɛ dufu kɔ̃n tɔɔtɛ dufuozi kɛ̀ Luda à lɛ́ gbɛ̃̀wee. Gwen maakɛna égɔ̃ kún.

14 Beee yãnzi ma gbɛ̃ yenzideenɔ, a wɛ́ɛdɔna gurɔɔ pìzi guu à aĩa kɛ àgɔ̃ kuu see sai taari sai, àgɔ̃ nna kɔ̃n Ludao. 15 À wa Dii mɛnakɛna diɛ mìsina ũ, lán wa gbɛ̃ yenzide Pɔlu takada kɛ̃̀are nà kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔ kɛ̀ Luda à gbào. 16 Yã̀ pìnɔn Pɔlu ò takada kɛ̀ à kɛ̃̀nɔ guu píngi. À lá pì gukenɔ dɔ̀rɔ dɔ̃na zĩ'ũ. Wɛ́ɛsiadeenɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zɛna gbãaroonɔ è yã̀ pìnɔ liɛ kpɛɛgãnda, lán aɔ̃è kɛ nà kɔ̃n Luda yã̀ takada kpaaanɔ. Lɛn aɔ̃è ń zĩnda da kaatɛnan lɛ.

17 Apinɔ sɔ̃ ma gbɛ̃ yenzideenɔ, lán á yã̀ pì dɔ̃ nà kɔ̀, à làakari kɛ, lɛ dokadarisaideenɔ tón a sãsã̀ kɔ̃n ń ɛgɛɛoro. Àton bɔ a zɛna gbãaan à lɛ́ɛro. 18 Àgɔ̃ gbãa wa Dii wa Mìsiri Yesu Kirisi gbɛ̃kɛ kɔ̃n à dɔ̃nao guu. Àmbe à gakui vĩ zaa tia ai gurɔ píngi! Aami.

YOHANA TAKADA KAAKU

Yã wɛ̃̀ndidee

1 Yã kɛ̀ kuu zaa káaku, kɛ̀ wa à yã mà, ben wa à è kɔ̃n wéɛo,
wa à gwà, wa ɔ kɛ̀a, Yã wɛ̃̀ndidee pì baarun wée kpaaare.
2 Wɛ̃̀ndidee pì bɔ̀ gupuraaa, wa à è, wámbe à sèedadeenɔ ũ.
Wɛ̃̀ndidee pì kú De Luda kiiamɛ yã, ben à bɔ̀ à mɔ̀wazi. À
baarun wée kpaaare. 3 Yã kɛ̀ wá mà bensɔ̃ wá èn wée ooare,
lɛ apinɔ se à e àgɔ̃ kúwao kɔ̃ gbɛ̃nɔ ũ, zaakɛ wá kuu kɔ̃ gbɛ̃nɔ ũ
kɔ̃n De Ludaomɛ kɔ̃n à Né Yesu Kirisi pìo. 4 Wée yã kɛ̀nɔ ooare
lɛ wa pɔnnaa e àgɔ̃ papana.

Luda né gupuraamɛ

5 Baaru kɛ̀ wá mà à kiia, wée kpaaareen yɛ̀: Luda né
gupuraamɛ, gusiaa kú à kiiaro, baa féte. 6 Tó wa bè wá kúo
kɔ̃ gbɛ̃nɔ ũ, ben wá kú gusiaan, ɛgɛɛn wée too, wée zĩi kɛ
yãpuraaaro. 7 Tó wá kú gupuraan, lán Ludaa kú gupuraan nà,
ɛ̃ndɛ̃ wá kuu kɔ̃ gbɛ̃nɔ ũ, à Né Yesu aru è wa durun píngi kɛ̃wa.
8 Tó wa bè wá durun vĩro, wée wa zĩnda kɛkɛɛmɛ, yãpuraa
kúwaro. 9 Tó wa wa durunnɔ ò Ludanɛ, à náanɛ vĩ è yã kɛ a
zéa, eé wa durun pìnɔ kɛ̃wa, eé yã zaa píngi worowa. 10 Tó wa
bè wée durun kɛro, wa Luda dìɛ ɛgɛdee ũmɛ, à yã kú wa swɛ̃̀
guuro.

2

1 Ma né yenzideenɔ, méɛ yã beee ooare, lɛ àton durun kɛro
yãnzimɛ. Mɔde tó a gbɛ̃ke durun kɛ̀, wá zɛnyodee vĩ De
Luda kiia, àmbe taarisaide Yesu Kirisi ũ. 2 Àmbe wa durunnɔ
agbaakpabɔ ũ. Èe kɛ wa durunnɔn adoro, kɔ̃n anduna píngi
gbɛ̃nɔ pɔ́omɛ.

3 Tó wá yã kɛ̀ à dìɛnɔ kũna, beee ɔ̀dɔawe yãpura kɛ̀ wá à dɔ̃.
4 Tó gbɛ̃ bè á à dɔ̃, ben à à yã kɛ̀ à dìɛnɔ kũnaro, ɛgɛdeemɛ,
yãpuraa kú à swɛ̃̀ guuro. 5 Gbɛ̃ kɛ̀ à à yã kũna sɔ̃, Luda yenzi
papana à guu yãpura. Pɔ́ kɛ̀ eé tó wà dɔ̃ kɛ̀ wá kú à guun yɛ̀:
6 Gbɛ̃ kɛ̀ bè á kú à guu, séde àgɔ̃ kuu lán Kirisi kuu nà yã.

Yã dufu diɛna

7 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, èe kɛ yã dufun méɛ ooarero, yã zii kɛ̀
wà dìɛare zaa káakumɛ. Yã zii pìn yã kɛ̀ á mà ũ. 8 Baa kɔ̃n beeeo
yã kɛ̀ méɛ ooaree dufumɛ dɔ, wè à yãpuraa e à kiia kɔ̃n a kiiao,
zaakɛ gusiaa e gɛ̃tɛɛ, ben gupura yãpura e puu sa.

9 Gbɛ̃ kɛ̀ bè á kú gupuraan, ben à za a gbɛ̃daaan, adee kú
gusiaa guumɛ ai tia. 10 Gbɛ̃ kɛ̀ ye a gbɛ̃daaazi kú gupuraan, à

yãke è tó gbɛ̃ke furo. 11 Gbɛ̃ kɛ̀ za a gbɛ̃daaan kú gusiaan, à tɛ́ gusiaan, à dɔ̃ guu kɛ̀ èe gaanlo, kɛ̀ gusiaa à vǐa kǔ yãnzi.
12 Ma nɛ́ yenzideenɔ, mɛ́ɛ beee ooare
kɛ̀ a durunnɔ kɛ̀awa à tó gãzĩ yãnzimɛ.
13 Mareenɔ, mɛ́ɛ beee ooare
kɛ̀ á gbɛ̃ kɛ̀ kuu zaa káaku dɔ̃ yãnzimɛ.
Gɔ̃kparɛnɔ, mɛ́ɛ beee ooare
kɛ̀ a zǐ blè Setãn-a yãnzimɛ.
Ma nɛ́ yenzideenɔ, má òare
kɛ̀ á De Luda dɔ̃ yãnzimɛ.
14 Mareenɔ, má òare
kɛ̀ á gbɛ̃ kɛ̀ kuu zaa káaku dɔ̃ yãnzimɛ.
Gɔ̃kparɛnɔ, má òare
kɛ̀ á gbãa vĩ, Luda yã kú a swɛ̀ guu,
bensɔ̃ a zǐ blè Setãn-a yãnzimɛ.

15 Àtongɔ̃ ye andunaziro ke pɔ́ kɛ̀ kú à guunɔ. Tó gbɛ̃ ye andunazi, à ye De Ludaziro. 16 Zaakɛ yã kɛ̀ kú anduna guu píngi, mɛ̀ pɔ́nidɛna kɔ̃n sãnkarawɛɛo kɔ̃n auziki ĩadãnao e bɔ De Luda kiiaro, à bɔ̀ anduna kiiamɛ. 17 Anduna e gɛ̃tɛɛ kɔ̃n a pɔ́nidɛnao, mɔde ludapɔyezikɛri égɔ̃ kuu gurɔ píngimɛ.

Kirisi ibɛɛ

18 Ma nɛ́ yenzideenɔ, gurɔ zãan wá kún kɛ̀. Lán á mà kɛ̀ Kirisi ibɛɛ e mɔɔ nà, à ibɛɛnɔ gĩakɛ wà kɛ̀ pari. Beee ɔ̀dɔawe kɛ̀ wá kú gurɔ zãanɔa. 19 Gbɛ̃ pìnɔ bɔ̀ wa kiiamɛ, mɔde wa gbɛ̃nɔnlo. Tó wa gbɛ̃nɔmɛ yã, lɛ aɔ̃ kúwao. Aɔ̃ bɔ̀, lɛ wà dɔ̃ kɛ̀ aɔ̃ gbɛ̃kee kuu wa gbɛ̃ ũro yãnzimɛ.

20 Apinɔ sɔ̃, Luda a Ninii dìare, ben á yãpuraa dɔ̃ a píngi. 21 Ma beee òare, kɛ̀ á yãpura dɔ̃ yãnzimɛ, èe kɛ kɛ̀ á dɔ̃ro yãnzinlo. Á dɔ̃ kɛ̀ ɛgɛ ke è bɔ yãpuraa guuro. 22 Dén ɛgɛdee ũu? Gbɛ̃ kɛ̀ gì Yesu mɛsayakɛɛzimɛ. Gbɛ̃ beeen Kirisi ibɛɛ ũ, à gì De Ludazi kɔ̃n à Nɛ́omɛ. 23 Gbɛ̃ kɛ̀ gì Luda Nɛ́zi De Luda vĩro. Gbɛ̃ kɛ̀ zɛ̀ kɔ̃n Luda Nɛ́o bé à De Luda vĩ.

24 À tó yã kɛ̀ á mà zaa káaku gɔ̃ kú a swɛ̀ guu. Tó yã kɛ̀ á mà zaa káaku pì kú a swɛ̀ guu, apinɔ sɔ̃, ègɔ̃ kú Luda Nɛ́ guu kɔ̃n à Deo. 25 Pɔ́ kɛ̀ Kirisi à lɛ́ gbɛ̀ween wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo ũ.

26 Ma yã beee òare gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a sãsãanɔ yã musu. 27 Amɔanɔ sɔ̃, Ninii kɛ̀ á è Kirisia kú a guu. A bà kú kɔ̃n gbɛ̃ke yãdadanaareeoro, zaakɛ à Ninii e yã píngi dadaaare, à yãpuraa vĩ, ɛgɛɛ kú à guuro. Lán èe dadaaare nà, àgɔ̃ kú Kirisi guu lɛ.

28 Tia sa ma nɛ́ yenzideenɔ, àgɔ̃ kú à guu, lɛ gurɔɔ kɛ̀ à bɔ̀ gupuraaa, wa swɛ̀ gɔ̃ diɛna, wí tón wa kũ à sugurɔro.

29 Zaakɛ á dɔ̃ kɛ̀ Ludaa maa, àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ yãmaakɛri píngi né à
némɛ.

3

Luda nénɔ

1 À gwa lán De Ludaa yewazi à kɛ̀ bíta nà ai è wa sisi a nénɔ.
Wá sɔ̃ɔ dɛ à ũ! Anduna wa dɔ̃ro, kɛ̀ èe à dɔ̃ro yãnzi. 2 Ma
gbɛ̃ yenzideenɔ, Luda nénɔn wa ũ tia, dian wégɔ̃ dɛ nà e bɔ
gupuraaa kɔ̀ro. Wá dɔ̃ kɛ̀ gurɔɔ kɛ̀ eé bɔ gupuraaa, wégɔ̃ dɛ lán
à bà, zaakɛ wé wɛ́ɛ siàlɛ wà e lán à dɛ nà. 3 Gbɛ̃ kɛ̀ wɛ́ɛ dɔzi lɛ è
a swɛ̀ pípi, lán Kirisi swɛ̀ pipina nà.

4 Gbɛ̃ kɛ̀ durun kɛ̀ bɔ̀ doka kpɛɛmɛ, zaakɛ durunkɛna né bɔna
doka kpɛɛmɛ. 5 Á dɔ̃ kɛ̀ Kirisi mɔ̀ durunkɛ̃nnɛna yãnzimɛ,
durun sɔ̃ɔ kú à swɛ̀ guuro. 6 Gbɛ̃ kɛ̀ kú à guu èɡɔ̃ kpɛɛ gɔ̃ durun
kɛɛro. Durunkɛri kee e à ero, èe à dɔ̃ro.

7 Ma nénɔ, àton tó gbɛ̃ke a sãsãro, yãmaakɛri bé à maa, lán
Kirisi maa nà. 8 Gbɛ̃ kɛ̀ è durun kɛɛ né Ibilisi pómɛ, zaakɛ Ibilisi
durun kɛ̀ zaa káakumɛ. Ibilisi yãnɔ kaatɛna yãnzin Luda Né
mɔ̀zi. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa ì èɡɔ̃ kpɛɛ gɔ̃ durun kɛɛro, zaakɛ Luda
borii bé à kú à guu. Eé fɔ̃ àgɔ̃ kpɛɛ gɔ̃ durun kɛɛro, kɛ̀ Luda à ì
yãnzi. 10 Dian wá Luda nénɔ dɔ̃kɔ̃zi kɔ̃n Ibilisi nénɔon yè: Gbɛ̃
kɛ̀ è yã maaa kɛro ke gbɛ̃ kɛ̀ ye a gbɛ̃daaaziroo né Luda nénlo.

Yekɔ̃zina

11 Yã kɛ̀ á mà zaa káakun yè: Wàgɔ̃ yekɔ̃zi. 12 Àtongɔ̃ dɛ lán
Kaini bàro. À kuu Setãn pó ũmɛ, ben à a dãaro dɛ̀. Bóyãnzin à
à dɛ̀zi? Kɛ̀ à yãkɛna zaa, bensɔ̃ à dãaro pó maa yãnzimɛ. 13 Ma
gbɛ̃nɔ, tó anduna zàagu, àton tó à bɔ a saɛro. 14 Wá dɔ̃ kɛ̀ wa
bɔ gaan wa gɛ̃ wɛ̀ndi guu, kɛ̀ wá ye wa Yesude daanɔzi yãnzi.
Gbɛ̃ kɛ̀ ye gbɛ̃ziroo né gèmɛ ai tia. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ zà a gbɛ̃daaan né
gbɛ̃dɛrimɛ. Á dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃dɛri ke èɡɔ̃ wɛ̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ a guuro.

16 Yã kɛ̀ wá yenzi pì dɔ̃an yè: Kirisi a zĩnda kpà wa yãnzi.
Wapinɔ sɔ̃, séde wà wa zĩnda kpá wa Yesude daanɔa. 17 Tó gbɛ̃
anduna pó vĩ, ben à è a Yesude daa kú pónidɛna guu, tó èe à
wɛ̃nda dɔ̃ro, Luda yenzi kú à swɛ̀ guuɔ́? 18 Ma né yenzideenɔ,
wàtongɔ̃ yekɔ̃zi kɔ̃n léoro. Wàgɔ̃ yekɔ̃zi yãpuraa guu kɔ̃n wa
yãkɛnao. 19 Beee ɔ̀dɔawe kɛ̀ yãpura gbɛ̃nɔn wa ũ, gbasa wa
swɛ̀ e àgɔ̃ diɛna Luda aɛ. 20 Tó wá laasuu e wa kù vĩi sɔ̃, wá
dɔ̃ kɛ̀ Luda bíta dɛ wa laasuula, à yã píngi dɔ̃.

21 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, tó wá laasuu e wa kù vĩro, wa swɛ̀ égɔ̃
diɛna Luda aɛ, 22 kɛ̀ wá yã kɛ̀ à dìɛnɔ kũna, ben wée yã kɛ̀ è káɛ
kɛɛ yãnzi, wé pɔ́ kɛ̀ wá gbèkaa e. 23 Yã kɛ̀ à dìɛween yè: Wà à Né
Yesu Kirisi náanɛ kɛ, wégɔ̃ yekɔ̃zi lán à dìɛwe nà. 24 Gbɛ̃ kɛ̀ yã

kɛ̀ à dìɛnɔ kũna kú à guu, Luda pì kú adee guu se. Wá dɔ̃ kɛ̀ à kú wa guu à Ninii kɛ̀ à kpàwa yãnzi.

4

Niniinɔ dɔ̃kɔ̃zina

1 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, àton nini píngi náanɛ kɛro. À niniinɔ tàasi kɛ à gwa, tó aɔ̃ bɔ̀ Luda kiiamɛ, zaakɛ annabi ɛgɛɛnɔ pari kǔ anduna guu. 2 Yã kɛ̀ eé tó à Luda Nini dɔ̃ɔn yɛ̀: Ninii kɛ̀ bè Yesu Kirisi mɔ̀ gbɛ̃ntee ũu bɔ̀ Luda kiiamɛ. 3 Ninii kɛ̀ Yesu dɔ̃ lɛroo e bɔ Luda kiiaro. Kirisi ibɛɛ kɛ̀ á mà èe mɔɔn gwe. À sɔ̃ɔ kú anduna guu kɔ̀.

4 Ma né yenzideenɔ, Luda gbɛ̃nɔn a ũ, a zǐ blè annabi ɛgɛɛ pìnɔa, zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ kú a guu bíta dɛ gbɛ̃ kɛ̀ kú anduna guula. 5 Anduna gbɛ̃nɔn ń ũ. Beee yãnzin aɔ̃è yã o anduna zékpaɛ guuzi, ben anduna gbɛ̃nɔ è ń yã ma. 6 Luda gbɛ̃nɔn wa ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ Luda dɔ̃ɔ è wa yã ma, gbɛ̃ kɛ̀ kú Luda pó ũroo è wa yã maro. Àmbe à tò wá Nini Yãpurade dɔ̃kɔ̃zi kɔ̃n nini ɛgɛdeeo.

Ludan yenzi ũ

7 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, wàgɔ̃ yekɔ̃zi, zaakɛ yenzi è bɔ Luda kiiamɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ yenzi vĩ né Luda néménɛ, à Luda dɔ̃. 8 Gbɛ̃ kɛ̀ yenzi vĩroo Luda dɔ̃ro, zaakɛ Ludan yenzi ũ. 9 Dian Luda a yenzi ɔ̀dɔawe gupuraaa nàn yɛ̀: À a Né mèn do léle zǐ anduna guu, lɛ wà wɛ̃ndi e kɔ̃n à gbãaao. 10 Yenzi pìn yɛ̀: Èe kɛ wámbe wá ye Ludaziro, Luda bé à yewazi, ben à a Né zǐ wa durunnɔ agbaakpapɔ ũ. 11 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, lán Ludaa yewazi lɛ nà, séde wàgɔ̃ yekɔ̃zi. 12 Gbɛ̃kee e wéɛ si Ludalɛ zikiro, Mɔde tó wá yekɔ̃zi, Ludaa kú wa guu, ben à yenzi pì papana wa guu.

13 Wá dɔ̃ kɛ̀ wá kú à guu bensɔ̃ à kú wa guu, kɛ̀ à a Ninii kpàwa yãnzi. 14 Wá è, ben à sèedadeenɔn wa ũ, kɛ̀ De Luda a Né zǐ anduna Mìsiri ũ. 15 Gbɛ̃ kɛ̀ ò gupuraan kɛ̀ Yesu né Luda Néménɛ, Ludaa kú à guu, bensɔ̃ à kú Luda guu. 16 Wá Luda yenawazii dɔ̃, ben wá à náanɛ vĩ.

Ludan yenzi ũ. Gbɛ̃ kɛ̀ èɡɔ̃ yenzi vĩ kú Luda guu, ben Ludaa kú à guu. 17 Pó kɛ̀ tò yenzi pì papana wa guun yɛ̀: Wa swɛ̀ égɔ̃ diɛna yãkpaɛkɛgurɔɔ zĩ. Zaakɛ lán Kirisi dɛ nà, wapinɔ se, lɛn wá dɛ lɛ anduna kɛ̀ guu. 18 Yenzi pì èɡɔ̃ vĩa vĩro. Yenzi wásawasa è pé vĩaa, zaakɛ vĩa né wéɛtãmma yãmɛ. Vĩadee yenzi èɡɔ̃ wásawasaro.

19 Wapinɔ, wá yenzi vĩ, kɛ̀ Luda gĩakɛ à yewazi yãnzimɛ. 20 Tó gbɛ̃ bè á ye Ludazi, ben à zà a Yesude daaan, ɛgɛdeemɛ. Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ ye a Yesude daaa kɛ̀ èe eeziro, eé fɔ̃ àgɔ̃ ye Luda kɛ̀ èe à eroozió? 21 Yã kɛ̀ à dìɛween yɛ̀: Gbɛ̃ kɛ̀ ye Ludazi, séde àgɔ̃ ye a Yesude daaazi.

5

Luda Né náanɛkɛna

1 Gbɛ̃ kɛ̀ è Yesu náanɛ kɛ Mɛsaya ũ, Luda bé à adee ì. Gbɛ̃
kɛ̀ ye dezi ye à nézimɛ se. 2 Tó wá ye Ludazi, ben wá yã kɛ̀ à
dìɛnɔ kũna, beee bé à ɔ̀dɔawe kɛ̀ wá ye Luda nénɔzi. 3 Zaakɛ
yena Ludazi bé à dɛ yã kɛ̀ à dìɛnɔ kũna ũ. Yã kɛ̀ à dìɛ pìnɔɔ
kuu asoo ũ sɔ̃ro. 4 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa ì è zǐ ble andunaamɛ.
Wa ludanaanɛkɛna bé è tó wà zǐ ble andunaa. 5 Dé bé è zǐ ble
andunaa? Sé gbɛ̃ kɛ̀ sì kɛ̀ Yesu né Luda Némɛ.

Yesu Kirisi sèedadeenɔ

6 Yesu Kirisi pìn gbɛ̃ kɛ̀ mɔ̀ à batisi kɛ̀ à a aru kwèɛ ũ. È
kɛ batisimɛ adoro, à batisi kɛ̀ à a aru kwèɛ se. Luda Ninin à
sèedadee ũ, zaakɛ àmbe yãpuradee ũ. 7 Sèedadeenɔɔ kuu mèn
aagɔ̃mɛ. 8 Luda Nini kɔ̃n í pìo kɔ̃n aru pìo. Pɔ́ mèn aagɔ̃ɔ pìnɔ
píngi dɔ̃nkɔ̃mɛ. 9 Lán weè gbɛ̃ntee sèedadekɛna sí nà, Luda
sèedadekɛna dɛ beeela, zaakɛ Luda yã pì ò a Né yã musu. 10 Gbɛ̃
kɛ̀ è Luda Né náanɛ kɛɛ sèeda pì vĩ a swɛ̃̀ guu. Gbɛ̃ kɛ̀ èe Luda yã
síroo Luda pì dìɛ ɛgɛdee ũmɛ, zaakɛ èe yã kɛ̀ Ludaa ò a Né musu
síro. 11 Yã kɛ̀ à òn yè: Luda wa gba wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo, wɛ̃̀ndi pì
sɔ̃ɔ kú à Né kiiamɛ. 12 Gbɛ̃ kɛ̀ Luda Né vĩi wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ.
Gbɛ̃ kɛ̀ Né pì vĩroo wɛ̃̀ndi pì vĩro.

Wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo

13 Méɛ yã beeenɔ ooare, amɔa kɛ̀ ée Luda Né náanɛ kɛɛnɔ, lɛ
àgɔ̃ dɔ̃ kɛ̀ á wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo vĩ. 14 Pɔ́ kɛ̀ tò wa swɛ̃̀ ègɔ̃ diɛna
Luda aɛn yè: Tó wa pɔ́ wɛ́ɛ kèa lán à pɔɔ yezi nà, è síwe. 15 Lán
wá dɔ̃ kɛ̀ è wa wɛ́ɛkɛɛ ma nà, wá dɔ̃ kɛ̀ pɔ́ kɛ̀ wa wɛ́ɛ kèa pì wa
gĩakɛ wá è kɔ̀.

16 Tó gbɛ̃ a Yesude daaa è, èe durun kɛ̀ è ń kaatɛroo kɛɛ, à
wɛ́ɛ kɛ lɛ Luda à gba wɛ̃̀ndi. Durun kɛ̀ è ń kaatɛroon má téa.
Durun kɛ̀ è ń kaatɛ kuu, èe kɛ beeen ma bè à wɛ́ɛ kɛ à musuro.
17 Yãzaakɛna píngi né durummɛ, mɔde durun kɛ̀ è ń kaatɛroo
kuu.

18 Wá dɔ̃ kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀ Ludaa ì ègɔ̃ kpɛɛ gɔ̃ durun kɛɛro, zaakɛ
Luda Né è à dãkpa, Setãn è fɔ̃ à ɔ kɛaro. 19 Wá dɔ̃ kɛ̀ Luda
gbɛ̃nɔn wa ũ, baa kɛ̀ anduna píngi kú Setãn ɔzĩmɛ. 20 Wá dɔ̃ kɛ̀
Luda Né mɔ̀, ben à wa wɛ́ɛ kɛ̃́, lɛ wà e wà Yãpuradee dɔ̃. Wá kú
Yãpuradee pì guu kɔ̃n à Né Yesu Kirisio. Àmbe Luda yãpuradee
pì ũ. Àmbe wɛ̃̀ndi kɛ̀ è yãaroo ũ.

21 Ma né yenzideenɔ, à làakari kɛ tãanɔzi.

YOHANA TAKADA PLAADEE

Yãpura kɔ̃n yenzio

1-2 Mamɔma gbɛ̃nsi, mámbe ma takada kɛ̀ kɛ̃̀ nɔgbɛ̃ kɛ̀ Ludaa sɛ̀nɛ kɔ̃n a nénɔ. Má yeazi yãpuraa guu, yãpuraa kɛ̀ kú wa guu, bensɔ̃ eégɔ̃ kúwao gurɔ píngi yãnzi. Mámbe madoro, kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yãpuraa pì dɔ̃nɔmɛ ń píngi. 3 De Luda kɔ̃n a Né Yesu Kirisio gbɛ̃kɛɛ kɛare kɔ̃n sùuo, aɔ̃ a tó aafiao yãpura kɔ̃n yenzio guu.

4 Kɛ̀ má è a né kenɔ kú yãpuraa guu lán De Ludaa dìɛwe nà, ma pɔɔ kɛ̀ nna maamaa. 5 Tia sa nɔgbɛ̃, méɛ wéɛ kɛɛmma. Èe kɛ dokayã dufun méɛ oonnɛro, yã kɛ̀ wá vĩ zaa káakumɛ. Wàgɔ̃ yekɔ̃zi. 6 Yenzin yɛ̀: Wàgɔ̃ dokayã kɛ̀ Ludaa dìɛnɔ kũna. Yã kɛ̀ Ludaa dìɛ pìn yɛ̀: Wàgɔ̃ kú yenzi guu lán á mà zaa káaku nà.

7 Gbɛ̃kɛkɛrinɔ dàgula anduna guu pari, aɔ̃è be Yesu Kirisi e mɔ́ gbɛ̃ntee ũro. Gbɛ̃ beee takanɔ né gbɛ̃kɛkɛrinɔmɛ, Kirisi ibɛɛnɔmɛ. 8 À làakari kɛ, àton tó zĩi kɛ̀ á kɛ̀ kɛ pãro. À tó à a láada e papana. 9 Gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̀ Kirisi yãdannɛlaa Luda dɔ̃ro. Gbɛ̃ kɛ̀ zɛ̀ kɔ̃n yã pìo De Luda vĩ kɔ̃n à Néo ń píngi. 10 Tó gbɛ̃ mɔ̀ yã dadaare, tó à yã beee kũnaro, àton à síro. Àton gbãakɛ kpá adeezi sero. 11 Zaakɛ gbɛ̃ kɛ̀ gbãakɛ kpàzi bà kú kɔ̃n à zaakɛnanɔomɛ.

Lézammana

12 Má yã vĩ pari mà oare, mɔde má yezi mà kɛ̃are takada guuro. Má tãmaa vĩ mà mɔ́ wɛɛ kpáɛazi, wà yã o kɔ̃o wɛɛdewɛ, lɛ wà pɔnnaa e àgɔ̃ papana. 13 N vɛ̀i kɛ̀ Ludaa sɛ̀ nénɔ ì kpàawa.

YOHANA TAKADA AAGƆDEE

Luda zĩkɛrinɔ sina

1 Mamɔma gbɛ̃nsi, mámbe ma takada kɛ̀ kɛ̀ ma gbɛ̃ yenzide
Gayusinɛ. Má yenzi yãpuraa guu. 2 Ma gbɛ̃ yenzide, mɛɛ̀gɔ̃
adua kɛɛnnɛ, lɛ ǹgɔ̃ aafia, yã píngi e à bɔnyo nna lán n kuuna
maa nà. 3 Kɛ̀ wa gbɛ̃nɔ mɔ̀, aɔ̃ɔ òmɛ lán ń yãpura kũna nà, bensɔ̃
ń kú à guu, ma pɔɔ kɛ̀ nna maamaa. 4 Gurɔɔ kɛ̀ má mà kɛ̀ ma
nɛ́nɔɔ kú yãpuraa guu píngi, pɔnna kee dɛmɛ beeelaro.

5 Ma gbɛ̃ yenzide, ń náanɛ vĩ zĩi kɛ̀ nɛɛ̀ kɛ wa gbɛ̃nɔnɛ guu,
atɛ̃nsa nibɔnɔ. 6 Aɔ̃ n yenzi yã ò wa sɔsi gbɛ̃nɔnɛ. Ǹ kũsãɛ
kɛńnɛ, lán à maa wà kɛ Luda zĩi guu nà. 7 Zaakɛ aɔ̃ dà zén
kɔ̃n Kirisi tɔ́o, aɔ̃ɔe dɔnlɛ e Yesusaideenɔ kiiaro. 8 À kɔ̃ sìo wàgɔ̃
gbɛ̃ beee takanɔ yàari kɛɛ, lɛ wàgɔ̃ dɛ aɔ̃ zĩkɛri daanɔ ũ yãpura
baarukpana guu.

9 Ma takada ke kɛ̀ n sɔsi gbɛ̃nɔnɛ, mɔde Diotɛrɛfɛ dɛnlawɛtɛri
ye wa yãziro. 10 Beee yãnzi tó ma mɔ, mɛ́ bɔ kɔ̃n yã kɛ̀ è kɛɛnɔ
kɔ̃n yã zaaa kɛ̀ è diwaanɔ. Yã pì è kánɛ póke ũro, è wa gbɛ̃nɔ
síro, baa se è gí gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezi wà ń sínɔnɛ, è sɔsi zɛ́ zɔ̃ńnɛ.

11 Ma gbɛ̃ yenzide, ǹton yã zaaa dadaro, sé yã maaa. Gbɛ̃
kɛ̀ è yã maaa kɛɛn Luda pó ũ, gbɛ̃ kɛ̀ è yã zaaa kɛɛ Luda dɔ̃ro.
12 Baade píngi è Dɛmɛtɛriu tó nnaa sí. Baa yãpura a zĩndandaa
è à sáabu kpá se. Wapinɔ weè à sáabu kpá dɔ, ben ń dɔ̃ kɛ̀ wa
sèedadekɛ náanɛ vĩ.

Lézammana

13 Má yã vĩ pari mà onnɛ, mɔde má yezi mà kɛ̃nnɛ takada
guuro. 14 Má tãmaa vĩ wà wɛ́ɛ sikɔ̃lɛ tia, wà yã o kɔ̃o wɛ́ɛdewɛ.

15 Luda n tó aafiao. N gbɛ̃nnanɔ ì kpàmma. Ǹ ì kpá wa
gbɛ̃nnanɔa doodo.

YUDA

Ɛgɛyãdannɛrinɔ

1 Ma Yuda, Yesu Kirisi zɔ̀bleri, Yemisi dãaro, bé à takada kɛ̀
kɛ̃̀ De Luda gbɛ̃ yenzidee kɛ̀ à ń sísi, à ń kũna kuuna Yesu Kirisi
guunɔnɛ. 2 Luda sùu kɔ̃n aafiao kɔ̃n yenzio kaaraare.

3 Ma gbɛ̃ yenzideenɔ, má yezi mà takada kɛ̃are yã wa píngi
mìsina yã musu, ben má è à kɔ̃ sìo kɛ̀ tiasimɛ mà kɛ̃are, mà lé
daoawa à gí kɔ̃n a zĩndao Yesu yã kɛ̀ Ludaa nàare a ɔzĩ gɛ̀n do ai
gurɔ píngi musu. 4 Zaakɛ ludayãdarisainɔ gɛ̀ wa té kpãi, aɔ̃ègɔ̃
wa Luda gbɛ̃kɛɛ ee ń wísaiyãkɛna zé ũmɛ, aɔ̃è lé sé wa Dii mèn
do Yesu Kirisizi. Wéɛ kɛ̀ Luda é tãḿma kú Luda yãn zaa gìkɛna.

5 Kɛ̀ Dii Isarailinɔ bɔ̀ Igipiti, à gbɛran à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔe a náanɛ
kɛroonɔ dɛ̀dɛ. Má yezi mà yã pì dɔagu, baa kɛ̀ á dɔ̃ kɔ̀. 6 Malaika
kɛ̀ aɔ̃ɔe zɛ kɔ̃n ń gwenaoro, ben aɔ̃ pã kpà ń kúkiizinɔ sɔ̃, Luda
ń ká gusiaan yiyina kɔ̃n mɔ̀kyakoo kɛ̀ dɔḿma gurɔ píngio ai
a yãkpaɛkɛgurɔ bíta zĩ. 7 Lɛmɛ dɔ Sɔdɔmu kɔ̃n Gɔmɔrao kɔ̃n
wétɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ ligańzi gbɛ̃nɔ yã beee taka kɛ̀ lɛ se, aɔ̃ ń zĩnda kpà
pãpãkɛnaa kɔ̃n yãdɔrɔsaikɛnao. Aɔ̃ kaatɛna né wéɛtãmma kɔ̃n
té kɛ̀ è garooo sèedamɛ.

8 Ludayãdarisai nana'ori pìnɔ è kɛ lɛ se dɔ. Aɔ̃è ń zĩnda da
yãgbãsĩkɛnan, aɔ̃è gí dokazi, aɔ̃è dɔkɛ kɔ̃n malaika gakuideenɔ.
9 Baa malaikanɔ kína Mikaɛli, gurɔɔ kɛ̀ èe lɛokpakɔ̃a kɛɛ kɔ̃n
Ibilisio Musa gɛ̀ yã musu, èe we à à sɔ̃sɔ̃ à yã dààlaro, mɔde à
bènɛ, ma n to Diinɛ. 10 Gbɛ̃ pìnɔ sɔ̃ è yã kɛ̀ aɔ̃ɔ à gbá dɔ̃roo zaa
bo. Ɔndɔ̃ɔ kɛ̀ wà ń íon aɔ̃ɔ vĩ laasuu sai lán nɔ̀bɔnɔ bà, ben è
gɛ̃ńyo kaatɛnan. 11 Wãiyoo gbɛ̃ pìnɔ, aɔ̃ Kaini zé sè. Aɔ̃ sà̰sã̀ lán
Balamu bà ɔɔ yãnzi. Aɔ̃ bɔ̀ Luda kpɛɛ lán Kora bà, ben aɔ̃ yàka
lán à bà. 12 Aɔ̃ dɛ seedeenɔ ũ a kɔ̃gbɛ̃kɛ póblekiia. Aɔ̃è pó bleao,
wí è ń kũro. Aɔ̃ zĩnda gbɛɛɛ yãn aɔ̃ɔ dɔ̃. Aɔ̃ɔ dɛ lán lousisina kɛ̀ è
gɛ̃tɛ kɔ̃n ĩao mana sai bà. Aɔ̃ gà gɛ̀n plaa lán lí né'isai kɛ̀ bìɛ bà.
13 Aɔ̃ɔ dɛ lán ísɔ̃pɛɛna pãsĩ bà, aɔ̃è futa zaaa bɔ aɔ̃ wísaiyãkɛnanɔ
ũ. Aɔ̃ɔ dɛ lán sɔsɔnɛ lili'orinɔ bà, gusia níginigin Ludaa dìɛńnɛ
yàari ũ gurɔ píngi.

14 Ɛnɔku kɛ̀ dɛ Adamu nasio dio ũu gĩakɛ à ń yã ò à bè, á è Dii
e mɔɔ kɔ̃n a gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ parii lé vĩroonɔ 15 lɛ à yãkpaɛ kɛ kɔ̃n baade
píngio, à yã da a yãdarisai durunkɛrinɔla ń píngi, yã kɛ̀ aɔ̃ɔ kɛ̀ a
yãdasaikɛɛ guu yãnzi kɔ̃n a tɔ́ zaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ sìnɔ píngi.

16 Gbɛ̃ pìnɔ né yãketedeenɔmɛ, yãke è káńguro. Aɔ̃ pónidɛna
bé è dɔńnɛ aɛ, aɔ̃è ń zĩnda sáabu kpá bíta, aɔ̃è lénnaa kása
gbɛ̃nɔnɛ àre'ena yãnzi.

Kɔ̃ gbana gbãaa

17 Apinɔ sɔ̃ ma gbɛ̃ yenzideenɔ, à tó yã̀ kɛ̀ wa Dii Yesu Kirisi
zɔ̀rinɔ gĩakɛ wà ɔaree dɔagu. 18 Aɔ̃ bèare, gurɔ zãanɔa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
pɔ́ nidɛna ludayãdasai è dɔńnɛ aɛnɔ é a lalandi kɛ. 19 Gbɛ̃ pìnɔ è
tó à kɛ̃kɔ̃amɛ, aɔ̃ zĩnda pɔyezi bé è dɔńnɛ aɛ, aɔ̃ɔ Luda Nini vĩro.
20 Apinɔ ma gbɛ̃ yenzideenɔ, à kɔ̃ gba gbãaa a dɔnzizɛ guu, àgɔ̃
adua kɛɛ kɔ̃n à Ninii gbãaao. 21 Àgɔ̃ zɛna Luda yenzi guu, àgɔ̃
wɛ́ɛ dɔɔ wa Dii Yesu Kirisi sùu kɛ̀ eé wa ká wɛ̃ndi kɛ̀ è yãaroozi.
22 À wɛ̃nda dɔ̃ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kuu sekasekanɔnɛ. 23 À gbɛ̃kenɔ sí
téa à ń mì sí. À wɛ̃nda dɔ̃ gbɛ̃ pãndenɔnɛ kɔ̃n làakario, baa aɔ̃
pɔ́kãsãa kɛ̀ gbãsĩ kpà aɔ̃ zaakɛna guunɔn, à zan.

Sáabukpana

24-25 Luda mèn do wa Mìsiri é fɔ̃ à a dãkpa lɛ àton furo. Eé
a kpan'aɛ kɛ a gakui guu see sai kɔ̃n pɔnnaao kɔ̃n wa Dii Yesu
Kirisi gbãaao. Àmbe à gakui vĩ kɔ̃n bítakɛɛo kɔ̃n gbãaao kɔ̃n
ikoo zaalɛ gurɔɔ e naaro kɔ̃n à tiaao ai gurɔ píngi. Aami.

ZIA YÃ BIIANA YOHANANƐ

Kirisi ena wɛ́ɛgupu guu 1:1-1:20
Lákɛ̃na sɔsi mèn swɛɛplaaanɔnɛ 2:1-3:22
Takada kokona kɔ̃n à kãɛ'ɔ mèn swɛɛplaaanɔ gogonao 4:1-8:1
Kãkãki mèn swɛɛplaaanɔ pɛna 8:2-11:19
Kwã ìsi kɔ̃n nɔ̀bɔ pãsĩ mèn plaaanɔ 12:1-14:20
Luda pɔfɛ̃ zubɔ mèn swɛɛplaaanɔ ɛɛna andunaa 15:1-19:5
Kirisi suna à kí ble andunaa 19:6-20:15
Musu dufu kɔ̃n tɔɔtɛ dufuo 21:1-22:21

Takada kɛ̀ bɔkii

1 Luda yã̀ kɛ̀ èe mɔɔ kɛɛ dà Yesu Kirisinɛ, lɛ à biia a zɔ̀blerinɔnɛ, ben à a malaika zĩ̀ mamɔma Yohana a zɔ̀bleria, à tò ma yã pì dɔ̃̀. 2 Luda yã̀ kɛ̀ Yesu Kirisi à sèeda kèn má è, ben méɛ oo. 3 Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ zia yã̀ kèki kyó kɛ̀ ũ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ à yã̀ mà aɔ̃ kũnanɔ, zaakɛ à gurɔɔ kà kĩi.

4 Ma Yohana mámbe ma takada kèkii kɛ̃̀ sɔsi mèn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú Asia bùsu guunɔnɛ. Luda kɛ̀ kuu yã, à kuu ai tia, bensɔ̃ èe suu kɔ̃n à Nini mèn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú à kìta aɛnɔ 5 kɔ̃n Yesu Kirisi kɛ̀ dɛ sèeda yãpuradee ũuo gbɛ̃kɛɛ kɛare, aɔ̃ a gba aafia. Yesu pìn gàafɛɛ káaku ũ, àmbe anduna kínanɔ gbãadee ũ. À yewazi à wa bɔ wa durunnɔn kɔ̃n à aru gbãaao 6 à wa ka kpatan Luda a De gbàgbãrinɔ ũ. Àmbe à gakui kɔ̃n gbãaao vĩ gurɔ píngi! Aami. 7 À gwa, èe mɔɔ ludambɛ luguun. Baade píngi é wɛ́ɛ siàlɛ, baa gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ à zɔ̃̀nɔ, anduna bori píngi é sósobi ɔ́ɔ dɔ à yã musu. Lɛmɛ! Aami.

8 Dii Luda bè: Mámbe Alafa kɔ̃n Omɛgao ũ, Gbãapingide kɛ̀ má kuu yã, má kuu ai tia, bensɔ̃ méɛ suu.

Yesu Kirisi bɔ à mɔna Yohanazi

9 Ma Yohana a gbɛ̃ndoo kuuna Yesu guu kɔ̃ gbɛ̃nɔn wá ũ nawɛ̃a guu, kíblena guu, mɛnakɛna guu. Má kú yã ísia luan kɛ̀ wè be Patamɔ Luda yã̀ kɛ̀ Yesu à sèeda kɛ̀ ona yãnzi. 10 Dii gurɔɔ zĩ Luda Nini sùma, ben ma kòto gbãaa mà ma kpɛɛ lán kãkãki'ɔ bà 11 à bè: Ǹ pó kɛ̀ ń è kɛ̃ takada guu ǹ kpãsã sɔsi mèn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kú wétɛ kènɔ guunɔnɛ: Ɛfesu, Simina, Pɛgamumu, Tiatira, Saadi, Filadɛlɛfia kɔ̃n Laodiseao.

12 Ben ma liɛ lɛ mà gbɛ̃ kɛ̀ èe yã oomao pì e. Kɛ̀ ma liɛ lɛ, ma vura dabu è mèn swɛɛplaa. 13 Ma gbɛ̃ke è dabu pìnɔ tɛ́ lán gbɛ̃ntee nɛ́ bà. À utagyaba dana, èe gáɛɛzi, vura asaa dɔ à kùsɛa. 14 À mìkã dɛ pú fénfen lán sãkã ke buu bà, à wɛ́ɛ dɛ lán tɛ́nɛnɛ bà. 15 À gbá e tɛ́ kɛɛ lán mɔ̀gotɛ̃ kɛ̀ wèe baasaa tɛ́vura

guu bà. À kòto dɛ lán ísɔ̃kana kĩi bà. 16 À sɔsɔnɛnɔ kũna a ɔplaan mèn swɛɛplaa, fɛ̃ɛda lé nna kpaplaplaaa e bɔɔ à lén. À uu e té kɛɛ lán ɔfãntɛ̃ gbãaa bà.

17 Kè ma à è, ma lɛɛ à gbá saɛ ma gɔ̃ sàii. Ben à a ɔplaa nàma à bè: Ǹton tó vĩa n kũro. Mámbe Aɛde kɔ̃n Zãadeeo ũ, 18 gbɛ̃ kè èɡɔ̃ kuu ũ. Ma ga, má kuu, bensɔ̃ mégɔ̃ kuu ai gurɔ píngi. Má ga kɔ̃n gèwãao mònɛnɔ kũna. 19 Ǹ pó kè ń è kɛ̃, pó kè kuunɔ kɔ̃n pó kè eé mɔ́ à kpɛɛnɔ píngi. 20 Sɔsɔnɛ mèn swɛɛplaaa kè ń è ma ɔplaan pìnɔ kɔ̃n vura dabu mèn swɛɛplaaa pìnɔ asiin yè: Sɔsɔnɛ mèn swɛɛplaaa pìnɔ né sɔsi mèn swɛɛplaaa pìnɔ zǐrinɔmɛ, dabu mèn swɛɛplaaa pìnɔ né sɔsi mèn swɛɛplaaa pìnɔmɛ.

2

Ɛfesudeenɔ yã

1 Ǹ kɛ̃ Ɛfesu sɔsi zǐrinɛ: Mamɔma kè má sɔsɔnɛ mèn swɛɛplaaanɔ kũna ma ɔplaan, kè méɛ táa oo vura dabu mèn swɛɛplaaanɔ té, mámbe ma yã kèkii ò. 2 Má n yãkɛnanɔ dɔ̃ kɔ̃n zĩi kè néɛ kɛɛo kɔ̃n n mɛnakɛnao. Nɛè we ǹ gbɛ̃ zaaanɔ diɛro. Gbɛ̃ kè aɔ̃è ń zĩnda diɛ Luda zǐrinɔ ũ, bensɔ̃ aɔ̃ɔ dɛ à ũro, n ń yɔ̃ ń gwà ń è ɛgɛdeenɔn ń ũ. 3 N mɛna fɔ̃, n nawɛ̃a kè ma tó yãnzi, néɛ kpasaro. 4 Mɔde má yã vĩnyo. Yenzi kè ń vĩmɛ káaku bùsa. 5 Ǹ tó n kuuna zi zaalɛ néɛ busaro yã dɔngu. Ǹ nɔ̀sɛ liɛ ǹgɔ̃ yã kè nɛè kɛ yãanɔ kɛɛ. Tó néɛ kɛ lɛro, mé mónzi mà n dabu sɔ̃ki kpá. 6 Baa kɔ̃n beeeo ń yã kèkii vĩ, ń za Nikolaitãnɔ yãkɛnan lán ma zàn nà. 7 Gbɛ̃ kè swã vĩ à yã kè Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma: Mé gbɛ̃ kè zǐ blè gba zé à lí wɛ̃ndidee kè kú Luda swadako guu bɛɛ ble.

Siminadeenɔ yã

8 Ǹ kɛ̃ Simina sɔsi zǐrinɛ: Mamɔma kè má dɛ Aɛde kɔ̃n Zãadeeo ũ kè ma ga ma ɛara ma fɛɛ, mámbe ma yã kèkii ò. 9 Má wéɛtãmma kè wèe mɔɔnnɛɛ dɔ̃ kɔ̃n n takaasikɛɛo. Baa kɔ̃n beeeo auzikideen n ũ. Gbɛ̃ kè aɔ̃è be Yudanɔn ń ũ bensɔ̃ aɔ̃ɔ dɛ à ũroonɔ, kè aɔ̃ aduakɛkpɛ dɛ Setãn pó ũ, má dɔ̃ dian aɔ̃è yã dimma nà. 10 Ǹton vĩa kɛ nawɛ̃a kè né kɛɛnɛro. Ǹ ma, Ibilisi é a gbɛ̃kenɔ ká kpésiaan, lɛ à a yɔ̃ à gwa, eé wɛ́ɛ tãawa ai gurɔ kuri. Ǹgɔ̃ náanɛ vĩ ai ǹ gá gao, mé auzɛnna kɛnnɛ yàari ũ. 11 Gbɛ̃ kè swã vĩ à yã kè Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma: Ga plaade é ĩa da gbɛ̃ kè zǐ blèaro.

Pɛgamumudeenɔ yã

12 Ǹ kɛ̃ Pɛgamumu sɔsi zǐrinɛ: Mamɔma kè má fɛ̃ɛda lé nna kpaplaplaaa vĩ, mámbe ma yã kèkii ò. 13 Má n kúkii dɔ̃, guu kè Setãn kíblekita kúmmɛ. Ń ma yã kũna, néɛ lé sémaziro, baa gurɔɔ kè wà ma sèeda yãpurade Antipa dè n wétɛn, guu kè

Setãn kún pì. 14 Mɔde má yã vĩnyo féte. Ń gbɛ̃nɔ vĩ gwe kɛ̀ aɔ̃ɔ Balamu yã kũna. Balamu pì bé à dà Balakinɛ à Isarailinɔ gàɛ à ń dá tãa pɔ́bleen kɔ̃n pãpãkɛnao. 15 Lɛmɛ dɔ ń gbɛ̃nɔ vĩ gwe, aɔ̃ɔ Nikolaitãnɔ yã kũna. 16 Beee yãnzi ǹ nɔ̀sɛ liɛ. Tó nɛ́ɛ kɛ lɛro, mɛ́ mɔ́nzi tia mà zǐ káńyo kɔ̃n fɛ̃ɛdaa kɛ̀ kú ma lɛ́n-o. 17 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à yã kɛ̀ Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma. Mɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ zǐ blè gba mana kɛ̀ utɛna, mɛ́ à gba gbɛ̀ puraa kɛ̀ wà tɔ́ dufu kɛ̃̀a dɔ. Gbɛ̃ke tɔ́ pì dɔ̃ro, séde gbɛ̃ kɛ̀ má kpàa pì.

Tiatiradeenɔ yã

18 Ǹ kɛ̃ Tiatira sɔsi zǐrinɛ: Ma Luda Né kɛ̀ ma wɛ́ɛ dɛ lán téneɛnɛ bà bensɔ̃ ma gbá dɛ lán mɔ̀gotɛ̃ bà, mámbe ma yã kɛ̀kii ò. 19 Má n yãkɛnanɔ dɔ̃, n yenzi, n ludanaanɛkɛna, n zĩkɛna kɔ̃n n mɛnakɛnao. Má dɔ̃ dɔ kɛ̀ yã kɛ̀ nɛ́ɛ kɛɛ zãa maa dɛ à káakupɔla. 20 Mɔde má yã vĩnyo. N nɔgbɛ̃ Yɛzɛbɛli kɛ̀ à a zĩnda dìɛ annabi ũu gbà zɛ́. Èe ma zɔ̀blerinɔ sãsãa èe daańnɛ aɔ̃ pãpãa kɛ aɔ̃ tãa pɔ́ ble. 21 Ma à gbà zɛ́ à nɔ̀sɛ liɛ, mɔde à yezi à a nɔ̀sɛ liɛ à pãpãkɛna tóro. 22 Ǹ ma, mɛ́ kpázi mɛ́ tó gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ pãpãa kɛ̀onɔ nawɛ̃a bíta e, tó aɔ̃ɔe nɔ̀sɛ liɛ wà à yã tòro. 23 Mɛ́ à ìbanɔ dɛdɛ gagyãao, sɔsinɔ píngi é dɔ̃ kɛ mámbe mɛɛ̀ gbɛ̃nɔ laasuu kɔ̃n ń swɛ̃̀o tàasi kɛ, mɛ́ fĩa bo a baadenɛ a yãkɛnaa. 24 A Tiatira gbɛ̃ kpaaa kɛ̀ á yã pì kũnaro bensɔ̃ á yã kɛ̀ wè be Setãn asii bíta dɔ̃roonɔ, mɛ́ aso pãnde diarero. 25 À ɔ didi yã kɛ̀ á kũnaa ai màgɔ̃ gá su. 26 Gbɛ̃ kɛ̀ zǐ blè bensɔ̃ à yã kɛ̀ má yezinɔ kũna ai a léa, mɛ́ à gba zɛ́ à iko vĩ boriinɔa. 27 Eé kí bleḿma kɔ̃n mɔ̀ gòo à ń wíwi lán wè gǔ oroo wíwi nà, lán ma De ma gba zɛ́ nà. 28 Mɛ́ à gba gudɔna sɔsɔnɛ dɔ. 29 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à yã kɛ̀ Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

3

Saadideenɔ yã

1 Ǹ kɛ̃ Saadi sɔsi zǐrinɛ: Mamɔma kɛ̀ má Luda Nini mɛ̀n swɛɛplaaanɔ kũna kɔ̃n sɔsɔnɛ mɛ̀n swɛɛplaaanɔ, mámbe ma yã kɛ̀kii ò. Má n yãkɛnanɔ dɔ̃. Kuuna bɛ̃ɛ tó bé à dɔmma, mɔde gɛ̀n n ũ. 2 Ǹ itɛ̃ kɛ ǹ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ gɔ̃nnɛɛnɔ gba gbãaa ai aɔ̃gɔ̃ gá ga, zaakɛ má è n yãkee bɔɛzina ma Ludanɛro. 3 Beee yãnzi yã kɛ̀ ń mà ben ń sì ǹ tó àgɔ̃ dɔngu, ǹgɔ̃ kũna ǹ nɔ̀sɛ liɛ. Tó nɛ́ɛ itɛ̃ kɛro, mɛ́ mɔ́nzi lán kpãi bà, négɔ̃ gurɔ zaka kɛ̀ mɛ́ mɔ́ dɔ̃ro. 4 Baa kɔ̃n beeeo ń gbɛ̃nɔ vĩ Saadi gwe féte kɛ̀ aɔ̃ɔe ń pɔ́kãsãanɔ gbãsĩ kpáro. Wé táa o lɛdo kɔ̃n pɔ́ puraao dana, zaakɛ aɔ̃ kà à lézĩ. 5 Lɛn gbɛ̃ kɛ̀ zǐ blè égɔ̃ pɔ́kãsã puraa dana lɛ. Mɛ́ à tɔ́ dɛdɛ wɛ̃̀ndi takadan zikiro. Mɛ́ zɛo ma De kɔ̃n a malaikanɔ aɛ. 6 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à yã kɛ̀ Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

Filadɛlɛfiadeenɔ yã

7 Ǹ kɛ̃ Filadɛlɛfia sɔsi zǐrinɛ: Mamɔma kɛ̀ má kú madona
yãpuradee ũ, kɛ̀ má Dauda mɔ̀nɛ kũna, kɛ̀ mɛè zé wɛ̃ gbɛ̃ke è
fɔ̃ à tataro, kɛ̀ mɛè zé tata gbɛ̃ke è fɔ̃ à wɛ̃ro, mámbe ma yã kɛ̀kii
ò. 8 Má n yãkɛnanɔ dɔ̃. Ǹ ma, ma zé wɛ̀nnɛ n aɛ, gbɛ̃ke é fɔ̃
à tataro. Baa kɛ̀ n gbãa bítaro, ń ma yã kũna néɛ lé sémaziro.
9 Setãn aduakɛkpɛ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è ń zĩnda diɛ Yudanɔ ũ bensɔ̃ aɔ̃ dɛ
à ũroonɔ, mé tó ɛgɛdee pìnɔ mó wà kúɛnnɛ, aɔ́ dɔ̃ kɛ̀ má yenzi.
10 Zaakɛ ń yã kɛ̀ má dìɛnnɛ kũna n fɔ̃ n mɛna, mé n bɔ nawɛ̃a
kɛ̀ èe mɔɔ anduna píngia guu lɛ à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛanɔ lé à ń
gwa. 11 Mɛ́ mɔ́ tia. Ǹgɔ̃ pɔ́ kɛ̀ ń vĩ kũna gbãa, lɛ gbɛ̃ke tón n láada
símmaro yãnzi. 12 Mɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ zǐ̀ blè kɛ ma Luda kpɛ́ wesagba ũ.
Eé bɔ zikiro. Mɛ́ ma Luda tɔ́ kɛ̃a kɔ̃n ma Luda wétɛ Yerusalɛmu
dufu kɛ̀ eé pita bɔna à kiia zaa musu tɔ́o kɔ̃n ma tɔ́ dufuo. 13 Gbɛ̃
kɛ̀ swã vĩ à yã kɛ̀ Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

Laodiseadeenɔ yã

14 Ǹ kɛ̃ Laodisea sɔsi zǐrinɛ: Mamɔma Aami, sèeda náanɛde
yãpuraa kɛ̀ má dɛ pɔ́ kɛ̀ Ludaa kɛ̀nɔ mìdee ũ, mámbe ma yã kɛ̀kii
ò. 15 Má n yãkɛnanɔ dɔ̃. Ń yĩiro bensɔ̃ ń wãaro. Má yezi ǹgɔ̃
yĩi kesɔ̃ wãa. 16 Lán ń lɔ́gɔlɔgɔ nà, ń wãaro, bensɔ̃ ń yĩiro, mɛ́ n
pisimɛ. 17 Nɛɛ̀ be ɔɔde auzikidee kɛ̀ pɔ́ke nii vĩroon n ũ. Ń dɔ̃ kɛ̀
gbɛ̃ pã bũu baakɛri wɛ̃ndade takaaside vǐan n ũro. 18 Mɛ́ɛ lé
daamma ǹ vura baasana lú ma kiia, lɛ ǹ kɛ ɔɔdee ũ. Ǹ pɔ́kãsã
puraa lú ǹ da, lɛ ǹ n bũukɛɛ utɛ ǹ bɔ wín. Ǹ wɛ́ɛ ɛ̃zɛ̃ lú ǹ ká n
wɛ́ɛn lɛ ǹ guu e. 19 Mɛè kpãkɛ̃ gbɛ̃ kɛ̀ má yeńzinɔzi mà ń tòto kɛ.
Beee yãnzi, ǹ aĩa kɛ ǹ nɔ̀sɛ liɛ. 20 À gwa, má zɛna kpɛɛlɛ mɛ́ɛ
gbá lɛɛ. Tó gbɛ̃ ma kòto mà, ben à zé wɛ̀mɛ, mé gɛ̃ mà pɔ́ bleo eé
blemao. 21 Mɛ́ gbɛ̃ kɛ̀ zǐ̀ blè gba zɛ́ à vɛ̃ɛmao ma kìtaa, lán mapi
ma zǐ̀ blè ma vɛ̃ɛ kɔ̃n ma Deo a kìtaa nà. 22 Gbɛ̃ kɛ̀ swã vĩ à yã
kɛ̀ Luda Ninii e oo sɔsinɔnɛ ma.

4

Dɔnzikɛna Ludanɛ zaa musu

1 Beee gbɛra ma zɛ́ è wɛ̃na ludambɛ. Ben ma kòto kɛ̀ má mà
káaku lán kãkãki'ɔ bà mà dɔ à bè: Ǹ mɔ́ kɛ̀, mé yã kɛ̀ eé mɔ́ beee
gbɛraa ɔdɔannɛ. 2 Gwe gɔ̃ɔ Luda Nini mɔ̀ma, ben ma kíblekita è
ludambɛ gwe, gbɛ̃kee vɛ̃ɛa. 3 Gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna pì e té kɛɛ lán gbè
bèɛdee kɛ̀ wè be dayamɔ bà kesɔ̃ kaanɛlia. Ludambɛfɛ̃ɛdaa
liga kìta pìzi, à í dɛ lán lá'i taka bà lán ɛmɛradi bà. 4 Kíblekita
mèn baro awɛɛsiigɔ̃nɔɔ ligazi, gbɛ̃nsi gɔ̃ɔn baro awɛɛsiigɔ̃nɔɔ
vɛ̃ɛvɛ̃ɛna báa pìnɔa. Aɔ̃ pɔ́ puraa dadana, aɔ̃ vura fùra kukuna.
5 Lou e pii èe bɔɔ kìta pì kiia, èe pũtãa èe vĩi. Fitia nana kìta pì
aɛ mèn swɛɛplaa, aɔ̃mbe Luda Nini mèn swɛɛplaaanɔ ũ. 6 Dígi
kú kìta pì aɛ lán ísiaa bà, èe té kɛɛ lán gbèdigi bà.

Pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔnɔɔ liga kìta pìzi kĩikĩi. Wɛ́ɛ fĩfĩḿma kpɛɛ kɔ̃n aɛo. 7 Pɔ́ bɛ̃ɛ pìnɔ káakupɔ dɛ lán músu bà, à plaadee dɛ lán zùswaree bà, à aagɔ̃dee uu dɛ lán gbɛ̃ntee uu bà, à siigɔ̃dee dɛ lán kúu kɛ̀ èe vĩaa bà. 8 Pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ baade dèbɛ vĩ mèn swɛɛdodo. Wɛ́ɛ fĩfĩ ń dèbɛ pìnɔa à guu kɔ̃n à kpɛɛo. Fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo aɔ̃ègɔ̃ bee yãana sai:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dii Luda Gbãapingide.

Ń kuu yã, ń kuu tia, bensɔ̃ nɛ́ɛ suu.

9 Gurɔɔ kɛ̀ pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaa kɛ̀ ègɔ̃ kuu gurɔ píngi pì tɔ́ kpà, aɔ̃ bèɛ lìnɛ aɔ̃ à sáabu kpà, 10 gbɛ̃nsi gɔ̃ɔn baro awɛɛsiigɔ̃ɔ pìnɔ è daɛdaɛ à aɛ wà dɔnzi kɛnɛ, aɔ̃è ń fùra gogo wà káɛ kìta pì aɛ aɔ̃ be:

11 Dii wa Luda, n ka wà n tɔ́ kpá,
wà bèɛ kɔ̃n gbãaao dɔ̃nnɛ,
zaakɛ n pɔ́ píngi kɛ̀,
aɔ̃ kɛna kɔ̃n ń kuunao né n pɔyezinamɛ.

5

Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɔ̃n takada kokonao

1 Ben ma takada kokona è na gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaa pì ɔplaan, wà yã kɛ̃̀a aɛ kɔ̃n kpɛɛo píngi, wà à lé kǔ̀kū̃ kɔ̃n kãɛ'ɔ lɛo swɛɛplaaao. 2 Ben ma malaika gbãadee è, èe kpàakpa kɛɛ kɔ̃n kòto gbãaao à bè: Dé bé à kà à kãɛ'ɔ kènɔ gogo à takada kɛ̀ poroo? 3 Mɔde gbɛ̃kee kú ludambɛ ke tɔɔtɛa ke tɔɔtɛ gĩzĩ kɛ̀ eé fɔ̃ à takada pì poro à gwaro. 4 Ma ɔ́ɔ dɔ̀ maamaa, zaakɛ wèe gbɛ̃ke e kɛ̀ kà à takada pì poro à gwaro. 5 Ben gbɛ̃nsi pìnɔ doke bèmɛ: Ǹton ɔ́ɔ dɔro. Ǹ gwa, Yuda bori Músu kɛ̀ dɛ Dauda kpata kɛ̀ pìto pà Kína ũu zǐ̃ blè. Àmbe eé fɔ̃ à kãɛ'ɔ mèn swɛɛplaaa pìnɔ gogo à takada pì poro. 6 Ben ma Sãnɛ Bɔ̀rɔ è zɛna kìta pì saɛ kĩikĩi pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ kɔ̃n gbɛ̃nsi pìnɔ té. À dɛ lán wà à kòto kpà bà. À koba vĩ mèn swɛɛplaa kɔ̃n wɛ́ɛo mèn swɛɛplaa. Luda Nini mèn swɛɛplaaa kɛ̀ à ń zĩ anduna gu píngianɔon gwe. 7 À gàa à takada pì sì gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaa pì ɔzĩ. 8 Kɛ̀ à takada pì sì, ben pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ kɔ̃n gbɛ̃nsi gɔ̃ɔn baro awɛɛsiigɔ̃ɔ pìnɔ kùɛkuɛ Sãnɛ Bɔ̀rɔ pì aɛ. Aɔ̃ baade mɔrɔ kũna kɔ̃n vura zubɔ kɛ̀ tuaetiti kán à pào. Tuaetiti pì né Luda gbɛ̃nɔ aduakɛnanɔmɛ. 9 Aɔ̃ lè dufu sì wèe bee:

N ka ǹ takada pì sí ǹ kãɛ'ɔ pìnɔ gogo,
zaakɛ wà n dɛ,
n gbɛ̃nɔ bò Ludanɛ kɔ̃n n aruo
bori píngi guu, boriyã píngi guu,
gbɛ̃ píngi guu, bùsu píngi guu.

10 N ń kpá kpatan,

aɔ̃ gɔ̀ wa Luda gbàgbãrinɔ ũ,
aɔ̃égɔ̃ kí blee tɔɔtɛa.
11 Ben ma malaikanɔ è ligana kìta pìzi kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ pìnɔ kɔ̃n
gbɛ̃nsi pìnɔ paripari, aɔ̃ parii kà bɔrɔ ũgbangba, weé fɔ̃ wà ń
lɛ́ dɔ̃ro. Ma ń kĩi mà, 12 aɔ̃ bè kɔ̃n kòto gbãaao:
Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ wà dɛ̀ kà
wà iko dɔ̃nɛ kɔ̃n auzikio
kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔo kɔ̃n gbãaao kɔ̃n bɛ̀ɛo,
wà à sáabu kpá, wà à tɔ́ kpá.
13 Ben pɔ́ kɛ̀ Ludaa kɛ̀ musu kɔ̃n tɔɔtɛo kɔ̃n tɔɔtɛ gĩzĩo kɔ̃n ísiaa
guuo píngi, pɔ́ kɛ̀ kú baama píngɔnɔ, má mà aɔ̃ bè:
Wàgɔ̃ bɛ̀ɛ kɔ̃n gbãaao dɔ̃
gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaanɛ
kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔo,
wégɔ̃ ń sáabu kpaa,
wàgɔ̃ ń tɔ́ kpaa gurɔ píngi.
14 Pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ bè, aami. Ben gbɛ̃nsi pìnɔ dàɛdaɛ wà
dɔnzi kènɛ.

6

Kãɛ'ɔgogona

1 Má è Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ mèn swɛɛplaaa pìnɔ káakupɔ gò. Ben
má mà pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ doke yã ò lán lapatana bà à bè:
Ǹ mɔ́! 2 Ben ma sɔ̃ puraa è, gbɛ̃ kɛ̀ dia sá kũna. Wà kífura kùnɛ,
ben à bɔ̀ zĩbleri ũ, lɛ à gá zĩ ble.

3 Kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ plaadee gò, má mà pɔ́ bɛ̃ɛ plaadee bè: Ǹ
mɔ́! 4 Sɔ̃ pãnde bɔ̀ dɔ, à dɛ tɛ̃ɛ zónzon. Wà gbɛ̃ kɛ̀ dia gbà zɛ́ à
aafia sí andunaa, lɛ gbɛ̃nɔ kɔ̃ dɛdɛ. Wà fɛ̃ɛda ìsi kpàa.

5 Kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ aagɔ̃dee gò, má mà pɔ́ bɛ̃ɛ aagɔ̃dee bè: Ǹ
mɔ́! Ben ma sɔ̃ siaa è, gbɛ̃ kɛ̀ dia zaka kũna. 6 Ma kĩi mà lán
gbɛ̃ntee kòto bà, à bɔ̀ pɔ́ bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔ pìnɔ té à bè: Ése zaka lɛ́
don gurɔ do zĩ ɔɔ ũ. Gbado zaka lɛ́ aagɔ̃n gurɔ do zĩ ɔɔ ũ. Ǹton
tó kù línɔ kɔ̃n geepi línɔ yakaro.

7 Kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ siigɔ̃dee gò, ma pɔ́ bɛ̃ɛ siigɔ̃dee kòto mà à
bè: Ǹ mɔ́! 8 Ben ma sɔ̃ pufau è, gbɛ̃ kɛ̀ dia tɔ́n Gaa, Gɛ̀wãa tézi.
Wà ń gbá zɛ́ aɔ̃gɔ̃ iko vĩ anduna gbɛ̃nɔ lɛo siigɔ̃deea, aɔ̃ ń dɛdɛ
kɔ̃n zǐo kɔ̃n dekaao kɔ̃n gagyãao kɔ̃n nɔ̀bɔ pãsĩnɔ.

9 Kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ sɔɔrodee gò, ma gbɛ̃ kɛ̀ wà ń dédɛ Luda yã
ona kɔ̃n Yesu sèedakɛnao yãnzi gɛ̀wãadeenɔ è tuaetitikpatakii
gĩzĩ. 10 Aɔ̃ wii gbãaa lɛ̀ wà bè: Dii kɛ̀ kú adona yãpurade, bɔrɛn
né yãkpaɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛanɔ ǹ wa dɛna gɛ̃ɛ boḿmaa?
11 Ben wà utagyaba puraa dàda ń baadenɛ, wà bɛ̀ńnɛ aɔ̃ mɛna
féte ai ń Yesu zɔ̀bleri daaa kɛ̀ weé ń dɛdɛ lán ń bànɔ lɛ́ gá káo.

12 Kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ swɛɛdodee gò, má è tɔɔtɛ nìgãnigã
pãsĩpãsĩ, ɔfãntɛ̃ sia kṳ̀ níginigi lán bisa kɛ̀ wà dà òsin bà, mɔvura
tɛ̃a kṳ̀ lán aru bà mámmam. 13 Sɔsɔnɛnɔ bɔ̀ ludambɛ aɔ̃ kwɛ̀ tɔɔtɛ
lán zàga'ĩa è líbɛ ísi woro nà. 14 Ludambɛɛ kɛ̀kɔ̃a à kòkokoko
lán pɛ̀ bà. Kpiiinɔ kɔ̃n ísia luannɔ sɔ̃ki kpà píngi. 15 Anduna
kínanɔ kɔ̃n kpatablerinɔ kɔ̃n soza gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n auzikideenɔ
kɔ̃n gbãadeenɔ kɔ̃n gbɛ̃ píngio zɔ̀nɔ ke wɛ̃ɛnɛnɔ ùtɛ gbɛ̀wɛɛnɔn
kɔ̃n gbɛ̀kotoonɔo. 16 Aɔ̃ wiii gɔ̃̀ dɔ:
Kpiiinɔ kɔ̃n gbɛ̀nɔ à dawala,
à wa utɛ gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaanɛ,
à wa sí Sãnɛ Bɔ̀rɔ pɔfɛ̃a.
17 Zaakɛ aɔ̃ pɔfɛ̃pitammagurɔ ìsi kà. Dé bé eé fɔ̃ à bɔn?

7

Sɛ̀edakɛna Luda zɔ̀blerinɔa

1 Beee gbɛra ma malaika gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔnɔ è zɛzɛ anduna gooda
siigɔ̃ɔnɔa, aɔ̃ baade a gooda ĩa kũna, lɛ ĩa tón vu tɔɔtɛ ke ísiaa ke
lí kearo yãnzi. 2 Ben ma malaika pãnde è, à bɔ̀ à fɛ̀ɛ ɔfãntɛ̃bɔɛ
kpa, à Luda Wɛ̃̀ndide sɛ̀edakɛbɔ kũna. À lɛ́ gbãaa zù malaika
gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔ kɛ̀ wà ń gbá zɛ́ aɔ̃ tɔɔtɛ kɔ̃n ísiaao yaka pìnɔzi 3 à
bè: Àton tɔɔtɛ ke ísiaa ke línɔ yakaro ai wà sèeda kɛ wa Luda
zɔ̀blerinɔ mì'aɛnɔa. 4 Ben wà gbɛ̃ kɛ̀ wà sèeda pì kɛ̀ḿmanɔ lɛ́
òmɛ, aɔ̃ gɔ̃ɔn bɔrɔ baswɛɛplaa awɛɛsiigɔ̃mɛ. Aɔ̃ bɔ̀ Isaraili bori
píngi guu:
5 Yuda boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Rubɛni boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Gada boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
6 Asa boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Nafatali boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Manase boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
7 Simɛɔ boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Levi boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Isaka boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
8 Zɛbuluni boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Yusufu boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa,
Bɛyãmi boriinɔ gɔ̃ɔn bɔrɔ kuri awɛɛplaa.

Bori píngi kakɔ̃ana ludambɛ

9 Beee gbɛra ma gbɛ̃nɔ è paripari, weé fɔ̃ wà ń lɛ́ dɔ̃ro. Aɔ̃ bɔ̀
bùsu píngi guu, bori píngi guu, gbɛ̃ píngi guu, boriyã píngi guu.
Aɔ̃ɔ zɛzɛna kíblekita kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔo aɛ. Aɔ̃ɔ utagyaba puraa
dadana, kpakpa lánɔɔ nana ń ɔzĩ. 10 Aɔ̃ɔe wii gbãaa lɛɛ wèe bee:
Mìsina è bɔ wa Luda kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaa
kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔo kiiamɛ.

11 Malaikanɔɔ zɛzɛna wà lìga kìta kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ
mèn siigɔ̃nɔzi ń píngi, ben aɔ̃ kùɛkuɛ kìta pì aɛ wà dɔnzi kɛ̀
Ludanɛ 12 wà bè:
Aami! Wa Luda bé à tɔ́ vĩ kɔ̃n gakuio
kɔ̃n ɔ̃ndɔ̃ɔo kɔ̃n sáabuo kɔ̃n bɛ̀ɛo
kɔ̃n ikoo kɔ̃n gbãaao gurɔ píngi. Aami!

13 Ben gbɛ̃nsi pìnɔ doke ma la à bè: Dénɔn gyabapuradari
kɛ̀nɔ ũu? Aɔ̃ bɔ̀ mámɛ? 14 Ma bènɛ: Baa, ḿbe ń dɔ̃. Ben à bèmɛ:
Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ bɔ̀ wɛ́ɛtãmma bíta guunɔmɛ. Aɔ̃ ń utagyaba pìnɔ pìpi
Sãnɛ Bɔ̀rɔ aru guu à pura kṳ̀.
15 Beee yãnzin aɔ̃ɔ kú Luda kìta aɛzĩzi,
aɔ̃ɔe dɔɔzi a kpén fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo.
Gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna kìtaa pì é a kuta kúńla.
16 Nɔaa ke ímii é ń dɛ zikiro,
ɔfãntɛ̃ é ń léro, guu é wãḿmaro,
17 zaakɛ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɛ̀ kú kìta pì gura súusu é kɛ ń Dằri ũ,
eé dɔńnɛ aɛ ai í wɛ̃ndide bɔkiia,
Luda é gbasa à ń wɛ́ɛ'i gogońnɛ píngi.

8

Kãɛ'ɔ swɛɛplaade gona

1 Kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ kãɛ'ɔ swɛɛplaadee gò, ludambɛɛ kɛ̀ kítikiti lán
minti baaakuri taka bà. 2 Ben ma malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa kɛ̀
aɔ̃èg̃ɔ zɛzɛna Luda aɛnɔ è, wà kãkãki kpàḿma mèn swɛɛplaa.
3 Ben malaika pãnde mɔ̀ à zɛ̀ tuaetitikpatakii kɛ̀ wà pì kɔ̃n
vurao saɛ, à tésibɔ kɛ̀ wà pì kɔ̃n vurao kũna. Wà tuaetiti kpàa
bítabita, lɛ à kakɔ̃a kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ píngi aduakɛnanɔ à kpata,
ben à kpàta kíblekita aɛ tuaetitikpatakii pìa. 4 Ben tuaetiti
tésukpɛ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ aduakɛnanɔo fɛ̀ɛ malaika ɔzĩ Luda aɛ.
5 Ben malaika pì tésibɔ sɛ̀, à té sìo tuaetitikpatakiia à pà, ben à
zù tɔɔtɛ. Lou e vĩi, èe pũtãa èe pii, ben tɔɔtɛ nìgãnigã.

Kãkãki mèn swɛɛplaanɔ pɛna

6 Malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kãkãki mèn swɛɛplaa kũna
pìnɔ à pɛna soru kɛ̀. 7 À káakudee a kãkãki pɛ̀, ben wà lougbɛ
kɔ̃n téo kakɔ̃ana kɔ̃n aruo kù tɔɔtɛa. Tɔɔtɛ lɛo aagɔ̃dee té kṳ̀, línɔ
lɛo aagɔ̃dee té kṳ̀, sɛ̃̀ ísi té kṳ̀ míɔmiɔ.
8 Malaika plaadee a kãkãki pɛ̀, ben pɔ́ tédee bɔ̀ à sì ísiaan lán
kpii bíta bà. Ísia lɛo aagɔ̃dee lì aru ũ, 9 ben ísia pɔ́ bɛ̃ɛnɔ lɛo
aagɔ̃dee gàga, góro'itɛnɔ lɛo aagɔ̃dee yàka.
10 Malaika aagɔ̃dee a kãkãki pɛ̀, ben sɔsɔnɛ bíta kɛ̀ èe té
kũu lán sɛ̃̀tɛ bà bɔ̀ ludambɛ à lèɛ à dà swaanɔ kɔ̃n bianɔ lɛo
aagɔ̃deela. 11 Sɔsɔnɛ pì tɔ́n Sɛwɛɛ. Í lɛo aagɔ̃dee lì sɛwɛɛ ũ, ben
gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ í pì mìnɔ gàga pari à kyằkyã yãnzi.

12 Malaika siigɔ̃dee a kãkãki pɛ̀, ben wà ɔfãntɛ̃ lɛo aagɔ̃dee lɛ̀ kɔ̃n mɔvura lɛo aagɔ̃deeo kɔ̃n sɔsɔnɛnɔ lɛo aagɔ̃deeo, lɛ aɔ̃ lɛo aagɔ̃de sia kũ yãnzi. Ben fãantɛ̃ lɛo aagɔ̃dee gɔ̃̀ gupuraa sai, lɛn à dɛ lɛ gwãavĩ dɔ. 13 Ben ma kúu è èe vĩaa musumusu. Má mà à wii gbãaa lɛ̀ à bè: Wãiyoo, wãiyoo, wãiyoo gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛnɔ malaika gɔ̃ɔn aagɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃ gɔ̃̀ pìnɔ kãkãki'ɔ kɛ̀ eé bɔ yãnzi.

9

1 Malaika sɔɔrodee a kãkãki pɛ̀, ben ma sɔsɔnɛ è à bɔ̀ ludambɛ à lɛ̀ɛ tɔɔtɛ. Ben wà gɛ̀wãa wɛ̀ɛ zòoto mɔ̀nɛ kpàa, 2 ben sɔsɔnɛ pì Gɛ̀wãa wɛ̀ɛ zòoto pì zé wɛ̃̀. Tésukpɛ bɔ̀n lán mɔ̀datɛ bíta tésukpɛ bà, ben gɛ̀wãa wɛ̀ɛ pì tésukpɛ ɔfãntɛ̃ sia kǔ, guu kɛ̀ sí níginigi. 3 Sutɛ̃nɔ bɔ̀ɛ tésukpɛ pì guu aɔ̃ dà tɔɔtɛla. Wà ń gbá gbãaa lán anduna swínɔ gbãaa bà. 4 Wà bèńnɛ aɔ̃ton ĩa da sɛ̃̀aro ke lá ke lí ke, séde gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ Luda sèeda vĩ ń mì'aɛaroonɔ. 5 Wèe ń gba zé aɔ̃ gbɛ̃nɔ dɛdɛro, mɔde aɔ̃é wãwã kpáńzi ai mɔ sɔɔromɛ. Aɔ̃ wãwãa dɛ lán swí gbɛ̃pana wãwãa bàmɛ. 6 Gurɔ beeenɔa gbɛ̃nɔ é gaa wɛtɛ, aɔ̃é ero. Ga nii é ń dɛ, mɔde gaa é bàa léńnɛ.

7 Sutɛ̃ pìnɔɔ dɛ lán sɔ̃ kɛ̀ ń sorumi mà kɔ̃n zl̃onɔ bà. Aɔ̃ póke kukuna lán vura fùra bà, aɔ̃ uu dɛ lán gbɛ̃ntee uu bà. 8 Aɔ̃ɔ mìkã vĩ gbɑ̃̀agbãa lán nɔgbɛ̃ mìkã bà, aɔ̃ɔ swaanɔɔ vĩ lán músu swaa bà. 9 Aɔ̃ kùsɛ dɛ lándɔ̃ aɔ̃ɔ mɔ̀ uta dadana bà, aɔ̃ dèbɛ kĩi dɔ lán góro parii kɛ̀ sɔ̃nɔɔ e gáɛɛ zl̀ guu kĩi bà. 10 Aɔ̃ vlãa vĩ kɔ̃n kàɔ lán swí pó bà. Aɔ̃ gbãaa kú ń vlãa pìnɔa, lɛ aɔ̃ ĩa dao gbɛ̃nɔa ai mɔ sɔɔro. 11 Gɛ̀wãa wɛ̀ɛ zòoto malaika pìn ń kína ũ. Kɔ̃n Eberu yão à tɔ́n Abadɔ̃. Kɔ̃n Giriki yão sɔ̃ Apɔliɔ̃. 12 Wãiyoo káakupɔ gɛ̃̀tɛ, mèn plaaanɔɔ e mɔɔ à kpɛɛ dɔ.

13 Malaika swɛɛdodee a kãkãki pɛ̀. Ma kòto mà à bɔ̀ Luda aɛ tuaetitikpatakii kɛ̀ wà pì kɔ̃n vurao koba siigɔ̃ɔnɔ kpa. 14 À bè malaika swɛɛdodee kɛ̀ kãkãki kũnanɛ: Ǹ malaika gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔ kɛ̀ aɔ̃ɔ yiyina swadaa kɛ̀ wè be Yuflati saɛnɔ poro. 15 Ben à malaika gɔ̃ɔn siigɔ̃ɔ kɛ̀ wà ń soru kɛ̀ wɛ̃̀ beeea mɔ beeea gurɔ beeea gurɔ zaka beee yãnzinɔ pòro, lɛ aɔ̃ gbɛ̃nteenɔ lɛo aagɔ̃dee dɛdɛ yãnzi. 16 Wà soza sɔ̃deenɔ pari lé òmɛ, aɔ̃ɔ gɔ̃ɔn miliɔ̃ wàa domɛ. 17 Wéɛgupu'ena pì guu lán ma sɔ̃ pìnɔ kɔ̃n ń dìrinɔ è nàn yè: Aɔ̃ɔ mɔ̀ utanɔ dadana tɛ̃ɛ lán té bà, búgu lán bulu bà, kpà'ikpa'i lán ɔfãntɛ̃gbɔ̃ bà. Sɔ̃ pìnɔ mì dɛ lán músu mì bà. Té kɔ̃n tésukpɛo kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃o e bɔɔ ń lén. 18 Kisia mèn aagɔ̃ɔ kènɔ, té kɔ̃n tésukpɛo kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃ kɛ̀ èe bɔɔ ń lé guuo bé à gbɛ̃nteenɔ lɛo aagɔ̃dee dèdɛ. 19 Zaakɛ sɔ̃ pìnɔ gbãaa kú ń lé guu kɔ̃n ń vlãao dɔ. Aɔ̃ vlãa dɛ lán mlɛ̃̀ bà, aɔ̃ɔ mì vĩ kɛ̀ aɔ̃è ĩa dao gbɛ̃nɔa.

20 Gbɛ̃ kpaaa kɛ̀ aɔ̃ɔe gaga kisia pìnɔ musuroonɔ e nɔ̀sɛ liɛ wà pó kɛ̀ aɔ̃ɔ kɛ̀ yãa tòro. Aɔ̃ɔ kpé wèe kuɛɛ tãanɔnɛ kɔ̃n pó kɛ̀ aɔ̃ɔ

kɛ̀ kɔ̃n vurao kɔ̃n kondogio kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃o kɔ̃n gbɛ̀o kɔ̃n lío. Pɔ́ pìnɔ è guu ero, aɔ̃è yã maro, aɔ̃è táa o sɔ̃ro. 21 Aɔ̃ɔe nɔ̀sɛ liɛ wà ń gbɛ̃dɛna tòro ke aɔ̃ pɔ́dammana ke aɔ̃ pãpãkɛna ke aɔ̃ kpãi'ona.

10

Malaika kɔ̃n takada porona néngoo

1 Ben ma malaika gbãade pãnde è, à bɔ̀ ludambɛ èe pitaa. Ludambɛ luguu ligazi, ludambɛfɛ̃ɛdaa kú à mìla. À uu dɛ lán ɔfãntɛ̃ bà, à gbánɔɔ dɛ lán ténɛnɛ bà. 2 À takada néngo kɛ̀ porona kũna. À a gbá ɔplaa zɛ̀ ísiaaa, à a gbá ɔzɛɛ zɛ̀ tɔɔtɛa. 3 À wii gbãaa lɛ̀ lán músu pũtãna bà. Kɛ̀ à wii lɛ̀, lapatana mɛ̀n swɛɛplaaanɔ yã ò. 4 Kɛ̀ lapatana mɛ̀n swɛɛplaaa pìnɔ yã ò lɛ, má yezi mà kɛ̃ takada guu, ben ma kòto mà, à bɔ̀ ludambɛ à bè: Ǹgɔ̃ yã kɛ̀ lapatana mɛ̀n swɛɛplaaa pìnɔɔ ò kũna asii guu, ǹton kɛ̃ro. 5 Malaika kɛ̀ má è zɛna ísia kɔ̃n tɔɔtɛoa pì a ɔplaa sɛ̀ à dɔ̀ musu, 6 ben à sì kɔ̃n Luda kɛ̀ kuu gurɔ píngio kɛ̀ musu kɔ̃n tɔɔtɛo kɔ̃n ísiaao kɛ̀ kɔ̃n pɔ́ kɛ̀ kú ń guunɔ píngi à bè: Eé gì kɛ dɔro. 7 Malaika swɛɛplaade kãkãki pégurɔɔ zĩ, tó èe mɔɔ pé, Luda pɔyezi kɛ̀ utɛna é kɛ, lán à à baaru kpà a zɔ̀bleri annabinɔnɛ nà.

8 Ben ma kòto kɛ̀ má mà à bɔ̀ ludambɛɛ pì mà dɔ à bè: Ǹ gá ǹ takada kɛ̀ porona à na malaika kɛ̀ zɛna ísia kɔ̃n tɔɔtɛoa ɔzĩ sí. 9 Ben ma gaa malaika pì kiia ma bènɛ à takada néngo pì kpáma, ben à bèmɛ: Ǹ sí ǹ só. Eégɔ̃ nna n lén lán zɔ́ bà, mɔde eé gí n sɔrɔɔzi. 10 Ben ma takada néngo pì sì malaika pì ɔzĩ má sò. À kɛ̀ nna ma lén lán zɔ́ bà. Kɛ̀ má mɔ̀, à gì ma sɔrɔɔzi. 11 Ben wà bèmɛ mà annabikɛyã o dɔ maamaa boriinɔ kɔ̃n bùsunɔ kɔ̃n boriyãnɔ kɔ̃n kínanɔ yã musu.

11

Sèedade gɔ̃ɔn plaaanɔ

1 Ben wà kàba kpàma pɔ́yɔ̃bɔ ũ wà bèmɛ: Ǹ fɛɛ ǹ Luda kpé yɔ̃ kɔ̃n à gbãgbãkiio, ǹ dɔnziri kɛ̀ aɔ̃ɔ kú gweenɔ naro. 2 Ǹ à ua tó, ǹton yɔ̃ro, zaakɛ wà kpà boriinɔamɛ. Aɔ̃é kɛ̀sɛ péepɛɛ Luda wétɛdaaa ai mɔ baplaa awɛɛplaa. 3 Mé ma sèedade gɔ̃ɔn plaaanɔ gba zé aɔ̃ annabikɛyã o gurɔ wàa swɛɛdo kɔ̃n baaagɔ̃ɔo pì guu pɔsia utanɔo dadana. 4 Gbɛ̃ pìnɔn kù lí mɛ̀n plaa kɔ̃n dabu mɛ̀n plaaa kɛ̀ zɛna anduna Dii aɛnɔ ũ. 5 Tó gbɛ̃ e wɛtɛɛ à ĩa dam̀ma, té é bɔ ń lén à ń ibɛɛ pìnɔ kpáta. Lɛn gbɛ̃ kɛ̀ èe wɛtɛɛ à ĩa dam̀ma é ga lɛ. 6 Aɔ̃ɔ ludambɛ zé tatana gbãa vĩ, lɛ lou tón ma gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔe annabikɛyã ooro yãnzi. Aɔ̃ í liɛna aru ũ gbãa vĩ dɔ. Aɔ̃é kisia bori sãnda píngi kpá andunazi gurɔɔ kɛ̀ aɔ̃ɔ yezia.

7 Tó aɔ̃ ń sèedadekɛna yằa, nɔ̀bɔ pãsĩ kɛ̀ è bɔ gɛ̀wãa wɛ̀ɛ zòoto guu é zǐ káńyo à zǐ bleḿma à ń dɛdɛ. 8 Aɔ̃ gɛ̀nɔ égɔ̃ kaɛna

wétɛdaa kè wà ń Dii pà lía zédaa guu. Yáasi guu wè wétɛdaa pì sísi Sɔdɔmu ke Igipiti. 9 Gbɛ̃ píngi kɔ̃n bori píngio kɔ̃n boriyã píngio kɔ̃n bùsu píngi gbɛ̃nɔ é ń gènɔ gwagwa ai gurɔ aagɔ̃ kɔ̃n a kusuo, aɔ̃é we wà ń vĩiro. 10 Gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛanɔ é pɔnnaa kɛ aɔ̃é zĩbaa kɛ aɔ̃é gba dakɔ̃nɛ, kè annabi gɔ̃ɔn plaaa kè wãwãa kpàńzi pìnɔ gàga yãnzi. 11 Gurɔ aagɔ̃ kɔ̃n a kusuo pì gbɛra Ludaa tò wesa wɛ̃ndidee gɛ̃ńgu, ben aɔ̃ fɛ̀ɛ wà zè. Vĩa gbɛ̃ kè aɔ̃ ń énɔ kṳ̃ maamaa. 12 Ben annabi pìnɔ kòto gbãaa mà à bɔ̀ ludambɛ à bèńnɛ: À fɛɛ à mó kè. Gurɔɔ kè aɔ̃ ibɛɛnɔ wée fĩḿma, ben aɔ̃ fɛ̀ɛ wà tà musu ludambɛ luguu guu. 13 Zĩ beeea tɔɔtɛ nìgãnigã pãsĩpãsĩ, wétɛdaa pì lɛo kuridee gbòro, ben gɔ̃ɔn bɔrɔ swɛɛplaaanɔ gàga tɔɔtɛnigãnigãna pì guu. Vĩa gbɛ̃ kpaaanɔ kṳ̃, ben aɔ̃ bèɛ lì Luda Musudenɛ. 14 Wãiyoo plaadee gɛ̃̀tɛ, à aagɔ̃dee e kaa sa.

Kãkãki swɛɛplaade pɛna

15 Malaika swɛɛplaadee a kãkãki pè. Kòto gbãaanɔ bɔ̀ ludambɛ wà bè:
Anduna kpata gɔ̃̀ wa Dii pó ũ
kɔ̃n kína kè à kào,
eégɔ̃ kí blee gurɔ píngi.
16 Gbɛ̃nsi gɔ̃ɔn baro awɛɛsiigɔ̃ɔ kè aɔ̃ɔ vɛ̃ɛvɛ̃ɛna ń kìtaa Luda aɛ pìnɔ kùɛkuɛ aɔ̃ dɔnzi kènɛ 17 wà bè:
Dii Luda Gbãapingide
kè ń kuu yã bensɔ̃ ń kuu ai tia,
wa n sáabu kè,
zaakɛ n bɔ kɔ̃n n gbãa bítaomɛ,
gbasa n na kíblenaa.
18 Boriinɔ pɔ fɛ̃̀,
ben n pɔfɛ̃ pìtaḿma.
N yãkpaɛkɛna kɔ̃n gèwãadeenɔ gurɔɔ kà.
Né fĩa bo n zɔ̀bleri annabinɔnɛ
kɔ̃n n gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe vĩa kɛɛnnɛɛnɔ,
né féte gbɛ̃nsi,
né andunadɛrinɔ dɛdɛ.
19 Ben wà Luda kpé kè kú musu wɛ̃̀, ben wà Luda bà kuunańyo àkpati è à guu. Lou e pii, èe vĩi, èe pũtãa. Tɔɔtɛ nìgãnigã, lougbɛ pãsĩ kwè.

12

Nɔgbɛ̃ kɔ̃n kwã ìsio

1 Ben ma wéɛ sì sèeda bíta bɔnsaɛlɛ ludambɛ. Nɔgbɛ̃ kee ɔfãntɛ̃ yina bisa ũ, mɔvura kú à gbá gĩzĩ, à sɔsɔnɛ mèn kuri awɛɛplaaanɔ kuna kífura ũ. 2 À nɔ̀sina, ben nɔ̀wãwãa fɛ̀ɛa, èe né'iwãwã wii lɛɛ. 3 Ben ma wéɛ sì pó pãndelɛ ludambɛ sèeda ũ.

Kwã ìsi tɛ̃a zónzon kú gwe, à mì mèn swɛɛplaa, à koba mèn kuri. À kífura mèn swɛɛplaaanɔ kukuna. 4 À sɔsɔnɛnɔ lɛo aagɔ̃dee wòro ludambɛ kɔ̃n a vlãao à kwèɛ tɔɔtɛ, ben à mɔ̀ à zè nɔgbɛ̃ kè yezi à né ii pì aɛ, lɛ à e à né kè eé ii pì só yãnzi. 5 Ben nɔgbɛ̃ pì négɔ̃gbɛ̃ kè eé kí ble bori píngia kɔ̃n mɔ̀ gòo ì. Ben wà né pì sè wà tào Luda kɔ̃n a kìtao kiia. 6 Nɔgbɛ̃ pì bàa lè à tà sɛ̃n, guu kè Ludaa kèkɛnɛ, lɛ wà à gwa gurɔ wàa swɛɛdo kɔ̃n baaagɔ̃ɔo guu.

7 Ben zì̀ fɛ̀ɛ ludambɛ, Mikaɛli kɔ̃n a malaikanɔ zì̀ kà kɔ̃n kwã pìo, kwã kɔ̃n a ìbanɔ zì̀ kàńyo. 8 Ben aɔ̃ gbãaa kɛ̀sã, aɔ̃ɔe vɛ̃ɛkii e ludambɛ dɔro. 9 Wà pè kwã ìsi pìa wà à bɔ̀. Àmbe mlɛ̃ zii kè wè be Ibilisi ke Setãn, anduna píngi sà̰sãri ũ. Wà à bɔ̀ wà zù tɔɔtɛ kɔ̃n a ìbanɔ lɛdo. 10 Ben ma kòto gbãaa mà ludambɛ à bè:

Wa Luda zì̀ blè sa,
à gbãa kɔ̃n à kpatao bɔ̀ gupuraaa,
à iko kpà kí kè à kàa.
Zaakɛ wà pè yãdimmaria wà à bɔ̀.
Àmbe ègɔ̃ wa gbɛ̃nɔ yakaa wa Ludanɛ fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo.
11 Wa gbɛ̃nɔ zì̀ blèa kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔ aru gbãaao
kɔ̃n ń sèedadekɛyão.
Aɔ̃ gì ń wɛ̀ndizi ai aɔ̃ gàa gào.
12 Beee yãnzi amɔa kè á kú ludambɛɛnɔ à pɔnnaa kɛ.
Wãiyoo tɔɔtɛ kɔ̃n ísiaao,
zaakɛ Ibilisi pìtaawa kɔ̃n pɔfɛ̃ bítaomɛ,
kè à dɔ̃ kè gurɔɔ kè gɔ̃are kpáaro yãnzi.

13 Kè kwã è wà a zu tɔɔtɛa, ben à pèɛ nɔgbɛ̃ kè à négɔ̃gbɛ̃ ì pìzi. 14 Ben wà kúu bíta dèbɛ mèn plaaa kpà nɔgbɛ̃ pìa, lɛ à vĩa à kɛ zã̀ kɔ̃n mlɛ̃ pìo, à tá guu kè wà kèkɛnɛ sɛ̃n, lɛ wà à gwa gwe wɛ̀ aagɔ̃ kɔ̃n a kusuo. 15 Mlɛ̃ pì í pìsi nɔgbɛ̃ pì kpɛɛ lán swaa bà, lɛ ísɔ̃ e à à sé, 16 ben tɔɔtɛ nɔgbɛ̃ pì mì sì, à a lé wɛ̃ à í kè bɔ̀ kwã lén pì mì. 17 Ben kwã pì fɛ̃ nɔgbɛ̃ pìzi, à gàa zì̀ ká kɔ̃n à borii kè aɔ̃ gɔ̃nɔ, gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ Luda yã kè Yesu à sèeda kè kũnanɔ. 18 Kwã pì zɛna ísia léa.

13

Nɔ̀bɔ pãsĩ mèn plaaanɔ

1 Ben ma nɔ̀bɔ pãsĩ è èe bɔɔ ísiaa pì guu, à mì mèn swɛɛplaa à koba mèn kuri. Koba mèn kuri pìnɔ kífura kukuna. Dɔkɛna kɔ̃n Ludao tó kɛ̃na à mì pìnɔa. 2 Nɔ̀bɔ pãsĩ kè má è pì bɔ̀ lán gbèka bà, à ɔɔ pãsĩ maamaa. À lé dɛ lán músu lé bà. Kwã a gbãaa kpàa kɔ̃n a kíblekitao kɔ̃n a iko bítao. 3 À mì pìnɔ doke dɛ lán wà à kari kè ai à kà gana bà, ben à bɔ̀ pì yàa. À yã bɔ̀ anduna gbɛ̃ píngi saɛ, ben aɔ̃ tè̀zi. 4 Ben aɔ̃ dɔnzi kè kwã pìnɛ, kè à a iko kpà nɔ̀bɔ

pãsĩ pìa yãnzi. Aɔ̃ dɔnzi kɛ̀ nɔ̀bɔ pãsĩ pìnɛ dɔ aɔ̃ bè: Dé bé à kà nɔ̀bɔ pãsĩ pì ũu? Dé bé eé fɔ̃ à zì káo?

5 Wà wada yã'ona lé kpà nɔ̀bɔ pãsĩ pìa à Luda tó zaaa síɔ, ben wà à gbà zé à iko kɛ ai mɔ baplaa awɛɛplaa. 6 Ben à nà dɔkɛnaa kɔ̃n Ludao à à tó zaaa sì kɔ̃n à kúkiio kɔ̃n gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú gweenɔ. 7 Wà à gbà zé à zì ká kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ à zì blemma. Wà à gbà zé dɔ àgɔ̃ iko vĩ bori píngia kɔ̃n gbɛ̃ píngio kɔ̃n boriyã píngio kɔ̃n bùsu píngio. 8 Gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛnɔ é dɔnzi kɛ nɔ̀bɔ pãsĩ pìnɛ ń píngi, gbɛ̃ kè aɔ̃ tó kú wɛ̀ndi takadanloonɔ. Takada pì né Sãnɛ Bɔ̀rɔ kè wà dè lɛ Ludaa kpé à anduna káɛ pómɛ. 9 Gbɛ̃ kè swã vĩ à ma.

10 Gbɛ̃ kè Ludaa dìɛ wà à kũ zì̀zɔ ũu weé à kũmɛ.
Gbɛ̃ kè Ludaa dìɛ wà à dɛ fɛ̃ɛdaao fɛ̃ɛdaan weé à dɛo.
Beee e oo Luda gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃gɔ̃ mɛna vĩ, aɔ̃gɔ̃ náanɛ vĩ.

11 Ben ma nɔ̀bɔ pãsĩ pãnde è èe bɔɔ tɔɔtɛn. À koba vĩ mèn plaa lán sãnɛ bɔ̀rɔ pó bà, mɔde à yã ò lán kwã bàmɛ. 12 À nɔ̀bɔ pãsĩ káakupɔ pì iko píngi kè à wáa. À tò tɔɔtɛ kɔ̃n gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kúnnɔ dɔnzi kɛ nɔ̀bɔ pãsĩ káakupɔ kè wà à kari kè ai à kà gana à bɔ̀ yằa pìnɛ. 13 À dabuyã bítanɔ kè, baa se à tò té bɔ̀ ludambɛ à lèɛ tɔɔtɛa gbɛ̃nɔ wáa. 14 À gbɛ̃ kè aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛanɔ sằsã kɔ̃n dabuyã kè wà à gbà zé à kè nɔ̀bɔ pãsĩ káaku pì wáanɔ. À bèńnɛ aɔ̃ nɔ̀bɔ pãsĩ kè wà à kari kè kɔ̃n fɛ̃ɛdaao, ben à kpé bɛ̃ɛ taka kɛ. 15 Wà à gbà zé à wɛ̀ndi kpà nɔ̀bɔ pãsĩ taka pìa, ben nɔ̀bɔ pãsĩ taka pì yã ò à tò wà gbɛ̃ kè aɔ̃ gì dɔnzi kɛnɛzinɔ dèdɛ. 16 À tò wà sèeda kè ń baade píngi ɔplaaa ke ń mì'aɛ, né féte gbɛ̃nsi, auzikideenɔ kɔ̃n takaasideenɔ, zɔ̀nɔ kɔ̃n wɛ̃ɛnɛnɔ. 17 Gbɛ̃ kè nɔ̀bɔ pãsĩ pì tó sèeda vĩro kesɔ̃ à tó lamba, adee é fɔ̃ à pó yá kesɔ̃ à lúro. 18 Ɔndɔ̃yãn yè. Gbɛ̃ kè wéɛzɛ̃ɛ vĩ, à nɔ̀bɔ pãsĩ pì lamba dɔdɔ, zaakɛ gbɛ̃ntee tó lambamɛ. À lamba né wàa aagɔ̃ kɔ̃n baaagɔ̃ awɛɛswɛɛdomɛ. (666)

14

Sãnɛ Bɔ̀rɔ kɔ̃n gbɛ̃ kè à ń bónɔ

1 Ben ma Sãnɛ Bɔ̀rɔ pì è zɛna Zayɔn kpiiia. Gɔ̃ɔn bɔrɔ wàa swɛɛplaa awɛɛaagɔ̃ɔ kúo. À tó kɔ̃n à De tóo kɛ̃na ń mì'aɛnɔa. 2 Ma kĩi mà à bɔ̀ ludambɛ lán ísɔ̃kana kĩi bà, lán lapatana gbãaa bà. Kĩi kè má mà pì dɛ lán mɔrɔlɛrinɔ mɔrɔ'ɔ bà. 3 Gɔ̃ɔn bɔrɔ wàa swɛɛplaa awɛɛsiigɔ̃ɔ pìnɔɔ e lè dufu sii kìta kɔ̃n pó bɛ̃ɛ mèn siigɔ̃ɔnɔ kɔ̃n gbɛ̃nsinɔ aɛ. Gbɛ̃kee e fɔ̃ à lè pì dàdaro, sé gbɛ̃ kè wà ń bó anduna guu pìnɔ. 4 Aɔ̃mbe gbɛ̃ kè aɔ̃ɔe gbãsĩ kɛ kɔ̃n nɔgbɛ̃nɔroonɔ ũ, kè aɔ̃ɔ kuu lɛzi. Aɔ̃ègɔ̃ té Sãnɛ Bɔ̀rɔzi guu kè è gán píngi. Wà ń bó gbɛ̃ káakunɔ ũ Ludanɛ kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔ pìo. 5 Wèe ma ziki kè aɔ̃ ɛgɛɛ tòro, aɔ̃ɔ taari vĩro.

Yãkpaɛkɛgurɔ baarukpana

6 Ben ma malaika pãnde è èe vĩaa musumusu. À baaru nnaa
kɛ̀ kuu gurɔ píngi kũna lɛ à kpá gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kú tɔɔtɛnɔnɛ, bùsu
píngi, bori píngi, boriyã píngi kɔ̃n gbɛ̃ píngio. 7 À ò gbãngbãn à
bè: À vĩa kɛ Ludanɛ à bèɛ línɛ, zaakɛ à yãkpaɛkɛna kɔ̃n gbɛ̃nɔo
gurɔɔ kà. À dɔnzi kɛ Luda kɛ̀ musu kɔ̃n tɔɔtɛo kɔ̃n ísiaao kɔ̃n
bianɔ kɛ̀nɛ.

8 Malaika plaadee té à kpɛɛ à bè: Babilɔnu gbòro! Wétɛda bíta
pì gbòro! À tò bori píngi a pãpãkɛna wɛ̃ɛ kɛ̀ è mɔ́ Luda pɔfɛ̃o mì.

9 Malaika aagɔ̃dee té ń kpɛɛ, à ò gbãngbãn à bè: Tó gbɛ̃ dɔnzi
kɛ̀ nɔ̀bɔ pãsĩ pìnɛ kɔ̃n à takao à à sèeda sì a mì'aɛa kesɔ̃ a ɔɔ,
10 àmbe eé Luda pɛ̃tɛ̃ wɛ̃ɛ kɛ̀ wà kà à pɔfɛ̃ togoon atɛ̃ɛ mi, eé
wãwãa ma té kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃o guu zaa Luda malaikanɔ kɔ̃n Sãnɛ
Bɔ̀rɔo aɛzĩ. 11 Aɔ̃ wéɛtãmma tésukpɛ égɔ̃ dɔ gurɔ píngi. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃
dɔnzi kɛ̀ nɔ̀bɔ pãsĩ pìnɛ kɔ̃n à takao aɔ̃ à tó sèeda kɛ̀nɔ ĩampana
vĩro fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo. 12 Beee e oo Luda gbɛ̃nɔnɛ aɔ̃gɔ̃ mɛna
vĩ, gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã kɛ̀ à dìɛnɔ kũna aɔ̃ɔe Yesu náanɛ kɛɛnɔ.

13 Ben ma kòto mà à bɔ̀ ludambɛ à bè: Ǹ kɛ̀kii kɛ̃. Aubarikadenɔn gbɛ̃ kɛ̀ aɔ́ ga Dii guu zaa tiaanɔ ũ. Luda Nini
bè: Lɛmɛ! Aɔ́ kámma bo kɔ̃n ń zĩio, zaakɛ aɔ̃ maakɛna gbɛ̀ téńzi.

Tɔɔtɛ póno kɛ̃kɛ̃na

14 Ben ma ludambɛ lugu puraa è, pókee vɛ̃ɛa lán gbɛ̃ntee bà.
À vura fùra kuna, à konto lénna kũna. 15 Ben malaika pãnde
bɔ̀ Luda kpén à lé gbãaa zù gbɛ̃ kɛ̀ vɛ̃ɛna ludambɛ luguuazi à bè:
Ǹ konto ká pózi ǹ kɛ̃, zaakɛ tɔɔtɛ pónɔ mà, à kà kɛ̃na. 16 Ben gbɛ̃
kɛ̀ vɛ̃ɛna ludambɛ luguua a konto màɛ tɔɔtɛ à tɔɔtɛ pónɔ kɛ̀kɛ̃.

17 Malaika pãnde bɔ̀ musu Luda kpén, à konto lénna kũna
dɔ. 18 Ben malaika pãnde kɛ̀ té iko vĩi bɔ̀ sa'okiia. À lé gbãaa zù
gbɛ̃ kɛ̀ konto lé nna kũna pìzi à bè: Ǹ n konto lénnaa ká geepi
kɔ̀ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛanɔzi ǹ zɔ̃zɔ̃, zaakɛ à bɛɛ mà. 19 Ben malaika
pì a konto màɛ tɔɔtɛ à geepi kɔ̀nɔ zɔ̃zɔ̃ à kà geepi'ifɛ̃ki bíta kɛ̀ dɛ
Luda pɔfɛ̃pitabɔ ũu guu. 20 Wà kɛ̀sɛ pɛ̀ɛpɛɛ geepi kɔ̀ pìnɔa wétɛ
kpɛɛ, ben aru bɔ̀ɛ geepi'ifɛ̃kii guu à dàgula ai kiloo wàa do kpé
basɔɔro, à lezĩ kà sɔ̃ aizi lén.

15

Kisia zãade mèn swɛɛplaaanɔ kpánzina

1 Ben ma sèeda pãnde è ludambɛ, à bíta à bɔ̀ ma saɛ. Malaika
gɔ̃ɔn swɛɛplaaanɔɔ kisia zãade mèn swɛɛplaaanɔ kũna. Beeen
Luda é a pɔfɛ̃pitammana mì dɛo.

2 Ben ma póke è lán sèbɛ bà, à dɛ lán dígi bà kakɔ̃ana kɔ̃n téo.
Ma gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ zǐ blè nɔ̀bɔ pãsĩ pìa kɔ̃n à takao kɔ̃n à tó lambaonɔ
è zɛna sèbɛ kɛ̀ dɛ lán dígi bà pì saɛ, aɔ̃ mɔrɔ kɛ̀ Ludaa kpàḿmanɔ

kũkũna. 3 Aɔ̃ɔe Luda zɔ̀bleri Musa lɛ̀ sii kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔ lɛ̀o wà bɛ̀:
Dii Luda Gbãapingide,
n yãkɛnanɔ bíta, aɔ̃ bɔ̀ wa saɛ.
Bori píngi Kína,
nɛɛ̀ yã kɛ a zɛ́a kɔ̃n yãpuraao.
4 Dii, dé bé à n vĩa vĩroo?
Dé bé eé gí n tɔ́ kpázii?
Zaakɛ n mɛ̀n do, mbe ń kú adona.
Bori píngi é mɔ́ dɔnzi kɛnnɛ,
zaakɛ n maakɛnanɔ bɔ̀ gupuraaa.

5 Beee gbɛra ma Luda kpɛ́ è wɛ̃na musu, àmbe bisakutaa kɛ̀ à doka kún ũ. 6 Ben malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ kisia mɛ̀n swɛɛplaa kũnanɔ bɔɛ kpɛ́ pì guu. Aɔ̃ táaru bisa pura fénfen kɛ̀ èe tɛ́ kɛɛ kùńla, vura asaa dɔdɔ ń kùsɛa. 7 Ben pɔ́ bɛ̃ɛ mɛ̀n siigɔ̃ɔnɔ doke vura zubɔ kpà malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa pìnɔ baadea, Luda kɛ̀ ègɔ̃ kuu gurɔ píngi pɔfɛ̃ kán à pà. 8 Luda gakui kɔ̃n a gbãaao tésukpɛ kpɛ́ pì pà. Gbɛ̃ke é fɔ̃ à gɛ̃nlo ai malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa kisia mɛ̀n swɛɛplaaa pìnɔ gàa à mì dɛ̀o.

16

Luda pɔfɛ̃ pitana andunazi

1 Ben ma kòto gbãaa mà bɔna Luda kpén, à bè malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa pìnɔnɛ: À gá à Luda pɔfɛ̃ kɛ̀ kú zubɔ mɛ̀n swɛɛplaaa pìnɔ guu ɛɛ andunaa. 2 À káakudee gàa à a zubɔ ɛ̀ɛ andunaa. Ben bɔ̀gĩi zaa pãsĩnɔ bɔ̀ gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ nɔ̀bɔ pãsĩ sèeda vĩ, kɛ̀ aɔ̃è dɔnzi kɛ à takanɛnɔa.

3 À plaadee a zubɔ ɛ̀ɛ ísiaaa. Ben ísia'i gɔ̃ lán gè aru bà, pɔ́ bɛ̃ɛ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú à guunɔ gàga píngi.

4 À aagɔ̃dee a zubɔ ɛ̀ɛ swaanɔ kɔ̃n bianɔa, ben í pìnɔ lì aru ũ.
5 Ben má mà malaika kɛ̀ í iko vĩi bè:
Kuadonade, mmɔn kɛ̀ ń kuu yãa,
bensɔ̃ ń kuu kɔ̃n a tiaao,
n yãkpaɛ kɛ̀ńyo a zɛ́amɛ.
6 Aɔ̃ n gbɛ̃nɔ kɔ̃n n annabinɔ aru kwɛ̀ɛ,
ben n aru kpàḿma aɔ̃ɔ mì.
À kɔ̃ sìńyo lɛ.
7 Ben ma kòto mà bɔna sa'okiia à bè:
Lɛmɛ, Dii Luda Gbãapingide,
n yãkpaɛ kɛ̀ńyo a zɛ́amɛ,
bensɔ̃ ń yãpuraa vĩ.

8 À siigɔ̃dee a zubɔ ɛ̀ɛ ɔfãntɛ̃a, à tò à tɛ́ gbɛ̃nteenɔ kpàta. 9 À puusu gbãaa ń pá, ben aɔ̃ Luda kɛ̀ kisia beeenɔ iko vĩ tɔ́ zaaa sì. Aɔ̃ɔe nɔ̀sɛ liɛ wà bɛ̀ɛ línɛro.

10 À sɔɔrodee a zubɔ ɛɛ nɔ̀bɔ pãsĩ kíblekitaa, ben gusiaa dà
à kpatala. Gbɛ̃nɔɔ e ń lé yãakɔ̃tɛ wãwãa guu, 11 ben aɔ̃ Luda
Musude tɔ́ zaaa sì aɔ̃ wãwã kɔ̃n ń bɔ̀gĩio yãnzi. Aɔ̃ɔe nɔ̀sɛ liɛ wà
kpɛɛ lì ń yãkɛnanɔnɛro.

12 À swɛɛdodee a zubɔ ɛɛ swadaa kɛ̀ wè be Yuflatia, ben
swaa pì í bàba, ben zé bɔ̀ ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa kínanɔnɛ. 13 Ben ma
zĩnnɔ è mèn aagɔ̃ lán blɔ̀nɔ bà aɔ̃ɔe bɔɔ kwã kɔ̃n nɔ̀bɔ pãsĩo kɔ̃n
annabi ɛgɛɛo lén. 14 Zĩn dabuyãkɛrinɔmɛ. Aɔ̃ɔe gaa anduna
píngi kínanɔ kiia, lɛ wà ń kakɔ̃a aɔ̃ zì ká Luda Gbãapingide gurɔ
bíta zĩ yãnzi. 15 À ma! Mé mɔ́ lán kpãi bàmɛ. Aubarikadeen
gbɛ̃ kɛ̀ a wɛ́ɛ gɔ̃ dɔɔ ũ, à a pɔ́kãsãanɔ dana, lɛ àton bɔ bũu wà à
bũukɛɛ ero yãnzi. 16 Ben zĩn pìnɔ kína pìnɔ kàkɔ̃a guu kɛ̀ wè be
kɔ̃n Eberu yão Amagɛdɔ̃.

17 À swɛɛplaadee a zubɔ ɛɛ ĩaa. Ben kòto gbãaa bɔ̀ kìta kiia
Luda kpén à bè: À kèn gwe. 18 Lou e pii, èe vĩi èe pũtãa. Tɔɔtɛ
nìgãnigã pãsĩpãsĩ. Zaa lán wà gbɛ̃ntee kàɛ tɔɔtɛ nà, à taka borii
e kɛ zikiro, à pãsĩ kɛ̀ bíta. 19 Wétɛda tɔ́dee kpàatɛkɔ̃rɛ lɛo aagɔ̃,
ben bori píngi wétɛdaanɔ gbòro. Wétɛda tɔ́de Babilɔnu yã dɔ̀
Ludan, ben à a pɔfɛ̃ pãsĩ wɛ̃ togoo kpàa à mì. 20 Ísia luannɔ
gɛ̃ zéla píngi, wèe wɛ́ɛ si kpiiinɔlɛ dɔro. 21 Lougbɛ bítanɔ bɔ̀
ludambɛ, aɔ̃ kà kiloo baplaa. Aɔ̃ sìsi gbɛ̃nteenɔa, ben aɔ̃ Luda tɔ́
zaaa sì lougbɛ kisiadee pì yãnzi, zaakɛ kisia pì pãsĩ maamaa.

17

Kaarua kɛ̀ di nɔ̀bɔ pãsĩa

1 Malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ zubɔ mèn swɛɛplaa kũna
pìnɔ doke bèmɛ: Ǹ mɔ́ mà yã kɛ̀ eé wí kaarua tɔ́dee kɛ̀ vɛ̃ɛna
swaa pariinɔa ɔdɔannɛ. 2 Anduna kínanɔ pãpãa kèo, anduna
gbɛ̃nɔ à pãpãkɛna wɛ̃ɛ mì wà kã̀. 3 Luda Nini mɔnama guu
malaika pì gàamao gbáan. Ben ma nɔgbɛ̃ ke è dina nɔ̀bɔ pãsĩ
tɛ̃aaa. Dɔkɛna kɔ̃n Ludao tɔ́nɔ fĩfĩa, à mì mèn swɛɛplaa, à koba
mèn kuri. 4 Nɔgbɛ̃ pì bisa gaarura'ide kɔ̃n à wɛ́ɛ tɛ̃adeeo yina, à
zãblebɔ kɛ̀ wà pì kɔ̃n vuraonɔ dana kɔ̃n gbè bèɛdeenɔ kɔ̃n òsonɔ.
À vura togo kũna, tɛ̃ɛ̀ pɔ́nɔ kɔ̃n à pãpãkɛna gbãsĩnɔ kán à pà.
5 Wà tɔ́ asiidee kɛ̃ɛ̀ à mì'aɛa wà bè:

Wétɛda tɔ́de Babilɔnu,
kaaruanɔ kɔ̃n anduna tɛ̃ɛ̀ pɔ́nɔ da.

6 Má è nɔgbɛ̃ pì Luda gbɛ̃ kɛ̀ wà ń dédɛ Yesu sèedakɛna yãnzinɔ
aru mì à kã̀ èe à dɛɛ.

Kɛ̀ ma à è, à yã bɔ̀ ma saɛ maamaa. 7 Ben malaika pì ma la
à bè: Bóyãnzin à yã bɔ̀ n saɛzi? Mé nɔgbɛ̃ pì asii onnɛ kɔ̃n nɔ̀bɔ
pãsĩ kɛ̀ à à sɛna asiio, kɛ̀ à mì mèn swɛɛplaa à koba mèn kuri
pì. 8 Nɔ̀bɔ pãsĩ kɛ̀ ń è pì kuu yã, ben à kuu tia dɔro, bensɔ̃ eé
bɔ gèwãa wèɛ zòoto guu à mì pé kaatɛnaa. Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ kú tɔɔtɛa,

kɛ̀ aɔ̃ tɔ́ kú wɛ̃̀ndi takadan zaa anduna daɛgurɔɔaroonɔ, tó aɔ̃ nɔ̀bɔ pãsĩ̀ kɛ̀ kuu yã, ben à kuu tia dɔro, mɔde eé ɛara à mɔ́ pì è, à yã é bɔ ń saɛ. 9 Laasuudee kɛ̀ ɔ̃ndɔ̃ɔ vĩ̀ yãn yɛ̀. Mì mɛ̀n swɛɛplaaa pìnɔ né sɛ̀̃sĩ̀ mɛ̀n swɛɛplaaa kɛ̀ nɔgbɛ̃ pì vɛ̃ɛnaanɔmɛ. Kí gɔ̃ɔn swɛɛplaaanɔmɛ dɔ. 10 Aɔ̃ gɔ̃ɔn sɔɔroo lɛɛ, gbɛ̃ doo kuu, gbɛ̃ doo kpé. Tó à mɔ̀, eé gì kɛro. 11 Nɔ̀bɔ pãsĩ̀ kɛ̀ kuu yã, ben à kuu tia dɔroo pì né kína sɔraagɔ̃deemɛ. Gɔ̃ɔn swɛɛplaaa pìnɔ dokemɛ dɔ. Èe mì pɛɛ kaatɛnaa. 12 Koba mɛ̀n kuri kɛ̀ ń è pìnɔ né kí gɔ̃ɔn kuri kɛ̀ aɔ̃ɔe kpata ble kɔ̀roonɔmɛ. Mɔde aɔ̃é kí ble gurɔ zaka féte guu kɔ̃n nɔ̀bɔ pãsĩ̀o lɛdo. 13 Aɔ̃ gɔ̃ɔn kuri pìnɔ lé dɔ̃nkɔ̃mɛ. Aɔ̃é ń gbãa kɔ̃n ń ikoo kpá nɔ̀bɔ pãsĩ̀ pìa. 14 Aɔ̃é zì̀ ká kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔo, mɔde eé zì̀ bleḿma, zaakɛ diinɔ Diimɛ, kínanɔ Kínamɛ. À gbɛ̃ náanɛdee kɛ̀ à ń sísi à ń sénɔɔ kúo. 15 Ben malaika pì bèmɛ: Swaa kɛ̀ ń è kaarua vɛ̃ɛnaḿmanɔ né gbɛ̃nɔ kɔ̃n pariinɔ kɔ̃n boriinɔ kɔ̃n boriyãnɔmɛ. 16 Nɔ̀bɔ pãsĩ̀ kɔ̃n koba mɛ̀n kuri kɛ̀ ń è pìnɔ é za kaarua pìn. Aɔ̃é à kaatɛ aɔ̃ à tó bũu. Aɔ̃é à só aɔ̃é té sɔ̃a. 17 Zaakɛ Luda a pɔyezi dàńnɛ ń swɛ̃̀n aɔ̃ lɛdolɛ kɛmɛ. Aɔ̃é ń kpata kpá nɔ̀bɔ pãsĩ̀ pìa ai Luda yã gá papao. 18 Nɔgbɛ̃ kɛ̀ ń è pì né wɛ́tɛda tɔ́dee kɛ̀ iko vĩ̀ anduna kínanɔamɛ.

18

Babilɔnu lɛɛna

1 Beee gbɛra ma malaika pãnde è bɔna ludambɛ. À iko bíta vĩ̀, à gakui anduna pù. 2 À wii gbãaa lɛ̀ à bè:

Babilɔnu lèɛ, wétɛda tɔ́dee pì lèɛ.
À gɔ̃̀ zĩ̃nnɔ kúkii ũ, tãa bori píngi tò ũ,
bãa kɛ̀ wè ń tɛ̃̀ bo wà zaǹgunɔ bɛɛ ũ.
3 Zaakɛ bori píngi à pãpãkɛna wɛ̃̀ɛ
kɛ̀ è mɔ́ Luda pɔfɛ̃̀o mì.
Anduna kínanɔ pãpãa kɛ̀o,
ben anduna laatarinɔ kɛ̀ auzikideenɔ ũ
à nnamana bíta guu.

4 Ben ma kòto pãnde mà bɔna ludambɛ à bè:

À bɔɛ à guu ma gbɛ̃nɔ,
lɛ a ɔɔ tóngɔ̃ kú à durunnɔ guu
yã kɛ̀ weé mɔ́nɛnɔ tón a lero yãnzi.
5 Zaakɛ à durunnɔ gbɛ̃̂ à zɔ̃̀ ludambɛɛa,
ben à dàkɛnanɔ dɔ̀ Ludan.
6 À fĩa bonɛ yã kɛ̀ à kɛ̀ńnɛa,
à kɛnɛ à yãkɛnaa lɛo plaa.
À pɔfɛ̃ wɛ̃ káné a togoon
dɛ pɔ́ kɛ̀ à kàńnɛla lɛo plaa.
7 À wãwã kɔ̃n wɛ̃ndaao kpázi,

lán à tɔ́ kɛ̀ nnamana guu lɛ́n nà.
Zaakɛ è be a swɛ̃̀ guu,
kínan a ũ vɛ̃ɛna a kìtaa,
gyaanɔ takaasideen a ũro,
é sósobi kɛ zikiro.
8 Beee yãnzi kisia kɛ̀kiinɔ é à le gurɔ dozi,
gagyã kɔ̃n wɛ̃ndaao kɔ̃n nɔaao.
Tɛ́ bé eé à kpáta,
zaakɛ Dii Luda à yãkpaɛkɛri gbãa.
9 Anduna kína kɛ̀ aɔ̃ pãpãa kɛ̀o aɔ̃ nnaa màonɔ, tó aɔ̃ à tɛ́kũna luguu è, aɔ̃é ɔ́ɔ dɔ aɔ̃é kpãngeda kɛ. 10 Aɔ̃é zɛ kãa vĩa guu wãwãa kɛ̀ wà kpàzi yãnzi aɔ̃ be:
Wãiyoo, wãiyoo, wɛ́tɛda bíta!
Wɛ́tɛda ikode Babilɔnu!
Yã mɔ̀ à vɛ̃ɛmma gurɔ do gɔ̃ɔ́?
11 Anduna laatarinɔ é ɔ́ɔ dɔ se, aɔ̃é sósobi kɛnɛ, kɛ̀ gbɛ̃ke é ń laa kɛ̀kiinɔ lúḿma dɔro yãnzi: 12 Vura, kondogi, gbɛ̀ bɛ̀ɛdeenɔ, òsonɔ, bisa ɔɔdeenɔ, bisa tɛ̃a kɔ̃n à gaarura'ideenɔ, siliki, lí maa bori pínginɔ, pɔ́ kɛ̀ wè kɛ kɔ̃n wesaswaaonɔ kɔ̃n lí bɛ̀ɛdeenɔ kɔ̃n mɔ̀gotɛ̃nɔ kɔ̃n mɔ̀sinɔ kɔ̃n gbɛ̀ puraanɔ píngi, 13 lítɛɛ gũ nnannaanɔ, dò pónɔ, tuaetitinɔ, lí'ɔ gũ nnannaanɔ, geepiwɛ̃ɛ, nósi, flawa, pɔ́wɛɛnɔ, zùnɔ, sãanɔ, sɔ̃nɔ kɔ̃n ń góronɔ, zɔ̀nɔ kɔ̃n gbɛ̃ntee wɛ̃ndinɔ. 14 Weé benɛ: Pɔ́ maaa kɛ̀ nɛɛ̀ à ni dɛɛnɔ yàamma píngi. N nnamana kɔ̃n n gakuio pìtingu píngi, né e ziki dɔro.
15 Laatari kɛ̀ aɔ̃ kɛ̀ auzikideenɔ ũ wɛ́tɛdaa pì gãzĩnɔ é zɛ kãa vĩa guu wãwãa kɛ̀ wà kpàzi yãnzi. Aɔ̃é ɔ́ɔ dɔ wà sósobi kɛ 16 aɔ̃ be:
Wãiyoo, wãiyoo wɛ́tɛda tɔ́de!
À táaru bisa yì yã
kɔ̃n bisa gaarura'ideeo kɔ̃n à wɛ́ɛ tɛ̃adeeo.
À zãblebɔ kɛ̀ wà pì kɔ̃n vuraonɔ dà yã
kɔ̃n gbɛ̀ bɛ̀ɛdeenɔ kɔ̃n òsonɔ.
17 À auziki píngi kàatɛ gurɔ do gɔ̃ɔ.
Góro'itɛ diinɔ kɔ̃n táa'orinɔ kɔ̃n góro gbɛ̃nɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃è zĩi kɛ ísiaalaanɔ é zɛ zǎazã ń píngi. 18 Tó aɔ̃ wɛ́tɛdaa pì tɛ́kũna luguu è, aɔ̃é wii lɛ́ wà be: Wɛ́tɛda kee kuu yã kɛ̀ à bíta kà wɛ́tɛdaa kɛ̀kii ũro. 19 Aɔ̃é ɔ́ɔ dɔ aɔ̃é kpãngeda kɛ, aɔ̃é sósobi kɛ aɔ̃é wii lɛ́ wà be:
Wãiyoo, wãiyoo wɛ́tɛda tɔ́de!
Gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ góro'itɛ vĩ ísiaalaanɔ píngi
kɛ̀ auzikideenɔ ũ wɛ́tɛdaa pì auziki kɛ̀ dìn sàabu,
ben à gɔ̃̀ bɛzĩ ũ gurɔ do gɔ̃ɔ.
20 À pɔnnaa kɛ à yã musu ludambɛdeenɔ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ kɔ̃n à zĩrinɔ kɔ̃n à annabinɔ, zaakɛ Luda bé à gɛ̃ɛ bòaare.

21 Ben malaika gbãadee gbɛ̀ kɛ̀ kà wísilɔgbɛ gbɛ̃ntɛ̃ ũu sɛ̀ à zù
ísiaa guu à bè:
Lɛn weé wɛ́tɛda tɔ́de Babilɔnu zun lɛ kɔ̃n gbãaao,
weé wɛ́tɛdaa pì e ziki dɔro.
22 Weé mɔrɔ ke gằgã'ɔ
ke kure ke kãkãki'ɔ ma n guu ziki dɔro.
Weé ɔzĩkɛri ke e n guu ziki dɔro.
Weé wísilɔgbɛ kĩi ma n guu ziki dɔro.
23 Weé fitia gupuraa e n guu ziki dɔro.
Weé nɔsɛkĩi ma n guu ziki dɔro.
N laatarinɔ né anduna gbɛ̃nsinɔmɛ yã,
n pɔ́ dà bori píngia n ń mì lìɛ.
24 Wà annabinɔ kɔ̃n Luda gbɛ̃nɔ aru è à guu kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ wà ń
dɛ́dɛ anduna guunɔ ń píngi.

19

Pɔnnakɛna ludambɛ

1 Beee gbɛra ma kòto gbãaa mà ludambɛ lán parii yã'ona bà
à bè:
Aleluya!
Wa Luda bé à zǐ blè!
Àmbe gakui kɔ̃n gbãaao vĩ ado,
2 zaakɛ è yãkpaɛ kɛ a zéa kɔ̃n yãpuraaomɛ.
À yãkpaɛ kɛ̀ kɔ̃n kaarua tɔ́dee
kɛ̀ anduna yàka kɔ̃n a pãpãkɛnao.
À a zɔ̀blerinɔ dɛdɛna gɛ̃ɛ bòa.
3 Aɔ̃ bè dɔ:
Aleluya!
À tɛ́sukpɛ égɔ̃ dɔ gurɔ píngimɛ.
4 Gbɛ̃nsi gɔ̃ɔn baro awɛɛsiigɔ̃ɔnɔ kɔ̃n pɔ́ bɛ̃ɛ mɛ̀n siigɔ̃ɔnɔ dàɛdaɛ
wà dɔnzi kɛ̀ Luda kɛ̀ vɛ̃ɛna a kìtaanɛ aɔ̃ bè:
Aami! Aleluya!

Sãnɛ Bɔ̀rɔ nɔsɛpɔblee

5 Ben ma kòto mà bɔna kìta pì kiia à bè:
À wa Luda tɔ́ kpá amɔa à zɔ̀blerinɔ a píngi,
amɔa kɛ̀ á à vĩa vĩinɔ né féte gbɛ̃nsi.
6 Ben ma kòto mà lán pari yã'ona bà, lán ísɔ̃kana kĩi bà, lán
lapatana gbãaa bà à bè:
Aleluya!
Dii wa Luda Gbãapingide nà kíblenaa.
7 Wà pɔnnaa kɛ wà yáa dɔ wà à tɔ́ kpá,
zaakɛ Sãnɛ Bɔ̀rɔ nɔsɛgurɔɔ kà,
à nɔɔ sorumi mà.
8 Wà táaru bisa pura fénfen kɛ̀ èe tɛ́ kɛɛ kpàa à yi.
Táaru bisa pì né Luda gbɛ̃nɔ yãmaaakɛnanɔmɛ.

9 Malaika bèmɛ: Ǹ kɛ̃. Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kɛ̀ wà ń sísi Sãnɛ Bɔ̀rɔ pì nɔsɛpɔbleeanɔ ũ. À bèmɛ dɔ: Luda yã̀ yãpuraan gwe. 10 Ma daɛ à aɛzĩ lɛ mà dɔnzi kɛnɛ, ben à bèmɛ: Ǹ beee tó. Ǹ dɔnzi kɛ Ludanɛ. N zɔ̀bleri daan ma ũ kɔ̃n n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ yã̀ kɛ̀ Yesu à sèeda kɛ̀ kũnanɔ. Zaakɛ yã̀ kɛ̀ Yesu à sèeda kɛ̀n annabikɛyã'ona mì ũ.

Kirisi mɔna dina sɔ̃ puraaa

11 Ben ma ludambɛɛ è wɛ̃kɔ̃ana, ben sɔ̃ puraa bɔ̀, gbɛ̃ kɛ̀ dia tɔ́n Náanɛde Yãpurade. È yãkpaɛ kɛńyo, è zǐ́ káńyo a zéa. 12 À wéɛ dɛ lán tévura bà, à kífura kukuna pari. Tɔ́ ke kɛ̃na à mì'aɛa, gbɛ̃ke tɔ́ pì yáasi dɔ̃ro, séde àpi. 13 À uta kɛ̀ wà dà aru guu dana. À tɔ́n Luda Yã̀. 14 Ludambɛ zǐ̀kpɛɛnɔɔ tézi, aɔ̃ didi sɔ̃ puraanɔa kɔ̃n táaru bisa pura fénfen-o dadana. 15 Fɛ̃ɛda lé nnaa e bɔɔ à lén, lɛ à boriinɔ léo. Eé kí bleḿma kɔ̃n mɔ̀ gòo eé kèsɛ péɛ geepi bɛɛnɔa geepi'ifɛ̃kii guu, àmbe Luda Gbãapingide pɔfɛ̃ pãsĩ ũ. 16 Wà tɔ́ kɛ̀kii kɛ̃ à utaa kɔ̃n à gbádaao:

Kínanɔ Kína, diinɔ Dii.

17 Ben ma malaika è à zɛna ɔfãntɛ̃n. À lé gbãaa zù bãa kɛ̀ aɔ̃ɔe vĩaa musumusunɔzi píngi à bè: À mɔ́ à kakɔ̃a à pɔ́ble bíta kɛ̀ Ludaa kɛ̀aree ble, 18 lɛ à e à kínanɔ gɛ̀ só kɔ̃n soza gbɛ̃nsinɔ kɔ̃n gbãadeenɔ kɔ̃n sɔ̃nɔ kɔ̃n ń dìrinɔ kɔ̃n gbɛ̃ píngio, wɛ̃ɛnɛnɔ kɔ̃n zɔ̀nɔ, né féte gbɛ̃nsi. 19 Ben ma nɔ̀bɔ pãsĩ è kɔ̃n anduna kínanɔ kɔ̃n ń zǐ̀kpɛɛnɔ, aɔ̃ kɔ̃ kàkɔ̃a wà zǐ́ ká kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ di sɔ̃a pìo kɔ̃n à zǐ̀kpɛɛnɔ. 20 Wà nɔ̀bɔ pãsĩ pì kṳ̀ lɛdo kɔ̃n annabi ɛgɛɛ kɛ̀ dabuyãnɔ kɛ̀ à aɛo. Dabuyã̀ pìnɔn à gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ nɔ̀bɔ pãsĩ sèeda vĩ aɔ̃ dɔnzi kɛ̀ à takanɛnɔ sàsão. Wà ń zú té sèbɛ kɛ̀ è kũ kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃o guu bɛ̃ɛ aɔ̃ plaa ń píngi. 21 Gbɛ̃ kɛ̀ di sɔ̃a gbɛ̃ kpaaanɔ dèdɛ kɔ̃n fɛ̃ɛdaa kɛ̀ bɔ̀ à lé guuo, ben bãanɔ ń gènɔ blè aɔ̃ kã̀ píngi.

20

Kirisi kíblena anduna guu wɛ̃̀ wàa sɔɔro

1 Ben ma malaika è bɔna ludambɛ à gèwãa wèɛ zòoto mɔ̀nɛ kũna kɔ̃n mɔ̀kyako gbèreo. 2 À kwã kɛ̀ dɛ mlɛ̃ zii ũu kɛ̀ wè be Ibilisi ke Setãn kṳ̀, ben à mɔ̀ kàa ai wɛ̃̀ wàa sɔɔro. 3 Malaika pì à zù gèwãa wèɛ zòoto pì guu, à gbà tàtaàlɛ à kwado sìkɔ̃rɛa, lɛ àton boriinɔ sãsãro ai wɛ̃̀ wàa sɔɔroo pì gá papao. Beee gbɛra weé à gbarɛ féte.

4 Ben ma kìtanɔ è kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ vɛ̃ɛnaanɔ. Wà ń gbá zé aɔ̃ yãkpaɛ kɛ kɔ̃n gbɛ̃nɔo. Ma gbɛ̃ kɛ̀ wà ń mì zɔ̃̀ Luda yã̀ kɛ̀ Yesu a sèeda kɛ̀ ona yãnzinɔ è. Aɔ̃ɔe dɔnzi kɛ nɔ̀bɔ pãsĩ ke à takanɛro. Aɔ̃ɔe à sèeda kɛ ń mì'aɛ ke ń ɔɔaro. Aɔ̃ fɛ̀ɛ bɔna gaan aɔ̃ kí blè kɔ̃n Kirisio wɛ̃̀ wàa sɔɔro. 5 Gènɔ fɛɛna káakupɔn gwe. Gɛ̀ kpaaanɔɔ

e fɛɛro ai wɛ̃ wàa sɔɔroo pì gàa à pàpao. 6 Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kè aɔ̃ baka kú gènɔ fɛɛna káakupɔ guunɔ ũ, aɔ̃ɔ kú adona. Ga plaade iko vĩḿmaro. Aɔ̃égɔ̃ dɛ Luda kɔ̃n Kirisio gbɑ̀gbãrinɔ ũmɛ, aɔ̃égɔ̃ kí bleeo ai wɛ̃ wàa sɔɔro.

Setãn zuna tén

7 Tó wɛ̃ wàa sɔɔroo pì pàpa, weé Setãn bɔ wà à gbarɛ. 8 Eé gá borii kè aɔ̃ɔ kú anduna gooda siigɔ̃ɔanɔ sãsa, Gɔgu kɔ̃n Magɔguo, eé ń kakɔ̃a lɛ aɔ̃ zĩ́ ká. Aɔ̃ɔ pari lán ísialɛ bùsu'ãatɛ̃ bà. 9 Aɔ̃ dà andunala aɔ̃ lìga Luda gbɛ̃nɔ bùrazi kɔ̃n wétɛdaa kè Ludaa yezio, mɔde té bɔ̀ ludambɛ à ń kpáta. 10 Wà Ibilisi kè ń sãsã sè wà zù té sèbɛ kè è kũ kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃o guu, guu kè wà nɔ̀bɔ pãsĩ kɔ̃n annabi ɛgɛɛo zùn. Aɔ̃égɔ̃ wãwãa kɛɛ fãantɛ̃ kɔ̃n gwãavĩo gurɔ píngi.

Yãkpaɛ zãade kɛna

11 Ben ma kíblekita pura bíta è kɔ̃n gbɛ̃ kè vɛ̃ɛao. Tɔɔtɛ kɔ̃n musuo gusii lè à aɛ, guu kúńnɛ dɔro. 12 Ben ma gèwãadeenɔ è, né féte gbɛ̃nsi, aɔ̃ɔ zɛna kìta pì aɛ. Wà takadanɔ wɛ̃wɛ̃, ben wà takada pãnde wɛ̃ dɔ wɛ̃ndi takada ũ. Wà yãkpaɛ kè kɔ̃n gèwãadeenɔ aɔ̃ yãkɛnaa lán à kɛ̃na takada pìnɔ guu nà. 13 Ísiaa gèwãadee kè aɔ̃ɔ kú a guunɔ kpà. Ga kɔ̃n gèwãao gèwãadee kè aɔ̃ɔ kú ń guunɔ kpà se. Ben wà yãkpaɛ kè kɔ̃n baadeo a yãkɛnaa. 14 Wà ga kɔ̃n gèwãao zù té sèbɛ guu. Té sèbɛ pì né ga plaadeemɛ. 15 Gbɛ̃ kè wèe ń tó e wɛ̃ndi takada guuroonɔn wà ń zú té sèbɛ pì guu.

21

Tɔɔtɛ dufu kɔ̃n musu dufuo

1 Ben ma tɔɔtɛ dufu kɔ̃n musu dufuo è, zaakɛ tɔɔtɛ káakupɔ kɔ̃n musu káakupɔo gɛ̃̀tɛ, bensɔ̃ ísiaa kuu dɔro. 2 Ben ma Luda wétɛda Yerusalɛmu dufu è bɔna musu Luda kiia èe pitaa. Wà kèkɛ lán nɔgbɛ̃ kè à zãkɛna sorumi mà bà. 3 Ben ma kòto gbãaa mà bɔna kíblekita kiia à bè: Luda vɛ̃̀ɛ kɔ̃n gbɛ̃nteenɔ sa, eégɔ̃ kúńyo, aɔ̃égɔ̃ dɛ à gbɛ̃nɔ ũ. Luda pì égɔ̃ kúńyo a zĩnda ń Luda ũ. 4 Eé ń wɛ́ɛ'i gogońnɛ píngi. Gaa égɔ̃ kuu dɔro ke sósobi ke ɔ́ɔdɔna ke wãwãa, zaakɛ yã ziinɔ gɛ̃̀tɛ.

5 Ben gbɛ̃ kè vɛ̃ɛna kìtaa bè: Ǹ ma! Mɛ́ɛ pɔ́ píngi kɛɛ dufu. Ben à bèmɛ: Ǹ kɛ̃, zaakɛ yã kènɔ náanɛ vĩ, bensɔ̃ yãpuraamɛ. 6 Ben à bèmɛ: À kèn gwe. Mámbe Alafa kɔ̃n Omɛgao ũ, Naana kɔ̃n Mìdɛnao. Gbɛ̃ kè ímii e à dɛɛ, mé à gba bia í wɛ̃ndidee. 7 Gbɛ̃ kè zĩ́ blè bé eégɔ̃ pɔ́ kènɔ vĩ píngi. Mégɔ̃ dɛ à Luda ũ, eégɔ̃ dɛ ma né ũ. 8 Mɔde vĩadeenɔ kɔ̃n náanɛsaideenɔ kɔ̃n zaakɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃dɛrinɔ kɔ̃n zinakɛrinɔ kɔ̃n ɛ̃zɛ̃deenɔ kɔ̃n tãagbãgbãrinɔ

kɔ̃n mɔnafikideenɔ píngi, aɔ̃ baka égɔ̃ dɛ tɛ́ sɛ̀bɛ kɛ̀ è kʉ̃ kɔ̃n ɔfãntɛ̃gbɔ̃o ʉ̃mɛ. Ga plaadeen gwe.

Yerusalɛmu dufu

9 Malaika gɔ̃ɔn swɛɛplaaa kɛ̀ aɔ̃ɔ zubɔ mèn swɛɛplaa kʉ̃na, kisia zãade mèn swɛɛplaaa kán à pà pìnɔ doke mɔ̀ à bèmɛ: Ǹ mɔ́ mà Sãnɛ Bɔ̀rɔ nɔ dufu ɔdɔannɛ. 10 Luda Nini mɔnama guu malaika pì ma sɛ à gàamao kpii bíta lezĩa. À Luda wɛ́tɛda Yerusalɛmu ɔ̀dɔamɛ bɔna musu Luda kiia, èe pitaa. 11 Èe tɛ́ kɛɛ kɔ̃n Luda gakuio èe pii lán gbɛ̀ bɛ̀ɛdee bà, lán dayamɔ bà. 12 À bĩi bíta lezĩ vĩ. À gãnu mèn kuri awɛɛplaamɛ, malaika gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔɔ zɛzɛnan. Isaraili bori mèn kuri awɛɛplaaanɔ tɔ́ kɛ̃na gãnu pìnɔa. 13 Gãnu mèn aagɔ̃ɔ kú ɔfãntɛ̃bɔɛ kpa, mèn aagɔ̃ɔ kú gu'igbãroo kpa, mèn aagɔ̃ɔ kú sɔɔmɛtɛ kpa, mèn aagɔ̃ɔ kú ɔfãntɛ̃gɛ̃kpɛn kpa. 14 Wà bĩi pì ɛ̃ɛ dàɛ gbɛ̀ mèn kuri awɛɛplaaanɔa. Sãnɛ Bɔ̀rɔ zɅ̀ri gɔ̃ɔn kuri awɛɛplaaanɔ tɔ́ kɛ̃na gbɛ̀ pìnɔa.

15 Malaika kɛ̀ èe yã̀ oomɛ pɔ́yɔ̃bɔ kɛ̀ wà pì kɔ̃n vurao kʉ̃na, lɛ à wɛ́tɛdaa pì yɔ̃o kɔ̃n à gãnunɔ kɔ̃n à bĩio. 16 Wɛ́tɛdaa pì gooda siigɔ̃mɛ, à gbɅ̀a kɔ̃n à yàasao sáamɛ. Ben à wɛ́tɛdaa pì yɔ̀ kɔ̃n pɔ́yɔ̃bɔ pìo. À gbɅ̀a né kiloo wàa kuri awɛɛplaamɛ. À gbɅ̀a kɔ̃n à yàasao kɔ̃n à lezĩo píngi sáamɛ. 17 À à bĩi yɔ̀ dɔ, à lezĩ gɅ̀sãsuu baswɛɛplaa awɛɛsiigɔ̃. Malaika pì yɔ̀ gbɛ̃ntee gɅ̀sãsuu gbɅ̀a lémmɛ. 18 Wà bĩi pì kɛ̀ kɔ̃n dayamɔo. Wɛ́tɛdaa pì né vuramɛ atɛ̃ɛ wásawasa lán dígi bà. 19 Wà gbɛ̀ kɛ̀ wà wɛ́tɛdaa pì bĩi dàɛa kɛ̀kɛ kɔ̃n gbɛ̀ bɛ̀ɛde bori sãnda píngio.

Wà gbɛ̀ káakupɔ kɛ̀kɛ kɔ̃n dayamɔo,
à plaadee kɔ̃n safiao,
à aagɔ̃dee kɔ̃n agatao,
à siigɔ̃dee kɔ̃n ɛmɛradio,
20 à sɔɔrodee kɔ̃n onisio,
à swɛɛdodee kɔ̃n kaanɛliao,
à swɛɛplaadee kɔ̃n kisolitio,
à sɔraagɔ̃dee kɔ̃n bɛrilio,
à kɛ̃ndodee kɔ̃n topazao,
à kuridee kɔ̃n kisopazao,
à kuri awɛɛdodee kɔ̃n yasintio,
à kuri awɛɛplaadee kɔ̃n amɛtisio.

21 Gãnu mèn kuri awɛɛplaaa pìnɔ né òso mèn kuri awɛɛplaaanɔmɛ. Wà ń́ píngi kɛ̀ kɔ̃n òsoo mèn doodo. Wɛ́tɛdaa pì zéda né vuramɛ atɛ̃ɛ, wè guu en lán dígi bà.

22 Méɛ Luda kpé e wɛ́tɛdaa pì guuro, zaakɛ Dii Luda Gbãapingide kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔon kpé pì ʉ̃. 23 Wɛ́tɛdaa pì bà kú kɔ̃n ɔfãntɛ̃ ke mɔvura gupunaoro. Luda gakui bé è wɛ́tɛdaa pì pu, bensɔ̃ Sãnɛ Bɔ̀rɔ dɛ à fitia ʉ̃. 24 Boriinɔ é táa o à gupuraazi,

anduna kínanɔ é gɛ̃n kɔ̃n ń auzikinɔ. 25 À gãnunɔ égɔ̃ tatana fãantɛ̃ zikiro, gwãavĩ égɔ̃ kú gwe sɔ̃ro. 26 Weé gɛ̃n kɔ̃n boriinɔ auzikinɔ kɔ̃n ń pɔ́ ɔɔdeenɔ. 27 Mɔde pɔ́ gbãsĩ ke é gɛ̃nlo ke wíyãkɛri ke mɔnafikidee, séde gbɛ̃ kɛ̀ Sãnɛ Bɔ̀rɔ ń tɔ́ kɛ̃̀ wɛ̃̀ndi takada guunɔ.

22

1 Ben malaika pì swa'i wɛ̃̀ndidee kɛ̀ èe bɔɔ Luda kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔo kìta kiia ɔ̀dɔamɛ, èe té kɛɛ lán gbèdigi bà. 2 È bàa lɛɛ wétɛda zédaa gura súusu. Lí wɛ̃̀ndide kú à baa kãa kpa kɔ̃n à baa kɛ̀ kpaao, è né i wɛ̃̀ do gɛ̃n kuri awɛɛplaa, mɔ kɔ̃n mɔɔo gɛ̃n doodo. Lí pì lánɔ né boriinɔ aafia'ekiimɛ. 3 Pɔ́ kɛ̀ Luda lé kɛ̀nɛ ke égɔ̃ kuu dɔro. Luda kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔo kìta égɔ̃ kú wétɛdaa pì guu, à zɔ̀blerinɔ sɔ̃ é dɔzi. 4 Aɔ̃é à e wéɛdewɛ, bensɔ̃ à tɔ́ égɔ̃ kú ń mì'aɛa. 5 Gwãavĩ égɔ̃ kuu dɔro, gbɛ̃ke bà égɔ̃ kú kɔ̃n fitia ke ɔfãntɛ̃ gupuraaoro, kɛ̀ Dii Luda é guu puńnɛ yãnzi. Aɔ̃égɔ̃ kí blee ai gurɔ píngi. 6 Ben à bèmɛ: Yã beeenɔ náanɛ vĩ bensɔ̃ yãpuraamɛ. Dii Luda kɛ̀ è dɔ annabinɔnɛ aɛ bé à a malaika zì̀, lɛ à zɔ̀blerinɔ yã kɛ̀ eé mɔ́ tiaa dɔ̃.

Yesu é mɔ́ tia

7 Ǹ gwa, mé mɔ́ tia. Aubarikadeen gbɛ̃ kɛ̀ takada kɛ̀ annabikɛyãnɔ kũna ũ.

8 Ma Yohana mámbe ma yã beeenɔ mà má è. Kɛ̀ má mà bensɔ̃ má è, ma kuɛ malaika kɛ̀ yã pìnɔ ɔ̀dɔamɛɛ aɛzĩ mà dɔnzi kɛnɛ. 9 Ben à bèmɛ: Ǹ beee tó. Ǹ dɔnzi kɛ Ludanɛ. N zɔ̀bleri daan ma ũ kɔ̃n n annabi gbɛ̃daaanɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ takada kɛ̀ yãnɔ kũnanɔ. 10 Ben à bèmɛ: Ǹton pɔ́ kúɛ takada kɛ̀ annabikɛyãnɔaro, zaakɛ à gurɔɔ kà kĩi. 11 Gbɛ̃ zaaa aĩa kɛ àgɔ̃ à zaaa kɛɛ. Gbãsĩdee aĩa kɛ àgɔ̃ gbãsĩ. Gbɛ̃ maaa aĩa kɛ àgɔ̃ à maaa kɛɛ. Gbɛ̃ kɛ̀ kú adona aĩa kɛ àgɔ̃ kú adona.

12 Ǹ gwa, mé mɔ́ tia, mégɔ̃ láada kũna, lɛ mà fĩa boo baadenɛ a yãkɛnaa. 13 Alafa kɔ̃n Omɛgaon ma ũ, Aɛde kɔ̃n Zãadeeo, Naana kɔ̃n Mìdɛnao. 14 Aubarikadeenɔn gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ ń utagyaba pìpinɔ ũ. Aɔ̃égɔ̃ zé vĩ aɔ̃ gɛ̃ wétɛdaa pì gãnunɔ guu, aɔ̃ lí wɛ̃̀ndide bɛɛ ble. 15 Mɔde lɛwannɔ égɔ̃ kú gwero, ɛ̃zɛ̃deenɔ kɔ̃n pãpãkɛrinɔ kɔ̃n gbɛ̃dɛrinɔ kɔ̃n tãagbãgbãrinɔ kɔ̃n gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ɔ ye mɔnafiki yãkɛnazinɔ.

16 Ma Yesu ma a malaika zì̀ àgɔ̃ dɛare yã pìnɔ sèedadee ũ sɔsinɔnɛ. Mámbe Dauda borii ũ, à kpata kɛ̀ pìto pà kína ũ, gudɔna sɔsɔnɛ i nnaa ũ. 17 Luda Nini kɔ̃n Sãnɛ Bɔ̀rɔ nɔ dufuo è be, ǹ mɔ́. Gbɛ̃ kɛ̀ yã pì mà sɔ̃, à be, ǹ mɔ́. Gbɛ̃ kɛ̀ ímii e à dɛɛ, à mɔ́. Gbɛ̃ kɛ̀ ye í wɛ̃̀ndideezi, à sí gbaa ũ.

18 Méɛ bee gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ takada kɛ̀ annabikɛyã mànɔnɛ ń píngi, tó
gbɛ̃ yãke kàara à guu, Luda é kisia kɛ̀ à yã́ kú takada kɛ̀ guunɔ
kaara adeenɛ. 19 Tó gbɛ̃ yãke bɔ̀ takada kɛ̀ guu sɔ̃, Luda é adee
baka bɔ a wétɛdaan kɔ̃n lí wɛ̃̀ndidee kɛ̀ à yã́ kú takada kɛ̀ guuo.
20 Gbɛ̃ kɛ̀ dɛ yã́ pìnɔ sèedadee ũu bè: Yãpuramɛ, mɛ́ mɔ́ tia.
Aami! Dii Yesu, ǹ mɔ́!
21 Dii Yesu gɔ̃ gbɛ̃kɛɛ vĩ kɔ̃n a gbɛ̃nɔ ń píngi. Aami!